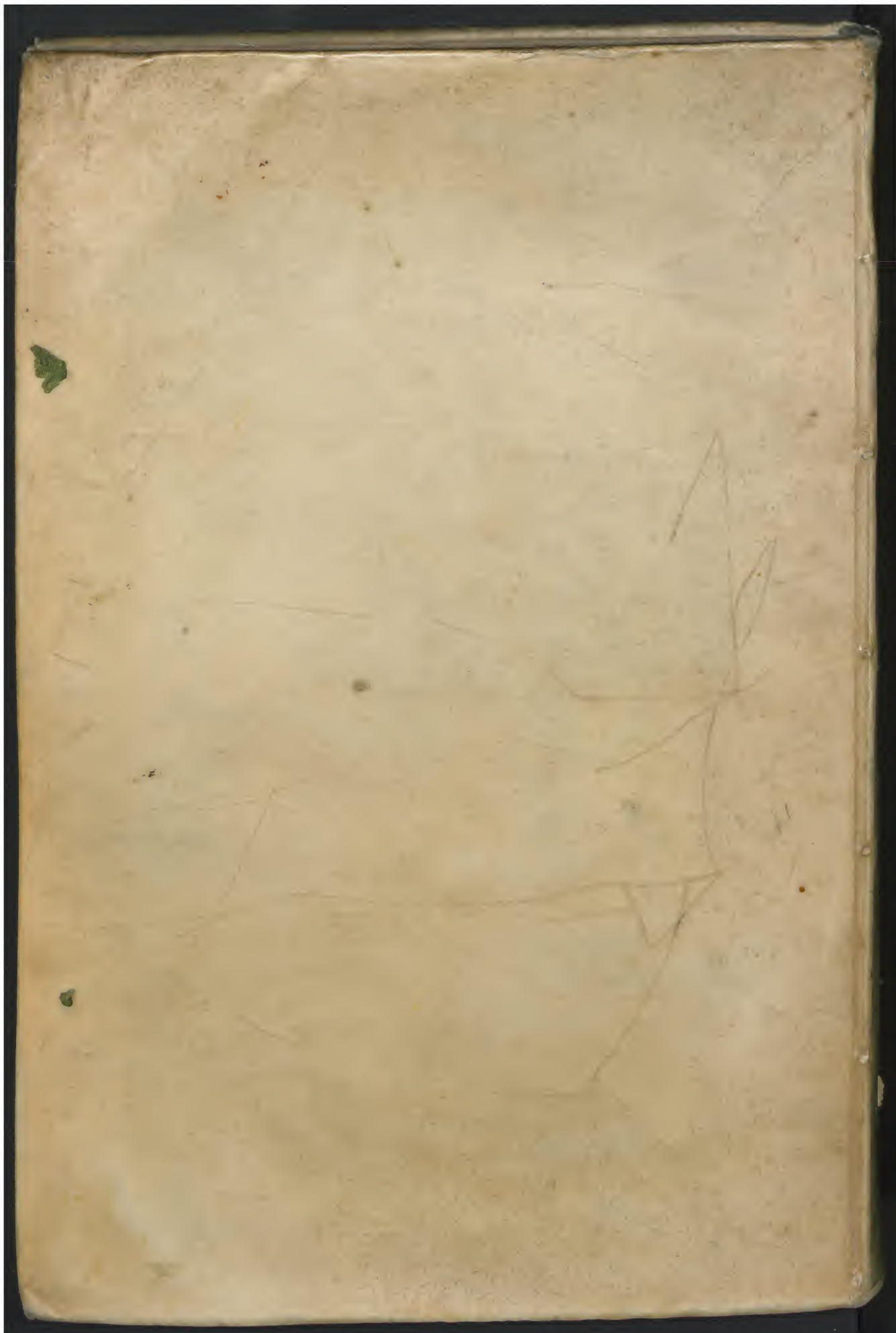

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
392 A 16

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
392 A 10

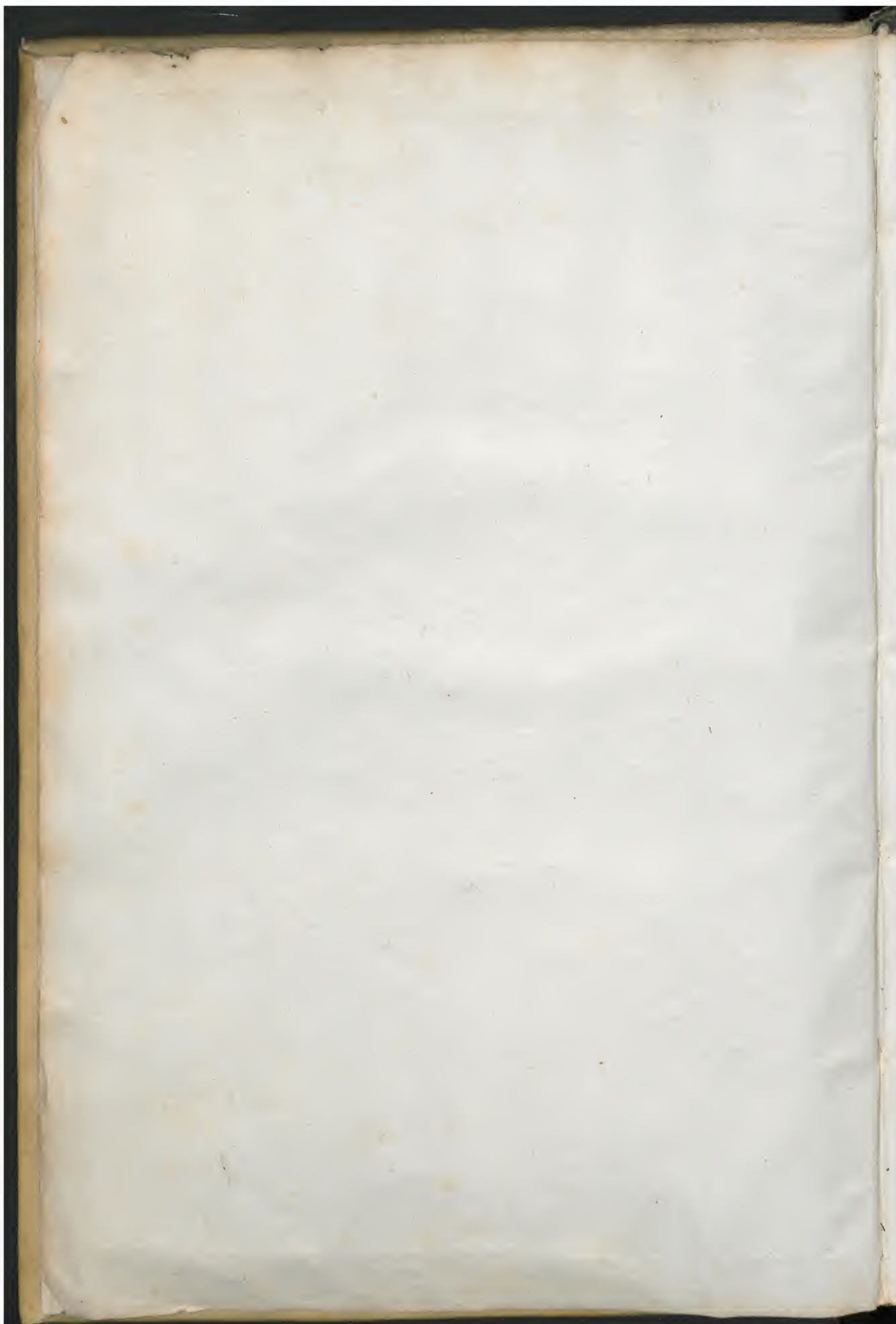
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
392 A, 10

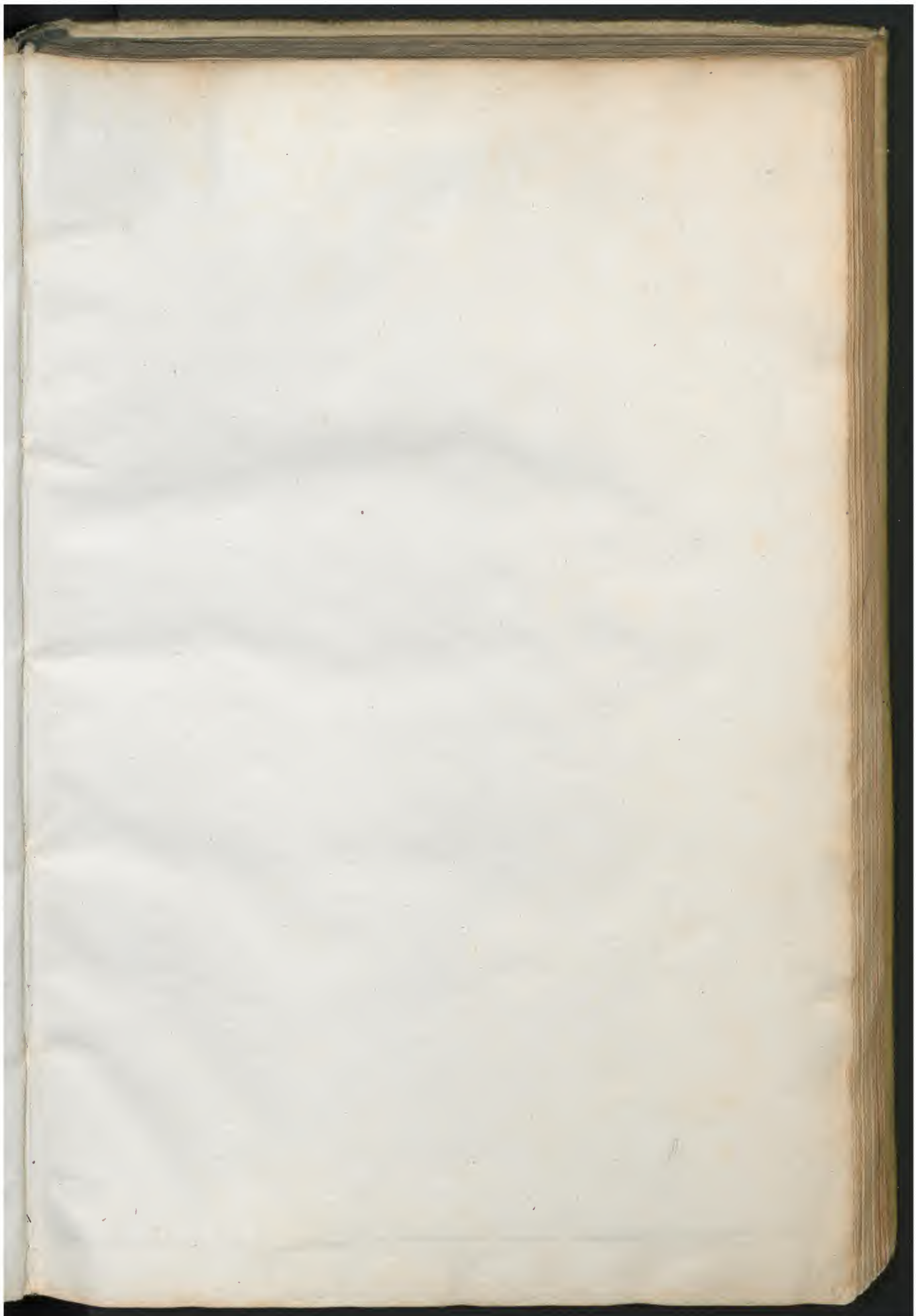
Le. 41

261

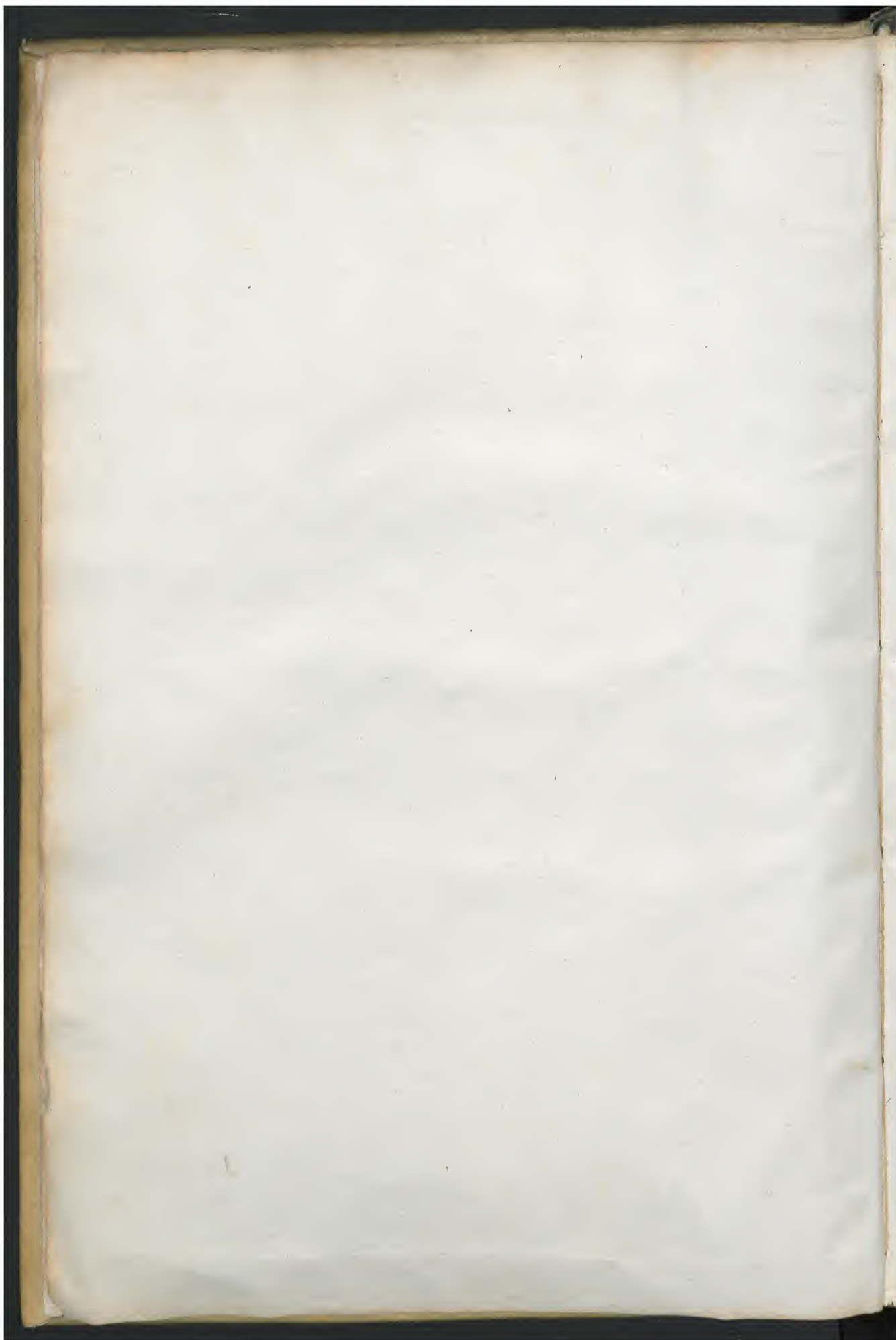
W/ 392 A10

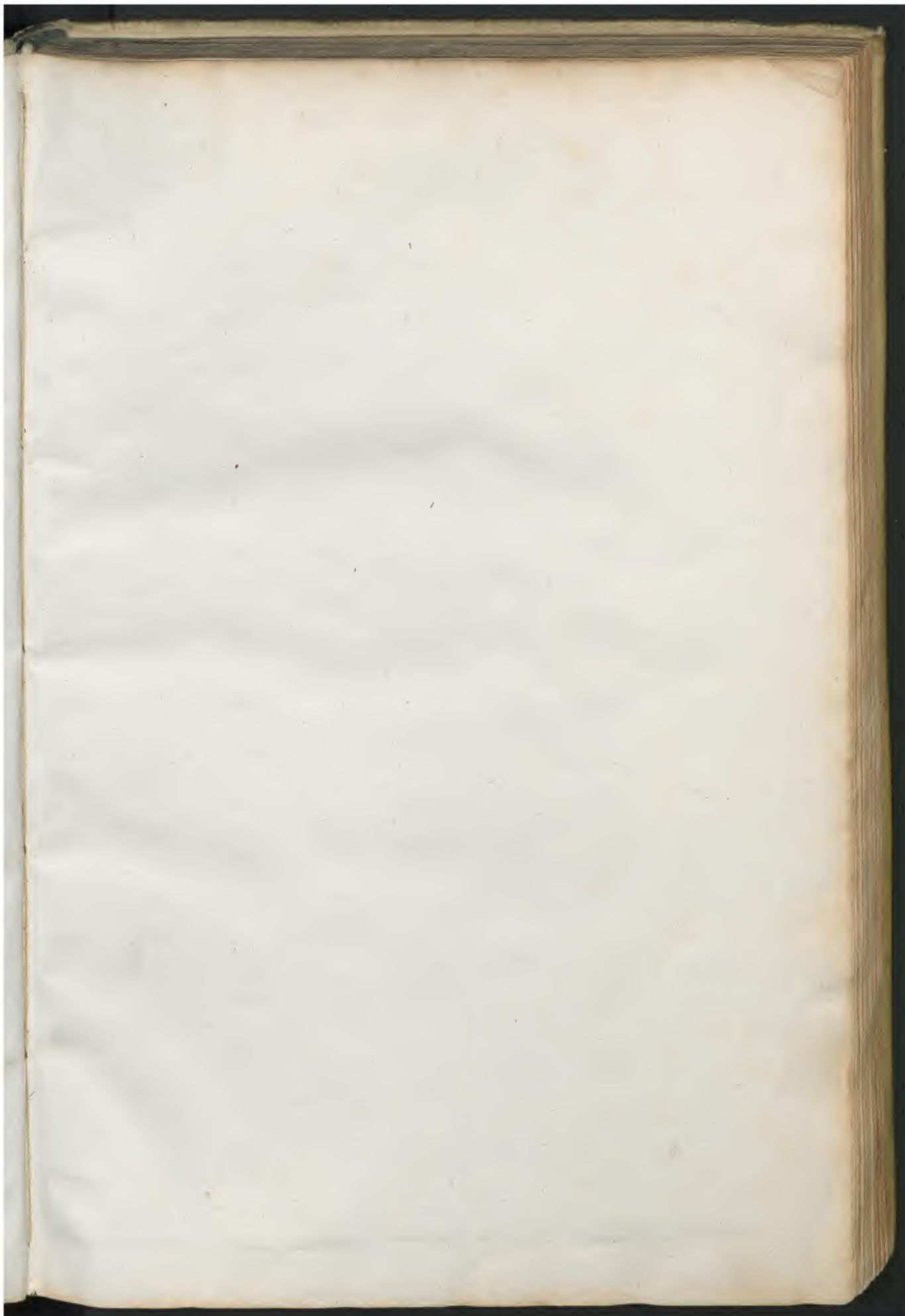

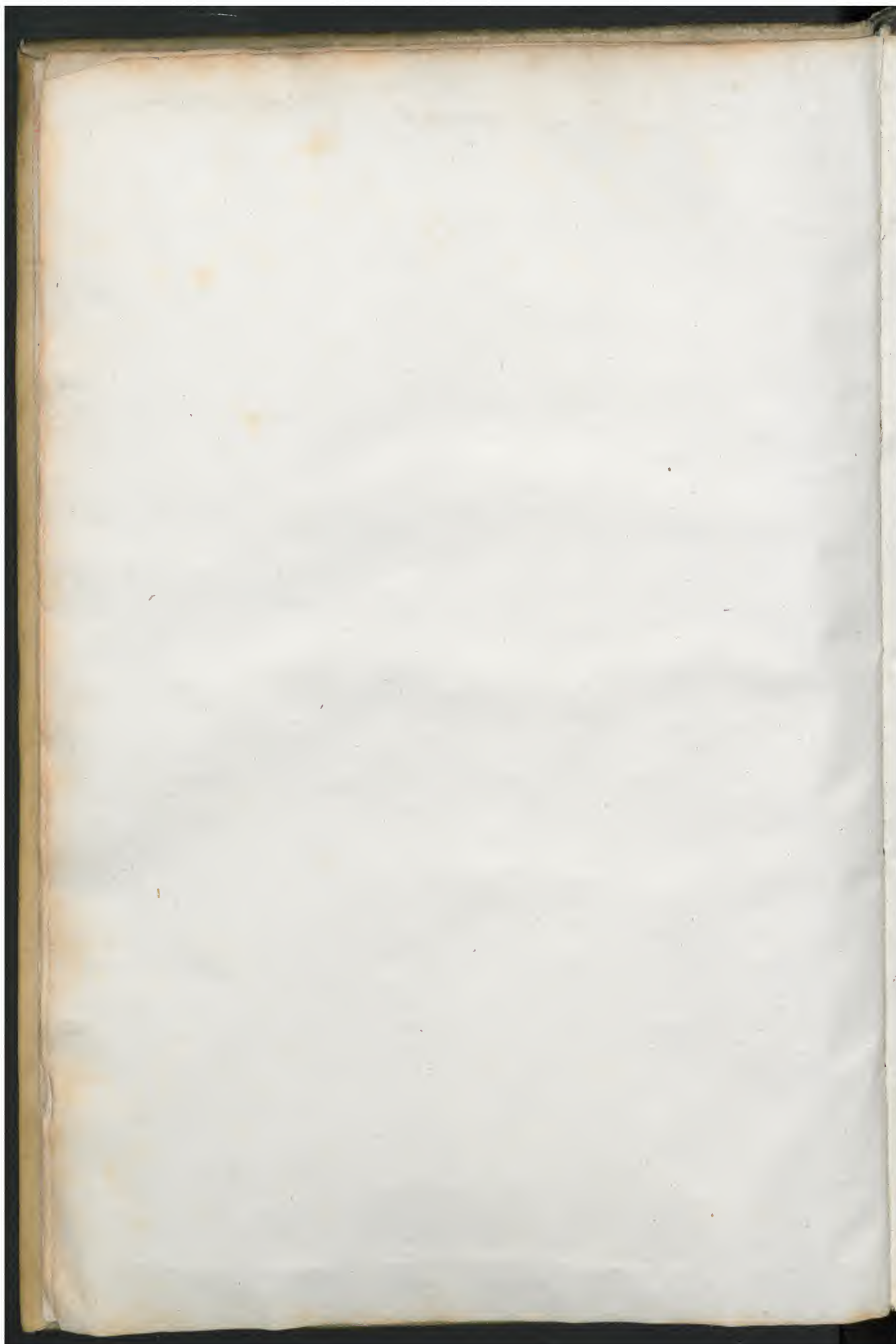

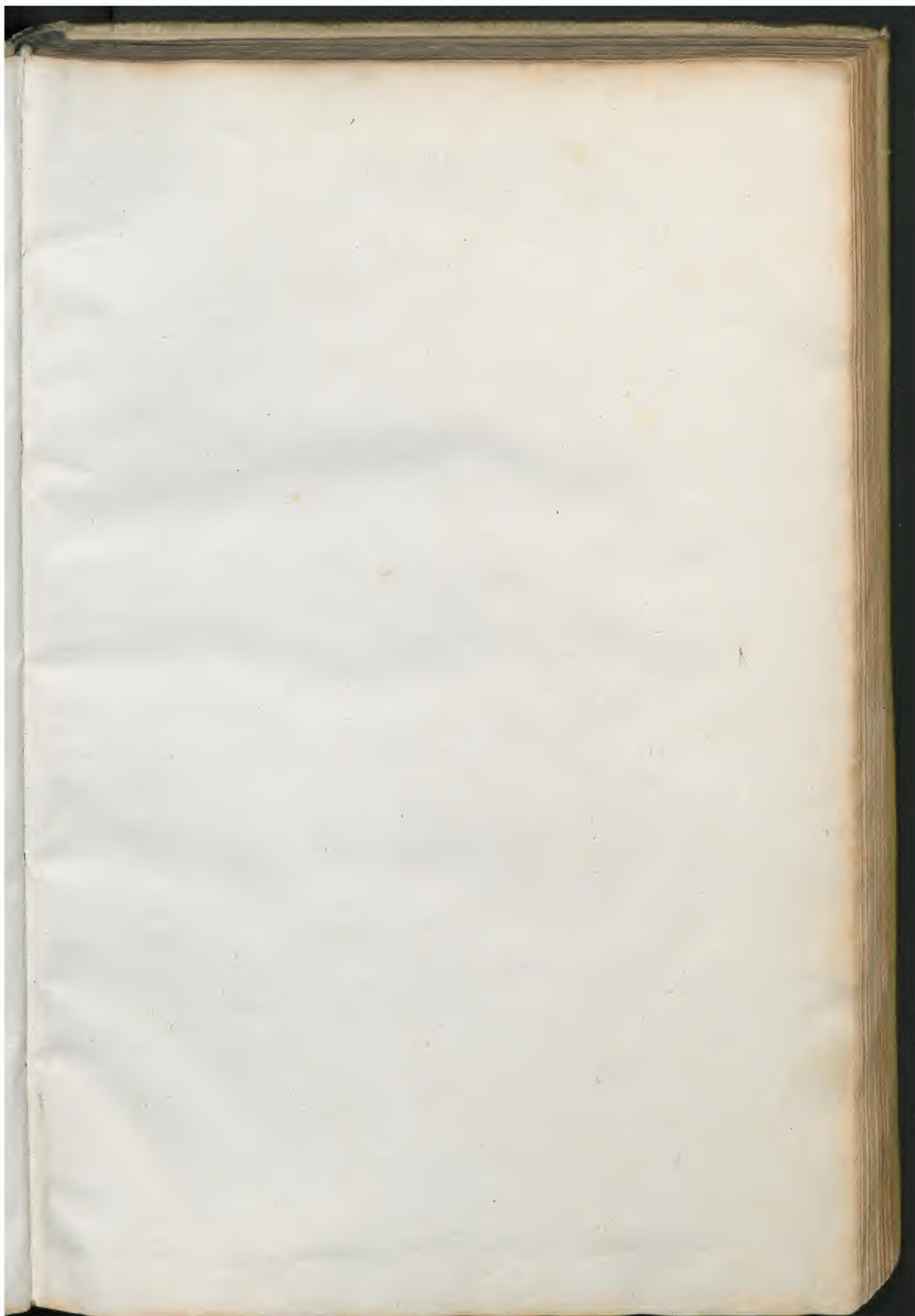

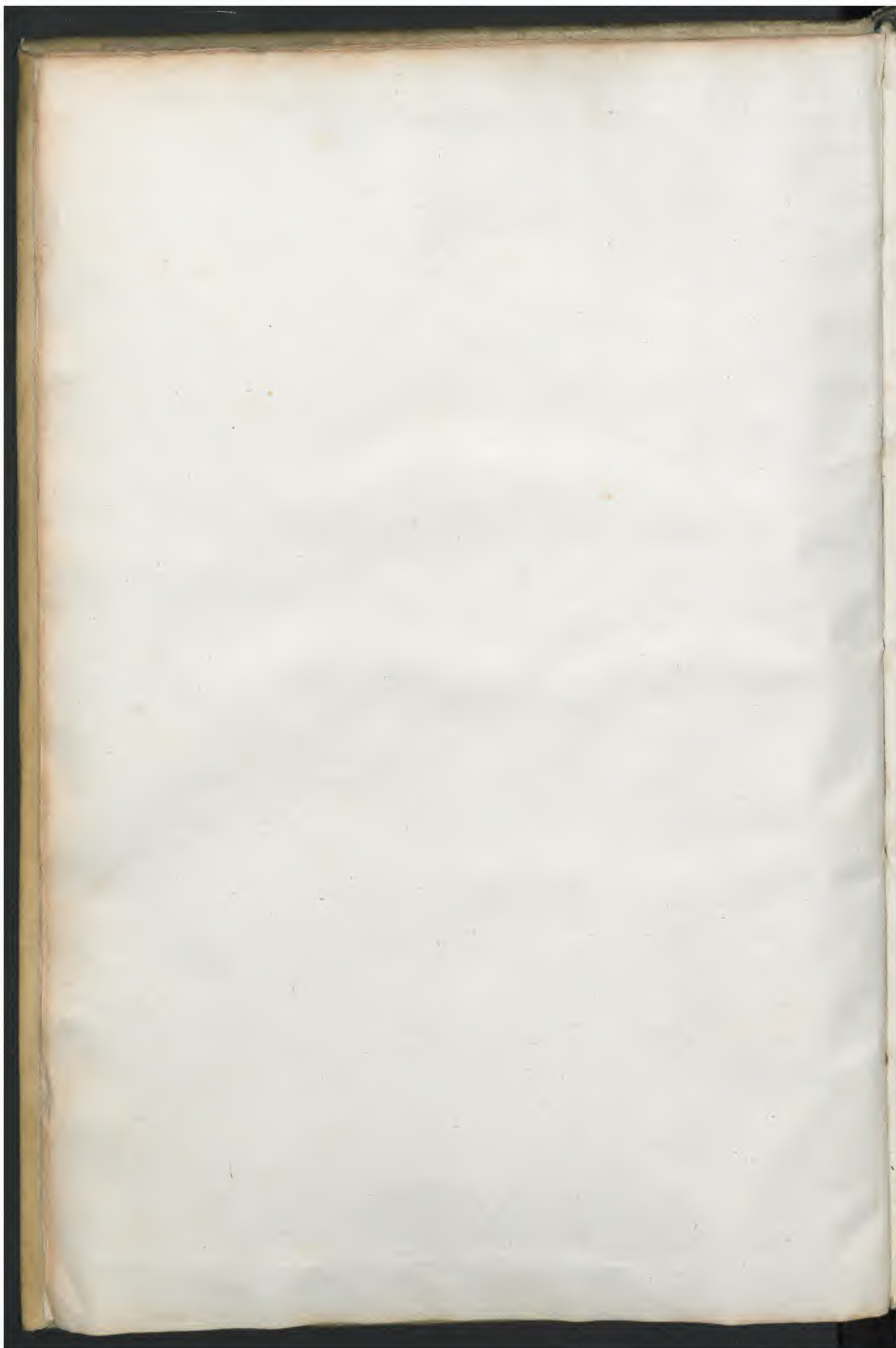

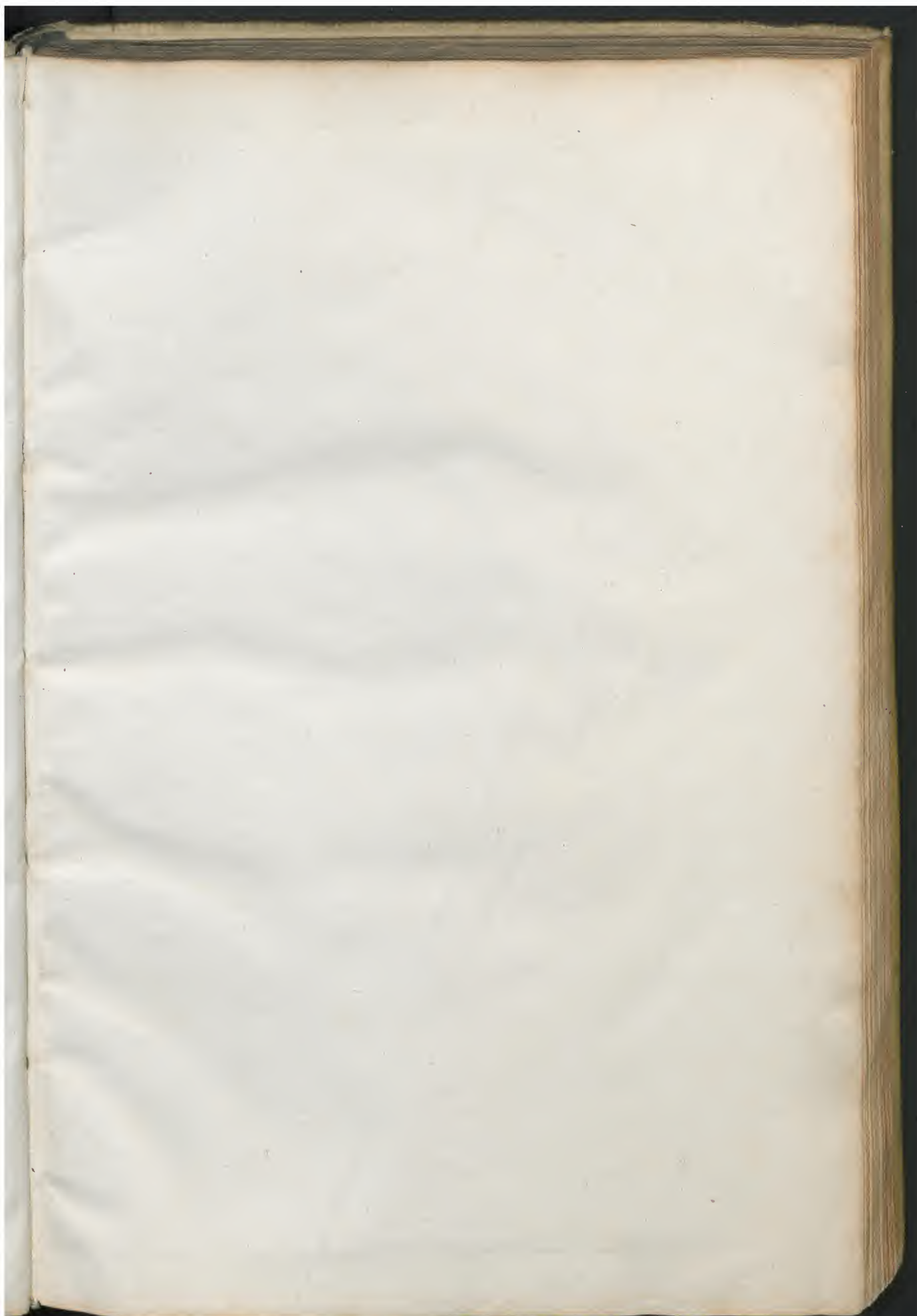

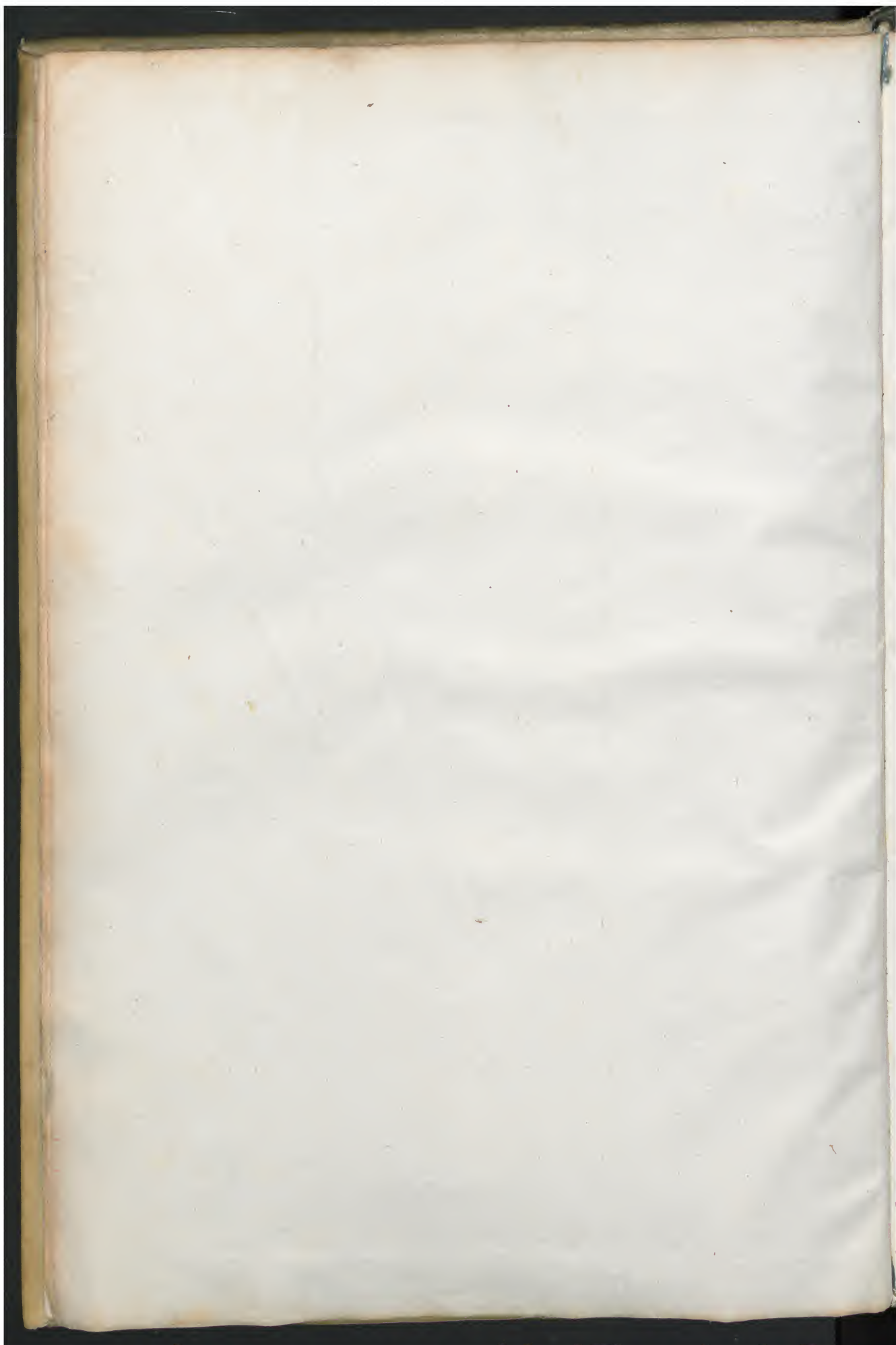

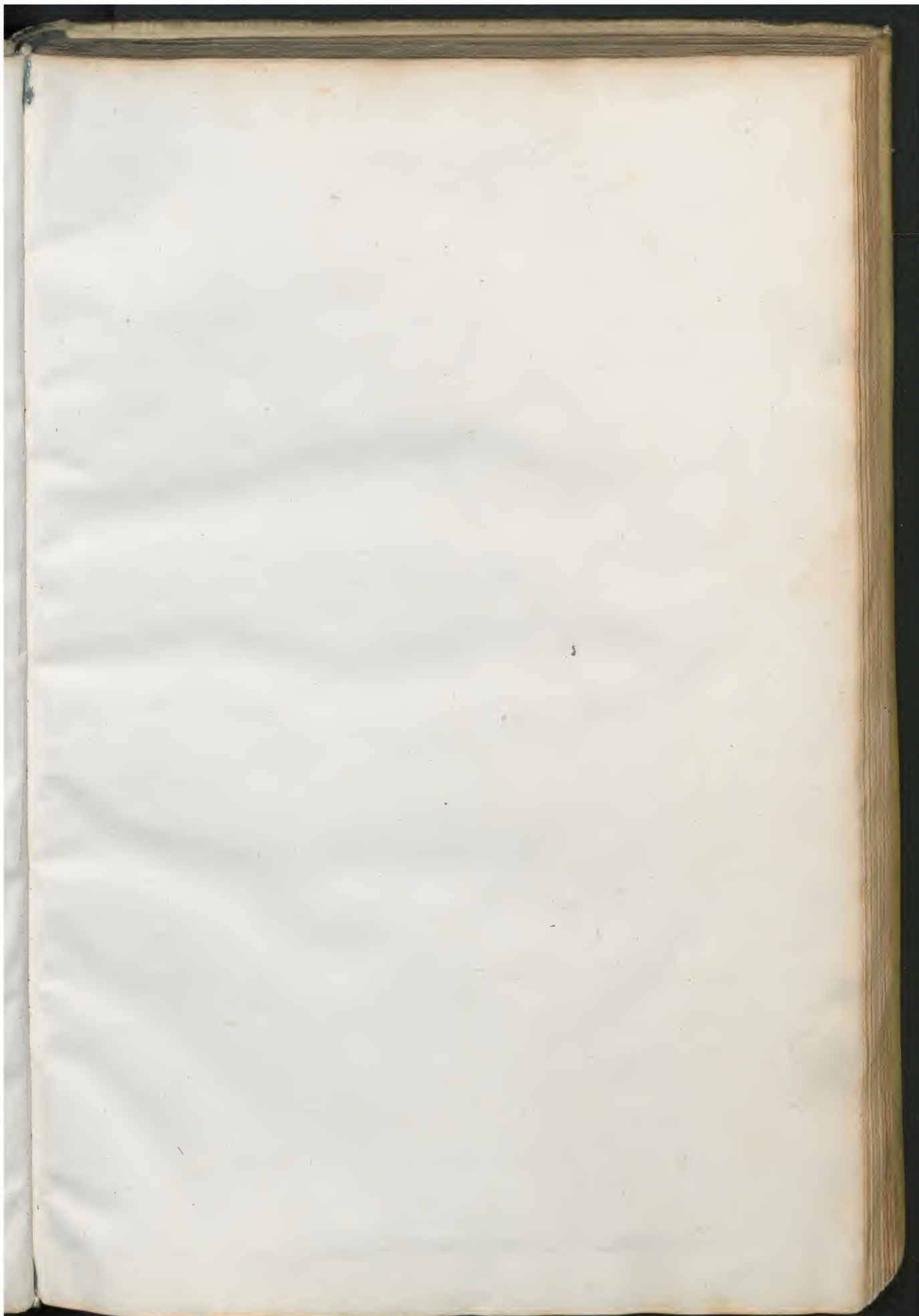

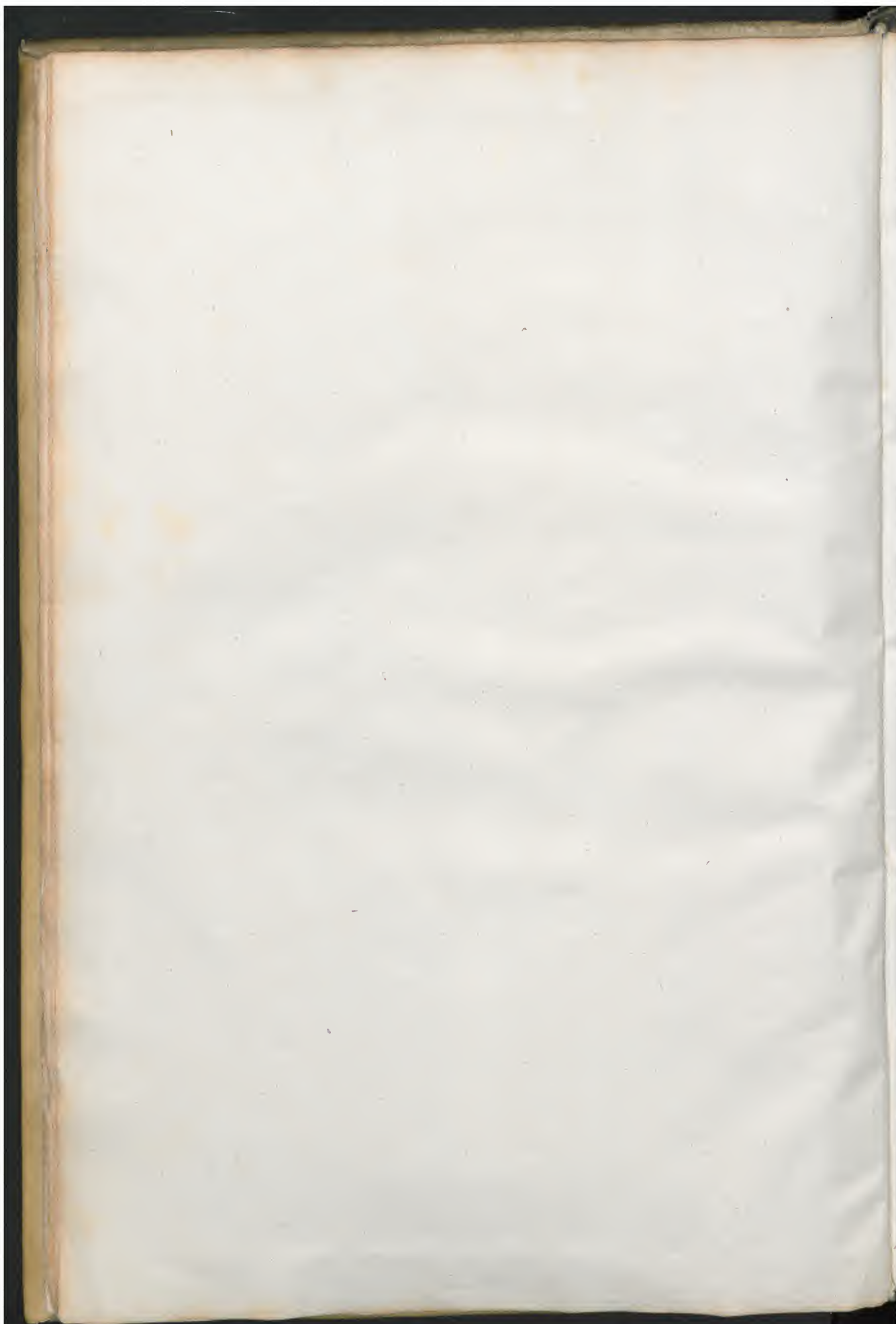

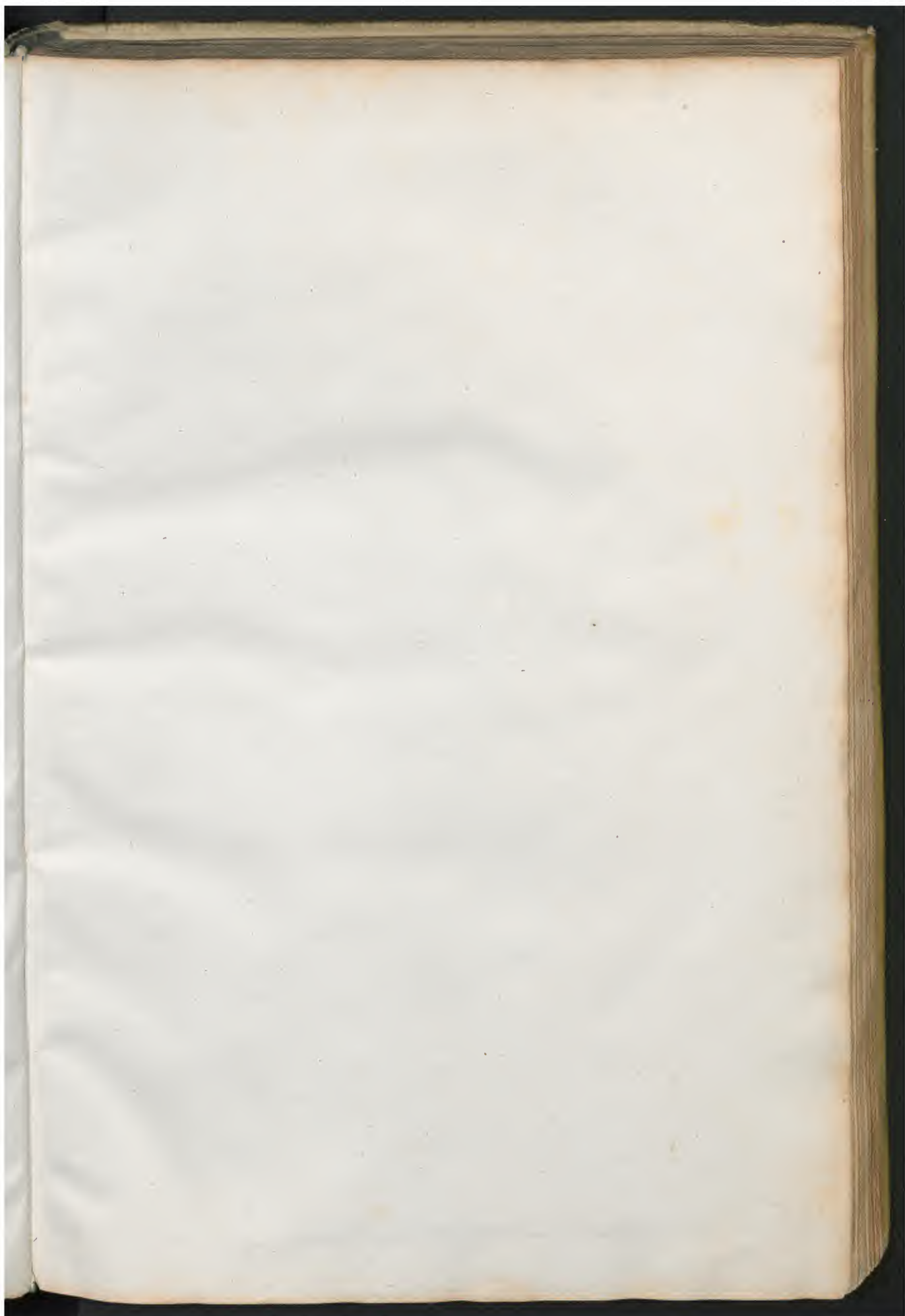

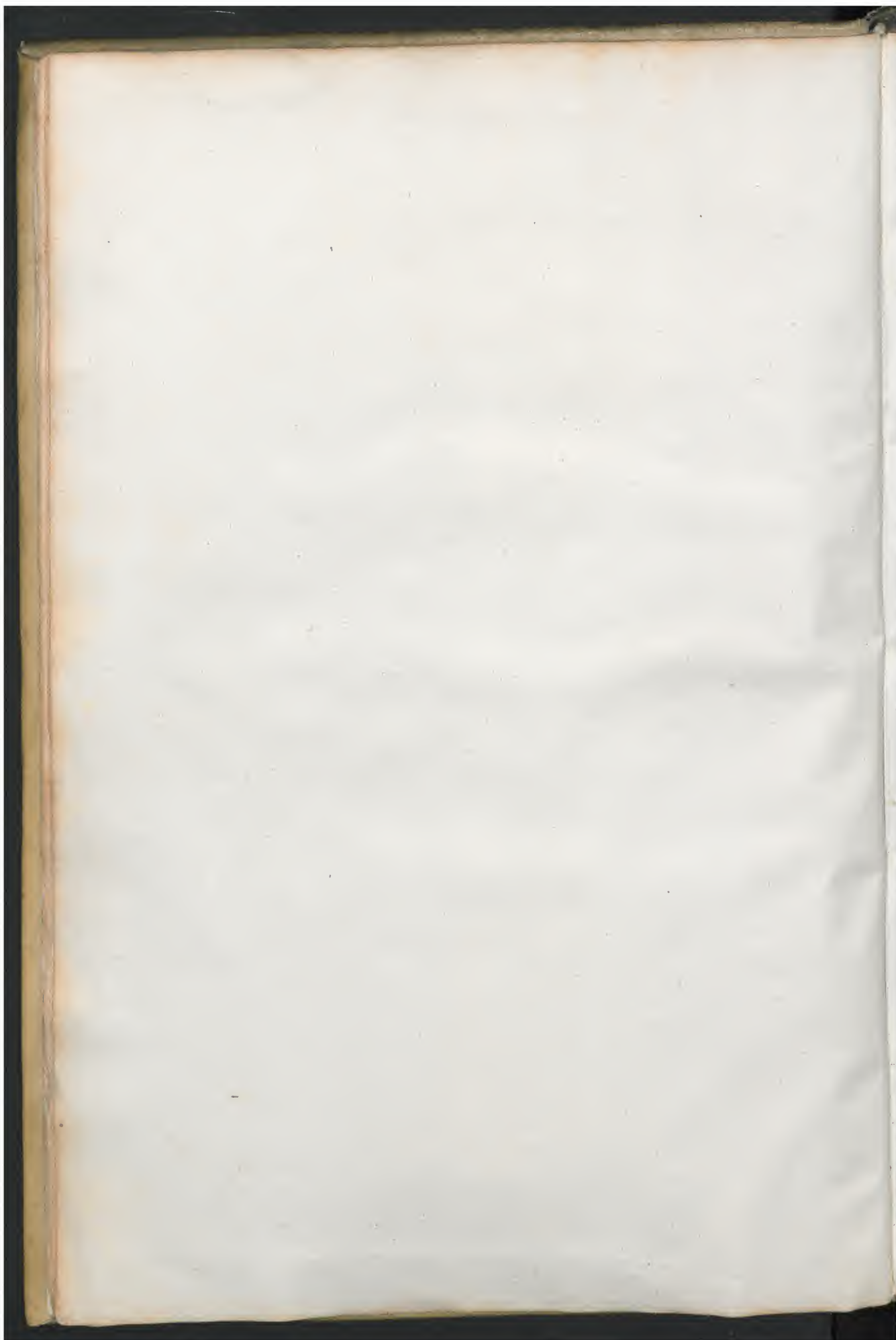

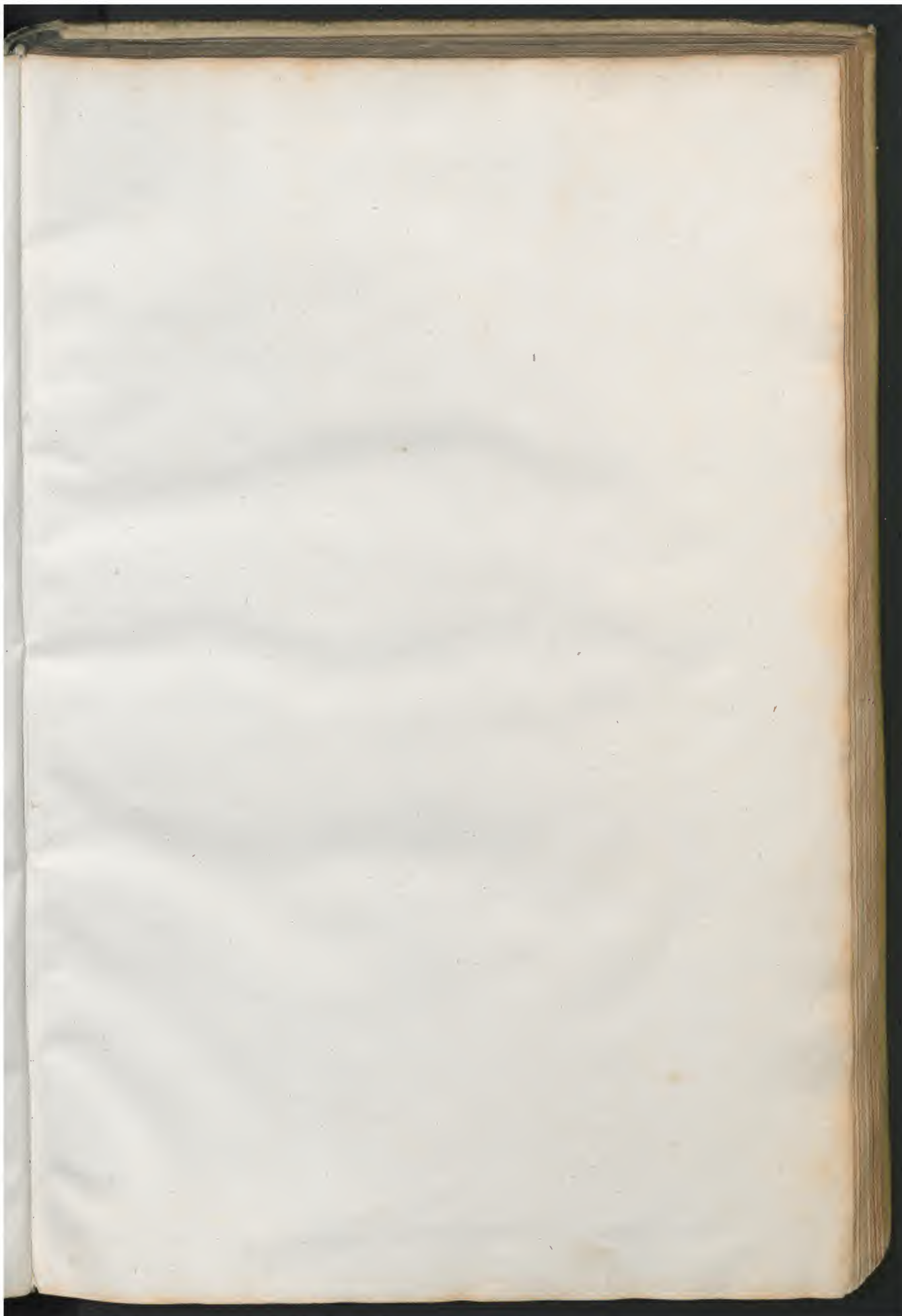

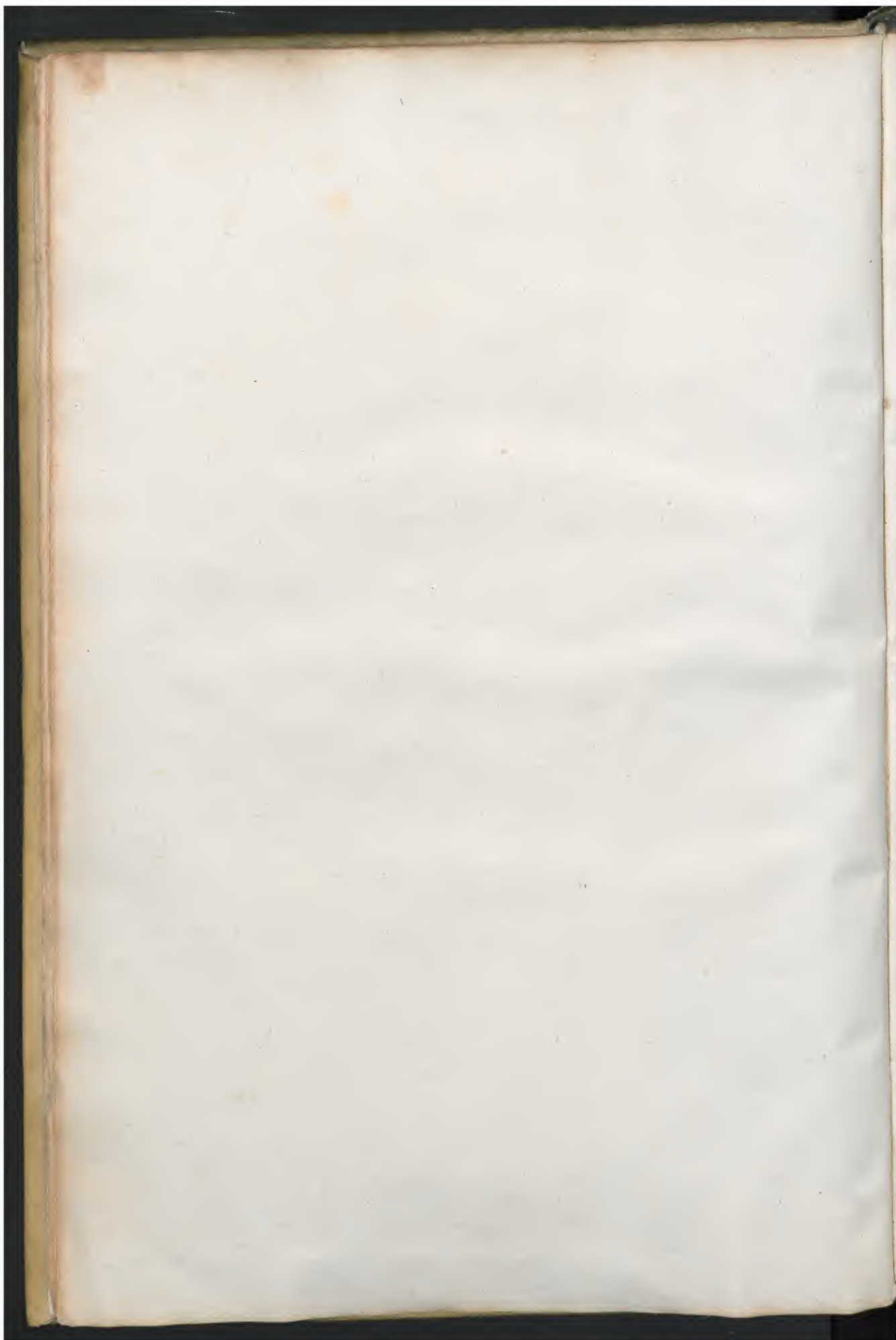

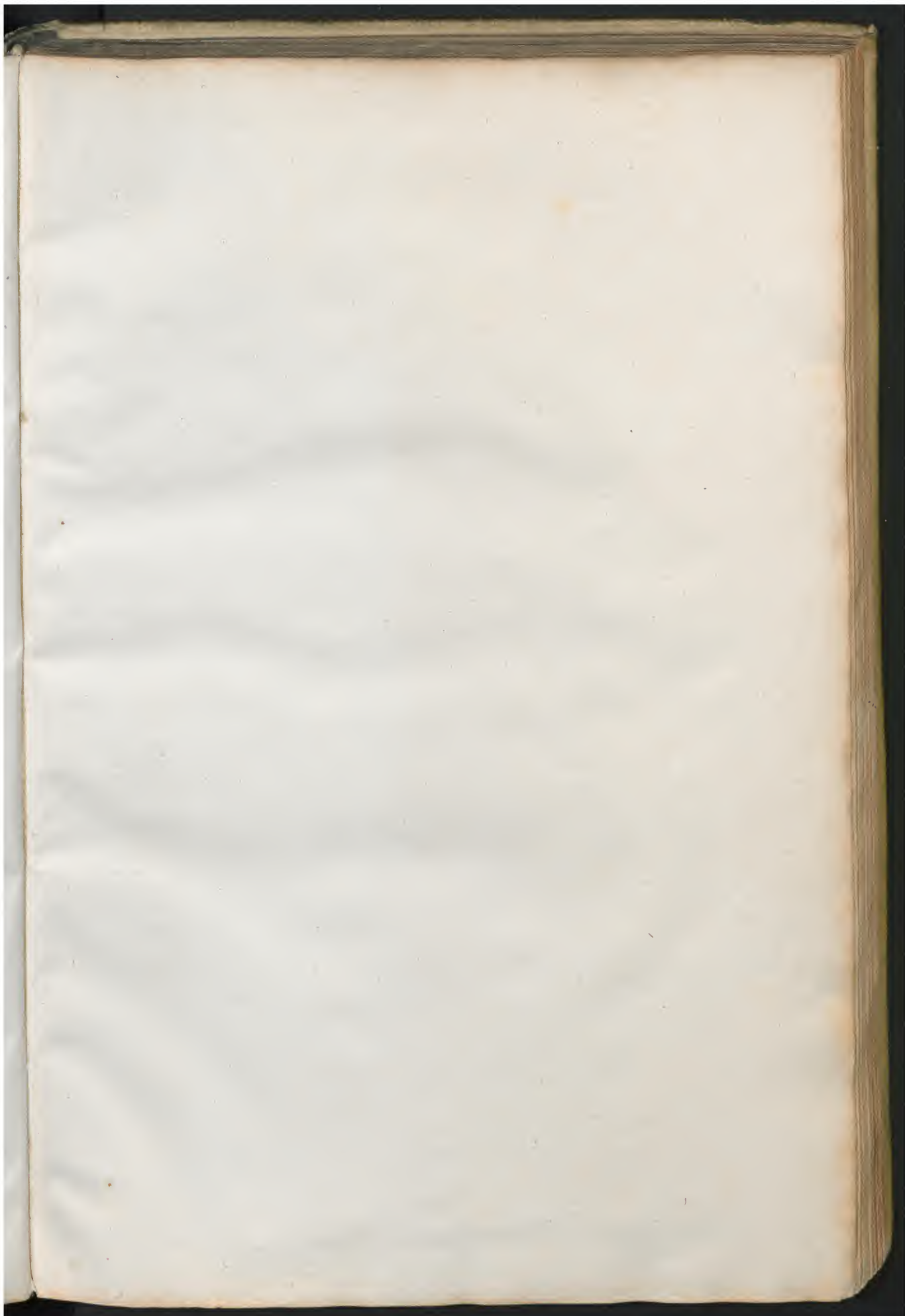

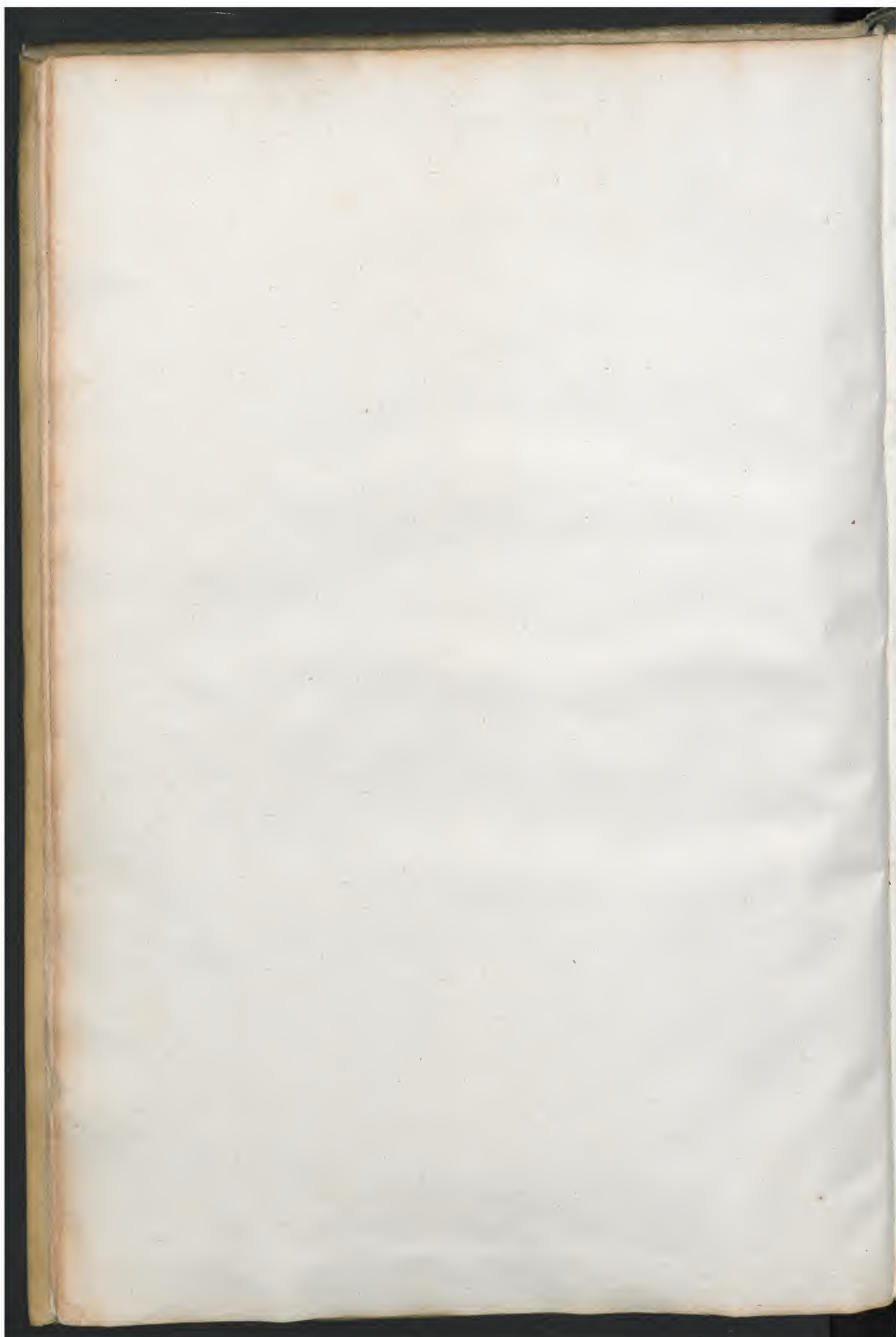

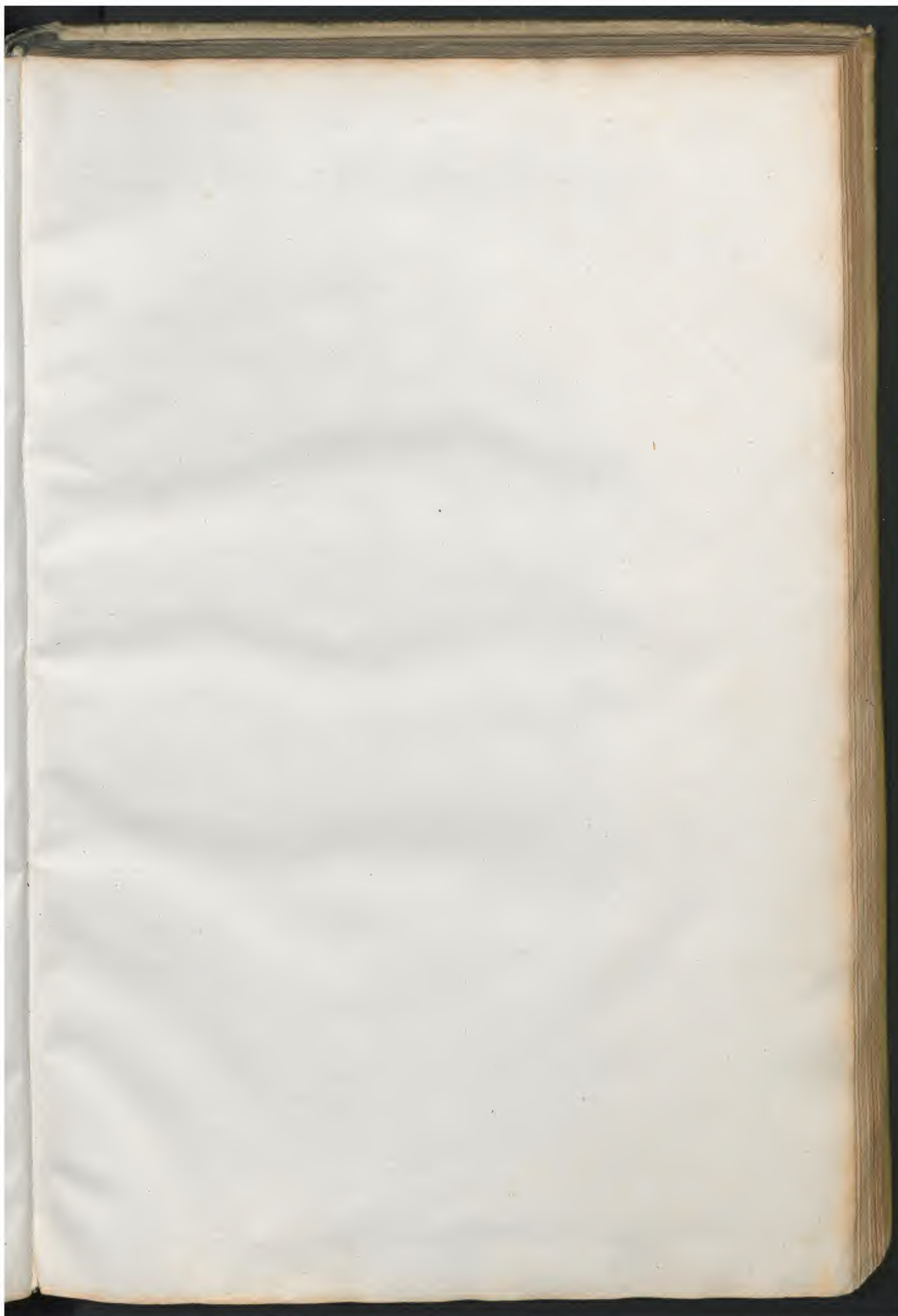

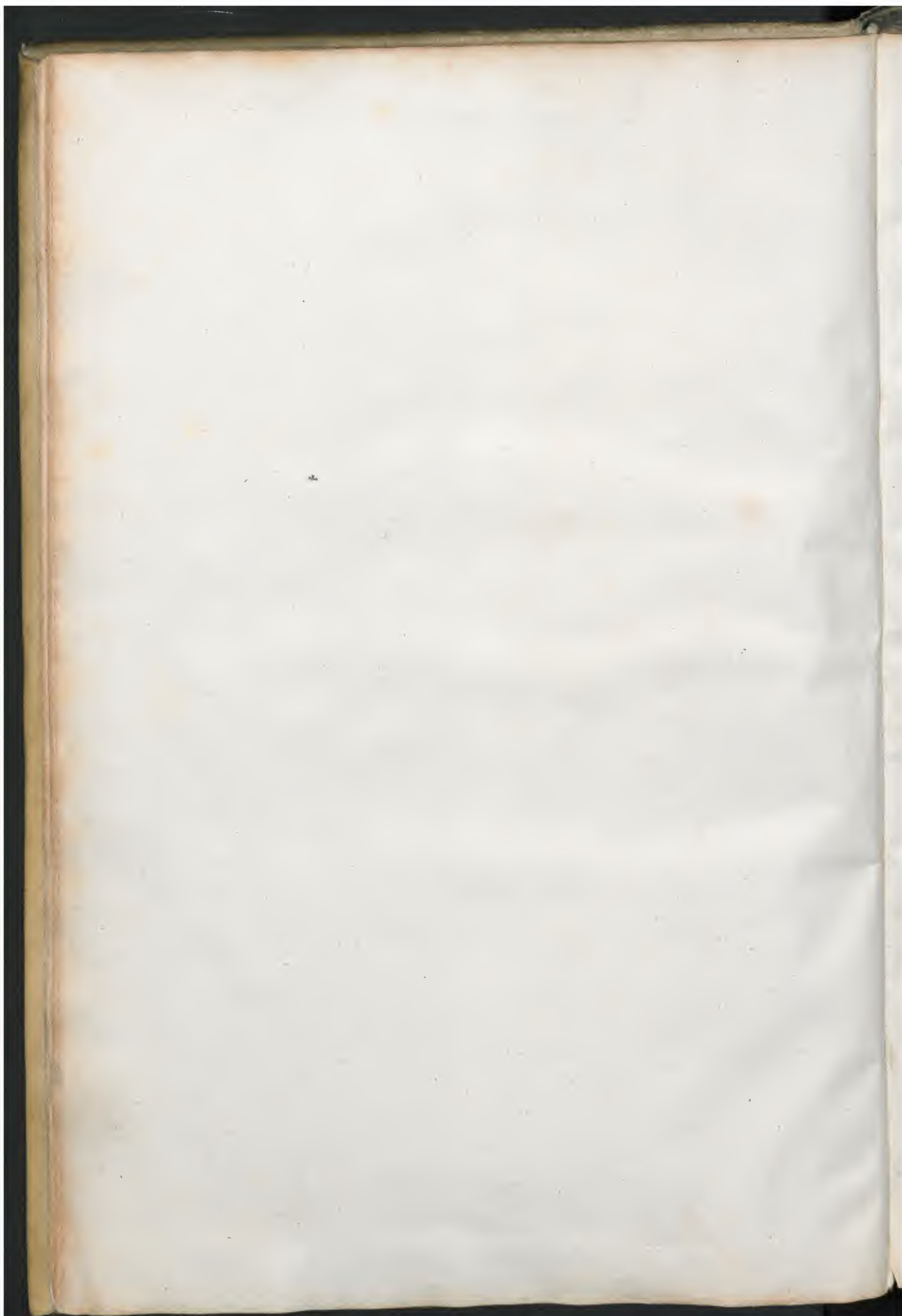

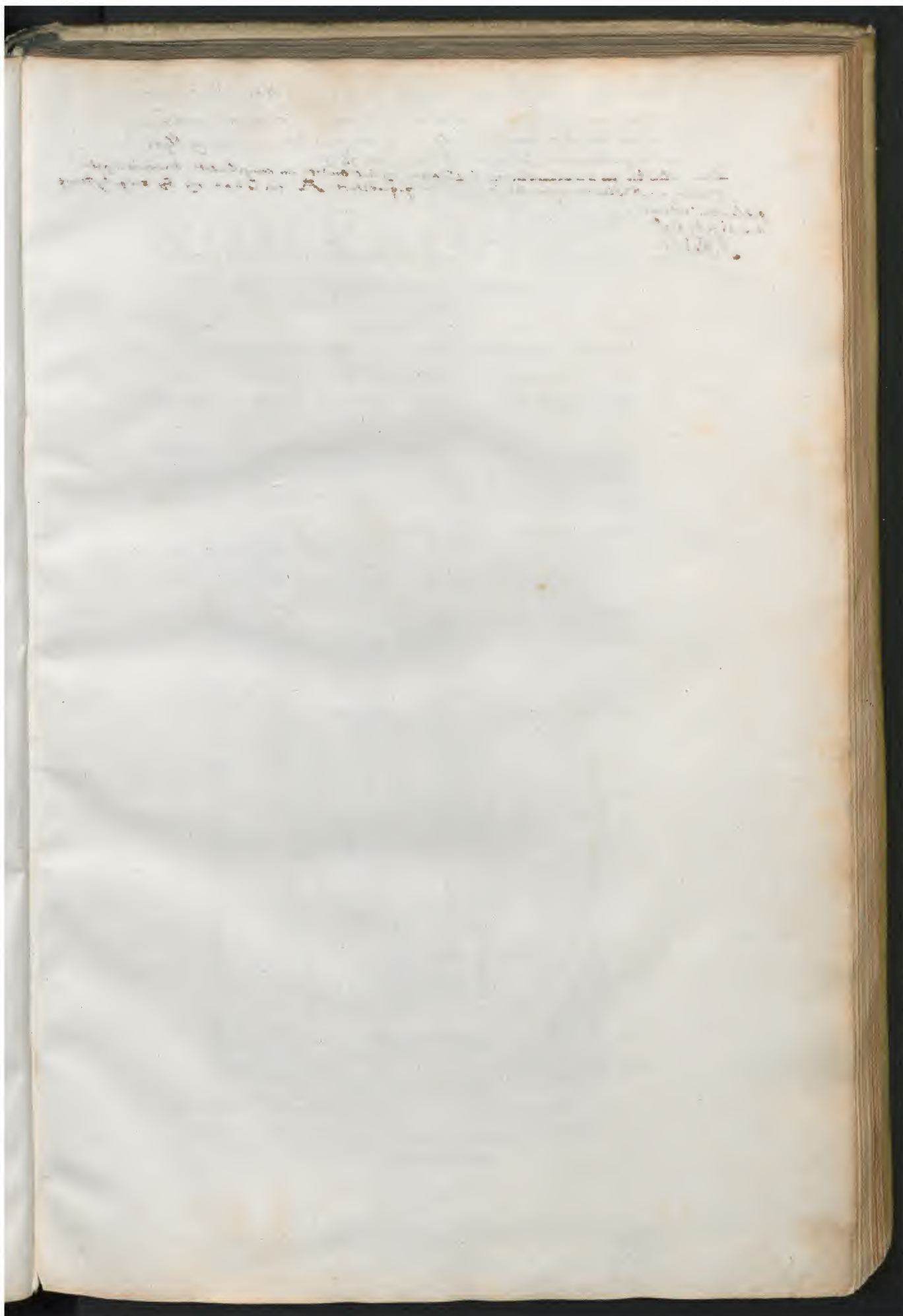

Hollandische Rym-kronijk van Melij's Stotke. 'S Hage 1620. groot papier.

Doorzichten met wit papier, gecollationeert en vermeerdert uit een geschreven
exemplaar derselwe kronijk, zoo als uit de onderstaande aantekening blijkt

welke geschreven is te Leyden 15 november 1678.

Deze collatie en vermeerdering is gedaan op het oudste en compleetste manuscript
t. welk de K^{te} Stede copie draagt, by hem gequoteert te en is aan my by vergelyking

gebleeken 's Hage

den 25 July 1796

J. Pijper

Loon my door den K^{te} Stede ... den oudste Manuscript van de Hollandische Rym-
kronijk, welke op het oudste en compleetste manuscript
gecollationeert en vermeerdert is, zoo als uit de onderstaande aantekening blijkt
welke geschreven is te Leyden 15 november 1678.
Deze collatie en vermeerdering is gedaan op het oudste en compleetste manuscript
t. welk de K^{te} Stede copie draagt, by hem gequoteert te en is aan my by vergelyking
gebleeken 's Hage
den 25 July 1796
J. Pijper

De Rym-kronijk van Melij's Stotke, die in de 16de eeuw geschreven is, is
in de 17de eeuw door den K^{te} Stede gecollationeert en vermeerdert. De
collatie is gedaan op het oudste en compleetste manuscript, t. welk de
K^{te} Stede copie draagt. De vermeerdering is gedaan op het oudste en
compleetste manuscript, t. welk de K^{te} Stede copie draagt. De
collatie is gedaan op het oudste en compleetste manuscript, t. welk de
K^{te} Stede copie draagt. De vermeerdering is gedaan op het oudste en
compleetste manuscript, t. welk de K^{te} Stede copie draagt.

De Rym-kronijk van Melij's Stotke, die in de 16de eeuw geschreven is, is
in de 17de eeuw door den K^{te} Stede gecollationeert en vermeerdert. De
collatie is gedaan op het oudste en compleetste manuscript, t. welk de
K^{te} Stede copie draagt. De vermeerdering is gedaan op het oudste en
compleetste manuscript, t. welk de K^{te} Stede copie draagt. De
collatie is gedaan op het oudste en compleetste manuscript, t. welk de
K^{te} Stede copie draagt. De vermeerdering is gedaan op het oudste en
compleetste manuscript, t. welk de K^{te} Stede copie draagt.

HOLLANDTSCHĒ RIIM-KRONIIK

Inhoudende de gheschiedenissen der Graven van Hol-
landt tot het Jaer M, CCE, V.

Door enen wiens naeme noch onbekent is voor 319:
MELYS STOKKE. Iaren beschreven.

Met een Voorrede des Edelen E. Ionkh. Ian vander Does, Hee-
re tot Noordwyk, Register-meester van Hollandt.

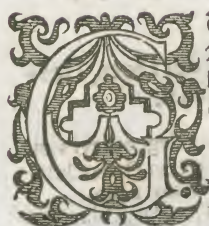
Hier is noch by gevoecht een vvaerachtige deductie vande gelegentheit van
Graef Floris ende Gerrit van Velsen. Mitgaders een extract vut een Oude Chro-
nijke, ghedruckt by Ian Veldenae tot Vtrecht int Jaer ons Heeren 1480.
Item een Extract nyt een ander out Bouck, vande Iare 1315, in Francijn gescreven.

IN 's GRAVEN-HAGHE,
By Hillebrant Jacobsz, Ordinaris ende Ghesworen Drucker
vande Ed. Mog. Heeren Staten van Hollandt en VVest-
Vrijslands. Anno 1620.

Tot den Leser.

Unstighe Leser / van teghenwoordighe
Boeck en hebben wy maer twee verscheiden af-
schriften ghesien/t'ene vooz 202. jaeren ghescreven/
also daer achter op gheteikent stondt

Per manus Mathei Gerardi Pastoris (of Prioris)
 in Naeldwyk. Anno M.CCC. xc. feria sexta post
 Pentecost.

Cander/naderhant met veranderinge in't spelden/
 doch en weet niet wanneer. **W**t dit laetste is alleene genomen/wact op
 de kante by staet: In t'ander. **M**aer t'eerste hebben wy niet alleen na de
 woorden/maer oock na de letteren/soo veel doenlyk is gheweest/in alles
 nagepriut. **O**p dat oock die ons tale beginnen te houtwen/hoe danighe
 speldinghe doen gebruyklyk sy gheweest/ hier soudent moghen hebben.
Maer also dit eenighe duisterheit in bzacht/ als oock meede som verou-
 dede woorden/en wysen van spreken/waer door het boeck min begeert
 mochte wesen/is des schryvers meninge/soo men die naest gissen konde/
 met andze woorden op de kante gestelt. **E**n om de Leser van veel soec-
 kens t'ontlasten/is des sins een kort verbaet/ met andzen letteren daer
 benebens geset. **D**en bet-wetende vermeten wy ons niet te leeren. **D**en
 bet-weteren is noch wel wat te doen open ghelaten. **D**e goetgultighe/
 goetd-hollandische ghelyke dit niet langer dan dat iet beters sal wer-
 den vooztgebracht.

HOLLANDTSCH
RIIM-KRONIIK

RIJCK-KRONIK
HOLLANDTSCHE

VOOR-REDEN.

J. Johans vander Does Heer

tot Doortwije opte tegenwoerdige Hollandsche Krijm-
Cronijc aen Henric Laurentz. Spiegel Coopman t'Amstel-
redanme zijnen goeden vyzint.

Die op Pindus hoog deur wretzucht wert ghedreven/
O Spiegel ongevalst van een gerustich leven/
Dair menich idioot/doch te vergeefs/nair haire:
Wat is het/ dat in u goet oordeel heeft gestait:
Om Doufam, dijnen vyzint/tot uwer hoger tinnen
Te brengen aen den dans der Duytscher Pierinnen:
U bet bekent/dan my: deur zo veel schrijvens/ach?

Wat is doch/ dat in u deez domheit baren mach?
Lais/ om dat wy ons laest eens hadden onderwonden
De Duytsche Poetspe/als sy onlangs es gebonden/
Te speuren nair hoewel met een' onduytsche slach/
(Zulx als de domme jeucht deur onbedochtichheit plach)
Aenroerende de Luyt/ gestelt op onser spraken:
Oic my mischien ver Stout een Liedeken te craken
Op een dun riedeken/om thart van sozghen swair
Wat te verquicken (ziet) moet ic dairom de snair
Weer roeren aen op nieus met vingers onbedreven?
O schadelic gesangh/en qualic opgeheven?
Sal ic dan mijn selfs schand onbloten: sal ic egunt
Dair biecht te vozen was/ een peder maken cunde?
Oft in eens anders Oult mit myn sen gaen strijken?
Zulx ver van ons moet zijn. Laet u met uws gelijken
De Ninen onser spraek/ deur een konstrijke geest/
Doortbrengghen aen den dach. Laet Roemers soet gequeest/
Deur d' ongehoorde clanc der Nederlandcher Luyten/
Int Oolt/ Weest/ vyzint/ en noozd in allen ooren luyten:
En maken wijt beroemt den tweeden Martiael.
Laet vooz my Ian van Hout ons Vaderlandsche Tael
Verrijcken: en tgheluyt der Demulijnscher Lieren
Verdobben mit tgesangh: jae deur de wolken swieren
Voit den Thebaenschen swan/mit zijne vlerken ras.
Oic dragen wech den prijs voit Ronfard, en Berras.
Wy sy genouch/dat noyt de Lepdich' Academie
Tot oneer heeft ghestrect myn Roomsche Poetspe.
Dat een schoon Nuyten-crans naect b' Everardi Soon
Ic van Dionys hand verkregghen heb ten loon:
Ik behooz daermede my te laten vergenougen.
Dair wat mach baten/ ach/ als ghy in geender boezghen
Wym onschult hozen wilt? Sal ic dan roekeloos
Aenveerden desen last mit een so scozren vois?
Last/ streckend' (als ic sie) tot anders ghenen finen/
Dan dat van derz Cronijc (dien ghy/ niet sonder pinen
En costen zijt bedacht in dinc te laten gaen)
Derz' Hollandsche Cronijc op rijm ghestelc: end' aen
Ons Conincklicke e Soon/vooz eeuwen dype ghesonden/
Ic de Doortreder zij (o weel verlinde vonden):
Ick die te samen nau drie worden weet by een
Te knopen in ons dicht. Wat mocht ghy swaider peen
Op leggen dynen vyzint/dan hem te willen dzingen

(.)

a Pindarus.

b To. Secund.
dis.

c VVillemis

In

Wooreden.

In sulleken parket; end' op de tong te bzinghen/
 Tot spot van alle man; doch alst niet anders zijn
 En mach/30 moet ick doen niet nair tbehagen mijn/
 Waer als ick kan; en van den noot een deuchde maken.
 D'onschuld verlatende te comen tot de zaeken;
 Tot t'insjout/zeggij' ic/dan van dir out Hollands diche/
 Eendoudich/recht en slecht/wel waerdich onn' int licht
 Deur u gebrecht te zijn; eerst/onsse Tael ter eeren;
 Doozts om de seften groot van wapenen te leeren
 Van onsen Graven coen. ^a Gheen bastart-dupts hier spreut/
 Deur welke hupdensdaechs ons spraeck 30 wert besmeurt/
 Dat'p haers selves schaemt/ ja qualic kan bekennen.
 Veel oude woorden oock ghy in dit Bouck zult binnen/
 By ons in wangebruyt/ oft onkunt deur verloop
 Des tijts/geromen. Vind oic hier een groten hoop
 Van Spreucken/ wel ghevoecht. Een zaic ick niet moet prijsen/
 Dat deez' van Adam niet/oft val der Paradijsen;
 (Dair van de Bibel geefe volcomelick besceide.)
 Of wt den Troyschen brand ons deur omwegen leijdt;
 Dair star valt op het point/om nair den val van Romen
 Zulz deur der Franken Rijk tot d'eersten Graef te comen.
 Dast bestende zijn Stoel int Hollandse Priel.
 Op dat ick gheen verhael en maike van 30 veel
 Gelijckenissen jent van menigh' onde zede/
 En stichtinghen tot deuche. Dat ick hier swijghe mede
 Zo veel vermaninghen/een redelick ghemoet/
 Van tquaet afkerende/en onthouckende tot t'goet;
 Van brumicheit ick spreck/ noch niet te niet ghecomen
 Wair van niet redenen haer groetly mach rommen
 Ons Baraviersche Naem. Ick wil ontkennen niet/
 Den Scrijver deses Boucs te zijn van langh' bediedt/
 Een wijldstigh verhael: oic weet van geen' ophouwen
 Wanneer hem yet gebreec op Heeren/oft op Vrouwen:
 Op Landen/ of op lieng. Somwilten oic verhael/
 Dant gunt eens was geset/es makende/andermael.
 Onachtbaer allebeyd/voir die niet weinich reden/
 Begrijpende veel sins haer scriften kort berleden.
 Doch oirsaiks niet ghenouch/om een werck int geheel
 Te werpen van de hand. Wat? siemmen niet/hoe veel
 Dat derren thoxt beslupt der Lakoniten laken/
 Voir d'overbloedicheit der Asiaenscher spraken;
 Ick kender iae ghenouch/die d'onbesnoerde stijl
 Van Martiaen Capel voir Crispus dunne vijl
 Groot maken: jae veel meer den Eselschrijver achten/
 Of cluchten van Bocraes/ dan al d'Attijse nachten
 By Sellium ghewaikt. Ooardeel wel verkeert:
 Doch peder volgh zijn sin: d'een wraikt/dat d'ander geert.
 Hoe veel te meer is deez' dan waerdich om te lesen;
 Een Schutter niet/als die/veel schiet mit leughepelen:
 Vol luyters en bedrochs? De naitte Wairheit hier
 Voir ogghen wert gheset/clair blinkend' als een vier.
 En schoon genomen/ dat veel bzeedverhaelde reden
 Hier onder zijn vermengt/ zal ons dairom verleden.
 Tgunt sonder arch en list de wairheit is ghelijck;
 Genouchsaem om tot stof vooz een nieuwe Cronijck
 Te dienen/ u en my; ons Vaderland ten thone:

^a Eenige.
 doch zeer
 vuzinich.

In de

Cloostreden.

In de Romeynsche sprake/booz my ende myn soone!
 V in ons moeders tael. Wair toe nu over lang
 Ic voer-raedt heb gedaen/denck oic geen meer verlang
 Te zouken: mair hoe eer/hoe lieber booz den oghen
 Te brengen t' Eerste Stuc/nu tot het eynd voltogen.
 Wilschien ghy waghden sult/hoe veel tgetal/van veerst/
 Der Boucken wesen sal: tot tweemaal tien booz t'eerst.
 Welck als ghy lesen sult/zult diewyl u te horen
 Doen comen dit gedicht: ja kittelen in d'oozen.
 Bpzonder/als ick dees tot oitcond' heb belepdt/
 Int gunt wy maiken wair deur autentijk bescheydt.
 Tsy dat ick my beroep' op Wtheimsche Cronijcken
 Van Duytslandt/Engelandt/of van de Franche Rijcken/
 Van Schot/Deen/Noorman/Slaef: of blijvend' in myn bupst
 Tot a Meier my ghedraegh: of dair ons Heda stuyt/
 Tot d' Hantvelten des Stiechs gesticht van ouden tije/
 Of Giften menicout/by zo veel op een rije
 Bewesticht/en gestijft mit zeghel/bijest/en hande
 Der Coningen van Room,of Heeren vande Landt/
 Rechte jegens het gebuyt/of misverstandt van veelen/
 Niet anders/dan ghewoen de blinde kaert te spelen.
 Of komet by ghebal/dat zernigh' oude Brieff
 Van Keiser, Coning, Prins: alleen tot hun gerieff:
 Gaen werpen op het bozdt/mit hairen Principael
 Niet comen over een vertoelt in onse Tael.
 Zulx als men inde Ghift van Carel clairlic ziet/
 Van Arnulph, van Loijs, van Oth te zijn gheschiedt/
 Deur d' Overletters loos/in titels vanden Heeren/
 Of Landen: dair met zij dez zouken te vereeren/
 Versmeet nair haren sin. Ick spreck niet vanden gesa/
 Die booz de tyden van Vrou Jacob int ghemeyn
 Ghearbeyt hebben yet/belangend' onse Graven.
 Ghelijc Ian vander Beek, en (die booz Becke draven)
 De Scrijvers der b Abdie: Wair onder ic oic raem
 Deez' een gewest te zijn/van wegen synen naem
 Alsoch ons onbekent/als ingelijc den tweeden
 Die tot Vrous Ades doot vervolliche heeft zijn Keeden/
 En die van teynde diens anbangen heeft zijn werck/
 Die sich d V Vilhelmus noemt/mit d' onbekende Clerck
 Geboren bider Zee wt onse laege Landen.
 Mitsgaders den Heraut, aen Hertochs V Villems handen
 Toesendende zyn Bouck/oic Bejeren genoemt.
 Dit syn dair sich des Landts Hystorie van beroemt:
 Alleen' hair van een zaik beclagend' over desen/
 Datz' altemael gelijc der daden vzoorn end' wesen
 Der eerster Graven, vijf/les/seven/zo zeer slecht
 Beroogh' ons hebben nair gelaten: ende t' Recht/
 f Verkegen mitten sweert/zo sparich wtghemeten:
 Als oft zulx niet en wair de pine weerd te weten.
 Dies my te vzeender gheeft/ wt welckers bozsten dan
 Dat Kepner die quaet zog gemolcken hebben can/
 Ten zy hy zullix heeft of wt syn poot gefogen/
 Oft wt den koker van Ian Gerbrant Soen gefogen/
 Dit ongespiet gescut/dees slitzen sonder stael.
 Ian Gerbrantien segg' ic/die ispel heeft teenemael

(.) ij

a Lac. Moises
 rus, G.
 V Vilhelms
 Heda. Re-
 tum hic V.
 traistina-
 rum, illo
 Flandria-
 tum Scrip-
 tor.

b Van Eg-
 mond.

c Een Mo-
 nic aldair,
 die geloof
 heeft (zo
 schijnt) ten
 tijde van
 Graef
 V Villem de
 eerste van
 dien naeme.
 d Procura-
 tor des selue
 Cloosters, by
 tyden des
 goeden
 Grafs.
 e V Vilken
 naem hy
 hem seluen
 is gevende
 int beginfel
 vande doci-
 casie zyns
 Bouks aen
 Hartoch
 V Villem
 van Beiere,
 f Iogens
 die ongeloo-
 vige Dea-
 nen, Noor-
 mannen,
 Gc.

Derwert/

Voorreden.

Verwert/verlozrendzaept mit zo veel blindeschoten.
 Als hy wien deze gript is aldererst gegoten.
 Wair op gevolget is so menich beuselaer.
 Iae of het spel noch niet volmaikt geweest en wair/
 So heeft hy noch een Soos/ (een derdeman ic meene)
 Ghecregen aen zyn snoer/ Jan Janzen van Coztgene.
 Troyt meerder Snamist/noyt onbeschofter bloet/
 Een wytefondert doch/ dat my die schamen doet
 Van weghen ons Cronick/ als ic gae ondersouken
 Tgeschil/ dat tusschen deez is/ en den ouden boucken
 In rymmen/ ofte in proos/ voor eenwen drie of vier
 Gheschreben int franchyn/ of Lombardsche papier.
 Van wat quae stof/ o God/ d' hystorie die wy lesen
 Vind' ic gescraeyt/ geraeyt/ end' opgeleyt te wesen.
 Al twelc ick tzynder tyt met goet blyck en betoogh
 Vermein te maiken wair: steets hebbende voort doogh
 De waarheit/welc alleen vant lichaem der hystorie
 Siel/ leven is een geest. O arm' en ydel glozie/
 Die op geen ander grond dan fabels wert gebouwt:
 Wat baten doch Artur, Engistus, Roeland stout/
 Vair Ridderlyke naem' hair mannelijke daden:
 Als/oit egunt is geschiet/ deur zo veel valsche bladen
 Den Leser twyvelich maikt Galvreed, of Turpijn?
 Of eenen Snois gelijck/ dick niet een waire schyn
 Bekleedt/ doch meestendeel beblekt met logentaele.
 Op dat ick zyne styl alhier niet op en haele/
 Niet dragend' over een mit d' oude Roomsche sprak.
 Zyn Deelingh' of Veleidt ick mede niet en raik.
 Dit ic al overlae/ end' laetet heenen baeren
 Mer eene zaak my doet verdriet/ en geeft bezwaeren/
 Dat (als voir is geroert) hy liber heeft gehad
 By Garbrants Soon gebaent te volgen t' ruyne pat/
 End' int gemeine spoor te setten zyn voetstappen:
 Dan wt het beste vat den veernen wyn te tappen.
 Zulx hy wel had behoort/ om t' opgeheven pack
 Mit eer te voeren wt. Wair toe hy veel te swaek
 Doch schynt geweest te zyn: niet jegenstaend' hy veelen
 Meer middelen bequaim (dair' t ons dick aen moet feelen)
 In zyn tyd' heeft ghehad/ om rondsomme' wt den houck
 Te ropen meer dan een/ twee of drie eenwen Bonck/
 Gescreven mit de pen/ eer datmen wilt van pzenten:
 Om op zo danen stam zyn griffien te enten.
 Zulx hadd' hy wel geconst/ ooc wel behoort te doen:
 Als anders hy recht gaen had' willen in zyn schoen.
 Of hadt aen t' oozdeel/ of t' vernuftige verclairen
 Hem niet ghefeilt om tusschen goede ende valsche wairen
 Te maiken onderscheidt/ end' ellic op zyn pyys
 Te setten/ nae syn weerd. Dit wair de rechte wys/
 Die zeker spel gheweest/ omme' alzulx nair te laten
 Een werre pyysens waird' voor ons end' ons naefaten.
 Mer onder dit getal te rekenen ^a Barland,
^a Hadr. Zulx ver van ons moet syn: als die zyn Vaderlandt
^{Barlandum.} Gheen oneer' heeft gedaen deur t' kozt verhael der Graven
 By hem int licht gebracht/ gemerckt de goede gaven/
 Die zlf Erasmus kent in hem te zyn geweest:

Hoe

Aoorreden.

Hoe wel hy oock ghewoont heeft op gheen ander leet:
 Zynd' om den tyjn gelidit/als buten flandrs geseten/
 En verre van der hand'/alwar' hy niet geweten
 En konste recht bescheide/wat t' Egmond ind' Abdy/
 Of elders scrijpen mocht in eenige Librij,
 Van z' lair-tijt Boucken oudt/mit riet/of schacht gheschreven.
 End' alst al is gheset/wat iller quaets bedreven/
 Indien hy wat te ryp gheweest is van geloof?
 Hier jegens stellen wy/dat dooz zyn styl niet groof
 Hy sullix heeft verschoont:dat hy naer zo veel leuren
 Onz' Graven alderceerst een nieu kleed sonder scheuren
 Dost hanghen om den hals. Oic wel de hand verdient
 Op t' hooft te zyn ghelept/ter eren van zyn vrient
 Erasim', en tgunst by hem is boozder wtgegeven.
 Wair deur Plantinus met nu onlant was gedreven
 Den selven andermael' in druck te geven wt/
 Dit onsen Graven al verbaet in kort besluyt/
 Wair cleven of geset/end' ons gestelt booz ogghen:
 Benecessen meer verhaels wt anderen getogen/
 Zo veel' als Holland raikt/of Zeland int gemein:
 Elc op syn plaets gebracht: Mejeer' is dat ic mein/
 Die wt den graven heeft van Vlaenderen de Graven
 Op nieuws weer opgehaelt/lang voir zyn tyd begraven:
 Niet zonder swaere moept: en mit zo dieren pand
 (O Wairheits grote kracht) bereert zyn Vaderland.
 Welc hy niet heeft gewilt/dat deur vergetelheden
 Dit spinnewebb' en raich Arachne zou bekleden.
 Voersichtiger dan wy/tot noch toe onbekent.
 Van wegen ons Cronijcx,ontydelic geent
 Op zulk een Snoien struyt. Nach oic in dese stucken
 Voir ons mit goeden Recht toe wenschen veel ghelucken/
 Dus b Lambert van den Hoof, ons nae-gebuilde Stiche?
 Oft c V Villem van der Heide? die zonder veed'/off sieht
 Om plasdanc te begaen/tot harer meester cete/
 Van dat eerst in dit Land deur V Villibrordus leere.
 T' geloof was ingeplant/tot zynen tyden toe?
 Vervolgende heeft ghestelt/stets welend' op zyn hoe
 Om nergens achterhaelt te werden in de daden
 Des Bischopliken Naems: ontrumpende de paden
 Van dooznen dytelen:all' onkrup wtgeroeyt/
 End' alderceerst den wech behoerliken gestroyt
 Als reden stets gewoent van wetenschap te geven/
 En noemen man en peerd. O wairdich om te leven/
 Verkrigende deur ons uw' wel verdienden loff:
 En nair zo langen stilt wt schimmel buyt en stoff
 Te comen aen den dach (syt so veel Leugenboucken)
 Op swaerheits ryc gespan deur all' des werelts houcken.
 Wair toe ick over lang gedrougen zy gheweest:
 Doch om zulk veel te wech te brengen/was bedeeft
 Vermits tsnode' wtgeschryft:welc ny die heeft doen cloutwen
 T' belwaerde hooft: oock is tot noch toe opgehouwen/
 Op hoop van mitter tyt noch eens te krygen saen
 (Wair van oic enigh' ons toefegging' is gedaen
 Meer dan by enen vunt d' Historie van der Heide
 Dit zyne volle leen:jae mit zo clair bescheide/

*Annales
proprie.*

*b Lamb.
Hortensius.
c V Vilhel.
Heda.*

Vlooyeden.

Als hy die eertyts zelf beed leggen in den Dom
 Op doude libzarp. Dit maecte my zo kom
 En lantsaem om het werc vooz tweemaal zeven jaeren
 Genomen by der hand de werelt t'openbaeren
 Van t'Eerste deel ic spreek/aengaende myn Cronijc;
 Wair toe ons boken all' om t'hebben nairder blpe/
 a Doras
 708.
 Nut Heda wair gheweest/als die all' d'oude 4 Gaven
 Verbaet heeft in zyn Bouc, hy Princen, Vorsten, Graven
 Den Biscoplike stoel zo mildelic gedeilt/
 Dair noch oozrond/norch hand/norch zegel aen en feilt.
 Groot voozdeel/en gewis behulp voir allen geesten/
 Die van de waarheit greys/oft Ouchheit maken feesten.
 Doch nait dat ic op hem myn' onschuld langer voozt
 Niet maken derf: bin oic niet beter dan myn woozdt;
 Wil nemien het ghedult: en/sonder langer tucken/
 Onz' aldereerste pzoef wt geven om te ducken.
 T'zien zal vooz t'zegghen gaen/als desen arbeit myn
 Ghestelt zal zyn ter hand den Swager van Plantijn.
 Dus hout het vooz gedaen: hoe wel ick hier van liebet
 Ghenomen had verdzach/en van zo blinden peber
 In t'ys afftand gedaen. Welc my het herte bang
 Zo diewyl heeft gemakkt/niet zonder groot verlang/
 b Hadr.
 709.
 Dat eenen als b De-long, dit werrie nam by handen/
 En my van tswaire pack bevynde/en van scanden.
 Daer leyder/deez' is voozt (en lais) heeft opt getout
 Dit webbe laten staen/voir zo veel als ons' ouw
 Baravien aengaet/ten halben afgeweven.
 Zulx dat het niemant vzeint of zelsaem hoozt te geven/
 Indien hy vanden wech deur quaet berecht ghedwaelt/
 Oft menscheleker wys somwylen heeft ghesaelt/
 In dingen/die d'een Stamm'/of d'ander/oft den Steeden/
 Oft Land gemeen aengaen mit hair' omstandicheden:
 Zulx als zy zyn geweest/of jegenwoirdich zyn.
 Altwelc hy nutter tyt deur onderrichting syn
 Gebetert hebben souw: indien zo grooten hope
 Wair deur zyn afscheid niet gebleven in den lope:
 Ons latend' alle t'geen by hem mair voozgeweindt/
 Doch noyt begonst en was/voltrecken tot den eynd.
 Wair toe ic meer deur kiefd vant Land/dan eygen baet
 Gedzeven bin geweest: iae deur goe vanden raedt
 Genouchsaem oberstemt by t'meerendeel van boosen.
 Te meer/dat in zyn plaets noch niemant was verkosen:
 End' hair' verdzoot te zien/dat onder zule een hoop/
 Bequaem end' onbequaem t'onelossen desen knoop/
 Dair niemant en verscheen/die zulx hem woud vermieten/
 Behalven een/wiens naem my onlanx is vergeten.
 Den Bergh in als gelijc/dair van Aelopus wacht:
 Die deur veel' donderen en schudden had versaecht
 De gansche byzt mit ront mit allen d'omgeseten.
 Zulx dat men niemant vondt/dien d'anxiet niet dede sweten:
 Dien thair niet steech om hooch/thart in den knie en schoot:
 Die niet en werde bleek deur vzeise van de doot.
 Om cozt te maken/elekde minste mitte meesten/
 Tach om een heene roust/als oic de stonume beesten/
 All' lopend' wt het woud:elek cleven schier verdzoot.

Wat

Wooreden.

Wat geeft u zullit breekt? t'verschrieken was zo groot/
 Dat self den Dondergod zyn kap bestont te heben:
 Dat hy op niens weer had d'haelwimpel opgheheben
 Dit Juno de Princes/mit Mars/en Pallas broet.
 Als wesende beducht booz tweede ^a Aerdich geboet
 Van Ziarens bend/en woedige Titanen.
 En datmen andermael den wech sou moeten banen/
 Naert ^b Paraetoonische Land/booz d'inbreck van Tiphoe/
 Voirt t'gloepende geschut: en d'een haer in een koe/
 Deez' in een hont/oft aep: en d'ander in een kater:
 De sommigh' in een slangh/oft Crocodyl int water/
 Vermaekende hair gedaent. Wat doctmen niet deur noot?
 Zulr is dit doen ghebeurt/indient gebeurt is opt:
 Ter opt toe/dat ten laest' in plaetse van Cyclopen/
 Men wt een molshoop sach een mupcken comen lopen.
 Zulr gaet het oir alhier mit deez' die sonder blam
 Men veel roocks maiken liet. Wie sou niet werden gram/
 Die sulr mair hoozen moet? ^c Stam van Aquitanen,
 Wair toe zyt ghy gedaelt/ellaes/om van zo danen
 Te werden ghescoffiere/mit ongewaschen hand?
 Die nu in luni spoir derf setten zynen plant:
 Spoir onbetreden noch van ander: en God gabe/
 Dat lunius doch eens mocht op sien uten grave:
 Om aen te scouwen (lais) wat schaed' en woestheit groot
 In zynen wyen Berch doen deez' Bocken/nair zyn doot.
 Dien sp niet waerdich zyn syn schoenen-riem t'ontgespen/
 Vol onrusts als een beer gesteken van den Welspen.
 Nut tot geen ander saik/dan om veel wit en schoon
 Papiers te maken buyl/ (hoewel niet sonder loon.)
 Tot oneer niet van hun/spnd' all' eer' overcommen/
 Wair ons liefs Vaderland/dair van sp sich steers commen
 Een oirsaik/dat ick ben te meer geperst geweest
 Te brenghen tot het eynd/egunt by my tot deez' feest
 Dus lang' is boozbereyt. Wair toe oir (als ick raeme)
 Niet qualic dienen sal deez' Schypver sonder naeme:
 Tot noch toe sonder hoop in dyck te syn gebracht/
 Wair sonder u geweest/die hem nu van der nacht
 En slaep eerst hebt ontweckt/en s'hemels licht doen scouwen/
 Niet sonder cost en moeyt. ^d Sal Pavv oir minner rouwen
 Dat hy hier toe de keers ons hebet toegelicht:
 Veel min Sebastiaen, die duisterheid verlicht
 Het kant-antekening'/den Dycker ten geriebe.
 Een prikkel (als ic ick hoop) dat andren oir geliebe
 Dyn boozschijt mit het ons hier in te volgen nair.
 Ick spreek van all' den gheen/die niet ghelpe wair
 Van Schyften zyn voirsien/om int ghemeen den zelven
 In tpts te gheben wt: noch onder d'aerd te delven
 Zo costelyken Scat/er dat deur onkund pet
 (Zulr allinen hudentaichs geschieden veel tpts ziet)
 In plaets van buyl-papier/kommi' mid' Apteek te raiken/
 Voirt supcker/peper/cruydt om hupkens af te maiken.
 Twelc desen ^e Bouc ghewis oir soude syn gheschiet/
 Wairt by aldien/dat hy deur Aloftanus niet
 Ghelock wair: end' aen my/om niet te gaen verlozen/
 Ter goeder upz geschickr: hoe wel ick van te bozen

^a Terra
filij.

^b Egypten.

De

(.) iij

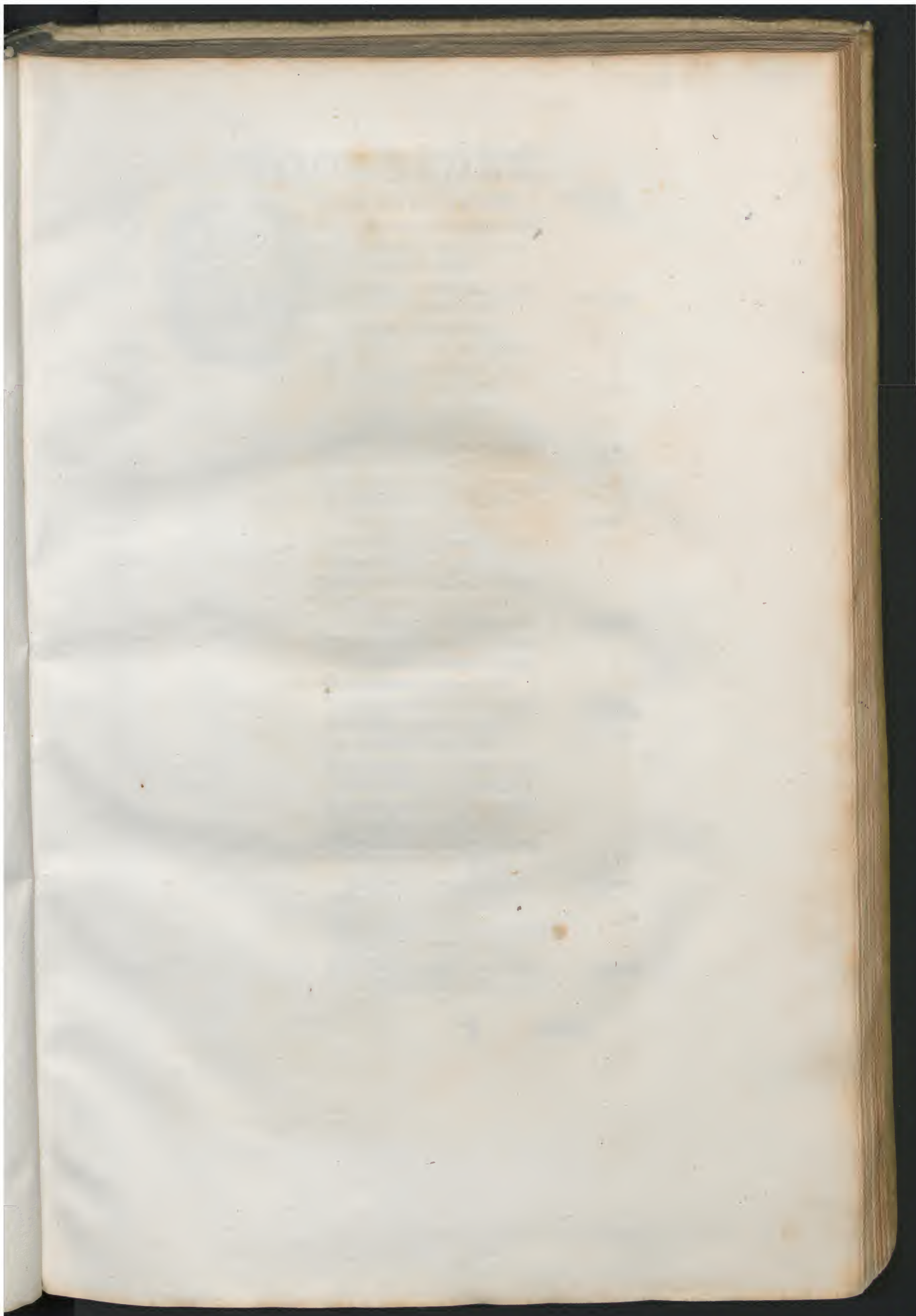
Aoorreden.

De weergaep van dit stuc denre Iunij Soons hand
Te leen ontfangen had. O wtbercozen pand/
Bequaem/ om dit met dat te werden vergeleken:
En sulx in alleben de seplen en ghebreken
Te rechten/ nair behoir: jae af/ oft aen te doen/
Nair wtvising des Certs. Wair inn' om mitter woen
Te blyden langer niet: oic om u dese pine
Te maiken kort/ so denck ick u boir dit termine
Hier met te seelden gup/ van eene sake wael/
Eer dat ick comm' aent cynd/ hier maken wil verhael:
Dat onder al de gheen/ die enighe memozie
Opt hielden in geschryft/ betreffend' onz' Historie.
Ick niemant heb ghesien/ die byper het verclach
Van seften goet en quaet / gebracht heeft aen den dach.

^a De vyfde
van dien
naem.
^b Willem.

Bisonder/ dair hy comt ontrent Graef^a Floris tyden:
Welc hy heeft overleef/ oic tot het overliden
Graef Ians van Henegou, des ^b Coninex Susters Soon/
Verbollicht synen theem/ wair inn' hy spant de croon:
Als hebbend' alle ding int breedst sulx wtgemeten/
Dat niemant in dit stuc sich beter heeft ghequeten:
Van t' gunt hy binnen t' Slot van Jairen acht/ of tien/
Van anderen ghehoort/ of selver heeft gesien.
Syn segguy die wils ooc es stellende mit namen
Al Cupgen van geloof en Ridderlyke saemen.
Oic niet ghewent en is/ nair datter eenich slach
Geballen is gelyc de Lepdse Gerbrand plach/
Der dooden het ghetal/ d' ontbloden/ of gebangen/
Aen d' een of d' ander zyd' als in een waeggh' te hangen/
Vergrotende de som/ nae syn selfs eyghen droom.
Wair in een Scryver broet t' peerd al te seer den toom
Zal gheben nummermeer: hem laetende misleiden.
Op dat ic swygh' alhier zo beel omstandicheden
Van plaetsen/ tydt/ en stont. Wair wair toe dit aen my:
Ghy my nu vraghen meucht/ die t' zo wel weel/ als ghy?
Ick kent: oic schaem my niet sulcx clairlic te belpen
Int openbair alhier. Doch wilt het my vertpen/
Dat ick my selven heb vergrepen in dit stuc.
Terwyl ghy besich wairt dit Bouc eerstaichs in druck
Doozts wt te laten gaen: en Doufam had ghebeden/
Om boir den selven pet/ in plaets van een Voirreden,
Te stellen: nair t' ghebruyc by pederman gepleecht.
End' ic/ deur dyn versouc/ tot sulx te doen beweecht
Int werre tree: so ist/ dat ick (o groot vermeten?)
Den Leser, jae by nae my selven heb' vergheten:
End' u/ in plaets van hem/ hier van ghedaen bediedt:
D/ die my aldereerst tot deeze stoutheit riedt.
Sulcx/ dat ghy niemant/ dan u selven hebt te wpen
De faut by ons ghepleecht. Wair van ghy goet te qupen
Hebt Doufam, dynen byunt. Wat leyt daer yemant aen.
Als ghy te vreden zyt? Te vreden en voldacen
D selven ghy hier met sulx houden (naer myn waenen)
Genouchsaem mit den slach gewaerschout om zodaenen
Voirreder, als ick zy/ doozts op een ander stont
Te latten onghemoeyt. Leest wel/ en blyft gesondt.

F I N I S.

8m

†geuillu

†gund

†H. H. H.

†dat

†so

†m

VOOR-REDEN.

V dat ick niet en wille
 Dat mine sinnen pet legghen stille
 Ende verderuen met ledichede/
 Wil ic v al hier ter stede
 Seggen wie die Grauen waren
 Die Hollant in haren iaren
 Hadden onder haer bedwanc/
 Ende hoe verre dat haer ganc
 Het rechte gaet in Driesslant/
 Also als ic beschreuen vant
 In den cloester Tegmonde
 In Latine in a vzaeper ozconde/
 Sonder b fauele/sonder lieghen/
 Sonder yemant te bedrieghen.
 Want het dinct mi wesen schande/
 Dat die lieden vanden lande
 Anders c preeken vele weten
 Ende si des hebben vergheten/
 Wanen si selue sijn ghebozen/
 Ende wie si waren hier te bozen
 Die t'lant wonnen ende erue/
 Daer si of nutten die d bederue/
 Dat wil ic hem hier doen weten
 Wie die landen hadden beseten.
 Hier te bozen in ouden tiden
 Ende dit coztelike e ouer liden.
 Dese f pine ende dit ghepens
 Gheue ic den Grave Florens/
 Dat gi moghet sien ende hoozen
 Wanen dat ghy zijt ghebozen/
 Ende bi wat reden ghi in hant
 Hebt Zeelant ende Hollant/
 Ende bi wat reden ghi oossoect
 Driesslant dat v zere bloect.
 Hem bid ic die noyt began/
 Ende die ouer ghemeene kran
 Om berechten sette Lants-heeren
 Dat hi mij dat moete leeren/
 Dat ic die waerhept so verclare/
 Datmen weten moet dat s ware.

VVarom
by schryft.

VVarer was.

VVarer was.

a Water.
Hoe.
b Faule.

VVarom sijn
schryft an-
drē mit zy.
c Daden.

d Begroefte/
de nutte.

e In thout
aerfloopen.
f Keit.
Tot vrie.

Bede tot
Godt.

g De waer-
heit.

A Ouden

De Neder-
sassen.2 Zyn West
tand.b Dikmael
Verheeren
de Rijn-c Vranken-
gen.c Wedwone-
gen.VVerde vā
K. Valenti-nien be-
druungen.d Te onder-
brucken.e Wan aen
hem, wan
hem aen.f Zence/zij-
ner.g Dictogie,
h Feist, als
frigid;dats coude,
Sijn die naer

Vriesen

Heiden/eh

noch lang

daer nae.

Van Puppjn
vervonn-

nen.

i Maerhāt/
baerentuf-

schen.

Van VVil-
brood be-

keert.

k Doer hi
bant datMercurius
aengebeven

heit booz

een Godt.

Doen Soeken hoer ic gelwagen/
Dat al t'lant benede spemagen/
Wilen neder Sassen hiet/
Also als die straem verchiet

Vander Wasen ende vanden Rine/
Die Schelt was dat West ende Sine/
Also als si valt in die Zee

West strekende min no mee/
Dan totter Lauree of ter Elue.

Die Kieperen van Komen selue
Ontfanghen menich werf dit lant:

Wantmer wzeet vole en starc in vant/
Ende die quact te soeken waren.

b Dieke quamen si met scaren
Om dat Koomsche rye te cranken/
Ende verheeren die Kynvzanken.

Wilturburch hiet haer West-slat/
Dat t'vold menich ier in sat.

Da ons Heeren ghebooznesse
Die hondert ier ix. ende zesse

Wozt Kieper Valentiniac/
Goed Kersijn was hi sonder waen.

In sinen tiden waren si ghetogen/
Die neder Sassen/ende wilden poghen

Te nederen die Koomsche gewelt.
Daer begincse op een velt/
Die Kieper ende wan hem an/
Hare sepe ende menich man

Int neder lant neuen den Rine.
Doe wan hi boert met s'ire pine

Haer lant dat noch zere is vast/
Ende setter in sommighen gast/
Dese gheliden ende dwonghen

Te dienen der Koomsche tonghen.
Dus moften si den sege verliesen/
Die neder Sassen heten nu Driesen/
Dien name want dat eerst vant

Rome want hets een cout lant.
Hepden bleuen si noch hier naer

Meer dan C.C. ier/
Ende dienden Hepdijn Lantsheeren

Ger dat si hem wilden bekeeren/
Nu worden s'ider mogendlike

Die Coninghe van Dinkerike
Heren ouer al duitse lant/
Also dat in haer hant

Drieslant quam als ghi hiet horen.
Want Puppjn van Her stelle gebozen

Die t'sweert van Dinkerike boez/
Hi had ozloghen ghenoech

Ieghen Kroude/Gods viant
Die Hertogh was van Drieslant/
So dat hinc verwan met eren

Int carnation ons Heeren
D.C.C. ende viere.

Doe sende hi inden lande schiere
Wilturburch die eerst bekeerde

Die Driesen. ende ghelouue leerde
Tot Westcappelen dat hi quam/
k Daer hi aenbeden vernam

Mercuriose ouer enen God.
Dat beelde doer ons heren ghehod

Byat hi ende heuet t'vold gheschouden/
Mer dat heuet hi sware ontgouden:

Want een die Mercuriose wachte
Sloechen in sijn hoeft onsfachte/
Dat hi slozte sijn bloet:

Nochten pzedicte hi mytter spoot/
Cwoozt ons Here als een stant Serjāt

Van den West ende van Drieslant
2 Oesthuert doer die lande recht

Onthier dan hi quam t'Drecht
Dat Wilturburch hiet te bozen.
Die afgode dede hi te slozen/
Ende maecter een kerke mede

Wisse te hopen die Kersijn hede/
Ende daer toe ons Heeren woert.

Ende (wantmer te Rome b in die poert. b In de stat.
Sergius die Paus benedide/
Ende hinc Kertsbisschop wude

Te prediken ons Heeren woert)
Sette t'Drecht in die poozt

Den Bisschop stoel/ ende besat
Als Kertsbisschop eerst die stat:

Ende noyt s'ider ouer een
De wasser Kertsbisschop ne gheen.

Ingels was Wiltibordz beant
Ghebozen van Poozthomberlant.

Ende want d'Ingelsche sijn gewassen
Almen leest van neder Sassen/
Conste hi te bet die Driesse tale/
Dit mach eie man pzoen wale.

Int incarnation ons Heeren/
Als ons d'vzace pfozie leren

D.I.C.C. ende viere
Starf Puppjn die stout die s'iere.

Die ghebozen was van Herstellen/
Ende liet enen Sone die ghelien

Des Vaders/was van hogen doene/
Karel Mathiel hiet die s'iere

Die menighe schaone vromichede
Op die felle Heiden dede.

Cien tiden lefen wi/ende in dien dagen
Waren vele Bisschoppen die plagen

Te varen after lande castien/
Omme van den s'ammerien

Te bekeeren theiden h' diet.
So dat in dien tiden schiet

Van Sans die Bisschop Wolfram/
Ende in Drieslant dat hi quam

Prediken niet als die blode/
So dat hi den Hertoghe s'abode

Van Drieslant s' heeft belopen/
Dat hi hem wilde doen dopen/
Ende was ter Danten comen/
Ende heeft den eenen voet genomen/
Ende dien in die vonte ghesat:

Doe vzagheti eer hi boozt ginc bat/
Weder dat s'inc bozders waren/
Meer onder die salighe scaren/
So inder Hellen gheuallen neder.

S. Wolfram andwoerde hem weder/
Dat sine magen waren verlozen/
Die Helden slozen daer te bozen.

Kobout spzac/ ien mach niet
Pine gheselschap/wats gheschiet/
Under Hellen begheuen/
Ende met luttel armen leuen

In Hemelrike sonder waen/
Die mi twint niet en bestaen/
Der vanten hi den voet toech/
k Entie Duuel diene bedroech/
Die hem vele goets behiet/
De hest hem voerwaerde niet/
Want hi starf op den derden dach/
Ende voer daer hi sine magen sach.
Dit gheschiede als wi leren.
Int incarnation ons Heeren
D.I.C.C. ende achte

2 Tot dat.
Die d'eerste
Bisschop vā
Vtrecht
was.

b In de stat.

* Setti/ set-
te hi.

c Meer dan
bees een.

* Wel.
Puppjn
sterf, en
laet Karel

Mathiel.

d Waere.
e Moedige.

f De selfde/
de ghene.

VVolfam
meende

Robout H.

van Vries-

lant te doo-

pen.

g Maheme-
terien van

Mathemet/
en bercozt

Mathette-
rien/ en noch

Matherie/
dats/afgo-

derien.
h Volks.

i Of s'ne
Doozoubers

* Of in des
Hellen.

* Niet s/
niet.

k En die.

Menich

† 82

† 222

† ondsagen

† 82

† 82

† 82

† 80 mchningen

† 1000 82

† 82

† 82

† 4

† 82

† 82

† 82

† 82

† 82

† 82

† 82

† 82

† 82

† 82

† 82

† 82

+ a

* noel

1 Jaar

* noch

* bte

Ja

° op den dach in den rijt

* 2ar

* In hadel als is

° In d' lant

* wils

* boeke der

VII § LXVIII

* was
gedr.

* 1800

1 00

1800

* al

a Volk.
b Derschei-
de sterf.
Bonifac. na
Villevord
doet de a.
Bisch. van
Vreche
voert van
de Vriesen
omgebracht
c Tot bloot
ba de laute
a Baten den
menschen
gelijk.

e Begonnen.
Karel Mar-
shel sterf.
f Garunne
de rivier in
Dankrijck.

g Bederen/
bedwinnen.

Pupyn de
kline voert
Konink.
h Doog Dha
ramont/of
Dacemont.
i Si toedoen
han den ete.

k Int iae
nabe mēsch
weerdige.
Karel die
grote.

Heeft die
Vriesen niet
vri ghe-
maekt.

Menich banden Driesschen geslachte
Wert kerstijn om dat dus vergheue
Kobbout des Hertoghen diene:
Want Willibrozd ende Wolfram/
Ende ander geselschap dat met hem qua
Bekeerden dat Driessche diet.
Sint Willibrozd die b versiet
Da ons Heeren gheboornesse
D J J C. E. ende seffe/
Sint Bonifac die outfinc.
Den stoel so dat hi predeken ghine
In Driesslant totter Lanen oest/
Ende heeft vermaent ende ghetooft
Al tsole kerstijndom t'ontfaen.
Te Dokingen daer quamen hem aen
Die onbekende wilde Driessen/
Die ghelike verwoeden d riefen/
Hem verfloegen met sinen ghesellen/
Dus als ghi hier hoort vertellen/
Wies in Driesslant die kerstijn wet/
Ende woerden gheteint ende gheset/
Bider Fransosfen moghenthebe.
Ende bider predication mede/
Dat si kerstijndom ontfaen/
Ter die Hollantsche Grauen e opginge.
Da Pupyn als ic voert seide/
Die den Hertoge Kobonde onder leide/
Want Here sin soen Karel Marteel/
Ende dwang alle die lande gheheel/
Van Driesslant tot ouer f Gheronde.
In Dankerijck ne mochte tier stonde
Altoes niemant Coninc wesen/
Ten was altemale bi desen.
Ende al sinen hem oer boet die crone/
Seide hi/ waer noch also scone
Coninghen dwingen ende s laghen/
Als sene crone te draghen.
Dese sterf in ons Heren iae
D J J C. ende f J J J. dats waer/
Ende liet sinen soen t'lant/
Die elene Pupyn was genant.
Dese heiet die Dancse croone genomē/
Hem die van h Tropen waren comen
i Si den Paus Zacharien/
Ende was die eerste vander partien/
Daer hi wt was ghebozen/
Die ter cronen was vercozen.
Alle die Duitse ende Walsche mede
Waren onder sine moghenthebe
Ende Driesslant was hem onderdaen.
Hi starf als wi voerwaer verfaen
k Int incarnation Iesus dats waer
D J J C. ende f J J J. iae
Karel die grote nam mogentlike.
Da den Vader t'conincrike
Onder sine moghenthebe
Waren alle Duitse en Walsche mede.
Driesslant ende Spangen/
Lombaerden ende Almangen.
Sassen heuet hi dziewerf te stoert/
Ende prediet ons Heren woert.
Ende deefse kerstijndom verkiefen/
Van desen beroemen hem die Driessen.
Dat si waren ghesulden bzi/
Want in sinen tyt so seggen si/
Waren si eyghen als ende als/
Dat si troppen droeghen aen den hals.
Ende om dat si hem Rome woumen/
Dat wi ghevinde niet en comen

In gheue pforie bescreuen/
Soude hise vzi hebben ghegeuen.
Wi binden dat hi comen berechte/
Ende hi outlijde Heeren ende knechte/
Die den Paus a Leuen blende/
Doet ne lasen wi no en kende/
Dat Karel die stat van comen b besach/
Cote aen sinen sterfdach.
Noch van de Driessen sprecet hi niet
Het waer bescreuen waers pet.
Karel wert keiser oer met ten
Int incarnation ons Heren
D J J C. iae ende twee.
f J J J. iae een luttel c mee
Was hi keiser ende leefde voerwaer
Min dan f J J J. iae.
Da hem quam Lodewic sijn soen/
Keiser ende Coninc was de gont
Omtrent f J J J. iae.
Die Driessen gauen hem openbaer
Beide dienst ende tribut.
Altes vader rike wt ende wt
Hilt hi al meerre ende minder.
Dese sterf ende liet ij kinder/
Die niet en conde vriendelike.
Ghedelen des vader rike.
Ende quamer om teken d wighe/
Si antfurre met g roten przighe
Die h. ionte ieghen den ouden/
Dat si waerlic alle ontgouden.
Want Dankerijck verloes daer vele/
E ghinc met hem den spele/
Ende niemant wan oer s zege mede.
Da den wighe maerten si vrede/
Ende Lotarijs die d'outse was/
Bleef keiser also ic las/
So had hi comen ende Lombaerdiē/
Ende Here ouer die stede vze.
h Mes ende Oestrike ghemene/
Dat Lotrike nu heet al rene.
Karel die d'ouste daer na was/
Hadde dat lantschap als ic las/
Dat nu bi Westen der Wafen leget/
Hollant/ Vlaendze/ Brabant men seget/
Al west omme neuen die zee/
Peustren daer toe ende oer mee/
Al toter Gheronde voert/
Lant/vest/renten ende k poert.
Lodewic die die ionte was/
Jonste die aventure das/
Dat bi Oester Wafen al was sijn
En alt Duitse lant ouer rijn/
Sassen/ Doringhen/ Danken lant/
Al viel het in sine hant.
Hier latic banden Kaerlinghen
Mijn scriuen bliuen ende mijn dinghen/
Ende heb u bi dien gheset/
Die reden die hier is m voerleit/
Om te togghen hoe Driesslant
Eerst quam inden Roemseken hant.
Ende om te papen hem van desen/
Dat si vzi immer willen wesen/
Ende sonder hoze houden t'lant/
Dat ic bescreuen nopt en hant/
Dat des kerstijn volc opt plach
Seder dat ane ghinc die dach.
Nu hoert daer ict om began/
Hoe Hollant eerst Graue ghewan.

a Teoni den
a. vogen uit
staken.
b Welach.
int ande
affect: en
recht/door
belegerde.

c Meer.

Ludewijk
voert
Keiser.

Sijn soen
voeren on-
derling
oorloch.
d Geuecht/
slach.

Delt t'rijk!
e Fontane
tim/of Ma-
tisonum
(als anbe)
int lant van
Apons, daer
ontrent is
een Marum-
ne.
f Hier ont-
te scriben.
g Dicton/
ouerchant.
h Merz.

i Garunne
de rivier in
Dankrijck.
k Steben.

l Daerom.
m Despalest

Dederik de J. de eerste
Grave.

Karel de
Kaluwe
geeft Dede-
rik een deel
mit syn Ko-
ninkrijk, en
maekt hem
de 1. Grave
van Hol-
landt.
a Dooywaer

b Allen
Ghyssenen.

c Marast

d Als syn erf

e Wy ende
syn erfghes
heest.

Sit des seker ende ghewes
Dat die Graeffschap van Hollant
Een stic van Driessant genomen.
Wat alst ons te bozen is comen
Doemen screef D J J J C. jaer/
Ende I J J J. over waer.
Karel die kaluwe sekerlike/
Die Coninc was in Dinkerike/
En van Driessant had een deel/
Begonste te stichten al gheheel
Hollant tot sinen Conincrike/
Want hi gaf enen Dederike
Dese lande die wi altesamen
Nomen sullen in oude namen/
Daer die hantbeste dus af zeghet/
Die Legmonde lach of leget.
Inder dievondicheden name
Karel/want Gode is bequame/
Die Coninc is van Dinkerike.
Billie iset sekerlike/
Der Hocheit vander Coninklike crone/
Te cerne niet milden lone/
Die ons vrient syn ende getrouwe/
Des willen wi datmen dit besouwe/
Ende het kerlic si ionc ende ouden/
Die hem an die kerke houden/
Die nu syn ende sullen syn mede/
Die tonser teghenwoozdiche
Die eerlike graue Hagen bat
Onser goebertierenhept dat/
Dat wi gauen Dederike/
Onsen ghetrouwen sekerlike
Sommighe dingen aldaer ter stonde/
Dat die kerke van Egmonde/
Met datter van rechte toehort/
Wats van Zuytharders hagh/
Tote Doertappen ende kinnen wort.
Lieslike ghehoerden wi hem/
Ende ontfingen sine bede/
Als recht was ende billic mede/
Ende gheuen onsen ghetrouwen man/
Wies name dat staet hier bouen an/
Metten dienstuden diere in syn al/
Ende diemen daer noch in hebben sal/
Ghemeeentlike datmen hier bouen seide
Met bosch/merfch/water ende weide.
Wi heten ende ghebieiden dit/
Ghelikerwijs als hi besit
Ander goet ende ander steden
Inder gherechtter erfachticheiden/
Dat hi van onser houeschede/
Dies ghelike bruken mede
Sekerlike te sinen liue/
Ende so wat dat ya hem bliue.
Ende om dat hem sullen bliuen/
So ghebieiden wi in dit seuen/
Dat hi billic houde dirte/
Ende mitte ende besitte/
Ende hi doe ende ozbinere
Da sinen wille na sinen ghere/
Daer bi Gode ghenadiche/
Dat daer hem niemant doe onvrede/
Ende wi willen dat onse gheuen/
Ewelike na onsen leuen
Wozde ghehouden sonder breken/

Hebben wire die hant toeghefeken/
Ende hietten datment zeggelen soude/
Met onsen vingerlijen van goude/
Ghegeuen in ons heren iaer
D J J J C. ende daer naer
Dief waerf I J. ende iij. mede.
Tote Bladele teentre stede/
Wats een doyp dat soe heet/
Negen daghe alsinen weet/
Doer midzomer S. Jans dach/
Als sine ghebozesse lach/
Dus als wijt comen gheuinden/
So begonst hem eerst onderwinden
Hollant dattet Grave ontfinc.
Noch ghebl na dese diue/
Dat des Karel hantwen boeder/
Die Coninc was ende behoeder
Over Almangien (alsmen las)
Hier bozen daer syn gewagen was.
Dese seluen Dederike/
Hi gaf hem ende maecte rike/
Daer ic of die hantbeste al
In Duutsche woort ontbinden sal.
Der Dievondicheit te eren/
Lodewijc bider gracen ons heren
Coninc/wi willen dat cont si
Onsen ghetrouwen verre ende bi
Beide die nu syn/ende hier naer
Sullen syn ouer menich iaer/
Dat onse wijf die Coninghine/
Drou Emme daer wi an dzagen minne
Onse hoghe jegghewoozdiche
Ane ghine met hare bede/
Dat wi den Graue Dederike
Onsen ghetrouwen sekerlike
Gheuen souden een fozeft/
Dat in dat Graeffschap es meest/
Ende Wafda bi namen hiet/
Ende t'water datter boze gheet
Wdwaert/inwaert/merfch ende wepde/
Lant ende onlant daer toe bepde/
Ende al dat tote dien fozeeste
Behoert in watre ende in Gheeste/
Ende wiere ghebod toe daden echt/
Dat daden wi gaerne ende het recht/
Ende gheben in desen bziene
Den seluen Grave onsen liebe
Dat fozeft/dat het syn si/
Ende besit als syn erve bzi/
Ende hijt besitte van nu doert/
Met al datter toehoert/
Hi selue of sine erfnamen/
Of wien dat sijt oec wel te samen
Vercopen willen of ane legghen
Sonder eenich wedersegghen/
Ende om dat dit vast sal staen/
Ende onse ghebod daer toe ghedaen/
Ende hebber die hant toe ghegheben/
Ende hiet oec den zeghel an legghen
Van onsen vingerlijen te waren/
Ghegheben in ons heren iaren.
Ten derthiensten daghe van Appel/
D J J J C. jaer/ende al so wel
I J D J J. dus began
Hollant Grave te vangen an/
Weet oec wel dat ic niet en las/
Wie anders dese Dederike was/
Sam dese letteren doen verstaen/
Dat hi ghebozen was sonder waen

a Derbiel.

Indevrijck
de Konink
schenke
Dederike
Vvasia.
b Daerlog
han hem
spaken.

c Wiltde
niste.

Wi daer.
dat s/dag
wi daer dat
mede een
gebot dade.

e Geben/ in
teer gewon
etc.

f Graben te
hebben.
Om dat hij
mischien
syns huif-
An vrouwen

"lu

+ u.

lie

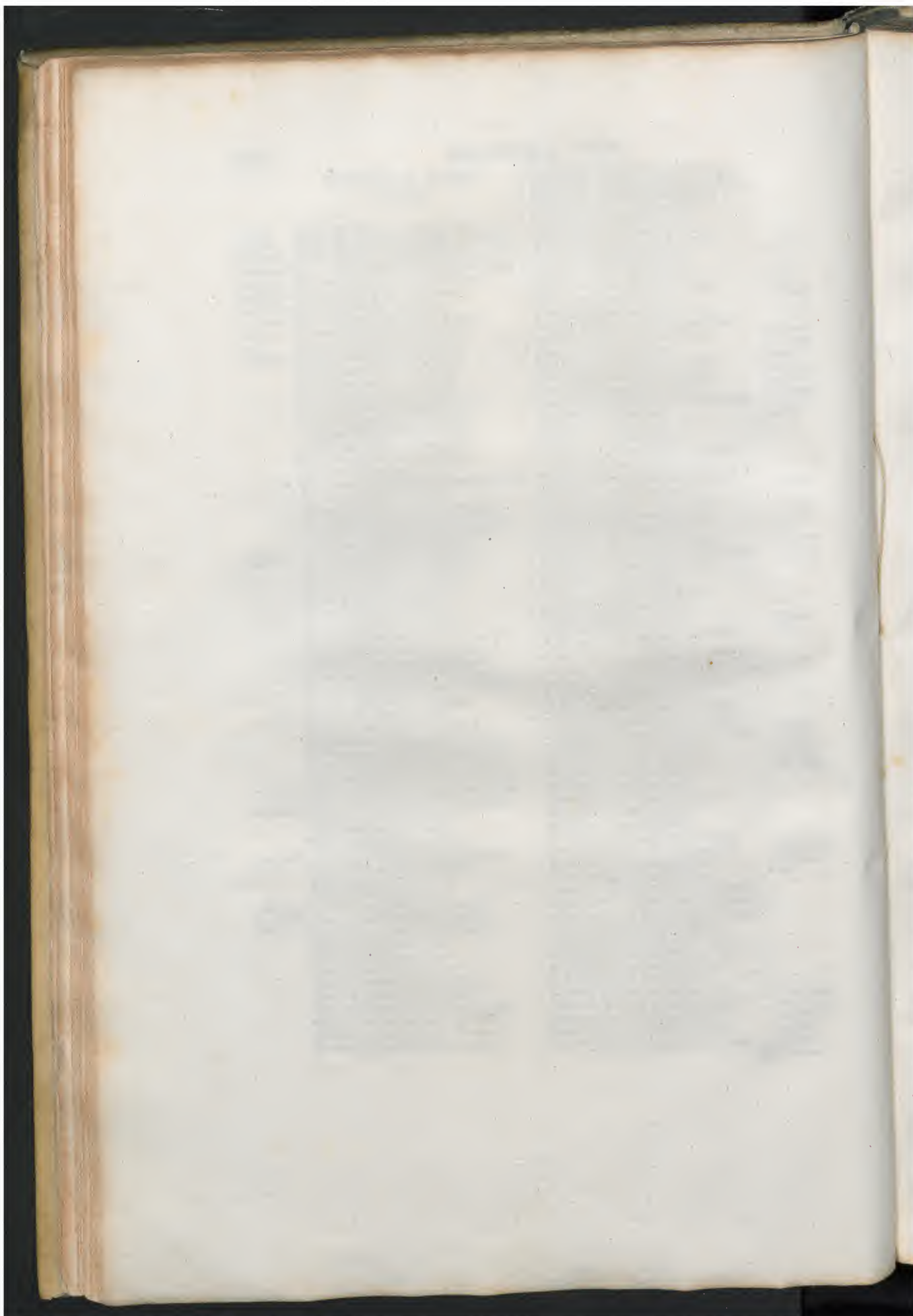
Tab. 2. tab. 2.
not

1 r
~ 80

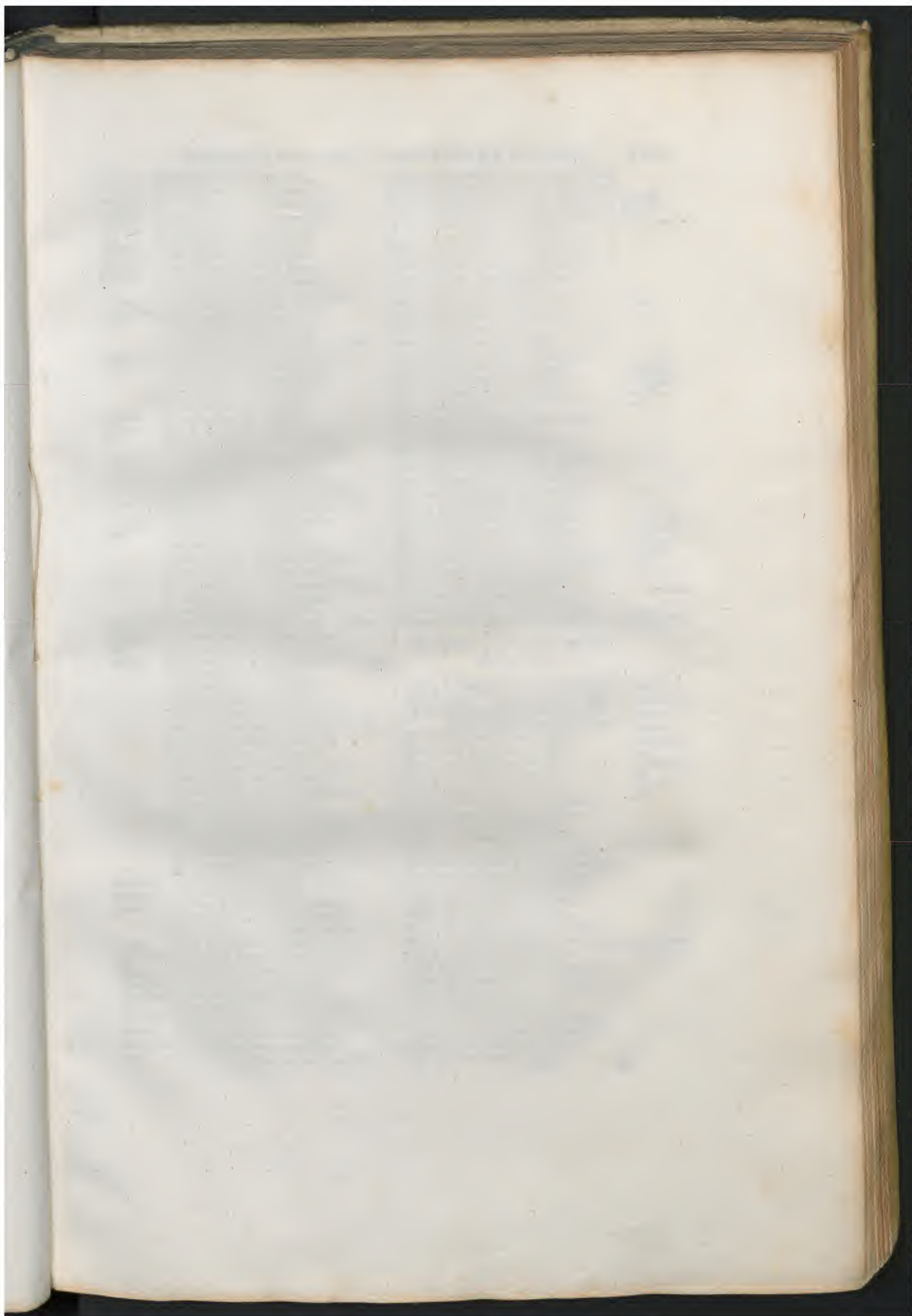
† want

x grand
+ als ons

* amon^l

* door

* cant
† in

† g^d

* halling^d

* wall^l
* sat m^ling^d

† hip^l

† bal^l

Dederik de J. de 1. Grave.

bloet ver-
vants sy
gaveest.
a Dillichte/
mogelike.
b hi lube-
wijck.
c Emme
was Debes
riken bloet
berwante.

d Naechge-
bozen/omt
belen.

e Welgesten
als et heer.

Ded-rik
sicht het
klooster
te Egmont.
te dien.

f Gewoon-
lyck.

h Op dat se
des acht
souden ne-
men.
i Hoofst.

En vuert
aldaer be-
graven.

k Ik en
weert waer-
ont.
l In ker-
n Dacem.
n Derkerch
bau.
vā Gerolf
f Graves
in Vrieslant
have.

In manieren ende in ghelike
Van gheslacht van Dinkerike.
Of a lichte emme die Conincinne/
Dooz wes bede ende wes minne/
b Hi den Grave die goed gaf.
Lodewijck daer wi seiden af/
Was c hem na lichte belanc.
Want dit es die onnig ganc.
Sulc lant ende sulke hantveste.
De hadde die moggenste entie beste.
Enen d ongheloven ionghelinc
Diet ghegheven om gheen dinc.
Diederic mi siet seker dag/
Die deerste Grave van Hollant was/
Hadde een broeder hiet d ilgeer/
Die waert was ende e gheheer
In sinen tiden ende ghetrouwe.
Diederic had een vrouwe/
Die Ghene bi namen hiet/
In sinen tiden ist ghesiet/
Dat S. Nelbrecht was vonden
Bi eenre Nonne die tien stonde.
En Grave wijsde waer hi lach/
Doen ghinc hi op enen dach/
Ende bede sijn beente verdragen/
Ter steden daer hi nu leit bi daghen/
Ende maecte op hem een kerke/
Douten ende van sulken werke/
Als doe a lobelic ende seide/
Nonnen sette hi daer in mede/
Die Gode ende Sinte Nelbrechte
Lonen soude na kerken rechte.
In Droule gaf hi hem rent ende dinge/
In Almenne ende in Hallinge/
Daer si mede leuen mochten/
Ende Gode dient op dat sijn h roechten.
Dit was recht tot Egmont/
Dat i hobet ende begin tier stonde
Vanden Graeffschap van Hollant was/
Also als ict beschreven las.
Eens dines ic mi beroeme/
Dat in ghetrouwen kerkenhoeme
Dese Graeffschap is begonnen.
Want als wi hier ghemerken comen.
Diederic dat eerste fundament
Stichte kerken ende robent
Gode ende onser vrouwen teren/
Ende dien heiligen ons Heren.
Want sinen patroen S. Nelbrechte/
So eerde hi in allen rechte/
Des was recht dat God selve woude/
Dat voert in eren vallen soude.
Als het dede als ght sult horen.
Die Diederic die God had vercozen/
Van enen soen an sijn wijs Gheben.
Die Diederic is gheseten bleven/
Ende salichlike sijn luf.
Hi ende Drou Ghebe sijn wijs
Daer en Tegmonde begraven/
Dat si stichten met haren haben.
Mer die ghene die t latijn seeref/
En wiet waer bi het after bleef/
Vine beseref dat iac niet mede/
Daer hi sinen l ende in dede
m Bedi es mi oncond das/
Hoe langhe dat hi Grave was.
In des Diederic tiden als ict vant/
Was een Grave in Drieslant/
Die Gherolf bi namen hiet/
Ende a wan als men beschreven siet/

Dederik de J. de 2. Grave.

Fol. 5.

In Coninc Veroude van Dinkerlant/
Dat hi hem gaf bosch merfch ende zant/
Dat sinen Graeffschap lach a ghelage/
Lusschen sijn ende Zuchtarders hage/
Disscherien ende ander renten/
Ende quiter hem van parlementen.
Doen seerefmen L f f f f f. jacr.
Eincarnatione Gods dats waer/
Ende daer toe mede vij. hondert.
Bede mi al te zere wondert/
Dat dit onscamel Driesch b diet/
Dat van ptozen ne weet niet/
Hem beroemt ende seghet/
Dat karel die te Alen legghet
Ghevizet soude hebben haer hant/
Ende ment nopt c peesken vant/
Ende si na den karel nochtan/
Als al daer bedwonghen man/
Hadde i naer J f f. jacr
Lant heren/ende dienden boozwaer
Ter si ophieden die hant/
Legghen den Grave van Hollant.
Dese Gherolf die haer Grave hiet/
Men vint van hem anders niet/
Van hem gaf te Dinker boerde/
Coninc Veroude dat mine woerde
Hier te voren hebben ontbonden.
Lichte hi starf in sinen stonde
Sonder hint/ende onse Graven
Worpen here van sijnre haben.
Want icker anders niet of vernam/
Wat hi was of wat van hem quam/
Van sine hantveste Tegmonde
Wilen lach in ouder stonde.
Du heer ic tonfen Graven weder/
Daer ic d die ieste of leide neder.

a Di sijn
graeffschap
lach.

b Dolk.

c In peest/
tander dach
in geschie-
denis boe-
ken.

Vvert Hera
de Grava
van Hol-
lant.

d Niet vant
te speken.

**Dederik de J. de 2. Grave
van Hollant.**

Diederic den eersten Grave/
Quam sijn sone daer ic a ave
Segghen sal wel ende waer/
Wat den vader volgede hi naer
In kerstelike daden na rechte/
Hi vercoes Sinte Nelbrechte.
Want die kerke Tegmonde/
Die sijn vader in sijn stonde
Van honte eerst maken dede/
Zac hi/ende sette daer ter stede
Een Gods huys van stenen al/
Dat van coste niet was smal/
Enen b siertre hi mede verachte/
Daer hi in leyde Sinte Nelbrechte.
Die Nonnen heeft hi daen ghedaen/
Om dat die Driesen sonder waen
Hem waren so sel ende so swaer/
Ende hi sette Moniken daer/
Daer noch op den dach heben
Levent woent aldaer ter steden/
Ende c meer seide hem haer gaet nochtan c
In Scagen ende in Waregan/
Tot Egmont ende in Amnegem/
Bi Cemskerke ende te Sucherem/
Van Wunen tote Arem alsoe/
Entie kerke van Heilichloc/
Ende sone kerke van Zassenem/
Ende sone renten oer in Daelhem/
In Timmen ende in Bafhem/
In Souten ende in Arem/
A ij

Dederik de
2. verbeters
Egmont vā
gebuur
ende inko-
men.
a Af seggen
sal.
In sijnre
ijt.

b Een kasse.

c Vermeers
beede.

In

In Ordebolle endt in Chose mede/
 In Obingen ende in Heemstede/
 Ende bi Vemstre gaf hi hem goet
 Tusschen Sulen den bloet/
 In Hunsfiede vier morgen vrie/
 Ende daer toe die visscherie/
 In Delsen lande ende den Outaer.
 Sinte aechten dage doz dat's waer/
 In Doerhout tiende ende kerke mede.
 Die tiende van Noerdike die stede/
 In Alenaer die toline altemale/
 Dus goede hi die Heren a wale.
 Dese Diederic goet ende waert/
 Hadde een wijf hiet Hildegart/
 b Houesch van seden ende van leuen/
 Ende vol d' doghentachticheden/
 Die Sint Kelsrecht te bele
 Gaf nter maten scone inwele/
 Wonder scoenheit van manice/
 Si gaf hem een tafel diere
 Wepde van sluer ende van goude/
 Ende van d' stenen menichuoude.
 Men vint in scoemse rike c clare.
 Des ghelike diere stene/
 Dan in die tafelsken.
 Daer in vantuen sonder waen/
 Den topas mitten robine/
 Den soppier entie ozangheline/
 d Onikel ende Calcedone/
 Ende mirande menighe scone/
 Liguruse ende elitropc/
 Jaspze groen van dieren cope/
 Den Camalien/ende den Alact/
 Den Orselan d' die niet ics quaet/
 Ven die ongesien wil gaen
 * Was oec mede daer mede in gedaen:
 Dese tasle diere ende waert/
 Gaf Sint Kelsrecht Hildegart
 Van Hollant die ander Graunne.
 Oec gaf si doer sine minne
 Enen Euangeliboec daer mede/
 Ghemaect niet groter fieschede
 Van edelen stenen/van sinen goude/
 En weet wie betren togen soude.
 Al hadden wi anders ghene ozonde/
 Vvaen onse graesschap begoude/
 h So van vrien edelen conne/
 So makets ons dese tasle voert
 Die erue ende dat grote goet/
 Datmen gaf tot Egmonde/
 Dat van hoghen tronke begonde.
 Want ten is te wanen nicks
 Dat al dat ghemene diet/
 Dat woet tussche d' Elue en der Sepne/
 Ende vanden berghe hier neder repne
 Coter Noertzee al ghemene/
 Gherenierden die diere stene/
 Diemen in die tasle daer siet.
 Hier bi sone twifels ics niet/
 Al hebt die scriuers dus vergeten/
 En was een edel tronc verneten/
 En van der kerstine zeden/
 Die Gode sa veel eren beden.
 Nu hoert die ystozie voert.
 Die Graue Dederic/als gi gehoert
 Hier vozen hebt die waerheit das/
 Dat hi die ander Graue was/
 Die van Hollant Graue hiet/
 God die alle dinghen doersiet

a Wel.
 Hildegart
 syn huys-
 vromer
 schenkt, on-
 der andre,
 een sarr
 koffelike
 tafel.
 b Hoofsch/
 heusch.
 c Dueegde-
 ijkheden.
 d Steente,
 tander ghe-
 steente.
 Dan so kle-
 ne so dure
 gesteeite, of
 Sint scoon-
 se rike ge-
 ne.
 e Onp.
 f Apukur-
 rium.
 g Die niet
 en is.

Vvaer an
 blycke der
 Grauen af-
 coomst.
 h Dederic
 ba
 ere, of van
 ongebozene/
 van boeren.
 i So maect
 des ons.
 Stamme.

Werschaft
 den hadde
 kommen sta-
 men vrien-
 gen.
 Of het was
 een welge-
 bozene stam

Dederik
 kreesch
 twee sonen

Gaf hem kinder ende grote waerde
 Si sinen wive vzon Hildegart/
 (Die a hare bozders wommen mede
 In doechdelik waerdichebe/)
 Enen sone die Arnout hiet/
 Dien hi in Hollant na hem liet/
 En Eggebrecht enen anderen daer naer/
 Ende daer na ouer sommich iaer/
 Also als ict bescreuen las/
 Kertsbisschop van Triere was/
 Daer ic een deel of segghen sal/
 Ende niet dan die waerheit al.
 Dese doe hi Kertsbisschop was
 Ghebochten wel int herte das/
 Wanen hi comen was van gronde/
 Ende eerde t' Gods huus t' Egmonde/
 Als sine bozders baden na rechte/
 Ende offerde Sinte Kelsrecht
 Een goudt cruus van scoenre maniere/
 Ende oec een casuffel diere/
 Een almatike ende een missael/
 Capitulaer ende passionael/
 Ende ander goede boke daer met/
 Ende doude ende die nyewe b wet/
 Bescreuen in lettren syn/
 Ende vol heilichdoms een scrijn.
 Arnout syn boeder nam met eren
 Een wijf int iaer ons Heren
 Pegghen hondert iaer ende tachtich/
 Van gheslachte groot ende machtich/
 Van Grieken tconing dochter waert
 Die gheheten was Luitgaert.
 c Theofanus was haers vader's name/
 Ene Sufter hadse scone ende bequame/
 Die Theofana was ghenant
 Die Kesperinne was becant/
 Des berdes kesper Otten moeder/
 Dese minnebe als haren boeder/
 Den ionghen Arnout van Hollant/
 So dat si enen d' wech vant/
 Entie Kertsbisschop Eggebrecht
 Van Triere/die syn boeder was echt/
 Entie beiaagheden beide gader/
 Den Graue Diederic Arnouts vader
 An Coninch Otten haren Sone/
 Die t sint Kesper was na t gone
 Datmen hem in eruen gaf/
 Al t goet daer te vozen af
 Syn bozders waren d' dienstman/
 Ende men b bzede hem nochtan/
 Aldus sprac als ghi hier hoert/
 Die hantbeste in dietse woert.
 Anden name der d'ienoudichebe/
 Otto bi Gods jonstichede
 Coninc/wi willen dat cont si
 Alle onsen ghetrouwe verre ende bi/
 Die nu syn ende sullen syn mede/
 Hoe wi om onser moeder bede
 Onser vzwouten om haer minne/
 Theofana die Kesperinne/
 Ende daer toe enuer Augusta/
 Ende om ons getrouwe vziets daer na
 Van Trieren Bisschop Eggebrecht/
 Ende om Heparir bede echt
 Hertoge van Beperen ons neuen/
 Diederic van Hollant wilden gheuen/
 Wat dat hi van ons hilt in lene/
 In dien dat wiht hem alrene
 In gherechter eruen gauen/
 Wat so hi hilt lant of hauen.

a Doopna-
 mens.

Eggebrecht
 Aertsbis-
 schop van
 Triere, die
 Egmont be-
 giste.

b Talamet/
 de Bibel.

Ende Ar-
 nout.

c Romanus
 de iongere/
 als andere
 schreuen.

Dederike
 vverden vā
 Otto (na-
 maels de
 derde van
 diere name
 Kesper) eni
 ge plaet en
 in Vrieslant
 gegeuen.

d Middel
 om te be-
 kriegen.
 e Verkreuen
 van Coninc
 Otto.
 f Naamaels.
 g Keenman-
 nen.
 h Vermeers-
 derde het
 hem.

Tusschen

x san

† wdr

x gibul

† als † gibul

† zat

x no aggr

x ddr

x ddr

† al

† nite

† Sonst

x ddr

1st Colom

ii² Colom

t volut

† 90

† gebührt

* zŷw

* 1 Jahr steht das war

° In Umschreibung

† Dan

°berolstein

f.m
*dln

✕ 0.15

the rock

* won?

22

o midnight

Lodowijk kwam van Lothar
 in van Lombardien te Keizerrijk
 Lodowijk kwam afdelingen en
 dus was de Keizer 1112
 met hem schied 1112 lange daer naar
 Sonder dat althut 1112
 harte David broeder harte was
 harte de Catholus als het lae
 1112 mensel David was ontfahr
 in Harte Zwabers alij angedien
 de Harte die Harte ten geslagte
 helpen die harte harte met mach
 dat si harte harte harte gade
 in harte graafschap. In ander Harte
 in machte harte harte af
 in grote abidie na dat de gaf
 daer si harte harte in
 dus machte harte als in harte
 van harte schied 1112 harte
 harte de Catholus die harte vorte stot
 harte de graafschap van Holland of kwam
 zijn geslagde als in harte
 harte de harte harte harte
 van de land van vrankrijk
 tot dat men harte al openbare
 in Carnatic 1112
 in 1112 harte harte
 dat harte van harte harte
 harte de harte harte
 die 1112 in harte harte
 harte harte als harte harte
 in 1112 harte na. harte
 van harte de harte
 van brabant in van Lothar
 harte was in harte harte
 1112 harte harte harte
 van harte harte harte
 1112 harte was in harte harte
 onder harte harte harte
 in harte harte harte harte
 1112 harte in 1112 harte
 in harte harte na dat

Tusschen dese ij waren Hlo en Iphoze/
So gheuen wijt hem te vyer coze
Mit alder nitschap die hi besat
Albaer te vozen in die stat.
Ende wi geuen hem voert daer nare
Al dat hi in Sinneinare
Dat dozp besat verre ende bi/
Dat herdes syn epgen si/
Doch dat tusschen y. waeten seecht/
Datmen dus te noemen pleecht.
Bedemeler ende Chimeloes/
Met datter toebehoert altoes/
Gheuen wi hem al epgen recht
Ende daer toe mede al dat recht
Van Cerele/ende datter toe behoert
In vrien epghendome voert/
Wghenomen t'recht allene/
Datmen heet huuylade int ghemene.
Dit recht willen wi dat hem coemt/
In die Graefschap/ diemen dus noemt/
Knhem Cerele ende Daeflant/
Ende hi voert heb in syn hant
Macht te doene met desen goede
Sinen wille ende sine gemoede
Wisselen/ gheuen of vercoepen/
Of so wat datter op mach lopen
Des gheuen wi hem dese leetren syn
Beseghelt met onsen vingherlijen/
Ghegheuen in ~~one~~ ~~heer~~ ~~aren~~
J. J. C. ende lxxv. daer nare/
Inden Oest op den seluen dach/
Die naest S. Bartelmus lach/
Cote Jpennaghen al openbaer/
In Otten des Coninx ander iaer.
Dus moghed merke die waerheyt das.
Dat Otto noch toe geen keiser was;
Want hi hem inden leetren niet
Augustus noch ~~seer~~ noch hiet.
Des bevinden hem die Diefen/
Wanen si verdullen ende verriesen
Die gene die dat waer weten/
Dat si hem vrieheit vermeten/
Die hem karel die groote ghaf/
Daermen niet en dunt af.
Ende dit was C. ende lxx. iaer/
Na den grooten karel voerwaer/
Dat dese hant best was ghegheuen/
En al noch toe waren si bleuen
Almangien onderdaen/
Alfneit voerwaer mach verstan.
b Hierentop die Diefen mpu schelden/
Ende wil mpu belof verghelden
Vanden Graue Diederike/
Die Otto abus maecte rike.
Dese Diederie van heilighen doene
Debe ophessen S. Jeroene.
Want die Sint hier openbare
Gods ons Heren Martelare
Van Noerdike daer hi lach begrauen/
Debe c hinc met coste ende met hauen/
Eerlike voeren tot Egmoude/
Daer hi legghet nu ter stonde.
Diederie d verghiet van desen leuen/
Doemen LXX. ende seuen.
Ende J. J. C. seer die iaren/
Na dat die maghet was moeder mare
Hi ende sin wijf worden begrauen
Egmoude dat si met hauen/
Ende met enen hadden gherijet/
Ewelie haer weldaet blyet.

a Menen sp
dat rafen.
b Waerheit.
So vvaeren
sy noch lan-
ge na Karel
de groota
den Konin-
ghen van
Almangien
onder voor-
pen.

b Endelghet.
c Beloesse
boldoet.

Dederik
doet S. Je-
roen r'Eg-
mond brin-
ghen.
c Wp hem.
Diederik
seer.
d Verschei-
de.
c Maer.

Hi ende syn vader/als ict vant/
Waren Grauen van Holland
C. jaer xx. ende viue.
Nu laet ic van den Graue blive/
Ic sal wel weder a ane vaen.
Binnen haren tides b te gaen/
Karels gheslachte dat onschone
Verloos dit kroonsche en Wanse crone.
Karel die groote liet ene sone
Lodewijc so hiet die gone/
Alsoo hier vozen staet beschreuen.
Van hem zyn ij. kinderen bleuen A
Tot Wliens in dat c ppsocn/
Ende nochtan voert al dat doen
Waren si twee zuster kinder/
Hughe ende karel starf ghinder.
Hugghen gheslachte sekerlike
Regniet noch huden in Dinkerike.
Dit gheschiede te vozen een iaer/
Ser d'ander Diederie sterf voerwaer/
Nu keer ic daer ict leide d neder/
Van den Grauen te schijnen weder.
Aernoud des anderen Diederie sone
Wert Graue van Holland als die gone/
Dient van gherechter e hoert an quam.
Als ic eerst seide die een wijf nam
Die Lutgaert hiet ende mope was
Des verden Otten f seker was.
Dese ij. goeden ooc mede
Egmoude t'clooster ende die stede
In Thosen ende in Castrichem/
In Delfen ende in Zassenem/
In boerhout ende in Noerdike mede/
In Lopen ende in een ander stede/
Enen watre datmen die maerne seide/
Ende ooc in die poert te lejde/
End te Berghen bi wosten kine
Plaerdinghen die kerke f
Gaf hi hem entie tiende mede
Tusschen Martinghe ende Durlede.
Hier bi so pzoen ic ende kinne/
Dat hi an Gode seide minne.
Aernoudt wan an sinen wine Lutgaert
Enen Diederie ende enen Zinaert.
Die Zinaert Sieke gheheeten was/
Ende te Castrichem lufte hem das/
Dat hire een wijf nam door hare scone/
Of door der touerien hanc/
Van hem so quam groet gheslachte/
Maer niet also starc van machte/
Dat hi niet in die hant
Gheman als Graue van Holland.
Int iaer ons Heeren J. J. C. naer/
Ende J. J. J. voerwaer/
So wert te keiser vercozen/
Die derde Otte als wijt hozen.
Lutgaert Graume van Holland/
Was syn moepe dats becant.
Int selue iaer begonste i riefen/
Ende striden die Westdiefen
Tegghen den Graue Aernoude/
Die haer Here wesen soude/
Op Winkelmee dat si doe quamen
Die Graue entie Diefen te samen:
So dat hi op hem quam met here/
Ende bleef verslegghen in die were
Met groter s menpe van den sinen/
Dat te scade ende zeer te pinen/
Den lande wert een langhe stonde/
Begraven wert hi Egmoude/
Hi ijij

a Beginnen
b Conder
gegaen.
c De selfus.
Karels des
grooten ge-
slacht ver-
ghaen synde
koomt de
kroone van
Frankrijk
an Hughe.
c In de ge-
hangenij.

d Niet.
e Gheboop-
te.
Aernoud en
syn huis-
vrou begif-
tighen r'elo-
ster r'Eg-
monde.

Hadda s.
sonen Died.
en Zinaert.

Orto de III.
vuert Kei-
ser.
Tot keiser

f Wafen/ op
te staen.
Aernoud
voert van
de Vriesen
verslagen.

s Menichte

Ende

fol. 8. Dederik de III. de 4. Grave.

Ende daer naer zijn wijs Lutgaert/
Die hi lief had ende waert.
Dyf iacer had hi in hant
Alse Graue dese Hollant.
Sine kinder Diederik ende Sinaert
Waren ionc ende onbeiaert.
Doutste had a cume III. iacer/
Dus stont t'lant in grooten b vaer.

a Natwilske,
b Perghel.

Dederik de III. de 4. Grave.

Diederik de
III. graue.

Graue Diederik Arnouds sone/
Ende Lutgaerde was die gone/
Dien met rechte t'lant an quam/
So dat hi te wiue nam
Eene hiet Othilt daer hi an
Di Godes gracie III. kinder wan:
Eenen Diederik ende Florens/
Dese quam in sin gheperg/
In sinen wille/in sinen d ghere/
Pilgrijn te zijn ouer mere:
Ende was d'eerste van den Grauen/
Die met ghebede ende met haue/
Verde t'heiliche graf ons heren.
Dese gaf S. Kelzrecht teren
In kadenburch pont ten iare/
Ende in kadenburch boec daer nare
Sefic. a onsen reuten mede/
Ende in Zweren teenre stede
Dertien onsen ghele lant
In Waldunen hi verbaert.
Sefien s onsen S. Kelzrecht.
In sin byghers hi berecht.
Sefien onsen penninghen mede
Daer tot offerde hi ter stede.
Twee diere pellen diemen daer
Te hoochtide hant openbaer.
Sinaert sieke heb wi a verest/
Gaf aldaer t'lant op die gheest/
III. pont ter iare in aker sloet/
Ende in Dames gaf hi die groot
Dan ij pont ghelst daer ter stede.
Leghet hi ende sin wijs mede.
Die selhoue eloude aldaer ter stonde
S. Kelzrecht gaf t'egmonde.
Int Jaer ons heren M. ende drie
Starf Kieper Otto ende zi der nie
Sone wert daer op Kieper ghebozen/
Dine wert daer toe verhozen.
Wit dese ij. Otten erfden t'rike/
So dat het ghinc emelike
Van den Dader totten Sone/
Sonder alleene dat die gone
Te komen voer m enken dan wiede
Die Pacus selue ende benediede:
Maer na dien dat Otte was doot/
Die Roomsche Kieper weter boot/
Entie heren van den rike/
Ende cozen ghemeentlike
VII. Prinsen die kiesen soude/
Die waerdich waren wie so si woude/
Die soude Roomsche Kieper wesen.
In zijn vij. heren te desen
Die Hertschelischoppe/ijn. leke heerē/
Diemen hier bi namen mach leeren
Van Amangen die Canselier/
Die a vant Haderichen is een alhier.
Entie van Triere is een van allen/
Die is Canselier van p Gassen.

q Da Mity
r Van Dijk
ejh.

Dederik de III. de 5. Grave.

Entie van Colen alle a wale/
Die Canselier heet van ptale.
Dit zijn ij. gheleerde heren.
Die iij. leke wil ic u leeren/
Daer plecht die een af te zyne.
Die Pales graue van den rike/
Die is b Dussate des riken ghenant.
Die ander is van Tassen lant.
Die Hertoghe die des ghelike
Dat waert daeracht van den rike.
Die derde staers niet a aue
Van Brandenburch die Maregraue/
Dat is des riken Camerline.
Die iij. dat is ware dine/
Dat is die Coninc van Behem/
d Schinke des rike noemt men hem.
Dese vij. was die eere groet
Ghegheuen na t' sterben Otten doot/
Dat hi Kieper soude wesen/
Die ghecozen waren na desen.
Nu keer ic t' onsen Graue weder/
Daer ic die ieste a af leide neder.
In des Grauen Diederik tiden/
Daer wi die iesten af lieten liden/
Die Graue Arnouds sone was/
Doemen schreef als ic daer las/
Ons heren iacer M. ende tieue
Gheueit dien van Drecht onsiene/
Die Dogmanne verhozen die stede/
Ende f sloeghen vele lieden mede.
Alsinen schreef III. iacer/
Ende M. was t'oorloghe waer
Vanden Graue Diederike
Op die Driesen ghemeentlike.
Want om sins baders doet hi quam
Op hem swaerlic ende gram/
Ende hem wert helpe des ghelike
Ghesent vanden Kieper Heparike
En Hertoghe die Godaert hiet/
Daer a dat te diede algader niet/
Want een a luit quam men en weet/
Wanen het quam ghereet/
Die stemmeriep/biet heren liet.
Wonder groot is daer gheschiet:
Want der i Driesen hennene
Sloech daer menighen ghemeene
En al t'here wert k ontdaen/
Entie Hertoghe wert gheueit.
Dus i gheneel het schadelike/
Desen Graue Diederike
Met oorloghen ende met m pinen
Hilt hi kenemaer mitten sinen
Onghewroken sinen Dader
Most hi laten alre gader.
Ende starf in ons heren Jaer
Dusent/XXX. ende daer naer
Reghen mede ende met her a waerde
Was hi gebrocht t'egmonde ter aerde.
III. iacer machmen lesen/
Dat hi Graue had o ghewesen.

a Welc

b Doffaert.

c M.

d Schinke

e Tiete boog
by gaen.
De Nor-
mannen
branden
Vreucht.

f Onuer-
hoets.
g Derfloeght.
Ornes De-
derik ver-
liest in
oorloghe te-
ghens de
Vriesen.

h Dat en
gepde.
i Een ge-
luit.

k Menichte

l Derstont-
m Gheuel.

n Moeyten.

sterf.

o Gerijck.

p Ghetweest.
q M.

Dederik de III. de 5. Grave.

Hollat ontfine den vijftē Graue/
Die Dirc hiet die t'lant en haue
Vanden Dader ane quam.
Onlanghe hi die nufchap nam
Cot Dozrecht in die Poert
Wert hi belaghet ende vermoert

Dan

Dederik de
III. de V.
Graue

vvert te
Dordrecht.
vermoorde.
In de stat.

* land

† onbewaert

† vort

† vort

° hert

* gylt

° hert

* gylt

† onbewaert

° XVIII

* vort

° hert

* hert

† vort

† onbewaert

° onbewaert

* vort

° hert

* vort

† onbewaert

* hert

* In dat Lantschap
o op 3 mei

x in

I was

† ± geben

† Sov.

* 111

• Josephine

I ten wine

20.12.1921

* van

• Data reader

tan

I want

7 km

† 4

0. 125

Florens de J. de 6. Grave.

van sinen vianden onverschien.
 Graeffcap regide na dien/
 Die was sijn broeder na sijn lijf/
 Want hine hadde kint a no wijf/
 Een die Florens bi namen hiet.
 Bi starf almen bescreuen hiet/
 Diederic na ons Heren Jaer/
 M. F. L. ende D. J. J. daer naer/
 Reghen Jaer had hi bi desen
 Graue van Hollant gemesen.

Florens de J. de 6. Grave.

Florens die sefte Graue.
 Een quam an lant ende haue/
 Dese nam Gheertrude b tie wiue/
 Edel ende scoen van liue
 Was si ende van maghen hoge/
 Harman van Sassen Hartoghe
 Was haer vader een hoghe man.
 An dese vrouwe Florens wan
 Sinen sone Diederike/
 Ende een dochter desghelike/
 Die in huwelike te loue

Sident hadde die Dancse crone/
 Als die Historie sal segghen tot.
 Dese Florens en sijn wijf Gheertrunt
 Gaen oec goet tot Egmonde/
 In Egmunde teuten vijf ponde
 Ende een once daer toe mede
 In Buschuse/ende teentre ander stede
 Hebben sise mede gherent
 Twee ende twintich oncen ontrent.

In Delf an beiden siden/
 a Reghentien moegen ten seluen tiden.
 Tien tiden was in Vlaendren mede
 Een Graue van groter moghentheide/
 Die Boudijn van Rissele hiet.
 Want almen bescreuen hiet/
 Hi maecte Rissele die stede/
 b Entie/Canessie oec mede/
 Daer hi noch in begraven leecht.

Dese Boudijn almen ons seecht/
 Die wert heiser heynric a man/
 Om dat hi a hem ghewan
 Walchzen/Entie vier Ambochte/
 Ende ober seelt lant/ dat hi sochte/
 Dit gesiede in ons Heren jaer
 Duseit I. D. J. J. daer naer.

Dese Boudijn had twee sonen/
 Enen Boudijn ende den gonen
 Quam an daer Graeffcap sijn vader/
 Ende Henegoutwen altegader/
 Ende want a hi teler peeste niet en hoert
 So sal hier na van hem boert
 Gheteller worde dat gesiede
 In sinen tiden onsen liede.

Hier heer ick t onsen Graue weder/
 Florens dwane op ende neder/
 Sine viande b harentare/
 So dat hise bochte in bare/
 Ende maketse oec also mat/
 Dat nyement waende in sine stat/
 Seher wesen daer hi lach.

So dat hi op enen dach
 Ter Maesen wercken wale
 Veruomen hadde altemale/
 Een groot deel sijne viande/
 Ende als hi heren soude te lande/
 Nam hi sijn selues quaden a goem/
 Ende soude onder enen boom

So sal hier na van hem boert
 Gheteller worde dat gesiede
 In sinen tiden onsen liede.
 Hier heer ick t onsen Graue weder/
 Florens dwane op ende neder/
 Sine viande b harentare/
 So dat hise bochte in bare/
 Ende maketse oec also mat/
 Dat nyement waende in sine stat/
 Seher wesen daer hi lach.

So dat hi op enen dach
 Ter Maesen wercken wale
 Veruomen hadde altemale/
 Een groot deel sijne viande/
 Ende als hi heren soude te lande/
 Nam hi sijn selues quaden a goem/
 Ende soude onder enen boom

So sal hier na van hem boert
 Gheteller worde dat gesiede
 In sinen tiden onsen liede.
 Hier heer ick t onsen Graue weder/
 Florens dwane op ende neder/
 Sine viande b harentare/
 So dat hise bochte in bare/
 Ende maketse oec also mat/
 Dat nyement waende in sine stat/
 Seher wesen daer hi lach.

So dat hi op enen dach
 Ter Maesen wercken wale
 Veruomen hadde altemale/
 Een groot deel sijne viande/
 Ende als hi heren soude te lande/
 Nam hi sijn selues quaden a goem/
 Ende soude onder enen boom

So sal hier na van hem boert
 Gheteller worde dat gesiede
 In sinen tiden onsen liede.
 Hier heer ick t onsen Graue weder/
 Florens dwane op ende neder/
 Sine viande b harentare/
 So dat hise bochte in bare/
 Ende maketse oec also mat/
 Dat nyement waende in sine stat/
 Seher wesen daer hi lach.

So dat hi op enen dach
 Ter Maesen wercken wale
 Veruomen hadde altemale/
 Een groot deel sijne viande/
 Ende als hi heren soude te lande/
 Nam hi sijn selues quaden a goem/
 Ende soude onder enen boom

Kobrecht de Driese.

Fol. 9.

Te Hamert onder die stede rusten/
 Want hitte ende vaer dedes hem lusten.
 Daer hi seker waende wesen/
 Quamen sine viande in desen
 Op hem ridende onverschien/
 Er hi entie sine conden blien/
 Wert hi verslegghen daer ter stede/
 Ende bele van sinen lude mede.
 Ende wert Egmonde gebraghen/
 Ende ghegrauen bi sinen Maghen/
 Egmonde daer sijn broeder lach
 Diederic. groet b hantgeslach/
 Was daer alseer wonder seer.
 Men screef t seflich doe ende een/
 Ende M. ons Heren jaer/
 Doe gheschiede plaghe zwaer.
 Dozien jaer dus ist gherelt/
 Had hy Hollant in sijn ghewelt/
 Sijn wijf offerde te dier tijt
 Twee cafssele ende een tapijt/
 Doer haren man ende c helt in hant/
 Met haren kindzen bozt Hollant/

Kobrecht de Driese.

In Jaer Gods t seflich ende drie/
 Ende M. dus lesen wie/
 Kobrecht Graue Boudijns sone/
 Die jonckste was hi die gone

Vanden twee van Vlaender lant/
 Enam in huwelike bant
 Gheertrunt die weduwe Graue Florens/
 Dies van Hollant was die c chens/
 Ende dat maecte Boudijn sijn vader/
 Want hi hem ontfach altegader/
 Dat hine kende searp ende voert/
 Ende hi noch soude om goet
 Boudijn sinen broeder ansprecken/
 Die a sochte was ende sonder treken/
 Dies so starf hine vten lande/
 Ende dede hem opheffen die hande
 Toudenaerde ende sweren dan/
 Openbare voer die man:

Dat hi altoes om gene sake
 Den broeder om lant anspake/
 Ende bochten b telen huwelike.
 Gheertrunt sach wel dat se b zake
 Helpen hadde. ende nam den man/
 Dus quam Kobrecht Hollant an.
 Ende want sijn voersate Florens/
 Ghegoet was op der Driese c chens/
 Er hem Hollant ane quam/
 Dietmen doe als ick vernam/
 Graue van Driese lant bi toenamen/
 Ende voert wert Kobrecht altesamen
 Gheheten Kobrecht die Driese mede/
 Na sinen voersate dus wilde die zede.

Nacht Jaer veruoechdi Hollant/
 Ende hadt mitten wiue in hant.
 Mer in sinen vierden Jaer
 Quam in Hollant die mare
 Dat sijn vader waer doet bleuen
 Die hem twijf had ghegheuen.
 Boudijn sijn broeder mit sine vrouwen
 Hilt Vlaendren ende Henegoutwen/
 Niet meer dan J. J. jaer na de vader/
 Hi starf ende tquam altegader
 Op Veruout ende Boudijn sijn kinder.
 Mer sijn wijf richilt behilt ghinder/
 Boudijn den kinder die ouerhant/

So sal hier na van hem boert
 Gheteller worde dat gesiede
 In sinen tiden onsen liede.
 Hier heer ick t onsen Graue weder/
 Florens dwane op ende neder/
 Sine viande b harentare/
 So dat hise bochte in bare/
 Ende maketse oec also mat/
 Dat nyement waende in sine stat/
 Seher wesen daer hi lach.

So dat hi op enen dach
 Ter Maesen wercken wale
 Veruomen hadde altemale/
 Een groot deel sijne viande/
 Ende als hi heren soude te lande/
 Nam hi sijn selues quaden a goem/
 Ende soude onder enen boom

So sal hier na van hem boert
 Gheteller worde dat gesiede
 In sinen tiden onsen liede.
 Hier heer ick t onsen Graue weder/
 Florens dwane op ende neder/
 Sine viande b harentare/
 So dat hise bochte in bare/
 Ende maketse oec also mat/
 Dat nyement waende in sine stat/
 Seher wesen daer hi lach.

So dat hi op enen dach
 Ter Maesen wercken wale
 Veruomen hadde altemale/
 Een groot deel sijne viande/
 Ende als hi heren soude te lande/
 Nam hi sijn selues quaden a goem/
 Ende soude onder enen boom

So sal hier na van hem boert
 Gheteller worde dat gesiede
 In sinen tiden onsen liede.
 Hier heer ick t onsen Graue weder/
 Florens dwane op ende neder/
 Sine viande b harentare/
 So dat hise bochte in bare/
 Ende maketse oec also mat/
 Dat nyement waende in sine stat/
 Seher wesen daer hi lach.

So dat hi op enen dach
 Ter Maesen wercken wale
 Veruomen hadde altemale/
 Een groot deel sijne viande/
 Ende als hi heren soude te lande/
 Nam hi sijn selues quaden a goem/
 Ende soude onder enen boom

So sal hier na van hem boert
 Gheteller worde dat gesiede
 In sinen tiden onsen liede.
 Hier heer ick t onsen Graue weder/
 Florens dwane op ende neder/
 Sine viande b harentare/
 So dat hise bochte in bare/
 Ende maketse oec also mat/
 Dat nyement waende in sine stat/
 Seher wesen daer hi lach.

So dat hi op enen dach
 Ter Maesen wercken wale
 Veruomen hadde altemale/
 Een groot deel sijne viande/
 Ende als hi heren soude te lande/
 Nam hi sijn selues quaden a goem/
 Ende soude onder enen boom

V/ert t Eg-
 mont be-
 grauen.
 c Dorsse-
 nisse Hou-
 we.
 c Behielt.

Kobrecht
 (namael: de
 Vriese ghe-
 naemt) Bou-
 dijs sone,
 versuueret
 sijns Vaders
 Erf-lande.
 En krijche
 met S. Gra-
 ven Floris
 V/edruue
 de Voogdia
 van Hol-
 lant.
 c Tinter
 schattinge.
 a Schachte
 ende sonde-
 list.
 b Tesefer
 tot dit.
 c Dat sp
 hulpe van
 noden had-
 de.

Kobrecht
 vader en
 broeder
 steruen.

So datse die van Vlaender laut
waren om hare moepelicheide/
Haer ende hare kinder mede/
Dat haer zwaerlic verghinc/
Als v hier na tellet die dinc.

De saken
k. n. d. doen.

Godebaert met de buik.

Als men M. ende L. K. screef/
Namen lesen dat doe bleef
Godebaert van Duesle Hertoge
Een rike man ende een hoghe/
Dics Brabant/ Lotrike ende Ardenne/
Algader was als ict bekene/
Ende liet Godebaerde den borchens/
Die sere vrome was ende pzen/
Ende een dochter liet hie/
Hare kinder syn beant wude/
Wat si boech Godebaerde te Bulgioen
Den edelen stonten vromen baroen/
Ende vonden sinen broeder mede.

Van Gode-
baert de
gebultede
verdrunen
synde.
h. d. v. d.
buikreuen.

Heilige.

Die Coninc in die herte stede/
Doet tote Iherusalem
Alsinen lesen mach van hem.
Die bocheuse Godebaert/
Dics hier voren ghewagen waert.
Quam niet Coninckeliken herte
Op Holland/ met sterker were/
Ende van Drecht gams met hem/
In helpen die bisscop Willen/
Ende al op Kobbrecht den Driese/
Die van sozghen ende van verliese
Wt Holland wiet berzeuen
Sijn stiefone is met hem bleuen
Die noch toe ionc was ende elene.
Te Ghent quam hi ontgoet al reue/
Men screef M. als dit gheue/
Ende L. K. I. also wel.

Van welke
boezhem
gespoken is.

Verzvan
bi den

Vranfchen

Koninkj ene

de syn broe

ders kinde

ren, en be

hiel Vlaen

dere in.

Da Vlaen

deren niet

richit

qualik te

veben wa

re.

Werdt
bertopen.

Onbaen/
en verstro

pet.

Dier Jaer stont in Godebaerts hant
Albus die Graefscap van Holland/
Int Jaer te voren eer die Driese
Comen was te desen verliese/
Was Boudijn syn broeder doet bleuen/
Ende als hi int laut quam verdrunen
Quamen an hem die Baroen/
Doorters kidders van hoghen boene/
Ende baden hem om hulpe ghinder/
Van dat richilt ende haer kinder/
Vlaendzic remede also sere zware/
Wilden hi verchten ieghen hare/
Si willen alle met hem steruen/
Of hem daer an Vlaendzic eruen.
So dat hi dies hadde ghere/
Ende quam mit sinen here
Di Cassle tinte Omers waert/
Daer quam richilt an die Daert/
Aernout ende Boudijn haer kinder/
Ende met hem groot heer ghinder/
Coninc Philips van Brankerike.
Daer werdt ghenochren bitterlike/
Aernout d'ouste bleef daer doet/
Boudijn die ionste die ontsoet/
Men hoerde nemmermeer na tale.
Die Coninc Philips also wale
Ghesconfiert ende al onbaen.
Richilt selue werdt ghesien/
Entic Driese die werdt mede
Tot S. Omers in die stede
Chenacn/ so datmen sprac daer af
Datmen den enen om den andzen gaf.

Ende Kobbrecht quam dus te lande/
Ende hadde Vlaendzic in hande/
Sident dient wintich Jaer.
Cote Cassle maecti daer naer
Ene Canesie daer hi in legghet
Tot S. Pieters alsinen seghet
An Gheertrude d'weduwe t' Graue flo/
Wan hy ene sone die syn gepenz/
Sint sette ten dienst ons Heren/
Ende hi beiaegede veel eren.
Met Godebaerde van Bulgioen/
Wach hi te doen sint fermoen/
Den Heyden te verliese.
Ende liet oec Kobbrecht die Driese
Sire stief dochter/ die Graue flozels wa/
Gaf Kobbrecht enen hoghen man
Coninc Philips sone van Brankerike.
Een ander dochter des ghefte

Van doen
af/ nader
handt.

Robrechts
kinderen.

Daer hiet vrou Gheertrunt/
Die werdt in Denemarken brunt/
Ende nam den Coninc danc aldaer.
Van hem Karel die daer naer
Vlaendzic heuet an hem ghedzegen/
Ende te Brugge was verlegghen
Abele heet die vrouwe hoghe/
Sident hadde die Hertoghe
Van Doelgen teuen rechten man/
Daer si oec enen sone aen wan.
Noch te dochter boech hem Gheertrunt/
Die na die moeder hiet al tot/
Die boech Diederik van Elaten.
Van hem quam Vlaendzic te baten
Graue Philips die dech te niere/
Daer van Henegouwen Margriete
Sijn suster was Graue Boudijn met/
En wa Margrieten/ met vant broeder
vrouwe neghent in haren tiden.
Hier latic die kerke bliuen
Vanden Graue Kobbrecht den Driese/
Die na sinen zwaren verliese
Dat hy verlor in Holland/
Vlaendzic al gheuan in hant/
In meer sal ic besteden voert
Vanden Hollandfchen Graue die woert.
Godebaert die ghebuilde Hertoghe/
Die van sinne was stout ende hoghe/
Hadde ghewoopen onder hem
Bi den Bisscop van Drecht Willen/
Holland ende was dier Jaer here/
Hi stede den Driese vele sere.

Van hem
quam Karel
int andere.

Quam te
niet.

Wine
woorden bo
steden/ sye
ken van.
Godebaerde
bestriede de
Vriesen.

Int Jaer Gode M. L. K. I. ende twee/
So dede hi den Oestvriesen wee/
Ende sloech hem of menighen man/
Grooten roef hi hem of wan
Ende verbrant dozz ende steden
Met herde groter moghentheden.
Doch seiet hi van desen liue
Alsinen screef L. K. I. ende vrie/
Ende M. screef ons Heren Jaer.
Met cenre aventure zwaer/
Wants daer hi ghinc ter heymelicheide/
Belachden aldaer ter stede
Een Gheschicht/ die knape was
Diederik van Holland ende doz das
Wonde hinc harde/ fransche/
Godebaert gheuoelde hieselic
Sine sinerte ende hiet doe recht/
Datmen voerde tot Drecht/
Ende daer dede hi syn ende
Dooz Maerte op die b' vyfte kalende.

Vers dooye
steken.

Acide hem
lage/ der
rakste hem.
c. Schanng
waert/ scha
delijk/ om
der plaesfen
wille.

a. Datmen
hem boeren
soude

b. Wen s.
han

Febuar.

Willems

† kind
* XXXIX

o in het hylig land van promissien

* van

* den Jonge Coninc Lodovick

† hylighe

† hylighe dochte doech hylm

o karmen

† haer quam

* d. d. d.

† in d.

† moede

o g. d. d.

* d. d. d.

* d. d. d.

o onscamlyc

* Wirtschaftskunde

* man

o myf

† 829999

original

* { salius quam didicic in oyn cant
Un wa id sigheit miltte hant

* In wa 28 fighit mltte hant

* in 97. huyodagrs

† hard

x 224

°XII

white

x ovabr

f. groov

x In

Diederik de D. de 7. Grabe.

Willem die Bisschop starf also wel/
Daer na in wigende Apzel.
Ende Coenraet was Bisschop gecozen/
Noch toe was Holland verlozen/

Diederik de D. de 7. Grabe.

Dederik
met hulpe
van Rob-
brecht de
Vries ver-
driest de
bisschop vā
Vrecht,
vot Hol-
lant. En
werdt de 7.
Grave.
a Derlange.
b In tādēt/
c Hier, dat s
re vier ston-
de.
d In tādēt:
e Al was tou-
recht.

MEn screef M. I. K. ende sesc/
Als Diederik had groete a lant-
ghenesc/
Dat lāt te hebbe weder algader/
Dat Grave Florens was sijn vader/
Mer bede ende met sire claghe/
Der samende hi vrede ende maghe/
Ende sijn stiefvader hāp hem echt/
Van Wlander de Driese Kobercht/
Ende is comen te Helmonde/
Daer ghemaecht had hie stonde
Ene vaste buich/ al was onrecht
Die Bisschop Willem van Vrecht.
Want hi vernemet ende verstaet/
Dat daer is die Bisschop Coenraet/
Daer was ghenochten vast ende zere/
Maer jonghe Diederik wan die ere.
Want hi die boez van Helmonde/
Zande ende slechte inden gronde.
Ende wan met schep die d wijch mede/
Al daer in die Merwede.

d De Slach.
e Halstuch:
f Inghrage.

Die proefft van Deventer bleef daer/
Van Oudemoster die pape Walnaer/
Ende een Grabe hier Gheerlach/
Ende menich ander op die dach.
Men spieet noch an tot Helmonde/
Leger noch menich halsberch inde gron-
Die bisschop Coenraet wert geuāen (de.
Ende zand was hi laten gaen.

*
e Leidebe
ghen tijt/
leide.

Al was wan Diederik mitter hant
Ende leide hie d. jaer/

Hi begre
d. Abdie
f Egmonde.

In vreden sijn tijt daer naer.
Diederik dien dit is ghesiet/
Nam een wijf die Ghilt hiet.
Daer ane wan hi enen sone/
Florens was gheheren die gone.
Dese Diederik gaf in sijn stonde/
Den abt Steuen van Egmonde
Hantvesten ende bestede al die hauen/
die sijn oude boders gauen/
Ende meer sene hem haer recht/
In lande/in heerscapien s echt/
Ende daer toe so maecte hi

h Des gods
huis man
booz man-
nen/dats
onderstāen.
Sterf.

Des h goets hupman al tolne bzi/
Oec gaf hi hem al openbare/
C'scoutdom van Almare.
Dese Diederik starf daer naer/
Al sijn screef ons Heren jaer/
Dusent K. C. ende een.

i Binae;
seijne.

Van hem dreef Holland ween.
Sijn vader was doet K. K. jaer/
Eer dat hi starf harde naer.

k Met ven
gebulden
sughe.

Die J. Jaer was sijn moech boecht
Des lants als die ieste toecht/
Ende acht jaer had sijn stiefvader
Holland in die hant algader.
Ende vier Jaer daer na Godeuaert/
Die bundrige gheseten waert
Die Hertoghe doe jeghen recht/
En jaer die bisschop van Vrecht.
Dus stont hem utcrmaten onsiene/
Grave te sijn der jaren vijftiene.
Ende K. D. Jaer hiet hi i. vreden/

Florens de J. de 8 Grabe.

Fol. 11.

Sijn lant ende sine steden.
Tot Egmonde wert hi ter aerden/
Zocht met herde groter waerden.

1 Zeer.

Florens de J. de 8 Grabe.

Florens die wert na den vader/
Grave en here des lants algader/
Dese hier Florens die vette/
Mer groter eren/en sonder lette.

Florens de
vette de 8.
Grave.

So leede hi altemale sijn leuen/
In eren in seesten in gheuen/
In rhyeden ginc hi te bozen/
Den allen daer hi of was ghebozen.
Te wine nam hi Pieternelle/
Te bliuen sijn bedden gheselle.
Des Hertoghe Diederic dochter vā Taf/
Van edelen a come wt gewassen/ (sen a Kromste)
Enen boeder had si hiet Lotharis/
Daer men wel of weet dat waer is/
Dat hi seder Koenich keiser was.
Hier na salmen ghewaghen das/
An haer wan hi Diederike/
Ende enen Florens des ghelike/
Die die swerte Florens hiet/
Daer vele quaets of is ghesiet.
Die vette Florens daer ic of b telle/
Ende sijn wif was Pieternelle/
Berder t goet tot Egmonde/
Bepde in renten ende in poide.
Ende offerden daer mesghewaden/
En gout daer meit mede soude begaden
S. Albrechts seijn daer hi in legghet.
In sijn tiden al sijn seghet/
Dusent waft ons Heren jaer/
Ende K. C. K. daer naer/
Was bisschop Coenraet van Vrecht/
Dermoert van enen Driessen knecht/
Op enen dach a na mestijt/
Ende ontran wech sonder strijt.
Men groesen in onser vrouwen kercke/
Die hi van stonen ghewerke
Selue maken dede te waren/
Ende setter in Probenenaren.
Al sijn screef elshondert Jaer/
Ende K. K. meer daer naer.
Starf inder bloeme sire jochet/
Florens die vette vol meniger doecht/
Ende was r. Egmonde begraven.

Noeme een
huisvrou.

b Dertelle.
c Abdie.
d Begiften
d. Abdie
f Egmonde.

(Koenraede
de bisschop
vā Vrecht
vermoord)
d. Abdie
tijt.

Sterf.

Vrou Petronella.

Peternelle gaf vele hauen/
Daer voer die ziele vā haren mā.
Ende si bleef houdende voert an/
Dat Graeffchap van Holland
ghemene/

Vrouw
Petronella
bevoocht
het land.

Met haren kindzen die waren elene.

Diederik de D. de 9. Grabe.

Domen screef elshondert Jaer
En den K. D. quam cucl waer/
De keiser heuric an r. Vrecht/
Daer galt hi der naturen recht/
Als ghelden moet een pgheljek.
Dit was die vierde heuric.
Na hem wert keiser ghecozen/
Lotharis als ic sprac te bozen/
Graeffsinnen Pietermellen boeder/
Ende was des riken behoeder.

Keiser Hen-
rik de 5.
sterfen Lo-
tharius
komt in
sijn stede.

2 ij

Ende

Ende broech **I. Jaer** die Crone/
 Met eren ende harde stone.
 In't jaer ons heren **nint no mee/**
 Elshondert dertich ende twee/
 Was het winter harde graet/
 Die Driessen die menighe noet/
 Den Grauen baden van Hollant/
 Ende onder wilen gingen in hant/
 Somwile ontbraken saghen si stede/
 Waren tien tiden buten vrede.
 Diederik des vetter Grauen sone/
 Gaderde sijn here als die gone/
 Die dacht sulker scaden
 Als si hem dieke hadde veraden/
 Ende pinde hem dit te wyken sware.
 So dat hi quam tot Almare/
 Die Westvriessen vloen tien stonden/
 Als diet ghelouen niet en ronden/
 In't vasse banden lande ghemene.
 Want ghelike enen matbestene/
 Was Driessant al hart verbrozen/
 Des ginchmen terghen ende stozen/
 Ende barnen ende rouen/
 Meer dan men soude ghelouen/
 Cleederen/coeyen ende paert/
 Borchten dousen Calmaer waert/
 Ende lude geuacn tien stonden/
 Albaer si den Graue doen vonden.
 Maer dese seghe was tonsege/
 Si na al Hollant ghebeghe.
 Graue Diederik had een broeder/
 Sijns vader hint ende sire moeder/
 Die Graue Florens hiet die swerte/
 Ende was van fieren herte/
 Wel sprekende ende hoesth sere/
 Ende staende na der Wareit ere.
 So datter hem vele waren hont/
 Mantke/sidders/sonck ende out/
 Dan sicutste was sine vianden/
 Diemen vant in menighen Landen/
 Met dullen rade bi sire sculde/
 Verloes hi der moeder hulpe/
 Die noch toe al Hollant/
 Ghewellich had in hant.
 Den broeder had hi verwocht mede/
 Met sijn overmoedichede/
 Mer focue meer hate die sine/
 So hi dede te meerre pine/
 Om te hebben der vzeender hulde/
 Daer hi riefelic ane bulde/
 Der edelinghe som een deel/
 Wacns hem hout al gheheel/
 Entie meente was hem mede/
 Die enmer wil nicuwe pijnlichede/
 Op aventure oft quame in desen/
 Dat si te vier mochten wesen.
 In sijn die Driessen verblit/
 Als si vernamen der broeders streit.
 Ende scuden tot Florens boden/
 Ende deden hem haer hulpe noden.
 Wilde sijn wesen benuenen/
 Si wilden hem Westvriessant geuen/
 Entie jonghelinc althant/
 Voer in Westvriessant/
 Ende vantsc onder sijn beheert/
 Bepde ghewillich ende bereet.
 Dus was hi met hem een jaer/
 Sinen broeder sel ende swaer.
 Ende hi dede daer toe sinen lande/
 Waer so hi mochte scade ende scande/

Waren seade waken die Driessen sware/
 Want si die kercke van Almare/
 Entie maert boznde dat si stoef/
 Ende namenre wel waren roef.
 Hier binuen vele lieben waren/
 Ende tmeeste deel van Kenemaren.
 Die stonden te swaren tribute/
 Ende traken tenen rade ute/
 Ende begeerden alle dat si
 Hem seken mochten bechten bi/
 Ende dzoeghen ouer een ghemeenlike/
 Dat si best lieten Diederike/
 Ende lieten hem Florens verriesen
 Dat si met hem ende met den Driessen/
 Souden sijn in allen noden.
 Hier op senden si hem boden/
 Ende hebben ouer here ontfaen/
 Ende hem hulde ende eede ghedaen/
 Daer quamen si met gewapender hant/
 Zeide bi water ende opt laut/
 So machtich dat den Graue dochte/
 Dat hise verweren niet en mochte.
 Ende bzochte Florens wien lief of leet/
 Al te Haerlem toe gheleet.
 Ende hebben t/heren huse verbrant/
 Waer so si stonden in Kenemer laut/
 Die waren der ouden Grauen.
 Maer seggen nacht ginghen si seuten/
 Die Driessen weder te haren wien/
 Want haer sebe was niet dat bliuen/
 Si nachte seiden of nemmermee/
 Van haren huse wien lief of wec/
 Ende boerden haren Graue mede/
 Ende lieten in groter pijnlichede/
 Ende in vzesen die Kenemaren/
 Die haer gheseellen doen waren.
 Die waren al gemeentie/
 Vanden Graue Diederik/
 Verbozt ende al afghenomen/
 Wat so hem mochte te baten comen/
 Want die Graue met hem dede/
 Al sijnen wille daer ter stede.
 Doe dit gheschiede quam die mare/
 Den oem den Kieper Kothare/
 Vanden neuen dat Oplaghe/
 Hi sender saen enen Hertoghe/
 Ende gheboet hem daer ter stede/
 Dat hi soude maken vrede.
 Also lief als elc daer woude
 Behouden des Kiepers goude.
 Doch al was het swaer te vromen/
 Was albaer ghemaect een soene.
 Ende van elker side oec mede/
 Die met elken inden onbeede/
 Op den andzen hadden gheuochten/
 Dus lieten si hem bede sochten.
 Florens die swerte na desen vrede/
 Begonste een ander pijnlichede/
 Daer hem sine doet an lach.
 Want daer na segniet menich dach/
 Van Kermberghe here Harman/
 Entie here van Kuuc nochtan/
 Here Godeuert hadde onder hen twen
 Een nichte/want hare suster een
 Hadse ghewonnen als God woude/
 In den here van Kofchem Kermoude/
 Na t/bader daer/ende na der moeder
 Warter voghet of ende behoeder
 Die van Kermberghe Harman/
 Tote datse ghewelic ghewan.

Vinnen
 Almar, en
 trecken de
 Kenemaers
 op hun side.

b Driessen
 ten sp.
 Die daer
 over van
 den Graue
 gefraffet
 werden.
 c Enig nist

Kieper Lo
 tharius
 soennes
 tusschen de
 broeder sine
 neuen.
 a Angest

b Driessen
 ten,
 Florensen
 den swar
 ten vuer
 der loncu
 van Rocht
 lands in
 handen ge
 geuen.

Want

Γ hærdr
x noch

† gddochtval
o roudmalo

† hbbdr

o bnd

† knapd

x gdmthndliche
φ dñbdrical

x vanddr

o Sindr
x hndr

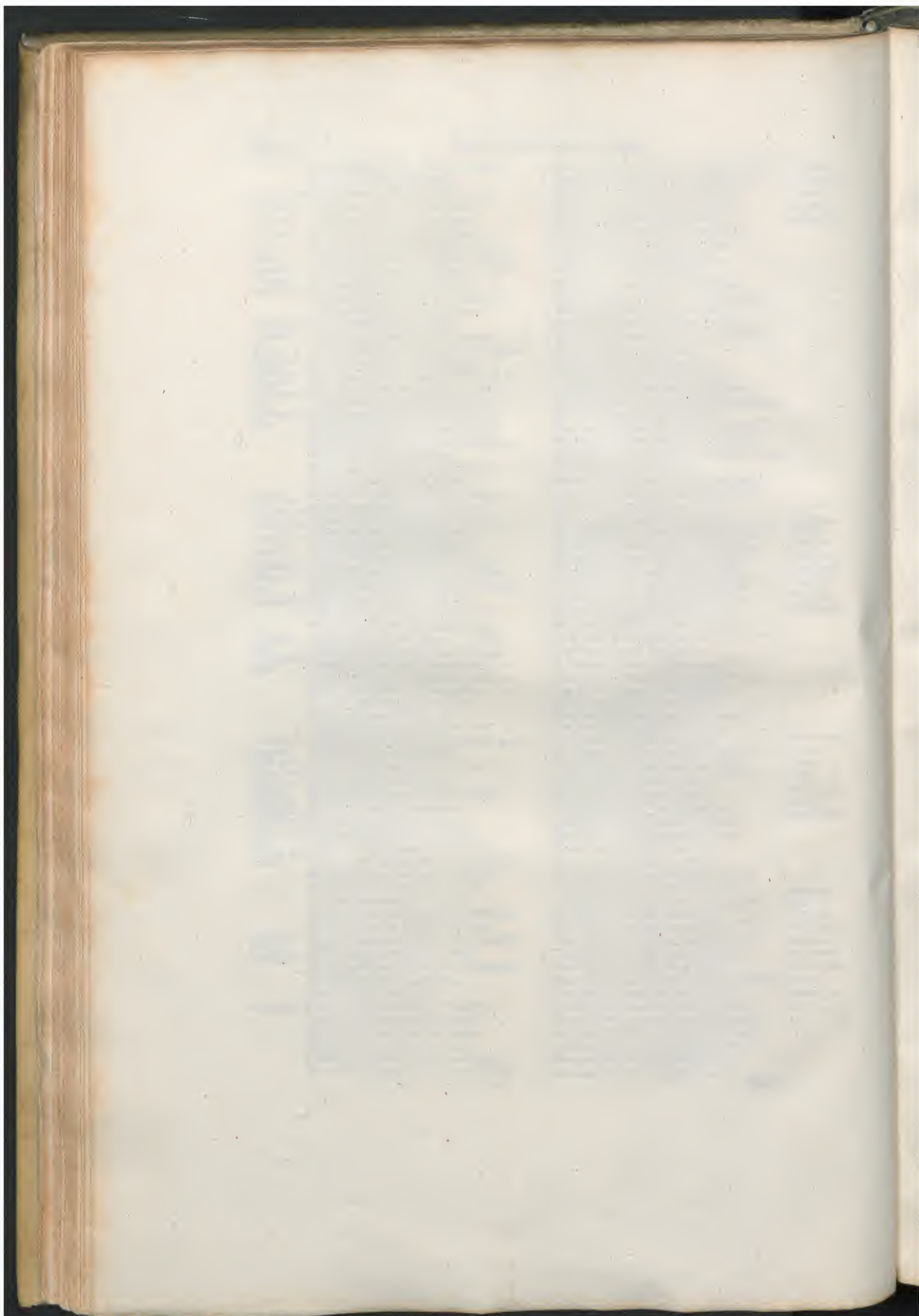
† hndr

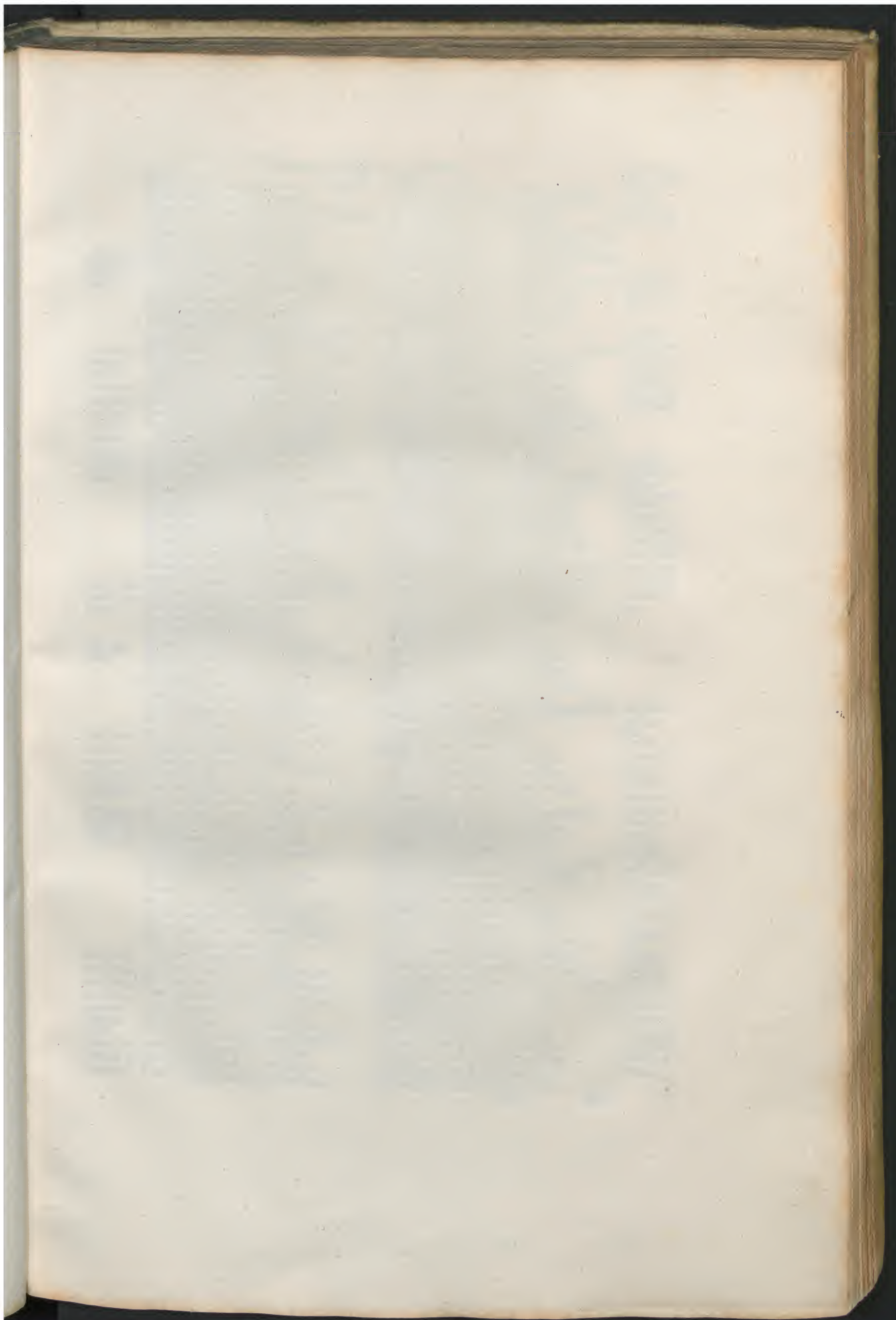
o dndr

x dndr

† hndr
o dndr

x bliscum vbi

† vñllh

x rot

x hēe

† slls

* of bñnd

† 2' nñnd

o hñic

† hñm

x lothard

o vñm

† vñt
† s

o vñm

* vñl tal was sñm lothard

† vñdñs

x bñl

† slls

gñllgñm

o vñ

x hñm

Diederik de VJ. de 9. Grave.

Fol. 13.

Want haer behoerde te comen in hant/
Daste bozge ende scoen lant.
Maer die manne van der jonckfrouwen
Heinen waer ende frouwen
Des swerte Florens edelheide/
Ende sine grote manlicheide.
Ende vifieren onder hem saen/
Dat sine willen te here ontfaen.
Dus hebben sine ontboden dan/
Ende worden daer sine man/
Ende gauen hem in sine hant/
Der jonckfrouwen buich ende lant/
In wat steden dat sij vermochten/
Met hem sijt naerfelijck versochten/
Die manne an haren oem.
Maer die gene hielt ouer dzoem/
Noch niet beden noch niet mieden/
De mochter geen dinc an die den/
Dat hi te deser dinc iet quame/
Dat Florens sijne nichte name.
Florens die verheerde hem al/
Huyt ende dozp/berch ende dal/
Ende bede hem pine ende grote hoede/
In sinen linc an zinen goede/
Ende dozp den keiser die syn oem was/
Wert hi te vele machtiger dag.
Florens die voert al vererghen/
Des heren goet van Arend bergghen.
Maer hi mochte luten vesten.
Ende hy werde hem ten besten/
Daer hi mochte met sinen neuen/
Ende stant nauwe om Florens leuen.
Die van Drecht vander stede/
Warens alle Florens mede/
So dat hem in syn op lopen/
Drecht talre stant was oet/
Maer die bisschop hiet Andries/
Ende was den andgen al hont diez/
So dat hem Florens tier stonde
Of bozde sine beste Lermonde.
Dat doe was een wiste stede/
Ende verhoet hem Drecht mede/
Om dat hi metten andgen strect.
Op een tijt wast dat Florens reet/
Met hem tienden iuter stat/
Ende hem was belaccht syn pat/
Alne wiste hie of niet/
Ende eer hy hem wel besiet/
Die van Arend bergghen ende van Kintich
Gauen op hem enen pater/
Daer hys was al ontferien/
Als hi heren waent metrien/
Ende wel geet waren ontreden al/
So quanten onghenual/
Dat syn paet stoyte sine scade/
Teure stede hiet Abstade.
Daer wert hy van hem verslagen/
Ende te Kinsburch ghebzagen
Int closter dat syn moeder stichte/
Ende begrauen seget tghedichte.
Chant so quani dese mare/
Syn oem den keiser atembaer/
Die zwaerlijck verdooch die maer/
Ende quant wjete harde zwaer/
Met Diederick van Holland.
Si verdzeten des lants thant/
Die van Kintich ende Arend bergghen.
Daer lant voeren si bererghen.
So dat hem al of is te boken.
Ende noch wert nice ghewojen/
Die den
omen die
hem de
lonckvrou
niet geuen
wilden.
grote scha-
de dede.
b Giften/ sp
tieren sich
niet danc
hopen.
En den bis-
coppe van
Vrecht.
c Moeghe
basin.
Doch vover
van hem
vermoordt
a hem waer
lagen in syn
paderstelt.
b Giften/ sp
tieren sich
niet danc
hopen.
Om welcke
dandt si wy
hun landen
verdreuen
werden.
c De hun
landt.
Maer soen-
den met de
Grave na

Mer dat die voert die niemant spaert/
Den keiser trach ter langher vaert.
Hi seiet henen van desen leuen/
Alsinen screef F J C. F F F. ende seuen/
Te groten ghelucke ende te gheualle/
Van Arend bergge ende die van Kintich alle
Want si keerden thant de lande/
Ende boden Graue Diederic te hande/
Ende worden alle daer syn man/
Dus quanten si des soendint an.
Alsinen screef ons heren jaer/
M. C. ende F L. daer naer/
Doer Graue Diederic met groten geer/
Int heilige lant van ouer meer/
Toren heilighen graue ons heren/
Ende daer hi thins wilde heren/
Bejaechde hi vzi ter sulder stonde/
Sepde Kinsburch ende t Eymonde.
Ende hoochten dies des Pacus bziele/
Den Abt Dautre doz sine linc.
Dese Diederic had een vzoitwe
Te wibe edel ende ghetrouwe/
Die Sophie hiet van hoghen magheit/
a So was dochter hoi ick gewagen/
Epalens graue banden Kinegghe.
In Diederix tiden als ick segghe/
So was werringe ende gheuecht/
Tussen den bisschop van Drecht/
Ende hem dat coste groet goet.
Maer bisschop herbercht die was vzoet/
Ende dwanch S. Maertius viande/
Metten banne van swaren banne/
Ende oer metten swaerde mede.
So dat hi voer hem comen bede
Graue Diederic al baruoet/
Ende daer soeken sine oetmoet/
Ende vidden hem oer ghenaden/
Ende aflact van sinen misdaden.
Den Palens graue dwanch hi mede/
Die hem vele overlaste bede.
Ende vinken bi Hughes Datten daet/
Dat also beschreuen staet/
Ente beste van sine hant/
Kintich van al Duitche lant.
Elfhondert veertich ende viere
Screefmen doe die goederriete/
Des vetten Graue Florens wijf/
Pieterielle ende haer linc.
Ende was te Kinsburch begrauen/
Dat si stichte met haren hauen/
In die ere der moeder ons heren/
Al daer legghet se noch met eren.
Int jaer ons heren veertich ende vint/
Ende elfhondert worden heptiue.
Onse kerstine van ouer meer/
Si worden metsoeken heer
Desetien inder stat van Ditt/
Daer noyt sedert ghebzat misse/
Sident dat die Apostolen ons heren/
An Jesus Christus daden bekenen.
Daer lach Thadeus ende Thomas/
Die Toeken woument dat jammer was.
Da Lotharis die keiser was/
In Diederix tiden gheviel dag/
Dat een maa Coninc waert/
Van Almangen die sine vaert
Sette int lant van ouer meer/
Met hem voer met groten heer/
Hodewic van Danckerike/
Die Philippe den Coninck rike
B ij
Dan

Keyfers
dadt.
a Ten waer/
b Ontbode
c Keenmanne
nen.
De Graue
besoect te-
rusalem.
a Beguane
spede loen.
b Dat ouer
gelegen is
c Deckerich
Hadde
Palgrave
dochter.
a Su. Welk
he was
Voerd. Oor-
loch tegens
den bisschop
van Drecht
maer vuerk
met de ban
gedurvon-
gen.
c Doz ide
doen van
Ruge.
Frouwe
Petronella
sterfen.
vuerde te
Rijnsburch
van haer
gheficht.
begraven.
a Steers
(kde) in
Mesopota-
mien vuerk
vande Tur-
ken ingeno-
men.
b Orban
gene.
c Delegat
(Keyser
Koenraet
ds 3 koninc
Loz wijck
vz Frank-
rijc etc. doz
een verlorf
tocht op de
Turken)

Fol. 14. Dederik de VJ. de 9. Grave.

Van die zident Rozmandie
 Erac an die Dancse partie/
 Dese brochte daer an die vaert/
 Metter crininge S. Baernact.
 Die abt van Cleruans tien tiden.
 Hier luttel baten bede haer Friden.
 Want si Damasc hadden beleggen/
 Ende danen bozen al diere ieghen/
 Niet te hadden al sulck ghewelt/
 Dat sine mochten hebben ghevelt.
 So dat Coenraet vyfthien jaer
 Coninc b wert/ende starf ^{doet waer} *
 Int jaer ons Heeren nuu no mee/
 Elshondert vyfthien ende twee.
 Ende Dederic quam in sine stede/
 Coninc ende kysfer mede.
 Ende wert over twee Jaer daer ane/
 Vanden Pacus Abdianc/
 Cote Rome ghebenediet/
 Ende kysfer ooc ghewelt/
 Ende was seuen en dertich Jaer
 Roemsch kysfer over waer.
 Dese dinc die wi over liden/
 Geschiede int 8. Graben Dederik tiden/
 Die vette Florens Sone was.
 Alsinen elshondert las/
 Ende vyf en vyfthien ons Heeren jaer.
 Quamen met ozloghen zwaer/
 Die Driesen van Drechtterlant/
 Ende hebben gheroest ende verstant *
 Die van Kienmare a harde sture/
 Dit versaghen die gebure/
 Van Okebozz ende pozzers mede/
 Met Haerlem vander stede/
 Ende streben an hem/ende deesse keren
 Zwaerlike te haren oeren.
 Ende sloeghen hem of bliende nochtan
 Ontrent negghen hondert man.
 Naer die Grave Dederic bleef/
 Alsinen ons Heeren jaer screef
 Elshondert Jaer Vyfthien ende zebene/
 Ende voer ten langhen levene.
 Begraven was hi t Egmoude/
 Daer hi nu leghet ter stonde/
 Vyf en veertich jaer na den edels vader/
 Was hi Here des Lands algader.

Florens de III. de 10. Grave.

Sophie die edele Gravinne/
 Die heilich was/en wijs van sin/
 Hadde van eenem a iij. sone/ (ne
 Entie oudste Florens die gonen
 Quam dat Graefschap aen.
 Hier na doe ick u te verstaen/
 Die die andze broedren waren/
 Ende hoe si hebben ghewaren
 Alsinen die Jaen ons Heeren las/
 Elshondert eenichstich doe was/
 Maecten die van Drechtterlant/
 In soendinghen vasten bant/
 Tegghen Grave Florens die xxx. Jaer
 Gehouden hadde t ozloghe zwaer.
 Ende alle die Westbiesen mede/
 Quamen onder zijne mogenthede.
 Alsin elshodert en tweentichstich screef/
 Ghevel datmen thilie bedreef/
 Vanden Grave Florens met staden/
 Ende van t Coninc dochter adein/

Florens de III. de 10. Grave.

Die Coninc van Scotlant was.
 Met vele schepen zyt seker das/
 Vebet hise in die mase ghebrocht/
 Ende daer haene ghesocht.
 Alsinen screef elshondert Jaer
 Ende vier en tsestich ooc daer naer/
 Brochte van Colen Bisschop Remont/
 Een edel paye ende egn stout/
 Die III. Coninghen van Milane/
 Die den Gods sone saghen ane/
 Daer sine van verre versochten/
 Ende hem haer offerhande brochten
 Te Betleem op den dertshien dach/
 Albaer hi in die cribbe lach
 Te Colen leyde hise inden doem/
 Noch hiden hebben sjs ere ende roem.
 Alsinen tsestich screef ende seffe/
 Quamen met groter zwaernesse/
 Die Driesen van over Ottenfort/
 Ghelapent Talemaer in die poert.
 Met groter menpen vermeten/
 Ende hebben dat pozzich beseten/
 Die daer quam en die waren beraden/
 Om die poert te staen in staden/
 Als si saghen t heer so a swide/
 Eraken si hem over een side.
 Ende lieten alle die gheure
 In soeghen ende in darenture.
 Die Driesen namen t sp vonden/
 Ende vonden al op tien stonden.
 Sine lieter staen groet no celen/
 Sonder recht die kercke alleen/
 Die lieten sp alonghesaet.
 Dus wilde haer gheneve raet.
 Die van Kienmare hebben versien/
 Dat hem haer bzienden ontfien.
 Ende recht ontrent LXXX. man/
 Wozen hem ter were voert an/
 Heet van moede gheliken a riefen/
 Ende staen mids onder die Driesen.
 Ende bleven wederen hande/
 Alle doet onder die byande.
 Dat die Driesen dus dit baden/
 Een deel waren sijn toe b verladen.
 Want hare gheure die van seagen/
 Die waren met eenre lagen
 Van dien van Holland in t selve jaer/
 Perbozit ende berobet zwaer.
 Ende ghenen ende gheboet/
 Meer dan c houesheit gheboet.
 In t naeste jaer tsef stonden/
 Geschiede wonder tot Egmoude.
 Want een schaep een lant brochte/
 Daermen wonder aensien mochte.
 Het had een hoost ende achterwaert
 Had twee eiden/ende elck sijn staert.
 Twee voeten bozen ende achter viere/
 Menich quam sien dese maniere.
 Ende a bede dat dustaen wonder/
 Sonder reden niet wes besunder.
 Some van wpsen luden/
 Wilde die twee een beduden/
 Holland ende Drieslant.
 Dat met rechte tot eenre handt/
 Hocden souden al over en/
 Ende met scyden hem scyden in twee.
 Ende want dat Egmoude a steet/
 Zy naer int rechte a ghesceet/
 So wilden si wanen dat reden ware/
 Dat hem wonder daer openbare.

(De licha-
 men der 3.
 Koningen
 werden
 tot Keulen
 gebracht.)

De Vriesen
 verbernen
 Alckmaer.

a Menichs
 te.
 b Stedeken
 helegert.
 c De Stede
 ontfien.
 d So veel/
 so sterck.

a Als raser
 de mensche.

Daer toe
 geterget
 door t be-
 nen van
 Schagen.
 b Derooz
 saecht.

c Kiedelichs
 hept.
 Een vrom-
 der en zijn
 beduide-
 nisse.

a Deide.
 b Somme
 ghe.

c Een hoost
 hebben sone
 den.
 a Staat.
 b Daer die
 schepden.

Alsinen

† matz

o der

* batz natz

† laar

† hlm

* gebant

* hand

† mlt rhten

o glo

* al

* vinnut

o mlinen

† dar

† baltidit

† stail

* kintmahr

o strideln

† bahe

* brot

o der

† habelen

g elde

† rohet

* waben o der

† den

† dñ

x fcautto

o hand

† roas

x² u

† 5 Slotig

3 in 2 nylfige

x 90000

o 00000

† 500000

o 0000

h 0000

† 000

† 00

e Soekende
beuandt
Graue Flo-
rens trekt
op de Vrie-
sen.

Alsinen sereef als ict besachte
I J C. I J. ende achte.
Versumende de Graue Florens
Groet heer om sijn ghepene.
Te toghe den sellen Driessen/
Die hem sijn volc daden verliesen.
Ende quam op een witter tijt/
Mer sijn volcke om strijt.
Tot scoel doe ghelegghen/
Recht der Driessen lande iegghen.
Daer had hi naet ende dochte/
Hoe hi die Driessen soeken mochte.
Als hi van desen dinghen riek/
Ne wilben al doe ghebogen niet/
Sommige coene jonghelinge/
So laur ^a gheueft so laur ghedinge.
Want die moet heuere veruommen/
Mer haren ^b ozen sijn si gheronnen/
Nicht gheuapent ten Driessen waert.
Nochtans dat die Graue misbaert/
Ende hi wilde dat si beden.
Cote Seagen sijn si ghereben.
Ende hebben verbornt Seaghen.
Die Driessen waren in die laghen/
Ende rekeude ghene scade buten/
Nochten si hare viande besluten/
Dat si kerem niet en mochten.
Want die des niet en ^c rochten/
Pensden al om haren roef/
End om die bzant die verre stoef.
Ende traken voort bi wegen bi diken/
^a Sulke seiden die Driessen wiken.
Nu sijn die Driessen opghesprongen/
Die hem hadden onbzonghen.
Wien wech die si sonden kerem.
Ende als si ^b haren wilden die heren/
Sijn die Driessen hem te moete/
Mer sellen voerhoefde ende onsoete.

Sommige
ouermoe-
ge trekken
voor hem
branden.
Schagen.
a Dertuef
b Ossen.
c Als
baecht.

d Daer niet
op lieteden

e Enige.
v Verden
beft.

Enige slaen
daer duet.

b Duer de
b dandien.

Maer de
meeste
vorden
werlagen.

e Bekomen.

De Vriesen
die Alk-
moer an

Sulke ban den kridderen waren/
Die hem traken teure scaren/
Ende setten t'lijf in dauenture/
Ende reden ^b die vianden dure/
Ende quam aldus toten haren/
Daer die Graue ende dander waren
Alte dandete bleuen doet/
Sonder menighe hitre groet/
Diere waren ghewinnen t'leuen.
Die waren d' Edelinghe dire bleken.
Van Andwozen heer Spmon.
Seconre ^c h'vzomer in sijn doen/
Ne was gheen ende buer out/
Mijn her Willem van Doerhout/
Ende van haerlaen heer Baendaen/
Heer Florens roest ne conde ontgaen/
Ende die Driessate her Gheraert/
Ende van Egmonde Allaert/
Der Banne van Castrieh' ioge Gheraet.
Va Monstre van Noertich her Cieraet
Die dode als mens ^c ghewinnen conde/
Waren ghebrocht t' Egmonde/
Daer si waren beueent wel zware.
Ende dit was binnen den sellen Jare/
Dat dit wonderlike Lant
t' Egmonde te bescontuen quam/
Opten dach alsinen bekent/
Datmen diert S. Vincent/
Den naesten Zoner dire lach/
Quamen op S. Apolitus dach/
Die Westvriesen teure scaren/
Ouerrekeure tot Almare/
Ende

Ende hebben ontfcken die poert/
Dan ginc hem niet ten besten voert.
Want luttel kriddere entte ghebuere/
Hebben se wederstaen sture/
Ende veriaechden se van daen/
Daer lieten si ligghen I J C. man/
Die beste van hare side/
Hadmen ghebeit metten stride/
Om die ^b seuten al te samen/
Die daer van Vlaendren vele quamen/
Men hadde metten groete ghesote
Ontteert/altmale die ^b rote/
So dat die kindre ^c maghen/
Daer na hadden moeten elaghen.
Dit ghinc in Graue Florens tiden/
Sophie sone dien doe liden/
Die Driessen baden vele pinen.
Sophie sijn moeder liet an haer seinen/
Dat si welshaden was ghewone/
Want si mer Otten haren sone/
Die Benthem behuwede klant/
Ende met van haerlein Hebzant/
Int Lant voer van ouer Zee.
Noch sullen wy tellen mee/
Van haren kindren ende van hare/
Ende anders niet dan t'rechte ware:
Si starf na ons heren gheboznes/
I J C. ^c Heuereft ende se/
Ende dat Lant van ouer mere/
Dat si niet volmaecten beghere/
Hadde die warf besocht/
Ende si was ter aerden bzocht/
Albaer int Duutsche Hospitaal.
Daer herte was een grandeloes ^b wael/
Van miltheit ende van ontfarme/
Van soetheit op die Gods arme
Van waken van pinen in die ghebede:
Dat ^c Monster van Repsburch mede/
Deve si maken al op van gronde/
Die noch seone staet ter stonde.
Oec so voer si ene baert/
Daz Gode eens te Compstellen waert.
Daer hare sone Mirakel wel/
Tuden wege dat weetmen wel.
Want moeders hadden se gheuen
Metten haren ende wilden saen
Al t'foc ^c stinelen mer sine eonden/
Met haren linnen niemant wonden.
Als syt volbzenghen niet en mochten/
Dielen si neder ende sochten
Ghenaden ende lieten se varen.
Dit was seone dinge te waren.
I J C. Jaet t'seuentich ende achte/
Wert Bisschop t' Drecht met machte/
Zoudijn ghecozen sone Sophie/
Die proeft eerst was t' sinte Marien/
Graue Florens was sijn hjoeder/
Sophie was hare berder moeder/
Ende Graue Derderik haer vader.
Int selue iac verheerde algader/
Philips Bisschop van Colen dat lant/
Op der Weferen dat doe in hant/
Die Hertoghe hilt van Brakelwyl/
Hem volchde Kieper Dederic/
Met groten heer zeer vermeten/
Ende heuet Brakelwyl beseten/
Ende daer ghewonnen bozghen vele/
Ende oec inden sellen ^c nyspuele/
Den Hertoghe mede gheuen/
Ende wren Hertochdom ^a ghedaen/
Ende

brandt sla-
ken vverdt
gheslagen.
a Diande
hijc.

b Den hoop

S'grauen
moeder rei-
ser drie-
verf na
Iersaloms.

Ende s'rof
alder.
c Hoofdsche
lauid.

a Galtuyse
b Diepis.

c Monaster
rijm/ kloos
stet.

Hadde mede
te Compo-
sel ghe-
vreeft.

a Ombier
ghen.

Haer soen
Boudijn
vverdt
Bisschop
Vreche.

De Bisschop
van Kuelen
verruoest
Brakelwyl
en versee-
ter den
Hertoch
c Diandella
ken handet
a Dure van
beroost.

Wij

Ende

Ende heuet gegeuen dat gone/
Enen Bernact des Mergraue zone.
Alsinen screef **F I C**. ende tachtich/
Qua Graue Florens met here machtiech
De Graue
valt in
Vrieslant.
Begeeft syn
dochter an
de Graue
van Kloe.
Ende heuet verheert ende verbrant/
Winnen en **P**ederp ende **D**ieslant/
Als **L I I**. ende **T**. was gheschreuen/
Nam Diederic die Graue van Cleuen/
Graue Florens dochter vpon **K**.
Mer groter feesten met groter hauen/
Als hem beden was betame/
Margriete was haer name.
Int selue iac moeste die **D**ieslen
De Vriesen
hebben de
nederlage.
Daer si quamen op **A**kerfloet/
Want vele der hare bleef der doot.
De Graef
voert Kruis
Ridder.
F I C. **L I I**. ende viere/
Screefsinen doe die goetertiere
Florens van **H**ollant **C**ruce ontfinet/
Om te wesen daer aremine/
Int lant dat **G**od mit sinen bloede
Benedide daer sine oetmoede.
Der eer hi dit nam in hant
Daddi **C**erele ende **D**ierine lant
Bedwonghen met ozloghen sterc/
Ende nam hem of **iij**. **M**. **M**.
Nu gaet hier an rou ende haer/
Want alsinen screef ons **H**eren laer/
F I C. **D I I**. ende tachtich/
Quam **S**aladijn die soudaen machtiech/
Mer groten heer in **C**alilee/
Ende besat op die **C**. verseen zee/
Taberien met groten here.
Onse **C**oninc **W**ijt sette hem ter were/
Die duitsche **H**eren ende die **t**empliere/
Die **k**idders ende die **H**ospiteliere/
Ende die **k**erline baroene met hem/
Item lande van **J**herusalem.
Als si hem setten ter were/
Saladijn ende **S**yn **g**este here
Syn ghesteden vander stat.
Die onse quamen saen na dat/
Mer haren here te **B**ethleem/
Ende strecken **f**er jegghen hem/
In **J**unius op den seuende dach.
Dien dach **b** dure was menich slach
Gheslegghen daer an elke zide.
Onse hadden deere vanden stride/
Mer die **H**eidine **t**water wamen/
Dat si met listen onder romen/
Des **o**nse sekerlike
Hadden al te grote breke.
Smogghens quamen der **H**eidine scaren
Der **o**nse donse **h**ere waren/
So dat si hem **C**ume wayne mogen.
Als die viande op hem togen/
Die grote **P**incen die daer waren/
Quamen ten **C**oninc daer gheuaren/
Ende vzaechden in **m**enighen rade/
Wamen te sulker noet best dade.
Als dit hoerde die **C**oninc **W**ijt/
Halen hier **h**albus ter tijt/
Enen **k**idder hiet **H**eer ian/
Die was een bescheiden man/
Ende hadde met **C**ozken vop desen/
Dicke in stride ghewesen/
Ende hi kennetse bi haren namen/
Die si waren ende wamen si quamen/
Bi haren **k**idderliken vaten.
Hiem **a** bedi vzagghen ende vermanen/
Debe hi.

Watmen tefer stont best dade.
Hi sprac in ghetrouwen rade/
Datmen best bestonde die scare/
Daer **S**aladijn baniere ware/
Want waert datmen die vellen mochte/
Dander verwonnen men **b** sochte/
Hem allen dochte wel an desen
Putte raet ende wijs oec twesen.
In desen quam **S**ynre scare
Dan **C**riple Graue **C** hughe geuaren/
Een **k**erstijn quact al onversien.
Men mochte wel mercken an dien/
Dat hi **d**en **H**ridinen was hout/
Want hi bloecte **a** met gewout/
Hem die gaf alfullien raet/
Ende seide hets een **b** vernopert quact/
Hi herft met **H**epdine ghesproken/
Syn raet is nuttelick te vollen/
Laet ons in dit gheberchte riden/
So mogen wy coenlic op hem striden/
Daer is tfoetbeel ons altemale.
Albus bi des **G**rauen tale/
Wat die onnutte raet ontseit/
Om dat onse **C** dozperheit/
Die wi in dat heilige land vzeuen/
Wercken wilde op onse leuen.
Chere **a** repde hem alregebet/
Den raet te doen dien die verrader/
kerstenheit riet te verliesen/
Dus was dat heer vocht te riesen.
Want so si op die **H**eidine quamen
Vanden berghe was altesamen
Die sonne recht in haer ogghen/
Die hitte condon si niet gebogen/
Ende dat stof bloech als regghen/
Dus was hem dauenture segghen
Den onsen/ende hem moeste missien
Die Graue van **C**riple ginc blien/
Die dit ghedaen hadde al/
Ende **l**iet sine baniere int dal/
Dat die **H**eidine mercken souden/
Ende hem oec te meer **b** verbouden.
kerstenheit ginc onder daer/
Het ne nam nopt scade so swaer/
Daer te vzen in menighen dagghen/
Sider dat met sine maghen
Godeuact van **B**ulioen tlant wan.
Die **B**isschop van **b** **A**kers **e** goet man/
Doerde ons **H**eren cruus terstont/
Die wert swaerlic gheuout/
Ende gast enen andzen tier tijt
Diet voert gaf den **C**oninc **W**ijt.
Mer die **C** wijch wert staende en **z**waer/
Die **C**oninc wert **g**emaen daer/
Ende **C**ruce ons **H**eren mede/
Ende gheuoert in vzeemder stede.
Selden wert in enen rijt spele
Ghestoet bloets also vele.
Want al die macht van ouermeer
Bleef verslegghen in die weer/
Of **g**hemant **a** harde sciere/
Cempliers ende **H**ospiteliere/
Ende al die bloeme vanden lande
Ghing onder der **H**eidine hande/
Ende dede **a** **o**nse grote zonden.
Want nopt ne wilde van eerster stonden
God dat lant den **k**erstine laten/
Die met **h**onoren ende met onnuten
Daer lefsen ende onnuterlike.
Ende dies was daer sekerlike

b Kichtelijc.

a Met sine.
Maer den
quaden **S**.
Grauens **v**.
Tripoli raet
c Kaimont.
Dacler.
a Mer ghes
wilt/see
b Een biers
torpene/
schadelike
raet-gebet.

c Onhuesch-
heit/onghe-
schickheit.
En vverden
daer ouer
verslagen.
a Bereidt.
b Waerlijc
te doen.

c Niet sijn
Want dale.
a Desfont.

b Van **A**ke/
hanoudts
Protomals
geheten.

c De Slach

a Jernig.

So

*winckel

*aen

*aen

†nult

oat

†goe

†dau

†an

†all

*gouden

*andus

oasle

†os

†eat m ghele

o gheatingen

*vae

o ghele

†eit

*alvade hiet hy halve lide lye

†gheatingen

†eit

*wel f d dade

wel hiet groet

7 bingel

nu
niddle good and

7 bu

7 wot

o hat

7 Dickvold X ontfaen

7 al

my
of helikal

o dabr

x als

1 mlt

nu
niddle good and

x ote
o was

7 blutbul

7 la van

7 bu
7 als

7 mallehen

a Gesteike. So veel onder die Clergie/
Ende onder die warelt partie/
Dat God of wiesch die ouer moede/
Alus mitter kerstine bloede.

Saladijn ende sine partie/
Deelben neuen Tabarie/
Den roef die groet was ende rike/
Dat beste dede hi ghemeeenlike/
Doeren te Damascy tien stonden.

Alle die daer waren vonden/
Cempeclaren ende Hospitalieren/
Deed hi voer hem **c**omen seiere/
Ende dede hem allen thoef of slaen/
Mer wijt die Coninc wert gheuaen/
Doe was voer Saladijn thant/
Ghebroecht die Prince **b** Famant.

Een edel ridder ende waert/
Nagheen beter doerch doe waert/
Wys van rade/repn van zeden/
Ende van groter vromicheden/
Onser kerstine rechter hant/
Ende den Turken swaer viant/
Die vele hadden der warelt eren/
Nochtan hate hi der warelt fere.

Een dine allene sonder mere/
Wispzyde men an hem fere.
Al gahuen den Turken vrede/
Hine hieltse altoes te gheene stede.

Om dit hadden Saladijn leet/
Ende was hem vermaten wreet.
Ende almen hem dien brochte togen/
Warp hi hem aldier voer oghe/
Sine loefheit ende sine misdade/
Ende hi hem menighe seade.

* Dicke hadde gheue **c**en/
Ende hinc nu hadde gheuaen.
Wijn here Famant ne keerde nie/
Om sin dzeighen sine **c** blp/
Want hi der doet elene achte/
Ende wiste wel in sine ghedachte

Dat hem nakede te loue/
Dan Gode die hemelste crone.
Ende hi was onthoef mede/
Doer Saladijn daer ter stede.

Doe gaf haer op Hierusalem/
Afsaloen ende mede Verhleen/
Ende al meest dat Conincrike/
Steden ende hoghe burghen **c**me.

Saladijn hadde dien lof/
Ende alre meest oec daer of/
Dat hi niemant liet verwaren/
Die kerstijn was hinc lieten varen/
Op dat hi niet ne wilde bliuen/
Ende hem in chens daer bescriuen/
Ende die hem oec **b** so talien liet/
Diene wilde hi onteruen niet.

Acht en tachtich ier hadde theilige lant/
Ghestaen inder kerstine hant/
Sident dat die goede heilige man/
Gadenact ende sin gheselschap wint.

Die Graue van Tripoli die hier/
Men vanden doet ter moeghen stont/
Als hi was slapen gaen ghesont/
Ende **c**omen naect besach ter stede/
So vantmen tusschen die been besieden/
Al vozsch na die Heidenste wet/
Des mochtmen weten te bet/
Dat hi hem hadde vernopert/
Dic dese moogt had **a** ghesuist.

a Indien by met onder/
tribuit wil-
de sitten.
b Schatten/
of besuiden.

c Sijn blide/
ghelact ten
doozere.

Timeft
loofschel-
lanat valt
in handen
des Sala-
dijns.

De Graue
van Tripoli
die hier
doorfack
van vran,
bleef niet
ongefraft.

Verloofheit
ten Maho-
merist waer
getuoden.

De Keiser
vredelik,
de Graue
Flores **c**me.
nemen de
tocht op de
Turken an,
a hi die de
raedt gaf
dooz welke
de Chiste-
nen ont wa-
ren geromd,
b werden
kruis rid-
deren.
c Opre sijn,
d Richards
de eerste da
die naem.
Keiser Vre-
derik last
hem in Afri-
ouer schepde,
a Tooch op
ses hondert
duisent m^{an},
b Engle,
c Engle-
sche lande
duer.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

Int ier ons Heren **K** **E** ende achte/
Ende tachtentich quam mare onfachte/
Vanden lande van ouer meer.

Doe **b** crinste hem met groten gheer/
Keysers Dederic ende van Twalen/
Sijn **c**me die Hertoghe **c** vele Grauen/
Florens die Graue van Hollant/
Orte Graue van Gheleclant/
Ende menich hoghe man sonder waen.

Ghemeeente hebben teruug ontfacen/
Ende reden hem ten naesten iare/
c Te pozren mit willigher scare.

Oec so crinste hem dies ghelike/
Philips die Coninc van Brankherike/
Die Coninc **a** mede van Ingheclant/
Philips die Graue van Vlaenderlant/
Ende menich Prince van beden landen/
Die sel waren den Gods vianden.

Int ier alstint serceff **Dege** en tachtich/
So **a** pozrede die heer maechtrich/
Keiser Dederic sette sijn daer/
Ten arme sinte Jozis waert:

Om dat de See daer was **b** inghe/
Ende hem gheset was sonderlinghe/
Van enen Clusenae daer te vozen/
Dat hi in warre soude versinozen.

Ende voer met crachte **c** Gzielen dure/
Dat menighen Gzic wert te sure.
Ende dwanc den **a** Keysers **a** met stride/
Was hi **b** erre ofte blide/
Dat hi hem ghisel ende helpe gaf/
Dus quam hi des ozloghes af/
Ende hi verwinterde in Gzielen daer/
Ten naesten lentin daer naer/
Doer hi ouer **c** S. Jozis arm/
Daer donse groten ontfarm

Dogheben **a** van bzaken spisen/
Ende om dat hi alre wisen/
Die Heidine bi nachte ende bi daghe/
Op donse laghen in die laghe.

Doch quam hi doze ende die zine/
Ende den Soudaen van **b** Leonine/
Verwan hi in vele striden/
Ende verheerde in die riden/
Dele sijn lants ende vachter zege/
Op die Heidine alle weghe.

Al wast dat hi sonder verlies/
Diet **a** quam te bouen dies.
Jndesen swaren arbeit/
Was hem bi ende **a** ghereit/
Die Graue Florens van Hollant/
Die in ozloghe metter hant/
Beiaechde dicke eren vele.

Als si wel naer **b** al te spiele/
Tellen waenden hare pine/
Ende die Keysers ende die sine/
c Tiden Cantpochen waert/
Te vaerne haeren rechten daert/
Ghemel hem dat si quamen seire/
Gheuaren op een elene riuere/
Die **a** Salef bi namen hiet.

Ende als die Keysers water siet/
Lopende claer ende wit/
Ende was besweert ende seer verhit/
Ende wilde **c** d^u sine lede/
Hi ontlede hem tier stede/
Also die swemmen conde wel/
Maer teerst dat hi inden stroom vel/
Dooch die stroom wech met **c** geuout/
Ende verdzane mit water rout.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

a Flacim
angelum.
b Wee of
tief.
Lidet ghe-
brek, en
verovint
den Sou-
daen van
Iconien.
c Bi. Caltio
polin op de
hem van
Cracten/
als Nicetas
schijft.
eewepnigh
hoben See-
stum.
a Dan ges-
brek vant
spile.
b Conij dat
in Uraonia
legget.
c Do verp^{as}
behielt.
a Bereidt.
b Als si met-
den dat he-
n^u maet
spil wesen
soude.
Verdrenkt.
c Doozt
trokken.
a Selephus
de kintre
dooz rijden
de strukels
sijn peerd/
en hi bes-
tofst kotte-
lins.
Weimplan.
Deromest.
Andie noz-
men de r^u
tuer See-
vau. Som-
menen sijn
Cidius.
b Afpoeler
c Ghelwelte.

* wadd

* well

* wyl

* wader

* wylde

* wader

* wyl

* wylde

* wylde

* wylde

* wylde

* wylde

* wylde

* wylde

Did dat groetſcap in hant gadt
die wylde wylde had van (lede)
als hilde wylde Stadt beboeren

* wylde

380

* wylde

* wylde

* wylde

* wylde

* wylde

* wylde

* kreid

* hundertbreyheit

thg

* mündschel

* also münd

* mündlich

* mündlich

* vord

* al

* stord

* beobacht

* sat

* mo

* do

* vordic

* gubn

Maer hun
vrocht
vverde ge-
soens.

Den Graue van Vlaendren tier stonde/
Dus voer hi heren tot Egmoude/
Daer bisscop Boudijn van Drecht/
Orte van Benthem sijn broeder echt/
Diederic dompooft mede/
Dare dier omen quamen om bzebe/
Ende Abe hare twier moeder/
Mede quam als elken broeder
Te bidden met swaren sinne/
Om paps ende om minne.
So langhe sprac men ende dede/
Dat Willem in eurre bzebe/
Te Haerlem toten broeder quam/
Tsinen bedde/ende hi nam
Van hem antwoerde/ende gaf/
Ende men stont oploghens af.
So dat Willem soude ontfacen/
Te Gheerblit in die tolne gaen/
Van hem dzi hondert pont ten iare/
Ende hi voert man des broeders ware
Om t Graeffscap van Oestvrieslant/
Ende liete den broeder in die hant/
Behoude dat hi daer besate/
E sijnre wille ende t sijnre bate.
Dus was die dinc daer gheent.
Willem is t Oestvrieslant ghesent/
Daer hi goetlic wert ontfacen/
Ende die Driesen huldenen sien.
Willem wert gheweldich Graue
Van Oestvrieslant/ende stont strijts aue
Teghen den broeder ende had in hant/
Tote Lauree al dat lant.

Jonckheer
Villem
vervoert
Henrik de
Kraue.

Dederik de
dompooft/
an Aernout
de prooft
evuissen om
bisscop van
Vreucht te
sijn.
a Meder
b De feste
c Het we-
recht is ge-
uen stonde
an hem.

De Keiser
stele bis-
dom den
Grauen in
hande.
a Eft wiet
wil dient
den Daus
af vele te
moeten wi-
den.

En Here sat den Driesen ane/
Die gheseten was Heparic die crane/
Die had gheweest den Driesen swaer/
Willem quam metten Driesen daer/
Ende steghe hem in den gront/
Sine veste in cozter stont/
Ende bzeuene wten lande.
Al die scade ende die stande
Die hi den Driesen had ghedaen/
Wac hi op hem sonder opstaen/
Ende alle die Driesen nam Willem/
Die hi ghedwongen had an hem.
Int Jaer van Gods gheboernes/
Elf hondert t Regentich ende ses/
Starf bisscop Boudijn van Drecht/
Willem oem ende Diederix echt/
Die Graue van Holland was.
Si twee waren ghecozen na das/
Ten was die dompooft Diederix/
Dien gast die Keiser Heparic/
Diederix sone die verdzane/
Want het an hem was belane/
Dat wereltlike recht in die hant/
Florens die Graue van Holland/
Die tot Antpochen legghet/
Was sijn broeder als men legghet.
Dander was die ppoest Aernout/
Van Denenter/ende die was hout/
Orte die Graue van Ghelrelant/
Mer Keiser Heparic sette in hant
Van Holland Graue Diederike/
Dat bisscopdom wie d soze wihe/
Dat den gonen ghegeuen si/
Dient die Paeus gheeft al bzi.
Dus voer Diederix ende Aernout mede/
Toten Paeus daer elc dede
Sine macht om t Bisscopdoem.
Mnich oploghen ende menich roem/
Hadde onderlinghe mitter hant/

Die van Ghelre ende van Holland.
Al lant van ouer Hsel dede
Onder sine mogenthede
Die Graue van Ghelre moghendelike.
Mer van Holland Diederike/
Was Drecht ontdaen die stede/
Ende t Westlant entie burghe mede.
Elc die dede op anders lant/
Scade/roef ende groten bzant.
Also dat si beide te saimen/
Te Hennenberghere wighe quamen/
Daer van Holland die stoute man/
Mer cleure sinne verwan/
Den Graue van Ghelre/ende sijn volc mede
Worden ondaen daer ter stede/
Ende gheslegghen ende ghehaen/
Dus ist ons ten besten vergaen.
Int naeste iaer dat si twee waren/
Te komen om t bisscopdom ghehaen/
Aernout ende Diederix/so gheuel/
Eer tpleit was gheendet wel/
Doer den paeus dat Aernout starf/
Ende Diederix die verwarf
Dat Bisscopdom/ende dede hem wien.
Mer als hi quam te Pautien/
So bleef hi al ghinder doet.
Oer starf Heparic die Heere groet/
Die Keiser van Rome Dederix sone/
Diere verdzane ende oer die gone/
Liet doe Dederix sijn hint/
Van vijf iaren almen vint.
Die van Drecht/papen/clerken/
Ende die manne der heiliger kerken/
Die cozen enen bisscop echt/
Diederix ppoest van Maestrecht.
Mer nu hoert coztelike
Hoet ghinc mitten Roemseken rike.
Dederix die in die Daert
Verdzane tote Antpochen waert/
Hadde dzi sone ende bene bleef doet/
Doer Aers inden ofiaet groet.
Dander sone hadde algader/
Dat Roemseke rike na den vader/
Die hiet Heparic/ende was bi naer/
Keiser als men vint acht ier/
Ende starf int iaer als ic bedachte/
Elf hondert t Regentich ende achte/
Ende liet van vijf iaren enen sone/
Dederix so hiet die gone
Die sident was Keiser ende here/
Ende daer na ontfet van sijnre ere.
Ende om dat hint was elene/
So cozen die heren ghemenen/
Filips den swaef Keiser Heparix broet/
Dat hi ware des riken behoeder/
b Onthier ende skint op quame/
Datmen ter Keiser crone name.
Tesen rade daerment riet/
De was die Bisscop van Coelne niet/
Des brochte hi dat rike in stride/
Ende hi tragden eenen zide/
Die hi mochte ende die hi vint/
Coninc Richeart van Ingheleant/
Ende van Holland de Graue Diederike
Den Graue van Vlaendren des ghelike
Mer cracht ende met groter haue
Brochte hi van Potpers den Graue/
Orten inden stoel tot Ahen/
Ende lieten aldus Coninc maken.
Filips had seconne inden Rike/
Mer hi wert daer na coztelike
E g

Die de Gel-
dersche daer
wie keert.

c Deet van
die sach te
leueren.

Beide die
na t bssdom
stonden ge-
stont syn-
de, vuerde
Dederik
prooft van
Maestricht
bisschop.

a Heparic
Heparic.

Na Vrede-
ric des cep-
sten, en He-
rix des se-
sten ouerli-
den, vuerde
keiser Vred.
de 2. doch
Philips van
Suraunen
vuerde sijn
voocht ge-
maakt.
c Ende
keijgestocht
daer veel
offaet boog
veloofte
werde.
a Dat thei-
serdoom
door den
Daus Cele-
stinum.
b Tot ba/
indien
thundt.
Die Otto de
Graue te-
gens hem op
geuorpen,
verdreef.

c A stonde
deni ghe-
stendes

Ghe-

Verdt n^o m^ols door-
 fteken, la.
 rende drie
 dochteren.
 a Dan Otto
 van die-
 telbach/een
 wel gebozen
 Graue.
 b Ont o ca-
 rum die
 van die fter
 Rodolp
 beflaghen
 werdt.
 Graef Vil-
 lem van
 Oeftrich
 Landt voert
 genangen.
 c Souder te
 mogen ont-
 gaen fochter
 betrueden.
 a Ende be-
 teufte in tan-
 der.
 Ontkomet
 en huwt.
 De Graue
 van Hol-
 land en Gel-
 derlandt
 vverden
 verfoent.
 b Begrauen
 Graef De-
 derik trekt
 op Vriesl^o.
 (Vondt)
 Gheslegghen doet in fine zale/
 Dan eene Grane ghebozen wale.
 Die dochteren syn van hett bleuen/
 Dene was in Behem ghegheuen/
 Die ziden vden b Coninc broech.
 Die den Coninc Kocboldt floech.
 Dander was in Spangen ghesent/
 Daer dit oer of quam als inent kent/
 Dat nu de spangse crone draecht.
 In brachut quam die derde maecht/
 Die den K^oderken Henric wan/
 Sijn sone hiet Hertoghe Jan.
 Du wil ic te mynre materien keren/
 Ende voert van onse Grauen leren.
 Grane Willem van Oeftrichlant/
 Als hi sijn goet hadde in hant/
 Soet hem hier voer gaf sijn broeder/
 Kierde hi hier ouer t fire moeder
 Ter Grautmeidene wel ontfinc/
 Mer si riet hem eenen dinc/
 Also lief als hi hiet sijn erc/
 Dat hi ten broeder niet en kere/
 Hi ware ghewan al sonder vorst.
 Du lach sijn broeder doe ter Hofst/
 Als die noch hilt ouer recht/
 Die boech die van Drecht.
 Ende was int selue ier dat doet bleef/
 Keiser Henric als ic seceef.
 Mer so wat datmen hem riet/
 Dat ne mochte die en niet/
 Dine woude sijn broeder sien.
 Ter Hofst so quam hi niet niet/
 Daer ne die broeder op die dach/
 Niet lieflike ane sach.
 Want sijn viant Henric die crane
 Dinken daert die broeder sach ane.
 Dierre niet ieghen en segghet.
 Hi heesten int p^orioen ghelegghen/
 Doch so hi ontlopen danc/
 Ende quam den Graue van Ghelre ane/
 Daer hi seker onthout want/
 Al was hi des broeders viant.
 Ende van pannen quam hi ghesloven/
 In Oeftrichlant/ende onteropen.
 Die bliscap dzeuen menichvout/
 Van sijnre comst van her behout.
 Hier na nam hi te wine thant/
 T sgrauen dochter van Ghelrelant.
 Ende hede sijn seeste mede/
 Grote Strauen in die stede.
 Jnden seuen ier so quamen/
 In soendunghen en in vrientcpet tane/
 Die Graue Diederik van Holland/
 Ende Otte Graue van Ghelrelant/
 Ende wert also groet ende vast mede/
 Datmen huiwelic ghelouen dede/
 Tussche Alcyde Graue Diederix doch/
 Om dat die vyde waer te sochter/ (ter
 Ende Henric Graue Otten sone.
 Mer niet langhe daer na die gane/
 Starf in Holland/ende was gheuert/
 Te Kienburch des men droene waert.
 Almen seceef elshondert ende achte/
 Ende t Regentich doe voer niet achte/
 In winter tyt in drechtrelant.
 Graue Diederix daer hi verbrant
 Huus ende dozp cleen ende groet/
 Ende sloech dese vyse daet.
 Int selue ier daer ic of scrine/
 Quam een ridder van dobe te lue/
 In Dermenbops die openbare

Sprac vele dat te sece ware.

Almen seceef Degen en t Regentich ier
 Ende elf hondert doe belach waer/
 Coninc K^oderken van Ingheleant/
 Bi Limogien als een stout viant/
 Een hurch vast ende groet/
 Ende wort ghesloten doet.
 Cort a Komen was hi begrauen/
 Van sijn rike van sijn hauen.
 So hiet oer sijn broeder Jan/
 Een sochte goetertieren man/
 Die verloes des lande so vele/
 Dat noch gaet al den seple/
 Als Noermandie ende des ghelike.
 Dese Jan wan Coninc Depurike/
 Ende Henric wan Eduwacde/
 Die al nu niet sijn swaerde
 Clant van Dachs heuet onderbaen/
 Ende noch Crone draecht sonder waen.
 Int ier Gods twelf hondert en twee/
 Worden onderlinghe ghebec/
 Die bisscop Diederix van Drecht/
 Ende die Grane van Hollandt echt.
 So dat de Grane quam in sijn lant/
 Ende stichter in roef ende bzant.
 Ten lesten wasser vyde ghenomen.
 Der was hem gheuangen comen
 Des Hertoghen broeder Willem/
 Ende die here van Kinc met hem/
 Ende K^odderen ende ander liede.
 Als den Hertoghe was misseide/
 Gheuac hi doe an sijn seide/
 Groet K^odders sijn sijn seide/
 Van Colen was groter seide/
 Den bisscop van Audie mede/
 Van Limburch den Hertoghe/
 Van Vlaendren den Graue hoghe/
 Ende ander die ic niet en nomen/
 Ende is aldus te Kuesden comen.
 Ende Diederix lach met ouermode/
 Mer luttel volc met cleene hoede.
 Ende hi verloes ter seluer tijt/
 Bi sijnre ouermode den stryt/
 Ende wozt aldaer ghenaen/
 Ende gaf eer hi mocht ontgaen/
 Twee duysent yout met desen doene/
 Was aldaer ghenact die saene.
 Int ier Gods twelf hondert en drie/
 Starf Graue Diederix wat soe geseie
 Als hi hadde herde naer
 Graue ghesijn dertien ier.
 Te Dordrecht lach hi beucht swaer/
 Ende hi wozt des wel gheuac/
 Dat huiet en mochte ontbreken/
 Den broeder wilde hi gaene spreken/
 Om den noet te maeken sochter/
 Ende om sijn eenighe dochter
 Beuelen die gheheten was Ade/
 Ende hi niet ghemeyn rade/
 Metten baronen clant besette/
 Dat het bliue al sonder lette.
 Mer die secheit van sijn wue
 Wil dat dit al achter bliue.
 Want sijn altmale ontloech/
 Daer sijn altegader draech/
 Clant te houden te haer waert/
 Ende si willen ende begaert
 Van Aoen den Graue Rodolp/
 Daer dochter te gheuen des ghelint.
 Vier toe nam si sulken b goem/
 Dat si selue t sgrauen oem/

Richard
 Konink van
 Engelandt.

a Komen/
 Komen/
 want daer
 wilde hi sijn
 hert/als bi
 sijn getrou-
 we/landes
 ingewande
 in Poitru/
 en sijn lie-
 baen bi
 Kie in
 K^oman-
 den begr-
 hebben.
 D^old.
 D^old.
 Oorloch
 r^offen de
 bisscop en
 den Graue.
 b Diande.

D^ormets
 stoutheid.
 De Graue
 vverdt ge-
 mangen, en
 maekt de
 soen.

Bisyn
 vrouwe
 belettert, die
 sijn doch-
 ter de Gra-
 ue van Lo-
 ges.
 b Soget dat
 het immer
 mochte ge-
 schieden.

Otte

T

* Wisthu

* alor

f

oghwaoghu

T

f alqawder

* w inghu

* w

* w

Vader is

3 cunsted's qin

o trar

mahe

ughlaatur

T was adu - em

* hu

o Sachlu

f

* ghuau

v

ghuau hu

f

* hy

o uia huan

T ghunhu

f adu uoc

f

f

* uikhu

v haddelen

^ Soetste gien

x hies

o ziele hies

lgine

fabu

X op wat hy e

^ dade

Cto wassende Soetste roeten
niet en hiet niet veer
Soetste d' hiet en kade
trost op de van trouwen dinn
al om die veld van de geveind
vandaar te hi te veld inghel
dake d'ne roet hiet hiet

o en
x nidehiet t hie

† hie

g roet in docht

† hie

* ginhie

z ziele

† hie

^ dat velt

v ste

x hie hie

† hie

† hie

wan hie

g hie

Orte den Graue van Benthem was/
Ghewillike hadde ghemaect das/
Ende van Doerne al toe den here/
Van Arendie here Antghere/
Ende anders vele der groter heren.
Mer dit wilden emmer heren
Philips van Wassenar mitter hant/
Ende menich ander oec in Dollant/
Die niet en wilden onder hem/
Gheboghen dat si den Graue Willem
Aldus al faghen ontvrien/
Des lants ende der Dochtdien.
Hepmelic men boden sende/
Dat die Graue lach opten ende/
Om Graue Lodewijc dat hi quame/
Ende hi die Joncfrou daer name.
Tot Gtenea so es hi comen/
Ende beide tot hi heeft vernomen
Des Grauen doer ende daer na recht/
Es hi comen te Dozdycht.
Den boden namen si inden twiste/
Ende lepen inden kiste/
Ende gauen in dien rouwe/
In huwelic die Joncfrouwe/
Den Graue van Loen den iongen man.
Doene wafte te scouwten an/
Datmen also saen vergat/
Den lants here op die doet stat.
Dacmen handen soude hebbe gewon/
Die lieden dansten ende songhen. (gen/
Dit was te mispisen fere/
Al hads ghesyn vole sonder ere.
Die dode is in een scip ghedraghen/
Egmonde gemen henen iaghen/
Daer groefmen bi sinen maghen/
Albaer sine vorders laghen.
Mer dat was mit groter onwaerde/
Men bochte den dode ter aerde/
Met al te groter armoede/
Nochtan met des gods huus goede/
Hi is dom die der warelt dient/
Die dode heuet ne gheuen vrient.

Joncfrou Ade de 12. Gravinne.
Villem die in Oestbrieslant was/
Heuet mare vernomen das/
Dat syn broeder is blien doet/
Mit a sericheben harde groet/
Es hi ter Zipe comen ghereben/
Ende hi bat om ghelede
Te comen totos broeders b graue.
Mer sonder oerlos siet hys aue/
Want hime mochts winne niet.
Als hi was in dit verdziet/
Quamen hem an in stille ware/
Aldus Philips van Wassenare/
Her Jan van Rijswijc tier stonde/
Ende heer Wouter van Egmonde/
Ende van Coplinghe heer Willeim/
Heer Symon van Haerlem met hem/
Heer Jacob Burchgrave van Leyden/
Heer Allaert Somact die hem seiden/
Si wilden hem in staden scaen/
Wilde hi slantane van.
Dron Alepden noch den nyelwen here/
De swaeren si trouwe nemermere.
Dus was die Graue Willem comen
Te Wassenar so dat vernomen/
Niemant heuet wie hi ware/
Sonder die here/ ende daer nare
Twee knapen van trouwen sinne/

Alom die vrese vander Gravinne.
Van dancs es hi te Vlaerdingen comen
Daer syn wate hebben ghemmen/
Die Scoudearen die syns verbeiden/
Ende menen die dinge seiden.
Ombeheit wafden lieden.
Sonder allene hem die rieden
Die dinge/ so hem best vorse gedaen.
Chant syn fistepe gegaci/
Ende namen met hem diene kenden/
Ende teerst dat si der Wassen gheenden/
Songhen si lude ende fere/
Ende waren vzo dat si den here/
Erecht oer hadden entie gont/
Die was t f Grauen Florens fane.
Ende verfuereyende vertien
Hem van Lodewijc dochtdien.
Ende als si te Zertzee quamen/
Ende fote vernam alteramen/
Wast al vzo ionc ende ont/
Ende baden alle menichfont/
Dat hem onse here moiste ghuen
Ere vrede/ende langhe leuen.
In desen tiden so ghelach/
T Grauen Diederix doztichste dach.
En Graue Lodewijc en syn wijf mede/
Ende Gravinne Wyt waren in die stede
Te Haerlem comen mit Egmonde/
Dat F F F dach te doen tier stonde.
Ende vernamen al openbaer
Dat die meente van Keneniac/
Metten ridderen oer een droeghen/
Om dat si hem wilden borghen/
In Graue willem te hebbe here.
Dus maecten si hem blien fere.
Ende ne hadde die nacht ghedaen/
Si waren sekerlic gheuac.
Van Aemstel heer Ghisebzecht/
Valp hem dat si quamen t Drecht.
Die dochter ne wiste wat doen/
Mer te Leiden is si ghevloen.
Daer hadden se met hem
Mijn heer Rogier van Wathem/
Ende van Bazne mijn here Vest/
Ende ander ridders onghetroest/
Als die vzeende waren mit lant:
Want Leyden stont in Lodewijc hant/
Daer voeren si metten arent bastieren.
Hem volchden na hare manieren/
Die kenemaren dat al ghemene/
Ende al die meente groet ende elene/
Bi den rinen/bi Oesten/bi Westen/
Dielen alle voer die besten.
Hoefmans waren tier stonde/
Heer Wouter van Egmonde/
Heer Allard Bgemaect ridder mare/
Ende heer Philips van Wassenare.
Daer wert die Joncfrou gheuac/
Met al haren lieden saen.
Die ridderen metten andren manien/
Worben alle vasse ghespamen.
Maer die Joncfrou was vanden Heren
Houeschlic ggehouden met eren.
Ten naesten iare ten nieuwen grase/
Denen den Rijn ende der Wase/
Gaderde Lodowijc groet heer/
Om te steruen inden weer/
Of hem doch t onthessene das/
Dat hi tlands verdrueu was.
Die gaf ende belofde a miede.
Dit waren sine hoghe liede.
E iij

d Onttrek
ken van des

De Graue
van Lo
vlachtes
vz Egmont
na Vrechr.

a Gemene
te.

Jonkvrou
Ade syn
huisvrou
na Leyden.

Vvert daer
inne bele-
gert.
b In talle
der Armen
bastieren/
mogelijck/
haren ba-
nieren.

De Graue
van Lo
saemt een
heer.
c Niet lant
ger verbe-
den te bliu-
a Moon/son
die.

Die

Die bisscop van Indiche die stede/
 Die Hertoghe van Limburch mede/
 Die Graue van Vlaeyndre die graue Hake
 Die Graue Alef van deser sake/
 Verwant hem die van Ghelre niet/
 * **Daer** der Willem sijn swager hiet.
 Die bisscop van Drecht qua daer starc/
 Hem was beloeft twee duysent marc:
 Ende tenen ghisel dat hi hiet/
 Lodewijc broeder ouer tghelt.
 Dele van Hollant waren met hem/
 Ende alle ieghen den Graue Willem.
 Wat sal Willem ane vaen/
 Hinc can niet wederstaen/
 Als so groet heer als quam met desen/
 Ende hinc weet waer seker wesen.
 * **Daer** hem dinct best sekerlike
 Dat hi henen in Zeelant wilke/
 Also dat hi daer henen vaert/
 Ende beuelt den here Maert/
 Ende oec die van Egmonde/
 Kenemerlant ter seker stonde:
 Teylinghe ende Wassenare/
 Dien beuelt hi datmen beware
 Dat lant dat bi den Rine leghet/
 Dat den bisscopdom gheueget.
 Si maecten twee weren gherecht/
 Ene diemen ten Bussche heet/
 Ende een ander bi den Rine/
 Heet Zwadenburchdam aldaer nē piene
 Ende groten arbeijt ane leide/
 Want men maecter grote fossende/
 Om te houden des lants inbaert.
 Graue Willem hadde te hem waert/
 Ene sinen broeder hiet Florens/
 Die naer felic al sijn ghepens
 Sette al was hi proest ende clere/
 Om te verwaren dat wer.
 Want hi niet daer ieghen spaert.
 Die herren van Kenemaren waert/
 Droeghen te sepe als die wise/
 Wapen harnasch ende spise.
 Heer Wouter ende heer Aelbrecht/
 Lieten hem oec daer echt/
 Dat si den dyt Rinsel wt staken.
 Om dat die hoghe watre in bzaken.
 Dit so dede des Kenemaers here/
 Ende noyt soue mocht met hare were
 Die vanden b:dom verbiiden/
 Met alder macht van haren lieden.
 Die Kenemare: doeren hene
 Doer clant ouer al die bene/
 Ende verbozde te hant
 Van Kemstel al dat lant/
 Ende rocfden al dat si vonden.
 Kemstel sine veken tien stonden/
 Dat boznden si al in den gront.
 Menich appelboem diere stont/
 Wort verboyt van den luden.
 Doe voeren si van dānen te Muden/
 Ende verboznden die stede/
 Ende Wescp al tote Broede/
 Hebben si verheert/ ende van hem somen
 Hebbe si vasc ghisele ghenomen.
 Dus sijn si te sepe ghekeert/
 Als sij hadden al ontteert.
 Die bisscop van Drecht verhoert/
 Des lants scade entie moert/
 Ende versaeude groet here/
 Als die Willem hadde ende ghere/

Graef vvil
 len wijke
 in Zelande,
 en beuelt
 de siren
 t'lande.

c Na legget
 a Dessen/
 stecken.

b Grafsen.

De Kene-
 maren be-
 schadighen
 Amsterlant
 ende Venen.

De bisscop
 daerontegē
 trekt al
 Noorthol-
 land: door.

Te wechen sine grote scade.
 Ter werck quam hi mit rade/
 Daer die proest Florens lach/
 Ende wachte nacht ende dach/
 Dindaert van Noorthollant.
 Sine kidders begaen thant/
 Die met hem in die veste laghen/
 Als die ouer een des dzaghen/
 Dat sijn hem waren onthout.
 Daer waert gheuomen met ghewout
 Die veste/ende te broken saen/
 Ende die proest Florens gheuen.
 Dus waert Noorthollant ghescheit/
 Met desen groten parlement.
 Men ghinc boznen ende rouen doe/
 Al om ende om te Lepden toe.
 Aldaer quam die Bisscop gheuen/
 Met heere cracht dat a noyt ne waren
 Sine bozders ne gheuel/
 Mer hi mocht licht doen wel/
 Want als een lant in twee hem sceet/
 So ist te verwinuen gherecht.
 Lodewijc quam een ander vaert/
 Som te voete ende som te part/
 Met groten heer in Hollant.
 Een deel b gheueogen sonder bzant/
 Ende is tote Droeght comen/
 Daer hi ghisel heeft ghenomen.
 Doe moeste Graue Willem wiken/
 Ende in Zeelant henen striken.
 Mer dat hi twee sepe doe nam/
 Daer Graue Lodewijc spise in quam/
 Die trac hi aldaer an sine line.
 Suuthollant mit cleure pine/
 Ghinc saen altemael in hant/
 Want men niemant ne vant/
 Diene doeste wederstaen.
 Lodewijc die boer wech saen
 Te Lepden daer hi den Bisscop vant/
 Daer ghinc hem ter stat in hant/
 Van Haerlem a haer Symoen/
 Si baden dat si wilden doen.
 Die Bisscop en die Graue mede/
 Doeren te Haerlem in die stede.
 Daer quamen die van Kenemare/
 Met sepen om hem te doen sware.
 Met sine content niet volbzingen/
 So dat si oec in hant ghinghen/
 Ende b verdinghen tier stont/
 Aldaer om vijfhondert pont/
 Ende keerde tot hups bi rade/
 Willems moeder Gravinne Aede.
 Sijn wijf ende sijn ghesinde mede/
 Ende vele die ontsaghen onbzede/
 Waren t'Gudoorp in moede zware/
 Ende achter Drieslant harentare.
 Lodewijc quam ter seluer stonde/
 Met heere cracht tot Egmonde.
 Daer hi verbzande ten eersten woep/
 Daer hi woende in S. Kechten dorpe/
 Chereu Allaerts hups/ende oec mede
 Heeren Wouter hi tselue dede.
 Den cloester ende S. Aelbrechte/
 Was hi houesich inden gheuechte.
 Die Bisscop die te Haerlem lach/
 Ontschach hem nacht ende dach.
 Datmen hem van achter soude
 Den wech belegghen also d'houde.
 Ende oec ghebzac hem spise mede/
 Doe keerde hi t'Drecht in die stede/

"
 De Graue
 van Loo
 koomt in
 Zuudthol-
 land, dat
 hem met
 Haerlem,
 en Kene-
 merlande
 toe vale.
 a Klowe
 noyt geniel
 dat sine
 boegouder
 quamen,
 maer
 hem was
 gen konst
 dat te doen;
 b Met ge-
 mas sonder
 schade te
 doen,
 a Antan
 der heer.

b Bedongen
 om vijfhon-
 dert pont/
 weide.

c In Dries-
 landt hiet
 en dāre.
 Komt t'Eg-
 mont toe.

De bisscop
 keert na
 Vreche.
 a Op een
 noyt of dāle.

Ende

750

van
*omul'at

was

was

On t' hant l'c. h'vstg'ont
was

f' in

f' al

f' in

f' in

x' saw

3' b'nd'at

o' x' d'is

h' d'is

in
w' l'c

Vondst die

3 quamen

Dgraue Goudijns kinderbedel se huttel

1 du

* die

2 du

1 vande

107

1 hij

* gille

1 nattel

8 du

* so dille

* Gildwanc

3 gille

11 gille

* hille

* gille

1 hille

1 so

11 nattel

* quamen

gal

10 dille wanc

10 du dille 10 lant

1 wille

10 dille

1 dille

* velle

VValchren
en Schondē
Graef VWil-
lem afval-
lende:
a Want ter
feluer tijdt.

2

So vertrekt
hi.

b Niet wist
waer heen
hi vertrek-
ken soude.
c Die niet
wist waer
hi blieden
soude.

a Al was
 sionnigen
 leeft.
 Maer
 vvert eer
 niet lang
 vveder ont-
 boden.

Schrijft de
Kenemaers
op.

b Anders
geen.

Welke van
de Graus
van Loo,
eer si bi
Graef
Willem
quamen
geslagen
vuerden.
c Hegethuk
ten.
a Benam
hem de
wuegde.

a Benam
hem de
burgde.

6 நேரம் படி

c Si bochte
stout/maer
onberchoet/
en misluk-
te daerom

• **Andie**

b Tandet/
met haren/
en bays met
den hueren.

le c Geen
flach en le
werde.

22

"

"

Græfſſe Vil

Lem koomig

met syn

macht te
Rüf-...

Ky/vvjk.

76

02

Ende helt hem in dier ghebare/
Als offer hem niet om en ware.
Mer sijn here wt Zeelant/
Debe hi versamen thant/
Ende met sinen Hollanders mede/
Die waren van sijn jonstichede/
Ende is ouer Mase ghetrect/
Als die ^aganc die enmer ^bmeect/
Te soeken den Graue Lodewike.
^cGheuen quam hi vromichlike/
Cote rijswijde ander gheest/
Daer deed hi loodstieren meest.
Ter Colne sijn here groet.
So dat hem nienent verboet.
^dLodewijc so quam die mare/
Den Hertoghe sende hi dare/
Van Linnurch dat hi besaghe/
Mer wat volke Willem laghe/
Der Hertoghe die wijs ^ewas van stride/
Quam besien daer Willem side/
Ende wonderde dat hi ter were
Brecht so wel berecht een here/
So wel ghewapent ende ghesaert/
Om paps sprac hi te hem waert.
Willem sprac dies al bleten/
Te bin hier des lants verbeuen/
Ende sie mine vzienden verderben/
Derwinen wil ic ofte steruen.
Daer ^fwas geborch noch ^gin die waerde/
Lodewijc ne blie ^hsi vaerde.
Sonder paps ende sonder bestant/
Sriede die Hertoghe ⁱthant/
Ende ^jhant Lodewijc die mare/
Vol sozghen ende van groten bare/
Ende riet anders niet dan wiken.
Selue ghinc hi hene striken/
Mer sinen volke van sijnre zide/
Ende liet Lodewijc inden stride.
Die saen vernam sine vlucht/
Hi liet staen van groter ^kvlucht/
Die Palvelioene ende tgherelt/
Cote Daer scoen op dat velt.
Vol van menigher ^ltrien ware/
^mCoepmanne goet van hare rare/
Wapen spise ⁿende camer ghewant.
Want men seide daer thant/
Willem quam en die Zeenische wolue/
Daert so datmen hem outdolue/
Den wech dat al waer doct/
^oOf ^pgheuen cleen ende groet.
Ridders toggen op haer paert/
Ende woopen wech merter vaert
Heime ^qhant ^rhant ende seilde/
Dat hnt name wie so wilde.
Oer is hem Willem na comen/
Als dies mare heeft vernomen/
Dat hantous sine viande
Ontvlicen willen vten lande.
Ende brochte in sulken bare/
Datter menich hare entare/
Enden slot ^swas ver sin dozt.
Ende oer alsinen die waerheit ^thoert/
Wozen vele ter seluer wile
Der smoert int water heet die Zile/
Dat ^uint waten bi den Rine.
Allegader baden si pine
Om te comen int Bisdoem/
Mer des heuet men noch den roem/
Datse iaghe die wine/
So ^vverschubt waren si van sine.

Want thoest sicc/ al die lede
Doeten sijn ontfer daer mede.
Het vloer al tVrecht in die stat.
Graue Willem was te lat/
Die met sepe roepde naer/
Want Lodewijc ontreet albaer/
Mer vele Hollanders gheuen/
Die dede ^wden Bisscop ontfien.
Voer sijn belof ^xwas sijn front/
Die hilt de Bisscop met ghewout.
Nochtan ontvloer hi niet geheel
Van sine Ridders eend deel/
Wozen belopen inden staert/
Ende seriente goet ende waert.
Altemale dat karine/
Scepen/waghen/teuten/scrine/
Spise/draue ende ander ghesfal/
Wozen die Zeelenders al.
Dus wan Graue Willem tiant/
Ende wie so hem was biant/
Dien brac hijnre ende veste.
Hier na so quamen int leste
Die van Vrecht vter stede/
Mer vele Hollanders oec mede/
Te Dozrecht ^yant met scepen/
Ende hebben die poert ondergrepen/
Ende gheoeft ende verbaent/
Wat so men daer ^zant.
So datmen dach hilt der aue/
Luschen den Bisscop ende der Graue.
Dat si te vzienscepen quamen.
Daer die Graue moest al te samen/
Den heer Depuric den kraen ^{aa}heren/
Dat hi hem ^{ab}de toeren/
Doe hi Graue van Dieflant waert/
Want hi ^{ac}hadde beswaert/
Ende van Holland al die man/
Die int Bisdoem woenden dan/
Souden hozen int Bisscops recht/
Ende die mede van Vrecht
Die int Graefscap hadden wone/
Souden oec pleggen dat gone/
Nochtan gaf Willem tier stont/
Daer soene dusent pont.
Doe bliuen den Bisscop te pande/
Sine ghebaen sin sine hande.
Den proest Florens liet hi gaen.
Die tot Gudorp laghen gheuen/
Die heere Mchaut/ende heere Klein/
Her Aernout entie broeder sijn/
Mer Henric die van Rijswijde waren/
Liet die Graue Willem varen/
Ende comen tharen goede/
^{ad}Hi si hadden sine ghemoede.
Daer hadden targher loen/
Die volchden den Graue van Loen.
Dien nam hi renten goet ende cheng/
Ende gast sinen broeder Florens/
Souden ghenen die in desen
Hem ^{ae}trouen hadden ghewesen.
Heer Dughe van Doerne met sinen neuen
Die wozt wten lande verbeuen.
Die proest Florens dede hem verdziet/
Want hi brac hem in Poertvliet.
Sine veste die seer was vast/
Ende dede hem menighen ouerlast.
Alsinen screef ons heren ier/
Twelfhondert ende vijf daer naer/
Quam ende brochte menich seip/
Van Vlaendzen der kinder voght Filip/
Touck

a Gecogen.
b Kamen/
c trachtet.

De Hartoch
van Lim.
burch be-
schicht die
ende brenge
den Graue
van Loo
fulke mare.
c In bequa-
me scharen
verbeert.

Dat hi alles
achterla-
sende, met
de sine
vliedes.

a Gewange.

b Dalgstus-
keel.

a nu water.

b Moede
loop.

b
c Cham te
wade.

a Schult/
de belooft
mede.

Die van
Vrecht
branden
Dordrecht.

Die bisschop
maekt vre-
de met Gra-
ue VVillem.
b De schade
die hi hem
gebaen
hadde betog-
sen.

Graef VVil-
lem treke
teghen de
Graue van
Namen,
mer
trouert gin

x g h l u s
* g h l u s

o l u s

o l u s
T g h l u s
v g h l u s
v g h l u s
v g h l u s

v g h l u s

v g h l u s
o l u s

T g h l u s

g h l u s

o l u s

u n g h l u s

T g h l u s

T g h l u s

g h l u s

x g h l u s

v g h l u s

o l u s

v g h l u s

T g h l u s

g h l u s

T g h l u s

† Dhr

ε
De Conclie hiet ende op letter Conclie hiet
op hiet hiet hiet hiet hiet hiet hiet hiet
in CLVI veld

o m

† al

hadd
hynod * hdm

† dhr

† hq

n begreep hiet

De Conclie hiet ende op letter Conclie hiet
hiet hiet hiet hiet hiet hiet hiet hiet
in CLVI veld

Dhr blifma dyne vadersood
milt vadersood in milt vadersood
graaf 15 jare in milt vadersood
in stadt in dhr jare 1111 hiet
XII & XX in vadersood
dhr sonde hiet hi
De milt vadersood hiet hiet hiet
an hiet hiet hiet hiet hiet hiet hiet
in Willem de vadersood hiet hiet
in dhr vadersood hiet hiet hiet

Willem de J. de 13. Grave.

Joncfrou Janen ende Margrietten/
Des mochte Grave Willem verdzieten.
Want hi wilde niet onnimen
Hem klant van Zeclant of winnen
Ende Lodewikhe gheven weder.
Willem gaderde op ende neder
Sine vrienten/ende wilde eer bliuen/
Eer hi a hem ~~oer~~ laet tflants verdziben.
Ende als si waren so na comen/
Datmen wijch soude hebben ghenomen/
Die ghene diere tuffen spraken
Bzochtent al te goeden saken.
Dat was die Coninginne Machtelt
Van Poertegael die doe hilt
In Vlaendren bulwarie groet.
Grave Philips haer man bleef doet
Doer Alers in die grote vaert/
Daer haer die bulwarie of waert:
Ende die Proeft van Bugghe mede.
Dese J. J. spraken om die vrede
Also langhe dat si volbzochten
Den paps/ diert si sere sochten.
Die Grave Philips ende Willem/
Die versenden onder hem
Onder doerwaerde ende ghelt/
So datmen die dine vafte helt.
Nu was Lodewikhe t Drecht comen/
Als die waende hebben ghenomen
Van Holland die moghentede/
Ende Dyon Aljt sin zuegher mede/
Ende hadde daer versament here/
Als te winnen sonder were
Holland dat hem was ghenomen.
Met dien sin daer leetren comen/
Ende boden die bzochten mare/
Dat Willem berfocut ware
Teghen Vlaendren altemale/
Ende hem sonder wedertale/
Also co es van gheente fide.
Dus moften si keran onblide
Sonder troost van danen si guntien/
Als die nemmer ne namen
Dennine waert b vromen in Holland.
Bzoutwen raet/die heeft ghefant
Den Grave van Loen ende sin wijff/
Daer si sonder enich blijf
Onterst of bleuen ende ontset.
Ogloghe die stoert alle wet/
Die klant mach winnen: sin is klant/
Nach hilt behouden mitter hant.
Dus staet heerfepie ten swaerde.
Ade die voer hare vaerde/
Ende is sonder oer verkozben.

a Eer hi
hem die
verfte erf-
geheim va
klant was/
late verdz
uen.

Vaer doer
des Grave
van Loen
heertocht
mede re.
niet liep.

b Putz.

c Straks/
of sonder
iets te be-
houden.

Jonkvr.,
Ade sterft.
en Vville
blijft Graef

Willem de eerste de 13. Grave.

Willem haer oem heeft verwozbe
Klant van bi oesten Heiden zee/
Coter Labere voert mee/
Sette hi sine dinghen te vreden/
Ende berechte klant ende steden.
Dit was als ick vinden ronde
Vanden Grave tote Egonde/
Ende niet meer ne vandir daer.
Dese Willem starf in ons Heren iare
J. J. C. J. J. ende drie.
Een soue so liet hic/
Diemen Florens nomen haert/
In hem stont Holland voert.

D
Graef Vvil-
lem sterft.

Florens de J. J. de 14. Grave.

Floz. de J. J. de 14. Grave.

Florens Grave Willems sone
Dan een vrouwe/ende die gone
Diet vrou Machtelt van Zabāt/
Dertoghe Heparir dochter als ict
Des eerste Heparir vande dzien/
Diemen elc na andren mach sien.
Daer ane wan hi enen sone/
Willem was gheheten die gone.
Grave Florens bleef in enen toznoy
Te Cozbi/dat was vernop.
Daer was ghevelt sine vaniere
J. J. C. J. J. ende viere
Serefinen doe die ier ons Heren/
Als ons die croniken leren.
Elf ier lefen wi van desen/
Dat hi Grave hadde ghewesen.

Fol. 25.

Florens de
ij. vverds
Grave.

Bleef in
een steek-
spel.
d Dertoghe
igh.

Willem de J. J. de 15. Grave.

D leg wi vanden Grave neder/
Ende keran ter materien weder
Van den ionghen Dederike/
Dien die crone vanden rike
Van konen biden coer an quam.
Des die Bisscop van Colen was grani/
Als ic u hier te voren las/
Om dat hire niet ober en was.
Keiser Dederic sette hem ieghen
Der hepligher kerken als nu plegghen
Dese lieden als ic versta/
Danit hem die Pacus also na/
Dat hine condampneren dede/
Ende robeden aldner ter stede
Van der crone ende vander ere/
Ende seiden van onsen here.
Als hi dit hebet verstaen/
Dennide hi doe also saen/
Dat hi met crachte woude hondē treike.
De Pacus dochte des ghelike/
Ende sette hem mitten banne toe.
Doe moeste Keiser Dederic doe
Die crone verliesen mit groter seende.
Want die Pacus wt seude
Sullen bzielen ober al:
Wie hi is die stercken sal
Den valschen Keiser ende sine gebde
Doet hi te banen ende scept van Gode.
Dus moft die Keiser Dederic missen.
Die Pacus ghinc hem bewissen/
Wien hi die crone gheben mochte.
Ten lesten rade hi bedochte/
Dat hi den Keiser vanden rike
Omboet/dat si vzoedelike
Cozen die hem nutte dochte/
Ende hem die beste wesen mochte/
Die dat rike houden in eren.
Si namens raet aen menighen here/
Ende cozen de Lantgrave va Duinge/
Ende weet dat ic van sine dinghen
Niet vele scrijven wil na spzeiken.
Daeromme laet ict hier ghebzeken.
Te weet dat hi onlanghe was.
Doe beriedsi hem echter das/
Wies hem waerdich wesen dochte/
Des men an menigen raet sochte/
Ende anden Dertoghe Heparike/
Die mogende was ende rike/
Die hem bepenfde/ende rieter toe/
Datmen hiesen soude doe
Den ionghe Grave van Holland
Willem Grave Florens sone gheant.

Keiser Fre-
derik de II.
verbanen
sinde van
den Pacus

a Scheiden
de hem van
sinen Gode

b seende. b Schemis-
se daere.

c Dertoghe
ghen.

En Henrik
de Land-
grave van
Duingen.
tot Keiser
verkozen
omgekomen

VVerds
Graef Vvil-
lem ten
Keiserriks
beroepen.

Willem Grave Florens sone gheant.

D

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Di

Hi was t Hartoghen suster sone.
 Verfact hoe het quam dat gone.
 Die Graue was ionc/ stont ende wyeet/
 Ende alle valscheit had hi leet.
 Ende woude syn lant honden te rechte/
 Teghens heren ende knechte/
 Ende iegghens alle syn onmesaten.
 Dit ont sach sere btermaten
 Die Hertoghe/ ende riet dat syn neue
 Enmer Coninc ghecozen bleue.
 Dus was hi Coninc ghecozen daer/
 Almen screef ons Heren iare
 11. 11. ende senne/ *
 Op sinte Michiels dach alenue. *
 Daer na ouer een iare
 Almen recht segghet twaer.
 Doemen screef 11. 11. 11. en achte/
 Daert die here van groter machte
 Op alre heilighen dach gheeroent/
 Den hi dreef al ougheroent.
 Enden seluen iare mede
 Doerghine die bloet menighe stede/
 Vlaendren/ Zeelant altemale/
 Ende oer Hollant also wale.
 In wocet wat bedieden mochte/
 In diuer dat in myn ghebochte
 Dat een here in sinen lande
 Nach beiaighen ere ende seande.
 Berecht hi die ghemeente wel
 Die onnosel es ende niet sel
 Ende den wocden wederfact
 Die altoes begeert onerdact/
 Ende sinen ghebure si ghelike/
 Syn si arm ofte rike/
 Ende ouerdact met crachte were/
 Ende hebbe altoes sulken ghere
 Dat hi de sine te rechte houde
 Rechte ouer hem/ twies es die b scoude/
 Si hi cleue as groet/
 Verboert hi tlyf men slane doet/
 Verboert hi anders men neme syn goet.
 Ic seg so dat nu sile misdoet/
 Die lude roept doet mi bonnes.
 Waende hi hebden sile een les/
 Als rechte bonnes bzaghen soude
 Dat hie luttel hebben woude.
 Der is een here goedertiere/
 Ende hi verdraecht in alle maniere/
 So wil ele een here wesen.
 Wer ist dat gheualt besen
 Dat hi scarp is ende sel
 Den quaden/ so pensden wel/
 Wochten wi desen setten daer
 Daer wi syns ghenen baer
 Doysten hebben/ ende pinen dan
 So te heffen genen man/
 Dat hise van hem moet wisen verre
 Daer hise niet mach maken erre.
 Als die Hertoghe Henric dochte/
 Hi riet daer toe al dat hi mochte
 Dat syn neue waer ghecozen/
 Hi waende te min hebben tozen
 Als hi ware in bzeemden rike/
 Ende andze pensden des ghelike/
 Ende waren blide om dese roze.
 Dus versta ict ende hore
 Dat een here mit soeten seden
 Meer verliest ten daghe heden/
 Sinnen lant ende iegghen onmesaten/
 Dan die wyeet te btermaten.

(Overvloet)

a In el
 weet.
 Door anva-
 den van H.
 Henrik, die
 syn neue
 ontfende,
 syn also
 meende
 ontfagen te
 vverden.

b De schult.

Nu heet ic weder daer ict lief.
 Die ionghe Grabe ne woude niet
 Laten te doene dat hi soude.
 Hi voer voert die boude/
 Want hi was stont ende ionc van liue/
 Ende had een ioecht te wite
 Ionc/ sone ende wel ghebozen
 Van Bume swijc als wi hozen/
 Was si des Hertoghen hint/
 Daer die Graue ane wan zint
 Enen soen die flozen hiet.
 Daer ons of menich verdoet
 Comen is van sine doet/
 Ende oer immer al te groet/
 Als ghi hier na silt verstaen.
 Doe Graue Willem had ontfaen
 Die galle dien hem was ghesant/
 Pensde hi al ontrent
 Dat hem bedoeste. ende trac voer Aken/
 Ende ontboet vole tefen saken/
 Met cenen crachtighen here.
 Die stat sette haer ter were
 Also langhe dat silt bedochten
 Dat silt gheueren niet en mochten.
 Of hadde ghebaen dat daer toe
 Scout te doene/ ende gauen doe
 Den Graue Willem op die stat
 Si voer waerden/ ende op dat
 Dat hi hem voert waert laten soude/
 Als haer recht. ende haer a houde
 Bede hi dat bi goeden rade
 Ende wert ghecroent bi liener stade.
 Op des stoel/ sirs ghewes/
 Als te voren bescreuen es/
 Te heilichnisse te Aken binten.
 Doe pensde hi in sine sinen
 Hoe hi dat rike dwinghen soude.
 Ende hi ghinc toe als die boude
 Parentare op den sime.
 Doer kersers waerde doghebe hi pine
 Cermen hem die burch op gaf.
 Doe heerde hi weder af
 Ende voer te lande als hi woude.
 Doe man hem hoet scap also houde/
 Dat van Vlaendren die Gravinne
 Margriete met eenen hoghen sinne
 Beden gadzen maghe ende man/
 Ende woude Zeelant soeken an.
 Daer quam te helpe menich Grabe/
 Menich man van groter hauc/
 Menich fiddet ende menich seriant
 Quam al doe in Vlaenderlant
 Die haer alle waren hout.
 Want si gaf mieldelc dat zout.
 Bzoghenden ende Fransopse
 Beide rike ende hauclof/ *
 Poptuine ende Henewiere
 Quamen alle met haer hie.
 Om Zeelant te rogheren.
 Si ghinc te rade metten heren
 Wat si haer rieden te bestane.
 Als si hem dus sprac aue/
 Rieden si haer dese dinc/
 Dat si senden ten Coninc
 Ende dede hem bzaghen of hi woude
 Doen dat hi niet rechte soude/
 Ende hi Zeelant van haer ontfinghe.
 Als dit quam boze den Coninghe
 Sprac hi: dit ne sreen gheen recht
 Dat ic soude wesen knecht

K. Willem
 vverde een
 soongebort.

Vint Aken
 daer hi die
 kronc ont-
 fangt.

c Stont te
 born.

a Cersford
 b Met hus
 wille.

c Hier en
 daer.
 En Keisers
 vwerde.

Hi verhoort
 vde roche
 der Gravin-
 nen van
 Vlaendren.

d Beschadig
 Gen quellen,
 VVeigens
 haer man-
 schap te
 doen.

Mijns

XLVII and XII hundred
 3 new bat wonder

sun was of a lively light & gave
great good and a warm plaign

x was
19 + 49

x also

✓ ramus

23. Dordrechtische volen CX volen op Willems Gadinghwalter
vint 3.20 op de inderdijpste veldre Lussen fexxviii xxxix

2 2 0 9 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 103

He also appeared in other individuals

Coquette
Christ
alone

[illegible]

† hūm

† 22 11

† 61

o nne gēncht

† hūm

† willhū

† hūm I odo

† also

† hūm I odo

† 61

† hūm

† hūm

† mōd @ blamngodt

† hūm I odo = mōd hūm

^a Keenman.
^b Su of si
vor.
V'tert der
Gravinnen
lijst ghe-
vuer, end
ijlt na Ze-
lande.
^c Dertrokke
het willems
in lande.
^a Hier en
ginder.
^b Volk.
Dan r' Vla-
sche heer
van sinen
broeder
Florens
ontdaen
lynde.
^a Scappes/
trebt.
^a In s' hare
bedeck.

Mijn knechts wart si van mi
Soude houden tgoet. hoe dat si
Van haer sal te niet ontfaen/
Si sal niet rechte onderdaen/
Mijn wesen van sonen lande/
Wozdie haer a man het ware scande
Van goede/dat den rike toebehoert/
Te hete Coninc/ nu dde voert
Dat haer wesen sal haer raet/
Als die Gravinne dat verfaet/
Wart si gram ende dede ghebieden
Met haeste groot al haer lieden/
Dat si trecken te sepe waert/
Ende si dedent onghespaert/
Ende quamen met eenen groten heer
Te water duinen op dat meer.
Die Coninc was ten selven stonden/
Also als ict heb onderbonden/
Te rechter waerheyt in Zabant
Tot enen parlemente/want
Hi waers harde gaerne of comen
Met eren ende te sinen bronnen.
Die voer die vrouwe hilden tpleit/
Maectent so lang ende so bzeit/
Ende trecken willems also langhe/
Wisselic hoet in Zeelant ganghe/
Ende scriben dit der vrouwen in rade/
Dat si haren wille bade/
Si souden den Coninc houden daer
Met parlemente/want si voerwaer
Waenden/waer hire selve niet/
Dat die vrouwe sonder verdziet/
Zeelant soude winnen wel.
Dit was een verradenisse sel
Des Coninc broeder die ionge Florens/
Nach in den dunen a haer ende ghens/
Met sinen vrienden/met sinen here/
Ende was altoes op die were
Dat Hollantse ende Zeussche b diet
De wilden begheben niet.
Der waren daer coene man/
Van buten lants/die hem an
In staden stonde van alre dine.
Dit was geseyt den Coninc
Tot Andwoopen daer hi laech/
Die hem wel sere dies ontfaech/
Dat die Gravinne lach op dat meer
Met enen onghetelden heer/
Als te sepe althant/
Ende over te varen in Zeelant/
Daer si onne dede pine.
Die Coninc voer al stillekine
Thups waert/al dat hi mochte.
Nu hoert wat die vrouwe dochte/
Si haeste seer als ic hoer lpen/
Haren soen here Ghpen
Diet si there leyden ende sepe/
Daert sone in die Gods ghelepe/
Ende wint ons Zeelant / ende ne lacts
Hi seide vrouwe wats ghesiet/ (niet.
Te wint/of ict wille doet.
Nu blyft ghesont/ende inden boef
c Stiep hi metten/ende voer te sepe
Met enen sonen gheselschepe
Doer hi bi Westcapellen an.
Daer ontsepte menich man/
Die wel waenden sonder were
Dat lant winnen. ende dat here
Van Hollant ende van Zeelant mede
a Stont ghesaert tot eenre stede

In den dunen ghereet ten spanghe.
Coninc broeder Florens die ionge
Wort ridder opten selven dach.
Doe hi die viande voer hem sach/
Dien ghinsieghen met stonten moede.
Die Vlaminghe die des sonder hoede
Waren/syn opt lant ghetrect/
Als diere niet op hadden b ghemeet/
Dat daer enighe liede waren/
Als si sagghen ghene scaren/
Wozden si onbaen ende verbaert/
Ende wiken weder tsepe waert/
Ende begonsten sere te vliene.
Nu saet des Hollanders een deel siene/
Als die voert trecken met a gheneinde/
Dat dandze bloet met groter b scende.
Die Grave van Ghisen hilt nochtan/
Ende met hem oet menich man
Wel opgheseten niet scoene scare/
Ende hem quam oet een mare/
Dat die Coninc quame van achter
Met groter ere het docht hem lachter
Sonder hem enich ontgaen.
Die grave van Ghisen gaf hem ghebae
Ongheslegghen en onghesdort/
Ende inden wapen al ghesont.
Oet bleef haer Ghpe ghebaen/
Mer ic heb aldus verstaen/
Dat hi ontsint een woude
Inden boet/daer c hi ghesonde
Hoyt daer na an ghewant.
Wat waendi hoe menich mart
Aldaer bleef ten selven male/
Daer bleefter voer bi ghetale
Onder versegghen ende verzoncken/
Ende inder zout zee verzoncken
Mer dan L. M. man/
Hoe machmen gheweten van/
Hoe menich daer ghevanghen bleef.
Te hoorde segghen datmen se dreef
Thups met hopen oft scapen waren/
Daer mochtmen menich moederbaren
Maect sien loyen achter velde/
Dine leeft niet diese telde.
Die Coninc selve quam met desen/
Die in Zabant had ghewesen
Tot Knekenuden mit haesten groet/
Ende sloech syn paert vten boet/
Ende als hi opten lande quam/
Daer verhoerdi ende veriam/
Dat die Vlaminghe veruommen waren.
Hi sachse lopen bi groten scaren
Maect/ende te b varenteert zere.
Des dante hi Gode onsen here.
Ende als si sijn worden gheware
Die daer lopen harentare
Maect/dat die Coninc was/
Wozden si te rade dag/
Dat si te hant baden om ghenade/
Die Coninc wort des te rade
Doer Godeloufarmichebe/
Dat hi hem ghenade dede.
Ende deedse comen met groten b roten/
Ende over doen met boten
Also naect als waren.
Des wozden die Vlaminghe scaren
c Ghesontiert in Watehen lant.
Die Coninc dede althant
Die ghevanghen in syn behout/
Des menich was ionck en out.
D ij Des

b Gemikhet
ghesiet.

c Met saet
hem nu
schoon.
a Hecghe
schep.
b Schande.

c Ghelonde
hept daer
van hi die
genas.

Ontmoetes
hem naect/
en ver-
kracht ghe-
nade van
hem.

a Des lagers

b Hogen.

c Ontbaen/
verstop.

Des die Conine was wel by.
Dit ghebel recht also
Alfimen screef ons Heren iaer
M. C. C. ober waer
N. ende J. J. oec mede
Wi Westcappen treure stede/
Nicht op Sint Martyns daghe
Ghebel den Vlaemingen dese plaghe/
Inden zomer als hi ghelach/
Ende was op enen bydach.
Wat holpe dat teker veel of sepde/
Dit ghesiede bi ghelapde
Van lieden diemest hiet
Verradje/des ne twivelt niet/
Dat noyt Dlamine was so coene/
Diet hadden dozren bestaen te doene/
Sonder hulpe van den laude/
Al ghedochde Vlaendren die scande/
Dan was sonder reden niet/
Want also alst is gheschiet/
Dat een man des verdient/
Dat sijn Here niet ne es sijn byent/
Ende hi moet varen vten lande/
Hem ne a roet hoe grote scande/
Dat ander lude daer of ontfinghen/
Op dat si met sinen dingen
Sinen wille mach bedriuen.
Se moghen slachten den keptiben/
Die hem dus verbullen laten/
Den ghenen die bi hare onmaten/
Hem setten ieghen haren Here/
Des ghelobie nennemere/
Nochten si haren wille beiaegen/
Hem ne rocht in wat plaghen
Si de ghene mochten bzinghen
Bi wien si baden hare dinghen/
Dat waer hem algader goet/
Daerom sette hi haren moet/
Hoe si die Heren verweren moghen/
Anders soude haer dinc niet doghen.
Dit siemen alle daghe/
Dat menich hiecom leet laghe/
Ende met allen doene daer na staet/
Hoe hi te hove mach worden raet.
Ende hi sine sake moghe bedriuen/
Dus moet doerloghe si heren bliuen/
Dat hi te voren niet vermochte/
Dus volbringt hi sijn ghedochte/
Ende dit gheviel den Vlaemischen Herē.
Nu wil ic anden Conins heren.
Nu sijn die sticken aldus comen
In Zeelant. dit heeft vernomen
Van Vlaendren die Gravinne/
Die des rouwe in haren sinne
Hadde/ende dreef ianner groet/
Haer dochte dat si liever ware doet/
Dan si langher hadde tijf.
Nu hoert wat pensde dat wijf/
Haer oudste sone ende die eerste/
Die met rechte was die gheheerste
Van Avenes mijn heer Jan/
Die had hem ghenomen an.
Dion Aliden van Holland/
Daer hi altoes trou an vant/
Te wive met bliscpen ende met eren
Cote Aken voer den grote here/
Daer die Conine crone ontfinc/
Dion Aliden bzaeder om die dinc
Wonden die moeder onterben/
Ende goedeloez laten sterben/

Van dees
rocht woude
oor/saek
slands
verbannene

a Raecht, ne
niet sich des
niet an.

DeGravin-
ne neemt
lan van
Avenes ha-
re sone (om
dat hi
s'Graven
was Hol-
lands Su-
ster hadde)
Honegou-
wen en
geeft dat
den Grave
van Aman.
b Diens die
Heerschepe
meer rechte
waren.

Want sine conde ghepen/sen treken/
Hoe si haer best mochte waken/
Over t'gheslachte van Holland/
Maer outboet altehant/
Van Aman den edelen Grave/
Of hi goet woude ende habe
Hebben over sijn verlies/
Dat hi hem bedochte dies/
Si woude hem Henegoutwen op geben/
Dat dien van Holland niet en bleben
In haren lande gheeft pet.
Die Grave kaerle die dat verriet/
Quam in Henegoutwen t'hant/
Ende ontfinc al dat laut/
Dat hem die vrou van Vlaendren gaf/
Ende onderwant hem daer af/
Nicht of hi Here ware/
Ende seide oec al openbare/
Dat die gheboorte van Holland
Nimmermeer soude in hant
Hebben t'goet van Henegoutwen.
Nu hoert van deser goeder vrouwen/
Die om niet verberwen woude
Haren Sone/die wesen soude
Het rechte haer outste t'haem/
Sine hadde des ghenen scaem/
Dat si den genen t'laet op gaf/
Dicre niet met rechte hilt af/
Ende diet niet mochte comen an.
Doe clagghede dit mijn Here Jan
Dion Aliden sinen wive/
Die hi ghelike sijn selbes libe
Minde/ende toechde haer mede/
Dat hi gedochde den outste *
Doer haren wille ende haers bzaeder/
Haers baders hint/ende hare moeder/
Ende dat hi onterbet blebe/
Alle die daghe die hi lebe/
Het ne waer dat wesen soude/
Ende hem die Conine Willem woude
Te helpe comen met sijn cracht/
Ende hi te Valeneyn op die gracht
Woude logieren met sinen here/
Hi hoeyte dat met cleenre were
Wel te comen te sinen erbe/
Hi sende doe om sine bederue
Sijn vrouwe sijn wijf om dese dinc/
Die hem dit clagghede den Conine.
Die Conine wart doete rade/
Dat hi screef met o' liever lade
An haren karel den riken Grave/
Dat hi der dinc wilde staen ave/
Ende oec niet onderwinden dag/
Dat met rechte sijn niet en was/
Hi woude hem danken al sijn leven.
Heer karel diet niet begheben
Woude/screef hem weder doe/
Hine dede daer hem niet een stroe/
Hine begeerde o' elc ghene zaken/
Dat hi dat mochte gheraken/
Dat hime op een belt bereede
Op sulke plaetse op sulke stede/
Dat hime opt harde beride/
Hi soude also op hem striden/
Ende hem o' worden doen in scine/
Of hime minde ende die sine.
Oec vermat hi hem ene dinc/
Nocht hi wel den water Conine
Dien water opt laut ghecrighen/
Hi soudem zaden so met wigghen/
Ende

Ian van A-
venes doet
die K. VVil-
lem klagen.

K. VVillem
schrijft,
vriendelike
an graef
Karel van
Aman,
merckrijcht
dreigende
antwoorte
a Met lie-
ber lede.
d Anders.

e Doen
blike.

3 de si
* amawdu

† de du

† aloo

x pout alling h

† ~~al~~ hudo

o h

* dda d on d d

v off

m op

† q d s h u d

v m a l y g h d

† d d ^ d d

† f d d

~ d d h u d

† q d d d

* d d t y t

† m o c h d

Wel most u si dor d' groot
Dat hijs t' minn' d' d' op g' d' d' d'
Den Coninc soude hi b' h' d' d' d' d' d'
Vand' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
Den Coninc b' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
Dat hijs d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'
d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d' d'

liow

tradr

mi

tradr

@ also groot dwars hdyt

* Hicis dafte

liow

liow

xre hdyt

oghdyt

zrooddu

falso

oghdyt

Ende sinen tozen an hem waken/
 Men souder ewelic of sprekken.
 Dit screef hi weder an den Coninc/
 Ende onderwant hem sulker dine/
 Dat hem die sceden ginghen in hant/
 Ende treete vooz Adinghen te hant.
 Den Coninc quam hier of de mare/
 Die weder screef al openbare
 An Karel den Grave in desen doene:
 Daer hi goet mau ende coene/
 Dat hi quamen t' Asschen op die hepde/
 Ende hi daer sijn ombejde/
 Est dat hire comen mach/
 Die Coninc besiet hem enen dach/
 Dat hire wesen soude dan/
 Ende met hem menich hoghe man/
 Ende souder sijn outbeiden/
 Want tot Assche optie heiden
 Is een harde scoen plegn.
 Heer Grave a in bin niet so vileyn/
 b En daer wel vten watre comen/
 c Ga te scaden of te vromen.
 Doech man sidi van hoghen gheslachte/
 Ende daer toe van groter machte
 Sidi coene comt dan daer.
 Ic comer seker weet vozwac/
 Op dat ghi bejdet enen dach/
 Wime daer die wimen mach/
 Daer ist vten watre wale/
 Daerne sijn berghe no dale/
 Dat penent den andzen mach becrupen/
 Doch beringhen noch beslipen/
 So wie behout dat belt daer/
 Hi mach wel seggen over waer/
 Dat hijt met seide ghehouden heeft/
 Hets rechte datmen hem dan gheeft/
 Den prijs al die warelt doze/
 Welc onser die dan comt voze
 Gepde des anders enen dach.
 Als die Grave des hoert ghemach/
 Dat hem die Coninc heeft ghescreben/
 Omboet hi mannen ende neven/
 Ende den Coninc Lodewike
 Sinen vzoeder van Brancherike/
 Ende bat hem sere op ghenaden/
 Dat hi hem staen woude in scaden
 Mer volke ende met goede mede.
 Die heilighe Lodewike screef ter stede
 Sinen vzoeder dese woert:
 Niet sone heb ic ghehoert/
 Dat Willem die ionghe man
 Coninc van Comenpe ghevan
 Wille te doene jegheis mi/
 Ende en wil oer niet hoe dat si
 Jegghen hem doen engghe saken/
 Des hi wesen mach: tonghemake/
 Also langhe als hi blivet
 In sinen lande ende niet verdrivet
 Mine lieden wt minen lande/
 Het waer lachter ende stande
 Soudic sijn lant berechten.
 Jegens hem wil ic niet bechten
 Doer eens wibes overmoet/
 Doet anders dat v diner goet.
 Karel die Grave hevet dit verhoert/
 Ende teldet der Grabinne voert.
 Die andwoerde dus teler saken:
 Here ne weest niet tonghemake/
 Ende ne hebt ghenen vact/
 Ghi sout hier ligghe W J J. iacr/

Verdaghet
daer over
den Grave.

a An den
niet so doze-
pre/blode.
b Den stout
genoesch om
dit waer te
bomen.

Dien hulpe
van de K.
van Frank-
rijk ontse-
ghes vver.

c Dat hem
hinder ga-
ve/of tone
wille/wate.

Doch door
der Gra-
vinne an-
spreken
looft hi te
verschinen.

Ger hi vten lande quame.
 Die Coninc om enighe a vrame
 Mids onder sine viande/
 Hi soude noch bzingen bloedige handen/
 Die onse maghen hebben verslaghen/
 Des ne darf upement bzinghen/
 So coene wert hi nemmermere.
 Wefet te ghemake Here/
 Daer toe mach nemmermee comen/
 Daet te scaden of te vromen/
 Dat enighe kinder van sinen gheslachte/
 Al ware K. F. werden achte/
 Worden in minen lande ghegoet/
 Mit rechte had ics wedermoet/
 Soude sijn suster hebben dat mine/
 Want hi selve ende de sine
 hebben mi so lejde ghedaen.
 Liebe Here laet dit staen/
 Ghi sult trecken op dat belt/
 Ende daer slaen uwe ghetelt/
 Ende ligghe J. daghe of dzie/
 Ic seg u waer ghelovets mie/
 Dat hi nemmermee waert so coene
 Sullie dultheit te doene/
 Dat hi yet soude comen b hare/
 Ic sal u voert segghen tware:
 Ghi blijft van Benegouten Grave/
 Ende mijn sone sals bliden abe/
 Al dooz sijn wijs ende doorden vzoeder/
 Daers vader kint/ende hare moeder.
 Mine darf daer toe hopen nemmermeer.
 Laet u ghenoeghen ende blijft heer/
 Ende schrijft hem weder uwen wille/
 Ende blijft hier ligghe stille.
 Ghi sults hebben u gheuoerch.
 Die Grave Karel c op haer loech.
 Hi dede voert dat si hem riet/
 Dec ne a wildi laten niet/
 Mine ontboet den Coninc dan/
 Dat hi selve ende sine man
 Kerst tot Assch op die hepde/
 Sijn ih. daghe wilde ontbeiden
 Quame of hi coene ware/
 Als die Coninc quam die mare
 Dozt hi vtermaten blide/
 Ende sende wt in sulke side
 Seide an mannen ende an maghen/
 Ende deet hem allen claghen/
 Hoe seer dat hi was versproken/
 Mine woude niet ten ware ghevoken/
 Ende bat hen allen dat hi mochte/
 Dat elc op sijn ere dochte/
 Ende hem nu in scaden stonde/
 Ende wien daer hi trou in vonde/
 Hi souds hem louen mildelike/
 Ende die armen maken rike/
 Ende den riken edelen Heren/
 Soude hys danken met groter eren.
 Wat holpe hier of vele gheseghet/
 Hi dede al sinen noch plegghet/
 Ende gaderde sine lieden te samen/
 Die wt menighen laude quamen/
 Ende trac wt niet sonen here
 Doer Zabant al sonder were/
 Ende quam met sijnselfs gheleide
 Al tot Assch op die heide
 Op den voerghenonden dach/
 Als Heer Karel dat versach/
 Ende vernam dat die Coninc
 Wilde voldoen al die dine/
 D ij

a Vrame/
om enich
dink tes
Werelt.

b Hier/ hese
werets.

c Lachte
daer toe.

a Wilde hi.

b Dat hi
quame in
dien hi.
Maer s'K.
koomste
vernemen
de.

Die

Vluchte hi
vader na
syn landt.

Die hi hem hadde vermeten/
Hi die Abinghen hadde beseten
Bac op ende voer sine vaerde
Beide te waghen ende te paerde/
Ende voer recht also voert
Te Valencijn in die poert/
Ende dede hem daer besuten baste
Segghen die Hollantse gaste/
Die hi verproken had te vozen.
Dit quam den Coninc ten ozen/
Doe hac hi op ende volghede mede/
Ende voer door Abinghen die stede/
Dienet seer wel ontfinghen/
Ende iegghens hem blidelic gingen.
Hi woude voert hi deet in seine/
Ende trac voer Valencine/
Ende dede daer slaen anden velde
Sine pawelicone ende sine ghetelde.
Karel die daer binnen was/
Dine vermat hem doe niet dag/
Dat hinc soude te velde soeken/
(Als ic versta) hinc wils niet roeken/
Mer hi trac wt an dander side/
Dat hi outquam des was hi blide/
Ende voer weder daren hi quam.
Als die Gravinne dat vernam/
Wart si dorende ende seer ondaen/
Ende sende boden saen
An den Coninc van Holland/
Si woude hem gaen in hant/
Ende doen dat hi haer bevale.
Die Coninc die bedocht was wale/
Outsinc die vrouwe aldaer/
Doe moeste si al openbaer
Haren sone gheben te hant/
Van Henegouwen al slant/
Ende t'lar va Kest en die iij. ambachte.
Want den Coninc dat goet dochte
Dede hiet besegghen ende bescreven/
Al ne mocht hem namels niet bliven.
Dus gheschiede daer die dinc/
Ende nijn heere die Coninc
Doe op ende voer te lande saen.
Dit was int iac Gods ghebaen
K. J. A. ende viere mede/
Dat voer Valencijn die stede/
Coninc Willem dus was comen/
Sien swagher te groten vromen/
Ende sere suster kinder na/
Dus ghebielt als ict versta.
Onghagoet so waren si bleven/
Hadt die Coninc niet bedreven.
Nochtan sijn someghe Henelwiere/
Als in Holland comen hiere/
Segghen si dit lant moet versinken/
Die willen qualicke dat bedinken/
Dat die van Holland haren here/
Brechtten in so groter ere.
Hier binnen als die Coninc lach/
Doe Valencijn op enen dach/
Quam hem doet seap openbare/
Dat hem een sone ghebozen ware
Van sere vrouwen van sinen wine/
Die oec soude bliven na sinen live/
Die Coninc verblide sere/
Ende danckets Gode onsen here/
Die sicken woerden so d beweben/
Alre vozen is bescreven/
Ende quam thins op enen dach/
Aldaer sijn vrouwe van kinde lach/

a Hi wilde
daer niet
an

En de Gra-
vinne ginc
n hand n
b Alrebe-
loos.

c Wi monde
en bi ghe-
schifte des
loven.

K. Willem
vuerdt een
soon ghebo-
ren.

d Alrebe-
teche, gebat.

Doe dede dopen sinen sone.
Florens so hiet die ganc/
Daclof mach hozen tellen/
Ende ver trecken ende verstellen*
Wonder ende lammer groet/
Dat ghesiede na sine doet/
Als ghi hier na sult verstaen.
Die Coninc Willem hebet ghebaen/
Fecste als hem seluen dochte/
Dat hi niet eren doen mochte/
Ende bleef een wile in rusten daer/
Ende weet hoe langhe niet voerwaer.
En al ne can ic niet gheraken
Te vertrecken sine saken.
Eenen tide ghinc hi te rade
Wat hi best voert ane dade.
Want riet hem al sonder sparen/
Dat hi opwaert soude baren/
Ende dwinghen al hem dat rike/
Ende besittent moghentlike/
So moech hi dan ontsaen te lone/
Van komen die Kiserlike crone/
Dat waer hem eerlic harde sere.
Doe pensde selve die grote here/
Dat hi soude baren in vromen landen/
Ende dwinghen te sinen hande
Die lieden/ende sine sels land
Soude bliven buten sine hant/
Die dat doet hi moete vriesen
Syzac hi want hier sijn die Driesen/
Die wonen in dit Westere ende/
Die mijn sonde sijn het waere scende/
Liet ic dit al openbare/
Doe ic hier ende voer ic dare
Ander lude te doen onder/
Ende laten die mine al besunder
Onbedwonghen sonder danc
Hi woxt te rade eer pet lanc/
Dat hi die Driesen in alre wise
Soeken wilde op den yse.
Het ghebel als hi gedochte/
Ten eersten datmen riden mochte
Ouer ijs ende ober al
Gheboet hi ende ghebal/
Datmen ghebode herbaert/
Ende hi trete derwaert
In den winter op enen dach
Da kerfabonde als hi ghelach
In een bozt als God woude/
Ende oec emmer gheualen soude.
Die Coninc voer at tot Alenare/
Ende te Dronen aldaer nare/
Ende al op den groten pfe/
Die Coninc stont van hanghen pise/
Doe bozen stont ende overbaert/
Daer hi der Driesen gheware waert/
Daer hise dirste sich niet hopen/
Liet hi vozen tot hem lopen/
Of hi had ghemaken opt belt/
Daer die Driesen onghetelt
Stonden ghesaert na hare wise/
Die Coninc waende op den pfe/
Seker hebben ghereden
Als hi sine lieden was d leden
Volchde hem upement alst wel seent/
Daer si sident om dreeben ween/
Als dus reet die here van pise/
So hac dat ocs bozen den pfe/
Dat immer was te siene an/
Dat aldus die edel man

K. VVillem
gebielt here
vaert tegen
de Vriesen.

a En is sijn
sinen niet
voert.

b Een heer
tocht.

c Derbiel.

Breekt int
ij. en vuerdt
onbekent
verlaghen.

d Alrebe-
teche, gebat.

Congemalie

uolodubov

Tender
*venderpelt

uandov

Tinder

xinder

oat

gogogol

@venderpelt and vander

Isellane

Tinder

uov

Isider

oandov

Isot

vinder

xinder

xinder

Isot

gogogol

Isot

vinder

xinder

xinder

gogogol

@venderpelt

Isider

Florens boogdt van Hollād.

A Congemake was den liue.
Doe quamen de Driessche keptine/
Die den Coninc waren a gheue/
Wee of drie of luttel mee/
Ende sloeghen doet al onbekent.
Daer quamen omme trent/
Ende saghen sine wapen en/
Doe seiden si dit is die man/
Die wel boerboer mach wesen.
Doe quam daer een toe metefen/
Dien keude/ende seide saen:
Wapen wat hebdi ghedaen/
Ghi hebt den Coninc selue doet.
Doe drien si alle rouwe groet.
Het moeste bliuen het was ghedaen.
Doe namen si den Coninc saen/
Ende groeten daer hem goet dochte/
Sonst alre heymelst mochte.
En can gheweten noch gheraden/
Si wat saken dat sijn daden.
Sijn here wort al ondaen/
Ende trecken sijn swaert saen.
Ende hoe mach dit sijn ghesiet/
Dat sa menich goet man liet
Sijnen Here riden vozen/
Hine had na gheue licht met spozen/
Ende sijn gheset in auonturen/
Eer hi dat hadde dozen kuren/
Sijnen Here te laten int onghewoelen/
Daermen sonder hulpe sloech.
Wast anders yet dan wel/
Daer of en weet ic nimmer el/
Nochtan so spreect men misselike/
Dan somen lieden des ghelike.
Die Coninc bleef doet sonder zaghe/
Op 8. Augusten achte daghe.
Almen seef ons Heren iare/
1477. ende daer naer/
1. ende vint mede/
Si hoerthoutwoude op een stede.

Maer bekēt
synde hei-
melik be-
grozen.
b Meer dan
een boer/ en
gevoel heer.

Was mis-
schien van
den sinen
verraden.

c Werren
doen.

H

Florens boogdt van Hollandt.

Dat ic saen van hem die waert/
Ende seg van sinen sone voert/
Ende van Florens sinen oem/
Die soe ridt die sijn na goem
Die onderstont almen becaende/
Die voechdie vanden lande/
Want hi met rechte mombaer was.
Te dar nu wel vermeten was/
Dat hi maecte die Zeussche roze/
Daer men mede al dozen toze/
Berechtet heuet al Zeelant.
An al den goede sloech hi die hant/
Ende dede ende liet dat hi woude/
Als een lants heere doen soude.
Hi maecte paps als ic versta/
Op enen tijt daer na/
Mer heren Ghien van Vlaenderlant/
Ende zekerde metter hant
Sire dochter/om dat hi woude
Dat hise te wiue hebben soude.
Mer ic ne weet hoe dat quam/
Datse die Hertoghe zider nam/
Doe Florens liet gaen die Graue
Van Vlaenderen/ die liet aen
Dat rechte van Zeelant doert/
Almen dieke heeft ghehoert.

Florens
Keisers
broeder be-
voogdet
slands.
a Woede/die
hem waert
nam.

Maecte de
zeussche
kueren.

Vredet met
Vlaenderē.

Vrouw Alide boogdesse vā Holl.

Al hebben sijn weder an ghesproken/
Dat is somwile an hem ghezoeken.
Dese Florens die goedertieren/
Doer alle sapsaghe toernieren.
In enen toernoy sijn hem soe/
Dat hi ende die zine warden ontzoe/
Ende hi die boze hadde also groet/
Dat hi ghequeest was toter doet.
Landwozen moest hi bliuen doe/
So grote zicheit quam hem toe/
Dat hi op die seuerde calende/
Van Apzille dede sijn ende/
Al tot andwozen in die poert/
Almen dieke heeft ghehoert.
Dat hi gheleest hadde met eren/
Hi verseet int ier ons Heren/
1477. ende achte.
Dese Florens van hoghen gheslachte/
Leghet in Middelburch begraven/
Dien sijn suster mit groter haen/
Ende met eren ter aerde dede/
Van Henegouwe was si Grabimie me/
Sijn vader kint ende sine moeder. (de/

fol. 30.

Blijft doot
door een
steekspel.

b Dese/
daer werch
so herde op
hem ghes
senmet.

c Den 26
Moert.

Vrou Alide boogdesse vā Hollandt.

Doe si haren lieuen broeder
Hadde begraven/nam si in hant
Haren neue ende al sijn lant/
Want si die naeste was gebozen/
Ende berecht als wi hozen/
Egreeschap ende dat tonghe kint/
Daer wonder of ghesiede sint.
Cume had hi der iaren viere/
Doe Florens die goedertiere/
Sijn oem die gheest op gaf/
Daermen doechden vele seit af.
Die mope nam kint in handen/
Ende onderwant haer vanden lande
Ende proefde daerom ende dochte/
Hoe si lant berechten mochte.
Ende dede dat kint wel verwaren/
Tote dat quam te sulken iaren/
Dat het verstandes mochte ontfaen/
Ende deden doe ter scolen gaen/
Walsch ende dietse leren wel.
Daer na in cofter tijt gheuel
Dat dien Heren vanden lande
Onderhand dochte wesen scande/
Datse een wijs soude dwinghen/
Ende verhouerden doe die dinghen/
Dat si te houde als niet en waren/
Ende trecken te hoep met groter searen/
Ende strecken daerom onderlinghe/
Ende maecte menich groet ghedinghe/
Als ghi wel merken moghet.
b Harelje wilde wesen boghet.
Vanden kinde/ende lant berechten/
Dat sire dieke om moeste verchten.
Mer ten andren doe doech/bede
Ende te hem hadde eenighe lede/
Die metten Graue en metter Vrouwen
Best was van Henegouwen/
Die claeche dan om dandje sake/
Des hi hebben wilde wrake
Van sinen vianden bi den here.
Dats te lachterne al te zere.
Dat die gene die is te houde
Wachtich/ende van groten loue/
Ende

Vrou Alide
Keisers suster
neemt
plant in
handen.

a Antantisch/
Duutisch/
D'inlands-
sche Keeren
woerden
onkens ouer
de Voehdij.

b Dese eke/
geelth.

c Eenighe
tyok op den
andren had
den.

Ende sine bete van wiken/
Hetten here bi enighen treken.
Die vrouwe was goeder tieren/
Ende wiste niet bi wat manieren
Dat die saken waren comen.
^a Si maen-
de int uir-
ber.
Si maen-
de int uir-
ber.
Dat si die sticken brochten boert/
Alsinen hier nu heeft ghehoert/
Ende hier hem doen dat beste waer.

Otto Grabe van Geldre/
Voogdt van Hollandt.

D Andze worden des ghelwaert/
Ende sochten hier ieghen raet/
Ende roechde hier of haren staet/
De Graue der vrouwe moepe so-
Van Ghelre. als hi verfont tgone (ne
Nam hi raet wat hi doen mochte/
Ende sinen rade best dachte.
Die woerden doe des te rade/
Dat hi daer ant beste dade/
Dat hi hem des lauts onderwoude.
Dien voer op die selue stonde/
In Zurchhollandt te Dozdyrecht binnen
Ende liet aldaer bekinnen
Dat hi tanc berechten woude.
^a Terstont.
Esole sloech an hem also - honde.
Die Dyon was in Zeelant bleuen/
Ende nam daer grote hoebe des neuen.
Die Graue van Ghelre sloech die hant
An al den goeden dat hi want/
Des was hi meester ende voghet.
Florens die Graue die ionghe ioghet/
Wost gheboghen wats ghesiede/
Want hime mochte sine liede/
Dier selue bedwingen no berechten/
Sine moften onderlinghen bechten/
Die wile te menigher stant/
Als den lande wel was ront.
Sider gheuelteyen male/
Dat die Graue te Kiemerwale/
Gaderde volc te sinen besten.
Den Dronwen partie quam va Westen/
Dien den Graue waren gheuee/
Ende vergaderden op Vernouts ee/
Ende vochten daer enen wijch/
Dat dede al der heren - plich/
Dien si onderlinghe droeghen/
So dat si aldaer versloeghen/
Vele lieben an beiden siden.
Mer het gheniel also ten tiden/
Dat die Graue van Ghelre doe
Verwan - dus ist comen toe
Dat hi des lauts doe bleech boget.

Florens de IIII. de 16. Grabe.

Ende Florens die ionghe ioghet/
Nam va Vlaend t Graue dochter/
En maecte pape al sonder lachter.
Teghen den Graue va Vlaenlant.
Die Graue van Ghelre sloech die hant
An der Dronwen medegane/
Daer hi noyt rekeninghe dede aue.
Florens wan an sinen wiue/
Kunder die luttel te linc/
Tanc bleuen tot haren daghen.
Te sals hier na wel ghewaghen/
Florens de
Graue ne-
mer een
vrou, en be-
recht selfs
syn lande.

Alsinen wel sal verstaen.
Nues boert also vergaen
Dat Florens quam te sinen iaren/
Doe moete heer Otte thins waert bare
Die Graue tot syns selues lande/
Want Florens sine hande
^a Selue an syn epgghen goet:
Doe quam hem in sinen moet/
Dat hi bi sire moepen rade/
Altoes gaerne dat beste dade.
Florens sijne moepe sone
Seual hi Zeelant om dat die gone
Herde wel berechten soude.
Hi vinc aue als die boude/
Ende onder want hem rechte doe
Des gherechts/ende riper toe
^b Haren Albzrecht Heere van Dozen/
Ende liet hem sinen wille haren/
Want hi Zurchgraue van Zeelant
Was. ende oec nam hi in hant
Ander Heeren van den lande/
Des ne had hi ghene - seume/*
Hi wien hi liet ende oec dede.
Ende hi voer in elke stede/
Om in papse klant te houden/
Beide in Walchzen ende in Scoutben.
Zurchuelant voer hi doze/
Ende berechte klant mitter coze/
Also als si bescreuen was.
Doe wert hi te rade bas/
Dat hi hem pynde mitten Graue/
Die grote - bete te legghen aue/
Die te Vernouts te ghesiede.
Ende ghifelder om vele liede/
Ende brochten die sticken al te goede.
Doe quam Florens in sinen moede/
Van Hollandt den edelen Graue/
Dat hi niet woude laten aue.
Hime woude wiken sinen vader/
Om tawontren tenen gader/
Dat hi van Gode hilt te lene:
Ende gaderde een heer niet elene/
Beyde - toze ende te voert/
Alsinen rade dachte goet.
Ende quammer mede sonder sparen/
Tot Almaer ghenaren.
Ende deden dammen ende diken/
Ende wilde ouer t Oudop striken/
Ende dan ieghen die Driesen bechten/
Ende hier mannen ende knechten/
Dat si droeghen hoep ende stroe.
Men dede die dikers wachten doe
Mit sentre ende met spieren.
Die Driesen die dat wilden heren/
Quamen ghelopen in die waert/
Met haesten groet ten damme waert.
Ende quamen lopende also voert.
Dat gherichte quam in die poert.
Doe ghinemen wapenen al dat here/
Die bozen mochte trac eerst ter were/
Beide toze ende te voete.
Die Driesen quamen hem te moete/
Ende - scouferden dat here groet/
Si sloeghen menighen man doet.
Dat here tepde hem ter blucht.
Die Driesen volchden sonder ducht/
Van haren linc tot Almaer toe/
Ende tote bi Hespich loe.
Die Hollanders die te wesen vloeghen/
Heerden weder in haer ogghen/
Doe

a Sloech
selue etc.
sander.

Hi selt o-
uer Zeelant
syn neue
Florens, die
rechts doet,
en rlande
tot rusa
brengt.
b Heeren.

c Schande/
sander.

a Donders
linge inge-
woyde
biand-
sheppe.

Trekke op
den Vriesen

b Te paens
de.

Flucht: eer-
maer be-
necht na
voor onse-
ge zoge.
c Onnders/
Deskrope

Willen

† ၀၃၉

* സമാഹരിതം

796076

v_{dat}

✓ ၆၁၁၁၁

'to d
*t folc
° hælrg

* schand

350

A road to

 x_{ab}

020724

† ‡ †

what

of

at

+ 6222

© 2000 Pearson Education, Inc. All rights reserved.

Myself

^ Home

142

† १०२

Joseph Hermal

1000

• *Stacy*

ghelckel

~ mde

x postel al

† 80

o bostel

† hof

† 80

* ghelckel

† 80

† 80

† 80
will

† 80

Doe si hadden die harde gheest/
 Daer sloechmen die vriesen meest/
 Wel acht hondert ofte meer/
 Daer was elkerlic sijn zeer.
 Der Hollanders bleef vyf hondert/
 Dus gheueit wien soet wonder.
 Der vriesen bleef der mere hoep/
 Die Graue hads den quaetsten toep:
 Dus gheueit als ic bediede/
 Want hi verloes sijnre goeder liede/
 Harde vele van sinen lande.
 Hi moeste keran al wast scande/
 Weder thyns danen hi was comen/
 Ghehacht had hi luttel vromen.
 Men dede de doden begrauen doe/
 Als menre mochte comen toe/
 Dit gheueit al ouer waer/
 Alsinen screef ons Heeren iacer/
 Tweelf hondert tseuentich ende twee/
 Sinte Philibaerts dage min noch mee.
 Menighe dine seide daer naer/
 Die mi tellen waer te zwaer.
 Mer sommighen dine mach ic tellen/
 Die den Graue Florens gheuelen/
 Als vanden meesten ende best bekenet.
 Hi voer dichten omtrent/
 Ende aenreysde die vriesen.
 Onder riden most hi verliesen.
 Op een stant wert die Here
 Te rade doe in enen ker/
 Dat hi kidders name ontfinc.
 Ten wille ghefiede dese dine/
 Met bliscpen ende met eeren/
 Alsinen screef die iare ons Heren
 Tweelf hondert tseuentich ende seutene/
 Ontfinc die Here in ionghen leuene/
 Chertoghenbusche kidders name/
 Da dertien daghe alst hem betame/
 Een tozop daer die Hertoghe
 Jan was die Prince hoghe/
 Ja hoeh man was hi weeten wale/
 Depde inder daet ende inder tale/
 Daer tooch vromich ende milde/
 Ende vele dede hi mitten schilde/
 Ende metten wapen datter toe hoert.
 Verstaet wes hi b plach voort.
 Verstaet ende verrader/
 Dreef van hem der eren vader.
 Dese Hertoghe die ic mene.
 Ic wilde dus dede al ghemene/
 Die Heeren die nu hebben macht/
 Dat si met al hare cracht/
 Verraders/snekers/verstaeters/
 Runners ende plume strekers/
 Altoes saghen inden mont.
 Ende mereten dan op welcke stont/
 Dat si meer om huer vrome spzaken/
 Of sineeten om ander saken/
 Dan si doen om t Heren ere/
 Ende hi hem daer na nennemere
 Ghelouen wilde eenigher dinghe.
 Hets menich die hem sonderlinghe
 Saken bewint/die wel zwoeghe/
 Plaghens die Heren alle weghe.
 Mer icken si niet/het staet also/
 Die te Houe wil wesen vzo/
 Hi moet den Heere comen toghen
 Ende oer dat bzinghen voer ooghen/
 Dat die Heren gaerne hozen/
 Al souder hem of comen tozen.

a Debe me-
 tigen andal
 op de vrie-
 sen.
 Vvert Rid-
 der in bi-
 wesen van
 den Hertoch
 Jan, die an-
 ders Hof
 hielt.

b Wat hi te
 doen plach.

Dan men
 nu pleghet.

Hets silt te Houe wel gheacht/
 Ende mitten Heren in groter macht
 Die meer begheert dat beeline/
 Dan sijn Here in die ere bliue/
 Ende staet daer na alle daghe.
 Crechte die Here sijn selfs maghe
 An hem te raden. ende bi hem wrochte/
 Meer dan bi andre misseien hi dochte/
 Dat hi te min ware gheacht/
 Hierom pint hi dach ende nacht/
 Hoe hi die Heren verwerren moghen
 Onderlinghe ende bi hoghe/
 Daer bi moghe verheuen sijn.
 Het nemet gaerne a quaden sijn/
 Ende en mach niet langhe duren/
 Als die Here bi aenturen
 Hem bepeist ende dat verstaet/
 Dat die ghene quaden raet/
 Verlet gheaghet ende toe ghebrocht/
 So wandelt gaerne der heren gedocht/
 Ende moet den ghenen dan verdzien/
 Sone mach die dan niet bliuen/
 Ontscouden after die oghe.
 Ende segghen wie soude dit ghedoghen/
 Wie dienen ende hebben ghebient/
 Ende souden wesen t Heren vrient/
 Depde met liue ende met goede/
 Die nochtan met allen moede/
 Meer sijn selues voerdeel iaghet/
 Dan sijn Heren wie soes elaghet.
 Hets menich hi soude lachten sece/
 Waert also dat sijn Here
 Woude doen rechte b soude/
 Ende met hem nemen die hi soude/
 Met allen rechten t sinen Houe/
 Dat mocht hi doen met groten loue.
 Want hi ontfiet der seluer zede/
 Datmen die sine/ende hem oet mede
 Mochte after rugghe steken.
 Die b el ne ghenen treken/
 Te Houe sijn verheuen soe/
 Die nes te pisen niet een stroe.
 Dat enich man op enighe stont/
 Enen andzen siet inden mont.
 Ende niet siet in sijn selues scoet/
 Hi lachtert dat een ander a broet/
 Et te Houe tenen male.
 Woude hi hi mochte merken wale/
 Dat die sine alle daghe/
 Comen eten wie soet claghe.
 Hets silt mochte hi verdzien
 Alle dandze/haen soude niet bliuen/
 Mochte hi de sine bzinghen int Hof.
 Hier mede so sta ics of.
 Dits waer ic bins ghelwes/
 Hi trees hem an dies seuldich es/
 Ende pine hem om dandze daet/
 Ende come des of dats mijn raet.
 Men weet een deel wie si sijn.
 Nu keer ic weder ter reden mijn/
 Daer ic die tale of had begonnen/
 God moet mi sijn hulpe b omen.
 Datmen niet an mi mocht wreken/
 Mijn dichten ende mijn na spzaken.
 Nu keer ic weder daer ict liet.
 Aldus verre wast gheleiet/
 Dat die Graue hadde ontfinc
 Kidders name/doe c keerdi saen
 T sinen lande als hi eerst mochte/
 Ende leide an al sijn ghedochte/
 Hoe

c Maeds
 pleegde de
 Heer met
 sijn bloet-
 verwanten.

a Ez quads
 ende.

b Schultet/
 na bi schult/
 bich is.

c Dooz an
 des gent.

a Broede

b Jonnet/
 gunnen.

c Keerde hi.

De Grasse
verdrift
syn moey
Vrouwe
Alit:

Neemt den
Bischoep te
genalle Vre
delandt in.

Hoe hi lant mochte bedwinghen/
Ende syn liede in papse bzinghen.
Dit gheduerde een stonde.
Also als ic ghemerken konde/
So verdrift hi vten lant
Sine moeyen ende dede haer scande/
Ende haer kinder altemale.
Die dat riet/ie dede niet wale.
Doe gheueft dat hi tozuerde/
Ende tozuerde spel hantierde/
Ene wile als hem dochte
Dat hi zeker wandelen mochte.
Daer na ist also ghesiet/
Dat bisscop Jan ende conde niet
Van Assouden syn lant bedwinghen/
Hinc hebbe tot sine dinge
Doe Gracie Florens tencen gheselle.
Want heer Ghisebriht van Aemstelle
Hadde beseten Vredelant:
Harman van Woerden had in hant
Dat goetde hups te Montfoozde.
Hare gheen sie gillam te woerde/
Dat si den bisscop ict ontgaghen/
Die dat mannen ende maghen
Claghe/ende bat oec mede
Ouer al in elke stede.
So dat hi bat den edelen Gracie/
Dat hi hier toe hulpe gade:
Diet oec dede ende trac te hant/
Met heer crachte voer Vredelant.
* ~~Als hi een wif had ghelegghen~~
Died hi als heren plegen:
Hi voer wech ende liet aldaer
Een deel lieden die daer naer/
Vredelant belaghen doe.
Die here van Aemstel zette toe/
Ende gaderde dat hi gaderen mochten/
Thups rontsetten was syn ghedochte/
Ende quam te Lonen op enen dach.
Als ts Grauen volc dat versach/
Bespraken si hem ende berieden/
Dat si een deel van haren lieden/
Lieten ligghen voer den castel/
Ende voeren oec met volc een deel.
Dander hadde volc so vele/
Dat onghelike seene tsulken spele.
Doe si haer lieden hadden ghesaert/
Ghinghen si voert onverbaert.
Die selue lieden die daer waren/
Ende doer vochten ghene scaren.
Daer wert haer Ghisebriht ghenen/
Dander waren also onbaen/
Ende a ghesonstert altemale.
Wat holpe hier of langhe tale:
Men brochte heren Ghisebriht voert.
Als her Arnout dit verhoert
Syac hi metten broeder thant/
Ende voert op te ghenen Vredelant/
Behouden lyf ende lede.
Men ontfincken daer ter stede/
Ende men voerde in Zelant doe.
Die Gracie Florens zette toe/
En belacht thant Montfoozde/
Ende bleef ligghen rechte voert/
Den zomer ende den winter dure/
Ende warp hem in te menigher vze/
Menighen zwaren b bliden seene/
Als den ghenen wel seene/
Die bidden burch waren beseten.
Een lesten most wesen als ghi sult wete/

a Derfsto-
get.

b Die met
biden/ gro-
te singeren
gewopen
werde.

Dat si in hant mosten gaen.
Die Graue ne woude niet ontfaen/
Hinc mochte mede doen sine wille/
Openbaer/ lude ende stille.
Het verghint alst wesen soude/
Hi dede mede dat hi woude.
Dat hups dede doe besetten/
Tsamen wille al sonder letten.
Harman bleef vten lande:
Dandze gheuaen al had syn scande/
Menighe dach ende menighe wile.
Daer na ghebeit al sonder ghile.
Dat si verfoenden ieghen den Graue/
Ende setten bozghen van groter haue/
Dat si nennuernee so coene
Waren ieghen den Graue te doene.
Ende wie daer ieghen pet misbede/
Verboerde lyf ende lede/
Ende al syn goet ende a leen.
Ende der bozghen en waer ne gheen
Hinc soude verhozen al syn goet/
Est dat hare enich misdoet/
Ende niet daer iegghen segghen souden.
Dat zider gitalic was ghehouden.
Hi sette die Graue ghedochte/
Die Diefen te dwinghen of hi mochte.
Ende vergaderde al syn bet/
Hollant/ Zelant met groter ghere.
Ende voer in Diefelant sonder misfen/
Ende logierde te Wiedenissen
Met menighen man coene ende stout/
Ende voert enen wech te Scellinchout.
Ende wert te rade alst wesen soude/
Dat hi voer tot Woerhoutwoude/
Ende bacht daer op die selue tyt/
Enen bitterliken strijt.
So dat die heren van Zelant/
Selue vochten metter hant/
Darmens hem groete ere syac.
Oec weet ic wel dats niet ghebzar/
Dat die van Hollant vochten soe/
Dats die Graue wiet wel vze.
* ~~So dat die Diefen begosten wiken.~~
Daer mochten sien banieren striken/
Deen te pzighe teghen dander.
Te wiet wel dat noyt Alexander
Noch e Peramus vochten soe.
Die Diefen mosten verliesen doe/
En ghinghen blien die mochten loyen/
Dander mosten daer berouwen.
Men sloerher vele op die stede.
Oec wert daer gheuanghen mede/
En out Diefen ende wert ghegheuen/
Op die zake daer syn leuen/
a Dat wijste des koninck graf/
Die Graue ne woude niet seeden af/
Oec hi den vader dede ontgrauen/
Dat hi pzijsde voer vele hauen.
Tghebeente dede hi nemen saen/
Stane wassen ende a dwaen/
Ende deet voeren haestelike
In enen scrine siuerlike/
Te scepe als hi eerst mochte.
Ende dede maken als hi dochte/
Te Wiedenisse enen castel/
Daer hi dat lant al gheheel
Van Diefelant mede dwinghen soude.
Hi deed maken b also houde/
Ende also seier alsinen mochte/
En spijdet en e mannet als hem dochte/
Datmen

Soent met
s' Bischops
vanden.

a Keeten/
waer hi in
leen hield.

Verouint
de Vriesen.

b Elkon
stijdt.
c Driamus.

Doet t'ghe-
beente syns
Vaders ont-
grauen.
d Daer hi wif
sen soude.

a Spoulen/
suideren.

Maekt een
vure te
Vriedenisse.
b Ander ghe-
delette
des mer
mannen.

red

wafer

tinocider
zoden bidd
tal
ghe

waat hem

* doo hied die stie hied

x wat

overt

tiand

ihide

lop

my gaf op

overt

overt

* overt

x oan

overt

overt

overt

overt

do overt hied over de LXIV veldt op hied de d'ing hied point back
op overt hied over de LXIV veldt over de XXXV in XXXVI.

overt hied
overt hied

* mocht
@ vortals in flg docht

v somer

† in

alt
3 dicuill
* of
of huyt

v polt in

† tw

* dat is de lode nocht v o Crachtigh

* odc

† rovt

† noch

o dat

myou

@ hnd

~ flld
flghdrat

3 d mnd borch d d

v of

† g dach

~ d d

* m d d d d

† w d

† w d

† noch

o vat

† had

† h d

† d d d d

† dat

v ran

~ dat

† dat

Datmen thups wel houden zunt/*
Iegghens ionghen ende oude/

Daers te doene met groter eren/

Dit gheuel int iaer ons Heren/

LXXXI. ende LXXXII. hondert/

Juden winter wie soec wondert/

Dat hi sinen vader wint/

Ende versloech oec menighen man.

Al was der Driescen veel verslegghen/

Nacht an pinnden stal alle weghen/

Ende poggheden met hare cracht/

Dieke toec op die gracht/

Dat hups te vellen had si moghen.

Men scoet niet armboysen en met boge/

Menighen man booz thups doet/

Nacht an deden si menighen scoet/

Doer thups mer het ne halp a twint.

Doer ghesiet also sint/

Dat op die sestiende calende

Dan Vormnaent God doe sende

Ende vloet also groot/

Dae menich mensch om bleef doet.

Chant daer na sachten daghe/

Ende God tot eenre plaghe/

Echter een groete vloet.

Des waren beide als ict verstoet/

Als ons die schriften leren/

In enen winter int iaer ons Heren/

LXXXI. hondert en zeven ende tachtich.

* Si waren so groot ende so menich/

Dat si ouer ghinghen al land/

Dat legghet an des Zeewes cant.

Derder Oester ende Wester Driescen/

Ende Hollant moeste oec verliesen/

Sumthollant verdranc also mede/

Ende ic en weet ghene stede/

Si der Zee en ghinc al onder.

Esle verdranc dats meer dan wonder/

En segghen es des bleef so vele/

Dat het ghinc al vten spele.

Al Zeelant verdranc zekerlike/

Sonder Walchjen en Wolfacrte dike.

Anders haerd ic noyt lant nomen/

In wat lande ic bin comen/

Dat staende bleef bi der Zee/

Sonder Vlaender wat sels mee/

Ende die lande die ghi hoert nomen.

Du hi die vriesen so verre comen/

Dat si moesten an haren danc/

Singhen enen inwen sanc/

Dat si met herten niet begheren/

Si moesten hulden ende weren/

Den Graue ende onder danich wesen.

Doer dat si woeren daer in desen/

Si braken tot haren lachter groot.

Daer bleef menich man om doct/

Als ghi hier na sult hozen.

Mer hier gaet een ander tale hozen/

Dan andzen dinghen wat ghesiede/

Juden lande onder die siede.

Den Graue dochte goet oec wesen/

Dat hi maken dede na desen/

Te Medemelic enen casteel/

Daer hi mede al ghesieel.

Al Westvrieslant zider dwane.

Agaderde hier eer pet lane/

Ende voer ligghen op Meloeerde/

Dat was als ic segghen hoerde/

Dat hi die Driescen ontach.

Ende daer so menighen dach/

Dat die burch was volmaect/

Ende vast ende wel gheraect/

Ende ~~ste~~ stene ende sterc.

Oec dede hi maken stene waer/

Si Dronen op die harde gheest/

Die Driewedop hiet doe was meest

Oec Driescen macht op dat ende.

Hi dede oec maken daer ghesende/

Enen dijc niet haesten groot/

Datmen mochte in alre noet/

Dander burch gaen harentare/

Dan Dronen al tot Almarc.

Oec dede hi maken al thant/

En hups an des dijc kant/

Dat dien dijc bescremen soude/

Daert datmen in teken woude/

Middelburch so hietmen dat.

Cozenburch dat stont ter stat/

Daert nu staet langhe te vozen.

Dat was als wyt hozen/

Om datmen gheen van desen vozzghen

Velligghen mochte sonder sozzghen/

Om te winnen tenigher tijt/

Want sine staen niet so wint/

Men scoete wel te wizen delen/

Grote seichte grote quavelen.

Te ne weet hoe ict versta/

Weder vozen ofte na/

Thups te Medemolc was ghemaect.

Den ic daer in pet ontraect/

Dat ne es niet sere misdaen/

Ende ic weet dat si noch daer staen/

Mine rocke vele after of vozen.

Hi had begonnen te Driewedogen/

Sider daer na een veste/

Die nu wel naer is de heste/

Die in al den lande staet.

Sint doech soe der Driescen raet/

Dat si de veste al te braken.

Te salt hier na wel gheraken/

De segghen hoet ghesiede.

Du verstaet wat ic bediede.

Dese hups besette hi wale/

Ende pinde hem doct te telken male/

Hoe hi syn volc mochte berechten/

Mine woude heren noch knechten/

Souen hem niet laten here/

Sinnen sinen lande des si ere.

Doe die vriesen hadden verlozen/

Als ic v seide hier te vozen/

Den segge/ende hise had ontfien/

Enden besten was vergari/

Also als ic te vozen seide/

Dat hi sinen daer an leide/

Hoe hi berechte sine siede/

Dat rike en arme ghesiede/

Ende hoe hi dat volginghen mochte/

Den heren van Zelant doe dan dochten/

Seide den ouden ende den ionghen/

Dat si te sere waren bedwonghen/

Ende pynsder iegghen eenen ract.

Haer ghepeng also voert gaet/

Dat si theerschap wel na ghemene/

Dan Hollant groot ende cleene/

Hadden ghebocht an hare stricke/

Ende voeren toe behendliche/

Ende soenden onder hem die beten/

Datmense vzienden mochten heten/

Die van Bozzfelen ende van Minisse.

Dit was den Graue een zwaernisse.

De burch te
Nyddorp.
mer een
dijk.
c Daer bi.

Middel-
burch.

Toornen-
burch.

a Pilen.

b Heb ick
haer in ge-
milt.

c Mi en
raekt mit en
is daer niet
an gelegen.
De Veste te
Nieuwen-
dore.

T heerschap
na Zelant
verbinden
sich tegens
den Graue.

d Welvoert.

c De heren
te edelen.

a Piet.
(Tweemael
hoorchvra-
ter in d'an-
zeeche ste-
den)
b Den 17.
December.

c Derfont.

a Zieg.

De Vriesen
soveren
den Graue
hulde.
b Tegens.

Thuis te
Memelik
voerde ge-
maect.

Mer die ghemeente ende die steden/
Hilden doe in moghentheden.
Als si dat hadden ghedaen/
Sochten si hulpe harde saen/
An den Graue heren Ghien
Van Vlaendren hoerd ic hen.
Dine hadde niet so coene/
Sulke dine bestaen te doene/
Had hem Teclant gheuef ieghent.
Hi wonderd dat des die Heeren plegen
Dat si also zere a bouen/
Dat si den ghenen dooren ghelouen/
Die sinen Here aue gaet.
Gante mach hi der schier daet
Hem vernoenen doer hi niet
Teghen hem ende hi niet *
Al haren wille en gheraken.
Hi moet bi den seluen saken/
Sijn bedwonghen of verdragen.
Want sine mannen ende sine neuen/
De sijn si niet want si begheren
Selue te sijn die meeste heren.
Maerom soud si anders soeken
Andere hulpe/ende des b rocken/
Tegghen haren rechten Here.
Si sijn e ghewaren in elken here/
Als die wederhaen op die kerke.
Dit wil ic dat elc merke/
Dat hi bedwonghen sal/
Alle lieden groet ende smal/
Edele/oudele altgeder/
In den lande e ende hem sijn vader/
Ane ernede dan hi sal comen
In den lande dat hi gheuormen
Het crachte ende niet onrecht heeft.
Want het ne man is die leest/
Die minnen mach alfulken Here/
Het trouwer herten als hi dede ere/
Sinen Here daer te vozen.
Wat hi sweert hers al verlozen/
Siet hijs wech ende heeft hijs stade/
Hi sel scier worden te rade/
Ende heren weder daen hi quam/
Al souts dander worden gram.
Nocht hi verfoenen in enighe saken/
Het sijnre vrientsepen ghenaken/
Ende dienen hem bet dan te vozen/
Onder wien hi is ghevozen.
Dit dunt mi dat nature leert/
Al sijn die Heeren aldus verkeert/
Dat si b waren sijn ghemin/
Van lieden die sijn onbekint.
Die dient doz danc ende niet doz minne/
Die vrientsepe is e herde minne.
In her ic weder ten beghinne.
Graue Florens die grote minne
Hadde gheleit an sine liede/
Dat hi doz haue no doz a miede/
Noch doer bedwanc woude laten/
Dat hi den armen ende den b maten/
Aldus woude laten verduwen/
Pensdesinen mach mi verpuden/
Laet ic die Heeren aldus e risen/
Die mi begheren in alre wisen/
Te verdrinen wt minen lande/
Ende can ghedoghen niet die scande.
Dus pensde hi ende wrochter na/
Ende seide recht als ic versta/
In Middelburch sine vrontwe/
Die hem goet was ende ghetrouwe/

Ende diene minde bouen alle manne/
Ende sinen sone den ionghen Janne/
Die poert te houden als wijs weten/
Die daer binnen waren besten
Van dien van Vlaendren recht doe/
Ende van Teclant mede toe.
Niemen darf hem des beroumen/
Dat hi te helpe woude comen
Den Graue Florens op die tijt/
Dat meeste deel droech hem tijt/
Vanden Heren vanden lande/
Sine ontfagen niet der scande/
Als si sone sinder daben.
Doe si bet worden veraden/
Als ghi noch hier na sult hozen.
Mer hier moet eer gaen vozen/
Een deel van dat daer ghesiede.
Der laghen doe so vele liede
Doer Middelburch op sulke stont/
Als mi sijn te worden cont/
Dat hem die porters sijn ontfagen/
Ende dichten merre plaghen/
Doch so setten si hem ter were/
Al hadden die Vlaminghen ghere/
Die porte te winnen zine condon.
Die Mortier was sijn stonden/
Ghespiser ende gheminnet wel.
Al waren die Vlaminghen sel/
Si den Teclanders quam al toe.
Die Graue Florens pynde hem doe/
Doe hi die e porte mochte ontfetten/
Ende onthoet sonder letten/
Ende bat al dat hi mochte.
So dat hi ten lesten brochte
Te Tericzee een gheest here
Wel ghesceet ende hadde ghere
Te varen te Walchzen waert.
Aecht als hi quam op die vaert/
Quam die Hertoghe van Zabant/
Teghen hem al te hant/
Ende brochte hem sulke mare/
Dat also besproken ware/
Dat hi soude varen t sinen zwere.
Oer belotede hem die Here
Van Zabant Hertoghe Jan/
Si al dat mochte belouen een man/
Dat sijnre gheselden soude aldaer/
Ende weder thyns al sonder vaer.
Hier bi sonden rumen thant/
Die van Vlaendren Walchzen kant/
Want men den paps maken soude.
Die Graue ghelouets/ende also soude
Gaf hi ozlof sinen lieden/
Die doonclie van hem scieden.
Also recht metter vaert
Doer hi wach te Bierliet waert/
Ende ghinghen doe rechte voert/
Tote si quamen in die poert.
Als mijn heer Ghie dat vernam/
Dat sijn swagher daer quam/
Dede sijnre sonder merren pet
Danghen. des had hi verdrict.
Ende seide: ay mi te bin verraden.
Heer Hertoghe ic me had deser daben
Diet vernoot suwaert.
Te wild ic ware op die vaert/
Daer ghi mi bont met minen lieden/
Ende ic op den dach van hiden
Nemen moste saenture/
Al sijn mi werden te sure.

a Sonmi-
ghenader
hant.

e De stat.
Grave
Florens
om de stat
ontfetten
besich, laet
hem van
den Herto-
ghe van
Brabande
overreden
te Bierliet
als tener
soendinge
te comen

Al vuer
in over ge-
leide most
geuangen
bliven.

Foot adde

Foot

xghisjn

Foot of

@vant hi mach stadn

*dhi ghidn afst gschide

@

vaidet

Foot

vaidet

mm In liden met was

Foot

xghidn

Foot

*schon

Foot

vghidn

Foot

*schon

*neg

Phi

Foot

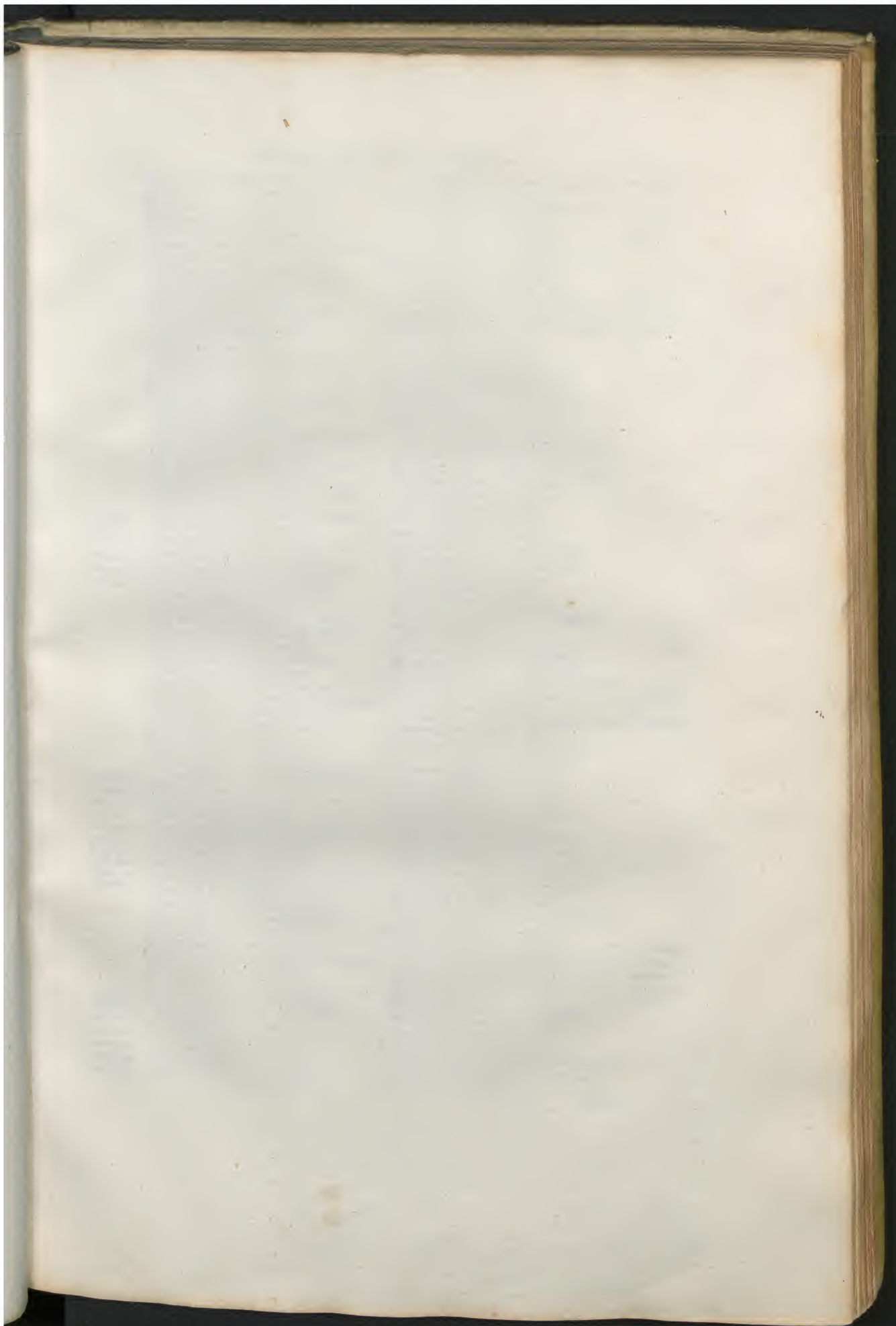
*schon

*schon

Dark bluish root of the wild rose
XII⁹ 23 m d n t 109

wi hobbē in wien vader vander
 d' groet sprac in corten stonde
 dat moete god ghevoet zyn
 t'hoof nam hi in d' handen dy
 and dancet god in onse verwinde
 dat ic so wel d'us mach schenken
 want die wyl di mi gheuen
 t'ghelike in vanden hoghen man
 d' d' mē nimen hand' d' d'
 schone vaderschen and d' d'
 and d' d' vaders h' d' d' d'
 in d' d' d' d' d' d' d'
 t' d' d' d' d' d' d' d'
 noit d' d' d' d' d' d' d'
 d' d' d' d' d' d' d' d'
 d' d' d' d' d' d' d' d'
 d' d' d' d' d' d' d' d'
 t' d' d' d' d' d' d' d'
 t' d' d' d' d' d' d' d'
 d' d' d' d' d' d' d' d'
 d' d' d' d' d' d' d' d'

Tal

*Ermittelt

> 20

@ sortiert

III aussortiert

◊ ihm wurde der wert nicht gegeben

gemünd in ghdtaal

/ wachte hi

+ vinnig ghdtaal van of him

T dat

✓ was

^ Crighen

• Sur 1/2 p. 100

x 1/2 also

• hant qde and

• hant qde and

Helsen woude hi soude hem ghenen/
 a So vele scats hi mochte leuen/
 Daer op langhe met vele lieben.
 Ten lesten si hem so verieden/
 Dat si beide haren ract/
 Senden tote deser daet/
 Te Dorbrecht in die poert/
 Alsinen wel heiet ghehoert.
 Die Coninc dede hem daer toe segghen/
 Dat hi den stapel wilde legghen/
 Vander wullen te Dorbrecht vinnen/
 Daer mochte die Graue ane winnen
 Vele goets/ ende siye liede.
 Dit ontboet hi ende dat ghesiede/
 Als vele lieben was wel cont.
 Dit ghebuerde ene stont/
 Mer niet langhe als ic verhoerde/*
 Want het was Inghelesc voerboerde
 Torloghe was ghebreder doc/
 Tusschen die Coninghen en weet hoe/
 So dat d'Inghelesche met haren saken/
 Al tote Machelen traken/
 Ende voerden hare wolle daer.
 Alst die Graue wart ghewac/
 Niet hi doen at haren wille/
 Beide stide ende stille.
 a Bin desen ontboden sonder lofs/
 Syn here kobbrecht van Artops
 Syn nene dat hi in Venegomuen
 Quame want hi wilde scouwien.
 Die Graue Florens dede dat/
 Ende quam ter seluer stat/
 Te Mons ten selue daghe echt/
 Dat daer hem heer kobbrecht
 Van Artops/ ende si spraken
 Onderlinghe van haren saken/
 Als hare beider wille was.
 Te vermeet mi niet das/
 Dat ic yet weet wat si daer deden/
 Mer si seiden met goeden vreden/
 Ende elkerlyc voer te lande/
 Als hi vech mochte sonder seande.
 Te seg v dat ic wel weet/
 Het was in enen zomer heet/
 Dat dese heeren te samen spraken/
 Alst is ghesit van haren saken.
 Daer te voren is bleuen doet/
 Cysrauen dochter des rouwe groet
 Hadde die Graue van Hollant.
 Syn sone was in Ingheleant/
 Dit woende metten Coninc daer.
 Ende coytelic hier naer/
 Gaderde die Graue van Vlaenderlant/
 Ont te zoeken echt Zeelant.
 Die Graue van Vlaenderlant daer ieghen
 Ende ontboet in allen wegghen/
 Ende al om vzienden ende om man/
 Ende ontboet al dat hi can/
 Ende treet op interste van Zeelant/
 Cote Vlissinghen thant/
 Ende somwilden Zouten lande.
 Die Vlamingen laghe ieghen Carssande/
 Siden polre bi der seure/
 Daer laghen si dus na ghebure/
 Dat charelijc andzen niet en sochte.
 Van kinisse haer Jan bedachte/
 Daer hi recht voer ter Sluse/
 Ende bozude daer vele huse/
 Ende quam weder sonder strijt.
 Doe gheuel een ander tyt/
 Deen ban-
 die met en
 van vrelke
 som sluis
 en Caland
 ten aensien

Frengt de
 spapel van
 de wolle te
 Dordrecht
 so lange hi
 Grauen
 beider had-
 de
 b Doo boete
 de in lan-
 der boete
 waerde.
 c Iken
 doet niet.

Graue Flo-
 rens trekt
 te Berg in
 Henegou bi
 syn neve.
 a Binnen
 desen tijdt
 ontboet
 hem sonder
 argelst.
 b Van be-
 greete hem
 te sien.

Ontboet
 sine manne
 ten lands-
 vvere.

Deen ban-
 die met en
 van vrelke
 som sluis
 en Caland
 ten aensien

Dat die Vriesen voeren ouer/
 Cote Casaut an den ouer/
 Ende stichte daer roef ende bzant.
 Die Vlamingen stonden op tander lant
 Ende saghen toe sine coninc weren.
 Als die Vriesen wonden keran/
 Doeren si weder an haren danc.
 Daer na waf niet lant/
 Die Vlaminghen haelden seep groet/
 Menighen hule menighen boet/
 Ende beleiden twater ghemene/
 So dat ter seip ne ghene/
 Mochte lipen ten was bi hem.
 Te seg v dat ic seker hen/
 Dat die Vlaminghen hem vermaten/
 Daer si te samen stonden of saten/
 Dat si in Zeelant wonden baren/
 Emmet met enre scoenre scaren/
 Daer die were niet en ware groet/
 Ende rieden toe menighen boet/
 Ende menighe toeghe die soudenieren/
 Ende voeren toe in Barlant sciere.
 Daer si luttel weren vonden.
 Ende hinghen op al dat si conden.
 Si bozuden huse ende kerken mede/
 Ende liepen tot sa menighe stede/
 Siden lande hare entare.
 Als die Graue wert des gheware/
 Wart al Zeelant toe in roere.
 Het riep al toe hure boere/
 Ende al Zeelant traecter were.
 Het ne hadde noyt volc sullen ghere/
 Te striden ieghen die Vlaminghe/
 Daer quam Doedijn van Euringhe/
 An den zide wel ghesaert/
 An dander zide quam ter daert/
 Die van Bosfelen al ghemene.
 Daer ne bleef man groet no elene.
 Sine treeten alle ter were.
 Als die Vlaminghen saghen there
 Van alle ziden tot hem comen/
 Pepnsden si dat waer haer byzomen
 Dat si ghinghen te sepe weder.
 Doe ginghen si vanden dike neder/
 Die op den dike waren comen.
 Als dandze dat hebben vernomen
 a Bin den lande ghinghen si lopen
 Cstepe waert bi groten hopen.
 Die Zeelander verlaghen dat/
 Ende volchden dat op die stat/
 Ende ghinghen heffen ende slaen.
 Doe gingen loep die waende ontgaen/
 Daer ontsloet toten dike/
 Hi spranc neder inden slake/
 Ende voer int water ouer thoest.
 Te wil daghem mi gheloeft/
 Dat aldaer ter stat verdonken/
 Die int zoute water zonken/
 Meer dan tien hondert man.
 Nu mogheb laghen dan/
 Daer daer eenich volc verlaghen.
 Der waerheit haer ic ghelaghen/
 Datter bleuen twee hondert boet/
 Die op den velde laghen bloet.
 Die op den velde laghen diemen vine.
 Daer ghesiede dese dinc/
 Datter Vlaminghe sa vele bleef/
 S. Symons alonde als men seef
 Ons heeren ier IIII.
 En vif en tueretich/ wijs soe wordert. c So baf
 Ant

vande Vla-
 minghen
 b randen.

a Sine son-
 des tegens.
 Die daer-
 entegen in
 Zeelant
 ouerschepē.

b Doo bi
 baren.

Maer vut
 den versta-
 gen.

c Best/mutse

a Binnen/
 in het lande

b Siebe als
 daer ter
 plaetsen

an
might be

1300

1300
@ grove of Chert

1300

1300

1300
1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1300

1200
1200

1200 1200 1200 1200 1200

1200

1200 1200

1200

1200 1200 1200 1200 1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200 1200

1200

1200

1200 1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200

1200

Int lant aldaer si waren/
Op ghetrect met eenre scaren/
Wel niet drie dusent mannen/
Die alle te stepe liepen danne/
Daer si drie hondert cume quamen/
Daer si vozen bloen met seamen.
Als die Graue quam int lant/
Quam hem boetscap al thant/
Dat die Vlaminghe waren verdoemt/
Ende si niet ghesweten comen/
Wat hi niet en vanghenen wille.
Doert seit hi ende swijghet stille:
Die gheuen mach die sel gheuen/
Ende den armen die laet leuen/
Ende sende oer moeder naect.
Dat se in Zeclant waren gheraect/
Sullen si thyns byinghen die mare/
Dat si nemmermeer daer nare
Segghen moghen niet en.

Der geuan-
gen vver-
den enigs
om gelaet
gelost, enige
naect thuis
gesonden.

Der schepen
bliven vele,
een vverde
gekregen,
en dandro
keren na
Vlaenderen.

De Graue
d'Engelsche
ontrowu
benindende,
verbint
hem met de
konine van
Frankrijk.

Dat si behouden in Zeclant kerem.
Dus wast ghedaen als hi woude.
Daer na gheueft alst wesen soude/
Dat een storm quam also groet/
Dat si ontfaghen alle die doet/
Dien sepen daer Zeclant voeren.
Die see begonste also roeren/
Dat die ankeren alle ghinghen.
Ende rechte in desen dinghen/
Quam een seip an enen zande/
Daer sitten bleef opten lande/
Mer vele lieuen diere waren inne.
Alsinen des woert in inne/
Doernen daer met menighen man/
Ende streetse doe met crachte an/
So dat si hem gheuen gheuen.
Alsaldu was vergaen/
Doeren die Vlaminghen thuis alle/
Ende dante Gode van haren gheualle/
Die dat lijf hadden onbegheuen.
Die Graue voer sijne weghen/
Ende sinte liede also wel/
Nu hoert wat hier na gheuel.
Recht corteliken daer na/
Doer die Graue als ic versta/
Toten Coninc te Parijs/
Daer wert hys ghemaect wijs/
Dat hi metten Coninc swoor.
Ic ben seker dat hi voer
Toten Coninc het dede hem noet.
Nochtan bleef hire na om doet/
Als ghi hier na sult verstaen.
Doe hi thuwelic was an ghegaen/
Mer sinen sone in Tughelant/
Loefde hem die Coninc thant/
Egheden legghen alle die leuen/
Ende te souden niet begheuen.
Mer hi hiet hem te weten dade:
Ende die Coninc wert te rade/
Eens anders doe hiet hem ontboet/
En ghinc hem ame dats wonder groet.
Die Graue dochte int herte sijn/
Ende pepinde is dit nu dijn.
Mozghen selt eens anders wesen.
Donden heb ic niet in desen
Enen anderen/ ende metten
Pepinde is moet hebben troest/
Had ic niet dat ic verloest
Worde/ende gheholpen mede.
Dus quam toe dat hi dat dede/

Hadde hem die Coninc sijn belof
Ghedaeu/hue waers neimmeer of
Hem ghegaen/dat wechmen wale.
Hi hadde ghedaen tot enen male/
Ghemaket sinen ouersten raet/
Ende verghen alle misdaet.
Den here van Kemstel en van Woerden/
Daer wile vozen of hoerden.
Si daden int hof dat si wouden/
Wat si deden was onbestouden/
So wel hadden sijn beyder gader.
Al had hi ghesijn haer vader/
Hinc hadde niet meer moghen creen.
Dat si al in quade kerem/
Als ghi noch hier na sult hozen.
Dese Graue wel ghebozen/
Hadde met Philips den Coninc
So besproken sine dinc/
Beide met scrifte ende metter tale/
Des ghijns sult volghen wale.
Ende keerde weder danen hi was come
Ende pepinde om sine vromen.
Daer te vozen was comen an/
Van Sprie den bisscop Jan/
Dat bisscopdom van Drecht/
Si den Pause diene daer na recht/
Dien stoel met haesten dede/
Ende gaf enen andren daer na mede/
Die wt Zabaut was ghebozen.
Van dien van Mechelen als wijt hozen.
Die was is Grauen naeste neue/
Ic salre of segghen eer ics begheue.
(Sule ianner was nopt ghehoert/
Noch op lant noch in die poert/
Al doe daer na ghesiede/
Onder deser ghenoender liede.)
Van haren werken/van haren daden/
Ende hoe die Graue wart verraden/
Ende wie die saken eerst toe hzochte/
Dus/here God wat hi dochte/
Die des eerst ghewaghen doeste/
Dat hinc so groet enen doeste/
Soude vanghen of verstaen/
Dat moghen wi merken ende verstaen/
Dattet sonderlinghe boutheit was/
Dat hinc doeste ghenendes dag.
Mer ic waent es als men segghet/
Dat bene dief den anderen plegghet
Wel te kennen als hinc siet/
Al had hinc te vozen niet
Ghesien binnen sijn tijt.
Dus ist dat ghi zeker sijn/
Dat die verrader hemet wale/
Sijn ghelike tot elken male/
An sinen woerden/an sinen ghedane.
Dus ist dat ic mi veruane
Dat hinc wel kende dies begangte/
Ende hi den Graue quaet ionste
Droech int herte dus mocht sijn.
Nu heer idter reden mijn/
Daer ic se liet/ende daer ic aue
Began te spreken/doe die Graue
Comen was vanden Coninc/
Phide hi hem om een dinc/
Hoe hi dat beste rade gheraken/
Dat hi soe dinc soude maken
Tusschen den Heren vanden ghestichte/
Dat te doene was niet lichte/
Want hi die van Woerden minde/
Ende van Kemstel hi oec kinde/
E iij Ende

De Here
vā Amstel,
en van
Woerden
verheuen.
a Onbetijg

Villem vā
Mechelen
s'raus ne-
ne vverde
Bischoep.

b Gensende/
int andert
doorgeuen/
daer dan
spreken.

De Graue
poocht sijn
Heren on-
derlinge te
verenigen.

Ende die van Zulen machrich zere.
Hier om pijnde hem dese here
Dit te brenghen ouer een/
Alst ~~hem~~ daer na seuen.

Des Grauen
huys-
vrouw
sterft.

Sin deser tyt gheuel hem soe/
Des hi niet rechte was onvroet/
Dat ~~hem~~ ^{hij} woude sin wyf verseiet
Want ~~hem~~ ^{hij} woude alst God ghebiet/
So moeten wi alle gader doen.
Alsinen seeref tincarnatioen
Ons Heren/ dusent twee hondert mede/
Ende seuen tnegentich/teure stede
Siemen noch heet ~~in~~ die Haghe/
Recht opten goeden vridaghe/
Alsinen plegghet ons Heren doet
Te ghebenken met oetmoede groet/
Verseiet die Vrouwe van den liue/
Die prijs hadde bouen alle wine/
In doechden ende in oetmoedicheden.
Noch prijsmeuse opten dach van heden/
Die hozen ~~hem~~ ^{hij} van haren leuen/
Hoe lieflic si die begheuen/
Ende al die lieben plach tontsaen.
Alst aldus was vergaen/
Most bliuen alst was gheschiet/
Die Graue ne wilde laten niet/
Vine ~~hadde~~ ^{hadde} die Vrouwe doen ter aerde/
Met een ende met groter waerde.
Te kempsburch legghet si begrauen/
In enen cloester van groter hauen/
Daer in wouen swarte nommen/
Die lesen ende singhen comen.

a Dat hise
met sulker
waerde des
de begraue.

Ceract van
Velsen
trekt op syn
silde de Heer
van Voer-
den tegens
Graue Flo-
rens in
welken die
grootelike
gehouden
was.

b Den ou-
den haet.

Dus was die Vrouwe ter aerde bzocht/
Des was die Graue wel bedocht
Dat hise a beghine also wel.
Nu hoert vanden verraders sel/
Wat si dochten ende wat si rieden/
Alsinen selue hoerde bedieden
Gheraet van Velsen den moednare/
Daer hys lpede openbare
Hoe hi die moert eerst bedochte/
Ende hoe hys an den anderen bzochte/
Ende hoe hi begonde sire daet.
Ten eersten male socht hi raet/
Ende legghet hem te vozen danne/
Den here van Woerden Hermanne/
Die was des Grauen nauste raet.
Ende hi ghedochte al onder daet/
Hacne die Graue hadde verdzuen/
Ende gaerne had ghenomen kleuen.
Als ic te vozen heb ghesproken/
Ende prijsde dit wert nu ghewoken/
Dat ghi mi dicke hebt ghedaen.
Ghi moets nu in boeten staen/
Ten minen wille moet ic leuen.
Daer ~~het~~ ^{hij} ~~had~~ ^{had} begheuen
Die doghet ende al goet ghedocht.
Mi dinct dat hi wel slachten mocht/
Den quaden mensch als Catoen segghet/
Die enmer niement goeder s plegghet/
Daer ~~der~~ ^{der} soene ~~misset~~ ^{misset} te denken/
Vine ~~misset~~ ^{misset} die b vete laten zenken/
Ende dochte ~~al~~ ^{al} sinen ghedochte/
Hoe qualike hys ~~doen~~ ^{doen} mochte/
Ende int herte ghene stede.
Want het is der quader zede/
Dat si ghedenken der quader dade/
Dat si bi vrien seuen ende bi rade/
c ~~haben~~ ^{haben} te goed slaten maken.
O Harman bi wat saken

Woudstu der quader name ontfaen/
Was di niet ghenoech ghedaen/
Dan al dat di te rechte misquam.
Daer bi woudstu den Graue so gram.
Most hi niet bliuen onbesouden/
Had hi di qualic vergouden.
Hi hadde di ghemaket rike/
Ende dinen gheburen al ghelike.
Hi stercte di met allen ghene.
Hadstu te doen gheschadt een here
Dre sinen lande/du hads macht/
Wt te leden al sine kracht.
Hi betrouwede alles di/
Der so weet ic wel dat hi
Csinen ouersten rade di had gheset/
Ende betrouwede di vele bet/
Dan du hem naer dees anseine.
Du bzoechs oec die cleder sine.
Ende du Gheraet selle man/
Bzoechs oec sine cleder an.
Du hads van kinde met hem ghewesen.
Dus danc wonder hoerd ic nopt lesen/
Dan beginne toten ende.
Nu is tyt dat ic wende
Weder an die verractscap groet/
Die si dzeuen tot sire doet.

Doe si des onder hem tneen
Wel bzoegghen ouer een/
Leiden si dit te vozen doe/
Den here van Huic die nam daer toe
Den here van Huysden heren Janne.
Dese worden te rade danne/
Wiemen dit onderken mochte.
Die here van Huic hem bedochte
In sire herten/ende nam des c goem/
Dat hi te Bergen an den soem/
Maecte enen dach van doet beten/
Daer te soenen. suldi weten/
Wat die dach bediede dare.
Als Gheraet lpede openbare/
Der soene was al een gheswijch/
Mer si leyden hare crijch
An den verradenisse vanden Graue/
Des si niet ~~wilden~~ ^{wilden} seiden aue/
Ende bzoegghen ouer een/
Als hem ~~daer~~ ^{daer} na wel scheen.
Die here van Huic ~~ghelofden~~ ^{ghelofden} daer/
Te doen hebben ouer waer
Helpe des Hertoghen van Brabant/
Ende des Grauen van Blanderlant/
Ende des Coninc van Inghelant mede.
Oec ghelofde hi hem ter stede/
Dat hi dat soude versien.
Dat sine doesten niet ont sien/
Dat se Jan ~~het~~ ^{het} ~~beten~~ ^{beten} soude.
d Dat ghelofde hi ~~ende~~ ^{ende} also c houde
Wart ~~ad~~ ^{ad} daer ~~zeker~~ ^{zeker} ghedaen.
Daer na ist also vergaen/
Dat te Camerac was gheleget
Een dach van dien datmen segghet
Dat dese sticken worden gheuef/
Also als hem dochte best/
Bi den rade mijns Heren Ghyen/
Ende Robbrechts hovic lven/
Ende bi den Hertoghe van Brabant/
Ende bi den rade van Inghelant.
Dese ract so wiste wale/
Als ic verfont an Gheraets tale/
Vele lieben van sinen lande/
Dien dat dochte wesen scande/
Doemen

Si kregen
mede tot
hun de H.
van Kuik
en de Here
van Huic
den.
Ende in den
dacht te
Bergen.
c Nam dat
waer/
bzocht te
weghe.

d Duten.
e Also dja.
En te Ka-
merik den
Hertoch
van Bra-
bants.
Van dit
verract
wisten
vele die
emishaech-
den ver-
suogen
nochtans.

† hortstich

† geyvancin

† dach

301. grav

† spruch

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

† 2000

Ussur
Fiedrof
A. Kibinsin wale gimbini
D. grove hahhah
P. mochten
V. ghail

Doemen hem dat leyde te bozen/
Ende ne wonder niet van hozen/
Ende ghedoghdent ende sweghen stille/
Ende lieten hem doen al haren wille.
Dit was ene sware lesse.
Oec so wiste van si wesse/
Wijn heer Jan die dese rwoert
Ses synre knapen seide voert/
Des hadden si wel groten vaer/
Dat wt soude comen/ ende ghingen naer
Ende binghen al sinen hozen sal/
Gheuet mi God goet gheual/
Eortelike alst gheuei/
Ende ghi sult verstanden wel.

De Heer
van Kuik
ontsegget
den Graue.

Du verstaet al hier ter stede/
Theren van kuiks behendiche. ^a
Hi ontseide den Graue allene/
Dat ne dede anders ghene
Van hem allen/ sonder hi/
Ende ontboet hem/ of dat si/
Dat ic ga ter heren rade/
Daer v of mach comen scade
An v lijf/ of an v ere/
Ic wil mi in allen here/
Ieghen v daer in verwaren.
Die Graue wert lachende twaren/
Dan wonder int herte/ suldi weten/
Ende seide: nu wat sal ic eten/
Die Here van Kuik ontfiet mi/
Si desen Pape. wat meent hi
Sel hi mit vren lande bliuen/
So salre eume penent in bliuen.
Het was een Pape die dit seide/
Ende den Graue te bozen leide/
Dan t'heren wegghen in enen bziele
Dan Kuik doer sine lieue.
Als die Graue die lettren hoerde/
Stont daer in gheloeft der woerde
Die v dese Pape segghet.

a Verbaest.

b Waerde
here.

c Daer hi
sich seluen
versekert
hielden.
Graue Flo-
rent en
acht sulks
niet, niet
vverende
siner vrien-
den so schē-
dich ver-
raedt, dats
alle hun
magen ver-
vrijt mo-
sten hebben.
d Besettet/
belaget/
berraden.

Die Pape wert doe a ontwegghet/
Ende seer onbaen ende veruuert.
Die Graue spae: hoert har b waert/
Ende doet v boet/scap stontelike/
V ne messiet niet sekerlike.
Doe seide die Pape alst bozen staet/
Mettien hi sine baerden gaet.
Hine doxte daer niet langhe bliuen/
Hi duchte datmen soude ontluien.
Die Graue hieten doe gheleiden/
Datmen niet van hem souden seiden/
Er hi ware in sin c ghehult/
Dus seiet die Pape van hem bout.
Die Pape voer daer hi begheerde/
Datten man ne gheen en deerde/
Te ipements vrient bleef die Graue/
Ende seer of hire niet om en gaue/
Dat hi aldus was ontseghet.
Ende pensde als ele goet man plegghet/
In minen lande mach hi mi niet/
Het misdoen so wats/ ghescriet.
Hi waende dat al sine liede d
Ghetrouwe waren/ so wats ghescriede/
Mer hinc soude niet gheueten/
Dat hi van binnen was d beseten.
Noch veruare e mit der scande/
Dat dit ghescriede in sinen lande.
Dat dese verrade hebben ghelaten
Den maghen vervrijt/ si moghen se haten
Nochtan so ne is niemant vroeder/
Die dat veruirt pement goeder.

Dat sijn maech heuet misdaen/
Die selue eer soude aue gaen.
Die doet/ eer hem dat ghescriede
Eer hi daer pet toe dede of riede.
Die goede ne sijn dargher niet/
Al is den quaden dit ghesriet.
Mer si sijn te beter vele/
Dat si hem in haren spele
Niet en heren/ mer altoes pogghen/
Doe dat si se a nedzen mogghen.
Du hoert al hier een ghelike.
Doe onse Here in Hemelrike/
Alle die Englen had ghemact/
In hare nature wel gheract/
Ende hi hem haren vrien wille
Gaf te doen lude ende stille:
Dene coes te sine Gode/
Ende al te doen sine ghebode.
Dander die verhoef hem daer/
Om dat hi seone was ende claer/
So woude hi wesen Godes ghelike.
Doe ne mochte hi in Hemelrike
Niet langhe bliuen/ hinc moste vallen/
Ende wart de leelicheit van hem allen.
Ende die quaterste verre te bozen/
Dan dien die t'sijne scaren hozen.
Ende wie hem volghede mer herten aue/
Die ontfinghen sine ghebane.
Nochtan sijn si niet enen quaet/
Eic is gheloeft na sine daet.
Sonninghe min ende sonninghe bet/
Es hem haer toyment gheset.
Nochtan en heuet daer niemant goet.
Trouw die ghene die misdoet/
Salmen louen niet swaren loue/
Want hi hem seluen doet die houe.
Dander Engelen sekerlike
Die doe bliuen in Hemelrike/
Waren hier of niet veruuert/
Dat hare gheselschap also vaert.
Mer si waren te seker vele/
Dat si niet keerden te haren spele.
Onse Here ne heefte te leder niet.
Dat den anderen dat is ghesiet/
Want si doen al sijn ghebot.
Hier bi dunet hi mi wesen sat/
Die goede lieden wil blameren/
Die hem houden met allen eren
An die trouwe ende an die dogghet/
Dus ist dat ghi merken mogghet/
Dat die ghetrouwe sekerlike/
Om al dat goet van aertrike e
Dade trouwe ende anders niet.
Du heer ic weder daer ict liet.

Al ist dat
vroms
quader
bloetver-
vanten
halser er-
ger niet
en sijn.

a Hun quā-
der vrien-
delyc te be-
letten.
b Job 4. ed.
18. v. 2. Het
21. 4. b.
Job. 4. b.
En als
sonninge
gemeent
hebben/
Esai 14. 1.

Die Graue Florens had begonnen
Also als wi ghemerken comen/
Soene te maken onder die heren
Vanden ghesichte/ doe woude heren
Hem daer aue dat hiet voldade/
Doe so wert hi oec te rade/
Dat hi doe versoenen liet
c Varen Wolfaerde/ dat hi hem niet
Met sinen liue soude begheuen/
Want si waren na gheuenen/
Des ghetroude hi hem te bet.
Die Graue Florens hem daer toe set/
Doe hi die dinghen te soene vrochte.
Du hoert wie's hi hem bedochte.
Hi voer t'vrecht in die stat/
Ende omboert daer ende dat

De Graue
koemt enen
wel v-
recht om si-
ne heren
ren vrede
te brengen.
c Heet.

Die

Die Here dat si tot hem quamen/
Ende dede omvinden oec bi namen.
So dat si quamen alle ghemene/
Van beiden siden groet ende cleene/
Ende bleuens op syn segghen daer.
Doe beriet hi hem daer naer/
Dat hi daer so langhe lach/
Dat hi recht op enen dach/
Syn segghen seide vander soene.
Du hoert wat hi achte te doene/
Om dat hem dochte op die staut/
Dat gelt te groet vijf hondert pant/
Gaf hi daer toe van sinen goede/
Dats hem te bet soude syn te moede/
Ende te min soude bestelden/
Die die penninghen soude gheliden.
Daer was gheset ende ghedaen/
Hiet hi ^astaphans eten gaen.
Hi dede alle met hem eten/
Bi sine ziden waren gheseten/
Herman van Woerde en her Ghisebzecht
^bHeer van Kemstel die ouer recht
Alroes t'sijne tasten saten/
Ende met hem dionken ende aten.
Dander waren gheseten daer/
Dene vozen dander naer/
Als daer betaelden een ghelike.
Men at ende dzanc blidelihe
Ouer al inden houe.
Die herberghe was van goeden loue/
Want een hoghe auont was/
Was mens vele te blider dag.
Mer dat hof moeste seiden/
Noch een auont met droefheden/
Dat pepinse van Woerde die verrader/
Ende sine ghesellen al te gader/
Nocht na haren wille gaen.
Als gheten was ende op ghedaen/
Ghinc die Graue in sine rusten/
Hem begonste slapens lusten.
Ende elc ghinc daer hi woude.
Doe gheueilt alst wesen soude/
Dat die verrader trechte te samen/
So dat si bliter stat doe quamen/
Ende reden vozen ouer die wepde/
Ende hadden lieden in haer gheleide/
Die alle tharnasch mit hem reden/
Die si mer behendicheden
Hadden brocht met hem daer/
Die sieder wilden al daer naer/
Dat si te stomen hadde ghesyn/
Dat segget mi tgheloue myn.
Si soudent hem node hebben ghescecht.
Ic wane dats ele verrader plectht/
"Dat hi ^cwas seker daer heelt/
"Den ghenen die sinen raet
"Niet en weet al wil hi dat si
"Bi hem wesen dats daer bi/
"So hi meer volk dzinet int stic/
"So hi meer helpen heuet int pic/
"Die mede besmit syn in die daet/
"Al ne gauen si niet den raet.
Hoert hier grote iammerhebe/
Die de Here van Kemstel dede/
Op den naneliken dach.
Hi ghinc daer die Graue lach/
Ende weeten wt sinen slape/
Dat en dorste doen gheen knape/
Ende seide ghi slaep al te laue.
Also dat die Graue ontspranc/

Ende sprac: wie is daer die bent sprac hi
Ghisebzecht/ also scone weder alst si/
So slaep te langhe vele/
Ghi sult wt varen met veder spele/
Want dat weder is so scone.
Als die Graue hoerde dat gone/
Sprac hi: ic heb te langhe gheslapen.
Nocht mi enich van minen knapen.
Ic salt doen sprac hi doe.
Ende seide den ramerlinghen toe:
Gaet tuwen Here ende segt hem dat
Ic ride vozen vter stat/
Laten comen als hi wille.
Die Graue ne sweech niet stille/
Hi seide: heer Ghisebzecht hier inne/
Sel ic v sinte Gheerden minne
Gheuen eer wi henem riden.
Men brochte den wijn ten seluen tiden.
Die Graue hiet schenken den wijn/
Ende seide: dzinet vander hant myn
Sinte Gheerden minne/ende vaert wel.
Doe nam die verrader sel/
Den wijn van Grauen hant/
Ende heerde hem onme thant/
Ende seide: ^dbijs gheseit ic ga varen.
Die Graue hiet sonder sparen/
Damen zadelde metter daet/
Sonder merren alle die paert. ^e
Syn neue Jan t'Grauen sone
Van Henegoutwen vernam dat gone/
Ende hiet sine paerden zadelen alle.
Hi wiste luttel van den gheualle.
Dat hem aen die daert ghesiede.
Gheraet van Doerne ende luttel liede/
Neden mitten Graue doe.
Hi sprac sinen knapen toe/
Volcht mi als ghi sijt ghereet/
Ic vare vozen. ende hi leet
Die strate mitten twee kinden/
Diene bepde gader minnen.
Hi reet voert ter poorten wt/
Blidelic sonder ghelout.
Doe hi op die wepde quam/
Sach hi voer hem/ende vernam
Den here van Woerden/houden daer.
Als hi ^fhinc wort ghelwaer/
Reet hi tot hem om dat hi woude
Dzaghen waer hi riden soude.
Doe hi dus quam gheuaren/
Doeren teghens hem teene starren
Die van Woerden ende van Kemstel
Gheraet van Velsen die moerdenaer segen.
Daer quam Arent van Benscop/
Gheraet van Crapenhorst inden hoep/
Willem van Ceylinghe quam daer mede/
En Willem van Saende ter seluer stede/
Daer quam iuenich man
Die ic ghenomen niet en can.
Als si dus quamen te ghemoeft/
Heuet hise alre eerst ghegroet.
En Herman van Woerde reet hem aen/
Als diene wille hadde te vane.
Ende grepen bi den bzeppel saen/
D hoghe sproonghen syn ghedaen/
Ghinc sult niet meer der voeren dzinen/
Sprac hi/Heermeefer ghi moet hier bli-
Onse ghebaughen/ist lief of leet. (uen
Ic seg v dat ic wel weet/
Dat die Graue hilt ouerspel/
Want hi loech dat weet ic wel.

Ende

a Dan ston-
den an.De vere-
nichde no-
det hi sner-
taste te sa-
men.b Teghens
recht/ als
die hem ge-
vee waren.En vā daer
buiten in
de laghe.c Tharnas-
nisch.Die van
Amstel na
dat hi den
Graue als
een vveid.
spele ghe-
voren
haddes rids
mede voor
heen.De Graue
volget.d Reet doot
de strate.f Verde van
sine verrad-
ders geuane

† ontloot se

† tē

† nean a. t. m. t. d. l. l.

† h. a. d. v.

† d. a. d. v.

†

† q. u. a. m.

† a. d. v.

† s. i. n. d. a. d. v.

† g. i. d. v. d. i. d. v.

† d. v.

† g. o. d. h. o. d. d.

† a. l. t. d. v. a. d. v. t.

† b. i. d. d. v. m. t. t. d. v. a. d. v. t.

† p. v. i. n. d. d.

† i. n.

† a. d. v.

† a. d. v. m. t. d. l. l.

† f. d. l. l.

† v. o. c. m. d. d.

† v. o. i.

† s. d. h. v.

x 643.4.45

7 of 00

© 2001, 1998, 1997

1 m

3 m

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

© 2001, 1998, 1997

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

1.20.10.11

Ende andmoerde den sellen man:
 Helpt seit hi in bin nochtan
 a Ken ben
 nochtans
 geen geban-
 gen.
 Ie moet nu op dese tijt/
 Dwen seonen spaerwaer dzaghen/
 b Nam.
 De te lichter ende inwen maghen.
 Den spaerwaer dat hi vramt/
 Ende nannen hem vander hant.
 Die Graue sloech syn hant ten zwaerde/
 Als die ghene die begaerde
 Hem te weren mocht hem ghesien.
 Gheraet van Delsen trac mettien
 Syn zwaert/ende zwoer bi Gode/
 Gh' mocht dat ghemaken ode/
 Ic sta v tswaer in toten tanden.
 c Doen be-
 anderen/
 daeren/
 schyken.
 Dat mocht den Graue seer c anden/
 Datten Gheraet woude ontfien.
 Daer most hi ghenanghen bliuen/
 Wast hem lief ofte leet.
 Een knape daer tusseken rect/
 Die met Janne daer was comen/
 Ende hadt hem gaderne benomen.
 Die knape wert daer ghewont seer/
 Ende syn paert ten sellen heer
 Wort gheslegghen inden hals.
 Die knape als ende als/
 Pynde hem ter were ende niemint el.
 a En en dan
 niet weten.
 De twee
 iongelingen
 elieden
 binnen
 Verrechi.
 En can gheweten hoer gheuel/
 Dat si die kinder lieten riden.
 Vadden sise gheuanghen ten sellen riden.
 Ic waren alle te bouen bliuen.
 Ic wane wel dat si beneben
 Deen den anderen ter stat waert reden.
 Si hadden goede paerden bescreden/
 Ende reden seer ter poert waert/
 Wat ghelopen mochte die paert.
 Als si quamen in die stat/
 Ende men daer verpfehebe dat/
 Warena die vziende tonghemake/
 Alst billic was om dese zake.
 Die viande waren an dander zide/
 Van deser vanchenisse blide.
 Si boeren te vuden mitten Graue/
 Ic huse dat hi mit sere haue/
 Hadde ghecoft ende doen maken.
 Hem dochte doe in allen zaken/
 Dat si wel hadden gheuen.
 Dit ghesiede inden iaren
 Ons Heeren Gods dat hi bleef
 c Gheuen/ al sine seeref
 Necht doe ons Heeren iacer/
 F I I I. hondert ende daer naer/
 Effen t Regentich ende seffe/
 Alst was op zinte Jans wesse/
 Op die Vigilie daer te vozen.
 Hier na suldi haren horen/
 Vanden lieden vanden lande/
 Hoe doe rees een nyewe scande.
 Ende sal eerst zegghe vanden lieden/
 Die hucuelic van Drecht seiden.
 Die heere van Erkel nam beide
 Die twee kinder in syn ghelepde/
 Ende boerde se sinen huse mede/
 Om te hebben beteren vrede.
 Daer na boerdenenise in die poert
 Cordrecht/alsinen heeft ghehoert.
 Heer Wolferc nam Cordrecht mede/
 Ghi moghet horen wat hi dede.
 Hi want die poerters seer bedoeft/
 Ende sepe wel dat hem behoert/
 En vuerden
 vande heer
 van Arkel
 se Dor-
 drechi ge-
 bracht.
 Heer VVol-
 faerde ra-
 det zelands
 tegen den

Dat al lant best ware/
 Ende dat hi vricht al openbare/
 Dat die van Vlaendzen sullen comen/
 Daer ieghen es goet raet ghenomen/
 Datmens hem doe weder staet.
 Want ic heb sorge groet
 Int herte/ende groet daer/
 Ic sout heren waer te daer/
 Sprac hi daer al int ghemene/
 Wont mi helpen groet ende elene/
 Dat ic in Zeelant mochte comen.
 Ic hope tsoide ons allen vromen.
 Die poeters die alle routwich waren/
 Seppen heere wyl sullen varen
 Met v daer v wille si.
 Hi sepe so sent met mi/
 Twee cogghen die mi gheleiden/
 Hier en doech gheen langher beiden.
 Ic vrichte si sullen ghecomen sin/
 Eer ic come ten huse mijn.
 Die meeste haest waer ons goet.
 Die poeters setten metter poert
 Twee cogghen diene boeren daer
 Hi wesen woude. ghi sult hier naer
 Horen wat hi doe bedoeft.
 Doe die Graue gheuanghen bleef/
 Ende mens int lant wert gheware/
 Doe nam Philips van Vassenaer/
 Cgrauen zeghel ende sloechen ontwee/
 Voer den raet datmen niet mee
 Daer mede zegghele mochte.
 Hi pepasde wel doe hi dat dochte.
 Ic voer thups sinen maghen.
 Ic solc ghemene wert doe claghen/
 Dat haer heere gheuanghen was.
 Ic vermaende hem selue dag/
 Dat hi sinen heere bescuuden soude/
 Of dat hire om steruen woude.
 Dat volc wart al in roere/
 Ende verwoet om dese boere/
 Die kenemare die vziende mebe/
 Ende Waterlanders boeren ter stede/
 Daermen hem dede verstaen/
 Dat haer heere woude gheuen/
 Dat was te vuden doe si daer quamen/
 Mochten si doen ghene vramen.
 Want dat volc is sonder houet/
 Doch luttel of niet des ghelouet.
 Si boeren velen op die Zee/
 Daer vier vule hier drie hier twee/
 Necht als volc dat wilde ontfinnen.
 Doe dit vernamen die van dinnen/
 Seppen si den Graue doet v lieden
 Heren/waert dat ons misseide/
 Ghi souter selue om steruen mede.
 Die Graue sende staphans ter stede/
 Enen vrief/ende ontboer
 Sinen lieden elen ende groet/
 Dat si thups al stille saten/
 Hi hoopte cortelie der baten/
 Dat hi mit minnen soude comen wt.
 Dat volc wert doe so lutt/
 Dat wel naer al was verdoeft.
 a Gods had hebbe hi dies ghelocft/
 Spraken die ouden metten ionghen/
 Sine hebben hier toe bedwonghen.
 Ons ne sulsi niet ontgaen.
 Als die verraders dit verstaen/
 Waren si niet te bliuen bout/
 Ende wilden boeren in haer behout/
 F n
 Werre

Vlamingen
 te versien.

De Heer v
 Vassenaer
 doet sGra-
 uen zegel
 breken.

De Kene-
 maers en
 Vwaterlan-
 ders komen
 voor Mui-
 den.

a Doonst/
 nu, doordoe/
 b Doget/
 hieget/ken/
 luttel uit
 beschten.

c Klaesbede/
 dpat/obte
 moete hem
 baten.
 De verrä-
 ders meene-
 de de Graue
 uit het lant
 te voeren,
 vuerden
 vande
 Naerders
 aagereen.

Derre in den ander lande.
Die van Daerden liep seker thant/
Ende leide hem een laghe
Necht opren vijften daghe
Souden sine voeren hare vaerde/
Ende setten doe op enen paerde/
Ende bonden hem sine voete
Onder tpaert harde onsoete/
Ende enen handschoe inden mont.
Dit seide mi dient was cont/
Ende diene dus ghebonden vant.
Doe voerden sine althant/
Toe dat si bi Daerden quamen.
Doe versaghen si ende vernamen
Die liede ligghen in dat rozen.
Gheraet van Delsen die reet vozen/
Ende vzaechde hem wat si sochten.
Dander seiden dat si vzochten/ (be/
Dat woude si hebbe dat waer die Gra-
dien wouden si laten en gheen have.
a Dan sal niet wesen sprac Gheraet/
Vvaer over
hi van Ge-
raet van
Velsen door
steken
voert.
b Terstont.
c Ende
haelt/ gekre-
ghen.
d Voerden
hem.
Honden to-
nen getrou-
vicheit an
den Crane.
Die Grave ne escheuet ontgaen:
Want hi ant paert was ghebonden.
Daer stac hinc ten selven stonden
Metten swaerde door den live/
Ende gaf hem wonden meer dan vbe.
Oec stac hinc mit hert aldaer/
Datmen vant al openbaer.
Si gaven hem ten selven stonden
So diepe en so menighe wonden/
Dat hi daer den gheest op gaf/
Oec die van Daerden niet wisten daer af.
Doe sijt vernamen liepen si toe/
Ende Gheraerde van Delsen was doe
Syn paert so verre van hem ghegaen/
Dat hys niet en mochte vaen.
Een syn knape gaf hem syn paert/
* Hi sat op/ ende ontreet ter vaert.
So deden si die op paerde waren.
Ende die knape wart vvaeren
Dan dinc van Daerden die niet verbeide
Dat sine op een rade leyden/
Ende hebben sine lede te bloken.
Dus wart die Grave eerst ghewoeken.
d Hi den Grave dus vonden doet/
Hadden sjs alle rouwe groet/
Ende namen den doden niet zericheden:
Si vzoeghen daer vander sciden
Ter ander stat/ daer sine ontleben/
Ende balsemden/ ende vereden/
Ende leyden in enen ferne.
3 Des si int herte dogheden pine/
Ende scepten coztelic daer naer/
Ende voerden tot Alenaer/
Daer settemint inden choze.
Die wonder hozen wil/ die hoze:
Twee winden waren hem ghegheven
Dan een spure nichten die bi hem bleven
Daer hi ghinc of waer hi stont.
Oec was nu ghemaket cont/
Dat si liepen mede an die vaert/
Daer die Grave ghehanghen waert:

Ende liepen mede tot Muden.
Dit marcten ende sagghen vele luden/
Ende bleven tot op dien dach/
Datmen hem gaf den doetslach.
Doe sine voerden liepen si mede/
Necht aldaer ter selver stede/
Doemen moorde si sagghen toe.
Als hi was doet/ si ginghen doe
Bi hem ligghen bede gader/
Alst kint doet bi sinen vader.
Die van Daerden vonden se daer/
Almen mi seide ober waer.
Doemen den Grave voeren soude/
Si quamen te sepe also houde.
Si spionghen in ende voeren mede
Al tot Alenaer in die stede.
Doe si quamen tot Alenaer/
Ghinghen si ligghen bider bare. R
Oec seide mi een garsoen
Dese verwaerde in dit doet/
Dat si ghevast hadden so langhe/
Dat hi hem bi bedwanghe
Moest gheben soete melc:
Oec seide hi mi dat elc
Gheen vanden twee eten woude/
Ende weet hoet quam/ of bi wat stoude/
Vimen langhe tijt daer naer
Dus bleven si aldaer
Coter wilen enten daghe
Datmen groef mit groter elaghe.
Doe bedenense wech leden/
Die node van dancen wilden sceden.
Hadden si moeten si waren bleven
Ligghende wanic al haer leven.
Kersten mensche hoert dit wonder/
Dat die hondelijn verfordet
Mude haren here/ soe/
Dat si bi hem bleven doe/
Daermen vint ende sloech.
Daer dogheden si hem gheloech/
Dat sine minnen van rechter scout.
Daer die Moordenaers waren so bout/
Dat si vernorden haren here/
Die hem ghedaen hadde sate ere
Te menigher we ende stonde.
Hier waren si argher dan sionde.
Al had hi te vozen misdaen/
b Jane hadden si die soerie ontfaen/
Ende was vergheden altemale/
Ende stenen vzienden also wale/
Als enighe lieden mochten wesen.
Dus so dinket mi in desen/
Dat honden niet syn so quact/
Es hem ghedaen enighe misdaet
Dan sinen here hoe groet het si/
Hi come tot hem/ op dat hi
Hem anespreke lieflike/
Ende verghet ewelike/
Al had hi hem gheslegghen den voet
Of mer dese moeders vertoet/
Hebben haren here verbeten/
Hem niet allene suldi weten/
Mer hem selven ende menighen man/
Als ic een deels segghen can/
Daer stede hebet al openbaer/ 2
Ende ontbinden sal hier naer.
1 kinder/ maghen hebben si onteert/
Die an haer doen hebben gheleert.
Die noch in haren doene houden/
Sullen verraders syn ghesouden/

a De dienste
knapen.

Dien sine
mannen
vermoordet
hadden.

b Si hadde
ia/ si hadden
minners.

Alle

† oerhede

† oer

† oer tal

† oer

† oer

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

* oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede
† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

† oerhede

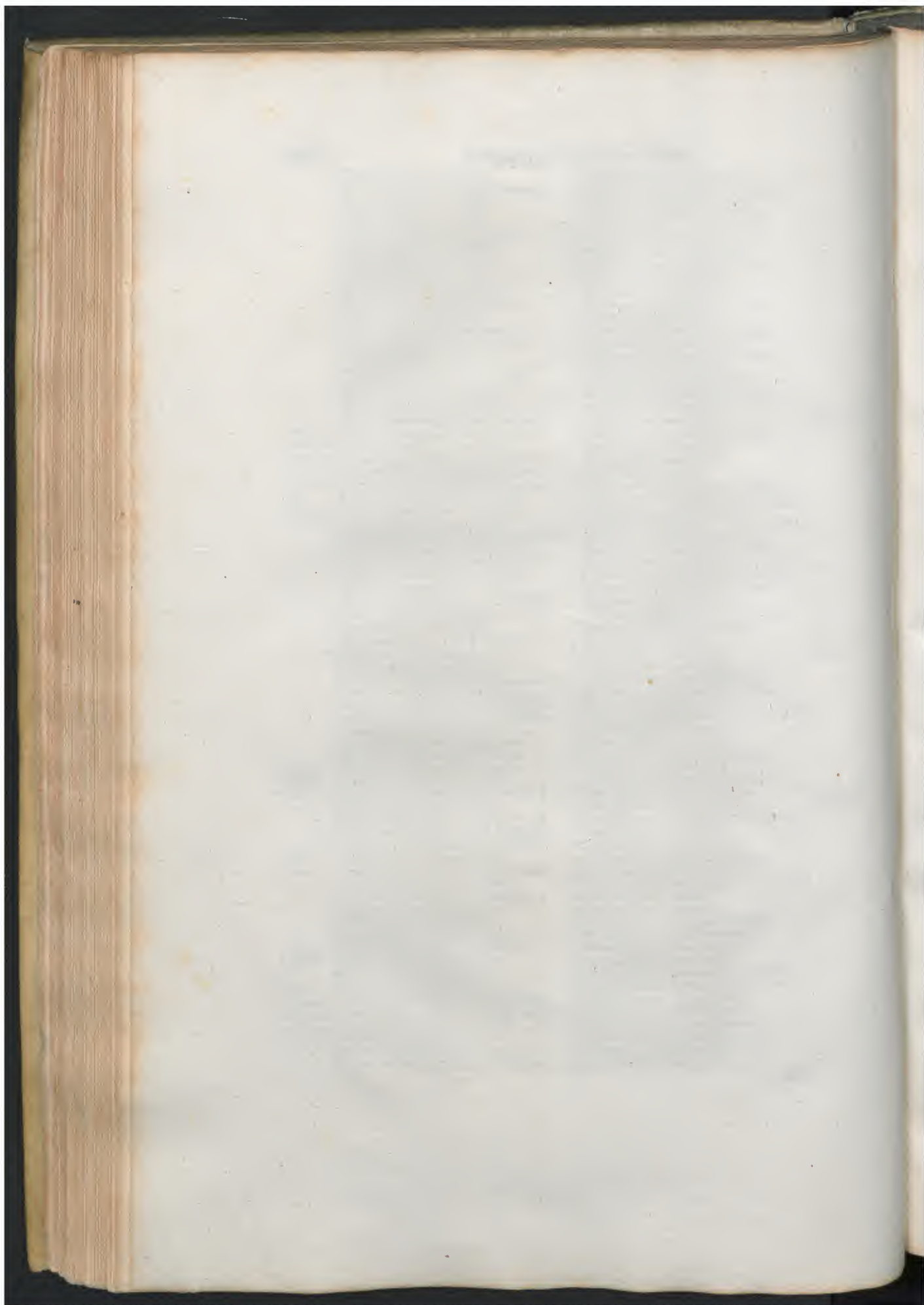
† oerhede

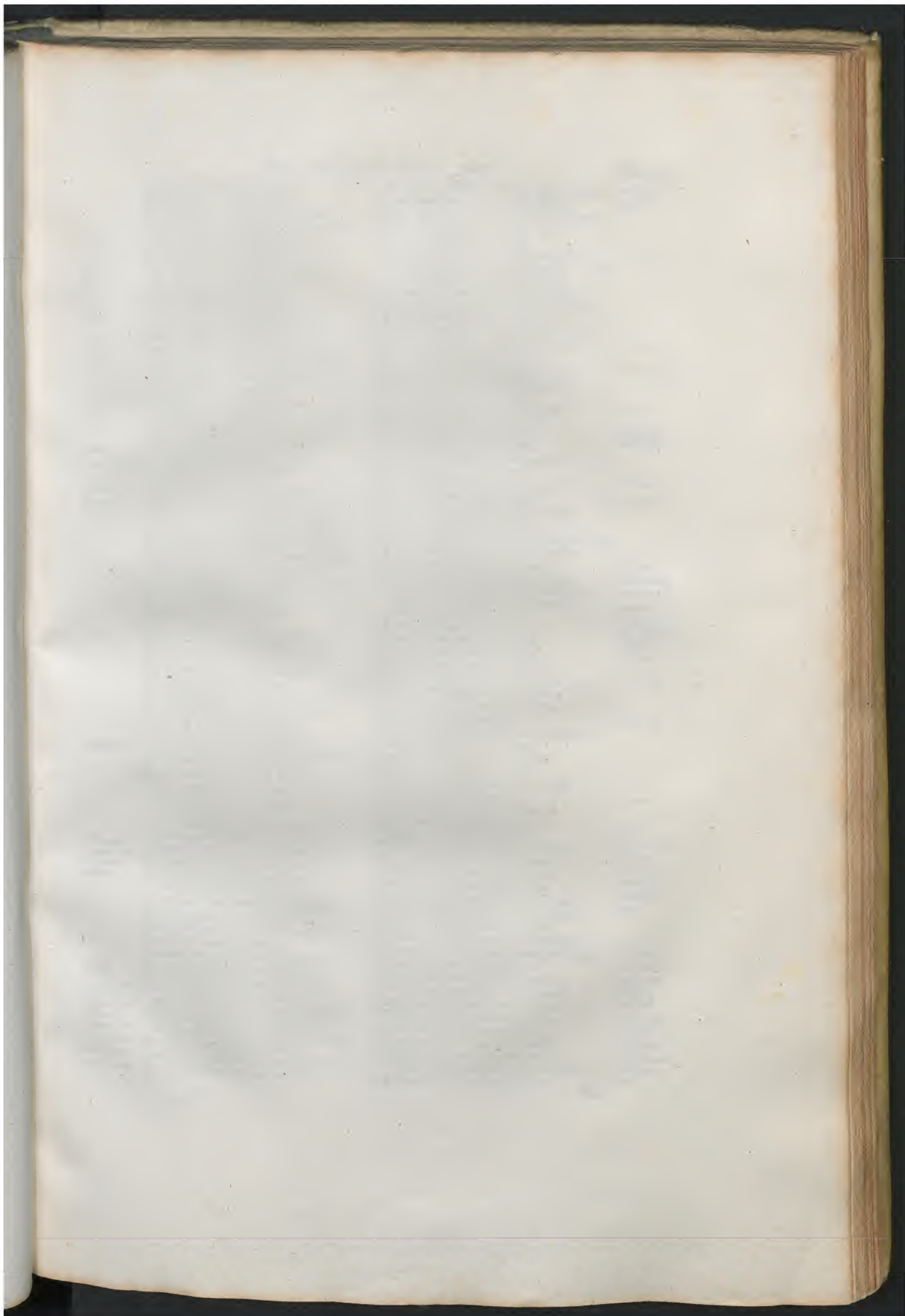
† oerhede

† oerhede

† oerhede

fupde

fudeis

phi

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

th

Die van
Velsen
vlucht op
Kronen-
burch.

Die van
Aemstel en
VVoerden
mit den
lande.

Geraet
van Velsen
verdr op
Kronen-
burch be-
set.

a Gmelde.

b De ghe-
meene van
Floort hol-
lande.

c Deet
Olof/
Flout/ wert
het dooft.
d In ander
Moetti.
Slant herē
schijnen al
alle s'Gra-
nen vrien-

Alle die daghe die si leven/
Ende niet hem sijn verzeben/
Wt haren laide/wt haren goede.
Des mach hem wesen wec te made/
Die der moert onschuldich sijn.
Nu keer ich weder te reden mijn/
Daer tet hier te vozen liet.
Doe Gheraet vanden grabe seiet/
Ende sijn huise bleef ghevaen/
Hoet niet hem is vergaen
Hebben verstaen ende gehoert.
Gheraet van Delfe die reet voert
Op den huise van Cronenburghe/
Daer waendi bliden sonder sozgehe.
Gheschrecht die Here van Aemstel/
Ende Haman die verrader sel
Waren hem ontfaren beide.
Si hadden liever op die heide
Te wesen tat haren dele/
Dan te bliden opten castele/
Al waenden si hebben goet ontfet.
Dus quam Gheraet in dat net/
Die ghene die al dit bedreef/
Dat hi op den huise bleef
Biden verrader sinen gheselle/
Daer ic u te vozen of rulle.
Dus heeft den verrader den ander
Verraden en sijn met malkeander
Dren ootliet/ende vander onteert.
Ende wozen nemmermeer ghecert.
Als Gheraet op den huise quam/
Ende dat vole dat vernam/
Dat die Grabe was bleven doet/
Was tgherust harde groet.
E folle lip al te stride/
Ende quam ten selven tide
Doet thups al gherouwen/
So dat si niet ontgaen en comen/
Die op den huise waren beseten.
E folle heeft hem vernemen/
Dat sere nemmermeer of en seiden/
Sine soude hebben vanden lieden
Diere op waren haren wille.
Gheraet die swech harde stille/
Ende soude hem rode hebben a verbaet
E folle quam toe al onghespaert
Seide hememaren ende vriesen/
Ende segghen dat si verliesen
Willen beide lijf ende hanc/
Of si wozken den Grabe.
Wagelander quam mede/
Ende wonden hebben genen vrede.
E ghene die van Doerthollant
Quamen daer op der Dichten cant.
Sint Hollander quam daer/
Ende oec die poerters dats waer.
Oec waren doer den huise gheseten/
Die hem groter dine vernemen/
Die Here van Zulen ende die sine/
Dat hi wel dede anseine/
Ende al dat gheslachte al ghene.
Ende Gheschrecht van Hestene/
Die sere pynden al sinen wel sacht.
Daer na quam op enen dach
Haer Loef van Cleve wert hobet/
Diet daer wel dede des ghelover.
Enen anderen wech a moet hi gaen.
Doe die Grabe was ghevaen/
Ende heer Wolfaert wart gheboert/
Die Heren wozen doe beroert

Van Zynthollant alst met was recht/
Ende quam alle te Dozrecht/
Ende spzaken daer met goeder stade/
Ende wozen onder hen te rade/
Dat sijn ontboden over al
Egraven vzienden groet ende smal.
Den Coninc Adolfe ontboden sijn mede/
Ende claggheden die iammerhede.
Zibaert die Bisscop most oec weten
Van Colei/het ne docht niet verghten.
Si ontboden in Henegoutwen
Den Grabe Jan den ghetrouwen/
Ende claggheden hem sijn neven zeer.
Oec ontboden si heer meer/
Dat sijn sone Jan Cozrecht ware.
Ende si ontboden hem daer mare/
Dat si metter meester haest
Quame/want hi waer die naest/
Si hoeyten wel te sinen rade
Noch te liden sonder stade/
Waert also dat hem dochte/
Dat hi behouden comen mochte/
Of dat hi hem liete hozen
Sinen ract/ende sendene vozen.
Dit was opten derden dach
Doe die Grabe ghehanghen lach/
Dat si dese briebe sechen.
Swoen daghes daerna soe liet sijn leben
Die Grabe/als ic seide hier vozen.
Als dit den Here quam te ozen
Van Henegoutwen/was hi dzoetie/
Ende ghinc te rade wes hem behoefte.
Puttelic docht hem doe wesen/
Dat hi over sende in desen
Sinen bzoeder te Dozrecht/
Ende hi daer vernemie recht
Wat der sake wesen moghe/
Die lude sonder bi verhoghen/
Ende soudens hem dan weten danc/
Hi soudent volghen eet niet lanc.
Die bzoeder dede dat hi woude/
Als hi met rechte zoude/
Ende quam Cozrecht op enen dach/
Als hi alre hepmelirt mach
In sijn herberghe in die poert.
Als dat vole dat verhoert/
Dat heer Ghye daer comen wag
Woerdt si harde blide dag/
Ende hechten an hem al gader/
Als sijn doet anden vader.
Ehant si die lieden rozen/
Die met hem vor den huise voert.
Daer haer Loef dat vernam/
Dat heer Ghye tot hem quam/
Ontfinc hine vter maten wale/
Het stoen ghelaet met zoeter tale/
Ende wozchte bi hem met alre dade/
Seide mit doen ende mit rade.
Men maecte bliden ende etten hoghe/
Daermen thups mede dwinghen moge.
Dat holt voer ende quam/
Als die Here van Kluuc vernam/
Dat fole so vast booz thups lach/
Bespat hys hem op enen dach
Also metten Grabe van Cleve/
Dat het fole verlazen bleve/
Hine holper toe met sinen rade/
Hi seide dat hyt gaerne dade.
Hi voer thups ende gaderde liede/
Ende haefde hem goede mede/
Fij Dat

den die on-
ghemal.

c Waer af
te geraken

Daerom
sant de Grā
ne van Ho-
negouwen
sinen broe-
der Gwijā
de Dor-
drecht.

Die met de
poorters
vandaer
voor Kro-
nenburch
quam.

De Grāve
van Kluuc
pocht ten
verloek
van den
Heere van
Kluuc die
op Kronen-
burch was
ten te be-
vrien.

Dat si met hem souden vaken/
 Voer Cronenburck al sonder sparen.
 Dies alle worden willich dan.
 Daer borch hi wel ses hondert man/
 Voer den huse. ende lach daer mede/
 Ende begonde saphant ter stede/
 Vm selven doe daer hoeft te maken/
 Ende onderwant hem alder saken/
 Als of hi selue here ware.
 Onder isole so spranc die mare/
 Dat hi die lieden op nemen woude/
 Ende sinen wille daer mede doen soude.
 Cfolc wart wel na al outsmect.
 Als hi lof dat bekimmet/
 Wort hi berke ende seer ondanc/
 Ende ghinc voer den boeder slaen/
 Wapen boeder wat doedi/
 Sprac hi: ende ontceert v ende mi/
 Men sel ons thoest te sticken slaen/
 Wapen wat hebdi ghedaen.
 Ic woudi sozloghes had begheuen/
 Ende ghi selue thins waert bleuen/
 So waren wi bleuen in onser eren/
 Du ne verwinnen wijt nemmermere/
 Winc helpen die moerders winen/
 Die belegghen sijn hier binnen.
 Of baert weder dane ghi gilaent/
 Want ons emmer niet betaent/
 Dat wijmoerders souden stercken/
 Dat mach elc wijs man wel merken/
 Die dese bestidde dat hi es/
 Daer helper des sijn ghelwes/
 Die vermoerden haren here.
 Nu ne spreeter voert of mere.
 Die Graue van Cleue liet so bestaen.
 Nu most voert also vergaen/
 Datmen dat hups op hem wan/
 Ende men vinc daer al die man.
 Daer waren gheuanghen in den hoep/
 Gheraet ende Aernout van Beniscoep/
 Ende Coesijn van Boternisse/
 Ende Aelwyn mit sire sinisse/
 Willem va tepling/ Willem va Zaende.
 Dat die Hollanders niet en waenden/
 Dat sire op hadden ghewesen.
 Daer worden ghevangen oec met desen/
 Een deel die ic niet en cande.
 Die Graue van Cleue sloech sine hande
 An die gheuanghen: ende seide/
 Wy woudse hebben in sijn gheleide/
 Ende daer mede doen sijn gheboech.
 Dan dochte den Diefen niet ghenoech/
 Noch den kensmaren oec mede/
 Ende ghanghen hem wapenen ter stede/
 Ende seiden wel al openbare:
 Waer pement die so coene ware/
 Dese wech leuende voeren woude/
 Wi waer deerste die sterken soude/
 Waer hi Ridder ofte knape/
 Waer hi Montte ofte pape.
 Dus wart theer al in roere.
 Als die Graue vernam die voere/
 Diaechdi wat bediede dat.
 Men seide hem aldacer ter stat/
 Ghi moet ons die moerders gheuen/
 Of ghi later om v leuen/
 Ende alle die uwe eer ghi gaet.
 Die Graue hadde coeten raedt/
 Ende sprac houderg uwen vrede/
 Neemt Gheraet ende Willem mede/

a Terstont.

b Doerbe/
berijst.Maer hi
moeste die
laten door
t'ariege des
volks.
c Daen
borcht.

Dan Zaenden/ ende noch hem twee/
 En cante v ghenomen gheen.
 Daer leef die hadder twee ghehouden/
 Hi waender niet om sijn ghesouden/
 Hi woldse leuere den Graue Jaime/
 Als hi quame. ende laten hem danne
 Pa sinen wille hem seluen waken.
 Dus hilt hise bi desen treken/
 Ende deestse voeren te kernenhem/
 Ende Aernout van Beniscoep met hem/
 Willem van Teplinghen dien hi niet
 Meer zal leuere wats ghesiet.
 Gheraet va Delsen en Willem va Zaen/
 Treten die knechte en taenden/ (den
 Als of hise als wilden eten/
 Ende doden daer toe/ suldi weten/
 En dandze twee als hem betaende.
 Si machteus hebben grote scaende/
 Die Gheraet in sijn leste bedroech.
 Bi Gode/ dit is onghedoech/
 Dat die heren niet en mercken/
 Dat si die verraders stercken/
 Sine hebben of ere no brouen/
 Want het mach hem seluen toe comen.
 Want eke here daer doghet an lach.
 Wilen als hi den ghenen an sach/
 Die vermoert had sinen here/
 Al had hire hem mede ghedaen ere/
 Ende voerdeel harde groet/
 Di sloeghe seide daerom doet.
 Als die Coninc David dede/
 Doe die ghene quam ter stede/
 Daer hi was/ ende had verslegghen
 Den Coninc Saul/ hinc soude verdegge/
 Hinc versloechen nutter haut/
 Ende sprac mede al thant/
 Moedenac het was dijn heer/
 Du ne heroems di nemmermeer/
 Dat du dinen here vermoert heies.
 Het waer scade dat du leies.
 Alexander woude niet gheboghen/
 Dat si hem quamen voerloghen.
 Die doden Darius haren here/
 Ende dede hem so grote onere/
 Dat hise slopen dede niet standen/
 Voeten binden ende handen/
 Ende deestse hanghen bi der kele/
 Of pinnerse anders also vele/
 Alsinen gheschreue mach sien.
 Ende seide: dit mochte mi ghesien/
 Diene ic alre best betrouwe/
 Mach mi best bzinghen inden routwe.
 In dystorie van Marline/
 Binden wi ghelike in seune.
 Hoe Dertigier gaf den raet/
 Ende toebrocht al die raet/
 Dat hi den Coninc moerden soude/
 Op dat hi dat rike behoude.
 Nochtan dede hise radebraken/
 Of verbernen al den staken/
 Den ghenen die dede die daet.
 Dus scar hi van hem den raet/
 Ende woude niet dat op hem quame/
 Dus mocht hise bliuen sonder blame/
 Doer die liede al wast d bewien
 Bi hemselven dat hi liet sleen.
 Dusbaen exempel hebbe wi van desen.
 Noet en hoerde eer man lesen/
 Verraders also trecken voert/
 Alsinen van desen heeft ghehoert.

Sonder eni-
ge, die sijn
broeder be-
hoelt.Geraet
van Velsen
die vuerde
omgebrachte
a Verschuer-
den die als
metandenDat alle
Heeren so
wille be-
hoorde ge-
woest so
sijn.b Ant d.
boek Sa-
muel int
capittel.c D. G. G.
sine ende
des s.
boeks en
daer nad Bestellet/
angelicht.e Dusbae
nich.

God

That was
Philly

 $\diamond g^i$

125

☒ wane bi

+ sind

‡ nook
‡ sprac

✓ completed film of

৩০৯৫

125 kcal

† d'vighen

† let

† wot

† wot

† d'vighen

† g'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen d'v'ghen d'v'ghen

† d'v'ghen d'v'ghen d'v'ghen

† d'v'ghen d'v'ghen d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen d'v'ghen d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen d'v'ghen d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen d'v'ghen d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen

† d'v'ghen d'v'ghen d'v'ghen

† d'v'ghen d'v'ghen d'v'ghen

God die alle dine verſiet/
Die weert al nel ~~preet~~ hi niet.
Het eer ghevolken alſinen mach ſien/
Noch worts meer a mach gheſien.
God moet byinghen al ten beſten.
Nu heer ic weder al ten leſten.
Daer ic die tale ſtanden liet.
Als dat God dat verſiet/
Dattet hups was ghewonnen/
Ende te vzekene begonnen/
Ende die wozders ſon verbaen/
Ghing ſi thups trecken ſaen.
Dien van Dozrecht wert ghegeuen/
Vughe van Barlant die ſyn leuen/
Dozrecht liet op enen rade/
Dat doe ſeen/eleine ſcade.
Dier lagher op rade doe/
Die Gheraet van Doerne brochte toe/
Gheuaen had hie in ſinen lande/
Die leuerde hi te haere ſcade.
Van alle die hi had ghebaen/
He liet hire gheen outgaen.
Van Crapenhorſt Gheraet/
Wert gheuanghen an die Daert/
Die doe die ionchere van Doerne/
Vieken dede/ende met toerne/
Ende deden binden op een ratz/
Want hi ſeine toefach dat/
Dat Gheraet den Graue hup baen/
Des ne conſte hys niet outgaen/
Hi coelber over ſinen moet.
Doet inden lande ~~hys~~ floet/
Die Graue va Cleue quam Dozrecht/
Ende ~~begonde hem onderwinden echt~~/
Des lants/of hys waer een heer.
Dat miſſaghebe den volke seer/
Des was tale ende weder tale.
Doch gheueit ten leſten male/
Dat haer Ghye moſte laten bliuen/
Den Graue van Cleue/ende bedziuen/
Clant in hare beider ſtat/
Ende beſterren beide dat/
Hier bi ſoude hebben gheleide/
Haer Ghye/ende ſyn neue beide/
Vanden Hertoghe van Zabant/
Vilic te varen doer ſyn lant.
Heer Ghye ~~reede~~ hem daer toe/
Ende treete ten Berghe doe.
Die Graue van Cleue trae inden Hage/
Tot hem quamen alle daghe/
Haer vziende ende maghe/
Die ons dede die grote plaghe.
Ende aten ende vrankten t Grauen ſpiſe.
Hem dochte doe in alre wiſe/
Dat ſi vonden hadden tgoet.
Ele pepinde in ſinen moet/
Dat hi plochte wat hi mochte/
Als dieſ niet langher herden mochte.
Hier binnen gheueit op enen dach/
Als heer Ghye ten Berghe lach/
Dat hem ſyn neue ſende vziue/
Ende hem bat doer ſine lieue/
Dat hi inden lande bleue/
Bepde hi ende ſyn neue/
Of later hem eer in verſlaen/
Hi ſal coztelic ſonder waen/
Selue comen tot hem int lant/
Ende berekent metter hant.
Dit outdoet hi ende volchde naer/
Dat ſeg ic v al ouer waer.

a Maech:
uit ander.

Te Dord-
recht vuer-
den ſon
vanden
handlaadi-
gen gerech-
ter.

b Stont/
geſtel was.
De Graue
van Kleef
ondervuut
hem ſtand/
en heer
Gruide
vertrekte.

Maer heert
eer niet lan-
ge met heer
lan van
Auenes, die
van Kleef
ruymt vut
het lands.

Dat noyt man tſole ſo blide ſach/
Als al Zuithollant op dien dach/
Was doemen vernam
Dat hi binden Berghe quam.
Die van Dozrecht waren blide/
Het ſiep al ende reet te ſtride
Geghe. i daer hi quam ghereden.
Te waen op den dach van heben/
So blide volc cume heeft gheſien
Hement als ſi wozden van dien/
Om dat die Graue van Henegouwen/
Comen was a te haren rouwe.
Ende hoepden te wizen haren tozen/
Van haren Here die ſi hadden verlozen.
Ende dochtens te hebben wazake/
Ende waren blide dit was die zake.
Want hi ſire moepen ſone was/
Daerom hoepden ſys alle dag/
Ende wouden ſterker te deſen doene.
Des derden daghes eer leet noene/
Hadde hi wel dze duſent man/
Die hem alle vielen an.
Hi wozt te rade dat tſole hem zwoer.
Van danen hi te Deſſ voer/
Entie liede van Zuithollant mede.
Doe hi quam aldaer ter ſtede/
Wozt aldaer een parlement.
Eer dat pleyt wozt gheent/
Aeden zeien daghe daer/
Eer was gheeffent. ende daer naer/
Dat die Graue voer ſire ſtraten
Van Cleue/ende moſte daer laten
Jaime va b Auenes den wiſen Graue/
Wiene woude laten om ghene haue/
Hi ne woude ſyns neuen ozbaer doen.
Wat hup hier of lant ſermoent.
Biſſcop Willem was bedroeft/
Dat hi hem ſo had ghebroeft/
Dat hi dat hups niet had outſet/
Ende hi ſo langhe had ghelet/
Dat hi ghene ſcade en dede
Per Graeffſcap/ende ſette toeter ſtede.
Tu Muden hadde die Graue ſtaende
Een hups des ic eer vermaende/
Daer ſine op hielden gheuaen.
Dat dede hi beligghe ſaen/
Daer Diederic op was van Haerlent/
Ende een deellſnapen niet hem/
Diemen ane ſtreet niet crachte/
Beide bi daghe ende hi nachte.
Die blden die t Grauen waren/
Ende doen maken niet ſyne hauen/
Dede hi byinghen voer der bozghic/
Ende dede hem nede grote zoeghe/
Eer ſi thups op wilben gheuen.
Had ſi twee daghen langher bliuen/
Op den huſe dan ſi daden/
Die Graue had hem ſaen in ſtaden/
Ende verloft vter noet/
Of hi ware bliuen doet.
Want hi t Aemſterdam was comen/
Om tontſetten te haren brozen/
Die met Diederic opt hups waren.
Alle gader teure ſcaren
Boden hem op/tot hem vullen/
Die wouden niet Diederic bliuen.
Ende ghenieten der auanturen/
Die dien Diederic mocht gheburen.
Doene mochte Diederic vorder niet/
Hi moſte opgheuen wats gheſiet.
F iij

a Tot heit
die in roll-
we waren/
die te woz-
ken.

b De ſoon
des ouder
Jan van
Auenes.

Biſhop
Villem
neemt chus
re Muidet
in.

c Grôte
ſteenſting
van.

Ende

In ver-
vorenke de
Vriesen dat
si s'Grauen
huysen ne-
deruorpen
te VVide-
nessen
Nieuwen
Doer:

a Gese baek
heest/wake-
ker.
En Mem-
lik innamē,
en thuyt
besetteden.

Middel-
burch
verderd ter
seluer tijdt
van Heer
VVolfaert
met hulpe
der Grauen
van Vlaen-
deren bele-
ghert.

Ende moesten bliuen daer gheuen.
Dus heuet bisscop ~~Willelm~~ bestaen/
Egracscap te groeten van beghinne.
Du mochtmen sien hoe groeten minne
Dat hi d'orech tot sinen neuen/
Den enen die daer doet was bleuen/
Ende ten sone in Inghelant.
Hi voer voert al thant/
Ende troefen die Vriesen doe/
Dat si rechte setten toe/
Ende heerden omme: want si wouden
Doer ~~Wolfaert~~ vzi wesen ghesouden/
Ende den Graue begheuen al.
Doe wert een groet ghesal.
Dit was een sware lesse.
Si voeren thant vor Widenesse
So stanc ende met s' groten moede/
Dat Woudijn diet in sine hoede
Doe had dat hi thuyt op gaf/
Op dat hire mochte gaughen af/
Behouden lijf ende lede/
Ende al sijn gheselschap mede/
Ende wech voeren dat hire hadde bouē.
Als die Vriesen hem dat louen/
So voer hi wech sijn vaerde/
Ende si braken thuyt at toter aerde.
Ende voeren totter seluer vzen/
Ende braken thuyt ten Nieuwen duren/
Dat niet al was volmaect.
Si voeren als die niet en a' vaert/
Te Medemelic in die poert/
Ende hebben se altemale te stoert/
Dan enen ende ten anderen/
So dat si vzielic mochten wanderen/
Om die Burch haren tere/
Te sijn waer si crant ware.
Florens heren Wouters sone/
Wt Kienemierlant was die gone
Die dat d'ing in hoeden nam.
Al waren die Vriesen gram/
Dine gauch niet en een stroe/
Hi was doe ghennamet soc/
So wat si stonden was verlozen.
Doe bleuen si daer ligghen vozen/
Om te verhoongheren diere bouen waren
Dat si niet mochten ontfaren.
Dit bereyde die Graue Jan/
Van Akenes die edel man/
Dachthuyt belegghen ware.
Oec so quam inpenare/
Dat die bisscop daer had ghesent/
Ewee bliden in dat parlement/
Die burch te woypen ontwee/
Ende waren die bliden min no' mee/
Die den Grauen coste sijn ghele.
In dien ~~man~~ recht den Graue telt.
Hoe heer Wolfaert heeft belegghen/
Middelburch/ ende ouer gheslegghen
Die Arne by den Woutpene.
Die Graue ne condse verlossen seiere/
Sine soudent niet ~~comen~~ ghehouden/
Dat quam al bi den scouden.
Daer was van Vlaendze heer Ghyoet/
Die wt leyde penninghen groet.
Ende gaf wt groet dat zout/
Middelike al was hi out.
Wildi hozen al te hant/
Doe dat quam dat bewant/
Die Graue van Vlaendzen dese dine.
Doe die sake also verginc/

Dat de Graue Florens wert gheuen/
Als ghi wel hebt verstaen/
Doerden die van Dordrecht in haer ge-
Daren Wolfaert/ als ic v seide/ (leide
Tote dat si quamen ter Dore/
Doe dede hi des hi hadde ghere.
Hi voer in Vlaendzen ende brichte
Deren Ghyoet als hi eerst mochte/
Ende om twolc doe v'proefde hi/
Ende sine vziende waren hem bi/
Ende men gaf t'sout middelike.
So dat hi in ene weke
Vergaderde een groet ghetal/
Van lieden die hem wouden al
helpen/ want hi penninghen gaf.
Dan coste hem niet een caf/
Die Graue van Vlaendzen betaelt al/
Groet ende cleen breet ende smal/
Want hi senden penninghen dare.
Doe docht hem dat verlozen ware/
Dat si pynden sine mochten bzinghen/
Middelburch te haren dinghen.
Si ghinghen hier om te rade doe/
Ende gaderden volc ende setten toe/
Ende belagghen doe die poert.
Te seg v datmen heeft ghehoert/
De hadde Middelburch ghebaen/
Dat hi soude hebben bestaen/
Te verlossen openbare/
Op Kienemierlant die moednare.
Want si riepen vinder tijt/
Al heer Wolfaert waer ghi sijt/
Ghi merret ons alle langhe/
Mochti ons helpen vten bedwanghe/
Het waer tijt dat ghi waert comen/
Of het sel ons luttel vromen.
Hier bi hebben hem vernemen/
Lieden dat sijn die waerheit weten/
Ende ment oec bi deser tale/
Mochte proenen harde wale/
Dat hi van haren doene wiste/
Al wast dat Gheract miste/
In sine biechte/ eer hi bleef/
Of dat die clere niet en screef/
Doemen dat s'lien v'brichte voert/
Al tote Dordrecht in die poert.
Die clere vers' wech oec in die lesse/
Dan heren Jan van Kinesse/
Dat sint heer Ghye van Henegouwen/
Ozonde mit goeder trouwen/
Ende van Oerfot haer Daenhyt/
Dit waren die segghers mijn.
Want ict van hem heb ghehoert/
Daerom heb ict ghebracht voert/
Anders had ics stille ghesweghen/
Want ic en can in ghenen wegghen/
Tement beliegghen tenigher sonde/
Wat ics sijn dats bi ozonde.
Dus dede heer Wolfaert in die noet/
Doe Graue Florens was daer/
Ende men tiant besetten soude/
Dat hi ontfine also houde/
Die Vlammingshen en Middelburch be-
Men hadde op die selue dach (lach. Middel-
Doet gheslegghen hadmens vermoet/ burch staet
Efolc was also verwoet/ een lang-
Dat al tiant was beroert/ beleg, son-
Ende hi t'ordrecht was gheuoert. der hope
Dat so weet ic harde wale/ van ont-
Hi lach daer vozen ten seluen male/ set, wit.
Den

b Di mede
bols om

V'ant hi
an d'on-
daet segt
de Graue
begaen, me-
de schuldich
was.
c Doen ten
tijdt.

d Sine be-
lidenisse.

Als ook H.
Jan van
Kinesse.

Middel-
burch staet
een lang-
beleg, son-
der hope
van ont-
set, wit.

703

1. m. 1. 5. 2. 1.

1. m. 1. 5. 2. 1.

9. 2.

1. 2. 1.

1. 2. 1. 5. 2. 1.

1. 2.

1. 2. 1. 5. 2. 1.

1. 2. 1.

1. 2. 1.

1. 2. 1. 5. 2. 1.

1. 2. 1.

1. 2. 1.

1. 2. 1. 5. 2. 1.

1. 2. 1.

*proot & nocht

†muid

†huid

3 veld

veld

†roegh

9

L. m. c. t. v. n.

Φ h. a. n. d. e. v. n.

~ si

*dat hi boude d. v. n.

3 d. a. v. n. d. m. v. n.

g. r. i. n. g. h. d. n.

↓ p. a. n. e.

↓ v. l. d. s. p. r. i. d.

† t. d. t.

† g. h. i. n. g. h. d. n.

† v. d. s.

† l. i. v. n.

m. v. d. s. d. t. d.

Φ d. v. h. i. l. l. e. t. h. d. d.

* m. v. d. s. d.

3 d. v. d.

o. t. e. n. t. s. d. l. d. n.

v. q. u. a. n. d.

v. d. a. r. a. l.

~ s. i. v. d.

* h. a. d. d.

† a. l. s. d. d. p. o. n. t.

* d. y.

o. v. e. l. d.

† d. v.

Den somer ende den herst mede/
 Dat die dam behilt die stede/
 Si Arnenuden daer hi lach.
 Ic ne hoerde noyt maken gheclach
 Die vander poerten op den graue
 Dat hi hem doden ende haue
 Gheliden soude/ende hare scade.
 Al es mens nu worden te rade
 Dat ele sine scade eersicht.
 Ic waent noyt eer wort vereesicht.
 Die poerters daden hare rechte - scoilt/
 Waren si ionc ofte out.
 Doe si nochtan hadden verlozen
 Haren here/ des si tozen
 Hadden/ende groten rouwe/
 Pensden si nochtan om die trouwe
 Di si schuldiech waren te houden.
 Hier in latie onbesouden.
 Al boeten hem seluer ende gout/
 Ende voer hem lach met groter gewout
 Si wouden upeten der auenturen
 Ende nemen des hem mochte gheburen.
 Ende hilden vast die poert op Gode.
 Andzen troest/ noch andzen bode
 Hadden die poerters onder die soumen/
 Als wyt ghemercken comen/
 Sonder dat si hadden verstaen
 Dat in Hollant dus was vergaen/
 Ende dat die Grave van Henegouwen
 Hem pynde met wel goeder trouwen
 Tant te berechten als hi dede.
 Ende doe hi dit verhoerde mede/
 Was hijs in wel groten twiste/
 Want hi in gheene manieren wiste
 Welken eerst staen in staden/
 Ende ontfetten ende beraden/
 So Middelburch/so Medemelie.
 Doe rietmen hem sekerlike/
 Doere hi in Zeelant hi vander vziende
 Die hem elc harde gaerne diende.
 Hi soude die poert ontfetten wale
 Sonder enighe wedertale.
 So dat hijs wort te rade
 Ende makede dach ende stede/
 Ende voer met lieden tot Zericzee/
 Ende quam daer min no mee
 Anden auont harde zide.
 Des ander daghes vnd betide
 Waren die poerters wt ghestreken
 Van Middelburch hoer ic sprekken/
 Eer si pet wisten hier af
 In weet wie hem den raet gaf/
 Stillekine sonder ghelut
 Coten danne/ende staken wt.
 Als dit die Grave Jan vernam/
 Haeste hi hem ende quam
 Te Middelburch als hi eerst mochte/
 Ic wane hi harde elene rochte
 Op Ghyote sinen nebe/
 Dat hi laygher daer om bleue.
 Hi quam aldaer sonder sparen
 Ende Ghyot die was gheuaren
 Wech te lande sinre vaerde/
 Ende had ghedaen bi Heren Wolsaerde
 Groten cost/ende al om niet.
 Als die poerte die verriet
 Dat Ghyot thups is gheuaren/
 Ende hem helpe comit te waren/
 Als hem vrochte van Henegouwen
 Grave Jan/ die hem mit trouwen

pynde daerom in alle zaken.
 Als hi der poerten begon te maken
 Traken alle die poerters wt
 Ende maecten spel ende groet ghelut/
 Ende begonden blide te wesen.
 Hi bleef in Middelburch mit desen
 Een - stic/ende sprac vanden saken
 Hoe hi best soude ghenaken
 Datmen Medemelie ontfette.
 Hi spracker om sonder lette
 Heren Wolsaerde ende ander Heren
 Dier hem hadde mode an heren/
 Hoe dat si seiden totten Graue.
 Doch so stonden hijs mitten staenke aue
 Dat si hem te hulpe gheuen
 Twee manne vander heuen/
 Da Jaerdaghe ghereet te wesen.
 Die Grave liet hem genoegen met desen
 Op dat sijt hem hilden waer.
 Ende hiet hem dat si volghden naer/
 Hi soude in Hollant varen vozen.
 Decruert ghebieden. nu suldi hozen
 Wat die Heren doe bedochten
 Hoe si den Grave verdrinen mochten
 Alre best vten lande/
 Datmens hem sprake ghene seande.
 Want die ghemeente van Hollant
 Die haly hem al mitter hant/
 Ende die poerters met alre crachten.
 Nu hoert wat die Heren dachten.
 Si droeghen des wel ouer een/
 Hare en was so edene gheen
 Hoe moghende dat hi der ware
 Dat doeren soude openbare
 Segghen hier of sinen wille.
 Hierom moest si wiighen stille.
 Ende vonden enen anderen raet
 Dat hem best dochte datmen daert
 Omme den Grave in Anghelant/
 Ende bringhen selue in sijn lant.
 So mach hi sette sinen wille
 Spreken ende doeren lude ende stille.
 Alsoe als hem het laten ghenoeghen.
 Doelghinghen si hem ondervoegghen
 Wiere best varen mochten.
 Si pensden om ende dochten
 Dat si wt elker poerten namen
 Twee manne die hem bequamen
 Die steyen selue daer toe hozen.
 Doe namen si wt hem te vozen
 Van edelen luden een ghetal
 Die in Anghelant voeren al
 Om haren Graue den ionghen Janne/
 Die si met hem vrochten danne.
 Sijn wijs moeste hi trouwen daer/
 Ende beslagen al daer naer.
 Doe had hi ozlof thups te varen
 Als hi woude sonder sparen.
 Die Grave Jan van Henegouwen
 Die pynde hem met goeder trouwen
 Om thups te Medemelike
 Ontfetten sekerlike.
 Hi dede datmen mochte prisen/
 Want hi recht in alre wisen
 Daerom pynde de in sijn herte/
 Want hinc ontfach ghene sinerte
 Die hem daer of comen mochte.
 Want rechte voert hi doe dochte
 Thups ontfetten als hi dede.
 Hem quam te helpen mede

De zeev
 sche Heere
 belovt hul
 pe om sinen
 te Medeme
 lik ontfet
 ten.

a Een wylk
 igdt.

Maer om
 biedt sGra
 uen Floren
 soon uit
 Engelande.

Maer vuer
 ontfet door
 Jan van
 Avenes.

b Bestemde.

c An en
 deet.

a De stadi
 be burgers
 dat sagen.

Graef Jan
 van Henegou
 wou ontfet
 r' huis te
 Medemelike.

Die here van Arkel/ Claes van Putte/
Ende die van Dordrecht die hem nutte
Mede waren an die vaert.
Der quam daer onghespaert
Van Zeelant sijn vrienden een deel
Ende niet die heerbaert gheheel
Die hem toe was gheseghet/
Also al sinen noch hiden vleghet.
Hi nam dat hi nemen mochte
Met hem volx/ende volbrochte
Des hi te vozen had gheacht/
Ende quam met al sinen cracht
Cote Enchusen al dat lant/
Daer hi die Driesen ter were vant.
Daer ghinc hi op mit sinen lieden.
Die Driesen caetete verieden/
Ende ghinghen op al dat si mochte.
Hi hoert wat t Grauen lude wrochten
Si ghinghen toe mit groten ghete
Ende wamen hem of die were
Met crachte ende sloeghen doet een deel/
Ende haerden doopen al gheheel.
Doe si opt huyde saghen den bzant
Riepen si lude al te hant:
Gode danc/ Gode danc. ons coemt t freest/
Hi wisten tauont sijn verlost.
Onse noot sel niet duren lanc.
Hi sulen dinken verschen bzant/
Ende eten mit spise.
Florens seide ic wilte dat wise
Harde lieflike onthalen.
Daert treet wt ghene palen
Die die Driesen lest daer sloeghen/
Al souts hem quate ghenoeghen.
Want wi seident hem te vozen
Al hare pine ware verlozen.
Dit riep Florens ouer luut.
Doe treeten si die staken wt
Dat sice doer souden baren
Die daer quamen met hare searen.
Teerst dat die Maerscale qua am lant
Liepen die knapen al te hant
Danden huse onder die Driesen
Die dat spel mosten verliesen.
Want si heuen ghinghen sculen/
Ende die knapen ghinghen eluuen
Onder die Driesen bits niet gheseghen.
So dat t knapen versloeghen
t knapen doet.
Bisscop Willem dese noet.
Hebbe di den Driesen nu beraden.
Noch bedi hem niere scaden.
Dat mach wondzen elken man
Dat hire waende winnen an
Dat hi die verradde.
Strecte die met rechte vadde
Des Grauen soude hebben ghesijn.
Dat wondert sere der herten mijn.
Die Gratie Jan die was comen
In die boezel te haren vromen
Die hi belegghen daer binnen vant.
Men spilde thins al te hant
Met coerne/ mit wine/ende met biere.
Men dede inden huse seiere
Kintvlesch/ baken ende spet/
Seide sulphur ende pec/
Dat hem nutte was ter were.
Des nachts bleef dat here
Altemale ionc ende out.
Het was vtermaten cont

a Singen/
Dieren op
hem.

b Onster/
hulpe.

Des anderen daghes men outfack
Dat die zee belegghen mach/
Want het vozes so ouer zee.
Doe rietmen den groten heer
Dat hi voere freestraten/
Ende die van binnen halen laten
Dat voer die haren lach in sepen.
Want het is also ghesepen.
Dat hyt doen moste doer die vzepe
Danden yse. daer die sepe
Eerst of reeg/ Gode worde hem gram.
Want there so nauwelike quam
Weder te lande behouden liue/
Hier twee/ hier drie/ hier vier/ hier viue.
Dus wort there ghesceiden al.
Had hi ghehad sile gheual
Dat hi die kaden al te samen
Hadde behouden als si quamen.
Hi had vergheft al die Driesen
Daer sint om most riefen
Ende verlozen hare lieben.
Die ghene die hem dat rieden
Nochten si haren waren si voert/
Die Graue hadde cranken spoet
Te doene daer al dat hi woude.
Doe gheueft alst wesen soude
Dat die Graue behouden quam
Cote Haerlem/ ende hi vernam
Dat hi der lude vele miste/
Des was sijn herte in groten twiste/
Dat weet ic wel ende versta.
Deen quam vozen/ dander na.
Ende ouer beide som bi lande/
En was geen wonder al had hys scande.

De vloot
scheider om
ryen
verder
verstrojt.

a Geschap.

b Ghile-
laers/ of
doonghe.

Als hi te Haerlem comen was
Brechtmen hem nymare dag
Dat sijn neue Jan daer comen.
Gode te eren/ ende ons te vromen
Moete Jan nu comen wesen
Mijn lieue neue. ende met desen
Voer hi voert in die Haghe.
Die liede quame alle daghe
Die after bleuen op die Zee.
Wat holpe hier of talen mee.
Als hi dit heuet ghehoert
Voer hi t Dordrecht in die poert
Ende nam raet wat hi doen mochte.
Den neue te spreken was sijn ghebochte
Hi dede vraghen of hi yet seiere
Comen woude/ hi soude hem hiere
Seiden ende sijn lant op gheuen.
Hadde hys te doene hem leuen
Hem te binnen een stont.
Als die Graue Jan wert cont
Most hi doen datmen hem riet
Al ne wast sijn wille niet.
Hi ontboet hem bi Moudre
Daert dat hine spreken woude
Dat hi te Bidoz quame dan/
Met min dan met C. man.
Hi sal hem goet gheleide gheuen.
Die Graue sprac mijns neuen
Gheleide me behouue ic niet.
Hiers ghene bede wate ghesiet
Lusken hem ende mi.
Alout sprac hoe so het si/

Jan de 17.
ste de 17.
Graue
koemt uit
Engelands.

Jan van
Henegou-
we vuerde
afgelagen
bi sijn neue
de Gratie
te comen.

Dag

Cid gear
D hie gal him no hie
K mach as R on t d m in d will s o o h d n
I m e o n h i e

F m n

f all

f h i e d

f m t t e n e l s p o a d

f m a d

Tall

o d o h i

b a t e e n b l a n k n o s l o d h a n d

E c a r o h

f o u r d i d n

3 h e d d o l o d d

f m m l l k n

f p l y f o t

v i b n d

E h i e

f g h e d i d n

E h i e

f o h n d

f h i e

d h i

f c o r t l i k n

* g d e r i e

f h i

f h o r d

f o t

f s t a n d m a d

f m a d h i e

f a l t i

f i e

f p r e t

f h d t

f m a d

f n o n

f s t a n d

3 h i e

o h i e

f m a d m a d e d e d

* s a n d

f m a d

3 h i e

Dus moechdine spreken ende sien.
 Ende hi sprac macht niet ghesien/
 So moet het nu bliuen achter.
 Diet benemen si doen mi lachter.
 Moet ic leuen ic sal ne seuenwen/
 Al soude hem een deel berouwen.
 Diet benemen het waer wel recht.
 Doe spraken die van Dozrecht:
 Here wil di varen daer ter stede/
 Wi willen alle varen mede/
 So moechdine nemen bi der hant.
 Hi gaet mit v al te hant/
 Dat weten wi wel ten eersten woerde.
 Als die Graue dat hoerde/
 Andwoorde hi ende seide:
 Vets beter dat ic ontceide/
 Dan icken bi jns selfs hande.
 Met crachte name/her waer scande.
 Te salst verbeiden totter tide
 Dat hijs selue sal wesen blide
 Dat hi mi spreket ende mach sien.
 Die Graue versach hem bintien dien/
 Ende voer hemmet sijn straten/
 Dine wout hemmet te weten laten/
 Dan die van Crele die hem ghetrouwe
 Waren diene sonder rouwe
 Dedon leiden t sinen lande/
 Des had hi eer ende gheen scande.
 Hi moeste varen hemmelike/
 Het coste te wachten sekerlike
 Meer dan vijftiensent pont/
 Toter wilen ende totter stont
 Datmen ter waerheit had verstaen
 Dat hi hem allen was ontgaen.
 Men wachte bi water ende bi lande/
 Sepe di aende ende bi zande/
 In menighen lande/in menighe steden.
 Dat hi niet mochte sijn leden
 Dine moeste enmer sijn gheuen/
 Al quam dat hi is ontgaen.
 Te waer dat God selue dede.
 Hier bi hebben onhoufshede
 Die Vlaminge dicke van hem ghesegget.
 Te waens die Vlaminge ha rechte plegget/
 Dat hi gaerne lachter spreket
 Dien hi haet ende hem so wreket.
 Die hi is/ende wt was lande.
 Hi heuetse harde grote scande/
 Die sijn viant verspreken wille/
 Want hemmet hi ende sweghe stille/
 Also goet man viant als vrient.
 Al heuet hi hem te dancke niet ghedient/
 Daer bi ne heuet hi niet verlozen
 Sine doecht van te rozen.
 Diene wort ontfesen na ontsonghen/
 Al moetse draghen quade tonghen.
 Des plegghen sorte ende niet die vzoede/
 Dat es dat es best vermoede.
 Dit was inden seluen iacer/
 Dat Graue vlozeng die pine zwaer
 Had gheleden vander doot.
 Doe dzenen die ghene bliscap groot/
 Die hem seluen wisten besmit/
 Ende pynsde wel gheloue ic dit:
 Dits een hint ende sals vergheuen/
 Ende wort ons nimmermeer verweten.
 Wi sullen hem dienen schone voer ogghen
 Ende grote vzenfap togghen.
 Dine sal ghebdencken nimmermeer.
 Dus pynde hem elc enen zeer

So verreckt
 hi seer hei-
 melik.

Daer blide
 om varen
 die hem
 signaet be-
 wisten.

Te dienen die quade als die goede/
 Ende diet deden met getrouwen moede/
 Al was onghelelike die daet.
 Doe maecten daer des Grauen raet/
 Die mogghenste entie rijcke heren/
 Die al die dinc soude keren
 Een besten. ende die ionghen Graue
 Dat hem allen dat elc gaue
 Den besten raet dien hi vonde/
 Ende dien hi ghemerken conde
 Dat hem mitter waer ghedaen.
 Doe waeren te rade saen
 Dat die Graue dede ghebieben/
 Heertaert alle sine lieden/
 Al si schuldich waren te doen.
 Ende hi had oer die baren mede/
 Ende die edel hede oer mede/
 Al sinen plaech in elke stede.
 Want hi woude al sonder sparen
 Verchten op die Driesen varen.
 Dus ghevan hi een groet here.
 Die Driesen setten hem ter were/
 Daer si dwaesheit ane daden.
 Die ghene die dat hadde beraden
 Halp hem elene in deser noet.
 Die Graue brocht een here groet
 Ander besten tot Almare.
 Ende troetle daer nare
 Als die Driesen hadden verreeft/
 Quamen si te Dronen op die gheest/
 Met eenre harde groter scare.
 Ende die Graue trac bet nare
 Met sinen lieden sonder zorghe/
 Al tote bi der ruwer bozghen
 Dat deen den andzen mochte sien/
 Daer sedemen dat heer in drien.
 Een deel coggghen men doe sende
 Vander gheest al toten ende.
 So datter gheen daer ontweke.
 Doe streeten toe stouteleke/
 Ende ghinc striden op die Driesen/
 Die dat spel mosten verliesen.
 Nochtan bochten si ouer zeer/
 Daer worden verlegghen meer
 Dan drie duysent op die stat.
 Oer dar ic mi vermeten dat/
 Datter vele in dser mare
 Verzonken harentare/
 Worden verlegghen harde vele.
 Die van Gudoz mochten ten spele
 Vertellen dat si stille saten/
 Ende gheens ozlogghen hem vermaten/
 Als die van Dronen haer ghebure
 Hadden ghedaen ter seluer vze/
 Die daer verlozen is/ ende goet.
 Hi dunet wel dat hi is vzoer
 Die hem te ride bedenken can.
 Eer hem die scade comet an.
 Als die Driesen hadden verlozen/
 Des si langhe groten tozen
 Hebben mogghen diere leuen/
 Ende hi daer inden lande bleuen/
 Ghincmen doe an steken bzant
 Ende verboniden al thant/
 Dat dozp te Dronen altemale.
 Wat holpe hi of langhe tale/
 Daer na bi ghebode des Grauen/
 Worden die Driesen alle begrauen.
 Men voer danen met groten spele/
 Want der scaden was niet vele

De Graue
 beuecht zeg-
 ge op de
 Vriesen.

a. Maet.

Brandt
 Vronen.

b. In tans
 der/bier of.

G j

Dit

Die den Grave was ghebden.
 Sonder den ghene dient ontfaen
 Hadden die haddens rouwe.
 Daer bleef doet die ghetrouwe
 Van Wikel die goede heer Jan/
 Doemocht si bliscap vanden dan.
 Die sulken vrient hadde verlozen/
 Nochtens te rechte hebben tozen.
 Des gheliken waren si alle/
 Die doe waren inden kuisalle
 Van haren vrienten/ van haren magen/
 Mochten niet rechte elaghen.
 Die Graue gaf ozlof sinen lieden/
 Ende die heren hem berieden
 Dat si den Graue flozens souden
 An die repse bzinghen ter mouden/
 Men woude niet an den stane.
 Si hieuen op ende broeghen dane/
 Sule met bliscap/sule met rouwen/
 Ende werden onder die vrouwen
 Te kienp/burth int Clooster rike/
 Daer laghen in des ghelike/
 Syn wijf ende syn dochter besde/
 Daer soe brochtmen wel ghesede/
 Om datmen daer wilde grauen/
 Ter aerden bzinghen met groter hauen/
 Almen coztelic daer na dede.
 Hi wort begrauen ter seluer stede
 Inden choer met groter eren.
 Doe moste die Graue daren heren/
 Ende baren ouer al int lant/
 Al had hijt al in hant/
 Hi most berichten ende wesen
 Nu met dien dan met desen.
 Ende daen als heren pleghen/
 Beide in steden ende in wegghen.
 Dieslandt was comen te danbe/
 Ende hadt weder in syn hande/
 Ende setter Baeliue ende rechte/
 Die dwinghen soude die berchte.
 In Zintjollant wert Baeliu
 Heer Jan ghemact/dat seg ic v/
 Van kinisse diet ontfine.
 En can gheweten om welcke dine
 Men hem sulke dine beual.
 Ic weet wel datmen mi daer b hal.
 Men sette Baeliuen in alle steden
 Die slant soude beureden/
 Alst betaemt te sulken saken.
 Ic salt v segghen en ict gheraken/
 Als ict best heb verstaen/
 Het boert int lant is vergaen.
 Daer na broechmen ouer een
 Dat den rade moghelic seuen/
 Dat syn wijf bi hem ware.
 Dus gheueit men voer om hare/
 Ende broechtse int lant met eren.
 Doe pepinde dese grote heren.
 In Hollandt ende in Zeelant mede/
 Hier mach hebben moghentede/
 Die den Graue heuet in handen.
 Wat hi wil mach niemant an den.
 Dus pepinden si an bede siden.
 Mer die ghene die ten tiden
 Den Graue brochte wt Inghefant/
 Dochten dat sine in die hant/
 Doe hadden zekker ghenoech/
 Want men altoes ouer een broech/
 Datmen ghene dine en dade/
 En ware bi ghemenen rade.

Dakt volk
 af, en doet
 syn vader
 begrauen.
 a Met lant
 ge te slane
 lange te
 sinnen.

De Graue
 berecht, en
 stols rech-
 teren.

b Heerde/
 boozt my
 der wech.

De Graue
 ontbiedt
 syn huyf-
 vrouwe.
 Heer VVol-
 faerts om-
 sGrauen
 ionst alleen
 te hebben,
 beschul-
 dicht Heer
 Jan van
 kines van
 verract.
 c Derander-
 ten.

Dus mochte niemant vermoeden
 Datmer pet vozen soude hoeden.
 Dus gheueit tot enen male/
 Datmen voer te kiennerwale/
 Om enen dach daer te houden/
 Daer die van Zabant comen souden/
 Daer ieghen te Berghen an den zoem.
 Men spaz daeromme ende a nam goem/
 Die ouer draghen souden die tale.
 Doe docht hem allen ghebden wale/
 Dat Heer Jan soude baren
 Ouer/ende den dach verwaren/
 Die luttel pepinde al hier aue.
 Danbe bleuen bi den Graue.
 Heer Jan voer ende voerde mede
 Van sinen vrienten daer ter stede/
 Dien hi betrouwede alre best/
 Dus bleef hi beset int lef.
 Hi voer ende keerde/cu broech die tale.
 Doe gheueit tot enen male
 Dat die Graue cu Heer Wolsaert boert
 In ruiieren. nu sel roeren
 Dan ouder vrede. nu sel spel.
 Nu hoert wat aldaer gheuel.
 Als si quamen bi Lodike/
 Dedemen verstaen sekerlike/
 Den Graue datmen soude vaen/
 Ende dat Heer Jan hadde ghebden/
 Ende men in Zabant souden soude.
 Men broechtse hem of hi woude
 Daren opt huyf te Lodike/
 Daer mocht hi wesen sekerlike/
 b Datmen pet daer soude vanghen.
 Die Graue spaz ic wil ganghen
 Op den huse ende ombieden
 Den Hollandtze mit sine lieden/
 Ende Boudijn sinen broeder.
 Doe spaz daer een ghijt huyt broeder
 Dele van ic had ghewacut
 Trouwen binnen deser maent/
 Crighen v die van Zabant niet/
 Noch van Wacenden wats ghesiet/
 Al hadt Heer Jan oec gheswozen/
 Dese pine heuet hi verlozen/
 Ende syn wille sel niet ghesien.
 Heer Jan quam ouer doe metten/
 Die syn dine te doene achte/
 Ende wiste niet van deser broachte.
 Als hem dit quam te vozen/
 Pepinde hi wel ic heb verlozen
 Den Graue wat sels ghesien.
 Hi voer wech staphans mittien/
 Sepde dzone ende d erre/
 C sinen huse sonder merre/
 Moermont. ende spijde dat/
 Ende mandet staphans ter stat/
 Op aventure wats werden soude.
 Heer Wolsaert voer also houde
 Metten Graue sine straten.
 Hi soude node achter laten/
 So dat hi ter Dene quam.
 Hi achtte elene al was gram
 Hierom Heer Jan van kinisse.
 Ic sel hem lesen sule een lesse/
 (Pepinde hi) behoud ic kleuen/
 Ic doe hem discipline gheuen
 Dat hijs hem beroemt nomme meer/
 Dat hi mijns ghelike Heere
 Ende hi brocht ziber toe/
 Datmen heren Janne daerhede doe
 Doer

a Men ont-
 leide met
 sochbul-
 dieheid.

b Datmen
 hem niet.

c Gheschit-
 denisse/ops
 ses.
 Heer Jan
 sterke Moer-
 mondt son-
 der te dage
 te verschin-
 nen.
 d Dan broef
 heit hoo-
 baest.
 e Belettebe
 dat inder hi
 met man-
 nen.

Transcription of the text in the left column, line 1.

Transcription of the text in the left column, line 2.

Transcription of the text in the left column, line 3.

Transcription of the text in the left column, line 4.

Transcription of the text in the left column, line 5.

Transcription of the text in the left column, line 6.

Transcription of the text in the left column, line 7.

Transcription of the text in the right column, line 1.

Transcription of the text in the right column, line 2.

Transcription of the text in the right column, line 6.

Transcription of the text in the right column, line 7.

Transcription of the text in the right column, line 8.

Transcription of the text in the right column, line 9.

Transcription of the text in the right column, line 10.

Transcription of the text in the left column, line 8.

Transcription of the text in the left column, line 9.

Transcription of the text in the left column, line 10.

Transcription of the text in the left column, line 11.

Transcription of the text in the right column, line 11.

Transcription of the text in the left column, line 12.

Transcription of the text in the left column, line 13.

Transcription of the text in the right column, line 12.

Transcription of the text in the left column, line 14.

Transcription of the text in the right column, line 13.

Transcription of the text in the right column, line 14.

Transcription of the text in the left column, line 15.

Transcription of the text in the right column, line 15.

Transcription of the text in the right column, line 16.

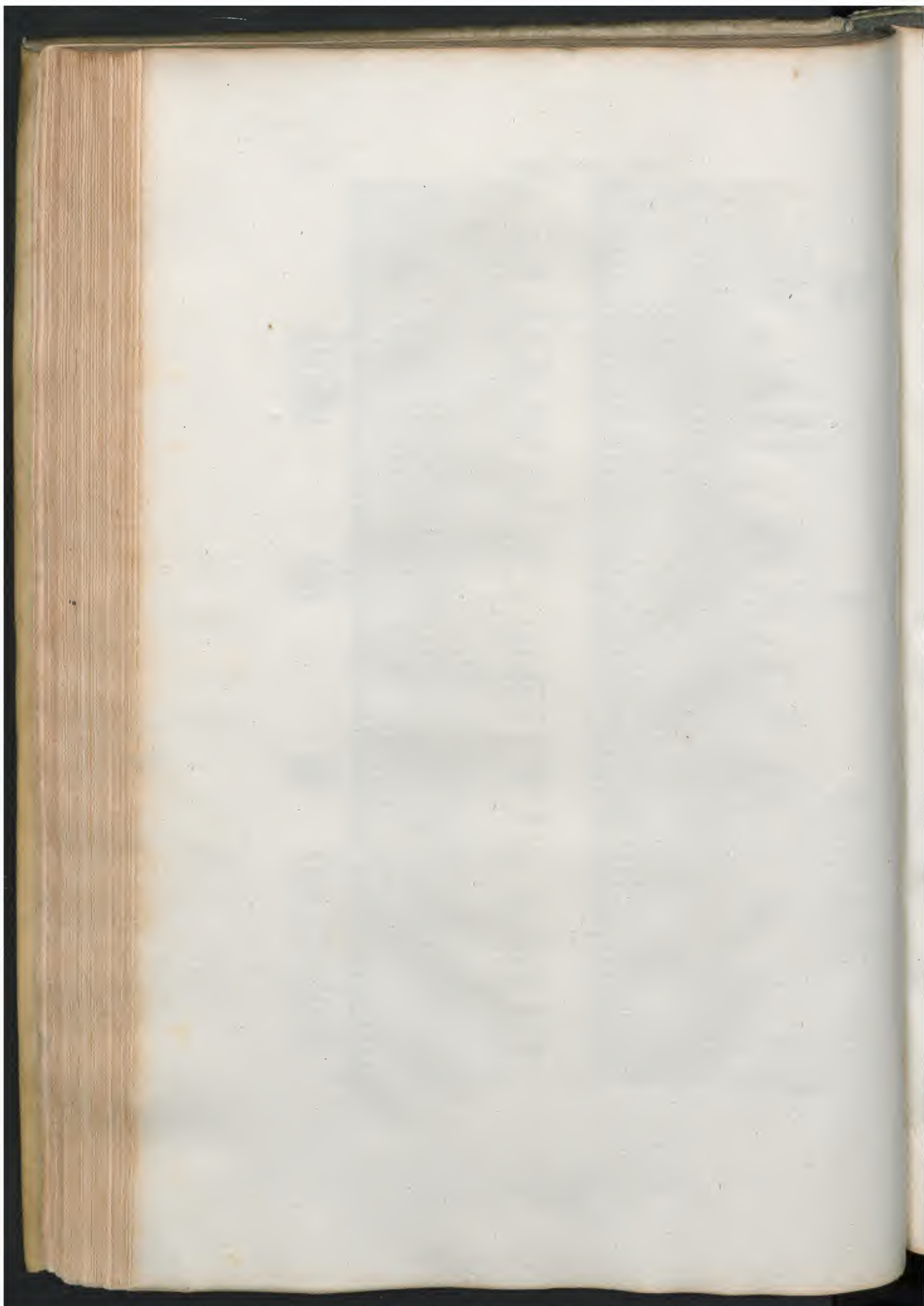
Transcription of the text in the right column, line 17.

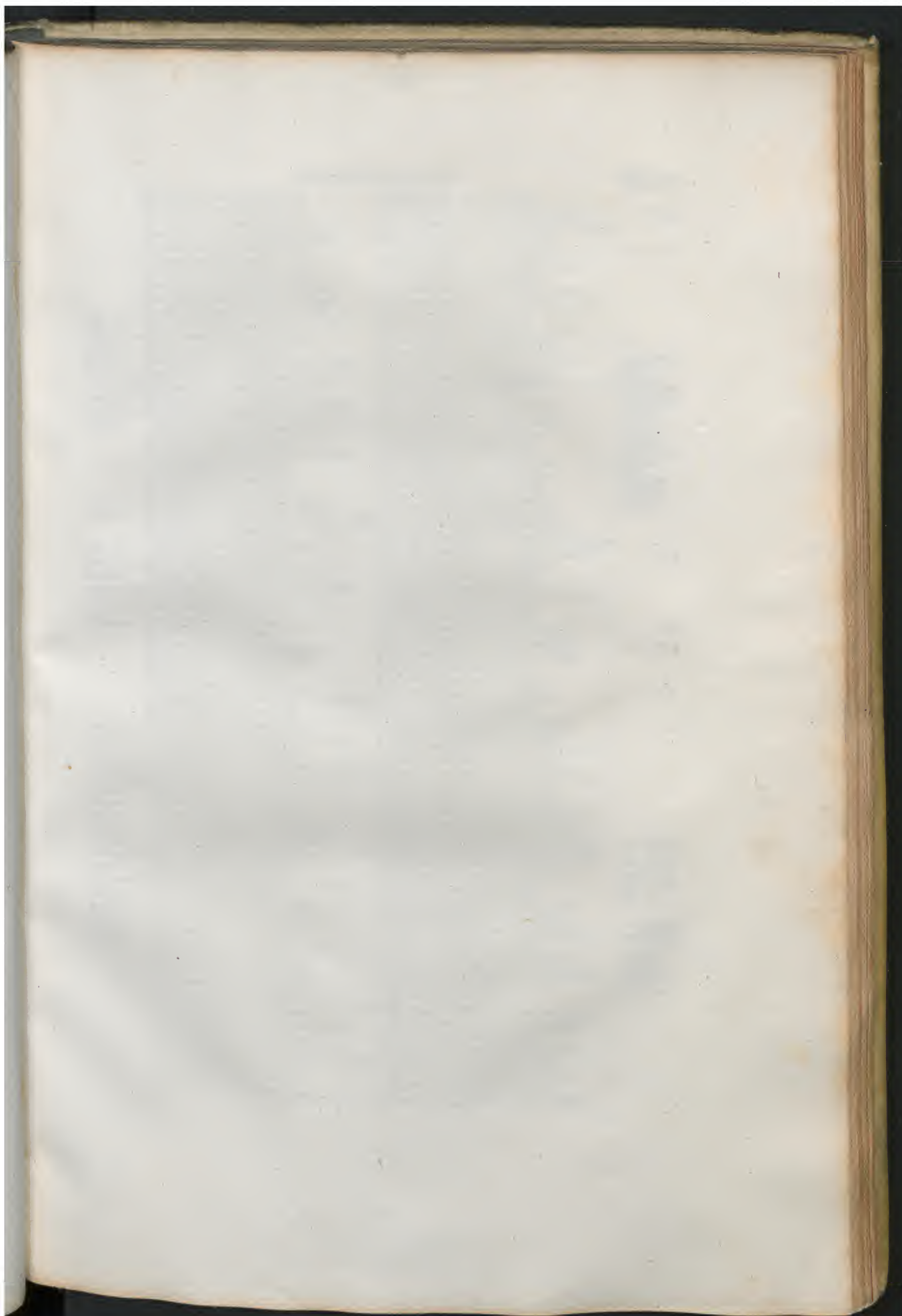
Transcription of the text in the right column, line 18.

Transcription of the text in the right column, line 19.

Transcription of the text in the right column, line 20.

@ndu

+ cortelike

♦ dnd dnd dnd

Et hinc dnd dnd dnd dnd dnd

+ dnd

+ ghnd

1nd

♦ dnd dnd

3 dnd dnd

* dnd

@nd dnd dnd dnd

* dnd

△ dnd

1 dnd dnd

+ dnd dnd

+ dnd

+ dnd dnd

+ dnd dnd

3 dnd

+ dnd dnd

△ dnd

1 dnd

+ dnd dnd dnd

* dnd dnd dnd

+ dnd

1 dnd

Doer den Graue totter Dere.
 Heer Jan hadde ghene ghere
 Daer sonder ghelcide te comen/
 En hadden niet moghen vromen.
 Dus wert hi ghebannen daer/
 Ende coztelich daer naer
 Debenen daghen sine vziende/
 Daer hi ieghens goets verdiende.
 Die boert quamen mosten legghen
 Te ghisele sonder weder segghen.
 Die niet ne quamen bereetmen al/
 Ende woestse groet ende snal/
 Na der coze vanden lande.
 Heren Wolfaert dochter wesen stande/
 Soude dat huns behoudeit bliten.
 Men lachet voer men sel eer ontliuen
 Hen honderden of men sel winnen/
 Ende die ghene die nu sijn daer binnen.
 Dus belachmen Moermont.

a Spewde
 men na.
 b Werwoet
 stede hun
 goederen.
 Moermont
 vuerde ge-
 secht en
 Heer Jan
 verbannen.

Men lachet voer men sel eer ontliuen
 Erment ghewan ende sijn op ghauen.
 Al had gheoft vele haiken/
 Men most bzeiken altemale/
 Van bouen neder toten dale.
 Dus wert verdrucken Heer Jan/
 Want hem Heer Wolfaert niet en gan
 Dat hi inden landen bliue/
 Ende hi ieghen hem pet kiue.
 Dus verichte hi dat lant/
 Dat hire ghere so stont en vant/
 Noch so moghende hime dede tachtet.
 Dit vernop ende menich lachter
 Moste Menich man verdragghen.
 Heer Wolfaert met sine maghen
 Haddent al opten dunne
 Metten Graue so dat si kume
 Henden pemaent haer ghelike.
 Doe so dede hi hulwelike
 Met sine dochter als wi hozen/
 En ghasse Heraerde Here van Dozen.
 Daer na dat so verre quam

Daer hi Gheraets moeder nam
 Te Wiue. ende hadde een sic daer na.
 Doe ghewelt als ic versta/
 Dat die van Vlaendren hem verhiuen/
 Teghen den Coninc ende in vziuen
 Hem ontfenden vzienscap al.
 God die ghene hem onghetual
 Die hem eerst gaf den raet/
 Daer is of comen so menich quaet.
 Doe socht hi hulpe in Angheant.
 Die Coninc quam hem te hant/
 Also als hi had ghelouet.
 Doch dunct mi dat ele man bouet.
 Ende oec is luten kere
 Dat hi sinen gherechten Here
 Niet wil wesen onderdaen/
 Winc zoudet lieuer ane gaen
 Dat hem een ander toghe bi tose
 Dan hi van sinen Here hoze/
 Een woert iegghen sinen wille.
 Hem waer beter waer hi stille
 Dan hi hem verliest so sere
 Tegghens sinen rechten Here.
 Hier binnen heefmen vernomen
 Dat des Coninc vrede is comen/
 Dan Dakerie an de Hollatsche Graue/
 Ende boert hem van sine haue/
 Dat hi in sine hulpe ware/
 Hi woude hem stille ende openbare

Heer Wol-
 faert doet
 dat de Gra-
 ue tegens de
 Coninc van
 Frankrijk
 dien van
 Vlaendren
 bstant be-
 lout. die
 mocht an
 de moort
 syn. mader
 mede schul-
 dich vuer.
 b Qualik
 befinde of be-
 nachte is.

Sine vader helpen wreken.
 Doe begonste men hier of spreken.
 Die Graue van Vlaendren boert al gelike
 Hi woude den nebe maken rike
 Woude hi hem in staden slaen.
 Wat helpt het mochte hem so gaen/
 Daer also alst ganghen soude/
 Men dede dat haer Wolfaert woude.
 Watmen sprac of watmen riet/
 Dat ne diebe algader niet.
 Hadde die Coninc ghewilt gheuen
 Half dat Coninc zyn leuen
 Het ne had een twint niet besloten
 Men had wel int vat ghegoten/
 Emmer dat hi schuldich ware
 Sinen maghen openbare
 Te dienen dan enen vzeenden.
 Die nochtan dat gherecmen/
 Dat si daer toe gauen raet/
 Ende helpen met alre daet/
 Dat syn vader wart ghehaen.
 Ap bi Gode dat was misdaen/
 Dat hi metten ghenen soude
 Gaen vechten of sinen woude/
 Die sinen vader metter hant
 Vinc. ghi moghet weten te hant/
 Dat die van Kemstel ende van Woerden
 Mochten vertellen in groten boerden/
 Dat si metten Graue sorden
 Vechten op dat si woude/
 Ende met hem toegaen in sine starren.
 Die sinen vader openbare
 Dinghen eer hi bleef doot.
 Bi Gode dat was iammer groet
 Darnen des moeste ghehenghen/
 Datmen daer toe soude bzeenghen
 Dat een kint aldus dade.
 Te ne was daer niet te rade.
 Darnen daer op mi ghegaen/
 Te hat helpen wederstaen/
 Ende eens anders had ic gheacht
 Had ics wel ghehat die macht.
 Het moste wesen het was bescreuen.
 Dit was ter Dere al bedreuen/
 Daer haer Wolfaert machtrich was.
 Al had ghebocht pemaent daer
 Dat anders beter had ghewesen/
 Men moste hem volghen dus in desen.
 Die sticken waren ghemaet vaste.
 Doe quamen den Graue dorene gaste/
 Dat waren van Vlaendren sijn omen.
 Si baden dat se God verdomen
 Mosten of si gauen raet/
 Cote so iammerliker daet/
 Ende of si noyt tot enigher stede/
 Pynsden sulke omopaelheide/
 Ende of si de mozders hadden ghestien/
 Sonder enich malengien
 Ende of die verradze van Kemstelle/
 Ende die van Woerden sijn gheselle/
 Opt van hem hadden consoert/
 Also veel als een woert/
 Of opt van hem ghevoert waren/
 So moste die diuel in hem varen.
 Dat baden si al openbare/
 Ende Heer Robrecht al openbare.
 Swoer hi wel God weet wal.
 Wat holpe hier of groet ghesal/
 Dat kint most ghedoghen.
 Nochtan sach hime noyt in doghen/
 G ij Hine

a Niet allen
 niet men
 soude het
 wel dese he-
 de gegeuen
 hebben dat
 hi in sine
 vzienden
 niet dan
 een vzeende
 gehouden
 waer.
 b Die sich
 niet schaa-
 meden.

Die se-
 dat sijn v-
 furen.
 c Waert dat
 sp.

d Ontwett-
 like stukkene
 e Sonder
 argent
 twenschen
 sp dit.

^a Nautwijck. **E**nde ^a come woude hi op sien weder.

^{*} **E**moeste wesen ^a was om niet/
Doe voer hi ouer te Sierblijet/
Ende voer te Ghent als ic wane.
Daer saghen doude vader aue
Die sere blide was van desen/
Ende hieten wilcome wesen.
En stic bleef hi met hem daer/
Ende ~~terre~~ daer naer

^a **H**eerdi weder in sijn lant/
Doe ghentel daer die hant/
Die Coninc keerde dse was comen
Wt Inghelant t sinen vromen/
Ende maecten vrede onderlinghe

^a **V**an Inghelant van Dancerte die Co-
Die Coninc voer wech te hade/ (ninge).
Ende liet Vlaendren in die scande.
Hoe si voert voeren werten wale.
Van hem latic staen die tale/
Want ics van hem niet began.

^a **S**o wil te weder keren dan
Daer ic die tale of begonde.
Also als ic ghemerken conde/
So was Heer Wolfaert allene
Hoeft vander rade al ghemene.

^a **D**amen ~~die~~ ^a so vergaen
Dat die Driescen hebben ghedaen/
Van hare misdact ieghen den Graue/
Ende gauen hem van haren haue
Diere leuden/ also vele/
Dat hem ghinc al vten spele.

^a **D**ie Wednwen waren bleuen/
Vanden doden moesten gheuen
Half haer haue ende haer goet.
Wi dunct dat in minen moet
Datter vele wt was ghemacet. ^a

^a **I**c wane daer sulke heeft ghemacet. ^a
Groet goethe sinen dele.
Die scade van dien castele/
Te Widenisse wert vergouden.

^a **S**i hadden vele bet ghehouden
An den Graue haren here/
Van si den bisscop baden dse ere/
Dat si hem gheloeften bet/
Dat hi se mede leede int net.

^a **A**ls hi sint andren dede.
Nu hoert hier een vzeint hede/
Wat hi dreef ende begheerde.

^a **B**isscop Vril
leu ritz
d' Oosturien
sen tegens
hun rechte
Lands heere

^a **E**nde dede prediken te menigher vze/
Te ruce op den Grave van Hollant/
Dien hi so onwittich vant/
Die hi seide dat hem dochte/
Dat hi gheloeften niet en mochte/
Dine moeste berechten mitten waerden/
Hierom wast dat hi begaerde
Velpen minen here den Paues.

^a **H**i wondert dat hi was dus aues/
Also goet clere als hi was/
Dat hi doeste ghewaghen das
Dat die lude onghelouich waren/
Ende dat doeste openbaren
In sermoene onder dse lide.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.
Di gaderde lide ^a sonder voxte/
Ende dede alle met loghenen roeren/
Dat si met hem ouer voeren.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **H**i wondert hoe hem oec ghesiede
Dat hi teruce prediken doeste.

^a **M**et menighen sepen ende met groten/
Quamen si ouer niet cenre raten

^a **S**i ~~monken~~ ^a onder dat lant.
Te sole verespsehet al te hant/
Ende setten hem dapperle ter were/
Al si vernamen tuzende here.

^a **K**enemacrs ende Waterlander/
Quamen daer ende menich ander/
Die hem ter were ^a sepen wale.
Wat hols hier of laughe tale/
Si voeren toe al sonder vaer/
Een groet scip woumen si daer

^a **M**et crachte doe den Driescen af/
So dat hem dat volc op gaf
Die daer mede quamen gheuaren/
Behaluen dicke verslegghen waren.

^a **M**en ghinc daer houwen ende slaen.
Si vloen dse mochten ontgaen.
Dat volc wert al ondaen.
Men sacher niemant ter were staen.

^a **D**ie bisscop vloet sere ~~werde~~ ^a
Want hi hem enmer ^a ~~niet~~ ^a ~~werde~~ ^a
Hi liet sijn scip/ het was te groet/
Ende spranc in enen minderen boet/
Daer hi mede ontvoert algader. ^a

^a **N**u hoert met desen heiligen vader/
Wat wonder dat hi heeft bedreven/
Dat albaes versegghen bleuen
So vele lide dat wonder was/
Ende ghetanghen sijn seker das/
So vele dat si siber gauen

^a **M**enighen marc van haren hauen/
Bisscop Willem heeft dit ghedaen/
Noch sulds meer verstaen
Als ~~com~~ ^a die tijt suldt hozen/
Mer hier gaet een ander hozen.

^a **A**ls di Bisscop dus hilt den strijt/
Te menigher stede/ te menigher tijt/
Jeghen den Graue daer hi mochte/
Nu hoert wat haer Wolfaert dochte. ^a

^a **H**i dede den Bisscop spreken/
Of men den Bisscop mochte vzeken
Twischen den Graue ende hem.
So dat die Bisscop Willem
Louede den paps ende quamen toe/
Ende voer te Dordrecht doe/
Ende voert ter Doresten Graue/
Daer hi blide doe seiet aue/
Also alsinen ghemerken ghemachte.

^a **I**c en weet wat hi int herte dochte.
Men mochte doe sien wat hi woachte/
Alsinen ten vtersten besochte.
Doe hi was comen in sijn lant/
Beren hem recht al thant/
Dat hi den Graue ~~had~~ ^a ~~behoef~~ ^a

^a **E**n weet of hi was verdoest/
Dat hi enmer ozloghen woude
Legg den Graue. ic wane dat hi onmer
Datterom stercken alst gheuel. (soude)

^a **H**oe ghesiede suldi wel
Hier na hozen ajst is ^a stade.
Heer Wolfaert wart te rade
Dat hi quam metten Graue
In Hollant ende nam hier aue
Haer watmen doe best dade.
Doe wortmen albaer te rade/
Ende hem docht goet int ghemepn/
Datmen Ghisebzecht van Hisefeyn
Omboode dat hi den Graue
Hisefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

^a **H**isefeyn dat hups oppaue.

Maer si
werden bi
Monike-
dam ver-
slagen.
^a Te Kijpe
begamen

b Niet en
werde.

De Bisscop
maekt vze-
de met den
Graue.

Doch
r' was hem
terfont be-
rouwen.
c Ik en
weet niet of
hi krankhe-
nich was.
d Plaets/
stede ont-
daer hant te
sijken.
Tot desen
oorloge be-
geert de
Graue thuis
van sel-
stein, dat
hem ge-
woegere
lynde.

Want

* hit most wot den hit

† monichwamend

† appholich

† hit
† costelich
† hit
† datt

† bi

† dittingelich indit prance

* dave

† du

† wot
† hit
† bi

† du
† hit binnich is also

† altogade
† oan

† dave

† wotlaghe

† ghedacht
† ghedacht
† tot

† cocht

† wotcht

† wotcht

† hit
† tot

† to

† hit

* also

† wotcht

† ghedacht

† ghedacht

† wotcht

† wotcht

† oan

† wotcht

* bi

† tot

† hit

† wotcht

† wotcht

† milt dñ

@ dactemud f othobñ

† op

† ghsslsñ

@ roans

† hoptñ maktñ

† namñ

† no

† allññ

@ corstleññ

† grommñññ

@ ghñññ

† abñ

Want hyt te lene van hem hilt/
Ende lye selue besitten wile/
Enen behoef syn ozloghe dure/
Ende recht op die selue vze
Dat die ozloghe waer gheent/
Soude hyt weder onghescent
Ende onghescaet hem dan gheben/
Ende alle sticken diere bleuen/
Soude hi hem gheuen scadeloos.
Ghisebzecht seide dat hi altoes
Syn hups niet rumen woude;
Ende hi sinen rechten here soude
Altoes trouwe wesen gaerne.
Den Graue staets ib tontbaerne.
Kumedic thups dat waer scande/
Gane bin ic Maerscale vanden lande
Van Bisscop's weghen mijns heren.
Ic ne mocht niet doen met eren/
Perganghe mi alst mach vergaen.
Doe die Graue die heuet verstaen
Draechde hi heren Wolfaerde doe
Wara wesen soude. hi spjaeker toe:
Ghi sult ghebeden herenlaert
Ende doen beligghen thups ter Daert/
Ende laten thups niet begheuen/
Cement ap heuet ghegheuen.
Den salte blide maken sterke/
Ende aengaen met groten werke/
Met catten ende met euenhoghen/
Sine sullent niet ghehouden moghen.
Men selt hem winnen ouer thouet.
Mijn herte des niet ghelollet
Dat sijn moghen houden langhe/
Si moetent op gheuen bi bedwanghe.
Dus wart men te rade daer
Ende coytelic daer naer
Woit Ghisebzecht selue ghebaen/
Dat hebben sine ghebure ghebaen/
Haer wuzercht ende sine maghe
Diere dicke om leide laghe/
Ende hilden vaste op Eulenbozghē;
Nu moct allene dat wyf die zozghe
Vanden huse draeghen voert.
Coytelic men doe hoert
Dat een knecht van Dianen
Ghinc heren wuzerchts kint verstaen/
Ende leide dat mede op Westepn/
Dat ionc was ende harde cleyu.
Ende bleef selue aldaer binnen.
Des waren doerle in haren sinen
Des kints magen/dan was geen wond.
Al waren sy doerle men conder
Omme gheboen gheen dinc/
Anders dan men thups beuine
Ende belach harde vaste.
So mosten ghedoghen doe die gaste
Dat bi hem waren die selle bure.
Men warp hem in te menigher vze
Menighen groten swaren steen.
Si hildent so dat wonder steen.
Joucfrou Baerte was so stout
Dat sijn om gheentrehande gout
Haer hups op woude gheuen/
Doch doer vziende/no doer neuen.
Het ne waer of nien woude
Dat si allene spjelen soude
Haren man Ghisebzechte.
Dat hi riebe dede si lichte.
Anders soude sijn toter doct
Houden in alle hare noet.

a Moet het
no derven.
b Jijne
den ik.

Belogert
werde.

c Grote
singeren/
die deel
bonbert
gonden ge-
wegens
wijnen/als
Jan ten
Beek
schijft.
Diet hie
na in beleeg
van Zin-
ke.
d Enge
doeken of
soojnen die
men an de
winnen hje-
gen knibe.

Des woudemen ghehinghen niet.
Vanden huse menne sciet.
Men bleef daer vaste ligghen vozen
Langhe stont/alse wi hozen.
Want men wouts niet begheuen
Daerom toset hem sinen kleuen.
Doch lach meure so langhe vozen
Dat Jonefrou Baerte/als wijt hozen
Doet op thups aldaer ter stede/
Behouden haers lijfs ende lede.
Der gheentre diere waren binnen/
Diemen leuende mochte sinen.
Men wouts niet doen. doe most bliken/
Nu hoert behendicheit van wilen.
Om dat si hoepde te gheaken
Dat si tbeste soude ghetaken/
So bat si datmen haer gaue
Deen helst. ende die Graue
Metten andzen sinen wille dade.
Doe wertmen ghinder des te rade;
Men gaue die helst die mitten lote
Haer ghewel. ende ghenote
Ele wyre auanturen.
Anders mochts haer niet gheburen
Datmen haer iet gheuen woude.
Ende oer op dat si soude
Den genen genen die thint daer bzochte.
Si namstraet hem allen dochte
Dat beter ware verre te vozen/
Dan si alle waren verlozen.
Ende Jonefrou Baerte mede.
Hi spjaec doe wt ter seluer stede/
So welc helst die comt an mi
Also alst ghesproken si/
Wit ic hebben ghite ende bzi.
Men andt woerde haer; dat si.
Die bzugghē die was al te bzoeken
Ende die porre was beloken/
Diemen ondebē al thant/
So datmen hurden vant
Diemen leide ende ghinc in.
Men vanter lude meer no mint
Van J. D. J. die ter were
Souden doghen/ende niet mere.
Vander doct ende sijn ghewant/
Ende vanden liue onghesont.
Sonder den knecht die thint verriet/
Dine was ghequeest niet.
Dien leuerde men heren wuzerchte/
Die rechte dede ouer dien knechte/
Teerst dat hys hadde stabe
Ende deden legghen op een rade/
Ende sijn kint vant hi ghesont.
Men voerde op die selue stont
Die gheuanghene tordrecht/
Daer Olout ouer dede recht.
Hi setter acht an deen zide/
Op vander acht. harde onblide/
Wocht si wesen/so help mi God.
Daer so warpmen om een tot.
Dat lot was also ghemaect
Twee bollekinē wel gheraect/
Kont was elc als een cloet
Ghelike gheuer wet euen groet.
In bene was een Hollantse permine/
In dander een Louensche dese dinc
Was ghemaect/so datmen niet
Dochte segghen hier is ghesiet
Doerdeel ofte valsheit inne.
Olout spjaec; si siet minne/
G. iij

a Men niet
en seide.

Thuis van
Iselstein
werde op-
gegeuen, be-
houden lijf
voor de
helfte der
thannen.

b Ghepoken

Die daerom
loten.

Dit

Heer VVol-
faert ver-
krijcht vele
plaetsen vā
den Graue,
en maect e
Burch in
syn lande.

Dordrecht
verder van
Heer VVol-
faert in
s'Grauen
ongenade
gebrachte.
a Gehangt.
b Derpoot/
was trede
Aloude den
Ballou vā
Dordrecht.
c Daer ouer
sitten/ wile.

a Men gink
sitten de ge-
bangeiten te
verhojen.

b De name
der misdad-
igers.

Die den Louensche peninc toevoert/
Hi heuet hier syn lijf verboert/
Ende die den Hollantschen sel ontfacen/
Hi sel metten liue ontgaen.
Si wozpen tlot men sloech af
Hem dient autouture gaf.
Dander dedemen doen gheuaen.
Dat docht wi onrecht ende misdact.
Doe had die Grave dit huyg al vzi.
Daer na gheueit ghelouet mi
Dat Heer Wolfaert bat den Grave
Dat hijt sinen wine gabe/
Hestepne ende Beustocp mede.
Die Graue doet op die stede.
Hi had haer ghegheuen al
Lant van Woerden dat niet nes smal.
Dat Heer Wolfaert hem selue bat.
Ic wane hijt dede om dat
Datmen Hestepne wan/
Ende men die liede onthoefde dan
Die daer op waren vonden/
Dat gheen man tot dien stonden
Leggen hem verheffen soude.
Ic ne weet wat hi doen woude.
Int lant van Woerden begondi maken
Ene burch conde hijt gheraken/
Groot/ wylt ende daer toe starr.
Hi dede beghinnen dat ware
Cote ene stede dlemen hiet
Die Wijkupen/ so datmen niet
Int lant soude moghen comen/
Men hadt mitter burch benomen/
Het was an tende banden lande.
Nu roert hier een milwe stande.
In die poert van Dordrecht
Was doe menich a pynlic knecht/
Dat vernemde Aloude fere/
Ende men teech hem dicke mere
Van met rechte die stonde was.
Op een tijt bat Aloude dag
Alle den scepenen vander poert/
Dat hem lief si datmen hoort
Een stille waerheit van waren dingen.
Die scepenen woude wel ghehingen
Schouwen al der poerten recht/
Ende op een hore waerde recht
Dat scepenen die c besitten soudent/
Ende bannen die si bannen woude.
Daert een jaer of vier of viue.
Daer hi ne soude hi banden liue
Niement rouen noch goet ontfacen.
Op dese hore waerde/ was bestaen
Die si Aloude gauen bescreuen.
Woste die tijt syn verdrucken/
Die hem scepenen hadden gheset
Wast op lijf of op let/
Quame hi weder binder tijt
So mochte die Scoude sonder verwijt
Hem dat doen alst was besproken/
Ende dat recht bleye onghesproken.
Die waerheit weet doe a beseten
Ende eermenise vre suldi wuten
Quame die Grave selue daer.
Ende Heer Wolfaert weet hoer waer
Epschte den scepenen b taste doe/
Ende scepenen spraken hem toe:
Wat woldi daer mede maken.
Hi seide ic selt wel gheraken
Dies misdact ic binde so groot
Dat hi heeft verboert die doer/

Men sal hem doen c staphant syn recht.
Desen min vint misdadich echt/
Die sal minre pyn ontfacen/
Die ne sel niemant wederstaen.
Scepenen seiden ten mach niet wesen.
Wi hebben voer waerde ghemaect vā de:
Leggen Aloude onsen Daetiu. (sen/
Trouwden des misfact hi v/
Sprac Heer Wolfaert openbare.
Scepenen andwoerden daer nare:
Onse hantbest segget wel
Dat wi ende niemant el/
recht ende vomes segghen moghen
Over onse poerters van lagen van hogē.
Dese vziheit gaf v oude vader
Coninc Willem/ die wi al gader
hebben bezegheit ende bescreuen.
Dits ons van wien ouder s bleuen/
Hout onse recht so doedi wale.
Hier toe e helpt gheen ander tale:
Mijn Here moet die tafel hebben
Ende sulken tasten sin ribben/
Want hi is uwer alre Heer
Ende hi sel rechten also fere
Dat den quaden vrouwen wagh.
Des wil hi sonder verdrach
Die tafel hebben so wats ghesiet.
Scepenen spraken dats om niet
Ten syn niet onse voer waerde.
Als Heer Wolfaert dit hoorde/
Sprac hi ic segt v te waren/
So moet ghi te Delf te ghifsel varen
Ende na minen Here staphant comen
Die v die stoute no sal nomen.
Die Grave voer sire straten.
Die Scoude doe niet laten
Hine noemde doe bi namen
Die hi woude dat na hem quaden.
Si boeren na in die poert
Te Delf alsinen heeft ghehoert.
Dine wasser. men sende hem mede
Die boden vter stede/
Die den Grave soude volghen/
Ende spraken al was hi verbolghen
Op die poert van Dordrecht doe/
Ende sien mochten syn bzinghen toe/
Darmen dat maecte te goede
Ende dat in betten potten stoede.
Die Grave voer in die daghe.
Heer Wolfaert sat op den landzen daghe
Ende voer te Woerden waert.
Ende merrede an die vaert/
En weet der daghe vire/ so seg.
Wat helpt dese langhe les/
Die poerters sender mij. na.
Om te spraken als ic versta
Nietten andzen/ haren Here
Die was op hem verbolghen fere.
Doe dse viere aldaer quamen
Coten achten die bi namen
Depne/ Doudwels hieten die twee/
Al was der andze mee
Ic ne canse niet ghenomen.
So was hem te voren contin
Dat Heer Wolfaert niet was daer/
Doe senden si hare boden naer
Om te potten op welke daghe
Hi comen soude in die daghe.
Die hode vanten Hestepne/
Hem ende syn wijf daer ghemeyne.
Heer

c Dan ston-
den an.

Enige vry-
den uit ge-
maecte om
met de
Graue te
handelen.

a In betren
doen stonde

b Dertend.

† Vialfranc t r
† hadd
Eggron Hadd Sinal

† Jnd

† h

† pte

† wemayd

† pte

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

† wemayd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

fnd

Heer Apclast van Cats wasser mede.

Die bode spraken daer ter stede

Ende hi seide hem sinen wille.

Die bode keerde zwighende stille/

Ende telde sinen Here voert

Wat hi van hem had ghehoert.

Si beiden doe toten daghe

Dat hi comen was in die Haghe/

Die Graue woude geen antwoorde ge-

Sonder hem dus syn si bliuen ^(uen)

Liggende stille ende beiden daer

Toter wilen dat hi quam naer.

Doe Heer Wolsaert comen was

Woorden si te rade dag

Dat Jan die moelnaer ende Dieter mede

Haren Tielmans sone voer ter stede/

Ende Jacob haer derde gheselle/

Toten Graue daer ic of telle/

Om te spreken van hare diene.

Die Graue doe te rade ghinc

Met hem Heer Wolsaert ende Olout/

Die te rade hier toe was hout.

En lesten spraken den moelnaer an/

Ende daer na dander twee man/

Ende ledense in die camer mede/

Ende spraken met hem daer ter stede

Een wile doe quamen si wt/

Ende Olout sprac ouer hant

En brachde of Herten Pontwels ware

Te Delf dat segt at sonder sparen.

Men seide ia. si syn aldaer/

Sullen si per comen haer/

Sprac Olout toten moelnaere.

Ontbiermense si comen haren/

Sprac doe Jan dat weet ic wale.

Olout hils niet meer tale/

Dan hi ghinc ter cameran in.

Hi soude node sinen sin

Hebben gheset daer voor ogghen.

Men riep Janne ende ghinc hem togen

Dat die Graue soude gaen eten/

Ende dan soudemen hem doen weten

Es grauen wille vander saken.

Si mochten hem wel gaen blide maken/

Ende naeten weder comen.

Jan die peynsche het set ons vromen/

En ginc ter herbergen met sine gesellen.

Alse hi daer quam begondi tellen

Een bode dat hi woude

Dat hi den anderen segghen soude.

Sinnen dien quam die nymare

Dat al dat Hof Ghereet ware/

Ende die Graue woude riden

Ende woude niet langher ^b biden.*

Helpt/ seit hi: wat macht bedieden.

In moet wat hem ontbieden.

Sech hem allen dese zaken.

God gheue hem d'beste te raken.

Te bins wel vromen ende erre.

Die bode voer al sonder merre

Hi hadde twee paerden in enen waghien/

Ende ghinc vasse henen iagghen/

Ende quam te rade alst God woude

Dat die Graue beten soude.

Ende seide hem allen dit:

Pontwels langher niet en zit.

Hi stont op ende ghinc sine straten.

Hepne die zout node laten/

Doe hiet verespichte hinc dede also/

verrecken. Dus quam toe dat elc blo.

a Hier/ her
waert/

b Beiden.

c Wgaen bā
syn paerde
of wagen.

Van vrelke

som-mige

door vrese

stillekens

verrecken.

Die Graue quā met hare Wolsaerde.

Doe hi ghebeet was vanden paerde/

Quamen si daer dander waren.

Heer Wolsaert sprac al sonder sparen

Want hi was int herte fier:

Die van Dordrecht syn si hier.

Ja wi seiden die ghene doe

Die daer waren/ hi sprac hem toe.

Ga wi dan ende laet v spreken/

Koept v ghesellen laet niet ghebreken.

Onder die cloecke ghinc Heer Wolsaert/

Ende brachde al onghespaert

Om Pontwels ende Hymen mede.

Men antwoorde hem daer ter stede:

Si gaen spelen en weet waer.

Doe seide Heer Wolsaert senter naer.

Wi hebben ghebden/ seiden si.

Merrien so begonde hi

Te segghen alst voren staet/

Vander taset al den staet/

Hoe datse die Graue hebben woude/

Ende ouer de ghene rechten soude

Dies had verdient hoe soet ware.

Dit toende dien van Delf al dare

Daert die van Dordrecht an hoerden.

Si seiden Here bi voer woerden

Hoert die waerheit/ seg wi v/

Dit bespaken wi mitten Daellu/

Dat sepenen soude nederē ende hogen.

Olout sprac dits al ghelogen/

Voer den Graue ende voer hem allen.

Doe begon den die lude callen/

Daert die Graue selbe aenhoerde/

Dat hi sprake onhoueffche woerde.

Wilde hi soe dat lant berechten/

Ja sprac hi: ic wil bechten

Een camp/ iegghen wien dat es.

Een sepen van Delf sprac sijn ghewes/

Hier ne becht ghy's ghenen kamp.

Dat waer ons te swaer een scamp/

Soude al onse poerten recht

Staen aen eens mans gheuecht/

So mocht onse recht wel erghen.

Dat nu is haer/ dat onse merghen.

Ghi hebt v qualic hier ghebroken/

Dat ghi goede lude hebt versproken/

Ende ghelochent voer onsen Here.

Dats v te mispisen sere.

Daert datment bebroeden conde.

Doe so sloechmen dat van monde/

Ende brachden daer at openbare

Daer Pontwels ende Hymen ware.

Men antwoorde wien wetens niet.

Die seide Hymen ghi Herten siet/

Nu moechdi merken ende verstaen

Dat dese twee hebben misdaen

Iegghen minen Here so vele/

Dat si in naerstrag in spele

Niet dorren comen daer hi es.

Nochtan waren si des sijn ghewes/

Ghesent van Dordrecht vter poert/

Als ghi wel hebt ghehoert.

Nu van desen daghe voert

Es die vrienfchap al ghestoert

Tusschen den Grave ende hem twee/

Ende oec ne es daer vrede gheen.

Hi salse krenken daer hi mach/

Weder het is nacht of dach.

Merrien sieten si die tale/

Si ghinghen doe wech altemale.

a Trecht
der steden.

V/sey ouer
de Graue
Dordrecht
ontseggst.

Die

Dse Graue voer wech als hi woude.
 Die ghiselen senden also houde
 Enen bode sonder spären
 Dat hi i Odyrecht soude vareen/
 Want si out saghen hem van desen
 Datmer om verlaert soude wesen.
 Als daer quame die mynare
 Die bode hi voer alsdare.
 Eet hi soude tomen adae
 Hadde een gheset al openbaer/
 Dat al die lude waren gheianghen/
 Ende hare gheen ne waet outganghen.
 Dat volc was ten den rade.
 Dse bode quam des ains te stade/
 Ende doe daer al openbare
 Weder seide die quade mare.
 Hi seide ic wil ghy nu gheloeft/
 Sijn si ghy naen ic legg myn hooft.
 Of te slaen dat wil ic wale.
 Men gheloeft de sijnre rale.
 Eic ghyne dat's hem lyste.
 Die bode ghinc in sijn ruste.
 Men wilde beiden toten daghe
 Datmen dan ten besten zaghe.
 Des ander daghes wael beride/
 Wolt die poerte hant blide/
 Want hene ende Pouwels ware eant
 Ende ontgaen te haren vromen.
 Si waren blide om dese twee.
 Salonts quamer lide meer
 Des ander en daghes te printetide
 Waren si daer alle des waren si blide/
 Beide ghysele ende boden
 Die hem te Delf hadden ghesoden
 Ende waren tomen sonder ozlof.
 Dus se staets die Graue niet of/
 Doch heer Wolfaert noch Alout/
 Die te rade hier in was stont/
 Si deden scriuen in enen brieue
 Dat die Graue ontfide alle lieue
 Ende alle vzienschap mede der poort.
 Als rfol dat heeft gheschoort
 Datse die Graue hem ontfeghet/
 Dedemen sijnen gaerne gheset.
 Ende ghinghen te rade sciene/
 Ende cozen daer hoeftmanne viere/
 Si wien men alle zaken dede.
 Si deden scriuen al daer ter stede/
 In allen poorters vanden lande
 (Dit mochten si doen sonder stende)
 Ende baden hem op rechte oetmoet/
 Dat elke poerte so vele doet
 Dat si bidden den Graue
 Dat hi die diene wil laten aue/
 Ende hi haer recht laten behouden/
 Dat si dat wel weten souden
 Dat hi des ghelike hem soude doen.
 Men liet die boden niet b gheroen
 Dse die brieue souden draghen.
 Men ghincse henen taghen
 In Holland ende in Zeelant mede/
 In elke poert an elke stede
 Daermen waende dat lieden in waren.
 Nu setten toe al sonder spären
 Es grauen raet rechte voert/
 Ende lepen lieden bi der poert/
 Die souden legghen in die wachte
 Datter niemant in en mochte.
 En dat menre niet in en mochte bringen
 En ware of menre woude ghehinghen.

a Om hooft
 Den gewest.

Die van
 Dorrecht
 bereide sich
 ten oorloghe
 soeckende.
 nochtans
 daerentus
 schen vrede
 te verkrij-
 gen.

b Niet met
 bide

Dorrecht
 vordt be-
 setten.

Men woude doe dat ionchere Witte
 Ghinghe ligghen op thups van Pitte/
 Te wachten die ieghemode.
 Hi moefdoen al dede hijt nobe.
 Catblaster dan hoerd ic bedieden/
 Lach heer Dylaes van Cats met liede
 Ende wachte twater daer/
 Ende dede die stepe comen naer/
 Met toene ende met anderen goede.
 Te Slidrecht lach op die hoede
 Olout met sijn knapen
 Diet al op ghinghen rapen
 Datter quam ende liden woude/
 Ende ter poorten waren soude.
 Voert steenhups dat te Slidrecht staet/
 Had hi vonden in sijn raet
 Dat hi den dje dede verslaen
 Met groten houte/ende daer aen
 Starke planken als hem dochte
 Datter niemant liden mochte.
 Ehus was wel ghemaect ter were/
 Teghen seilt ende ieghen spere.
 Daer lach Olout metten sijnen/
 Die gaerne hadde veel pinen
 Der poerten ghedagen had hi moghen.
 Hem comen veel lieden niet gheboghen/
 Sine moerens hem te bozen doen.
 Doe was daer een rone niet b gheroen
 Hine voer met enen cogghe allene/
 Ende met anders upemint ghemene/
 Dan die met hem inden cogghe waren.
 Hi seide bi Gode wi willen waren/
 Sieten in die poert sommighe pilen/
 Ende dit was ter seluer wilen
 Dat die seiltwacht was gaen slapen/
 Dat die cogghe mitten knapen
 Quame gherapt voer die poert.
 Alsinen dit heuet ghehoert
 Sloechmen die clocke mitter waert
 Dat al die poert in roere waert.
 Si wapenben hem groet ende elene/
 Ende wochden na al ghemene
 Bepde te scepe ende te voert/
 Als een volc dat is verwaert.
 Ende quamen recht voer die were.
 Olout stont ende hadde ghene
 Hem te werten mocht hem ghesien/
 Die poorters liepen toe metrien/
 Coter were/ende streden se aue/
 Beide met steken ende met slaue.
 Men sloech so seve ende stac/
 Datmen die were te sticken bzac.
 Ende Olout heuet vernomen
 Hoe dse lieden ghelopen comen/
 Ener stote ende ouer al/
 Ende hi ontfiet hem datmen sal
 Dat hups onderlopen daer/
 Dies had hi int herte daer.
 Hi maecte hem mede inden loep/
 Ende quam mede inden hoep/
 Side an side/datmen niet
 Van hem ne weet eermen sief
 Dat hi was comen op die bugghen/
 Ende men siet dat hi den rugghe
 Omme warp ten huse waert/
 Ende hem weerde onghespaert.
 Daer bochten die van Dorrecht wale/
 Si waren doe ten seluen male
 Met hem inden huse ghegaen
 Dachtenderhant en had ghedaen

a Doerbi
 ren.

De were te
 Slidrecht
 was bi na
 overvallen.
 b Geruften/
 stille sijn

c De plaetse
 te Slidrecht
 die were
 daer ghe-
 maect was

Wat

3al

† hatr
† al

† hi

† g d u n g - l o u d

† s y m

† h i s t

† u l g a n g t e

† h i s t o r i a

† d i e

† m i s s

† d i s t i n g u i s h e d

† d i e

† b o u t

† d i s t

† m i s s

† d i s t i n g u i s h e d

† m i s s

† d i s t

† h o u s e

† h o u s e

~ hnd

~ hnd

John made the first English

* mawleth

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

~ hnd

Dat Heyne was met groter cracht
Vander bzugghe in die gracht
Gheslegghen/alsmen mochte sien.
Eermen wt conste ghetien/
Ende sine wt bzingghen moghen
Was die valbzugghe op ghetoghen.
Doe moesten die poorters after staen.
Dit pougghs hebben si ghedaen
Op enen woensdach voer den Veste.
Doe gheueit alst wesen moeste/
Dat si weder ghinghen in.
Eic was gram in sinen sin.
Si hadden gheuonder liede een deel/
Want si seoren menich quateel/
Waltte op anderen inden stride.
Daer bleef doot ten seluen tide/
Die selue wonden eerst begonde.
Also als ic ghemerken conde/
So ware hi bet bleuen daer/
Dan hi quam der poerten also naer/
Dat hise hem alle volghen dede.
Daer bleef doot ter seluer stede
Wiederic Claeps scouten bzoder/
Sijns vader hint ende sire moeder.
Die poorters hadden niemint doet/
Daer macht an lach cleen of groet/
Sonder een hint dat weetmen wale/
Dat was gescoeten tenen male/
Daer mede liep onder die rote/
Ende steruen moeste vander scote.
Nu was Heer Wolsaert inden Haghe
Metten Graue/ende dese claghe
Comt voer hem van Oluits wegghen.
Die andwoerdghe daer iegghen/
Doet ic lieken het wert gheuozoken.
Hem waer beter had si te bzoken
Hate vozwacde/ende op ghegheben
Die tafel ende waren bliuen
Op mijn segghen ende dat ghehouden/
So waren sijn bliuen ombescouden.
Ic bzinghe noch volc voer die poert
Datmen seiden heeft ghehoert/
Dolcs ghelike wt Zeelant varen.
Dit hoerden die wt Hollant waren/
Ende pepusden: voer hi wech die Graue
Wine comens nemmer met iopen aue.
Chint van Doorne moeste wesen
Te haren rade/ende riet te desen/
Datmen den Gratie hilde int lant/
Anders sijn wi al ghesant.
Dus dzoech die raer ouer een/
Also alst ziet wel seuen.
Te hoerde segghen ouer waer/
Dat Gheraet van Doorne al openbaer
Doe ontfelde si en zweer/
Diene te hant sonder keer
Doet woude hebben ghesleken.
Men conde hem rime ontzeken/
Dat hime niet moeste ontliden.
Doch so moeste hi hem bliuen.
Dan biten wachtte men ouer al
Stillehine sonder ghesal.
Als Heer Wolsaert dit verstoet/
Doet hi dzoene in sinen moer/
Ende pepusde hoe sel ic ontgaen.
Mine es niet so goet ghedaen/
Als ic te nachte mi hene make.
Te sel liechte hebben die rike
Dat ic ontga mitten lue/
Ende die Graue hier niet ne bliue.

a Dese vroe-
de dit beh-
den si an-
derlaen.

b Dile/ qua-
della sepe-
men in de
salmenich/
c Eik.

d Onder
den hoop.

Heer VVol-
fart dreicht
een Zensich
beer voor
de staet te
brengghen.

e Des volks
gelike.
De Hollan-
ders door
raede des
Heeren van
Voorne
vullen de
Graue niet
mit Hol-
lande last.
adhet sel ons
niet te lichte
bergaen.

b Derstont.
Heer VVol-
faert
noems
s'nachts
met de Gra-
ue, en den
Heere van
Voorne
vont liden.
c Ik sal
daer wel toe
komen.

Ende Gheraet ba Doorne mijn lieue hint
Dat mi - harde cleue mint/
Doet ic leuen het sel hem rouwen.
Doe beual hi sire vrouwen
Drou Catelinen Gheraets moeder/
Dat si vanden sone si behoeder/
Diene hilt met cleuer crachte.
Dus reet hi hem inder nachte
Wech te varen was sijn ghebochte/
Daer hem te voeren of hi mochte
Den Graue ende sinen sone Gheracde/
Men ghereede doe die paerde.
Si saten op al sonder sparen.
Doe moeste si op waghnen varen/
Die met hem wech varen wonden.
Heer Wolsaert seide dat hi soude
Te Sciedanne te sepe gaen.
Aluient int Doyp heeft verstaen
Worzen die lude al in roere/
Om dat Heer Wolsaert heuen hoere
Metten Graue dijs stillehine/
Ende hadden alle grote pine.
Entie gravinne al te hozen.
Vadts int herte den meren tozen
Darmen voerden haren man
Wech/ende niet gheueterant
Wat bediet datmen bi nachte
Wech te voeren aldus achte.
Si claghet dien sijn claghen mochte.
Heer Wolsaert al anders dochte/
Ende voer wech sijn straten.
Hine woude achter hem niet laten
Enighe bzugghe hime deede bzeken.
Ende pepusde dat hi met sulke treken
Soude te bet moghen ontgaen.
Doet dach was ende men verstaen
Int lant heuet dat Heer Wolsaert
Ware ghepoert op die vaert/
Ende met hem hoerde den Graue/
Wert tfole al ontsmet daer aue.
Het liep/het ran/het iaghe
Die Gravinne zere claghe
Alle de lieden ouer haren Wolsaerde/
Dat hi voerde sire vaerde/
Haren lieuen bedden ghenoot/
Ende hare ne vzaghe cleen no groet.
Ende bat den lieden op ghenaden/
Dat si haer stonden in staden.
Dat volc wert al in roere.
Men hoerde nie sulke voere.
Si liepen/si reden dat si nachten/
Om haren Here dat si dochten.
So dat si te Vlaeringhe quament
Daer si versagghen ende vernamen
Dat si waren vten diepen.
Men gheboet dat volc doe liepen/
Ende met sepen an hem voere.
Die so ghesien had die roere/
Hoe dat volc te sepe ghine/
Met groter haeste om die dine/
Met cleuen sepen ende met groten/
Beide met euerele ende met boten/
Met visschen ende met scuten/
Die dat volc doe hoerde ruten
Hem mochte gruwel aldaer aue/
Hoe si riepen om haren Graue.
Si roepden an hem sonder merre/
Want sine ware op te Wase niet verre/
Ende die wint was cleue.
Dus worden si thant ghemeue/
Ende

a Seer wel a
nisch.

b De mien
ne.

Dan vuest
vanden
volke ach-
terhaelt.
c Sulke
gebaert.

d Lieve.

e Terstont
quament si
bi hem.

Ende vraghede den Graue of hi woude
Int lant bliuen dat hi soude
Ghenen die hant so mocht hi varen
Oyt lant weder sonder sparen.
Die Graue boet doe die hant/
Ende si voerde weder opt lant.
Also als ic heb verstaen/
So bleef Heer Wolsaert ghevaen/
Ende alle die gene die met hem waeren.
Voerdenen opt lant sonder sparen/
Ende Gheract van Doorn wert verlost
Sonder scade ende sonder cost/
Oter vaughenisse daer hi in was.
Doe warden si te rade dat
Die Graue soude varen in die Haghe.
Heer Wolsaert most op enen waghcn/
Varen te Delf in die poert/
Alsinen wel heeft ghehoert/
Ende op een steenhups most gaen/
Ende die ander die met hem ghevaen
Waren ghinghen mede/
Daer men woude in die stede.
A sole was i naer den sunne.
Si hadden tot hem elene minne/
Ende wert ropende ouer hant/
Gheeft ons den man hier wt/
Die onsen Here den Graue beriet/
Of ghinc sult selue niet
Merren linc maghen ontgaen/
Want wi v seluen sullen slaen.
Wildi selue behouden tleuen
So moet ghinc ons hier wt ghellen.
Alsinen verstaet opten bloere
Dat tsole daer buten at was in roere/
Staken sine ter trappen neder/
Ende haelden die vrouwe weder
Dat si niet daer buten quamme.
Si ontfaghen hare blame/
Dat enich quaet knecht an hare
Doen mochte dat misdaen ware.
Dus was si ghehouden binnen/
Ende hi was niet onminnen
Daer ontfacn alst wel seuen.
Want daer en was man ne gheen
Hinc b gaerde sine doot.
Doe wert dat sloep so groot
Onder dat sole ende gherochte/
Het sloech al dat slaen mochte/
Beide igne ende out.
Dien en was niemant hout.
Doe was hi verslegghen sciene.
Ic wane dat i niet si viere
Daer te ieghelwoerde stonden/
Sine sloegghen diere toe comen conden.
Alsinen heb ic verstaen/
Dus en mocht niet ontgaen
Hi was daer ghehaet so fere.
Had hi met hem enighen here
Willen laten inden rade/
Sine dine ware hem bleuen stade.
Ende waer licht te linc bleuen.
Deen hi niet hi had verdrueuen
Die beste ghebozen vanden lande/
Ende had hem ghebaen die scande.
Die selue haelden metter hant
Den Graue Jan wt Inghelant/
Die stac hi of ghemene
Ende woude wesen raet allene/
Ende doen sinen wille
Beide lude ende stille.

En te Delft
van de ge-
meente door
geslegen.

a Bina.

b Begreede.

c Geruchte.

d Niemant
fontleisch.

vant hi
seer (als
dier alleen
voulde (yn)
van igliken
gehaet
verde.

Daer hi bleuen in desen stane/
Sekerlike na minen wane/
Hi ware welidigher dan die Graue.
Hi begaerde so grote haue
Ouer al in desen lande
Ende hi dede so grote scande
Sinen viant waer hi mochte.
Hi woude fere wat hi dochte.
Hi dultede sinen viant onder.
Al haten sine ten was geen wonder.
Ic weet wel dat van kinesse
Heer Jan beriet hem dese lesse/
Want men sach hoe doe ghinc vozt.
Als hi vernam dese woert/
Ende hi quam weder inden lande/
Maendi hinc pepinde om sine scande
Die hi hem debet ware hi bleuen
Te linc hi hadde verdrueuen
Beide stille ende openbare/
Die wile hi raet te houe ware.
Daerom gheuet alst wesen moeste/
Opten eersten dach van den Oefte/
Nicht op sinte Pieters daghe/
Moste Heer Wolsaert dese plaghe
Daer ghedogghen als wi leren
Int Incarnatioen ons Heren/
I J J C. ende I C. ende negghene
Ic rade elken man te plegghene
Es hi elene ofte groot/
Dat hi pement late sijn ghenoot.
Es een man eens Heren raet/
Ende hem also sine staet/
Dat hi es machtich fere/
Namelike met sinen Here/
Wil hi doen dan sine vromen/
Laet ander lude te bozde comen
Die machtich sijn van groten maghen/
Sone darinen ouer hem niet claghen.
Mer wil hij selue wesen allene/
Ende met hem nement laten ghemene/
So moet al die waert niden/
Dus mach hi onlanghe daer op tiden.
Ende ghevalt dat hi misgaet/
Sone es niemant hinc gheuet raet
Haghen gheneden mach.
Men siet haeden opten dache
Es een man ghenedert son/
Die Here en achts niet en stroe/
Ende haten diene te bozen minde/
Ghelijc enen dies niet en kinde.
Hi docht mi vzoet die conde houden
Maer in desen ende onbesconden/
Want het ne mach gheen Here
Bliuen staen in desen here.
Ende en mach gheen man allene
Here wesen groet no elene/
Sonder God die al ghevochte.
Hi pepinde wel die dat bechochte.
Hi spranc wt die nymare.
Alsinen gheveert openbare/
Cozrecht dat dus was vergaen/
Sloech men doe die cloche zaen/
Ende dat volc wert in roere.
Si riepen alle in hare voere/
Daken wi ons wt al ghemene
Ende belegghen Crapenstene/
Olout en mach ons niet ontgaen/
Hinc blijft doot of ghebaen.
Alsinen dit heeft ghehoert/
Ghinc haer wapenen die poort/
Gont

En onder
andre van
Heer Jan
van Ri-
nisse.

a Don K
gusto.

b Nachter
niet da-
dere boud
een houe
eten.

c Wiken.

d
22
23
24

Die van
Dordrecht
beleggen
Heer Alout
in Krayen-
stee.

• f. 100. 11

100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

Die f. 100. 11
an f. 100. 11

Die f. 100. 11 mit f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

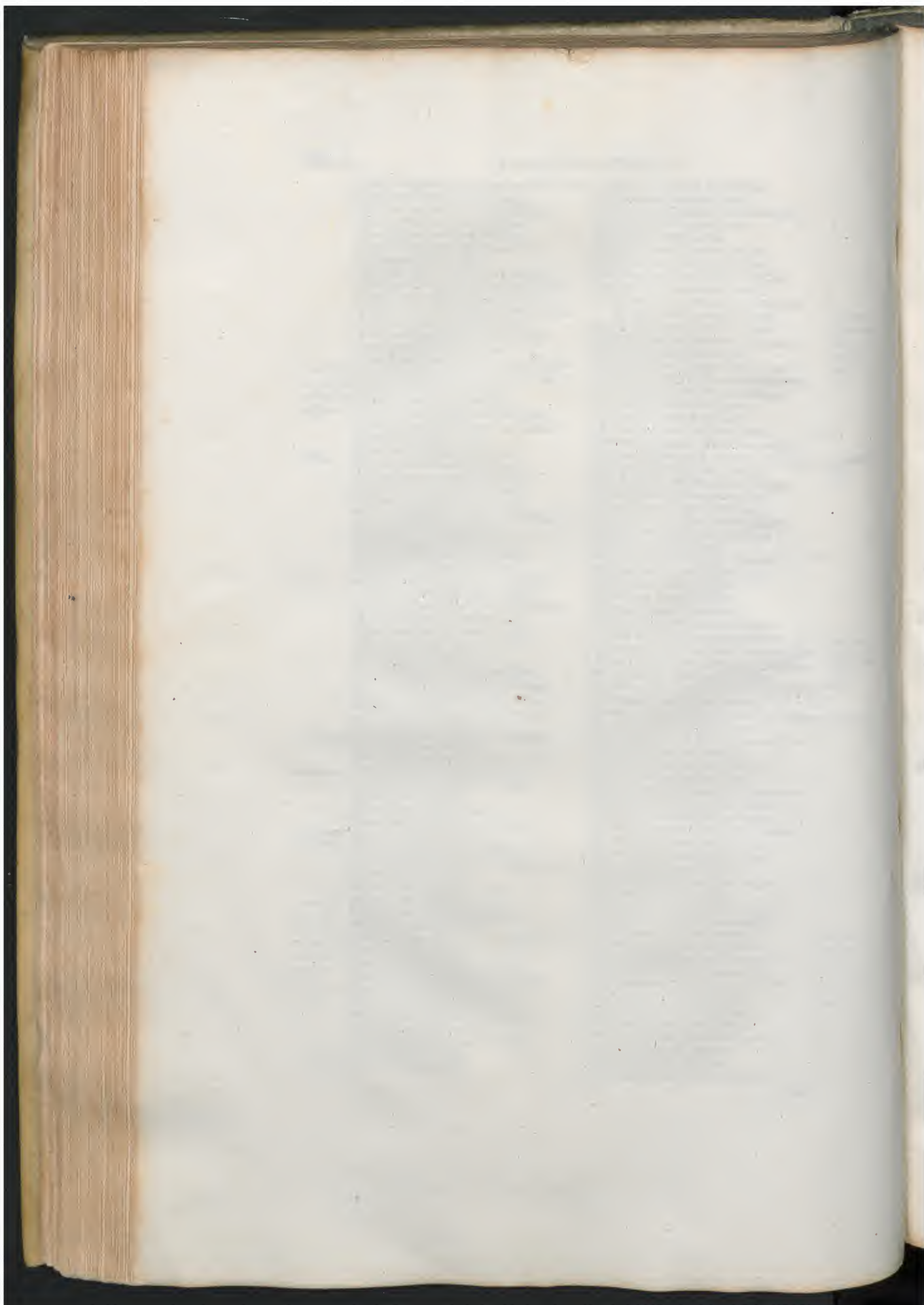
f. 100. 11

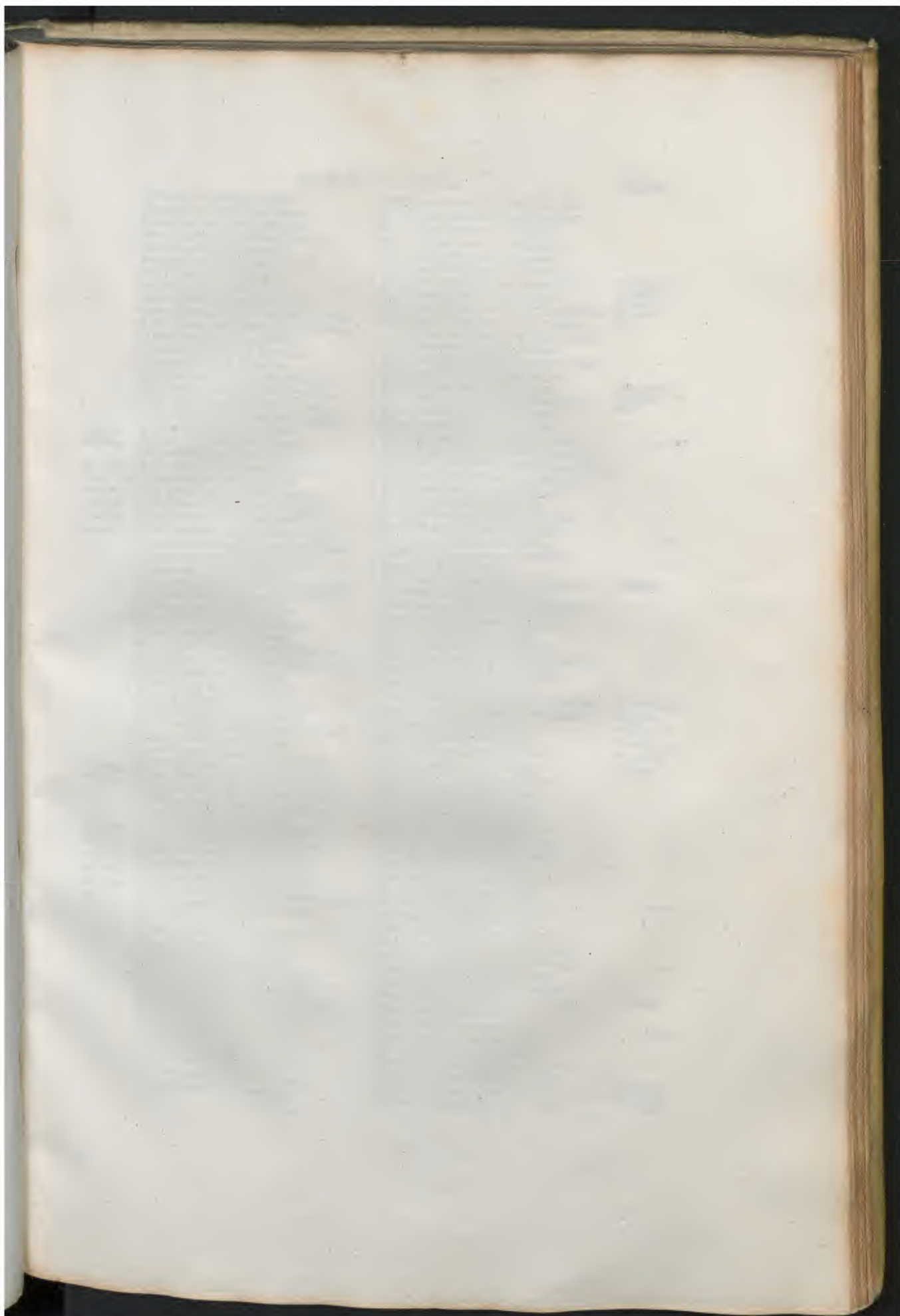
f. 100. 11

f. 100. 11

f. 100. 11

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

tsi

Tone/out/mere ende minder/
 Name/knechten/ende kinder/
 Al liept wt ten seluen stonden/
 Doer Crapensteyn/daer si vonden
 Oloude op met sere partien/
 Die niet en wisten hoer ic lie/
 Doe te Delf was vergaen.
 Hi sette hem ter were saen/
 Want hi ontfaech die selle gaste/
 Ende pjuden thuyt te houden vaste/
 Ende seiden daer vollen: si d'zonken?
 D' spise is noch niet besouken.
 Waendi hier halen v gheswin?
 Ic wane v is die duvel in.
 Die poorters riepen: het's ghesdaen.
 Ghi steruet seker het's so vergaen:
 Ende liepen toe met groter crachte/
 Ende stozendense tot op die grachte/
 Met al dat si mochten doen.
 So dat si luttel lief ghehoen/
 Of luttel liepen inder nacht/
 Si stredense ane met groter cracht/
 Toren daghe doe quamit foe
 Dat Heer Apelaes die was doe
 Tot Alblas op die wachte gheset/
 Hem bedochte een luttel bet/
 Ende p'p'nde: dit spel is verlozen.
 Ic mach mi bzinghen in mere toren/
 Dan ic tote noch heb ghewesen.
 Hi op ende voer luttel desen
 Te p'p'ndense: ende dat ghenade/
 Datmen hem te sp'cken galle stade.
 Hi wan gheleide/ende quam
 Doer dat huys als dat bernam
 Olout/bzaghebdi openbare:
 Waer die Graue van Holland ware/
 Ende Heer Wolfaert ende dander mede.
 Hi andwoerde opter stede:
 Die Graue is inden Haghe.
 Daer Wolfaert ende sine maghe
 Syn gheuen/ende hi is doot
 Heer Wolfaert seluen wonder groot
 Hi hem des ende die zine.
 Van rouwen waende si verdwine.
 Mer sulke woudens niet ghelouet.
 Heer Apelaes sprac ic moete d' dauen
 Es Heer Wolfaert niet verflaghen/
 Ende ic ne weet van sine maghen/
 Dan si alle ghevangen syn
 c Bi ridder segen/dit's die syn
 Dat hi doot is. siet wat ghi doet.
 Olout wandelde doe syn moet/
 Ende w'at veruact ouer sere/
 Ende bat doe Gode onsen Here/
 Datmen ontfanghe/hi woude opgheuen
 Thuyt/m' behouden sleuen/
 Hi ende die lieden sine
 De met hem waren in dese p'ns
 Was al verlozen dat verfact.
 Sine haddens ghenen ract/
 Die vter poorten albaer laghen/
 Dat s'is iet dofsen ghewaghen
 Vor die ghemeeite/dat s'is ontfaen
 Hadden ende si souden outgaen.
 Mer si voerden in die poert
 Ongheslaghen/ende namen voert
 Dautenture alst witten mochte.
 Olout ende den sinen dochte:
 Dat dautenture ware te swaer.
 Daech seiden si al openbaer/

a Kieten
geruften.

Heer Alout
s'gene Heer
V'olfaert
beigent.
was ver-
horende.

b Kienende
werden.

c Dan den
kinderen
dus s'lot.
Geest thuyt
op en voert
doot gesme-
ken.

Wildi ons bzinghen te deser stonden
 In die poorte tot anser ghesonden/
 Dat ghi ons niet nemet sleuen/
 So willen wi ons nu op gheuen/
 Alder ghemeeiten in ghenaden.
 Si seiden wane sijn niet beraden/
 Wi nemen v nu op te meenten wille.
 Anders mogghedi swighen stille.
 Wane willen om uwen wille niet sterue/
 Ons goets ende der poerten veruen.
 Dus werden si daer op ghenomen/
 Ende sijn voer die pozte comen
 An der bzingghen bi deser voerwoerden.
 Als die ghemeeite dit verhoerden
 Liepen si toe met berren sume/
 Ende deden hem so groten aminne/
 Dat si sonder ghenaden riepen:
 Slaet al doot/ende si toe liepen/
 Ende sloeghen haren Scouten daer/
 Ende Oloude haren Daelin daer naer/
 En twee sere broedere/teen was ce pape.
 Ende d'zoegghen doedehine sijn knape/
 Ende daer toe sinen hangheman/
 Die hem altoes volghede an.
 Dus bleef Olout met hem bi. doot.
 Dander ontgingghen vter noot
 Bi ghelucke ende hulpe mede.
 So dat si quamen buiten der stede
 Daer si behielden sleuen.
 Trouwen dit was quet behouwen/
 Ende beroert onder die liede/
 Daer dus anighe stade ont ghesiede.
 Had Olout ghehouden sijn woert/
 Als si waren te rechte voer/
 Sone ware hem niet messiet/
 Daer dit of quam/ende menich verdziet
 Dat hier of quam als iet versta/
 Als ghi horen sult hier na.
 Dus machmen merken ende trouwen
 Datmen met doofheit en niet trouwen
 Dese warelt dus begheuet/
 Alintense ghehouwet heuet.
 Men siet wel dat menich mant
 Hem ghedoghen niet en can/
 Dat pement wese sijn ghelike/
 Hi begheerde te wesen rike
 Hi begheerde te hebben ere/
 Hi begheert te wesen Here/
 Mere vele dan hem betame.
 Dat dunct mi voer Gode scame.
 God gaf ons dat exempel niet
 Doe hi quam in dit verdziet/
 Ende onse menscheit an hem nam.
 Hi was soeter dan een lam/
 Getmoedich ende daer toe stille.
 Nochtan had hi sinen wille
 Wel ghedaen met enen winken.
 Wi wonder wat die ghene dinket
 Die hier ter werelt heeft ghenoech/
 Ende in redenen sijn ghenoech/
 Ende hem niet en can ghedoghen/
 Dat hi sijn herte en ghedoghen/
 Dat hi pepst hi sel steruen.
 Hine heuet liever ane teruen
 Groet goet die na hem comen/
 Al ist luttel te sinen zomen.
 Want selden hout sijn herte vrede/
 Ende hi verwerter Gode mede/
 Ende daer toe sijn ommezaten.
 Woude hi hem ghenoechghen laten
 Hi is Dat

a Te doen
tuet alsoo
der ghemee-
te deluen
sal.

b Gammé/
onbedach-
ten.

c Angelerste.

Hier sult sal
men leren
nedrich sijn
en andro-
nemen her-
se dogen.

d Ghuigé.

e Derzjeks
Godes toef
tegen heere.

f h a

f u i t d o n n e s a l l e

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i t o t d o n n e s a l l e

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i i n a l l e

f i s s i

f i s s i

f i s s i t o t d o n n e s a l l e

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i t o t d o n n e s a l l e

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i t o t d o n n e s a l l e

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i t o t d o n n e s a l l e

f i s s i t o t d o n n e s a l l e

f i s s i t o t d o n n e s a l l e

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

f i s s i

† hūwt
† hūwt
① 842 dūwt

† hūwt

gōoth pūth dū hū om gūnd

① 842 dūwt

gōoth pūth dū hū om gūnd

† hūwt

† hūwt

gōoth pūth dū hū om gūnd

① 842 dūwt

† hūwt

† hūwt

gōoth pūth dū hū om gūnd

† hūwt

† hūwt

† hūwt

① 842 dūwt

† hūwt

† hūwt

① 842 dūwt

† hūwt

† hūwt

† hūwt

Jan de J. de 17. Grave.

Te wil dat ghi die ghifte ontsegt
Ende alle dinc ter neder legt/
Ende weder roepen alle saken
Dienem b heeft doen maken/
Ende diemen b heeft doen gheuen/
Sint b vader liet syn leuen
Daer ghi toe ne had ghenen scout.
Ghi sijt ionc ende niet out.
Men dede b doen sulke dinghe/
Dat messchien b naomelinghe
Bi des lants worden betrouwen/
Daerom hebben si dit bewenen.

En s' ver-
voogdens
Graves se-
gel breken.

Die Graue dede datmen hem hiet.
Doe dochtmen goet datmen riet
Datmen den zeghel sloeghe ontwee/
Datmen daer mede nemmermee
Soude zegghen ander bzieue.
Dit dede at daer des neven lieue.
Want sine bzoone lach daer an.
Als hi wert ridder ende goet man/
So doemen zeghel maken dan/
Doe men alre best can/
Gracet ende bzeet na syn gheuoecf/
Dit elene is hem groet ghenoech/
Wat hi zegghet ic zegghet mede/
Du boert in elke stede/
Syzac die Graue van Henegouwent/
Dit hopie sal hem niet rouwen.
Sulke ghifte gheuet niet mee.

Jan van He-
negouwen
soens tusche
de maghen
van Heer
Volfraet,
en die, die
hem geuan-
gen namen.

Men sloech den zeghel doe ontwee.
Doe was die Graue ouerste raet/
Ende pynde boert in elke daet
Te doene des lants oghare/
Ende sinen neve eerle ware/
Ende syn vordeel in alre manieren.
Hi was soe lte ende goedertieren
Ende sonder gal dat mochtmen scoutwen
Want hem namaelg mochte trouwen
Dinc die hi doer theste dede.
Hi hadde ghenaeft enen bzebe
Tusschen heren Wolfaerts maghe
Ende den anderen daer die elaghe
Over liep dat sine sloegghen/
Ende pynde te soenen ende te voegghen/
Ende teffene alle die saken/
Ende die vete te goede maken/
Datmer niet om doyste soegghen.
Die ghentanghen liet hi verborghen.
Ende hulde sweren het was om niet.
Mer aldus ist nu ghesiet

Vorset 23
lands.

Doer sine
voogden
bezegelen.

Oefft den
Vriesen
wille ken-
nen.
Voer na
Frankrijk.
a 218.

Dat si zwoeren ende verzworen/
(Altoes plaghen si sulker voeren/
Doe arhten si doe harde elene.
Die Grauen voeren hant ghemen
In Zelant doe in elke poort/
Ende beseten rechte voort
Clant dat in goeden poppen bleue.
Doe boert die Graue met sinen neve
In Holland daer hi wesen woude/
Ende dede bezegghen also houde
Den brief vander voetsdien/
Als ic te vozen heb hozen lpen.
Den vriesen screefmen hare coze
Daer si mede al daer ende doze
Soiden reghen doe nam raet
Die Graue van Henegouwen verstaet
Om te varen den Coninc
Van Brancerie om dese dinc/
Ende a ftiere heren ende latens niet.
Hi boer wech ende liet

Jan de J. de 18. Grave.

Den neve legghen tonghemake/
b Van mensoen dus quam die sake/
Alst God woude dat hirc of bleef/
Alsinen ont heereit ier screef
I J J C. ende I C J K. mede/
Cote Haerlem in die stede.
S. Martijns avonde bleef hi doot/
Des hadden die vziende rouwe groot
Inden winter als hi ghelach.
Doe sendemen ouer nacht ende dach
Na den Graue dat hi here/
Sine moeghen niet wesen sonder here.
Dac hyt vernam waert hi dzoel/
Doe pepande hi ont syn behoel/
Ende quam int lant als hi eerst mochte.
Als hire in quam hi bedochte
Syn ebaer/ende deden ter aerden
Sinne neve Jan met groter waerden
Te Keupsburch int vaders graf.
Die anders dan wel segghet hier af
Hi misdoet harde fere/
Dat weet God die ouerste here/
Dat die sticken dus toe quamen.
Des moeghen si hem fere scamen
Die so gacne spreken quaet.
Ontbozen sjs dat waer mijn raet/
Ende wzeken hem metter tonghen niet.
Als God woude ist ghesiet.

Fol. 62.

Graef Jan
van Hollat
sterft.
b Dan troot
vrihe udel.

Van sieke.
niet va gife

c Stonden
sp af.

Jan de J. de 18. Grave.

Die Graue boer hare ende dare/
Te Haerlem ende tot Alenare/
Te Lepde/te Delf/ en t Odyrecht/
En dede he hulde na tflats recht/
Alsinen plegghet inden steden/
Dede hi hem hulden na den zeden.
Van kinisse haren Jan/
Was inden lande comen dan/
Bi den Graue van Henegouwen/
In doggheden ende in groter trouwen/
Op dat hi hem a purgieren soude/
Ende claren vander seoude/
Met sinen vzienden ende maghen/
Van datten Gheraet had bedragghen
Van Delfen/alsinen had ghehoert.
Ende hier soude setten boert
Zorghen die hi dede bescreuen
In enen bzieue die most bliuen/
Want si den brief bezegghen niet.
Albus is dat ghesiet.
Als heer Jan dit heeft verstaen/
Doer hi in Zelant harde saen/
Ende ghinc die van Zosfelen aue/
Dat hise brocht onder sine vane.
Die Graue boert te Zericzee.
Heer Jan hadde doe lieden b mee
Van die Graue conde gheerigen.
Doe begonde heer Jan doe prighen
Tegghen den Graue alle daghe/
Daer sint of quam menighe plaghe.
Heer Jan street doe Scrouden dure/
Ende dwant die lude mitten bure/
Dat si mosten met hem gaen
Wast lief af/let/al wast misdaen.
Die Graue sach doe met sinen oghen/
Al wast hem leet/hi most ghedogghen.
Want si hadden helpe ince.
Ende hi was te Zericzee/
Hi seude si boden wt/
Hi iij

Jan van
Henegouwen
wert voor
Graue van
Hollands
gehuider.

Jan van
Rinse
vulde soe-
nen met
den Graue.
a Sijn on-
schuld doen/
en hem van
de schuld
vueren.

Maer als hi
niet konde.
heft een
oorloch an.

b Meer.

c Welke
toech.

De Graue
gaderet volk
en komt
t Arnhem
den.

Jan

De vloot
door quaet
belicht, en
omver ge-
scheiden
synde, vuer
H. Groude
gehangen.
a Enighe
banden
vanden
liepen daer
toeben met
bloet swaer-
den,

b Op syn/
hoort rech-
ken.

In Hollandt/ende ontboet saluut
Sinen mannen ende byenden/
Ende bat hem dat si hem dienden
In deser noot/hi hads te doene.
Doe reede hem menich heelt coene/
Ende quamen te samen toten Graue/
Die dat pynsde voer grote haue.
Doe dat vole comen was
Doe wartmen te rade dag
Dat waren soude ghemene
Cote Arnenuden groet ende elene/
Ende datmen sonder ander tale
Volghede Hollandze van Kemmerzwale
Dse Maerscale was banden here.
Dat volc voer met groten ghene
Ende hadden den wint goet ter eure.
Necht op die selue vze
Datmen voer die Vere quam/
Dach die Graue ende vernam
a Dat quade wichten liepen daer/
Ende webeden met swerden baer.
Hi voer an al sonder raet
Daer hi an dede quaet/
Want hire seade om ontfinc.
Als there sach die diene/
Doert al op ende spzanc wt.
Doe wert daer groet ghehuut.
Ende al sinen bouen was opt lant
Perker bet tweeder al thant/
Ende quam een doure seure so groet
Datter water banden hemel bloet
Ofmet met dachen had ghegoten.
Cfote swammet groten roten
Weder te sepe met groter pine.
Heer Ghye quam metten/ende die zine
Te sepe in die dagheraet.
Ende die Graue had sulken raet
Dat hi bozen was ghebaren
Allene buiten sinen scaren
Te Middelburch in die poert.
Als syn broeder dit heeft ghehoert
Dat die Graue was gheuaren/
Hier hi doe al sonder sparen
Dat here b porren al ghemene.
Doe ghine varen groet ende elene.
Die sepen waren somme groet
Dat was een swaer wederstoet/
Want die selue wint die waepde
Was so elene dat hi blaepde
So luttel/dar die grote sepe
Mitten anderen gheselscepe
Niet conden ghecomen voer die Kerne.
Ende die vianden volgheden gaerne
Met haesten an des heren staert/
Ende quamen an hem also haert
Dat sire versloeghen een groet deel.
Dse mochte ontgaen hi pynsde syn heel.
Escraven broeder bleef gheuen.
Eerlic datment had verstaen
Dat des Grauen broeder was.
Doe wert men te rade dag
Dat si doe hem vieren vonden/
Sonne doet van groten wonden:
Ende sonne hadden tlyf doe inne
Dien si deden die omminne
Dat sise daden radebaken/
Ende metten rade tigghe op staken.
Van haesten comt menich verdziet/
Dit was hi haesten dus ghesiet.
Hadmen ghewocht bi broeden rade/

Men had wel leden sonder seade.
Ten seluen tiden was so comen
Also als ic heb vernomen
Dat al Vlaendren groet ende elene
Stont in tConinc hant ghemene.
Ende des Coninc broeder had in hant.
Die ouer ontboet in Zeclant
Dat hi woude dat hi begheue
Des ozloghes/ende men bleue
Oyten Coninc sinen Here/
Ende op hem seluen met groter en
Mochtement doen an bede ziden.
Hi sonder soenen al sonder striden.
Men woorts te rade datment dede/
Ende makede daer enen vze/
So datmens opten Coninc bleef
Ende men bzieue daer of screef/
Ende voer haren Karel voeren/
Ende daer beloueden ende beswoeren
Heren Karel segghende honden
Ende des niet laten ende fanden.
Ten seluen tiden had die Graue
Ene diene daer ic aue
Heb gheswegen dat waren drie
Heren Wolfaerts kinder seitten mie/
Dse hi in hoeden hilt ghebaen
Van Coninc wegghen heb ic verstaen.
Dse seide Heer Karel dat hi woude
Datmen die kinder gheuen soude
Dter ghebangenissen haren maghen/
Ende men sonder weder vraghen
Des Grauen broeder Heren Ghyen
Hem daer mede soude vzien.
Dit was ghebaen in elke zide/
Dse ghebangen waren blide
Dat hem aldus nu is comen.
Ende die dach is voert ghenomen
Doer den Coninc in Dinkerike/
Daer voeren si alle ghelike
Dse Grabe an die ander mede.
Als si quamen totter stede
Albaer si den Coninc spzaken/
Worzen ghetet ghene saken
Doer den Coninc alst ghesiet.
Die Coninc ne woorts laten niet/
Hine woude die saken maken te goede.
Doe quam hem in sinen moede
Dat hys seker wesen woude/
Datmen syn segghen b hi of houde.
Nu moghed weten voerwaer
Dat die Graue vant aldaer
Borghen diene borghen. a
Mer dander ne hadde tien dinghen
Ghene borghen inden lande.
Mer dat si gauen in tConinc hande
Souden si niet dozren vzeken.
Dit was den Coninc doe hare spzaken
Dit moesten si sweren ende louten.
Ende die Coninc liet hier bouen
Dat si ghisele souden gheuen
Hare kinder of hare neuen/
Ende die byinghen te Bierblijt/
S. Jans misse/ende latens niet.
Van soudi segghen openbaer.
Die vze warr verlainghet daer
Cote half c oeste toe.
Si gheloueden ende swoerent doe
Te doene dat die Coninc woude/
Ende te honden dat hi segghen soude.
Op dit so voeren si te lande.

Karel van
Valois,

En Philips
de schone
Koninc van
Frankryk
syn broeder
leggen
oorloch
a Alle de sa-
ken werden
bertelt ge-
stuck die ge-
schiedt was
een.
b Dit an-
der/bes el.

c Augustus

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin
tsin
tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

tsin

† of

@gheloude

metten

† wissende

x in 33

† 81

† mocht wisten

† dat

† op dit

† haren

† 218

† 218

† had

† dat

† 218

† 218

† 218

† dat al dat land vande haren

† 218

† 218

† 218

† 218

Mey Heer Si Gode het was grote scande/
lan met de Die leden sulke saken plegghen/
sine breken Dat si in streten ende in weghen/
hun eede. Of in huse/ of in houe/

a Niet en.

(Vvaer in
si en die
hun geloof
toestellen
qualik be-
dacht was-
ren.
b Niet en
achten.

c Dit boeck/
beleidan.

En brachtē
Koning Ael
brecht daer
soe.

Sticken zweren ende louten/
Dat si niet met rechte doe souden/
Ende si des a mine souden:
Alse dese hadden ghebaen.
Ende heer Florens had ontfaen
Van Zoysel den Graue ouer here/
Ende hulde gheswozen dat was mere:
Ende boech des Graven cleet an/
Dat hi hem liet enighen man/
So verkeren in enighen weghen/
Dat hie hem soude setten ieghen/
Hine hadden doch eer ontseghet.
Want niemant houescher des plegghet.
Want hi ontseide al te spade/
Ende had hem ghebaen scande en scade/
Eer hi olof nam an hem.
Ic seg dat ic seker bent.
Die altoes wille spien/
Doe hi gheneben sal moghen dien/
Dien hi van rechter scout sal cren/
Sijn si luechten ofte heren/
Ende niet ne roken wat si zweren/
Ende dies niet achten twee peren/
Ende bzeken selue haren eet/
God is hem seluen int ende wyet/
Want si recht menedich syn.
Dat neemt gaerne quaden sijn.
Al binden si sulken die hem ghelouet.
Nochtan dunt mi dat hi douet/
Ende altoes is buten keere/
Die hem ghelouet enmermeere.
Want dat selue bind si wale
An hem te sulken male.
Wanneer si haren wille niet al
Van hem hebben groot ende smal/
Si laten dien ende gaen ten andzen/
Die hier aldus comen wandzen.
Hem ne roeket wat si lieghen/
Op dat si moghen bedieghen
Mer worden ende met balschen eden
Daer si hare sticken mede leden.
Nu heer ic weder ten beghinne.
Hem dichte doe in haren sinen/
Dat si int Hof van Brankrike/
Den Graue waren onghelike/
Als si oer waren in elke stede.
Hadden die heren sulken zede/
Dat si dan dat merken wouden
Doet toe quam/ ende bit wat seouden/
Ende toe quamen dese bade.
Doe so worden si te rade/
Dat si noch sochten enen here.
Anders ne mocht si nimmermere
Staende bliuen in desen saken.
Wi weten wel dat si doe spraken/
Die hem helpen an eene diene/
Dat si spraken den Coninc
Van Almaghen Aelbrechte/
Ende seiden dat hem met rechte
Greesscap int Rike waer verstoquen.
Ende sijn also hadden verwozen/
Dat al tane hem swaere hulde/
Waert dat hi neber comen wilde/
En misken tote Ppinnaghen/
Ende dede den Graue voer hem dagen/
Hine woude so comen nimmer dan/

Dat hine saghe met oghen an.
Si soude hem comen also si de
Dat hys te rechte woude blide.
Die Graue soude dan althant
Doer hem moeten rumen flant.
Quame hi int lant men soude ghemene
Hem op gheuen groet ende clene/
Bede lant ende steden.
Dat si niet deser behendicheden
Daer toe brochten dat hi seide/
Hi souder comen opt gheleide
Dat hi hem toe had gheseghet.
Die Coninc was in dien ontweghet
Dat hi den ghenen ghelouen woude/
Die gheen goet man hieten soude.
Dat waren die met haren rade/
Bede met helpen ende met bade
Den edelen Florens deden baen/
Ende tannerlike verlaen
Ende willen niet des Coninc machte
Voort verbiuen sijn ghesachte
Ende in vzeender hant al bzinghen.
Daer God woude niet ghehinghen.
Hi versaghet bi sire ghenaden.
Al wert die Coninc des te rade/
Die raet bleef al verlozen/
Als ghi hier na wel sult hozen.
Die Coninc senden boden vite
Met bziuen ende met salute/
In Holland/ ende in Zelant mede/
Hemmelike in elke stede/
Als hem sijn raet had gheleert.
Die boetscap wert also verkeert/
So wien hi sende bziene/
Hadden ten Graue mere lieue
Van ten Coninc/ ende boeren te hant/
Ende gauense den Graue in die hant.
Ende dit quam also voort/
Dat die Grave heeft ghehoert
Dat die Coninc porren sal/
Van Coolne heuet hys ghebal/
Ende neder comen in corten daghen/
Tote sijn huse te Ppinnaghen.
Ende hi hiet den Graue ghegheben
Gheleide/ ende dat bestreuen.
Ende enen bestreiden dach gheset/
Dat hie mach comen te bet
c Binden gheleide bzilike.
Die Graue pe. sde des ghelike/
Datti sine gheleide soude
Doer hem bzinghen/ ende also houde
Dat hi bzienden ende man/
Die hem wilben dienen dan.
Sijn si arm ofte rike/
Hi soude hem danken ewelike.
Van Holland dese edel liebe/
Quamen daer met groten d biede/
Poorters ende ghemeente mede/
Van al den lande quamen ter stede/
Alaerse die Graue ontboet.
Ende hadden een here also groot/
Als opt gheleit was vten lande.
Hi voer wech al sonder scande/
S. Laurens anond te Gozichem.
Als hi daer quam/ dichte hem
Dat die Dzien met goet daer waren/
Daer met hem te baren.
Des anders daghes wel bi tide/
Ghinc te seple die Graue blide.
En voer bi Ppinnaghen an Bantwaerde.
Ende

a Bide/so
na bi.

b Doolde/
debe onwjos
delijk.

Das hi de
Graue voor
hem te
Nymmagen
verlaechde

c Binden/
met.
Die met el
groot heer
derwaerts
quam.

d Wopen
hals.

Ende met hem an sine vuerde/
 Al si here op enen dach.
 Als die Coninc dat ghesach/
 Dat die Graue quam so stare/
 De had hi niet om dusent mare
 Binnen spmaghen ghebleuen.
 Die hem den raet had ghegheuen/
 Wiste hys doe elenen danc.
 Hi sat op eer pet laue/
 Ende voer op Cranenburch die beste/
 Dat dochte den Graue van Cleue beste/
 Dat hi daer wel seker ware.
 Den Graue van Hollant quā die mare/
 Er hi quam daer hi logierde.
 Opten auont men a visierde
 Watmen best hier toe bade.
 Die Bisscop van Coten wert te rade/
 Dat hi den Graue quam te spreken/
 Ende pijnde hem of hi ghebreken
 Die stucken mochte en te goede bzingen.
 Ende ghinc so verre anderlinghen/
 Datmen makede enen vrede/
 Ende bestant aldaer ter stede
 Lusschen den Coninc ende den Graue.
 Doe trac weder al hier aue
 Die Graue tshien lande neder.
 Ende die Coninc soude keren weder/
 Onder weghe quam hem nymare/
 Dat dat Zeusche here ware
 Die Leche op wert gheuaren
 Met hondert sepen tere scaren.
 Dit was op onser Drouwen dach/
 Te half Oerte al sinen mach
 Ghebinken dattet bleef/
 Alsinen tiaer ons heren screef/
 W. ende C. C. mede/
 Dat ghemaccht was desen vrede.
 Opten verden dach daer nare/
 Quamen die Zeelanders opendare/
 Als ic hoerde ghewaghen dat/
 Coten Coninc daer hi was.
 Het is ghebedet sprac die Coninc.
 Ghi moghet varen op die dinc/
 Weder thuis uwer vuerde.
 Die Coninc sat op sinen paerde/
 Ende reet te lande al dat hi mochte.
 Ic wane dat hi lattel dochte
 Op hare b. pleit meer doert an/
 Also als ict ghemerken kan.
 Nu hadde die Graue aldus gescreuen
 An sinen sone die was bleuen
 In Middelburch in sine stede/
 Ende an Witten sinen nebe mede/
 Die was bleuen in Zericzee/
 Ende screef aldus an dese twee;
 Ist dat onse viande tiden
 Dten lande/ende si riden
 Sempelike hare straten/
 So suldis met ghemake laten.
 Mer varen si met heer crachte/
 So trect toe niet alre machte/
 Ende verhoijt al sonder sparen/
 Alle die ghene die met hem varen.
 Dit heten wi ende biddens mede/
 Onsen vzienden in elke stede.
 Alse hi hem dit ontboert/
 Si vermaenden elene ende groet/
 Ende baden sijn ghebot wale.
 Die Grave voer ten seluen male
 Te Dozrecht doe in sine poert/
 Te Dozrecht doe in sine poert/

So dat de
 Keiser da-
 men vreck.

En vover
 gevredet.
 Men raet
 slaegde.

Den zelan-
 deren die
 tot s'Kei-
 sers vromt,
 doch te spa-
 de quamen.

b. Wist die
 si met den
 Graue had
 den.

Alse dat volcheuet ghehoert/
 Dat die Zelanders doe sijn leden/
 Achten si elene doe des vreden.
 Ende riepen op den Graue doe:
 Edel Heren varen wi toe/
 Laet ons die dicke nu belegghen/
 Ende hem dat keren weder segghen.
 Laer ons wicken onse maghe/
 Dat hem rouwet alle daghe/
 Dat si comen sijn int laet.
 Die Graue beriet hem al te hant/
 Ende ghinc doe hier op meken/
 Ende leide volc opter Lecken/
 Ende op die Marwede ander liede/
 Op aenture oft ghesiede
 Dat si tenen water quamen/
 Dat hem s'Grauen lieben benamen.
 Die Graue lach op die Marwede/
 In enen sepe teente stede.
 Doe quam op enen auond spade/
 Een bode die seide: Here wat rade?
 D ontbiet al sonder sparen/
 Jan van Arkel dat comen geuaren
 Dwe viande Jan den Wale.
 Die Graue verhoerde dese tale/
 Ende vzagghede comen si dese zide wt/
 Ja si Here/sprac overlunt
 Die bode doe men fache heden
 Dat seiele waren elen/
 Later dan te vespertide.
 Die Graue sprac: so wesen wi blide.
 Ende sende ter daert om dat here/
 Dat opter Lecken lach ter were/
 Ende in Dozrecht tshien vzienden/
 Die hem trouweliken dienden.
 Si quamen alle op die wachte.
 Die Zelanders slieden inder nachte.
 To Boemel van Dozrecht sca milen.
 Die Graue lach ter seluer wilen
 Opten water/ende al sijn here.
 Ende had hem recht gheset ter were.
 Smagghens als hem slapen luste/
 Doe voer ele in sine ruste.
 Die grote sepen bleuen daer.
 Op die noene recht daer naer/
 Quam een bode ende vwochte mare/
 Dat dat here leden ware
 Verken danne/ende waren comen
 In sinen lande te sinen onbzomen.
 Sal dat sijn al sonder waen.
 Vaste gaet die cloche slaen/
 Sprac die Graue sonder sparen.
 Laet ons op onse viande varen.
 Doe wert daer een groet ghesint.
 Het trac al ter weren wt.
 Dat daer was elene ende groet.
 Menich scip ende menich boet/
 Doeren vter poerten doe.
 Al ghint volc sette toe
 Met d. ghenende al te gader/
 Necht of si haer alre vader
 Hadden verslegghen die daer quamen.
 Die achter bleef mocht hem framen.
 Die wint waerde wel te maten.
 Daer liepen lude opter straten/
 Ende opten dike harde vele.
 Daer mochtmen hozen menighe hele.
 Roepen toe/nu hoere boere.
 Dat volc wert al in roere/
 Ende al comen op die daert.

Wert vor-
 der te kern
 bekint.

c. Doort
 gebaen
 waren.

d. Met gro-
 ten gelube/
 of met pbe

Doe

dat
mit

ombroeken

achter
omgeworpen
thm
thm

indus

hi
willt

achter

hervat

omgeworpen
omgeworpen

harde

indus

gout

dat

omgeworpen

749

tal

† 1900

79810 sind dort die

7. *Adiantum*

Point

↓ hi ↓ most

† 9 t a n d m

Tides above

† t r d t d

৩৮৭

Agoda

28.

Maer si la-
ten de se-
pen,
Doe quam een bode darwaert/
Die seide daer al openbaer/
Dattet heer ghekeert waer/
Ende ware leden wonderichem.
Der seide hi ende vernat hem/
Dat si te hueden baren wonden/
Ende ouer lant gaughen souden/
So si eerst mochten hare straten/
Ende hare strepen te hueden laten.
Dus gheuet al's hi sprac.
Die Graue die weder trat
Binnen Doordrecht sine lieden.

En togen te
lande voor
Schoonho-
uen, daer se
de burgher
vut kers,
en heer
Katz hun
toegedaen
op hys
beset,
Dier binnen so ghesiede
Dattet here van Zeelant quam/
Doer Schoonhouen/ende dat vernam
Doer Heer Apelaes die daer was here/
Ende woude sterken in allen kere.
Die poorters vernamen dat/
Ende vielen stappans oter stat
Ter wieren/ende lieten niet in comen.
Had heer Apelaes moghen vromen/
Dusent mae van goude root.
Dine hadde niet in deser noot/
Moghen spreken voer die poort.
Want si blincken rechte voert/
Liggheinde voer den Casteel.
Ende die Zeelanders te haren deel/
Moghen baren hare vaerde.
Want menst daer ter poorten waerde.

Dus voeren si al sinen seghet.
Die Graue dede al sinen pleghet/
Doe hijt verpichte sette hi toe/
Ende zende der poorten helpe doe.
Een deel Diefen sende hi daer/
Of der poorten ware te zwart/
Dat sine souden niet seiden af.
So dat heer Apelaes op gaf
Dat hys behouden lyf ende lede/
Hi ende die sine mede.
Men ontinken doe opt gone.
Ende Apelaes sinen sone/
Ende alle die met hem waren/
Voerdenen gheuanghen sonder sparen/
Ter Nieuwboezch in die veste.

Du docht den Graue wesen tbeste
Dat hi voere metter vaert/
Met sinen volke te Zeelant waert/
Cote sinen nebe ende sinen sone.
Doe quam hem te vozen tgone/
Dat Jan syn soen had an ghescreuen/
Dat hys niet gheendicheden/
Hi middelburch dat waerstoep hiet.
Ende hi daer bouen niet en liet
Enen man te liue bliuen/
Dine deden te hant ontliuen.
Ende was ghegaen al Walchzen doze/
Dien ne doze niemant staen voze.

Al dat volc ghine in hant/
Ende was ghetrect in Beuelant/
Ende dede daer al dat hi woude.
Ende als die Graue baren soude/
Ende recht voer darwaert/
Quam hem boerscap op die vaert/
Dat die viande comen waren/
Wel vifshondert teure scaren.
Ouer van Berghen op den zoen.
Dier toe nam myn Jonchere goet/
(Wpac die bode met coeter tale)
Die doe was te krenner swale/
Ende ghinc daer teghen openbare/
Ende leden ene scone scare.

Ende die anderen weken bozen.
Teerste dat si dat bozen/
Al die ghene hadden daer/
Scieden si hem haer en taer.
Theerscip ghinc te Diezelinge/
Dat hem ontfaech van desen dinghe/
Ende mosten baren vten lande/
Mer cleente bate met groter stande.
Die Graue heuet oec verhoert/
Hoe Terizee sine lieue poert/
Niet ne wouden stille sitten.
Si waren wt met Jonchere Witten/
Diet wel doeghen ouer een/
Als den Swinner doe wel seene/
Ende die bli den huse waren.
Si traken toe met hare scaren/
Ende dwongen doe at an hem Scouden/
Dat si node laten souiden.
Esrauen behoef haers liefs heren/
Si deden doe met groter eren.
Die Graue die had dit al vernomen/
Ende is voert in Zeelant comen/
Ende woude den sone baren sien.
Die voer voert recht mettien/
Als een die sparen niet en woude.
Hi seide datti also houde
Woude besien dat hys van Tropic.
Dien dats oec mochte vernopen.
Hi verstant al openbare
Dat heer Florens noch daer ware/
Ende der vianden een groot ghetal/
Waren daer bi naer al.

Als si vernamen dat Jan daer quam/
Woerden si op hem seluen gram/
Ende dattet hys ontbeiden niet.
Si seiden/bits de dypel/ want men sie
Dat hi ne spaert niet een t wint/
So wach hi met crachte wint/
Of iegheng hem wille setten.
Crouwen hier en doech gheen letten.
Du laet ons te sepe gaen.
Si lieten thys al pdel staen/
Doe si Janne naken saghen.
Du so moghed mi vzaghen/
Hoe Jan dus sere was ontfaen.
Ic segghe v dat hi hadde dien
Bi hem te rade/die dat doze
Wel raden dat hi sonder doze/
Nichte ouer dien die met houerden/
Gaerne sinen vader waerden
Dien lande/ had syn die machte
Ende hi met al sine crachte
Sinen vrienden stonden in staden/
Dit liet hi hem wel gheraden/
Ende dede dat oec met ghenende.
Want hi den vader so ghedaen kende/
Dat hys niet en had ghedaen:
Al had hi sine viande ghebaen/
Dat hise quite hadde ghelaten/
Had hi hem per willen maten/
Hoe valsch dat hise te bozen vant.
Maer Jan welken hi ghepant/
Daer rechte hi ouer sonder ghenaden/
Ende wonder niet meer of syn verladen.
Mer hare verradenisse die si dzeuen/
Ende heb hem enen name ghegheuen/
Diet die goede mar die quade/
Ende hieten Jan sonder ghenade.
Al is ons exempel bliuen/
I n

En lonk-
heer VVid
met de ze-
rikzeesche,
vut Schoon-
den.
De Graue
in zeland's
komende,
trekt lonk-
heer Jan
voor thuis
te Tropic,
dat verla-
zen vverds,
c Aedthwes
sen,
Vant Jan
om sine
strafheid
ontfien
vvert en
sonder ge-
nade ghehe-
ren.
d Sonder
beruepen.
c Die hi be-
quam.

sonder

* mocht in si in quadt hem in stad

† dnd

† uidt

† pndnd

† ecdpdt

† wnd

† bndnd

† rnknd

† ddt

† hnd

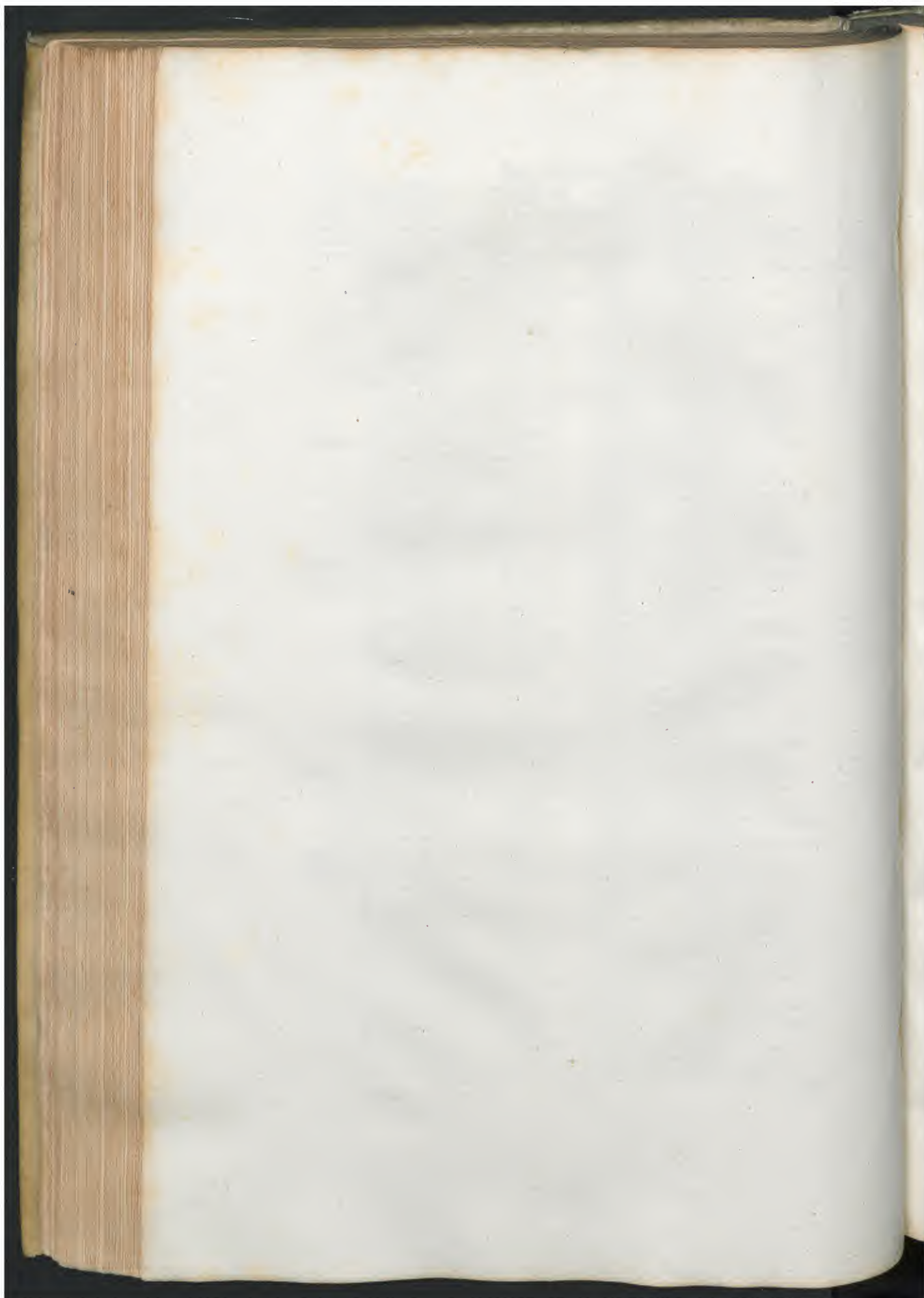
† nd

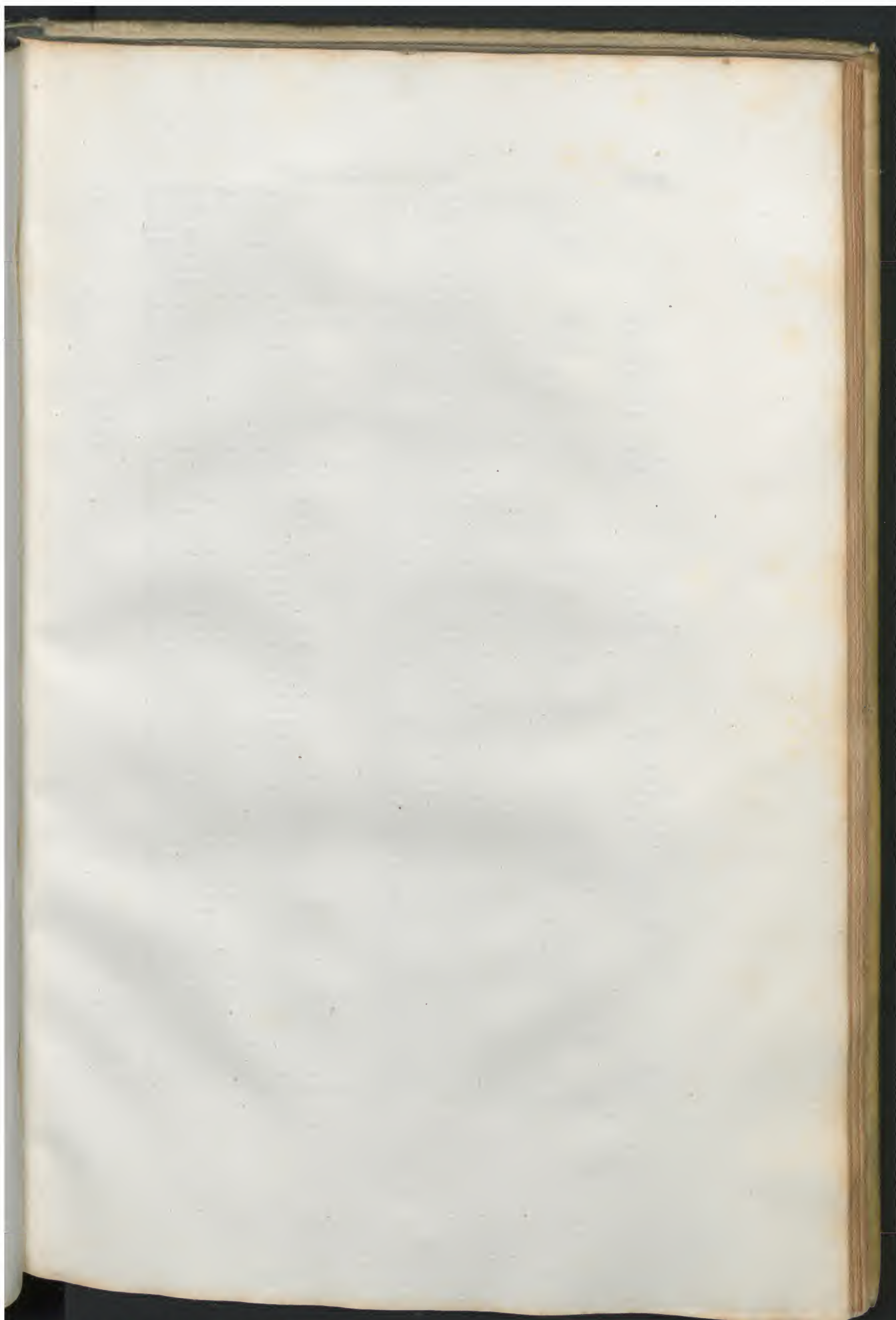
† ad

† gndnd

† gndnd

fsondu

thm

3 anobis gredliu

falest

fady si

fhawd

© Schirlihu

Is

De Graue
vergaderet
volk.

S'grauen
vianden
vuerden
geslagen.

Thuis ter
Goes vueret
door leue-
tidinge
verloren.

Den Graue quam die mare das/
Te Zeezee in die poort.
Als hi dit heuet ghehoort/
Sendi tallen poerten wt
Sint vzielen/ende ontboet saluit.
Ende bat mannen ende vzienden/
Dat si tot deser noet hem dienden/
Hi soude hem danken al sin lenen.
Die lieden wouder niet begheuen/
Ende quamen al ghemene/
Tot hem ghelapent groot ende elene.
Te Cats voer die Graue doe.
Ende sine vianden setten toe/
Inden lande dats si in waren.
Ende deelden hem in twee scaren/
Dene street oest/dander west.
Om tfole dus te dwinghen best.
Ende dat heerscap van Kemmerswale/
Gaderden ten seluen male/
Alse tont setten Doudine/
Of willer om doghen pine.
Doe quam die boerscap harde seiere;
Si Gode die viande comen hiere.
Edel Heren stet boz b.
Esgrauen viande comen tot v.
Willercomen/spzaken si te hant.
Hier is so menich coene seiaut.
Jegghens hem sullen wi gaen/
Ende bjomelike wederstaen/
Dattem rouwen sal die vaert.
Doe ghinghen si toe onghespaert/
Ende wapende hem ten seluen male/
Ende strecken van Kemmerswale
recht voert te Dervouds ee.
Dander quamen bi Duuen ee.
Si scaerden hem seluen bozen
Opden dje/als wi hozen.
Ende hare vzielt an hem vasse/
Van Poersiet die goede gaste/
Waren bin den dike ghescaert/
Die mede waren an die vaert.
Ende bidden dike an dander zide.
Die vander Tolon waren blide/
Daer waren alst wel steen.
Dan hem allen wasser gheen/
Dine woude steruen eer hi bloe.
Dus warden si te rade doe/
Dat si ghinghen op die lode.
Daer so wouden si seiden node/
Ende daer nemen die aventure/
Die hem Gode gaue op die vze
Quamen dandze toe ghegaen.
Daer vielen si te samen saen/
Ende bochten daer wel starkeliken.
Dene partie moeste wiken.
Esgrauen partie had sille gheual/
Dat si dandze verwonnen al/
Ende sloegher ende vingher vele/
Albaer ter lode inden nystpele.
Den Graue quam hier intemare/
Dat albaer gheuochten ware/
Ende sine vzienden behilden tseft/
Ende dander verbeiden met ghelwelt.
Des die Graue dancet Gode/
Ende dancet oec den seluen gode/
Die die boetschap had ghebocht/
Doe wert die Graue also bedocht/
Datti des ander daghes woude
Daer waren ende also hande
Pep. lode Doudyn/mocht ontgaen.

Want men dede hem verstaen
Dat sin broeder had verlozen.
Ende ontsach hem mere tozen.
Ende quam te Cats. doe hi vernam
Dat was verwonnen/wert hi gram/
Datti danen was ontfaren.
Dit was in ons Heren iaren/
Als te bozen bescreuen es/
Opden iaersdach siet gheweg.
Des ander daghes al daer naer/
Doer die Graue weet boerwaer/
Met sinen lieden te Kemmerswale.
Ende warden ten seluen male
Sine viande sien onder doghen/
Ende woude niet ghedoghen
Dat sine viande bleuen int lant.
Hi voer daer ende al te hant
Quam hem daer boetschap/
Dat si hadden gherumet tscap.
Ende waren ghelearen vten lande/
Met rouwen ende met groter scande.
Des die Graue was wel blide/
Ende alle die van sine zide
Dancet Gode onsen Here.
Ende die Graue pyn dem zere
Te danken goetlike sine lieden/
Die hem holpen ende rieden.
Wat mach ic segghen hier of mee?
Men boerde die ghehangen te Zeezee/
Daer si laghen ene stonde.
Doemen dat toebinghen conde/
Doer demense weet boerwaer/
In Henegoutwen al daer naer/
Doz Vlaendzen als ic heb verstaen.
Want het was also vergaen/
Dat Heer Ghys van Vlaenderlant
Was ghegaen into Conint hant/
Gheuanghen als hem wel steen.
Hen ne was man doe ne gheen
In al Vlaendzen diet hem waerde.
Dus wast dat hem niemant daerde.
Die Graue had sin lant beset/
Ende hopede te rusten bet/
Dan hi daer te bozen dede.
Hi ende al die zine mede/
Waren te rusten meer dan te bozen.
Doet zoner was mogghedi hozen/
Bental hi sinen broeder slant.
Ende voer in Henegoutwen te hant.
Willem sin soen bleef metten oeme.
Die syns nam goeden goome.
In Middelburch was Heer Ghys/
Van Henegoutwen ghelouet s mic/
Doemen seide al openbare/
Dat die bisscop Willem ware
Comen met eien groten here/
Ende waende winnen sonder were/
Clant van Kemstel ende van Doerden/
Die Heren Ghysen toe behoerden.
Ende Hollant waendi doer waren/
Ende verherent met synre scaren.
Want hi voer waer had vernomen/
Dat die Graue niet mochte comen/
Inden lande ter seluer stonde.
Ende dat Heer Ghys oec niet en conde
Vte Zeelant comen also seiere.
Hi voer toe al sonder viere/
Den enen dach den anderen na/
Ende barnde als ic versta/
Des Grauen vziende ontrent die stat.
A in Dat

De Graue
trekt syn
vianden te
gemoete,
maer si
vluchten
vut den
lande.

a De baen
gerunt/
waren gaen
schaden.

De geuan-
gens vuer-
den in He-
negoutwen
gebrncht.

De Graue
vertrekt
in Hen-
goutwen
nen broeder
Heer Ghi-
den slant
beuolende.

b Borge
baot hem
voert.
Bisscop
Villors
valt in
Hollands.

c Bonten
rusten of
sinnen.

Dat dede hi want omme dat/
 Dat hise an hem dwinghen woude.
 Men berepcht in Hollant also houde/
 Doer die meente wt elker stede/
 Poerters ende slant volc niede/
 Bede edel ende ghemeine diede.
 Daer mochtmen willighe liede
 Doe sienhet herten groot/
 Als die niet gauen om die doot.
 Die bloede waren ende ver saghet/
 Die vloen of men se had gheaghet/
 Eer si pement saghen comen.
 Daer mochtmen doe den vromen
 Sien beaghen prijs ende ere/
 Want si werden hem so fere/
 Daer men se ane street met bide.
 Ende si ne hadden an haer zide/
 Niet enen man ieghen zesse.
 Dat was een zware lesse/
 Des ic hadde selker benn.
 Die bisscop Willem quam op hem
 Te roos te paerdt.
 Te roos ende te voet met menighen man/
 Ghelyc of si wt enen dan
 Waren comen onbersien/
 Ende reden hem ane doe metten/
 Ende beringhedense an beden ziden.
 Doe moesten si vreselic striden.
 Als die Hollanders dat versien/
 Dat si niet en moghen ontvlien/
 Al hadden si der blucht begaert/
 Hen es an elke zide ghewaert/
 Moet si hem weren doer die noet/
 Of si moesten bliuen doet.
 Doe ghinghen si hem weren stranghe/
 Ende bochten also langhe/
 Beide met staen ende met swaerden/
 Daer hem die Holladers mede waerden/
 Dat si verlozen van haren lieden
 Een deel eer si versieden.
 Wie so quam onder die staue/
 Die nofter enmer vallen aue.
 Si werden hem het moste wesen.
 Doe gheueit also in desen/
 Dat die Bisscop wert gheraket
 Ant houet/ende so mismaket/
 Datti vallen moste ter aerde/
 Wast lief of leet van sinen paerde/
 Ende bleef daer doet in cofter vze.
 Dus gheueit sin aventure.
 Doe hadde daider slijfs vzeucht/
 Ende pepusden om die blucht/
 Beide tozs ende te voete.
 Dat hadde luttel pement moete/
 Dat hi des anders beiden woude.
 Die Hollanders ghinghen also houde/
 Rechte voert tot an die stat.
 Dat deden si al om dat/
 Dat si vasten ende wonden eten.
 Ende een deel haers leet vergieten.
 Die borghers deden hem veel enen.
 Dit gheueit int ier ons heren/
 M. C. C. ende een oec mede/
 Buten Drecht tot een stede/
 Diemen liet die hoghe woert/
 Dat hi aldus was gheuoert/
 Ende was suite Martijns dach.
 Inden zomer als hi ghelach.
 Hadde hi dse stat te vziende ghelouden/
 Die hi verwochte bi sinen seouden/
 Ende t Gracscap onghemopt ghelaten/

En vverdt
 van den
 Hollander
 v. or
 Vrechs ge-
 saghen.
 a Luiden.

b Diantijst.

c Te roos/te
 paerdt.

d Dese boog
 hun lyf.

e Wem selue
 te bidden
 maekte.

Hi hadde wel te sijn baten
 Sijn lyf behouden/ende sijn lant
 Wel ghehat tot sine hant.
 Des hem ghenoechde enmer niet.*
 Daeronvst aldus ghesiet.
 Te Ericzee quam die nyemare/
 Dat aldaer ghenoechten ware/
 Ende die Bisscop waer bleuen doet.
 Heer Ghye a stappans omboet
 Sinen nebe ende der poert/
 Van Middelburch wat hi ghehoert
 Heuet/ende is voert gheuoert/
 Om die landen te verwaren/
 Ende om in vreden te settten slant.
 Te wane men noyt lesen vant/
 Ende men oer nre ghescreuen siet/
 Dat ene arme ghemeine diet/
 Sulke daet pe ghedebe/
 Als daer gheuel ter seluer stede/
 Sonder Here ende sonder houet
 Hoe mochtmen hebben ghelouet/
 Eert ghesiede ende ment sach/
 Te seg v datmer of mach
 Spreken ouer dusent ier
 Vander trouwen al hier naer/
 Die si togheden haren Here.
 Bi Gode het is te prisen mere/
 Dat een man doet sine trouwe/
 Sinen Here of sijnre vrouwe/
 Bi vzien wille sijn seker des/
 Daer hi selue niet ne es/
 Dan te sijn ieghenwoz bichede/
 Ende oer bi ghebode mede.
 Si liepen toe al onghedebeden/
 Ende begheerden gheens vreden/
 Ende bochten bi haers selfs sinne/
 Doer haers Heren gherechte minne/
 Die vten lande was herde verre/
 Hierom worden si dus berre/
 Dat si liepen al te stride.
 Oec mochtmen sien ten seluen tiden/
 Die bloede blien hare waerde/
 Bede te voet ende te paerde.
 Die scameliken trecken rechte voert.
 Dit heuet harde woert gheuoert.
 Een scamel man soude node blien/
 Daerment hozen mochte of sien.
 Hi soude wanen ouer waer/
 Datment hem openbaer
 Mochte verwiten alst also quame/
 Daer hijs hebben soude scame.
 Die onscamele achtens niet/
 Watmen hoert ofte siet/
 Vne scamets hem niet sijn ghewes.
 Treec hem an die schuldich es.
 Manlic kent hem seluen wale.
 Nu keer ic ter eerster tale.
 Nu is hier aldus vergaen.
 Als die Graue heuet verstaen/
 In Henegouwen daer hi was/
 Daecte hi onsen Here dag.
 Ende pepusde also houde/
 Datti hi in Hollant waren soude.
 Ende setter an sijn ghedochte.
 Ende quam daer in als hi eerst mochte/
 Als hi comen was int lant/
 Sette hi toe al te hant/
 Ende sprac an sine vzienden/
 Ende bat elken dat hi hem diende/
 Die vziend waren/tefer noet.

a In der st.

Hoe veel
 geen ouer
 hoest en
 hadden.

b Dese
 toorn/
 verbaet.

De Graue
 komt in
 Hollandt,
 en veruult
 met Heer
 Guiden
 r Bisscop
 van vze-
 rechts.

Ende

62

 $\dagger s \bar{y} n$

↑ was

△ 65129

Agnes

† noils in

* hilt on

Handwritten: Handwritten

hi Vlaanderen bezoekt

findet

☐ 2007

† nut

† nūt
 ◇ In iagdt si stillt overliut

⊕ mehr den Individuen zugeordnet

ſghimant?

190

1455

↓ noort

240

✓ h d d r

3 nicht

Keren na de
zege met
blijchap die
in droef-
heis keerde.

a Tandem/
Het dan
bijn.
b Antberg
niet.

c Job int
14.8.

VWant na
dat hi syn
volck af
hadde ge-
danks,

Ende alle die van fire side
Waren blide ende sere verhoghet/
Om dat God so had ghenoghet.
Die aerdsche blijchap mach niet duren.
Si verkeert tot so menigher vzen/
Dauenture is onghestade/
Die leuen wille bi minen rade/
Dinc sel hem verheffen niet/
Al ist dat hem gheluc ghesiet.
Want tongheval hoert so nauwe.
Hoer mensche ende dit woert hantwe.
Al moghestu het dat dijn ghenoot/
Ontsaghestu el niet dan die doot/
Tu sout bi daeromme ghematen/
Ende dinen euenkersten laten
Enderduet al bistu bonen.
Men sout prisen ende louen/
Daer ment verpichte in elken lande.
Heuestu ghedaci grote scande/
Dinen vanden verhef bi niet/
So misseliken is dat ghesiet.
Ende hoe die auenture keert/
Job die heuet ons gheleert/
Ic salt u segghen wildyt hozen.
c Als een mensche wert ghebozen
Vanden wine/leest hi onlanghe/
Ende doghet menighe droefheyt strange
Als een blome comt hi voert/
Ende permens pet weert een waert/
Wort te niete ende vergaet.
Dits des arms menschen staet.
Ende hi bliet als ene scade/
Ende al syn dinc is onghestade/
Ende bliuet niet in enen doene.
O man hoe bistu so coene/
Die dit an di seluen proeue
Dunc pens om dattu behoene/
Ende lech die houderde ondervoet/
Die di nemmer goet en doet.
Al ghesiet di een gheual/
De maker of gheen gheschal/
Des niet te blide/mer dancs Gode/
Ende stant altoes tot sinen ghedode.
Hi mach di helpen ende niemant el.
Op hem so moghestu leven wel.
Dan hem comen alle zaken.
Wel hem die beste can gheraken.
„ Sonder Gode en is gheen goet/
„ Doch best/noch beter/dats mihi moet.
Alst albus was comen/
Jonchere Willem heeft ghenomen
Raet wat hi best bade
Met sinen lieden men wert te rade
Dat hi hem ozlof soude gheuen/
Ende danken al syn leuen.
Hi dede al datmen hem riet.
Hi gaf hem ozlof ende hiet
Dat si souden syn gheuerre/
Daert dat quame also verre
Dattie viande quamen met here/
Dat si trecken mochten ter were/
Ende weder staen die selle scaren.
Si loundent alle dse daer waren/
Ende vocren thuis alsinen dat haert.
△ En Jonchere Willem/hoer in die poort/
Te Middelburch in die beste/
Dat dochte sinen rade beste.
Ende voer aldaer/want hi woude
Weten wate gheworde soude.
Doe lach hi tote leden was

Pacschien/doe quam niemare dach/
Dat die ballinghe hem ghereden/
Ende sullen een groet here leden
Mt Vlaendzen/ende willen comen
In Zeelant te haren vromen.
Als si deden op die tijt.
Jonchere Willem sonder respijt/
Ontboet int lant harentare/
Dat hem comen ware niemare/
Dat die ballinghe niet groter crachten
Comen/ende dat si achten
Zeelant te soeken haestelike.
Ende hi dede bidden vriendelike
Al den lieden vanden lande/
Dat si hem helpen die grote scande
keren/die hem mochte ghesien.
Efolc quam al toe metten.
Cote hem quam menich man/
Also als ic ghemerken can/
Dat nopt in Zeelant was vernomen/
Dat so menich man was comen
Ter lautswece/alsinen sach
Daer op sinte Joris dach.
Hi ghinc met seonen here
Cote blissinghen op dat mere.
Hem ontmoere een here wel also groet/
Dat hem helpen woude ter noet.
Dats sachmen ten seluen tide/
Die Vlaminghe ligghen an dander zide/
Met manghen scepe al ghereet.
Tweder was scone ende heet/
Ende die wint ne waerde niet.
Hets so vele dat ghesiet/
Dat gheen man terechte sal
Dan sinen ghelucke maken gheschal/
So sciere keert die auenture/
Dat een man wert te zure/
Al dat hi opt ghesach.
Ende here heerde opten dach/
Ende ghinc tArmenuden waert.
Het wert waerde ter baert/
Dten hoerden rebeliken.
Ic waent God wille van Hemelrike.
Die bloet ghinc ende si quamen
Met haren scepen al te samen/
d Loueren recht inden wint.
Ic wane nopt eer noch sint
Opt maniloueren sach
So menich scip op enen dach/
In so nauwe onreppen diepen/
Ende so nauwe te gader liepen/
Als daer ter seluer wilen deden.
Jonchere Willem was ter steden/
Met sinen lieden opten lande.
Dient dochte grote scande/
Sine soudense weren daer si quamen/
Ende riep sine lieden te samen/
Ende bat hem ende gheboet
Dat si ghinghen in scepen groet/
Dat si iegghen hem souden varen
Alle gader teene scaren.
Het was om niet datti bat.
Niemant en woude daer ter stat
c In die grote scepe gaen.
Dus si woerden si harde saen
In die hauen daer belegghen/
Tot Arnenuden in alle wegghen.
Albus hadden si haren wille/
Ende bleuen ligghen stille
In hare scepen die dach doze/
Ende

Quamen
de ballingen
met Guido
van Vlaen-
deren op
Zelands.
Daer lonk-
here VVill-
met vele
Volks tegen
trots.

„
„
„
„

d Tabern.

e Wegens
die grote.
Maer hi
voert in
Arnenu-
den best.

Ende

tyms
wihsgni dat ghi mthet in my hys
tivr

wasgah rwd
elw

to
tcat

trac

onwstuwit

hst
hi

fwstun
fwst

ld

trac

ghstun

zn

dat lew

lat

thid

† adabr .

† mdr

† tot

† volv

† na. 2332

† tot

I was

Ende hadden haer ghenoech ter coze.
Des ander daghes ghinc men te rade/
Watmen nu hier toe best dade.
^a En ider. Manlic riet hier toe syn beste.
Men wert te rade int leste:
Ende alle die van Kemmer swale/
Ende die van Crumminghen also wale/
Entie van Beulant teure scaren/
Thant thups souden baren.
Hier toe reeden si hem ter spoet/
Ende voeren doe die naeste bloet
Doz bi die viande met ghenende/
Om te weren des lants ende
Daer si toe deden hare macht.
Die Vlaminghe bleuen met hare cracht
Liggghen al stille den nacht aldacr.
Des ander daghes wert gheswaer/
Dat si lieben wt haren here
Senden voert ter were.
Nu doerclimen daer des ouer een/
Want hem daer dat beste seene/
Dat die Maerscale soude gaen
Ter Deren/ende dat volc bestaen.
Des woynmen te rade sciene.
Doe nam hi onder syn baniere
Die Duvelanders en die van Scouden/
Die seiden dat si niet ne wouden
Hem begheuen toter doot.
Hem soude volghen te deser noot/
Die goede lude van Zericzee/
Diet gaerne beden. wat wilbi meet
Si moechtent doen al sonder scande.
Daer na die Poertzide van den lande/
Die ghene vanden vijf ambochten/
Die altoes niet eens en dachten.
Die after hoede hilt die poert
Van Middelburch. verstaet mi voert.
Men begonde dat volc te scaerne/
Ende men bzugghe de ouer de Merne/
Met ^b heer dogghen sonder ghilen.
Tsole ghinc ouer ter seluen wilen/
Also recht als was ghescaert/
Ende streken ter Deren waert.
Jonchere Willem bleef tArmenuden/
Liggghende met sinen luden/
Ende sach die scaren hene gaen/
Die hem dochte wel ghedaen.
Si ghinghen wech met haesten groot.
Die Vlaminghe saten in haren boet/
Ende sagghen toe al dat ghesiede.
Doe vergaderde tGrauen liede
Si der Vere an die vianden/
Ende ghinghen doe roeren die handen/
Die waren opten dike bouen/
Datmen se te rechte mochte louen.
Want si vochten met ghenende.
Doe viel of met groter seende/
Pouwels blanoet ende die sine.
Alst den onsen wert anscine
Daer most si blien doer die noet/
Of si moesten bliuen doet.
Diet riet woзде vernaledijt.
Had si ghenolghet ter seluer rijt/
Als si te vozen hadden bestaen/
Dander waren niet ontgaen/
Si waren gheueken metter vaert
Weder te hare sepen waert.
Dat heb ic sieder wel ghesoert/
Dan hem diet nyp seiden voert/
Dus schonfierde dat scone here/

En syn volc
geslaghen
oent,

^b Dooftoch
sepen son
der ruden.

Ende bleuen doet inder were/
Dele lude van tGrauen vzienden/
Die hem inder noet dienden.
Daer ont sloe die lopen mochte.
Tarnemuden quam tgherochte/
Datmen seide al openbare
Dat ter Deren ghewonnen ware/
Ende tGrauen vzienden had gewonnen.
Doe quamen donse toe gheronnen/
Ende liepen ouer daer na doe/
Ende setten den Vlaminghen toe/
Met haeste. groet ghenendelike/
Die daer stonden opten dike
Ghescaert ende hadden siene/
Iegghen enen man wel tiene.
Ende deden donse met crachte tander.
Dat hi bestonden dat was wonder
Dat so onghelike seene.
Si bleuen doet bi vzienden bi twee/
Die daer niet ne mochten ontgaen/
Dit heuet scamelheit ghedaen/
Diese dwant in deser noet.
Daer bleuen tGrauen vzienden doet
Een groot ghetal inden striede.
Willem moster ten seluen tide
Doer die noet blien in die poert/
Want tsole voerrecht voert
Sonder were sere straten.
Dus moste hi die were laten/
Ende sine vziende die bi hem waren/
Quamen in Middelburch gheuaren/
Ende bleuen daer liggghen stille.
Doe haddens die viande haren wille.
Die Grave was doe onversien/
Sebe van spisen ende van dien
Dat hi behouede te sulker dinc.
Hier na men te rade ghinc/
Datmen maecte ene spake
Op sulke content/op sulke sake:
Datmen Willem soude laten baren/
Ende alle die gone die met hem waren/
Ende ~~daer~~ met hem baren wouden
Onghescaert ende onbestouden/
Ende dien gheuen goet gheleide
Den luden en ten goede beide/
Doe men quame te Zericzee
Enen dach daer na ende niet meer
Die pozte soude ghisele gheuen/
Dat si niet haren Ghpen bleuen/
Diemen coes ende diemen ghaf.
Wat helpt hier vele gheseit af/
Willem voer doer die straten/
Ende heer Ghpe woude niet laten/
Hine gheleide houeslike.
^b Dit mach recht in die weke/
Da Mepe ende manendach/
Dat heer Ghpe dus ghesach
Dan sinen nebe syn ghenoech/
Daer menich Vlaming om loech/
Ende menich valsche Zelande mede.
Doe hi quam toter stede/
Diemen Bozendamme hiet/
Woude heer Ghpe ghedogghen niet
Dat syn volc per bozder hoere/
Misselic oft werde in roere.
Ende deedse baren ant ander lant/
Dat ten Gerde was ghenant.
Ende liet doe Jonchere Willem baren/
Tot Zericzee niet sere scaren/
Ende alle die met hem baren wouden/
Daeren

En ander
voerf.

Jonkheer
Villem
vlucht in
Middel-
burch, en
dat, als on-
versien op-
gegeuen
hebbende,

^a Op sulken
doortwoorde

^b Dit was/
int ander.

Doeren wech al onbesouden.
 Dus voer Willem in Terizee/
 Al was sijn herten wech/
 Dat ne seene gheen onmate.
 Doe hi quam op die strate
 Hiemen welcomen wesen.
 Hi bleef rechte voert niet desen/
 In die poerte ende sine vrienden/
 Die hem ghetrouwelike dienden/
 Ende sijn comste blide waren/
 Da dien dat daer was gheuaren/
 Rechte voert so bleef hi daer.
 Ende Heer Ghys quamen daer naer/
 Mer sine lieken voer die poert/
 Ende bleef liggende rechte voert
 Voer die hauen ene wile.
 Onderlinghen scoten si pile/
 Menighen eenen eer si seiden.
 Die Vlaminghe hem bereiden/
 Ende hoeren hare straten doe.
 Die bisscop Ghys sette toe/
 Ende gaderde ene here groet.
 Den nebe tontsetten vter noet/
 Haddi soke willich vonden.
 Die Graue quam ten seluen stonde
 Met Henegouwen als hi best mochte/
 Ende leyder an sijn ghedochte/
 Der sone tontsetten ende die poert.
 Hi bat ende gheboet rechte voert
 Alle sine ghetrouwe vrienden/
 Dat si tefer noet hem dienden.
 Ende vergaderde tefer noet/
 Te Sriedam een here groet/
 Als diet harde gaerne begrepen.
 Ende doet reben grote seepen/
 Om te vechten op die viande/
 Ende te wreken sine scande.
 Hier binnen ist also ghesiet/
 Dat die vianden wouden niet
 Achter laten haer beghin/
 Sine wouden meren haer ghewin.
 Heer Ghys was sonder goet/
 Datron seten sinen moet/
 Hoe hi den Graue verdrinen mochte.
 Den Zenschen heren oec dochte/
 Mochten si haren wille beiaighen/
 Hem ne rochte in wat plaghen
 Dat die Vlaminghe mochten comen/
 Op dat hem dat quamen te vromen.
 Doe streken si voer Terizee/
 Ende brachten daer luden mee/
 Dan si te voren hadden daer.
 Ic hoerde segghen wel voerwaer/
 Dat si hem des vermaten/
 In Duvelant daer si saten:
 Dat si die poert winnen souden/
 Op dat sijn stoemen wouden/
 Sonder verlies niet cleure pine.
 Als si sint beden anscine.
 Want si vermaten hem openbare/
 Dat niever na so vast en ware/
 Als menit makede: ende seiden mede
 b Hen ware ghene vaste stede.
 c Lessens was vaster vele.
 Doe mochten hozen menigher kele/
 In dat here ouer al/
 Ende maecten groet ghesel:
 Nu toe metter vaert/
 Hannin/ Pieter ende Gheraert/
 Laet ons winnen dat crapen nest.

Komt te ze
 rikzee daer
 hi in bele-
 gers uvert.

De Bisscop
 Guide, en
 de Graue
 samelen
 volk.

De Vlamin-
 gen stormen
 op Terizee
 en bliuen
 vele.

a Indien si.

b Het ne
 ware.

Tronwen wi wanen dat hys mist/
 Dat ghyt so langhe hebt ghesouden.
 Ghi waert bliuen onbesouden/
 Haddyt te rade op ghegheuen/
 Ghi hadt alle behouden sleuen.
 Nu suldi doen quaden sijn.
 Myn Heer Ghys had v ghesijn
 Een goet here haddine ontfact.
 Tronwen nu ist al ghebade.
 Dit riepen si alle wt enen monde/
 Ende ghinghen opten seluen stonde/
 Bi den kakenem an die noertzide.
 Daer was menich Vlaminge blide/
 Die voer auont werch wel moede.
 Die porters waren op haer hoede/
 Ende hilden die porze beloken toe.
 Ende die Vlaminghe quamen doe.
 Door ic een al openbare:
 Hannin bi Gode du gaes te nare.
 Du sulste lopen in dat net/
 Ic sal steken int winket.
 Ic Lessens dadic alsoe.
 Ende hi makede hem voren doe/
 Ende daender volghede in dier ghebare/
 Of die poerte sonder were ware.
 Ende woude winnen op die stonde.
 Also als men ghemerken conde/
 Quamer byf duusent ofte meer/
 Die daben enen coeten keet.
 Als si bi der poerten quamen/
 Daste ghedronghen/ al te samen/
 Onbedemen die poerte sonder ghelut/
 Ende die van binnen quamen wt/
 Met groter drust/ an die Vlaminghe.
 Die wech wort hem al te inghe/
 Die si waren comen daer.
 Want si hadden sulken daer/
 Dat sijn stoems al vergaten.
 Si mochten hem seluen haten/
 Dat si hem des hadden vermeten.
 Oec suldi die werheit weten/
 Dat noertwaert wt der poerte sprong
 Die oude lude met den ionghen/
 Ende liepen oestwaert/ omme/
 Om enen hoer/ om enen cromme.
 So dat die porters daer vernamen
 Dat die lude van noerden quamen/
 Daenden si wel dat vianden waren.
 En volchde diwers den Vlaemsche scare.
 Doch worden sijn ten lesten voert/
 Dat si quamen op haer goet/
 Ende waren hare ziende/
 So dat haer spel daer mede ziende.
 Ic hadde nochtan die daer ghebade/
 Der Vlaminghe waren min ontgaen/
 Men hadder opt lant gheslegghen mere.
 Die Vlaminghe waren so vten here/
 So dat si niet groten hopen/
 Recht toe in dat water lopen/
 Ghelike of het scape waren.
 Men sach daer menich moeder baren/
 Hem seluen dzenken daer die vrese.
 Daer wort menighe wedulwe ende wese
 Voer Terizee ter seluer stont/
 Als den vrienden wel wert cont.
 Vne was so coene noch so stont/
 Vne bezuerde daer sijn zont/
 Dat si te voren hadden ontfact.
 So luttel bleef daer ontgaen/
 Dat sijn ne ipen nemmermeer/

a Een quade
 den doot
 steruen.

b Gedruis

† mdt

† was

† dnd

† wdt

† lufon
lndr

† Vlamingen

† wdt

† al

† Vlaminght

† ghi

† *Conse*

What

4 Oct 28

M

Wenden liden ddd ghinoogh
Biswant mndav al dulk ghinoogh

1 of

Sigdorghius canis

Lauryst

So vele verdzonken inden here/
 Sonder die si daer versloeghen.
 Ic wane die vriende hiet loeghen
 Een eersten male doe sij wisten/
 Ende si hare vriende wisten.
 Si verlopen niet desen lope/
 Een groot deel wt haren hope/
 Ic waent die poorters hiet elaghen/
 Want si hadden hier gheuoech/
 O Vlaendren es di dit gheuoech/
 Dattu nemes sile aventure/
 Die di wert so sere te zure/
 Om liebe die di niet bestaen/
 Ende metti niet toe en gaen.
 Doemen dijn vole iut water dreef/
 Mer wese Zelande doe bleef/
 Si wachters hem harde wale.
 Wilnu merken mine tale?
 Ic seg die di ter stede bzochten/
 Dat si anders niet en dochten/
 Dan mochten si metti vanden/
 Sine achters niet een vanden/
 Hoe grote schade du ontvinghes.
 Op dat si metti haers di ghies/
 Mochte wel comen te boien.
 Dat souden si harde gaerne lonen.
 Ende hoe dat voert metti gaet/
 Dat si ontgaen dats haer raet.
 Dit moghestu merken ende besien/
 Want si enmer achter tien/
 Alst comt ter poortende ter noet.
 Daer bleuen ghene Zelanders doet/
 Het waren Vlaminghe a temale.
 Men macht oec proeuen wale
 Dat si zome leden sinerte/
 Om haren here in hare herte/
 Al conden si hem ghehepen niet.
 Meret bi v seluen ende ziet/
 V is ghesiet des ghelike
 Nochtan dat die Coninc vā Dāckerike
 Bede den ouden ende den langhen/
 In Vlaendren wel hadde bedwonghen/
 Ende men klant van hem helt/
 E hi dreeften wt mer ghevelt/
 Ende benaemt hem al sijn reest.
 Die Graue ne was man no knecht
 Heren Ghene weet men wel/
 Al sidi o: dus sel.
 Ver si hier om laet v ghevoeghen/
 Ende ymt a idersints te voeghen/
 Dat v ozbaer is vele bet/
 Dat ghi v liede: laet int net/
 Daer die Zeelander wt outgaet/
 Ende wachtes v dats mijn raet/
 Dat so sien het ne helpt niet.
 Alst aldus was ghesiet/
 Wot te rade in coter vze/
 Heer Ghene dat hi daenture
 Wende menen ende baren
 Te Hollant met sine scaren.
 Want men dede hem verstaen/
 Quame hi men soude hem saen
 Dat lant op gheue: ende men soude
 Sere bechten also houde/
 In t Grauen here als hi daer quame/
 Ende dat niet laten doz same.
 Dus wast bereet seide men hem.
 Doe seide Heer Ghene: ende ic hem
 Gherect te baren: dats nu raden/
 d Dreef
 ghi mi
 sulke raden.

Daer dien
 si ten ge-
 nalle qua-
 men sel's
 buiten
 schoots ble-
 uen.

a Wint
 niet met
 een mpr.

b Perien/
 alst noot
 es.

c Reemman/
 onbesact.

d Giede van
 Vlaendren
 reekt en
 Hollandt.

e Dreef
 ghi mi
 sulke raden.

Ende hi staen wilt in staden.
 Si seiden ia wi: diene daer bzochten.
 Ic ne weet of sij alle dochten.
 Ende hi voer slechts te Hollant waert.
 Des die van Zericzee vernact/
 Meer waren op de stonde/
 Also als men ghemerken coude/
 Dan si waren bin den daghen/
 Dat si so vaste vor hem laghen/
 Ende si hem dagheir pine daden.
 Si ontsaghen dat men verraden
 Soude den Graue ende al sijn here/
 Ende al klant wimen sonder were.
 Dat was haer duchten in die poert.
 Ende Heer Ghene die voer voert/
 Cote dat hi inden Widel quam.
 Als die Graue dat vernam/
 Outboet hi sijn vole groet ende elene/
 Dat si tot hem quamen al ghemene.
 Dat vole quam van allen ziden/
 Ende die Graue began verbliden/
 Dat hi sijn vole willich vant/
 Bede poorters ende al klant.
 Hier bin men wast so comen/
 Datter een sprake was ghenomen/
 Ofment yet ghepreden mochte.
 In can gheveten wiet toe bzochte.
 So datter een vrede was gheproken/
 Die naer weder was te bzoeken.
 Want die ghemeente banden lande
 Riepen wapen der groter scande/
 Die ons nu hier ouer gaet.
 Die heuet gheghen desen raet/
 Dus wort tfole al onbonden.
 So datmen ten seluen stonden/
 Den volke seide al openbaer/
 Datter gheen vrede en waer/
 Mer woude nemen daenture.
 Des ander daghes op die vze/
 Liet hem tfole wel gheuoeghen/
 Op die nacht ghine men voeghen/
 Datmen den volke ozlof gaf/
 Dat sere rozuich was hier af/
 Ende die vrede die ghine voert.
 Also als ic heb ghehoert/
 So was besproken sonder waen/
 Dat die vrede soude staen
 Na tont segghen maenden viere.
 Aldus wast besproken hiere/
 Ende bezeghet also wale.
 Daer wast besteden ten seluen male/
 Datten die Graue of Heer Ghene/
 Macht ontsegghen wie dat sie/
 Met open bziuen/ende daer naer
 Soude gheduren/weet vorwaer/
 Vier maenden al gheheel.
 Ende Heer Ghene soude sijn v bozdeel/
 Al toter Masen hebben Zeelant.
 Die Graue soude hebben in hant
 Sine porze van Zericzee.
 Ende men soude die porze niet mee
 Vesten dan si gheueft ware.
 Mer si mochten openbare
 Haer goets ghebruken waer het laghe/
 Sonder moepnefte ende claghe.
 Entie coepmans mochten wanderen/
 Met ghemake den onder den anderen/
 Ende sonder die ballinghe alle liede
 Mochten wanderen. dit ghesiede
 Als ic heb verstanden ware/
 It y

a In de Raet.

Daer vrede
 vrede tegen
 de wille
 van de ge-
 meente ge-
 sloren.

b Ik en kan
 niet.

c Boof spij
 dreef.

Almen

Almen streef ons Heren iare/
M. C. C. ende drie/
Inden zomer zeghet men mie.
Der dach can ic niet bescreven/
Bede van verdinghe ende van vreden/
Mer teindvoer ende tander na
Coztelic als ic versta.

Daer an legghet ghene macht/
Op dat wi hebben des sins cracht.
Dus gheueit dat wiet ic wale.
Oer Ghye voer ten seluen male
Weder thups aldaer hi woude.
Die Graue seide also houde

© Se Zericze stappans ter stede/
Ende ontboert dat si hilden vrede/
Diet node hozen had moghen wesen.
Men dede dat gheschiet daer lesen/
Doe die vrede was ghegheuen/
Ende bezeghet dus ist bliuen.

Die Graue hilt op sijn zout/
Es hi ionc/es hi out/
Die a doz hem hem liet verdziuen.
Dus moecht en besconden bliuen.
Hi woude rusten al hier naer.

Doe viel hi in ziecheden swaer/
Als hem seken die winter stonde/
Dat hi hem seluen niet en conde
Ghehelpen in enigher noet niet dade/
Het ne ware allene met rade.

Dit vereischten sine viande/
Ende pensen hem te doen mere scande.
Ende rieden Heren Ghye dat
Hi dede scriuen op die stat/
Bziuen ende ontfende die vrede.

Dat dedi stappans ter stede/
Almen hem riet min no mee.
Men riep enen monic van dommee/
Vander oorden van pemonstreit/
Die de boetschap had gheleit:
Ende een pape die met hem quam
In die daghe als dit vernam
Die Graue dede hise wel ontfacen/
Den moninc ende den cappellaen.
Ende nam enen bzief van hem beden/
Die den dach fouden bescreuen.

Dat hi den bzief van hem ontfanc/
Dat dedi op sulke diue/
Die bzief was eer ghegheuen.
Hi woude dat die saken staende bliuen/
Van dien dat hi daer quam/
Wat hiet niet eer vernam.

Ende dede hem gheuen bzieue mede/
Dat hi van hem had daer ter stede/
Sulke bzieue hadde ontfacen.
Ende lietse heuen varen saen/
Ende dedese gheleiden wt sinen lande/
Datmen hem ghene seande
Sonde doen hoe dat ware.
Ende hi beriet hem doe daer nare/
Wat hi best dade hier toe.

Ende woxt te rade doe/
Dat hiet sinen sone out boet/
Ende al den porters cleen ende groot/
Den dach dat die bzief was comen.

Te geloue wel dat hem b somen
Leet was/ende hem somen lief.
Recht albus ist gheset/
Alst is ghescreuen min no mee/
Dus wistent die van Zericzee.

Men seide na sijn daghen die weken

Wanneer die vrede soude bzecken.
Doe liep alsinen proeuen mach/
Da half vasten die maendach/
Die leste dach vander vrede.
Ende inden seluen iare mede/
Alst bescreuen is hier bozen.
Die Graue dede dat mogghedi hozen/
Hi was cranc ende om tgonc/
Omboet hi Willem sinen sone/
Cote hem te comen al te hant.
Hi woude hem beuelen slant/
Want hi sijn oudste sone was.
Een deel heb ic vergheten das/
Pet te segghen van Hepirike/
Sinen broeder die scherlike
Een goet kint was/die was doet.

Des hadden die vzienden rouwe groot.
Die was doutsse naest Jaine.

In wast op Willem comen danne/
Dat hi was doutsse ende deerste/
Ende moste bliuen die gheheerste.

Daerom ontboert hinc daer/
Want het was al openbaer/
Dat hys bercechten conde.

Doe nam hi ozlof in Zericzee/
Joncheer Willem ende voer ten vader/
Ende dede sijn ghebod algader/
Sonder enich weder tale.

Die Graue beual hem altemale
Slant te bercechten in sine stat.
Entie lieden wilcoerden dat/
Ghemeeenlike met vziën moede/
Ende van want al in groten goede.

Die Graue nam ozlof en rime de slant/
Ende voer in Henegouwen te hant/
Ende keerde weder vernemmere/
Ende liet den sone bliuen Here.
Joncheer Willem dede ende liet
Inden lande datmen hem riet.

Ende pijnde vziende int lant te maken/
Cote dien dat begonde naken
Die tijt dat die vrede wt ghinc.

Doe dat hi tser diue/
Den edelen lieden ghemeenlike/
Bede die arme ende die rike/
Dat si hem holpen tessen stonden.

Op haren cost/want hinc conde
Nu den cost niet verghelden.
Dit herfimen ghehoert seiden/
Dat die welghebozen liede

• Onghelouert ende sonder miede/
Dienen den Graue tenighen tiden/
Sonder doe/des was hi blide.

Ende nam den oem met hem te rade/
Den Bisscop wat hi best dade.
Men wert te rade datmen boet/©

Ene hercuert also groot
Alst oyt in Hollant was ghegheuen/
Ende die oer also bedzeuen/
Dat die meente al b twintout/
Den Graue dienden ionc ende out.

Ende die edel liede ghemeenlike/
Op haren cost arm ende rike.

Die vrede ghinc wt wat wilbys mee/
Ende die porters van Zericzee/
Strecken wt ten seluen stonden/
Te Blodenbozch daer si vonden
Lieden die hem ter were setten.
Si liepen toe al sonder letten/
Ende • worden ouer die gracht/
Ende

vertrekt na
Henegouwen.

Tegen das
de tijt des
ontfegs ge-
lach, gaderet
Joncheer
Villem si-
ne manne.

• Bomers
saubt.

b Ethen
hout/ink
ander.

Die van
zerikzee
doen een
vrtual.

• Wadeden

• Sines
hantien.

Die Guide
van Vlaen-
deren s'fins
gevoege op-
segger.

• Somme
gen.

De Graue

1700

1701

1702

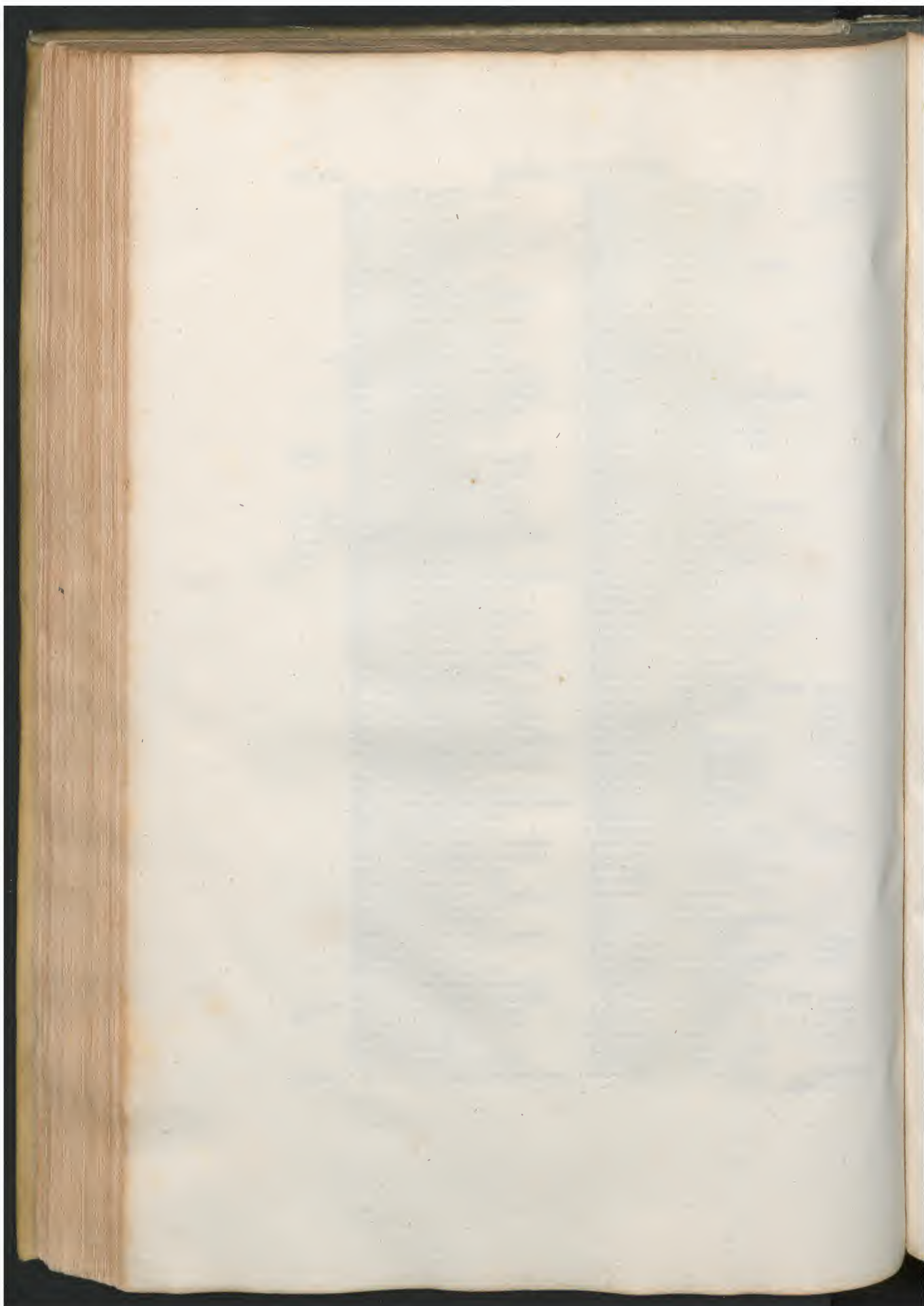
1703

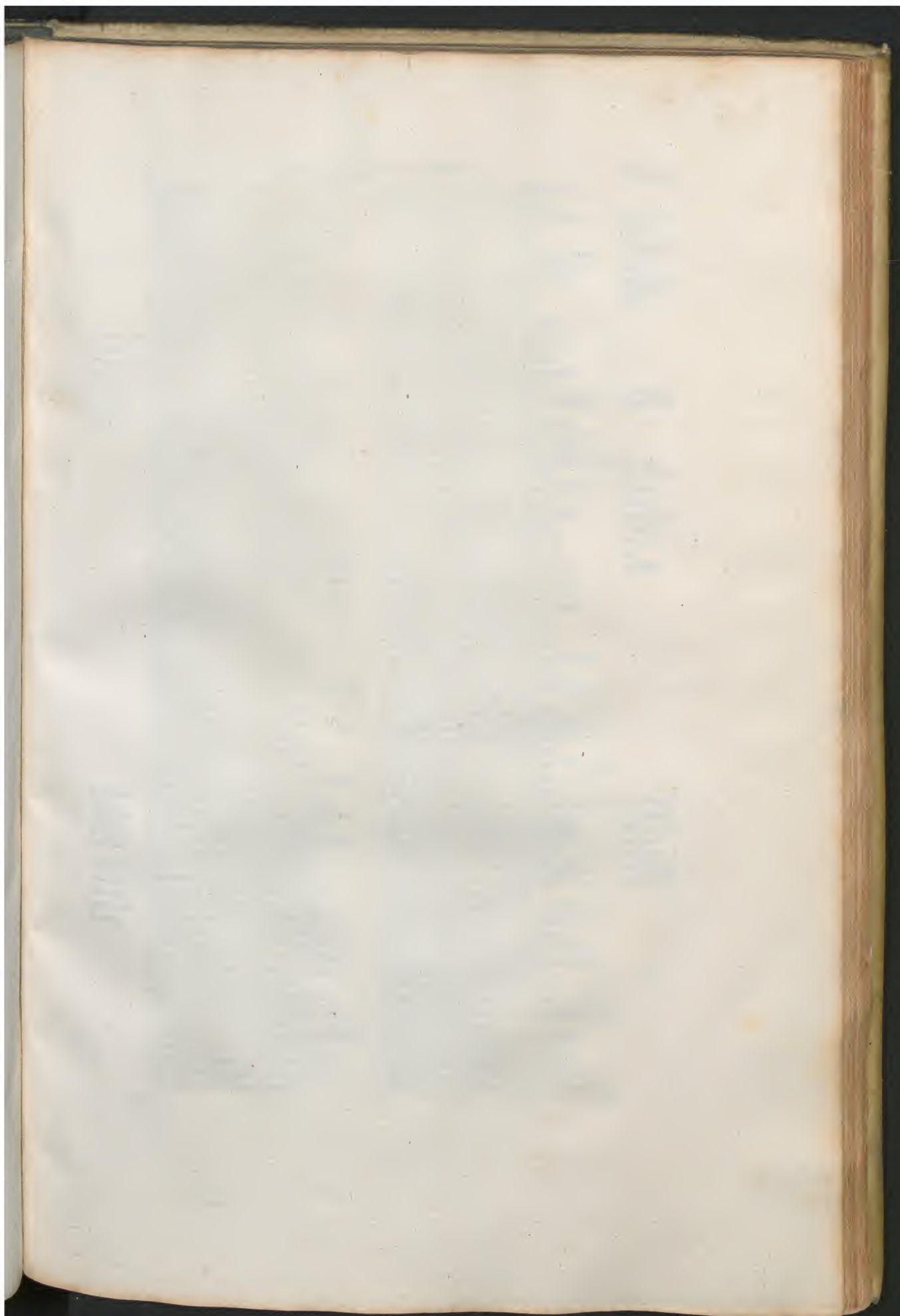
1704

1705

1706

† 1382. 10. 10.

† 1382. 10. 10.

† 1382. 10. 10.

Ende vrochter an met sulker cracht/
Dat si boden al wast scande/
Die daer op waren al haer hande.
Die porters wondense niet ontfaen/
Daers darr sonder niet een ontgaen.
Si hadden hem so lede ghedaen.
En lesten ist also vergaen/
Dat sise niet ne verdoeghen/
Mer dat sise also verdoeghen/
Also al sinen gheweten conde.

En ontbeide
lonkheer
Villem, die
gekomen
synde, den
vrienden
sach bieder
a Darr.

Ende keerden weder ter seluer stonde
In die poert al onghescent.
Stappans men doe boden sent/
An Willem den ionghen here.
Dat hyt en late in ghenen here/
Vinc quame het ware ghewonnen.
Want het ware also begonnen/
Si hoepren klant te crighen wale.
Dat holpe hier of langhe tale/
Jonchere Willem deet a doz tbeste/
Ende wort te rade doe int leste/
Dat hi voer al sonder beide/
Een deet met sijn selfs gheleide/
Doe hi daer of myemare hoerde/
Mer lieden die hi met hem voerde/
Ter seluer wilen uler Seie.
Saterdages wast seimen nie.
Dus voer hi wech sire straten.
Si hadden den wint goet ter maten.
Ende quam doe noch min noch mee/
Dan binnen den daghe te Zertzee/
Al ghecast ende wel te bleden.
Doe si quamen binnen der steden/
Bleuen si in rusten daer.

b De leger
stede.
c In hant
een ende
daer van
maken.

En (ridder
noms geno-
men en ge-
geuen heb-
bende.)

Des sondaghes daer naer/
Ward si te rade ghemeenlike/
Dat si wt wonden striken/
Al was there niet comen doe.
Ende Jonchere Willem die ghinc toe/
Dter poert an die zuitzide/
Als die therte stont te stride/
Legghen hem die lagghen tote Dertzee/
Want si waren hem ghebee/
Ende si lagghen met haren scaren/
Daer si quaet te soeken waren.
Jonchere Willem dede hem segghen/
Ende oec dat te vozen legghen/
Dat si rumen wonden die tbeste.
Ende comen iegghens hem te velde/
Hi wout copten op dien dach/
Ende winnen daer die winnen mach.
Dics wonden si niet ane gaen.
Binnen desen heestmen bestaen
Ridder te maken opter stede/
Jonchere Willem ende oec mede
Heer Jpelaes here van Pitte/
Ende oec die bastaert Heer Witte.
Esgrauen neve was die gone/
Ende was Esgrauen Florens sone/
Daermen te vozen of mach hozen/
Doer wics doet quam desen tozen/
Daer ic nu of heb gheset/
Ende daer toe noch mentich leit.
Dat suldi hier na hozen wale/
Ter ic enden sal dese tale.
Als Jonchere Willem had ontfaen/
Ridders name maecti saen
Menighen Ridder daer ter stede.
Die here van Doerne diene dede
Ridder ic vormete mi dag/
b Binnen
eene best.

Dat hi die acht en beertichste was/
Die si maecten Ridder daer.
Doe quam hem boetscap daer naer/
Dat si met haren ghetelde
Nu comen willen te velde.
Ende woud si comen men was blide/
Ende souden ontfanghen met a nide.
Myn here Willem ghinc te rade/
Wat hi hier toe best dade.
Sijn raet dzoech ouer een/
Dat hem daer dat beste seent/
Datmen ghinghe in die poert/
Da dien datmen heeft ghehoert
Dat si te stride niet en comen/
Si ligghen vaste op hare vromen/
Of si binn ere besten lagghen.

Derwile si
niet ver-
schenen, in
de stadt
keert.
a Als blatin
den gheda-
met.

Esgrauen vzienden doe si dat sagghen/
Keerden weder in dit stede/
Ende hilden den dach doze bzebe.
Binnen der poert lach Heer Willem/
Ende menich vrom man met hem.
Des woefvages quame die Driesen naer
Ende kenmaers oec aldaer.
Heer Ohpe die Bisscop van Utrecht/
Die coene vale bzoecht eecht/
Datmen met rechte mochte pzen/
Dan scoenheden in alre wisen/
Nu was dit here vergabert al/
Hoert nu voert hoet varen sal.
Esdoudaghes ghincmen voert/
Ende street met al den here noert/
Dter poerten te Bidoop waert.
Daer mochtmen sien op die baert/
Die viande dat si hare baken
hoghe op haren topre traken/
Als Ghise Doblec sone dede.
Doe was ghemaect daer enen bzebe/
Dat hi soude sijn teken vellen/
Ende bliuen thuis met sine ghesellen/
Coten naesten zondaghe.
Dit bzochten toe sine maghe/
Doe tbeste, ende soude dan incoinen/
Sal hi doen dat hem sal vromen.
Daer woertmen te rade daer/
Ende keerde te hant weder daer naer/
In die poert ten auont male.
Nu hoert een iammerlike tale.

b Binnen
eene best.

Als lonk-
heer VVill
syn volk
belandte
vvas doct
hi voeder
een vut-
wal.
c Medt.

Des vzbaghes heestmen vernomen/
Dat den vianden toe sijn comen/
Dele scpen met Vlaemfchen here.
Daer iegghen soudemen ter were/
Dele scpen opt water legghen.
Dit dedemen al den heren segghen.
Grote scpen een groet ghetal/
Dedemen wel mannen al.
Die soudmen doe voeren in Goude.
Dat niemant opten lande soude
Gaen/des dzoechmen ouer een.
Dat hildemen qualike alst wel seent.
Als een ries verweent die sinen wille
Doet altoes lude ende stille/
So wil hi vzoeder sijn allene/
Dan een heer is al ghemene/
Ende acht tsghebods niet datmen doet.
Gaet wel so ist goet.
Ende gaet anders pet dan wale/
Sone wil hys hozen ghene tale.
Dus ghewelt daer men toe sach/
Datment Hollant verwiten mach/
Die grote vmaessheit die daer ghafel.

De Vlamin
gen schepen
ouert, en sla
lonkheer
Villem
volk in gro-
ten getalle

Als ghi moghet merken wel.
 Eerste datmen quam in Dubelant/
 Spranc een wt di coete te hant/
 Na enen man die voz hem liep.
 Wapen dat hi niet en liep/
 Op die wile dat hi op spranc.
 Want hem volghede eer ict lanc/
 Wt den scepe al ghemene/
 Dat vole groet ende elene.
 Hier of quam een weber stont/
 Die den Graue wist te groot.
 Want des niet wert ghewaghen/
 Doch oer ouer een ghedraghen/
 Voemen vter poerten seiet.
 Die ene woude den anderen niet
 Laten gaen/hine ghinghe mede.
 Dus seide daer ter seide/
 Dat harde elene was voeracht.
 Dus bleuen si daer al toter nacht/
 Ende dede aquaetse dat si mochten.
 Die viande hem doe bedochten/
 Ende quamien onder den roet ghedaen/
 Daer si die onse saghen staen/
 Onversien ende strecken an.
 Doe wert daer bluchtich menich man/
 Doe mense sloech op dat houet
 Dan achter. sine haddens ghelonet/
 Sine hadden daer met hem ghelwesen.
 Dese sloeghen recht met desen
 Doet dat here bluchtich al.
 Doe wert daer een groet ghesel/
 Danden ghenen die lewen riepen.
 Daer ts Grauen liede int water liepen/
 Toten scepe inder bloet.
 Menich hadder quaden spoet/
 Doert te comen doz den slake.
 Daer wert menich iammerlike/
 Doet gheslegghen sonder were.
 Ic wane noyt man so stonen here/
 So sere seiere sach omdaen.
 Daer bleef menich man ghenaen/
 Ende menich verlegghen en verdronken/
 Die in die Soude daer versonken.
 Die wilep bleef ghewaghen daer.
 Wi dorren segghen wel bozwace.
 Verliese wi wi ghelien wale.
 Die Vlaminge heuet ander tale/
 Verliese hi hine liets niet.
 Ic wane daer bi is ghesiet/
 Dat hi heuet der liede so vele.
 Het ghinc met ons al vten spele/
 Die seide was al te groet/
 Dan luden die daer bleuen doet.
 Het is der Hollander maniere/
 Verliesen si die man ofte viere/
 Si segghen lieuer meer dan min.
 Die Vlaminge misfaccet int beghin/
 Al verlose hire meer dan hondert/
 Vi misfaccets wie soes wandert.
 Ende soude segghen harde seiere/
 Daer sijn verlegghen seuners viere.
 Dit hoert men al den dach.
 Ic ene weet hoer wesen mach/
 Minde die here alsinen seghet/
 Die liede als cle here plegghet/
 Ic minnen sijn selues liede/
 So wete wel dat niet ghesiede/
 Dat hi die liede set in waghen.
 So dozsinen niet daeromme vraghen
 Dat hi enen man verlose/

weber-
stont.

Tuvelk vvi
gaerns be-
kennen en
ons schale
niet als de
Vlamingen
hinn volk
niet ach-
tende, min-
der en ma-
ken,

h. Int alle
der Soude
uets.

Om dusent mare wist hij te bozen.
 Dus ne ist metten Veren niet.
 Hem ne roet wats ghesiet.
 Want dat vole hem niet en bestaet.
 Namelike dient niet an en gaet.
 Al waren dusent werven mee/
 Hine gaer niet om een ssee.
 Op dat hi sine mochte bedriuen.
 Si moghen slachten den keituen/
 Die hem dus verdullen laten/
 Ende hem seluen so sere haten.
 Want die aenture werket wonder.
 Die nb is bouen mersghen onder.
 Dit mach merken diet wil verstaen/
 Dat recht aldus is vergaen.
 Deer Willen ontquam van daer/
 Al doghedi groten daer.
 Dat gheen cleen wonder en seene:
 Dan alle den here en wasser gheen/
 Hine woude wel ter seluer wilen/
 Hebben ghesyn ouer dusent milen/
 Hadde dat moghen wesen.
 So seer barentert waren si van desen.
 Ghi moghet wel die waerheit weten/
 Hadde dat vole alle stille gheseten/
 Opten dach al sonder were/
 Sine hadden in enen daghe dat here/
 Niet gheslegghen met lieuer lade/
 Al hadden sijn goede stade.
 Die mochte ontcomen hi ontquam.
 Des ander daghes men raet nam/
 Danden den luden oplof gaf/
 Die meer bloem dan den dach.
 Vadden si ghelopen opter aerden/
 Si hadde gheronnen oft ware paerden.
 Haerlijc beide den andren niet/
 So lede was hem daer ghesiet.
 Ic folc voer al sine straten/
 Ende heuet den ionger Graue ghelaten
 In die poert bliuen allene/
 Met sinen ghesinde dat was elene.
 Mer die porters al ghemene/
 Stondens hem bi met herten rene/
 Ende die doer sinen wille waren
 Ghesceiden vander Vlamingher staren/
 Daer hi want trouwe elact.
 Dit ghesiede int selue iact/
 Des vridaghes voz paludach/
 Des langhe Hollant dencken mach.
 Ende die Vlaminghe waren blide.
 Des saterdaghes te vollen tide/
 Quamen die Vlaminghe voz die poert.
 Met haren sepen ende lagher voert/
 Tot des maendages in die paeftwiche/
 Dat si en hadden ghene beke.
 Ic wane si hadden elene elaghe/
 Opten goeden vridaghe/
 Ende luttel dachten op die tijt:
 Want si altoes sonder reysyt/
 Trompten ende maceten seeste.
 Dat docht mi altoes wesen tinceste/
 Dat si op die tijt beghinnen.
 Men hoerde danfen ende springhen/
 Ende sere tromppen also wale
 Witten bouedaghes also wale/
 Also hem Gode selue rede ter doef/
 Die hi ontfine om onse noet/
 Ende men der passien soude dinken/
 Die hi voer ons wilde dinken.
 Daer waren seieren ende iacoppmen/
 Ic wane

a Een haer/
een mist.

lonkheer
villen
vlucht in
Zerikze, en
geuet sinen
luis oorlof.

b Elk bar
hinn geen
hinn hinn

De Vlamin
gen comen
vuerder
voor zerik-
zee.

c Int anten/
al anten.

† moas

† niht

ƿið

† ghehad

ƿ hatelod

ƿið biſcopu conuirt ontgahn
hi n' blyfde at ghehad

* wutredagis in ƿið þa lēahagis

† aethel

ƿið aenonmald

@ end

@ pres side

f noas

@ hollant

f avt

f lands

△ 1000

f in

3 avatet @ ghecomen

△ ghevolghen

f in

△ men siet

1 port des

1 grot

f in

Je wane dat si elene pinen
 Hadden van den dienst ons Heren
 Ende in castien ende in leren/
 Was oec dat si songhen ho.
 Si waren propheeten ^{spede}.
 In datsche pleecht men se te heten/
 Dat si sijn valsche propheeten.
 Want si verkeerden die liede/
 Was doz vrientchap of doz miebe/
 Dat si die waerheit al versweghen.
 a Geschikte. Begheuen luden soudens niet pleghen.
 Si souden al die waerheit segghen/
 Ende trechte voz die ogghen legghen/
 Ende sonderlinghe op die rijt.
 Laten sijt doz vrientchap of doz rijt/
 So sijn si harde buten here.
 Ende wi dinct dat si hare leere
 Al verkeren in losen doene.
 Wi wonderd dat si sijn so coene.
 Gaerne wist ic mocht ghesceien/
 Hoe menich man ende wien/
 Si monichden in paeschdaghe/
 Die met wenen ende niet claghe
 Sine biechte had ghebaen.
 Dat soud ic wel gaerne verstaen.
 Daer ne was ghene so coene waert/
 Dat hi trecht hadde ghespaert/
 Ende hadde hem bede doen verstaen/
 Dat enich hadde ontfuaren/
 Onsen Here ten seluen tide.
 Des moeghen si werden ^{seer} onblide/
 Dat si dus sterken die gheuechte/
 Tegghen reden ende iegghen rechte/
 Dat si met rechte ontraden soudent/
 Bede van ionghen ende van ouden.
 Dan trekt. Nu moghedt hozen ende verstaen
 Ende in. Hoet in Hollant is vergaen.
 Hollant, en. Na dat ghesiede dese plaghe/
 Noordhol- Des woensdaghe in die paeschdaghe/
 lands vnde Doeren die Vlaminge te Hollant waert.
 hem soe. Dat hem ghesiede in die baert/
 Moghedt verstaen wildyt hozen.
 Heer Ghye sende boden vozen/
 Inden lande haren taren/
 Tot al den lieden wie dat waren/
 Diene ontfinghen ouer here/
 Hine besweke hem nimmermere.
 Daer oec peme it die anders dochte/
 Hi souden scenden waer hi mochte.
 Dus ontboet hi in dat lant.
 Ende voz ligghen al te hant/
 In die Wiele voer Gheeruliet.
 Al Noerthollant conde niet
 Dat gheminden te wederstane.
 Het bede sulc na mine wane
 Heer Ghye boetschap ten male/
 Doz sinen wille harde wale/
 Vraghedmens dies missaken soude/
 Al sijn nochtan sijn die soude/
 Ende diet let was doet was leden.
 Dit seimnen opten dach van heden/
 Hoe een man hem versimmet/
 Eer hi hem seluen wel bekimmet.
 Als heden raet hi wel daer toe/
 Ende eer dat comt merghen vroe/
 Es hi andersins bedacht/
 Ende valter iegghen met al fire craecht.
 Dus ghemiet alst wesen soude/
 Het ghinc in hant ionc ende oude/
 Bede poert ende lant:

Ende ghinghen in Heer Ghyen hant/
 Ende ontfinghen ouer here/
 Ende sworen hem hulde dat ^{mere}.
 Ende gauen ghisel wt elker stede/
 Bede Delf ende Leiden mede.
 Ende al dat lant toten houte.
 De was so coene noch so stoute/
 Die dozke segghen anders pet
 Dan: lieue Here dat ghi ghebiert/
 Willen wi doen harde gaerne.
 Mer si dien dat wel stout tontbaerne/
 Ende hem niet wouden gaen in hant/
 Die voeren wech ende rumeden clant/
 Sulc voer oest/sulc voer noert/
 Sulc voer oestrecht in die poert/
 Sulc te Haerlem in Kenemerlant/
 Alst hem was best becant.
 Oec trac in ten seluen tiden/
 Die Hertoghe Jan an bander zide/
 Te Dalewye op dat vrede.
 Die vanden ^{weere} verpsechten tghene/
 Ende traken daer iegghen op die were.
 Die Hertoghe bzoert een groet here.
 Suuthollant was al bezeten/
 Dat si niet couden gheueten
 Daermen se eerst zoeken soude.
 Het seken of hem elc weren woude.
 Dus ghemiet dat si te famen
 Al te gader niet en quamen.
 Dus bleef elc tot sijne stede.
 Die Hertoghe hilt ghemien vrede/
 Hine wilde trecken rechte voert/
 Sintte Gheerdenbergh voert die poert.
 Ende trac voert met sinen here.
 Esolc sette hem ter were/
 Al was hare liede niet vele.
 Men soude daer inden spele
 Wonder groet hebben vernomen/
 Dat niet also toe ^{comen}.
 Dat die verradze banden lande
 Niet ontfagghen die grote scande/
 Sine deden als si dochten/
 Daer si grote moert an woeghen/
 Want hem die paden waren cont.
 Ende ghinghen om ter seluer stont/
 Ende scieden there in twee sident/
 Ende leeden se omme ten seluen tiden/
 Dat si a beloken die goede liede.
 Daer tanner groet an ghesiede/
 Al bleuer niet so vele doet.
 Si Gode dat is tanner groet/
 Dat een man om sine trouwete/
 Steruen moft aldaer ter siebe.
 Daer hi hem schuldich is te weren.
 Mer die genaden ons Heren/
 Die is hem ter zielen bi/
 Dat is tgheloue van mi.
 Dus wert verlozen verchtender hant.
 Doe trac hi voert in dat lant.
 In die paert toten Berghe/
 Nam die Hertoghe sine herberghe.
 Die ^{paert} mast hem sweren hulde/
 Bede die goede ende de ^b duide.
 Ende gauen ghisel harde swaer.
 Nu waent die Hertoghe ouer waer/
 Suuthollant wel hebben algader/
 Oest hem had gheest sijn vader.
 Besuden Marwede was dozp ghene/
 Sine gauen ghisel al ghemene/
 Tote Dozrecht an die poert.
 It iij Ende

Hertoch
 Jan van
 Brabant
 dwinge
 Goert
 denberch.

a Besloten/
 besloten.

b Duls
 was de
 quast
 lighe.

Heer Ian
wvets on-
eens met
Guide om
de delinge
van clandi.

Heer Ian
vander Le-
de valse in-
ooslijk deel
van Hol-
lands.

Verecht
gaet an
Heer Guide

Ende Heer Ghys heuet dit ghehoert
Dat al is ghegaen in hant/
Bezuden Marwede Luthollant/
Dattie Hertoghe an hem trac/
Ende ghene dinc wt en stac/
Doe voer hi te Wouderichem/
Ende ontboet den Hertoghe dat hi them
Quame hi wouden sprekken daer.
Te horden segghen wel voerwaer/
Dat si daer na hadden ghesonden/
Omdat si slant daer delen wouden.
Doe so hebbe dat ghehoert
Dat die Hertoghe seide: die poert
Die staer inden groten waert/
Die behoert hare vaert/
Die poert side bestaet mi niet.
Men hoert dicke ende siet
Dat een man die ticht te vozen
Al ghewonnen/hets al verlozen
Eer hi onne can ghesien.
Dus gheuielt daer na in dien/
Die den Hertoghe dat toe vzochte/
Hoe misselike dat hi dochte.
Hadde hi niet bet verstaen
Hoe verre dat die palen gaen/
Vanden groten waerde dan ic doe/
Dat ne had hi niet ghebrocht daer toe.
Dus wilden si Dozbrecht delen daer/
Ende sine quamen npe so naer/
Dat si ter Merweden dozsten landen/
Si moesten rumen mer groter scanden.
Dat hups was beset so wale.
Ende men hilt ten seluen male
Mer Dozbrecht die goede besten/
Esgrauen behoef ende tinen besten.
Si pepanden om t Grauen vzoemen.
Die Here vander Lede was comen
Inden lande van Oestwaert.
Ende bernenbe ende sloech ter vaert/
Esgrauen vziende ende vinci mede.
Dus was Hollant telker stede
Belegghen ende sere onbaen.
Ende Heer Ghys lach sonder waen
An den damme tot Alblaes/
Ende en pynde niet een aes
Sijn ghewin hine hadde mede/
Clant van Drecht ende die stede.
Die grote valscheit vander stat
Ghescreue men cume in dit blat.
Die Bisscop hadde versoent te vozen/
Heer Lambrecht de Driese/ als wi hoze/
Ende Heren Jacob onderlinghen
Van Lichtenberch/ van alle dinghen/
Dat geen een vzienscap wesen.
Alst verkeerde dus in desen
Dat die Bisscop was gheuaen/
Ghinghen si haunven ende slaen/
Heer Lambrecht met sire partien/
Ende versloegghen hoer ic hien/
Heren Jacob en een deel van sire magē/
Des die vziende dzenen claghen.
Dus gheuielt als ic meyne.
Ende Ghysbrecht is op Hestepne/
Dat sijn haer gheweest te vozen.
Hoe dat hiet had verlozen
Hebdi ghehoert segghen wale.
Dus wast verlozen altemale
Datten Bisscop toe behoerde.
Sonder Sweder van Mondsaerde/
Ende van Dienen Heer Kuzrecht/

Die hem toe behoerde echt/
Van Zulen ende van Bosinchem/
Ende die ghene die waren met hem.
Bleuen houden hare besten/
Coter tijt dat quam ten lesten. ^o
Albus heb ic verstaen.
Ende Heer Ghys die voer saen
Merter vaert in die stat/
Diene ontfinghen doe op dat/
Dat hi den Bisscop boden soude.
Ende men roze also houde
Willem van Ghulike sinen nebe/
Si wouden dat hi Bisscop bleue.
Dus mocht al den lande vzoemen.
Hier binnen ist also comen
Dat Heer Witte was gheuaen
Wt Zericzee met cleenre scaren/
Met enen scepe ende niet mee/
Doer hi buten bi der zee/
Ende quam an bi Zantfoerde.
Daer vernam hi ende hoerde
Dat Hollant al was verlozen.
Ende ment Haerlem seide te vozen/
Ende den luden in Kienemerlant/
Of si gaen wilden in hant
Ende Heer Ghys slant op gheuen.
Die ghene die dit had bedzeuen
Was noch inden lande daer/
Dit verfont hi wel openbaer. ^o
Hi dede vzaghen hoer daer stonde/
Ende of men pet gheweten conde/
Van wien men wilde houden slant.
Men andwoorde hem ter hant/
Esgrauen behoef ist noch behouden. ^o
Dats mer bi menich mans scouden
Dat niet op ghegheuen es/
Die hem ghewin hebbe des. ^o
Ende noch ist bleuen achter/
Scidemen hem. dat ware lachter
Sprac hi/ soudemen in deser noet
So. der slach ende sonder staet/
Clant op gheuen. dat ware stonde
Bede den lieden ende den lande.
Het wert ghikeert hebbes raet/
Dat die ding voert niet en gaet.
Want het ware lachter ende omutte.
Wie sidi dan ic hete Witte/
Ende was t Grauen Florens hint/
Ende Heer Willem heuet mi ghesint
Al hier van Zericzee/
D te troesten wat wildi mer/
Dat volc was blide vtermaten/
Ende wisten hem niet hoe ghelaten/
Ende ontboet in die poert.
Als men te Haerlem heuet ghehoert
Ende die waerhept heuet vernomen/
Dat Heer Witte daer is comen/
Liept al wt dat lopen mach/
Ende was op enen somendach.
Esfolc ghinc al wt te stride
Dene bi den anderen zide an zide.
Inden dinen liepen si ieghen/
Necht als liede plegghen/
Die haren Here willen sien/
Ende hieten willcomen. mettien
Doer hi te Haerlem in die stede.
Esfolc roghede hem trouwteghede. ^o
Doe hi taghede sine vziene/
Woze den lieden also lieue/
Sine wisten in wat ghelaten wesen/

Haerlem en
andre Hol-
landsche
steden nemē
Here VVit
van s'Gra-
uen vze-
gen an.

† tot
Gronant
† 66

I 007
† 008
† 009
† 010
† 011
† 012

† 013
† 014
† 015
† 016
† 017
† 018
† 019
† 020
† 021
† 022
† 023
† 024
† 025
† 026
† 027
† 028
† 029
† 030
† 031
† 032
† 033
† 034
† 035
† 036
† 037
† 038
† 039
† 040
† 041
† 042
† 043
† 044
† 045
† 046
† 047
† 048
† 049
† 050
† 051
† 052
† 053
† 054
† 055
† 056
† 057
† 058
† 059
† 060
† 061
† 062
† 063
† 064
† 065
† 066
† 067
† 068
† 069
† 070
† 071
† 072
† 073
† 074
† 075
† 076
† 077
† 078
† 079
† 080
† 081
† 082
† 083
† 084
† 085
† 086
† 087
† 088
† 089
† 090
† 091
† 092
† 093
† 094
† 095
† 096
† 097
† 098
† 099
† 100

† 101
† 102

† 103

† 104

† 105

† 106

† 107

† 108

† 109

† 110

† 111

† 112

† 113

† 114

† 115

† 116

thave

thod

thom

thine

thward

thmidllorgh

thliss

thlwin

thdus

thhove

thave

thmedly

thm

thind

thondat

thht

thal

thhpted

thal → mother

thnoch

thghtrath

So blide waren si van desen/
Dat heer Witte comen was.
Doe woxt men te rade dag/
Dat hi stille ende ouerluut/
Sine byente sende wt
In allen steden an allen lieden/
Ende dede dat mede bedieden/
Dat hi inden lande ware/
Ende hi stille ende openbare
Woude die saken onderstaen/
Woud sijt met hem ane gaen.
Woer middach was dit bescreuen/
Ende sander daghes wast bedreuen/
Dat alle die porten screuen so/
Dat hi waren vzo.
Ende watter was gheswozen/
Dat alder was verlozen.
Si woude met hem auenturen/
So wat dats hem mochte gheburen.
Dit was dantwoerde van hem allen/
Hier binnen ist also ghesallen/
Dat te Delf heren begonden.
Ende oec opten seluen stonden
Dordrecht al in roere waert/
Ende voeren metter waert/
Doe Heselmonde ende woumen daer
Een deel sceren dat is waer.
Heer Jpelaes here van Putte/
Was in Dordrecht harde nutte.
Die street wt te lande waert/
Ende lede met hem an die waert/
Der porters een groet ghetal/
Die met hem bliuen wouden al.
Ende ghinghen recht als voert/
Hes mien heb ic ghehoert/
Te Walewijc toe daer laghen dan
Op die weret Hertoghen man/
Daer ghinghen si toe ende dzeuense aue/
Seide met piken ende met stane/
Mochtme hem roepen eer sise verdrueuen.
Ende menighen groten slach gheuen.
Dit was met cracht sonder ongaen/
Dat si dit hebben ghebaen.
Dus woumen si die were b fciere/
Ende verbornden mitten viere/
Walewijc metter waert.
Ende traken weder after waert/
In die poert t fcheerdenberghe/
Ende namen ruste ende herberghe/
Ende bleunden nacht al doer/
Hem ne stont nyement voer/
Die bi den Hertoghe waren daer/
Mossen daer rimen dats waer.
Sonder die bedwonghen waren/
Dolchden vafte hare scaren/
Ende waren blide dat daer is comen/
Doe pensden si echt om hare vromen.
Die van Leyden ghinghen wt/
Stillekin sonder ghelut/
Ander nacht daer si wouden/
Recht gaen al toter Gonden/
Ende halen haren Ghisele daer.
Doef dach was worden clae/
Quamen si ter Gonde op die strate/
Mer so vzeseliken ghelate/
Als of al Holland daer had ghewesen.
Ende die vianden bloen met desen/
Vanden bedden moeder naet.
Ende waenden niet daer syn gheraet/
Datmenise dus seiere verdrueuen soude.

Die van
Dordrecht
nemt enige
schepen, en
vrouwen en
branden
Vrachtwijc

a Jnde
weerdere
placete lach
is Hertoghen
holt.

b On/ hac.
Reuk.

Die van
Leiden half
hun ghisele
van der
Gonvu.

Daer ne was niemant/hine woude
Dren lande hebben ghewesen.
Die van Leiden namen met desen/
Hare Ghisele daer si vanden/
Ende keerden weder. ten seluen stonden
Hadde Delf ende Delflant
Omghcheert doe die hant/
Ende Sciedam alle die wille/
Liepen wt/hier vier daer viue.
Ende deden lopen die mannen mede.
Clant wort al wt den vrede/
Om die Vlaminghe te stane.
Het riep al loep an loep ane.
Sla wi doet onse viande/
Die ons hebben ghebaen dese scande/
Ende onse vianden hebben verslegghen/
Ende hare hande niet ghedwegghen/
Des wi harde luttel loegghen/
Daer si onse viende mede versloegghen.
Sla wise doet ende wise waken/
Men seire ewelike of sprekken.
Daer woxt tfole al in roere/
Men hoerde noyt alsulke boere.
Die Vlaminghen woerden al onbaen/
In Schoonhouen herfimen dit verstaen/
Dat heer Jpelaes was comen inne.
Datmen den Vlaming dese vromme
In Holland dede ouer al/
Wort in die poert een groet ghesal.
Heer Jpelaes die daer was/
Was in die poert sijn seker dag/
Ende is vanden castel ghegaen.
Dien so hebben si bestaen/
Ende lieten niet op gangghen weder/
Die bouen was mocht niet neder.
Daer moeste die vader ende die zone/
Daers ondanx dogghen tgone
Dene was binnen en dander was buten
Si ghinghen hem doe vafte besluten/
Die binnen der burch woerden beseten.
Dit lieten si t dordrecht weten.
Ende heren Witten sonder merren.
Die Vlaminge werden dzoene en erre/
Ende fere onbaen si ghinghen blien.
Want si alle die doet ont sien.
Heer Ghye die was in die stat/
Als hi doe bereisschede dat/
Wert hi dzoene ende fere onbaen.
Ende wisten cume wat bestaen.
Ende welc hi mochte gheraken/
Dat hi hem heuen mochte maken.
Hine doyste daer niet langhe bliuen/
Ende hine woude niet langhe bliuen/
Noch desen die pozt van Dordrecht/
Te welker side hi hadde recht.
Ende den Hertoghe van Zabant/
Luste niet te soeken slant/
Noch te kiuen om die poert/
Alsinen te voren heuet ghehoert.
Des moghen si hem scamen fere/
Heer Ghye was al vren here.
Doch so quam hem so an/
Als hem riet van Kineffe heer Jan/
Dat hi voere ter Gonde.
Hi hoeppe dat hi dan wel soude
Woer die Hef hene varen/
Want si hadden tenen scaren/
Cogghen een groet ghetal/
Die met hem souden varen al.
Dus voeren si wech hare straten/
Ende

Delft en
Schiedam
gaen den
Vlamingen
af.

a Wgespoete
si vagen
daer noch
bloedige
handen af.

b Gebaert.

Die van
Schoonhoue
doen tselfde
en beseten
thun.

c Dertins
felt.

Heer Guido
vertrekt na
der Gonde.

Bordendans
werdt ge-
scheit van
die zerik-
zee.
a Dertrek-
ken/ vertel-
ten.

b Int ant-
dye/ volre.

De Vlam-
gen verlaten
Hollands
en keren na
Vlaenderen

Ende moesten Hollandt aldaer laten/
Dat si siere hadden ghewonnen/
Ende dat si niet behouden comen/
Des hadden si siere ende omme.
Si verlozen an desen here/
Screpen/haue/ende oec liede.
Du sal ic segghen wat gheschiede
Bin deser tyt in Zeriezee.
Al gheueel daer binnen mee/
Dan ic sal segghen comt bi dien/
Al en tang ics niet a vertien/
Datter gheschiede ende datmer sach.
Mer her gheueel op enen dach/
An den auont datmen opt lant
Beren sach menighen bzant/
Op die huse harentare.
Die porters pensde wat dat ware/
Ende hadden menigherande dochte/
Wat dat vier bedieden mochte/
Want men bozede al Scouden dure/
Tot enen male op ene vze.
Te Bordendanne bozede men mede/
Dier/niet verre vander stede/
Ene elene haluen mile/
Dat verneden ter seluer wile
Dier baken al den nacht.
So datten ghenen die dat wacht/
Ontfel dat vier/ende daer lach stroe
Binnen den toren/ende wert doe
Bemende so sere dat hinc mochte
Mer gheueel doe hem dat dochte
Ghinc hi stille sire straten/
Ende heuete alle slapende laten.
Want hinc wilber wecken gheen.
Alst vier doz der b. volre seen/
Wozen si harde sere ondacu/
Ende waren blide mocht si ontgaen.
Si vielen wt alst eerst mochten/
Luttel goets si voer hem bzochten.
Dat hups bozede ter aerden toe.

Op den daghestreken doe
Die poerters wt ende hie went neder/
Ende streken doe ter porten weder/
Doe was gheueel die veste zider.
Des ander daghes vze betider/
Ghinghen si wt Zeriezee/
Ende hie wen den anderen wech ontwee.
Ende lieten staen een tepken daer/
Datmen weten mochte bozwaer/
Dat sonder sake niet ghesiede.
Dierom ist dat ic bediede:
Dat hups stont der porten naer/
Ende was harde dicwile swaer/
Hobue die daer of was here.
Doe mocht dat doen emmernere/
Dat hi hem sette teghen den Graue/
Die hem dicke van sire haue
Hadde ghegheuen te menigher stonde/
Also almen ghemerken conde/
Hadden die Graue sere vercozen:
Dat hi qualic heuet verlozen/
Doz enen die hi nopt en sach/
Sonder opten seluen dach
Dat ter Beren verlozen bleef/
Als ic hier te bozen sereef.
Dus ist daer vergaen.
Du heb ic aldus verstaen/
Dat dit die voer boetscap was/
Als ic hier te bozen las/
Doe die Vlaminghe waren verdzuen/
Die sere ghelwaep hadde langhe.

Ende Hollandt in die ere verhemmen.
Om dat si keerden so haestelike.
Dit was in die eerste weke
Van Mepe/dat die Vlaminghe
Luttel hiden meer ghebinghe
In Hollandt tot enigher stede.
Hem was ontfelt alle vze.
Si voeren wech at sonder sparen.
Als si dus quamen gheuen/
Verespchment t Zeriezee binnen/
Dat si waren met onnimen
Wt Hollandt dus veraghet/
Dat den porters wel behaghet.
Men sachse comen op Greueninghen.
Doe ne was daer gheen langher dingent.
Men ghinc reden harde siere/
Grote scepe meer dan viere/
Oste viue ten seluen male/
Om wt te baren weet ic wale/
Waren si comen voer die poert.
Na dien darmen heuet ghepoert/
Dat si syn a ghesoufert.
Doe wert die vaert anders bekeert/
Ende wozen omme ter seluer vze/
Ende voeren voer Serpenisse dure.
Dus voeren si te Vlaender waert.
Ende hadden beaghet an die vaert/
Luttel eren ende beel scande/
Dat si Beren wt anderen lande
Aldus wouden tlant verdzien/
Ende seluen Beren wouden bliuen/
Daer si nopt an hadden recht.
Es hi here of is hi huerht/
Die altoes gaerne onrecht baden/
Te woude ouer hem ghinghe die scade:
Ende diese stercte in dien dinghe/
Te wout mede ouer hem ghinghe.
Heer Willen die ionghe man/
Was in Zeriezee nochtan/
Ende ghinc metten porters te rade/
Wat hi voert an best dade.
Quamen die Vlaminghe inden lande/
Hem mochte sien mere scande.
Ende woze hi in die poert beleggen/
So ne weet hi in ghenen weghen/
Hoe dat si mochten syn ontfelt.
Daer hi in Hollandt hi mochte bet
Die poert ontfetten ende staen in staden.
Waert dat si woze b. verladen/
Dat mocht hi louen aldaer/
Dat hi soude ouer waer
Die poert ontfetten dats haer noot
Of nemen danciture ter doet.
Heren Boudijn van Persike beual hi
Sine stat te houden dat was c. bedi/
Dat sine ouer hoefman houden/
Ende ghelike hem hozen souden.
Heer Jan die was ouerste raet/
Here van Criminge tefer daet/
Ende bleef mede in t Grauen stede.
Ende die Graue ghereden dede/
In stille wise sine vaert/
Om te baren te Hollandt waert.
Ende was comen in sile ghedachte/
Dat hi baren woude bi nachte.
Die wint was goet ter eire.
Ende recht op die selue vze
Dat hi te scepe soude gaen/
Liet die Wint syn waepen staen/
Die sere ghelwaep hadde langhe.

a Deslaghe

Ionkheer
Villem
beuelt.
Heer Bou-
dijn zerik-
zee, en
trekt na
Dordrecht.

b Belastes
so in noot
quamen.

c Si bien hi
beval dat si
hem boog-
ste.

Trouwen

† aldus

† lout

† lout

† ghewil

† in

† lout

Wanneer wordet pacht hem
des pachters om haren vander
sine mochten teken niet de pacht
O verheit

† ghewil

† ghewil

† ghewil

† ghewil

† ghewil

† ghewil

† ghewil

tal

Jonas

1. 10. 10

Hardt & Albrecht

Das heilige Buch der Propheten

1. 10. 10

Trouwen doe weet die Graue ange/
 Ende doofte sonder wint niet varen/
 Ende ghinc opsonder sparen.
 Ende beide des men varen mach.
 Het was een harde groetsdach/
 Ende was op die opbaert ons Heren/
 Diemen niet rechte soude eren.
 Hi hoerde misse vanden daghe/
 Ende ghinc eten sonder claghe/
 Ende hadde elene sepen doen reden/
 Doet vloepen ghinc wilde hi niet beden.
 Doz middach een luttel ghinc die bloet/
 Ende voer wech met sulker spoet/
 Dat hi metten ghetide quam
 Te Dozrecht. almen vernam/
 Dozt dat volc al in roere.
 Men dreef nopstulke voere/
 Dan bliscpen alst wel seene.
 Want daer ne was hups ne gheen/
 Daer ne was a toztise of lanterne.
 Wt ghesseken. si dedent gaerne.
 Dat volc was ouer blide.
 Men riep welcomen ten stride
 Edel heer ionghe Graue.
 Dit pisen wi voz alle hane/
 Dat wi v hebben inden lande.
 Ghi sult weken uwe scande/
 Of God wilt eer vet lane.
 Folc van bliscpen spzane/
 Het was blide so btermaten/
 Sine wisten hem hoe ghelaten/
 Ende dankets Gode harde sere/
 Dat hi haren liden heer
 b Dehaude
 heide.
 Dter pansen bzoche hadde daer/
 Daer si om hadden menighen daer.
 Die nacht ghinc die dach quam.
 Als clant volc dat vernam/
 Ende vanden Graue dat verhoert/
 Quamen si alle in die poert.
 Ende Witte quam aldare/
 Ende bzochte met hem die kene mare/
 Ende der Diefen een ghetal/
 Die sere bliden waren al.
 Men ghinc doe aldaer te rade/
 Datmen nu best teerste dade.
 Heer Apclaez van Cats was bzocht
 Gozrecht/ende hem allen docht
 Dat best ware wt die vrede/
 Ende men die bozchane strede/
 Te Schoenhoven/daer syn zane
 Binnen was men dede rgone/
 Men voer daer ende lachter vozen.
 Ene wile als wi hozen.
 Men warp met bliden en scoet met pil.
 Si wouden vele liden ter wilen/
 Gerimen den raet ghebant/
 Datmen halen dede te hant/
 Varen Apclaez om datte/
 Datmen bande an ene catte/
 Of an enen euenhoghen vozen/
 Daer men sien mochte ende hozen.
 Ende liden onder hem seulen zonden/
 Scotene doet of si wouden.
 Ten lesen wort so ghesproken/
 Dat die strijert wert te bzoeken/
 Ende die zane thups op gaf/
 So dat hire doe ghinc af/
 In ts Graue vangenisse en dander mede
 Behouden lijf ende lede/
 Men soude die knapen laten gaen/

Om ander inde die ghebaen/
 In Dubelant hadde heer Apclaez.
 Dus wozt ghemaect doe den pais/
 Dat die knapen hare straten
 Doeren/ende hebben ghelaten
 Haer ruce Heren daer te senten/
 Daer si mede inden lande quamien.
 Sine mochtens anders comen af.
 Eer men den Graue thups op gaf/
 Was comen inden lande daer/
 Een galepe weet vozwact/
 Die danmirael daer had ghesant/
 Te siene hoet daer stont in lant.
 Doe die meester sach den Graue/
 Pijf dyt voz grote haue/
 Ende toechde den Graue sine bzieue/
 Daer hem toe was harde lieue.
 Als hi verstaen had t Grauen wille/
 Dreef hi daer niet ligghen stille.
 Hi voer weder al thant/
 Daer hi den ammirael vant/
 Ende seiden vanden lande staen.
 Dammirael ghereide saen/
 Ende quam ten Graue af sonder merre.
 Hier binnen wast ghegaen so verre/
 Dat heer Ghye was weder comen
 Met groten here. als hi vernomen
 Huet dat Graue Willein
 Dter poert ontfaen is hem/
 Daer hi harde elen op achte/
 En waent die poert winne met crachte/
 Op dat sise sulen opgheuen/
 Ende es daer voer ligghende bleuen/
 Met groter cracht met seuen here.
 Die poztors setten hem ter were
 Als goede ghetrouwe liede.
 In hoert wat aldaer ghesiede.
 Heer Ghye die wozt te rade/
 Datmen niet bet en dade/
 Dan men die hauen ouerfloeghe/
 Ende die vol cozens bzoeghe/
 Ende enen dje daer ouer make.
 So mach men legghen met ghemaek/
 Al om die poert met onsen liden/
 Sprac hijt/ende doet ghebeden
 Dannen bzoeghe rozen toe.
 Hadden die poztors ghesweten doe/
 Hoe verre si hadden moghen seieten/
 Sine haddens niet moghen ghenieten/
 Dat si den dam hadden gheslaghen.
 Men sonder hebben wech ghebzaghen
 hondert doden ofte mee.
 So verre scoten si wt Zericsee/
 Met oestelen grote pisen.
 Met sine wistens niet ter wilen.
 Doe die hauen was beslaghen/
 Ende den dam ouer ghedzaghen.
 Ghinc si logieren op dat velt/
 Ende sloeghen daer haer ghetelt/
 Also als elc hadde te doene.
 Oec so sloeghen si hare pavellione/
 Ende haren tenten om die poert.
 Die Blaminghe laghen recht noert/
 Ende die Zeelander in dat zunt/
 Ende maecten die groet ghesunt/
 Ende liepen dicke op die graste.
 Die poztors dedense of met crachte/
 Ende deden hem dicke scade groet/
 Ende scoten menighen man doet.
 Die Blaminghen op die doertziden/
 A n Oeder

d Admirael
 des Konink
 van Frank-
 rijk ver-
 eische na de
 scaet des
 lands.
 a Regime-
 ritus d'Es-
 malbus d'Al-
 denua. Re-
 bin. Keimn.

b Zeide
 hem hoet
 met den
 lande stont.

Heer Guido
 koemt vree-
 der voor
 zerkzee,
 en dammes
 de hauen.

En slaet
 syn leger
 daer voor.

Oeder vozen rechten bliden/
 Ende wozer mede sware stene/
 Wegghende drie hondert pont allene.
 Venoerden der hauene stonder twee/
 An die zuitzide ende niet mee.
 Binnen hadden si bliden vele/
 Die nutte waren te sulken spele.
 Die meester couste mede wale,
 Hi waz wt te sulken male/
 Dat hi den steen bestede wel.
 Al waren dander meesters sel/
 Hine spaerder nimmer een/
 Also daer wel enen steen/
 Die hadde ghewozen met sinen werke/
 Enen steen al op die kerke/
 Ter iacopinen in die poort.
 Als die meester dat verhoort/
 Debi den steen halen doe/
 Ende deden in sinen scoe.
 (Albus heb ic onderbonden.)
 Als dander te hallen hadde ghelwonden
 Crac hi die clinke ende waz wt.
 Die steen maecte groot ghelint/
 Ende raecte twindaes mitten stene/
 Want die wozer en was niet clene.
 Twindaes vloech al te sticken/
 En raecte den meester en deden nicken/
 Op die hant also sere/
 Dat hire ghesonde nimmer mere
 Ane ghescrech in sinen daghen.
 Dat mochte hi te rechte claghen/
 Dat hine verloes sine ghesonde.
 Hi mochte bloeken wel die stonde
 Dat pe wert belegghen Zerikzee.
 Het moghen oec claghen lieden mee/
 Die hare vrienden hebben verlozen/
 Des si int herte hadden tozen.
 Du keer ic weder daer ic liet/
 Die ammirael ne lette niet/
 Hine quam ten Graue in Holland/
 Ende brochte an sine hant
 Een deel lieden in galeiden.
 Doe ne wonden niet langher beiden/
 Toggheden hem al openbaer/
 Van Zericzee die grote noet.
 Hi seide weder doe al blaet/
 Ic helpe ontsetten Zericzee/
 Of ic verlieser lieden mee
 Van Zericzee binnen heuet.
 Het en is niemant die nu leuet/
 Diet mi ontriede sekerlike.
 Ic wil u helpen trouwelike.
 Hercuacrt suldi ghebieden/
 Al uwen goden lieden/
 Op euen dach ghereet te sine.
 Ende ic sal varen om die mine/
 Ende brenghen op den seluen dach/
 Est dat ict van wedze mach
 Comen/ie salre wesen dan/
 Ende niet mi brenghen menighen man/
 Op tscotint cost van Dinkerike.
 Die dat wille sekerlike
 Datmen Zericzee ontsette.
 Ende hi besiet sonder lette/
 Wanneer hi weder comen woude.
 Ende hiet den Graue dat hi soude
 Hem ghereben ter seluer tijt/
 Ende hi voer wech sonder respijt.
 Die Graue dede dat hi hem riet.

d'Admirael
 bestemt
 Jonkheer
 VVillem
 rijdt om ge-
 lydelijk
 Zericzee
 ontsetten.

Dat stont hem te laten niet.
 Want die saken waren sine/
 Ende dede om die mere pine.
 Hi bat allen sinen vrienden
 Dat si hem teler noet dienden.
 Het gheloesden hem menich man/
 Die hem quamen/daer toe nochtan
 Vele lieden onghebeden/
 Des men hem danken mach noch heden/
 Ende hare nacomelinghers wale/
 Dat si dienden totten male
 Den here also ghetrouwelike/
 Bede die arme ende die rike.
 Men was te vozen nopt ghesien/
 In Holland des ghelike ghesien/
 Hoe die edel liede hem dienden/
 Met haren maghen ende vrienden/
 Op engene cost al tenen gader:
 Al hadde elc sijn vader
 In Zericzee doe ghesieten/
 Dat hi daer binnen waer geseten/
 So ware ghenoech toe ghedaen.
 Der dienden hem porters sonder waen/
 Die hem doe der eren ionden/
 So si alre scoenste tonden/
 Op haren cost met haren vrienden.
 Sonder die hem anders dienden/
 Opter porten cost ghemene.
 Men mach wel weten hoe ic mene.
 Clant volc diende meene/
 Ende anders arm ende rike/
 Diendem trouwelike ende wale.
 Die Graue voer ten seluen male
 Te Sciedamme/op dat hi woude
 Dat there daer vergaderen soude/
 Ten daghen als vozspoken was.
 Dammirael vergaet niet dag/
 Hine sende enen boer ende een galeide/
 Ten daghe die hi selue seide/
 Dat si den Graue souden segghen/
 Dat hi op tfole quame legghen/
 Hi soude comen sonder respijt.
 Nochtan merdi op die tijt/
 Die weken ofte meer.
 Dies die Graue had therte seer/
 Ende alle die met hem waren/
 Begonden hem sere veruaren/
 Om dat hi merde so langhe/
 Ende duchte dat bi debwanghe/
 Zericzee soude gaen in hant/
 Ende die Graue daer bi sijn lant
 Nochte verliesen sonder were/
 Dies verbroefde al dat here.
 Hier binnen ist also ghesiet/
 Die van Vlaendzen rusten niet/
 Sine broegghen alle daghen brachte/
 Wede te vollen der porten grachte.
 Eens daghes doe die porters saten
 Alle ghemene thuyt ende aten/
 Wozen si buten des te rade/
 Dat si euen broe ende euen spade/
 Tenen male die porte sochten/
 Als sere alre minst om dochten/
 Callen porten tenen male/
 Enamen si toe weeten wale/
 En waende die poert hebben gewonnen
 Men sloech die eloc. Het quam geronnen
 Elc man doe in sine wachte/
 Ende sagghen dander op die grachte.
 Daer ghinc men werpen ende scieten/
 Men

a Eigene

d'Admirael
 onbiede
 dat hi op-
 koemt is,
 doch merret
 vwat lange.

Der Vla-
 mingen
 storm
 voert af-
 geslagen.

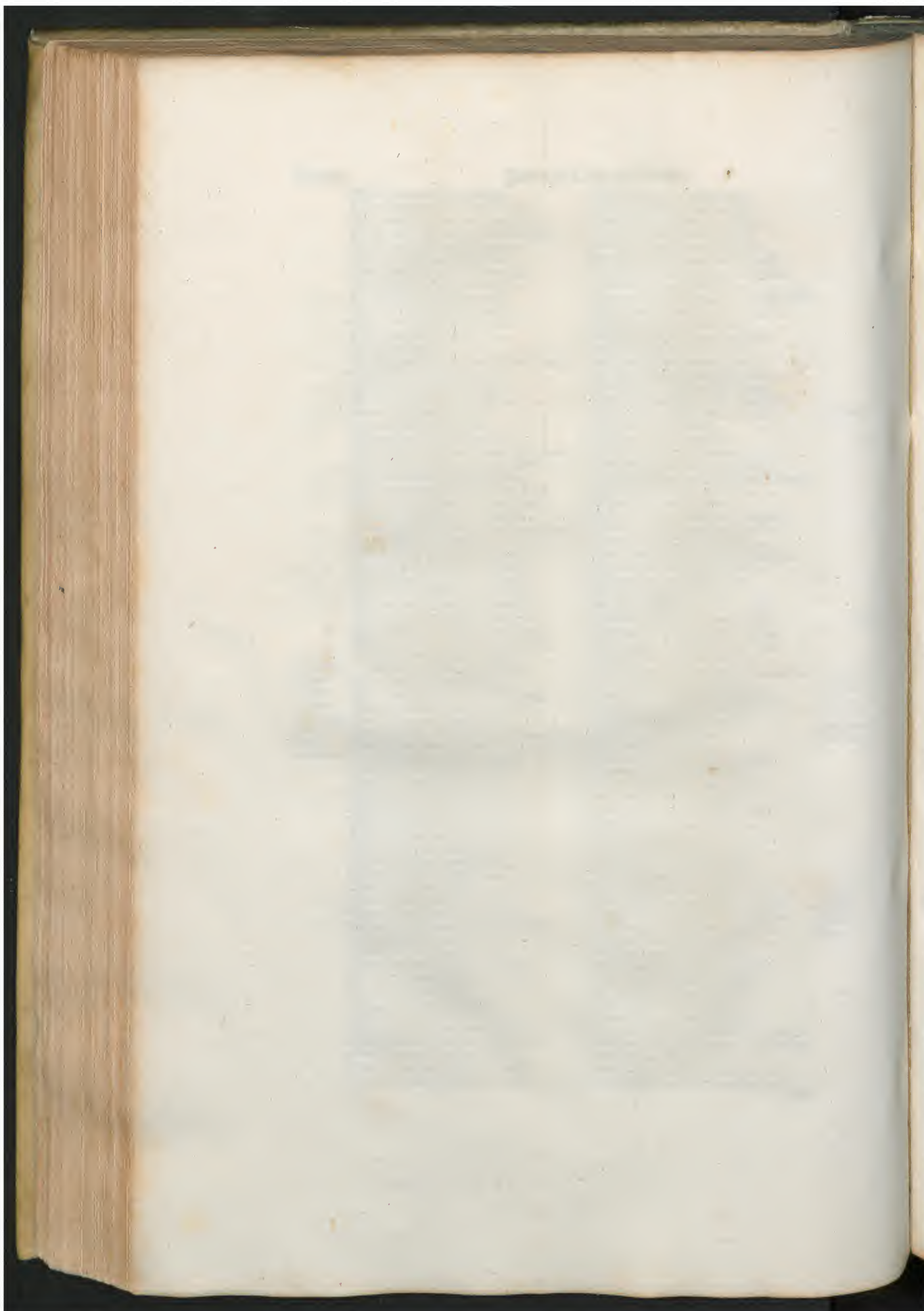
ghemmelike

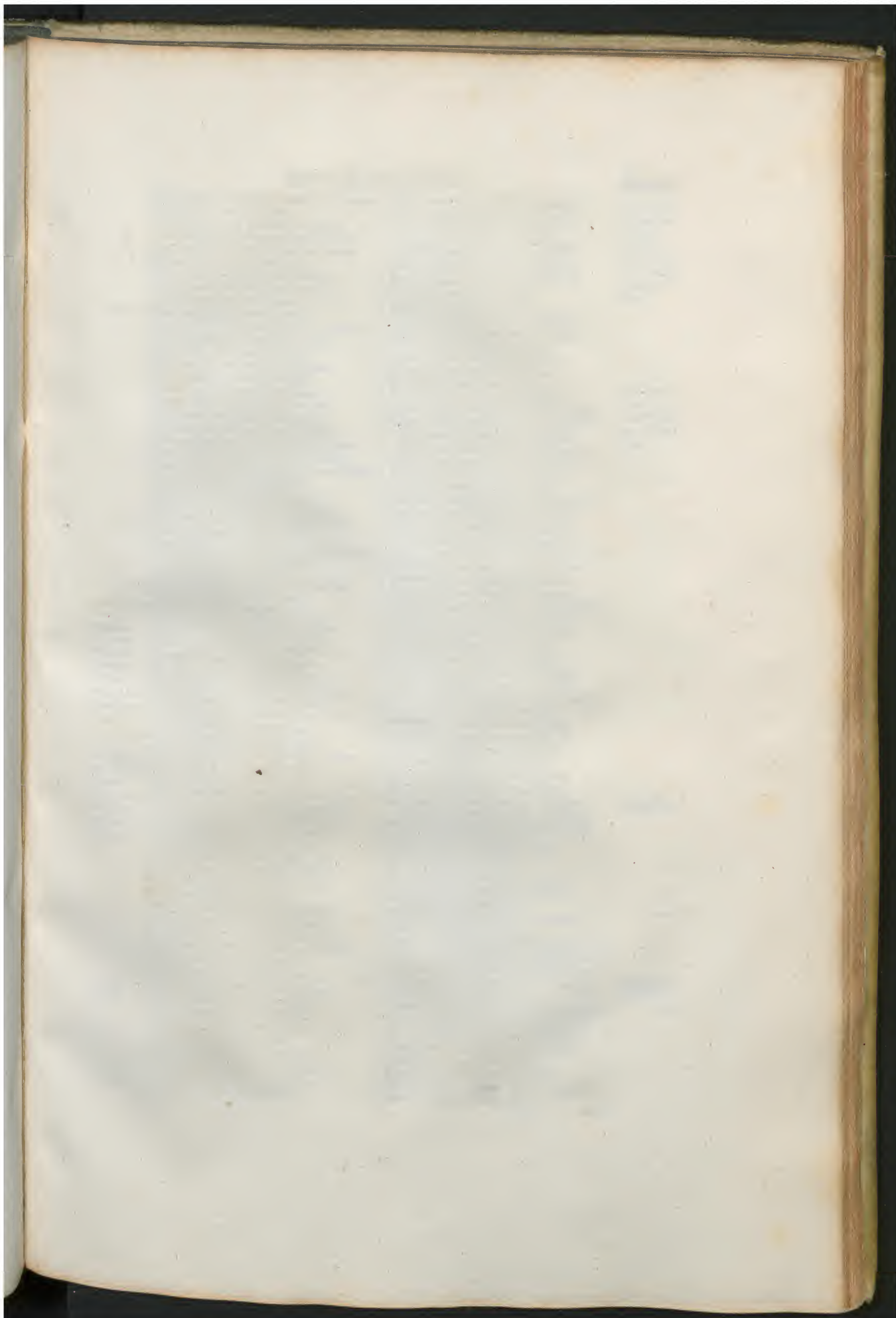
Contra op de 2de mochte gelyken

thans

3e partij

↑ gsmvk
f vku

to Suburban Station

dat

☐ boron dan matri ingatan

† in Buchst
2 in Buchst

② starv

9.00 out

1 wild in

↑ no. 4000

520119

Men soet met boghen ende met picken/
Oestelen scoten grote pile.
Ic weet wel oec datmen ter wile
Met bliden wt waryp menighen steen.
Men trac die lude bi drien/bi twee/
Weder after sere ghewont.
Daer quamer dalsent al ghesont/
Die op hem streben nimmermere;
Schalmen die in desen here/
Worben ghesoten doz thout.
Men sonts qualiken hebben ghelouet/
Eer si bestonden wat si wrochten.
Die aldaer ter were dochten;
Si dycenise niet groter machte/
Ouer rugghe vander grachte.
Si verlozen so menighen man/
Dat ic ghesegghen niet en tan/
Doch daer segghen ouer waer.
Ghi moghet weten dat si so naer
Den nieren waren niet al den lieben/
Dat si sonder scaden niet en sciden/
Daer si haers ondanes waren verdreue/
Hem moste sijn datter bleuen
Dele doet ende ghewont/
Ende van quetsinghe onghesont.
Mer die Vlaminghen claghen niet/
Hoe grote seade hem ghesiet.
Dus worden si vander pozten ghedaen/
Ende die porters sijn ghedaen
En haer ruste hare en tare.
Den Graue quam hier of niemare/
Des hem wel was te moeder
Ende dat Gode doz sine gorde/
Dat hie altoes gheskerken moste.
Si leden menighe ware a poste.
Die vrouwen ouder hem ghemene/
Droeghen te mitre al die stene/
Die daer laghen op die straten.
Sine wouden die manne niet laten
Doen/unders dan si hem weren.
Ghetiele bzant si wouden heren/
Si wouden selue sien ten bure.
Ende manne bleuen ten mure/
Ende wederstaen die Vlaemse roten.
Op ene tijt so wert ghesoten
Dier in een hups die is Grauen waren.
Daer mochten sien vrouwen gebaren/
Als of si mannen hadden ghewesen/
Ende vielen inden bzant met desen/
Al was worden groet die gloet/
Si traken die huse onder doet.
Doe waende there al openbare/
Dat die poert ghewonnen ware.
Ende liepen toe met alre crachte/
Recht toe al op die grachte.
Daer deelden hem echter mede/
Des si hadden binnen der stede.
Daer dede sife weder achter gaen/
Wast lief of leet die mochte outgaen
Onghewetst dat was wonder.
Daer vloech so menighe scarp pyl onder/
Van sterken oestelen ende boghen.
Ic weet dat se quarele bloghen/
Dichter dan oft waren sien.
Men conder elme doer sien.
Bleuer dan nement doet/
Dat was wonder al te groet.
Si hadden dan meer dan ghetail.
Mer die Vlaminghe nissakent al.
Hoe grote seade si ontfaen/

a Wnloop.
De vrom-
men van
kerkzee
dragen ste-
nen, en sien
voor brant.

De Vlamin-
gen schiet
brand
inde stadt,
stormen, en
verdragen af
geslagen.

b Piken.

Dat lieten si den Graue verskaen/
Ende claegden hem haren noet.
Den ontwille hadden si groet
Van haren beesten die si claghen/
Want si wate haer ogghen saghen
Den beesten eten vanden huse dat.
Des doegden si groet onghemac/
Dat hem moste staen also.
Si aten vanden bedde tfero.
Dit deden si den Graue verskaen.
Ende teerste dat hi heuet ontfaen/
Den briez ende ouer ghesien/
Sinen volke toechdyt mittien/
Dien sere iammerde dese tale.
Eer ghetiel tot enen male
Dat si catten ende rilen ogghen
Hadden doen maken al dat si moghen/
Ende woudse bziuen op die gracht/
Ende dan dzaghen grote dzacht.
Si waren der gracht also naer/
Met eene catte die was aldaer
So groet/so hoech ende so sterk/
Was dat vermalebide were/
Datmen mochte sien al in die poert/
Vanden werke weder ende doert.
Ende was comen bi der gracht/
Ende ghinghen dzaghen grote dzacht/
Ende maecten damme te meniger stede/
Ende bzachten vyf bzuggen mede
Die op wielen ghinghen voert/
Ende men damde om die poert/
Ende mer vyf bzuggen tenen male/
Dat ghemaect was harde wale.
Ende stozden enen dach al bure/
Daer sine rusten niet een vje.
Si stozden al dat si mochten/
Tot in die gracht dat sife sochten/
Ten groten damme ende bzeden/
Met starcken toegaughe ende wzedens
Als of si met crachte wouden
Die poert winnen/ende souden
Met sofsen in die poert gaen.
Dat volc moste niet stille staen/
Het liep oft ware vten sinne.
Mer men deden sulke ommine
Oter poerten dat si beochten/
Dat sife so nare den mitre sochten.
Ic wane nopt man op enen dach/
So menighen man in Scouden sach.
Daer wasser wel bi ghetale/
Twee C. M. ten seluen male/
Of meer als ic verstoet.
Die porters setten haren moet/
Al te winne/ende al te verliezen/
Of alle die doet te kiesien.
Dus weerden si hem vanden mitre/
Dat menich man te sire
Wart/er si stozmens wouden begueu/
Ende weerden vander gracht ghedzeu/
Van die van binnen met groter were.
So moghedij a pzoen of in dat here
Enighe stede was outfaen/
Daer si met crachten worden ghedaen
After rugghe/ende after ghedzeien/
Eer si stozmens wouden begheuen.
Dat mocht een kint merken wale/
Dat si daer ten seluen male
Harde grote seade outfinghen/
Want men mach niet sulken dinghen/
Sonder seade bliuen niet.

De beleger
de vertonen
lonkheer
Villem
hun noot,
die se t'ont-
setten be-
looft.

De derde
storm
vertocht
ter afgesla-
gen.

c Gemenen.

d Denicken/
afnemen.

I ij

Al if

De gernen
daer mede
de grachten
gevolles
waren,
streken
den van
binnen tot
voeder voor
den beesten.

De Vlamin-
gen setten
op de stede
te verhon-
geren.

De katte
voerd de
bruidt de
geheten.

Al ist dat also ghesiet/
Dat mens misaken wille algader.
Einhint mist wel syns vader/
Die vader mist wel dat hint/
Als men wel verpichte sint/
Des hints mist wel die moeder/
Die zuster mist wel haers broeder/
Die nichte mist haers neven.
Dus hebben si haer stozmen begheuen/
Ende syn ghetrect bet op hoze/
Die so sere broeghen te voze/
Ende begaue stozms altemale.
Dit quam den pozters harde wale.
Si wozen knechten ouer den mure/
Die ouer woeden ter seluer bze/
Ende haelden tozen dat si daer brochten
Also vele als si draghen mochten/
Dat die beesten souben eten.
Hier bi so moghebdi weten
Dat gheue dine is so quaet/
Op dat menre op heuer raet/
Sine mach werden te menigher bromen
Ende toer enighen baten comen/
Als die dacht der porten dede.
Nu woeden si haer beesten mede.
Dus is hare stozmen vergaen.
Des ander heb ic verstaen/
Dann ozlof die gheueente daer.
Oec so verfond ic ouer waer/
Dat hem allen wel dochte/
Datmen niet stozmen niet en mochte
Die poert winnen wats ghesiede/
Daer waren binnen so goede liede/
Des broeghen si ouer een.
Doe docht hem allen dat beste sceen
Dat si voze der porten bleuen/
So scare dat sise niet verbroeuen.
Si souden verhongheren siere.
Heer Ghye sprac ic wil al hie
Winnen ligghen totter doet/
Ic ne runne doz ghenen noet/
Die mi ane comen mach/
Cote op minen sterfdach/
Ic ne woerde verslegghen of gheuen/
Of met crachte wech ghedaen
Dus seide hi selue als wijt hozen.
Coere Vlaminne wert nye ghebozen.
Men mach wel segghen openbare/
Als ghi hozen sult hier nare.
Si lichten haer stozmen altemale/
Si waende die poert verhongheren wale/
Ende bleuen ligghen op datte/
Si hadden hoebe hare catte/
Die groot was ende scare/
Ende een vreselic ghelware/
Ende vast bi der gracht ghedruen/
Ende staende ter steden bleuen.
Si stont vander muren noert.
Een meester was in die poert/
Die sulke pile conste maken/
Mocht hise daer mede gheraken/
Hi soude vernien op die stat/
Hoer die segghen dat hys verniat.
Oecne wondhs niet vergheuen/
Hi dede des hi hadde vernien.
Op enen auont scoet hie in/
Syn ghesfor meer no min/
So dat die catte wert ontfeken/
Ende diere binnen waren weken/
Wt der catren ende riepen sere:

Breut water ebel Heren.
Die catte sal al verbrozen.
Dat begonde sere tozen/
Ende ghinghen doe water draghen.
Hierom so moghebdi draghen
Of die pozters stille saten/
Die blide waren btermaten.
Neen si niet dat suldi weten/
Sine hebben alle niet vergheuen/
Des speels des si te vozen ploen/
Ic seg v wel dat si doen
Die te bliffen waren blugghe/
Lepen vaste ouer rugghe.
Want si scoten so ouer sere/
Dat si ne mochten in ghenen hie
Der eatten te helpe comen/
Had hem die warelt moghen brozen.
Dus wert die bzant harde scare.
Men warp niet bliden in dat were/
Dat so hoghe sloech die bzant/
Datment sach al in Holland.
Tusschen Vlaerdinghe ende Sciedan/
Sachmen besiedelic die blann.
So datmen waende min na mee
Want hadde gheswefen Zeriezee/
Doemen sach den groten bzant.
Die pozters senden al te hant
An den Grave enen bode/
Diet hem seide: ende danke Gode.
Oec ontboet si hem daer naer/
Dat si hem niet vozwuer
Sonden boden ofte bzieue/
Doe enighe noet/doz enighe lieue:
Quaemse ontfeten of hi woude.
Hi ontboet hem dat hi soude
Comen als hi eerst mochte:
Ende bat dats hem niet en verdochte/
Hi soude ontfeten harde wale:
Hi beide na den ammirale/
Die soude comen in cozter tijt.
Hi sende boden sonder respijt.
Deerste bode was die galeide/
Ende die boet die boeren beide
Al tote Calyps bi der zee.
Daer na sendi boden mee/
Met anderen scopen ten ammirale/
Die sine boetscap dede wale.
Ende was een begheuen man/
Die hem die boetscap doe an nam.
Van Zeriezee heb ic ghewaghen/
Doe si hem te weren plaghen/
Wat si deden ende wat si dochten/
Ende wat wonder dat si woachten/
Al can ict ghesegghen niet/
Eic bi hem dat is ghesiet:
Mer vanden meesten openbare/
Heb ic wel na ghesiet dat ware.
Nu hoert vanden anderen spele/
Dies men niet ghesien heeft vele/
Wan ic in die warelt al/
Als ic v vertellen sal/
Dat ghesiede an die vaert.
Als d'ammirael gheware waert/
Dat die Graue hem onboet/
Setti toe met haesten groet/
Ende ghinc daeromme lopen selue/
Ende mande sire galeiden elue.
Jan Papbroghe sette oec mede/
Ende mande dact ter seluer stede
X X D I A A. grote sepe.

a Plecht.

Ionkheer
Villem
krijcht bo-
den vut der
stede be-
loeft die
s'ontfeten.

Sendt den
Admirael
boden.

b Gheschiede.

Die op de
Mase
komt en
met Ionk-
heer Villem
na de vian-
den trocke
allengskens
c Dedde
daer man-
nen in gab.

Ende

dat
lagn

Zeit thun

4m

tagte

@gdaur

falstills lögg hnd

Zeit

soon

Salvatore

Thom

Great

Hand

Work of

also

27

Ende quamen niet desen gheselscepe/
 Op enen dach op Mase ghebaren.
 Die Graue ende sine lude waren
 Te Sriedam ende sagghen dat.
 Die Graue sette stappens ter stat/
 Ende ghinc waren dat hi mochte.
 Over Mase was syn ghedochte/
 Te wesen mocht hem ghesien.
 Het waerde wel te sere metten/
 Ende ghinc op Mase harde rieghen.
 Te weet wel dat ic niet en lieghen.
 Die cogghen conden gheharbeit niet.
 Dies so doechden groet verdyet/
 Die van Maerlem in die see:
 Want die cogghen baze ontwee/
 Ende bedrouen een deel liebe/
 Daer groet iammer an ghesiede.
 In Bozisse gut in dammirael/
 Ende Padzoghe also wael/
 Ende bleuen dinnen dat ghetide.
 Dies die Graue was wel blide/
 Ende woude vorder waren niet/
 Ende bleef nachts te Gheerbliet.
 Sander daghes was rweber sochte/
 Datmen ouer Mase mochte.
 Ende there quam dat was bleuen
 In Holland ende daer an verdyuen.
 Die ammirael - porde vozen/
 Ende liet dat den Graue hozen/
 Dat hi hem voelchde in Gods namen.
 Dat was den lieben wel bequame.
 Dus voemen met goeder staden/
 So datmen quam met lieuer laden/
 Cote Nidscarben an den werf/
 Doe ghincmen baren ander werf/
 Ende men mochte vorder niet/
 Dat nauwe in Harinc bliet/
 Daer bleef men ligghen al den nacht.
 Het wort waerde met sulker cracht/
 So datmen daer lach nachten drie.
 Doe sachtet weder seimen mie.
 So datmen op Grenteninghe doe hoer.
 Doe dedemen teken ende boer/
 Dat die porters mochten sien/
 Ende barden opten masten metten/
 Hier baken te menigher stede:
 Ende die porters barden mede/
 Al smert noch in Zelant plegghet.
 Die nacht men daer al stille legghet:
 Want men vorder niet en mochte.
 Des ander daghes men bedochte/
 Datmen voer in Zoumanare.
 Doe al dat vole was comen dave/
 Ghinc men searen doe dat here/
 Wile vozen baren soude ter were/
 Ende wie doen soude die achter hoebe.
 Den volke was so wel te morde/
 Datmen pinmer trac bet naer.
 Doe mochten sien al openbaer/
 Dat si eimmer vechten wonden.
 Ende doe si quamen recht an Scrouden/
 Voer si al enstijn voert.
 Doe si leden Dzepste oert/
 Si boeren came op enen daghe/
 Die langhe van enen armborst slaghe.
 Dit gheneel hem harde dieke.
 Hierom ist dat ick miche/
 Dat die Vlaminghe iet doxen segghen/
 Ende Holland vor den pise legghen/
 Noch den Graue haren here.

a Doer
 hoopen.

b Bozisse/
 beende me
 dede Diers
 teken.

So dat de
 Vlamingen
 niet en mo-
 ghen seggen
 veruicht
 te syn ge-
 vreeft.

Oec ne mogghen si lachren minnere
 Die ammirael eade die sine/
 Ende Padzoghe die grote pine
 Metten goeden lieden dede/
 Die waren van Calyps vter stede/
 Ende vte Poptan/ende vte Galissen.
 Want si comen hem belwissen.
 Oec wareure Gaefoengers mede/
 Diene begheerden ghene vrede:
 Want si om vechten waren comen/
 Ghinc te seaden ofte vromen.
 Nochtan seiden die Vlaminghe
 Ende maecten daer of groet ghedinghe:
 Mochte ons noch dat ghesien/
 Dat si ons niet wouden blien/
 So waeret sekerlike al - vse/
 Die sece groet als huse/
 Al ware noch als vele.
 In weet of si in spele/
 Of in naeste seiden dat.
 Want men sach ter seker stat/
 Den Graue van Holland eimmer naken.
 In weet wat die Vlaminghe maken/
 Si clappe gaeerne hedsquaet.
 Dat dinct mi een arme daer.
 Dat mogghen sire winnen an.
 Also goet is die man/
 Dien ic hate als dien ic minne.
 Al is die vriescap daer wel - dinnne/
 Nopt ne horde ic man ghepisen/
 In enigher slaeghe wien/
 Die van vanden quact spaz gaerne.
 Te raet elken man tontbaerne.
 Die Vlaminghe mogghen niet segghen/
 Noch in enighen lachter legghen/
 Datse heer Willen per besloep/
 Of met haesten per becroep/
 Of met roke of met miste/
 Het quam dat niemant en wiste.
 En doxens oed maken ghene slaghe/
 Hi quam allenijn viertien daghe/
 Oec hi berten weerde leet.
 Die Zelant dse hem waren wzeet/
 Ende some noch syn sine comen
 Niet swighen al syn si veruommen.
 Dats ene plaghe die ic hate.
 Ap God doz dine goede veruate/
 Die quade tonghe van Zelant/
 Ende maecte te niere al thant.
 Alle beeste syn bedwonghen
 Vanden mensche mer die tonghen
 Ne machmen bedwonghen niet.
 Gheliker wijs datmen ziet/
 Dat ene bouke ontfeket al/
 Ende verbaert groet ende snal/
 Al dat is in ene stede:
 Dus is t begijn van alre quaetstede/
 Die tonghe diet wel merken wille.
 Men siet datmen hout al stille
 Met enen brydel ene starc rosside/
 Al houment niet spozen in dse zide/
 Men houtet nochtan inden monde/
 Dat staende bliuet ene stonde/
 Ende al die lede syn bedwonghen/
 Metten bzeidele die opter tonghen
 Hem legghet al ist starc/
 Datment stille hout int pare.
 Dien mensche soude pisen mere/
 In allen doe in allen here.
 Ende dat hi starcker ware allese/
 I iij

a Onse.

b Iken
 weet niet.

c Duntte/
 kleen/kean.

d Berklde
 met wisse
 bent.

e Jacof
 int 7.

Pan

„Dan een lantfray al ghemene.
 „Die sine tonghe dwinghen can/
 „Men souden heten een machtich man/
 „Ende starker als wi proeven comen/
 „Wan of hi enen rose hadde verwonnen.
 „E soic hadde langhe tijt ghelegghen
 Op den watre sere verslegghen/
 Langhe wile met nauwer spise.
 So datter sommighe voeren a lise/
 Den here daer si mochten/
 Ende spise te copen sochten.
 Want men noyt te bozen en sach/
 Dat Hollandt sche here opt water lach/
 Also langhe sonder lant.
 Want ic dat ter waerheit vant/
 Dat leden wapen der daghen vijftiene/
 Ende sijt ne hadden so siene/
 Dat si in huyen waren comen/
 M hadt hem groet goet mogen vromen.
 Si mosten ligghen in die seepen/
 Recht aldus was begrepen.
 Ende recht op enen sonbaghe/
 Sinte Laurens auont seide laghe
 Die van Zeelant al ghemene/
 Te nemen die spise allene/
 Sonder der Hollanders danc.
 Vier cogghen namen s Grauen danc.
 Si namen daer ten seluen male/
 Doz Bidoz dat weet men wale/
 In enen scepe. viue min
 Van hondert bate bier wasser in:
 Ende zouten salme ende bleisch/
 Daer of hadden si haren eysch.
 Zeusche here voer bozbi/
 Deffens Dubelant seitmen mi/
 Tusschen there en den lande.
 Hem soude dencken wesen scande/
 Souden si die spisen laten comen/
 Sine souden se hebben tot hare vromen.
 Die galeiden woedens gheware/
 Ende ghinghen doe roepen nare/
 Dat sise int die water vzeuen/
 Daer si voer hem riden bleuen.
 Als t fote een deel was ghegaen/
 Heuet dat Zeusche here beslaen
 Doer ene e reke te roepen alle/
 Ende hoepden zere te haren gheballen
 Alle die spise te hebben ghenomen/
 Die si gheuaren saghen comen.
 Die galeiden versaghen dat/
 Ende setten iegghen daer ter stat.
 Ende onderroepden hem den ganc/
 Ater rugghen. der cogghen twee/
 Ontroepden ende waren gheuee/
 Ene cogghen onversien/
 Van Driessant ende versloegghen dien.
 Dander drie leiden ter blucht/
 Ende ontroepden doz die ducht/
 Die si hadden doz t grote here.
 Want sine setten te gheue were.
 Des vier cogghen als ic versta/
 Wolchden der spisen na/
 Al van Maerlant daer sise vonden/
 En lieten hem nemen ten seluen stonden/
 Ene Zeusche cogghen een seip met biere.
 Ende die drie ont sloen nu hiere.
 „Het doech menich in sinen lande/
 „Die buten heuet grote scande.
 „Die spise quam voer al sonder danc/

Der Vla-
 mingen
 seep die
 eenige om
 lijfsocht af-
 gesonden.
 poogden te
 nemen.
 vverden
 an lant ge-
 dreuen.
 a stilla
 heimelich.

b Enge diep
 te ruffchen
 plaren.

c Querbie-
 len viande-
 ljk.

Ende daer na eer pet lanc/
 Wonden die Zeelanders heren weder/
 Dat si comen waren neder
 Tusschen tlant ende dat here.
 Ene galeide werp haer ter were/
 Ende roepde daer bi ende soet so sere/
 Sine condent ghedogen in genen here/
 Sine mosten blien te lande waert.
 Der quamen mede an die vaert/
 Der Hollander vele met haren stauen/
 Die hem grote smeten gauen.
 So dat sise ten lesten dwonghen/
 Dat si meest vter cogghen spzonghen.
 Dit deden si al hadden sijn scande/
 Ende moste waden daer te lande/
 Ende trecken die cogghen naer
 Ende ic seg b al ouer waer/
 Hadde die galeide bliuen legghen
 Ene wile/ ic dar wel segghen
 Die cogghen waren alle daer bliuen/
 Want si hadden se begheuen.
 Het was op ene volle zee:
 Had gheebt (wat wildijs mer)
 Die cogghen waren bliuen opt lant/
 Ende die lieden waren te hant/
 Werch ghegaen hare vaerde/
 Want daer en was niemiet diet waerde.
 Dus was al Zeelant in blucht/
 Dat deden der galeiden bucht.
 Daer dzeuen cogghen sonder man/
 Die hem de wint vzeuen an.
 Daer si om woeden totter kele.
 Der luden was hare vele/
 Die natsoe woeden an die vaert.
 Daemen des gheware waert/
 In die poort doe waren si blide/
 Dat dus verging an tscenen zide.
 Ende t Zeusche here ghesconfiert/
 Also scandelike weder keert.
 Dit was tsonbaghe hare baden.
 Ende die Graue wojt te rade/
 Dat hi die nacht rusten soude.
 Ende sanderdaghes berchten woude/
 Ende hem God der aenturen/
 Ende nemen dat hem mochte geburen.
 Also als wi segghen hozen/
 So had die Graue daer te bozen
 Die grote scepe ghemamet wale/
 Met sinen luden tenen male/
 Al metten luden diere in waren.
 Ende had gheset sine scaren/
 Ende bozen gheset die bozen zoude.
 Men wart te rade datmen woude
 Al becozen daer die dinghe/
 Ten eersten dat die ebbe ghinghe/
 Ende nemen dat hem woeden mach.
 Het was op sinte Laurens dach/
 Dien si trouweliken baden/
 Dat hi hem staen most in staden/
 Met sire beden tot onsen Here:
 Dit baden si alle sere.
 Die ebbe ghinc ende in Gods namen/
 Bozden si doe al te samen/
 Als te bozen al dat here die viande/
 Die daer laghen lant den lande.
 Ende dwers den diepen seluen male.
 Doe waende die Graue wale
 Hebben die viande an ghefcreden/
 Die voer hem inden diepe reden/
 So dat si alle hier om pinen/

lonkheit
 Vvillers be-
 reide hem
 sandren
 daegs te
 slaen.
 a Gewande.

Ende

† r d i d

Ⓢ d a d o g t m d

Ⓢ i n d

Ⓢ o u n d i n g h d

Ⓢ a l r s i d

† h e l l a n d d e s

× b i d d

† s d d m d n

P t d

† t o c a d e

√ h d d r

† s t a p h a n a

Δ r o d r

▽ d a t

√ m d i c l a n t

† o k d

Δ r o d d d

Δ r o d d d

† r d

† i a g h u d d

† h d d d

Ⓢ a n t s g r a v i n z i d d

Ⓢ d o t r o a d r s i d d d

√ r o a t s o n d a g h d

Ⓢ r o o d i d

Δ s o u d

† i o n o t d

† a l d a n d

† r o d r i g h t s a n t d

√ g h i t r o o d i d d n

√ h i n

† a l l e t t f o r r d i d o p

† d d n

tuut

tuut

noort

noort
noort

tal

light

groot
groot

groot
groot

groot

groot

groot

groot

groot

groot

groot

groot

groot

groot

groot

groot
groot

groot

Ende woopen wt met langhen linen/
Ankers herre te lande waert/
Ende trecken doe metter daert.
Ende van Calys Padroghe/
Die voeren ~~waer~~ haer in haer oghe/
Met vier scepen tamen ghebonden/
Bleef sitten ten seluen stonden/
Op enen sinde vor die poort/
Dat legghet van der hauen noort.
Des men sere was tonghemake/
Dat hijs hadde an sulke zake/
Ende ment ghebetren niet en mach.
Als die Graue dat versach/
Dedi die ankers wt setten
Achter ende vozen sonder letten/
Die scepe te zamen binden vaste.
Want die viande die wreede gaste/
Waren doe van hem niet verre.
En was gheen wonder al was hi erre/
Dat hem gheue dse auenture/
Dat vier scepen op die vze/
Vanden besten sitten bleuen/
Op den zande hem beneuen.
Ende moften sitten dat ghetide/
Des die viande waren blide.
Want si waenden openbare/
Dat daer bi verlozen ware.
Es grauen doen al tenen male/
Want si waenden harde wale/
Die scepe ~~boemen~~ inden grounds.
Want si vanden op dse stonde/
Euen cogghe met droghen stro/
Ende met peken ende waenden so
Die scepe ~~boemen~~ daer si laghen.
Ende togghen voort als donse saghen
Dat si dat vier brochten voort/
Dinghen si seile buten der boort.
Om dat vier van hem te weren.
Keden si glauien ende speren/
Om dat vier van hem te stoten.
Vander met armboysten scoten/
So ouer sere dse vier brochten/
Dat sijt gheherden niet en mochten.
Ende moften heren danen si quamen/
Ende waren wel na al te samen
Verbernet met den seluen viere.
Mer si voeren te lande sciene/
Ende begauen des vernens al.
Die Graue pypde dit gheual/
Dat den sinen comen was also.
Ende was in sulken wille doe/
Dat si woude nemen die nacht ruste/
Ende slapen laten die slapen luste/
Ende sander baghes nemen dan/
Daenture die hem God gan.
Want mocht hyt enichsins liden/
Sone woude nachts niet striden.
Die Graue ende sine partie/
Waende dat die siere heer Ghye/
Dat hi logghen soude blinen stille/
Ende haers ontbeiden en hadden wille
Die nacht te rusten dat het waer dach/
En nemen dan dats hem wozen mach/
Ende souden alle eten gaen.
Vanden auonde al sijt besaen/
Segonde die vloet te gant:
Ende die Vlaminghe quamen ane
Metten strome dzuende toe.
En t Grauen lieden wapende hem doe/
Ende troesten a malle andzen sere:

Maer 4. si-
ner scepen
raken an de
gronde.

Die de Vla-
mingen te
vergeefs
pogen an
brandt te
steken.

De Vlaem-
sche vloet
koemt om
verstiens tot
Jonkheer
Willem an

a Elk dale
dye.

Erde beualent onsen Here.
Die goede worden harde blide/
Ende quade an dander zide.
Goede knapen die daer waren/
Comen in des Grauen scaren
Wonden/ridderg diere wonden.
Vander latie onbestouden/
Die hem stouteliken wonden weren.
Te wane noot man sulke twee heren
Sach comen des ghelhes te stride/
Als dese twee op elke zide.
Die Vlaminghe hadden volc so vele/
Dat sijt waende al te spele/
Metten lopen hebben ghelwonen.
Hierom waft dat sijt begonnen.
Want si hadden harde siene/
Legghen enen man hadden siere tiene/
Opten watre ghereit te stride/
Ende opten lande ten seluen tide/
Die werf also veel liede.
Te wane noot eer ghesiede/
Dat so elene partie vacht/
Legghen also grote cracht.
Doe die Vlaminghe quamen toe/
Met groten ocsielen scoten si doe/
En met spingale met menige quareel.
Die Graue hadde vor sijn deel/
Veel menighen seg ic v.
Doe sprac die Graue het is nb
Wel tjt datmen gheide.
Wine moghen niet wiet te velde.
Du laet ons weren of wi comen/
Want sekerlike ic siet ghelwonen.
Te hem weert ic salt hem lonen.
Die aet sterft God sal ne comen
In Vemelrike al hier bouen
Die blift te lue men sal ne louen
Die waelt daz voort an.
Dus troeste die ionghe man/
Sine liede toten stride.
Ende men scoet ten seluen tide
Met A. F. oestelen ende spingale/
Die a bane armboysten weet men wale/
Scoter twee hondert ofte mee.
Die pile vlogghen alst was sine.
Hier mede scoetmen met b ghenende.
Doe si quamen so ghehende/
Daer dene partie vander sochte/
Watmen met elenen boghen mochte
Scieren doe inden hoep/
Wort daer quarelen goeden coep.
Met dusent armboysten ofte mere/
Schoetmen wel wt Grauen here.
Sonder dat si weder scoten.
Die pelen vlogghen dat si roten/
Ghelike recht oft ware bien.
Te waent noot eer was ghesien
In vergaderen so sere scieten.
Doemen der stenen mochte ghenieten/
Ghinghen si belen sonder ghetal.
Int Hollantse here wert een geschal.
Die baniere nam in die hant/
Gen scoen bloem ionc seriant/
Ende maeter hem mede te hant/
Daer hi de meeste a poze vant/
Ende droech aldaer t Grauen baniere.
Hem volche goede lieden siere.
Die hem wel i poemde inder noot.
Doe wert daer gherichte groet/
Ende riepen doe al te hant/
M

b Was of
stout wel
gesien voor
him.

c Pile,
Jonkheer
Villem
sprecke den
sinen moede
an, so dat
daer malk
gevochten
verdr.

a Grote
boetbogen
dienem op
banken af
schoot.
b Stouteligh

c Swer-
den.

d Dange.

e Drogen/
bewesen.

Ap ha

Hier haer Hollant/Hollant/Hollant/
Doe riep men Hollant/Parijs.
Des ben ic voert ende wijs/
Dat noyt man hoerde roepen soe/
In enen stride als men dede doe.
Als die strijt vergadert was/
a Int ande/
b Hoerde.
Men stac men sloech/men warp/
b Elk.
Men scoet menighe pile scarp/
b Hantlic anderen ieghen thout.
Si bochten so des ghelouet/
Datmen ene mile hozen mochte/
Beide warp ende gherochte.
Die Vlaminge wonden ter eerster iocste
Die scopen die donse mosten
Alle runen door die noet.
Die fere in syronghen sloeghen si doet.
Si waren woedeli des te rade/
Dat si soudon sonder ghenade
Al verlaen dat si wonden/
Ende dat si verlopen comen.
Des dzoeghen die Vlaminghen ouer een.
Daer wort ghelwozen menighen steen/
Vanden koketten neder waert/
Ende vanden castele dat wel haert/
Die Hollander hadde int beghinnen.
Sule verliest hi waent winnen.
Si waenden bi naect sonder were
Verslegghen hebben t Hollant se here/
Daerom bestonden sife ieghen nacht.
Alsinen int starcke vacht/
Aecht als die sonne was onder/
Sachmen daer ghesien een wonder.
In enen casteel op enen maste/
Ende in top so waren gaste/
Die t Hollant se vate sere quelden/
Ende menighen man neder velden.
Want si wozen menighen steen.
Ten lesten male sachmenre een/
Dat hi vanden castele spranc
Inden watre/ende eer pet lane
Diel thoekt altemale
f Dat en
mochte.
Dan mocht sonder scade niet liden.
Nu waren die Hollander in dat striden
Sere verlaet van desen doene.
Des waren si te bet coene/
Want si te vozen waren verladen.
Nu ne mach hem niet scaden/
Die stenen die van bouen quamen.
Daren loep si doe namen/
Ende syronghen int scip hem lieden toe/
Ende dzeuise al daer vte doe/
Of sloeghen doet die si vonden.
Dus kerde spel te dien stonden.
Die te vozen hadden tbeste/
Si verlozen nu int leste
Die vier scpende vozen/
Opt sant saten als wi hozen/
Waren comen dzuende an/
Si hadden binnen menighen man/
Dse sere dzoene waren te vozen/
Ende rou hem dat si waren ghebozen/
Dat si so spade quamen ten stride.
Si waren nu so ouer blide/
Dat si mede striden mochten.
Voert wat die meesters dochten/
Diet si hem berieden sciene.
Si deden maken grote viere/
Dan dzoeghen houte die barnden zere.

Die dat beriet wiste mere/
Aist was inden besten bzaude
Slogghen si daer an haer hande
Ende wozen dandere ieghen thoeft.
Daer mede wozen si alle verdoest/
Dat si aldaer ter stede wonden/
Ende die Vlaminge diet begonnen/
Verlozen daer al dat si bochten/
Also dat si niet langher bochten.
Dit duurde totter middernacht/
Datmen vozen aldus vacht.
Ende men seide al openbare/
Dat die strijt verwoonen ware.
Des si blide waenden wesen.
Men gaf dzuiken/ ende met desen
Quam een hode die seide here
Men becht hier bi noerden sere/
Ghine sendet hem helpe si syn verlozen.
Want si hebben sulken tozen.
Daer syn verster liebe noet.
Si syn vernoert die porse is groot.
Sent hem hulpe si syn besouden.
Wach ics bliuen onbesouden/
Of ic selue come dare/
Sprac die Graue/benct mi mare/
Ofs hem doet al sulke noet.
Te auenture eer totter doet/
Ter icle so late beberuen/
Te sal lieuer met hem steruen.
Dus ghinc die hode weder te stride/
Die coytelike kerde blide/
Ende seide: hets al gheuonden/
Also als wi ghemerken comen/
Ende wel gheprouen moghen waren/
Die vianden liggghen hier ende dare/
Opt lant die sepe groot/
Die lude ghebozen ofte doet.
Die vate scip merke ic wale/
Dat hier legghet ten male
Alre naect v/sonder een/
Daer an en is twifel ne gheen/
Het syn viande openbare/
Want ic wert daer in gheware
Die swarten leue an die baniere.
Ghetandert den scoc. doe wert me sciene
Roepen Hollant/Parijs/Hollant.
Slach/werp/hier is viant.
Men warp al datmen mochte.
Ende alst den ghenen doe dat dochte
Dat sijt gheharden niet en condon/
Hiewen si t seil ten seuen stonden/
Daer si mede ghemeret waren/
Ende dzeuen vozen des Grauen scaren/
Wetten stroem/want ebbe ghinc.
Te heb verlaen in ware dinc/
Dat inden sepe was heer Ghepe/
Die den nebe lach also bie.
Hi dzeef wech wt t sieuen hande.
Ende rechte voert is bestanden/
Die dach te blasen ouer al.
Die pipen maecten groot gheschal.
Dus duurde die strijt van vespertide/
Tote an den daghe sonder mide/
Datter elene ruste was.
Oec dar ic mi vermeten das/
Dat die ghene die doe laghen/
Inde poerten ende toe saghen/
Mer in therte verdoet waren/
Dan die bochten iegghen die scaren.
Want si sagghen die lude striden/
Ende

2. Maest heeft
daer verich
holk van
noden.

Heer Guido
vacke onder
lonkhaer
Villams
vlate en
vroede
daer.

h Met touts
daer si me
de balt wa
een.

Die belo
gerde die
voren ange
was ver
bliden sich.

intestine se bunn

3 hahis

1 hah

~ siwand

1 hah

De mant litz seins hah

1 alse

1 noas

1 d m n

1 co hah

1 hah

1 hah

1 hah

3 hah

1 hah

1 hah

1 hah

1 hah

1 hah

1 hah

1 hah

1 hah

1 hah

trovtrm

tsotpt

3vnd

Daundmurt
Abmnightmurt

Thodptv vnd

Amis

That

Abmnight

Thod vnd

folten

psi

Thvnd

Thvnd

Thvnd

Thvnd

Thvnd

Thvnd

Thvnd

Thvnd

Ende deen den anderen niet vermiden/
Daer haren wille diere waren beseten/
Ende sine condien niet gheweten
Doet niet hem is vergaen/
An wien haer leuen soude staen
Naest Gode ten seluen tide.
Wast wonder dat si waren onblide?
Want si hoorden inder nachte/
Die onscamel dooper knechte
Quamen lopen te menigher vze/
Ende riepen op an den mure:
Crouwen nu ist al ghedaen/
D'Grane is doet/ of gheuaen.
Wat sel uwe nu ghesien?
Sulc verbaerde hem in dien/
Ende sulc hilt ouer a seeren/
Ende hoepden men salt het verweren.
Ten was gheen wonder sekerlike:
Want te vozen in aertrike
Was poort so vromelike ontset/
Daer die van binnen niet bet
Mochten toe doen noch loe deden:
Want si hadden menighen wozden
Want voz hem diet benam.
Recht alst op den daghe quam/
So verre datmen mochte sien
Den enen volghen den anderen blien.
Wozden die van Zericzee
Sere blide (wat wijshe mee?)
Doe si die galeide saghen/
Al omme t'Grauen here iaghen/
Ende roepen ende croupen/
Ende die diande zintwaert croupen/
Saghen sijn veruommen ten seluen tide.
Si dankens Gode ende waren blide/
Dat doe gheen wonder en seens:
Want si troest b el ne gheen
Hadden hadt die Graue verlozen/
Als si ghesproken hadden te vozen/
Dan wt te gaen op die vze/
Ende nemen die auenture
Die hem God hadde ghegeuen.
Dan ende wyf hadden haer leuen
In auenture dan gheset.
Nu wast hem allen comen bet/
Dat si bet waren in hoghen/
Des si Gode danken moghen.
Si baden hare rechte scout/
Dit vermacht verstaen ioue ende out.
Si djeniden haren rechten Here/
Dat hem te pisen sere.
Ende die Here sijn seker d'as/
Weden dat hi schuldich was.
Hier latic die tale bliuen/
Ende sal v boert een deel ferimen
Doet voert ghinc opten dach.
Als dat volc dat versach/
Die alre lest hadden ghestreden/
Dat die ghene bi hem reden/
Die binnen der nacht op hem hochten/
Hoert wes si hem bedochten.
Si worden roepen te hant:
Ap ha Parijs/ Parijs/ Holland.
Ende ghinghen hordwen ende luken/
Ende lierens hem niet d'ghebzuken/
Dat si te lande gheuaeren waren.
Si spronghen tot hem sonder sparen/
Ende vzeuise vten sepe daer/
Den enen vozen den anderen naer.
Ende oec datmer sulc ghepant.

a Doer ont-
warachtich.

b Anders.

c Derhe-
ginge.

noch vuer-
der enige
Vlaem-
sche
scheiden ge-
nomen.

d Si be-
lede-
ten dat si
niet te lan-
de quamen.

e Ghangen
kerch.

Dander bloet in Dubelant/
Sac op pat/ende ghinghen blien.
Oec so mochtmen daer wel sien/
Datter menich int water spzane/
Daer ne die grote noet toe dwane/
En waende ont swemmen het was vloze.
De stene deden hem sulke tozen/
Daer mens mede werp ter doot.
Dus ontginghen si seade groot/
Seade van goede ende van lieden.
Het waer tanner te bedieden/
Ende mochte niet wesen sonder seade/
Daer men so vacht sonder ghenade/
Enen nacht al doze en dure.
Daer na in wel cozter vze/
Segonde een scip vele saen/
Dat wt den stride was ontgaen/
Sijn sepl te halen ende woude vozbi.
Die bloet ghinc seidenen mi/
Ende quamen seilen bi lieuer lade/
Vozbi al there sonder seade.
Dit mochtmen harde wel sien/
Want al there lach nochtien/
Waste ghecoppelt zide an zide.
Dat si ontquamen des waren si blide.
Zelanders waren alle gader.
Ende Heren Ghyen haren vader/
Lieten si doe bliuen achter.
Dat si ontloen dat was hem lachter.
Si seplden bluchtis te Berren weerde/
Dat hem niemant en heerde.
Si seplden daer b een sant.
Si souden winden al te hant/
Teil bet hogher die mast vel.
Si mochten t'gheluc pisen wel
Datse die mast niet doot en sloech.
Oec so wast haer onghewoeth.
Doe quamen sepelkin diese vzochten/
Doe si vorder niet en mochten/
Ant lant van Scouden an den dike/
Of daer buten an den sike/
So dat si wech mochten gaen.
Anders heb ics niet verstaen.
Die fiere Libaert/ die stoute heer Ghye Heer Guido
Lach nochtan segt men mie/
Het vijf seepen op den stroom/
Ende sach daer baren dag a na goem.
Die stroent wert gaende ende hi want
Dan enen sepe teil te hant/
Ende woude vozbi pensic wale.
Hem streec an den seluen male
Die ammirael met cenre galeide.
Die si van hem baden seide.
Si weerden hem met crachte soe/
Ende cozen haren cabel doe.
Die wint was cleen ende cranc.
Doe quam ghedreuen b an sinen danc/
Die ammirael seimen mi/
Op t'Grauen cabel ende Heer Ghye
Quam na ghedreuen oec daer an/
Dat hem coste menich man.
Daer mochtmen sien striden sere.
Daer vacht elc als een Here.
Die te vozen inder nacht/
Dan onscamelheden niet en vacht/
Die moste hem seamen ende ginc stride.
Men scoet ende werp an beiden siden.
Die des nachts hadden ghrust/
Dochte mi dat nu bechtenis lust.
Die bechten te vozen niet en mochte.

Een ons-
vloot.

vuerds ge-
nomen.
Daer nam
hi acht op.

b Legen.

M J Die

Dus verloos
hi die te
winnen
placht, om
dat hi sinen
neve ver-
ongelykte.

a Neeman.

b Iken hem
Nier al
ruiner hijs
se bouen
gbleuen,
zen hadde
niet lange
geduurt.

Die verbonden hem als mi dochte/
Ende wachten so btermaten/
Dat hem seluen mochten haten
Die Vlaminghe wel/ om dat si
Den Hollander quamen bi/
Die daer pensden om die scande/
Die si deden in haren lande.
Dus verloes Heer Ghys den zeghe/
Dien hi te vozen alle weghe
Placht te hebben in elken stride.
So dat hi ten seluen tide
Dat/dat meene vanghen soude.
Men warrp of also houde/
Den zweren Liebaert onder voert:
Ende stac op metter spoet/
Den roden lewe in sine stat.
Als die Graue versach dat/
Ghinc hi ten neve die hem ghebaen
Gaf. ende doemen van daen
Leden soude/woudemen slaen
Doet. dus mosti gaen
In die galeide/of hi ware doet.
Hier toe dwangse die noot.
Dus is hi in die galeide comen/
Ter waerheit heb ic vernomen/
Die ammirael vings niet:
Mer aldus ist ghesiet/
Dat hi quam in die galeide.
Die hier of anders yet seide/
Der waerheit soudemissen sere.
Dus was gheuanghen dese Here/
Die heuet bzocht in deser noot/
Ende met ouer moede doot/
Menighen man alst wel seent.
Daer bleef leuende nemmer een/
Die met hem int seip quamen/
Sine bleuen doet altesamen/
Of ghebaen dāre was niet vele.
Wat lach hem an desen spele/
Ende wat recht lach hem ant gone/
Dat hi woude sijn oens sone
Enteruen ende sire moepen hint.
Ic weet wel datmen niet en vint
Hewer bescreuen dat Holland
Sonde behozen ter Vlaemscher hant/
Noch doetside vander Seel.
Mer dicwile heefstmen gheteit/
Dat die Vlaminghe spraken an/
Die wester zide/ende a man
Soude die Graue daer of wesen.
Ende oec hoe dat quame in desen/
Heer Ghys besontemmer niet/
Al ist nu aldus ghesiet.
Hi heuet ouder bzoedere dan hi est.
Mer eens dings bin ic ghewes/
Ginghegoet was hi doe.
Had hem moghen comen hier toe/
Dat hi den neve hadde verdozen/
So waer hi selue Graue bliuen.
In can gheweten niet hoe langhe/
Hi mochte missien bi bedwanghe/
Ene wile hebben ghesyn.
Mer nu segghet tgheloue mijn/
Als die partie van Zelant/
Die hem dit bzochten in hant/
Onderlinghe hadden ghelien/
Ende hi an dese side ware bleuen/
Dander partie soude dan seiere/
Hebben ghesiet wi bzochten hiere.
Daer an sijn wy gheraect

Wy hebben groet Here ghemaect/
Hi legghet nu onder die voer.
En ander raet waer ons goet.
Wi hebben trechte oec verdozen/
Ende desen man also verheuen/
Ende hi doet ons allen scande/
Ende wil ons iaghen vten lande/
Ende heffet onse viande al te bouen.
Dit ne wil wi niet langher louen.
Wi hebben misdaen al te zere/
Weghen onsen rechten Here.
Dit souden si pensen ende werker na/
Ende halen weder als ic versta.
So soude tghemeente van Holland/
Werde seiere heren die hant/
Wetten porten al ghemene.
Sone mocht hys niet berechten allene/
Mer eentre partie vanden lande.
Eie soude pensen om die scande
Die hem te vozen waer ghesiet.
Dus ne mocht hi langhe niet
Here bliuen ouer een.
Want stappans ter stede steen/
Heer van Kinesse moste baren
Sijne vaerde wt sijne scaren/
Want hi hem niet ghelofde wel/
Daer hem daer na misfel.
Als Heer Ghys ghevanghen was/
Ende men opt lant gheware wert dā/
Wert there al te barenteert/
Ende eie tot sinen lande keert/
Ende bzoeghen met hem dat si mochten.
Ic wane si niet meer en sochten
Die poert te soeken. op enen dach/
Doemen die liede baren sach/
Ende te voer gaen mede/
Wert men blide binnen der stede.
Doe ghinghen si wt om ghewin/
Ende haelden doe dat goet in.
Die winnen woude/wan albaer.
Dit was in ons heren iaer/
M. C C C. ende viere/
Dat Graue Willem in deser maniere/
Den wijch op Gonde met sepen wan/
Ende versloech menighen man.
Oec verloes hire selue liede.
Die selue dach doe dit ghesiede/
Wast manedach vor onser vrouwe misse
Te half oert sits ghewisse/
Ende was sinte Laurens dach/
Datmen die Vlaminghe comen sach/
Weghen den Graue daer te stride.
Ende was ontrent despertide
Doe si des strijtes begonnen.
Ende waendent al hebben ghewonnen/
Want si dochten met groter cracht/
Tot ouer die middernacht.
Ende doet ghinc daghen recht/
Began weder tghenecht/
Doer pzinmetijt inder vloet/
Wast datmen den wijch bestoet/
Ende duurde tote middaghe.
Doe gheuel hem sulke plaghe/
Dat har Ghys bleef ghebaen.
Als ghi te vozen hebt verstaen.
Dit maghen si rechte elaghen.
Nu so moghed i mi bzinghen
Waerom dat ic niet en noeme
Die vanden stride was die bloeme/
Of die quaetste/of die beste/
Of die

c Espeer.

Die te lāde
voor zerk-
zee lagen.
vlnchten.

VVanter
die slach ge-
schiet sy, en
hoe lang die
duerde.

VVanrom hi
niemant
bi nama
prijs of
schelde,
noch an
lonkheer
VWillem,

Tghinacathtin

dmv

th

whist

vg

9 bnt

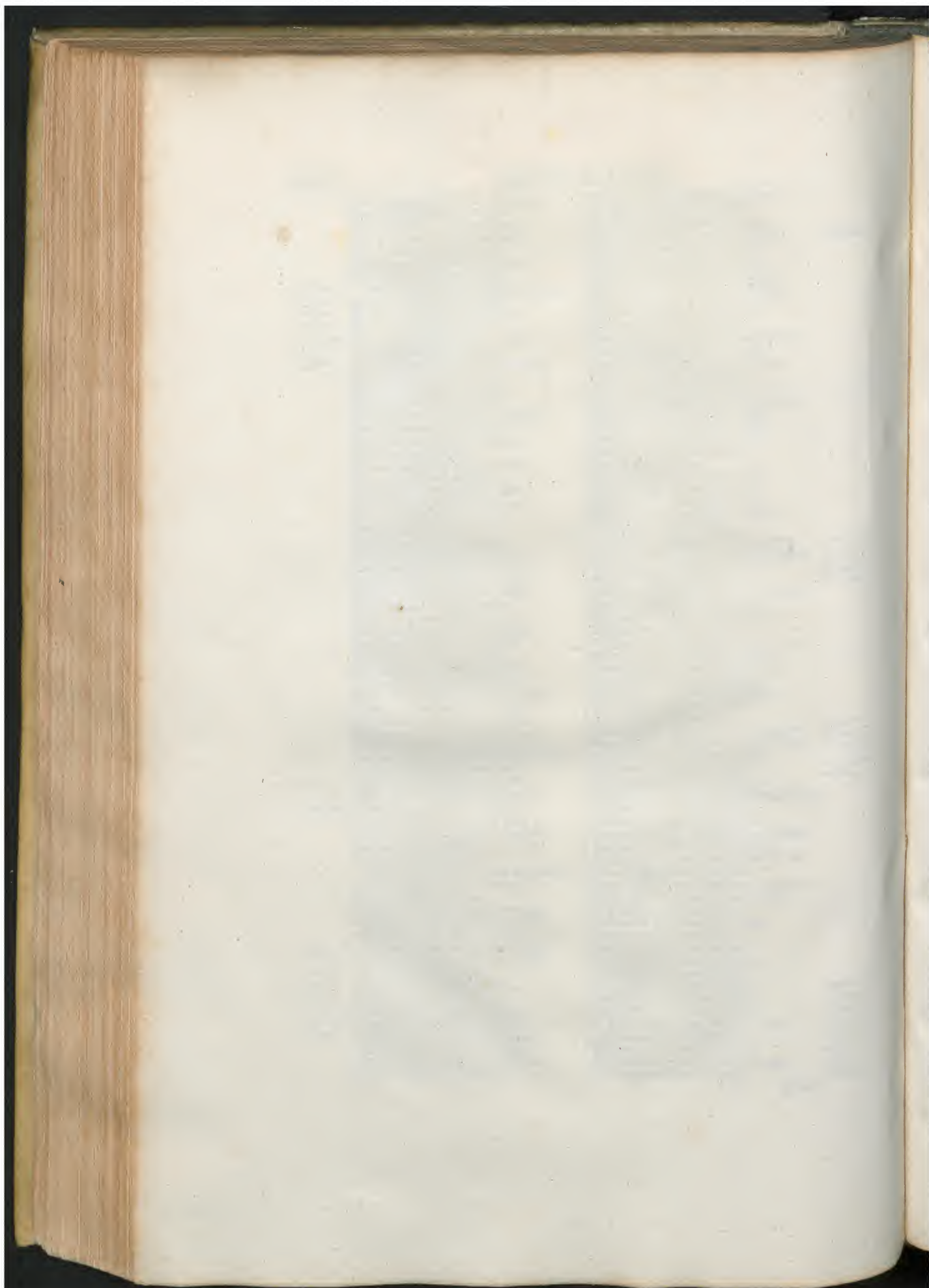
nm

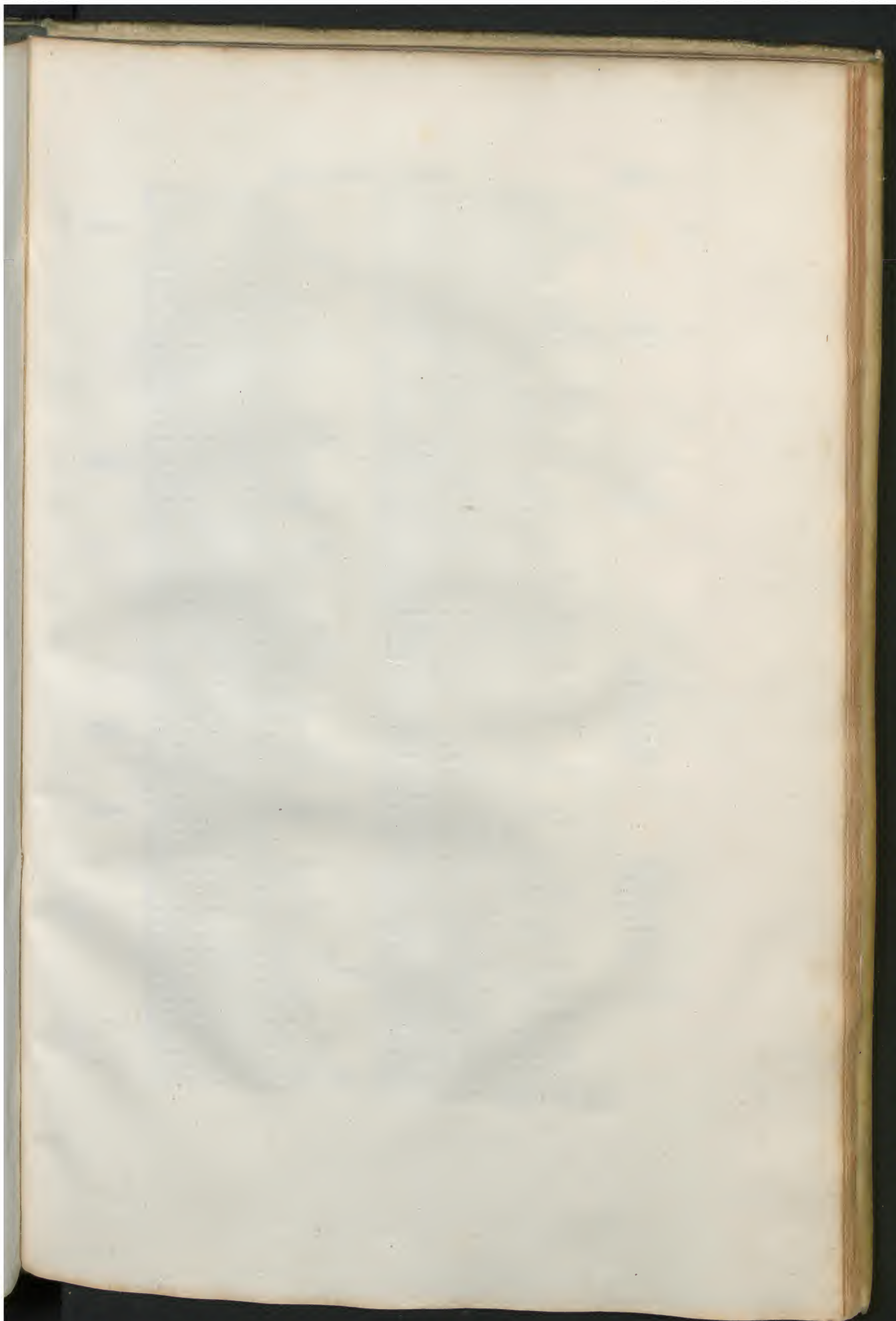
whist

dat

whist

160r

haddo si na als moghen ontvallen
in de haddo si na als moghen ontvallen

160v

de haddo si na als moghen ontvallen

de haddo si na als moghen ontvallen

de haddo si na als moghen ontvallen

161r

de haddo si na als moghen ontvallen

de haddo si na als moghen ontvallen

Of die bozste of die leste.

Al dunct ic pzijs algader/

Al had ele ghesijn mijn vader.

In wisten hoe best ghepzijsen.

Ende minen biant in alre wisen/

De wistic waerom spreken lachter/

Sonder de genē die suachts trac achter.

Trouwen daer waasser vele

Die niet en quamen toten spele/

Dat si stene werpen mochten.

Te wane dat si anders dochten.

Men hadse tsadeghes niet ghesien/

Sine pinen hem wech te vlien/

Dat toechden si wel in ghelate.

Vanden galepden quam die bate.

Die sone achter laghen dae.

Oec benamen si dat daer toe.

Die elene scopen niet en quamen.

Woude tefe nomen al bi namen/

Men mochte segghen dat ic bi nide/

Liede lachterde inden stride/

Ende b doz miede gauen pzijs.

Te ne sal niet doen in alre wijs/

Pement te pzijsen doz sijn ogheer.

Want wi alle merken moghen

Dat hem die goede scaemde fere/

Ende penide om die ere/

Ende oec sijn lijf wilde verweren.

In gauen te lone niet twee yeren/

Die mi den pzijs gawe allene/

Die al die goede liede ghemene/

Wetten liue verdienden daer.

Te dar wel segghen ouer waer/

Dat edel lude dochten wale/

Ende die porters ten seluen male/

Ende die ghemente vacht oec wel.

In weet wat daer toe segghen el.

Te mochte missien pzijsen den enen/

Een ander zout also niet menen.

Te mochte oec swighen dien/

Diement vele bet hadde ghesien

Doen/dans enich ander dede.

Dat ware grote dopperhede

Dat ic bi namen pzijs haer gawe.

Een vzoet man wilde om ghene hawe/

Dat men die pzijsde openbare.

Oec sal ic v segghen tware/

Die quade wille niet ghelachtert sijn.

Dat segghet mi tgheloue myn.

Al dunct ic hem seluen wale.

Dat ic segghe dese tale/

Dats om dat ic begheere

Dat die goede hem echter were.

Ende doe bet dat hi doe dede/

Ende houde altoes sulke zede

Datmen van hem spreken mach/

Da sere doot menighen dach.

Dus sal leuen na sinen doot/

Sinen name/dats ere groet.

Gawe men hem pzijs in sijn leuen/

Ende woude hem der doghet begheuen/

So waert quader dan te vzen/

So ware al die pzijs verlozen/

Ende weet in spot verkeert al.

Hoert wat ic v segghen sal.

Waert dat ic wozde des te rade/

Dat ic lachten woude die quade/

Te mochte sulken spreken lachter

Si namen hi soude mi volghen achter/

Ende slaen mi doot. of oec dien/

Die dit lase/mochte ghesien.

Daerom spreke ic int ghemene

Die vzoede weet wel wat ic mene/

Ende salre om pensen dach ende nacht.

Kenne hem seluen dats die macht/

Ende penide dat hi daer misdebe/

Ende beter hem tere ander stede/

Dat is vele bet mijn raet/

Dan hi verdient datmen heet quaet.

So mach hi pzijs ende ere ontsaen/

Ende den anderen namen of dwaelen.

Chi moget segghen. wine hojden nye.

Men gaf pzijs wat ghesie/

An deen zide vanden stride/

Dit so siet men alle tide/

Ende ghine wilt niet pzijsen enen man

Sonderlinghe/wat legghet an.

Hier op mach ic andwoerden nu/

Te hebse een deel gheseghet v/

Daeromme dat ics mi veruide/

Pzijs te gheuen an Grauen zide.

An dander zide ken ic niet

Oec liede enich/dus ghesiet/

Ende ne kenne niet haer dade.

Mer dats mi comen inden rade/

Dat ic daeromme after late

Te pzijsen die bi hare ommate/

Si ouermoede ende bi onrechte/

Willens comen in ghebechte/

Ende trecken an des niet bestaet/

Hem meer cracht ende ouerdaet/

Dynsi daeromme in alre wisen

Te doene. salmense daerom pzijsen

Dat doecht mi wesen onghehoert.

Diet beter weet hi bzenghet waert.

Te laet mijn recht wel te niere.

Die ionghe Graue die in verdziete

Langhe tyt hadde ghewesen/

Ende achter een ghelegghen in desen/

Seuentien nachten in dien scopen/

Al ghewapent moghen sine hepen

Ende sine leden sere sweren/

Mochte lusten ende begheeren

Te comen daet si ruste namen.

Dat mocht si doen al sonder scamen.

Hi voer op an den auant/

Sere blide ende al ghesont/

Ende alle die op varen wonden/

Doeren sonder stryt an Scouden/

Ende ghinghen Zericze.

Daer was doe gheen striden me.

Hier te vzen heb ic gheseghet/

Des die vzeemde here pleghet/

Ende hoe hi wil bedwingghen slant.

Doe Middelburch ghine in hant/

Ende op ghaf haren Ghpen/

Des dar ic harde wel ghelien/

Dat bi Joncheer Willem was/

Die hem bat selue das/

Dat si die pozt op gheuen souden/

Op dat hi mochte behouden/

Varen wech aldaer hem dochte/

Dat hi seker wesen mochte.

Doe gauen sp gpele bi vrozwozen/

Ende oec bi besproken wozde/

Dat hi die roze niet soude doen af/

Die hem die Conine Willem gaf/

Ende hare veste soude bzecken/

Si enighe rade/ bi enighen treken.

Dit zwoer hi ten heilighen daer/

Al ij

Ende

c wistighen

Noch an
der Vla-
mingen side

Joncheer
Villem, en
sijn volk
trekken te
lande om
huer te ver-
schonen.
f huerpen

Heer Guide
hadde dien
van Mid-
delburch
hijn voor-
vuerde
niet gekon-
den.

Ende gaf hem bzieue dats waer/
Oec ghelouedi openbaer:
Waert dat die Graue daer naer/
Te lande quame/ende hi daer aue
Here worde ende Graue/
Waert niet striden of niet vreden/
Of waert niet eendrachticheden/
Of hoe dat ware in welker wise/
Hi soude laten als hise
Ontfinc opten seluen dach/
Ende hare gysle sonder gheclach
Weder gheue quite ende vri.
Ende gaf hem bzieue seitten mi/
Ende oec zeghelen twee/
Syus ende syus broeder of niet mee.
Wesiet hoe hijt heuet behouden.
Nacht hijs bliuen onbesonden:
Ende ofinen hierom prijsen mach?
Want op den goeden einden dach/
a Bede hi.
a Bede bzeken hare veste.
Dit docht sinen rade tbeste/
Die middelburch die porze haten.
Dit ne doxtie oec niet laten/
Vanden ghenen diet hem rieden.
Wat mocht andersius bedieden/
Dan hi was bedwonghen fere?
Hi ne waf niet/al hier hi/Here.
Sine baeluwen hilden bedwonghen/
Bede den ouden ende den ionghen/
Die sine lieben wesen souden.
Bede den ionghen ende den ouden
Consi bedwonghen vander Dere.
(Dat quam bedi hi vanter were.)
Hi was bedwonghen alst wel steen.
c Heer niet enen steen
Gheheel bliuen an die poert.
Oec so heb ic ghehoert/
Doe hi de veste moeste doen bzeken/
Daer quamen lude niet valken treken/
Ende daden hem nemen gysle mere/
Dan hi hadde ghenomen ere/
Ende wt ghelesen doe bi namen.
Hi Gode des mocht hi hem scamen/
Dat hi dus bzeac sine voerwoerde.
Te wane dat hi segghen hoerde/
Doe hi in Hollant comen was.
Wat hi belofde/hine hilt niet dag.
Dus wondert mi dan datme dus pziiset.
Mer mine herte mi dat wiset/
Dat bede die ghene diene hilden
In banden ende mede stilden/
Hare vianden ende onderdaden.
Noch so heb ic mi beraden/
Hoe dat quam hine had te broken/
Willemne dat daer was ghesproken.
Trouwen het was wonder groet/
Hine hadden gheuen of ghedoet/
Hi sulken rade die hem was bi.
Mer ic wane het bleuen si/
Dat b elc niemant toe en brochte/
Dau mijn Here Jan als mi dochte/
Dau Rineff die houeffche viant.
b Anders.
Te weet dat in Zelant
So houeffch en was van alre daden/
Sine vrienden dat was groet scade/
Dat hi hem hilt an sulker lere/
Dat hi sinen rechten Here
Af ghinc in desen doene.
Want hi broem was ende coene/
Ende sinen viant houeffch ghenoech.

(Als hi ook
Ionkheer
Villem
niet gehou-
den soude
hebben, en
hadde de
Heer
van Rineff
gedaen.)
b Anders.

Had hi ghedaen al sile gheuech.
Dat hi sinen Here had ghedient/
Ende trouwelike ghesyn syn bziemt.
Hi had hem ghegheuen altemale
Den prijs sonder ander tale.
Als die Graue hadde leden/
Den strijt/ende hi hinder steden/
Comen was dancijts Gode:
Ende sende wt sinen bode/
Ende ontboet wie in comen woude/
Dat hine gaerne ontfanghen soude/
Behoude lijf ende goet:
Ende die gone diet so stoet/
Dat hi balline had ghewesen/
Ende diemen meest mistrou in desen/
Moeste varen te gysle leggen/
Ter stat diemen hem soude segghen/
Ende haer goet soude hem volghen.
Ballinghen daer men op verbolghen
Te vozen was die quamen in/
En deel dit was goet beggin.
Oec warenre dies niet doxtie bestaen/
So vele hadden si misdaen.
Die te vozen waren bziemt/
Hadden Heren Ghyen so ghedient.
Sine doxten niet bliuen in den lande/
Ende vloen wt/des hadden si scande/
Ende lieten bede goet ende erue.
Dat docht mi qualike haer bederie.
In weet waert Heer Ghye nemen sal/
Daer hise sal mede goeden al.
Dus is den Graue hulde gheswozen.
Die Heer Ghye hier te vozen
Hadden ghesonden ouer Here/
Sworen dat si nemmermere
Den Graue Willem ghingen af.
Hier mede hi vergaf.
Al dat hem was misdaen.
Nu so heuet hi verstaen/
Ende sine liebe mede/
Dat inden dunen teenre stede
Waren wel ses dusent man/
Die alle wapen hadden an/
Behaluen vander diere waren.
Die Graue dede stappans varen
Twee galeiden voz dat lant.
Si senden boden al te hant/
An den Graue om ghenade/
Dat hi syn edelheit dade/
Ende hise vinghe daer ter stede/
Behouden lijf ende lede.
Die Graue wert te rade soe/
Dat hi boden sende doe/
Te Paleuets heide diefe vinghen.
Die Blaminghe doe met hem ghingen/
Ende so ouer grote seare/
Dat wonder te segghen ware.
Est ommate dats mi wondert/
Elken boerder meer dan hondert/
Te leden diere om waer comen.
Die Graue ne had tfinen vromen/
Niet so vele lieden op Goude/
Document eerst bestanden soude/
Ende daer men den strijt mede wan.
Teinghet stede nie vernam
Datmen so menighen vanghen sach/
Sonder stoet of sonder slach/
Ende sonder weder cronen pet.
Men dede gaen i flaemse diet/
d Note an rote in Zeezee/
Ghe-

Daerom
als si ver-
nomen had-
den dat
Ionkheer
Villem na-
den zage op
nam die te-
gens hem
waren.

c Geen mit
hem te sp.

En dat
5000 Vla-
mingen int
dun ge-
vangen
waren.

a Tergont

b Sonder
tweertijde
ken.
c Volk.
d Hoop an
hoop.

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Teat

Om die wout dedet veld dat

† ghediet

¶ wil hi

¶ veraghen

† veraghen

¶ veraghen

¶ ghinghen nu ghinghen in beten

Δd luyden brand nu mit vogen

† si coelen dat

in die veldt sijn si veldt onghen
veldt onghen veldt onghen

¶ luyden

† veldt

¶
neven veridenen haddin sijn veldt
ghiden veldt veldt mit veldt

Ghelike datmen dzuuet vee.

Men dzeesse in cloestere ende in kerken.

Wilbi verstaen so moghedi merken/

Voemen weet hoe veelre was/

Die rechte waerheit das/

Dat men se riep al te samen/

Ende dede bescreuen al haer namen/

Ende ghincse desen haerentare.

Daer so mochtmen hozen tware.

Want dat wistie emmer wale/

Men lebender wt bi ghetale/

Vter minder bzoeder poerte/

E E E J J. C. sonder a dozte/

Datter gheschoort was vten b scrichte/

Daerte knechten ende elene wichte/

Vter kerken wie soeg wondert/

Worzen ghelenuert vijftien hondert.

Behaluen wiue ende c garfone.

Dus weet ic in desen doene/

Datter bleef behouen wale/

Vijf duisent tenen male/

Behaluen die daer ontginghen/

Ende ontgaen waren doe sise vinghen.

Dit was in die selue weke/

Dat dit ghesiede daer ic of spreke/

Dat die Graue hadde den streyt.

Recht op die selue tijt/

Dat die streyt ghewonnen was/

Worzen ts Grauen viande das

Te rade dat si openbare

Seiden dat verwonnen ware/

Ende die van Hollandt waren doet.

In Middelburch seidenen al bloet/

Dat al doer waer gheslaghen/

Ende enen man niet ontozaghen.

Wie so had Hollants herte/

Die doechde grote sinerte/

Die theerte bzoerch van den d liebaert/

Hi dzuubelde ende spzanc opwaert/

Dan bliscpen ende sanc.

Na middaghe dat was niet lanc/

So quam mare die beter was.

Te dar mi wel vermeten das/

Dat die te bozen ghinghen screepen/

Dat si doe begonnen piepen/

Ende die te bozen songhen hoghe/

Screepen dat hem die crane was in doge.

Dus wast verheert in coytter vze.

Dits der warelt auenture.

Die deerste yemare aldus bzochten/

Te weet wel dat si anders dochten/

Ende dochten al si bzochten/

Ende ginghen blien al dat si mochten.

Si hadde die Vlaminge bzocht in tstreet/

Mer selue bleuen si niet int per.

Wouden die Vlaminghe dat verstaen/

Si hebent meer dan eens ghedaen.

Hets wel te stede also helpe mi God.

Si mogher mede houden spot.

Si hebbense bzocht in desen strecke/

Als die voghel bi den becke/

Daer si mosten vanghen bliuen.

Dandze mochten metten wiuen/

Merren kinderen ende metten nichten/

Dat goet besitten sonder vichten.

Te wilde dat elken dus verghinghe/

Die besghelouet sulker dinghe/

Diemen hem seghet dan hi siet.

Al ist dan dat hem misstiet/

Dat soud ic claghen harde spade:

Want het is wel te stede.

Mer wouden si volghen Goeden rade/

Si souden pensen om oude dade/

Ende souden vten lande daen/

Die hem so s dopperlike ontfloen/

Ende diese bzochte inder noet/

Of binnen lants slaen te doet.

Want men mach wel dat verstaen/

Dat si hem meer hebben nufdaen/

Dan die Graue opt ghebete/

Al was hem houden ghenen vze.

Dits der dwaeler Vlaminghen zede/

Want si ne houden ghene stede.

Men soudse met laghen daer toe dzuuen/

Daermen se alle soude ontluien.

Alst aldus was volgaen/

En ment in Middelburch heuet verstaen/

Ghinghen si vanghen ende iaghen/

Hierom ne dozbi niet vzaghen.

Hadden sht gheweten te pmetude/

Daer maerte hem sulst harde blide/

Hi soude anders hebben ghesonghen/

Eer hi van daer ware ontfpounghen.

Doe wert daer een groet ghelut.

Ghemene volc liep al wt/

Manne/wiue ende kinder/

Beide mere ende minder/

Ende ghinghen toe met groten dacht/

Ende bzoeghen den steen vter grachte/

Ghemillichlike ende blide.

Die ionghe Graue sende tien tide/

Sine vrienden in die poort/

Die doz hem alsmen dat hoert/

Hadden tiant gherumet mede.

Doe si quamen binnen der stede.

Dozt dat voic blide zere/

Ende dancrens Gode onsen here.

Die deden dat hem was gheseten/

Ende ghifelden sulbi weten/

Binnen der poert dars was te doene.

Diemen kende ende wt niet so coene.

Waren dat si dozsten beiden/

Si ghinghen skappans henen weiden.

Dus sijn die sticken hier vergaen.

Ende die Graue quam zaen/

In die poert als hi eerst mochte.

Ende den goeden lude dochte

Dat si hadde Gode bi den voete/

Daer si quamen hem te ghemoete/

Ende elc hem te stride diende.

Oec waren si blide om hare vrienden/

Die met hem weder inne quamen/

Ende met hem ghevaren waren tsamen/

Of ghevolghet waren daer minne.

In Zelant waren si binne/

Die hem goet ende ere toggeden/

Sonder die ghene die doggeden/

Datmen hare huse bzae/

Oste barden ende al ontfac.

Die menichte was niet groet/

Die den zwaren wederstoet

Wederstonden in Zerieze/

Ende metten Graue (wat mildijs mee)

Op Goude bochten al den nacht/

Ende in Middelburch hinder gracht/

Dat si die pozt op soude gheben/

Al wast dat sire binnen bleuen.

Dus verstaet in desen/

Alse die Graue had ghewesen

In Middelburch viertien nachte/

M iij

Dochte

g Schande
like dooz
heen bluch
seben.

So gingen si
weder an
Ionkheer
Villens
side.

b Stede

a Boete/
schepes.

b Schipste.

c Dienst/
knappen/of
kinderen.

Hoe veel si
oen luttel
ijst met
leugeni.
diaghe op
gehouden
vansen.

d Wa
Blacmich
gesinnede.

Va die met
leugenen de
Vlamingen
int Landt
brachten.
e Ant an
der woer
ten.

f Het is wel
beset.

a Dat het
geraden
ware lang
daer te bli-
uen.
En maskten
hun vechten
sterker dan
die voorhe-
uaren.

Dochte hem dat die grachte
Of die veste pet was so goet/
a Datter goet nieren doet/
Ende voer weder te Zerieze.
Die van Middelburch deden niet mee
Dan setten toe al dat si mochten/
Ende droeghen ende wrochten/
Ende deden toe al sulke pine/
Datter vesten was in seine/
Ende verbeterden dat also/
Dat zys ne achten niet een stro/
Al quame van volke een wederstoet.
Ic wane noyt man also groet/
Dere so siere toe sach bzinghen/
Die van also elenen dinghen/
Waren voersien doe sijt bestonden.
Want si gheweten niet en couden/
Daer si nemen soude stene/
Sonder dat die Graue allene
Hem die steenhuse beual te vellen/
Die stonden int lant hoed ic tellen/
Bede zuntwaert ende noert/
Ende voerdense al in die poert.
Ende ghinghen maken doe met crachte/
Ende so delien hare grachte/
Datmen se qualike meer mach dwingen.
Daer si dozsien van anderen dinghen
Dat hem bedarf/ende oec mede
Dat isole al goet ware binde stede.
So ne dozsien si hem niet ontsien.
Mer hebben si binnen desen of dien/
Die woude verlueren in die noet/
Al ware die gracht noch also groet/
Ende oec die werben also diep/
Ende een muur daer omme liep/
Twee roeden die en twee roeden hoech/
So ist al dat niet en doecht.
b Die trouwe lieben ende oec die goede/
Dat is vander stat die hoede:
c Op dat si hebben wat verteren/
Ende waer mede si moghen weren.
Anders ist al pine verlozen/
Ende vele arggher dan te bozen.
Oec was mi ghemaket cont/
Dat daer te bozen op ene stont
Die Graue Willem gaderen soude
Sijn volc daer hi mede op Goude/
Sider vacht/alst was in seine/
Dat heer Jan ende die sine/
Dan kinesse pinde metter stat/
Of hy mochte benemen dat.
Ic verstant al ouer waer/
Datter met hem waren daer/
Tsheren sone van Kemstelle/
Ende Aert van Wenscop syn gheselle/
Herman van Woerde hadde daer gesyn.
Oec seide mi die seggher mi/
Dat vander Leide myn here Jan/
Ende daer toe menich ander man/
Die ic ghenomen niet en can/
(Al noem icker niet wat leiter ant)
Die met hem waren in die stat/
Ende die hem alle pinde dat/
Te benemen had si ghemoghen/
Dat die Graue niet waer ghetoghen
Om tontsetten Zerieze.
Doet was ghesiet (wat wilhys mee?)
Ende heer Jan dat vernam/
Dat hem doe niet welen bequam/
Dan hi ozlof bin der stede/

b Indien si
van syse/en
geweer etc.
Op dees
selfde tijde
verdrank
Heer Jan
van Rinsse
c Drecht.

Hi ende sine ghesellen mede/
Ende runde die stat met haesten groet/
Ende ont faghen mere noet.
Ende quamen daer si fouden
Ouer baren met eere scouden/
Ende hadden die paerden boze ghesent.
Twee ionghelinghe woender ontrent/
houesch/ coene ende van groten magen.
Als si dat hoerden ende saghen/
Dat sire cinner fouden a liden/
Ghinghen si vaste ane hem riden/
(Dit was recht an den auont/)
Ende drcuense ter seluer stont/
In die scoude al te hant/
So dat si sittende bleef opt lant.
Doe fouden si lopen ant ander ende/
Des hem gheuel grote scende.
So dat die scoude bleef verfonken/
Ende si wel na alle verzonken.
Daer bleef Jan ende Aernoud/
Die here vader Leide al was hi scoud/
Syraic al willens ouer boert.
Est waer als ic heb ghehoert.
Dus verdranker daer meer da hondert/
Der meester viande/wie soes wouder/
Die die Graue hadde ouer een.
Mi dinct dat miracle seene.
Dat dede God doz sine ghenade/
Dat ts Grauen viande so grote scade
Ontfinghen in so coeten tiden/
Sinen lande an beide siden/
Dene op Goude/bander op Lecke.
Hierom ist dat ic vertrecke.
Dicwile heeft men ghesien/
Dat God een dinc laet ghesien/
Dat een lant heuet plaghe groet/
Ende men vele lieden slaet doet.
Mer als een man wil te verre/
Dach hys lichte wel moghen erre.
Want onmate stont noyt langhe.
Die Graue moste by bedwanghe
Zelant ruymen door die noet.
Sine plaetse was niet so groet/
Die hi in Zelant doe beuilt/
Hi moste die selue met ghewelt/
Houden doe wast lief of leet.
Heren Ghyen was so heet/
Dat hem Hollant ende Zelant bede/
Te nauwe waren t sinen wede.
Dat Bisdom van Drecht/
Woude hire oec toe hebben recht/
Daer syn nebe Bisscop was.
Oec hoerd ic ghewaghen das/
Dat hi den Bisscop die hi gheuaen
Hadde/soude doet doen slaen
Sins oems zone van Drecht:
Ende men daer ouer recht/
Sinen nebe hadde vercozen
Willem van Gulike als wi hozen/
Die wert verslegghen op enen dach.
Dat seide mi een die dat sach.
Datmen syn houet op enen stachte
Doz den Coninc van Brankere brachte.
Dat was waer sekerlike.
Ende het gheuel al in ene weke
Inden oerte telker tijt.
Tmanendaghes began die strejt/
Op Goude als ghescreuen es.
Des Sondaghes auonts hys ghewes/
Verdrane heer Jan als is dozscreuen/
Ende

a Ouerba-
sen.

Ende Wil-
lem van
Gulike die
Guide van
Vlaenderen
Bisdom
vullde ge-
uen vverde
verslagen.

b Tegens.

Donchida
Innet

96thlyt

1-215

1-215

1-215
1-215

1-215

1-215

falso

fghwz

fghwz

fghwz

fghwz

⁵
und in dem Goddenontack nach 5. 10.

fghwz

Vyly in
Godes gena-
de ogen-
schynlik
blysk.

a Coe-
huyt.

Grac Ian
een Gods-
vreesende,
milden
goederter
Heer van
recht be-
schuldicht
dat hi geen
recht en
dede,

Ende die ghene die met hem bliuen.
Des naesten maendaghes daer naer/
Dacht die Coninc weet voerwaer/
Jeghen die Vlamingen hoer ic gewagen
Daer Willem van Gulike wert verlagē.
God die doet dox sine ghenaden/
Dat bliuet mitter minster scade/
Dat moghed merken wel in desen.
Hadt op Goude so ghewesen/
Dat heer Ghye daer hadt ghehat
Den zeghe daer en waers dan plat
Ontgaen cleen no groet/
Si hadden al gheslegghen doet.
Want het wasser onsiene/
Enen van hondert tontsiene.
Daer was immer gheen a toe tiden/
Want het was in allen ziden
Want sonder Ericzee/
Ende namelike Holland ende npe vree/
Ende dat daer toe behoert.
Dus waft bitter poert/
Gheen verlaet om ontgaen.
Men hadde nyment ghebane.
Mer doe si veruonnen waren/
Spaerdenen diemen mochte sparen.
Hadt op Goude verlozen bleuen/
Sone hadde nyment behouden cleuen
In Ericzee groet no cleue/
Men hadt verslegghen al ghemene/
Ende die heer Ghye wt Holland dzeuen
Hadden niet behouden cleuen.
Dorrecht welfende leyden mede/
Dlaerdinghe/ Sciedam/ ende elke stede/
Die den Vlaminghen deden scade/
Dat sife iaggheden vten lande/
Souden des selfs hebben ghezonken.
Waren die ghene verfonken/
In die Lerke bleuen te liue/
So hadden tiant in groten kiue
Ghehouden al haer leuen daghe.
Som haer goet hebben die maghe/
Die den Graue minnen zere/
Ende doen hem weerdicheit ende ere/
Hadde Willem van Gulike verlagghen
Den Coninc dat mochtmen clagghen
Al die wareit dure en ture/
Dat had ghesyn swaer auenture/
Ende had gheueft die mere scade.
Daerom heeft doer sine ghenade/
God ghedaen op dese tyt/
Des moeti sijn gheberdyt.
Wat holpe dat ic seide mee/
Heer Willem was in Ericzee/
Doe hem daer quam niemare/
Dat sijn vader bleuen ware
In Henegouwen/ende ware doet.
Des had hi rouwe groet/
Daer hi recht scout hadde an.
Want hi verloes daer eenen man/
Die langhe goet man had ghewesen/
Ende ghetrouwe. icht hoerde van desen/
Dat hi was godlic in die kerke/
Ende minde goede ghewerke/
Ende dat hi Gode ontfach wel seve.
Si hem ne waren nemmer mere
Dine ghesiet dan al goet.
Hi hadde gheset sinen moet/
Gode te dienen alst was tyt.
Ic seg dat hi was verblijt/
Alsinen soude eten gaen/

Ende hi die taffe gherecht sach staen/
Ende hi ghereet wiste ghenoech/
Dat hem dan sijn herte loech/
Als hi goede liede bi hem sach.
Dit gheueil hem al den dach.
In allen doene danti Gode.
Parlement so hoerdi node/
Daer hys hebben mochte verdrach.
Lienet haddi al den dach
Merken valken omme te gane/
Dan hi te pleite hadde te stane/
Haddys mogghen wesen gulte.
Nochtan ist in veruote/
Op ghesegghet te menigher stede/
Te scampe ende te leliche/
Ende sulc heuet geropen seze/
Die diwel soude desen here
Dienen ofte mogghen minnen.
Dine connen van hem niet gheminnen/
Domesse noch recht in ware saken.
Ic seg v in waren spraken/
Dat sulc hierom maect ghesal/
Haddi mogghen hebben al
Da sine verdiende recht domesse/
Mer had hem gheueft een sware lesse/
Die nochtan riep alre meest/
Ende dzeuer omme grote feest/
Die nochtan te rechte mochte
Den Heere pzen die was sochte/
Wanten sijn voerdeel ane lach/
Nochtan sachment al den dach.
Die baeluwe vanden lande/
Vede den Graue dese scade.
Elc troude onbesouden bliuen/
Hadden si willen bedziuen
Als si schuldich waren te doene/
Sine hadden niet sijn so coene
Datmen den Graue hadde besouden/
Hadden si trecht willen houden/
Also alst hem beuolen was/
Die here hads hem wel ghevolget dat.
Mer daer ne wasser immer gheen/
Die so gewillich in dienste seene/
Die eenige saken wilde enden/
Die Graue en moeste hem senden
Open bziue/ende hem dat heten.
Nu en can ic niet gheweten
Daeromme die here sette dan/
Te baeluwe eenen man
Die niet wil rechten int ghemene/
Ouer groet als ouer elene/
Ende ouer den riken als ouer den arme/
Dine laet die lude lopen karmen
Da den here waer dat hi es.
Nochte de here des zyt gewes/
Selug berechten die lieden wale/
Sone doxsi te ghenen male/
Baeluwe setten tenigher stede/
Of den lieden bevelen mede.
Die here behoest oec enighe raste.
Die menscheit is niet so vasse/
Dat si ghebuerich mogge wesen.
Dus heb ic verstaen in desen/
Dat dese Graue was besouden/
Vanden ionghen ende vanden ouden/
Dat hi der sticken niet en bede.
Hi begheerde altoes den vrede
Ende paps haddi gheerne ghesien/
Hadde hem dat mogghen ghesien.
Ende die baeluwe hadden berecht/

b Derchyl
om tische

Vyl sine
rechtinden
daer de moe-
ste schuld
soe hadden.

c Wist.
"
"

Ende

Fol. 97. Jan de J. J. de 18. Grave.

Ende benomen alle gheuecht/
Alsinen pleghet in allen lande/
Sone haddenmen ghene stonde
Vem after lande dus ghesproken.
Hi liet nochtan al onghewozen/
Want hi verdoech al in oetmoede/
Ende bevalt Gode den goede.
Want hi hoerpte dat elc soude
Selue bekenmen sine stonde/
Ende dat in doechden heren.
Echt was die zede des Heren/
Datmen niet mochte ghenen stonde
Enen man/des hi woude

^aHet en was
re betwelen.
^bDa mijn
duncken.
Ghelouen/^a en ware gheproeft.
^b Si mire wet des behoest/
Nu te houe in elke stat:
„ So menich quaet spreker segghet dat/
„ Ende byngghet voert te menigher stonde/
„ Ende arghert sulken metten monde/
„ Ende spreket lachter ende quaet/
„ Die hi met al sire daet/
„ Niet ghebeterde van enen hare.
„ Al quaemt also inden iare
„ Dat hine verheffen woude weder/
„ Dien ghene dien hi so neder
„ Met enen woerde hadde ghebaen/
„ Hine wiste hoe bestaen/
„ Ende hoe ghebeten sine noet/
„ Die hi hem dede also groet.

^aAl hoe veel
hi iegen
enige veel
straffer
hadde moge
voesen,
^bArglistich.
Dese Here minde altoes spel/
Hine was ^b naradich no fel/
Noch behendich in enighen quade:
Mer hi was vzoet in allen rade/
Oetmoedich ende goedertieren/
Ende ontfarmich van manieren.
Hem ontfarmde der armer zere.
Ic dact wel segghen had dese Here
Scarper ghewest dan hi was/
Sule onderwant hem das/
Hine hadde niet ghewest so coene/
Dat hijt hadde bestaen te doene.
Haddi gherecht met scarpheden/
Hi ende die sine hebben leden/
Des hadde ghebaen ghenen noet.
Had hire ^a E. gheslegghen doet/
Hi hadder ^a M. mede behouden.
Dit quam al van dien seouden/
Dat hi Gode ontfach so zere.
In enighen doen/in enighen here/
Hadde hi met wille verdaen
Enen man. ende sonder waen
Gheloesde hem pement enighe dinc/
Doe na dat hem oec ghinc/
Hi waende dat also ware.
Dat steen wel al openbare/
Doe die van Barsele waren ghebaen
In Hollant/ dat hise liet gaen
Op haer belof ende op haer eede.
Si deden hem sint leede:
Alst openbaer is anseine:
Die wile hi leude ende die sine/
Wel dat hebben onderbonden/
Dat si bi na tot enen stonden/
Hadden verdoenen sijn gheslachte/
Bede met rade ende met crachte/
Ende hi wel na hadde verlozen/
Dat hi gheloesde dat hem gheswozen
Was/ als hi te rechte soude.
Nochtan gaf men hem die seoude
Dat hi sel ware ende hoeg.

Willem de J. J. de 19. Grave.

Die kennets niet altoes/
Die sulke dinc van hem seide.
Du is hi in die Gode geleide/
God hi moes der zielen pleghen/
Des hi begaerde in allen weghen.

Dese Here en leefde niet langhe/
Da dien dat sijn sone stranghe
Den wijch op Gonde vacht met eren/
Iegghen die Vlaemsche wijde Heren/
Ende hise verwan al sonder lette/
Ende hi Seriezont sette.

Dit wisti al boz sine doet/
Dat was hem die blischap groet/
Dat hem God der eren ionde/
Dat hi noch op ene stonde
Boz sine daet was ghetroeft/
Ende sine vzienden waren verlost.

Want haddi gescozen ere/
Men soude segghen dat hi van fere
Ende van rouwe ware bleuen/
Ende so den gheest opghegheuen.
Der quaet sprekers is so vele/
Die altoes wt hare kele

Laten eer gaen quaet dan goet.
Die dag pleghet hi misdoet/
Dat hijt al in quade keert.
Ghodsat heb hi diet hem leert.
Hi versiet als ic versta/
Harde coytelic daer na/
Da den stride als is bescreuen/
Ende heuet den gheest op ghegeuen/
Eaterdaghes alst wesen moste/
Da onser vzoeken daghe inden oeste.
Ende wert begrauen met groter eren.
In den seuen iare ons Heren/
Alst bescreuen is vanden stride/
Dies sine vziende waren blide.

Willem de J. J. de 19. Grave.

Al was die Grave Willem dzacue/
Hi moste sien om sine behocue/
Op hem was nu comen slant/
Ende voer doe al te hant/
Ende dede hem hulden ende zweren/
Dies ne wildi niet ontberen.

Ende der mannen en bleef ne gheen/
Sine ontfingghen alle haer leen/
Als van haren rechten Here.
Si mochtent doen met groten eren.
Als hi in Zeclant hadde ghedaen
Wanscap/ ende hulde ontfacen/
Pindi hem hoe hijt besette/
Ende voer in Hollant sonder lette/
Al te Doordrecht in die poert/
Ende ontboet rechte voert/
Om die lieden dat si quamen/
Ende si voer tgoede namen.

Ende sine ontfingghen ^d ouer Here.
Si darent gaerne (wildys nre?)
Ende zwoeren hem daer houde/
Die pozter sione ende oude/
Ende lantliede al ghemene/
Beide groet ende elene.

Tot Sciedam voer hi van daer/
Ende omboet dat s waer/
Die liede vander iegghenode/
Die vozen hem waren niet node/
Ende zwoeren hem hulde mede/
Al die liede daer ter stede.

Sterf over
nich na de
blide. mar
van sijn
soon.

Godes ha
te cooyle

Willem
voert de
19. Grave
van Hol
lant.

d Doer.

Oec

Toady - 100

3200 was 500

1000

†ghwede

†hieu shen

†luiden

†ghingon

†dat d'andere

†machten

†hoghe

†soud

Oec ne wasser ne gheen/
Sine ontfinghen alle haer leen/
Die daer woonden inden lande/
Ende setten hem in Grauen hande/
Want hi mer rechte haer Here was.
Doe wort hi te rade dat/
Dat hi te Delf voer in die poert:
Te Lepden/te Haerlem/also voert.
Ende voer t'Almaer in Dieflant/
Ende ontboet al te hant/
Die Diefen dat si tot hem quamen.
Of dat si tot hem senden bi nameu/
Dien si betrouwen sonderlinghe/
Van wien dat hi hulpe ontfinghe/
Doer hem allen daer ter stede/
Ende voer hem mochte zweren mede.
Die Diefen stonden t'sinen ghebode/
Ende dankets onsen Heere Gode.

Hi beset
zeelandt,

Dus dedt an dese vaert/
Ende voer weder t'Zelant waert/
Ende besette daer zinn lant.
Doe quam die boot seap te hant/
Dat hi doz Zabant mochte varen/
Ende hi quame sonder sparen/
In Henegouwen sonder respijt.
Want men soude op die tijt/
Dat segghen vren vanden dinghen/
Luschen van Dancherike die Coninge/
Ende sine partie aen bene zide/
Ende die van Vlaendren ten seluen tide/
Ende Heer Ghys ende die zine.
So mocht metter seluer pine/
Heer Karels dochter van Dancherike/
Te wiue trouwen eerlike/
Die hem ghesekert was te voren/
Bi t'vaders tiden alse wijs hozen.
Teersten dat die boot seap quam/
Ende hijt waerliken vernam/
Zeset hi lant van Zelandt wale/
Ende repden ten seluen male/
Doe hi in Hollandt comen mochte.
Des had hi pinen cer hijt volbrochte/
Vanden pfe dat was starc.
Wien hadde niet comen ouer/
Vanden enen an tander oeter.
Dit gheuel te menigher stonde/
Dat hi gheuen niet en conde/
Vanden pfe dat was so groet.
Dat hi merde dede hem die naet.
So wat hi ter Zee waert sochte/
Dat was dat hem niet en dochte/
Dine waert met lede sonder seade.
Ten lesten wert hi te rade/
Dat hi boden sende zaen/
Ende dede Godebaerde verstaen
Van Berghe den Drossate/
Dat hi enmer niet en late/
Dine onbiede hem metter vaert/
Of hi quame dar waert/
Dat hinc dan mochte geleiden/
Cote Zeda ouer die heide/
Die Hertoghe had hem ghegheuen
Gheleide/ende oec dat bescreuen:
Ende dat hi ontbode wat hi doen woude
Want hi daer naer werken zoude.
Godebaert ontboet hem weder a saen/
Dat hi woude dat ware ghedaen:
Der ballinge en waer gheen so coene/
Dat hi hem pet dooste beken te doene.

En koemt
door Bra-
bants in
Hollant om
t'selue me-
de te doen.

a Terstont.

Of ten minsten vanden sinen:
Hi zoude ghetrouwelic pinen/
Ende zekerlike gheleiden/
Met hem riden ouer die heiden/
Ende doen dat hem is bequame:
Ende hi daer stontelike quame/
Dine dooste niet ontsien.
Godebaert antwoert metten:
Ware die ballinghe een so coene/
Die hem pinde te misdoene
Den Graue/of pement van den sinen/
Hi sout hem doen anseinen/
Ende nemen lijf ende goet.
Metten die Graue reden doet
Sine vaert/(wat wilbys mee)
Ende poede van Zericzee/
Ende voer te Zandenhamme ouer/
In Noertbeuelant an den ouer/
Ende ghinc te Cats rechte voert/
Ende scepte (heb ic ghehoert)/
In Zuurbiet hi ende sine man/
Ende voeren te Wycheblijet an.
Ende vaert voer hi te Kiemerwaale/
Ende quam daer ten auontmale/
Den nacht doze ende den dach/
Die grote vastelaout b lach/
Bleef hi daer/ende den nacht daer na.
Sanderdaghes (als iouersa)/
Heide hi hem toe ende voer bi tide
Ouer an die ander zide.
Sine paerden waren ghereet/
Doe hi doze die pozte leet/
Cote Berghe sonder houden.
Die ghene die met hem varen souden/
Warent ghereit ende voeren mede/
Twee misen buten der stede.
Doe reet hi voert ouer der heide/
Een deel met sijn selfs gheleide.
Die Here van Zeda hilt hem bi/
Ende deden al dat hi
Doen mochte te waerdicheden/
Ende wilde doer sijn lant gheleden.
Ende sine helpe wies hem an/
Hem quamen doe sijn selues man/
Op der heide hem te jeghen/
Ende deden alse goede siede plegghen.
Dus reet hi voer t'Scherdenberghe/
Ende nam daer ruste ende herberghe/
Daer bleef hi ene cozte stonde/
Ende beset als hi best conde/
Sine lieden ende sijn lant.
Ende voer voert al te hant
In Henegouwen doz Zabant/
Daer hi blide lieden vant/
Diene wel ontfinghen/als wi hozen.
Nu was hem aldaer te voren
Een kint gesekert van hoge geslachte.
Haer vader was van groten machte/
Daer toe weldich ende riske
Eronnir broeder van Dancherike/
Heer Karel was hi gheuant/
Als ic te voren seide te hant.
Die Graue hadde hem vernieten/
Dat hi woude/suldi weten/
Die ionghe bliut hebben te wiue/
Ende trouwesse te sinen liue/
Ende leider toe sijn ghehoerte/
Ende reder toe dat hi mochte.
Doet buter vassen comen was/
Doer hi ende punden dag/
D h

b Derziel.

Om in v's-
krijck Ka-
rel van
Valois doch-
ter t'eenen
vrouwe
te nemen.
c Met on-
betrouwen
beloof.

Dat

Dat hi quam op ene stont/
 In dabbie te Longhepout/
 Daer hi vant die ionghe maghet/
 Die hem harde wel behaghet.
 Daer was die bisscop van Sissoen/
 Diet harde wale conde doen/
 Die se trouwede beide te zamen/
 Dat moeste wesen in Gods namen/
 God moeste sterken als hi wel mach.
 Dit was op enen sonnendach
 Doer die opbaert ons Heren/
 Dat hi nam met groter cren/
 Sijn wijs ende beslicpe daer/

Almen screef ons Heren iaer/
 M. C C C. ende viue/
 Orane Willem in ionghen liue/
 En keerde weder ende omboet te hande/
 Te Holland waert t sinen lande.
 Daer mens was blide zere/
 Ende danctens Gode onsen Here.
 Nu so stont hem harde ziene/
 Eer hi der iaren ueghentiene
 Hadde/haddi leden al/
 Alst is bescreuen groet ende final/
 Ende doerwaden met ghenende.
 Hier make ic myns dichtens ende.

Maer 19.
 Iaren out
 synde.
 a kloech
 moedelijc
 torgefaen.

Het Eynde deses kronijks.

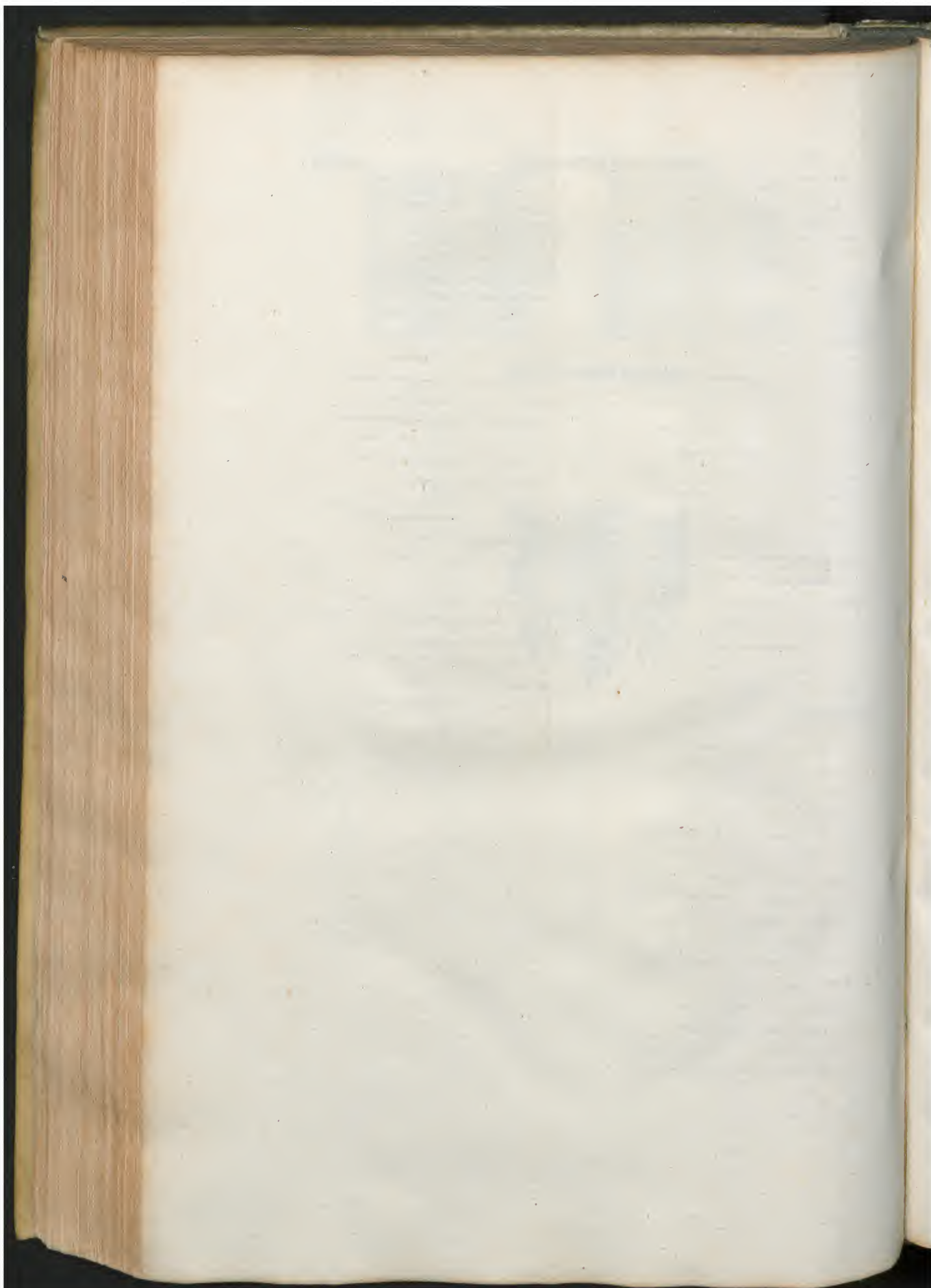

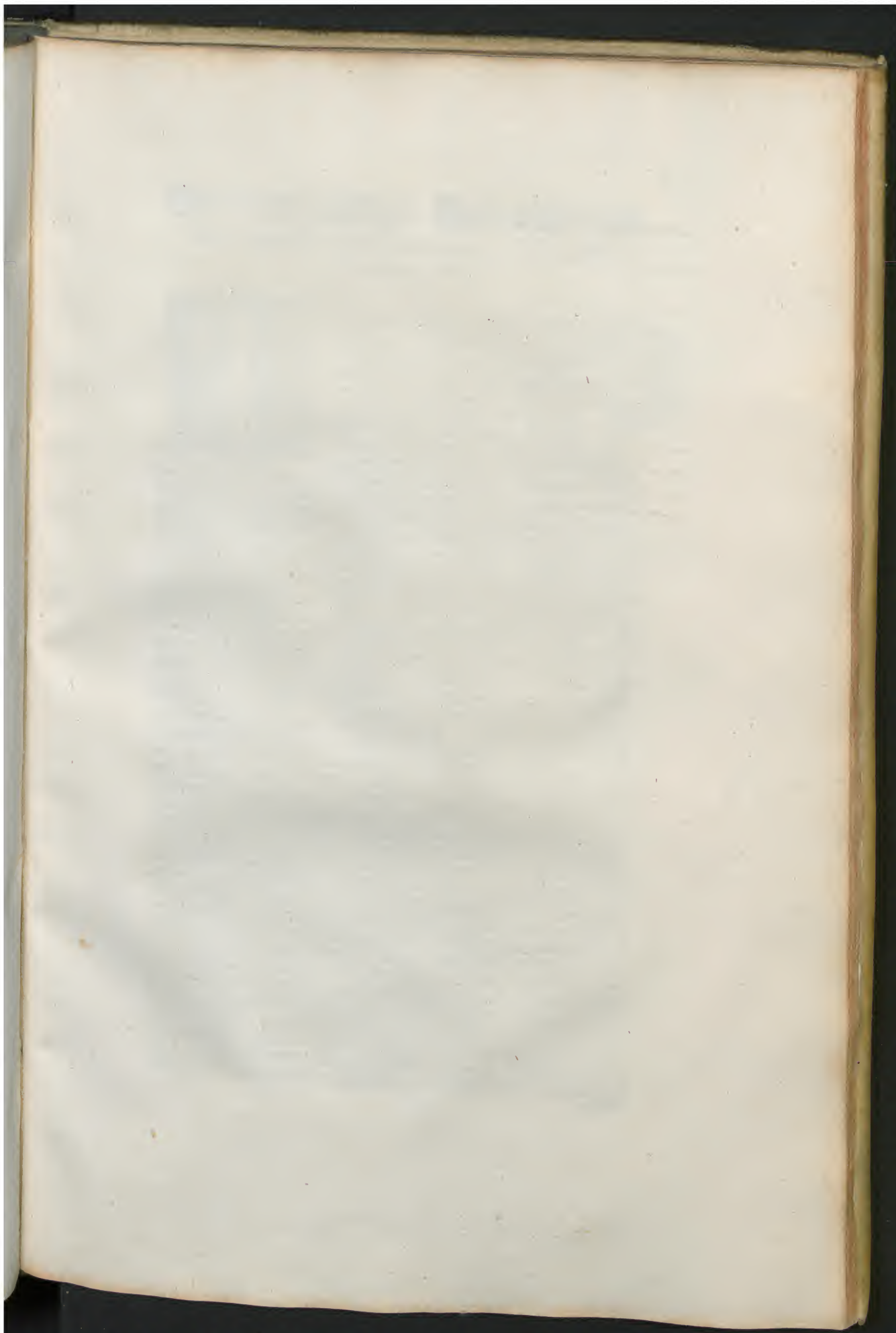
Een waer

[illegible]

god ghiet dat sijn herten in
 u nocht niet in dat herten
 dat nadet in dat comt dat boren
 dat in ghelike herten lo-
 dat om u mariken hert
 edelheit in dat gravt mint
 dat nocht in dat d'it bord off
 dat in ghelike boren edelheit
 dat in god dat hi in dat
 sijn arm dat in dat in dat
 dat herten van dat in dat
 herten floort in dat in dat
 dat in dat in dat in dat
 nocht an dat nocht niet in dat
 in dat in dat in dat in dat
 nocht an dat in dat in dat
 nocht in dat in dat in dat
 in dat in dat in dat in dat
 god dat in dat in dat in dat
 in dat in dat in dat in dat
 van palanten in dat in dat
 in dat in dat in dat in dat
 in dat in dat in dat in dat
 dat in dat in dat in dat
 dat in dat in dat in dat
 god ons herten in dat in dat
 in dat in dat in dat in dat
 in dat in dat in dat in dat
 in dat in dat in dat in dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
392 A 10

Fol. 1a

Een waerachtige Deductie van

de ghelegentheyt vande saecke van Graef Floris, ende
Gerrit van Velsen.

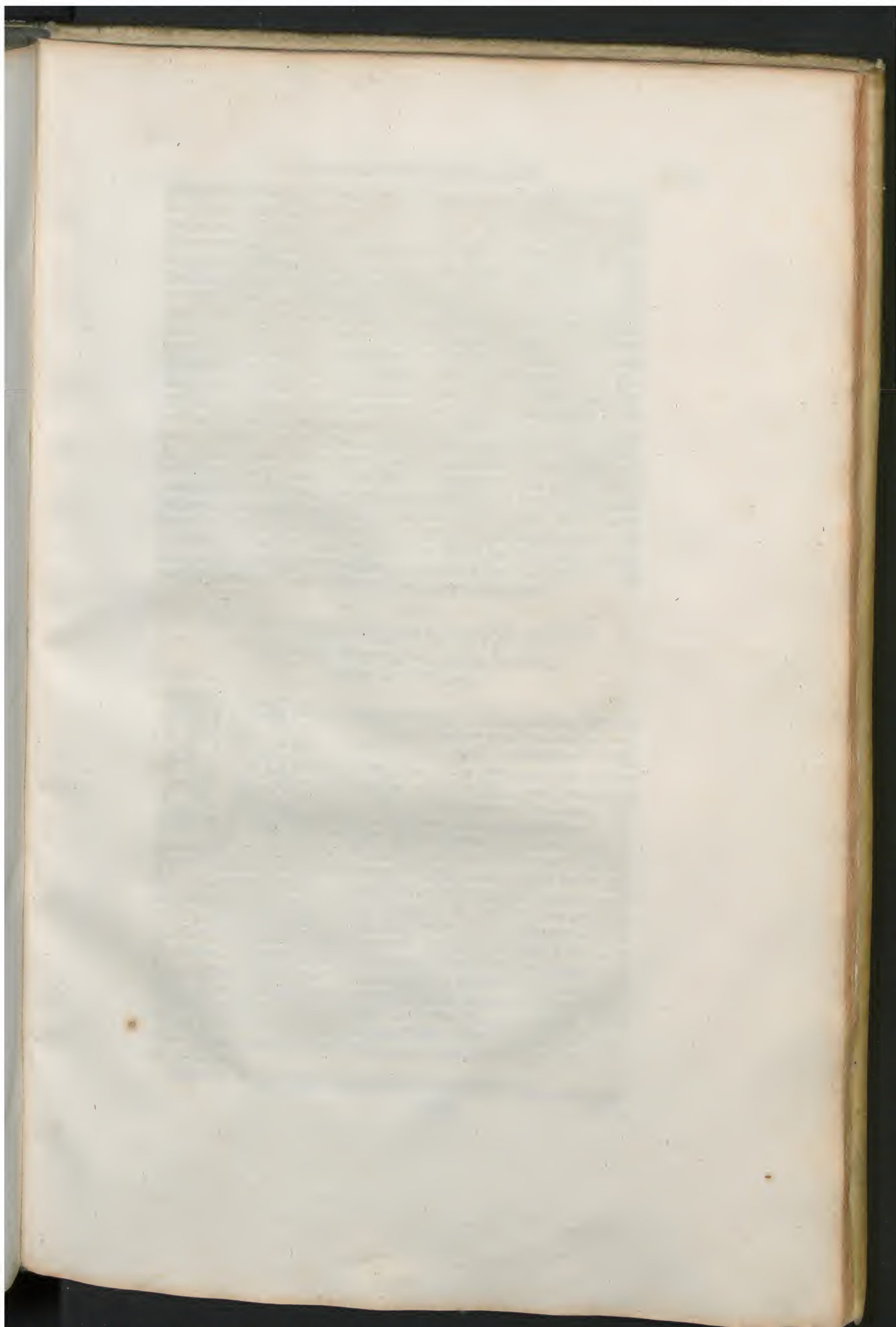

I S waerachtich / alsoo inden Jare
M. CC. LXXIV. groote questien ende gheschillen
ontstaen waren inden Strichte van Vtrecht/
overtuider de flappe regeringhe Heeren lans
van Nassouwe, ghecoozen / maer noch niet ghe-
confermeerde Bisschop van Vtrecht / ende
insonderheyt / overtuider de voorsz Biss-
chop hem onderstonde / te aliieneren veel ver-
scheyden goederen vande Ecclesie / ende Lande
van Vtrecht: Ende namentlijcken / overtuider de selve Bisschop hem ver-
bozert hadde te vercoopen aen den Heere van Amstel dat Slot van Vre-
delant / ende andere Sloten ende Herrlichkeiten: So hadden de Schout/
Schepenen ende Raedt des Stadts van Vtrecht / met veel vande Rid-
derschappe / ende Geestelijckheits des Strichts / haren toeblycht ghenom-
men aen Graef Floris de vijfde van dier name / Grave van Holland / ende
Heere van Vrieslandt / ende hebben metten selven Grave op S. Jacobs
abont des voorsz schreuen Jaers M. CC. LXXIV. ghemaect secker tractaet /
inhoudende verscheyden puncten / ende om den voorsz schreue Grave noch
naerder te bewilligen ende verbinden tot hare defensie / soo zijn de selve
Schout / Schepenen / ende Raedt / by ghemeenen Rade vande ghehele
Stadt / op onser Liever Vrouwen abont translatie / inden Jare
M. CC. LXXVII. mitten voorsz Grave ober een ghedraghen / dat sy met
welbozen / luyden / Heere Steven / den Heere van Zuylen / Heere Sweder
van Zuylen / Heere Sweder van Vosingem / ende Heere Willem van
Kipswijk / hem / ende zijne kinderen machich houden souden de Stadt
van Vtrecht / naer heur macht / dewijle sy lever / ende sijnen kinderen
naer hem in te rijdene / ende wt te rijdene vryelijck / ende de heure: en
te schaden op hare vanden van buyt / so wie sy zijn: en datse binnē der
Stadt / hem behulpich souden wesen / naer haer macht met rade en dade /
ende sijne kinderen naer hem: Gheloovende hem voorts in goeder trou-
we / alst Bisschopdom ledich ende open worden soude / dat sy luyden son-
der alrehande archede mit hem blijven souden / op wien / so sy / oft sijne
kinderen vallen / ende voorsz wien sy bidden souden / ende hem dier dinc
niet af te gaen dooz geenrehande saecke: ende so wat saken sy souden be-
gripen / dat sy dat doen souden by rade / ende wille vanden voorsz schreuen
Grave / ende sijne kinderen. Waer tegens de voorsz schreuen Grave weder
gheloofte heeft met goeder trouwe / dat sy / ende sijnen kinderen / de voorsz
schreuen stede van Vtrecht / altoos voort meer naer dien dage helpen sou-
de met lijf ende met goet / op hemre eygen cost / ende met alle heure macht /
in alle saken daer sijns van doen souden hebben / binnen de voorsz Stadt /
oft daer buyten. Ende so wat saecke datter soude moghen comen / oft
gheschien / ter oorsaecke van alle t'voorgaende / dat sy / ende sijne kinde-
ren des souden blijven mitte voorsz schreuen Schout / Schepenen / ende
Rade / ende hen luyden daer wt helpen mit lijf / ende mit goet / sonder den

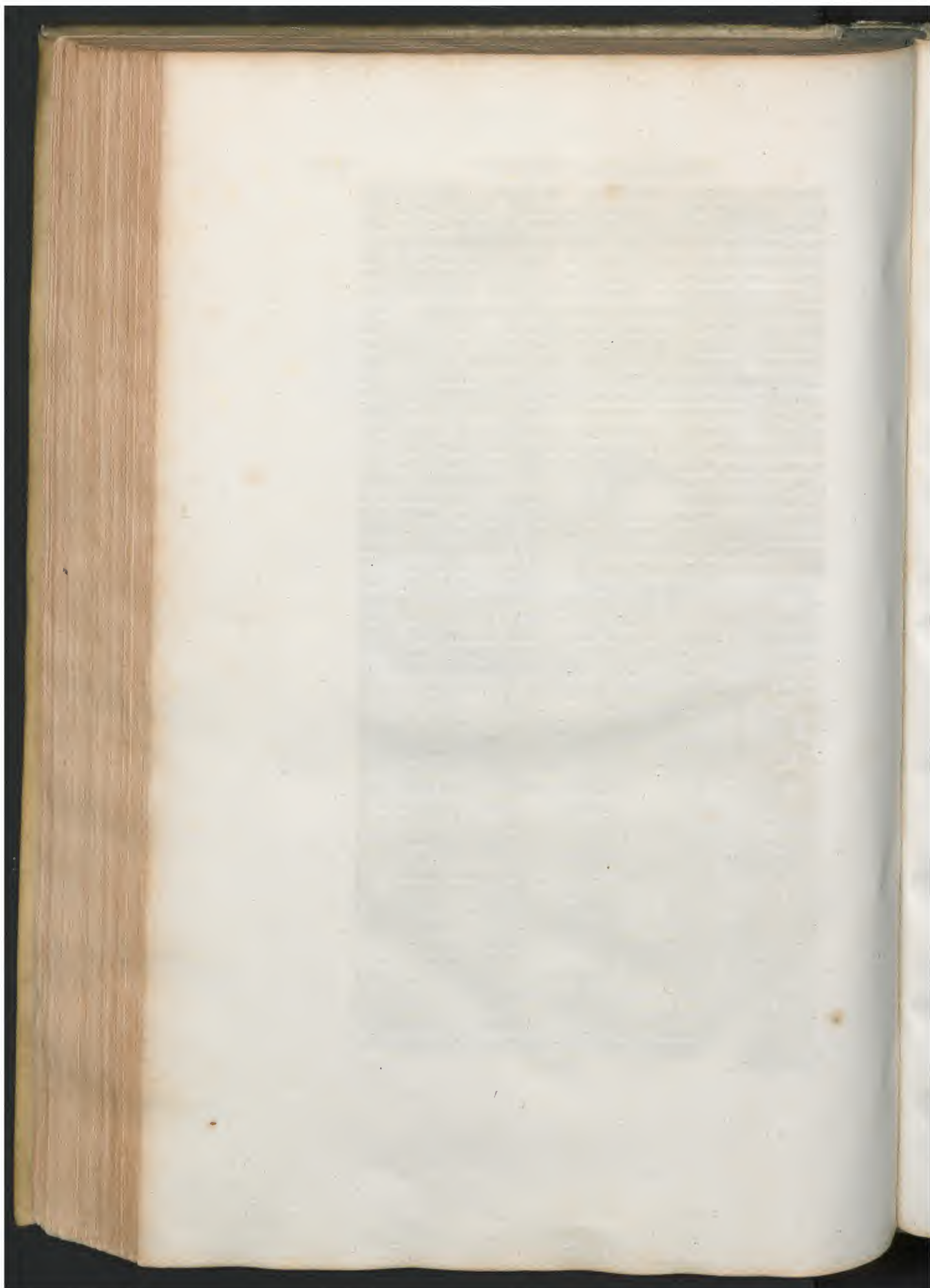
Siet het
eerste deel
vande be-
schryvinge
der Stadt
Velsen/
gebucht,
Anno. 1614.
pag. 235.
& 169.

voorsz Schout / Schepenen / ende Raden af te gaen / noch sonder
 hen luyden te soenen. Heeft voorts de voorsz Grave voor hem / ende
 sijne kinderen overghegheben dat hy alle saecken binnen de Stadt van
 Utrecht soude by zijnen Raets rade / ende by rade des voorsz
 Heer Sweders van Zuplen / Heeren Sweders van Wosingen / Hee-
 ren Gerraders van Drielen / Hermans Vern Arnielensoon / Tyel-
 mans Vrancken / Lambrechts des Drielen / ende Jacobs Heiman Ja-
 cobsz. Ende nam voorts de voorsz Grave den voorsz Schout / Sche-
 penen ende Raden / ende de ghemeene ingesetenen mit heuren lijve / ende
 mit heuren goede / op zijn gelede / ende zijn beschermennisse / ghelick sijne
 eygen poorten / ende sijn eyghe luyden van zijnen lande / etc. Blijckende
 alles by de brieven daer van zijnde in date als vooren. Waer op ghe-
 volcht is de afsettinghe des voorsz gecrozen Bisschops van Utrecht Hee-
 ren Jan van Nassouwen / ende de eectie / ende confirmatie van Heeren Jan
 van Zuyrick. Is mede ghevolcht het oorlogh teghens Heer Gysbrecht /
 ende Arnoldt van Amstel ghebroeders / mit Heer Harman van Wour-
 den / ende andere Heeren hare hulperen / ter cause vande recuperatie des
 Slotts van Bredelant / ende andere Sloten ende gealeneerde goede-
 ren. Welcke oorloghe ghedueret heeft tot dat de voorsz Heere Gysbrecht /
 ende Arnold / mitgaders Willem van Amstel / Broost van S. Jans tot
 Utrecht / inden Jare M. CC. LXXXV. ghecomen zijn in vanghemisse des
 voorsz Bisschops ende Grave / ende dat Heer Harman van Wourden /
 wt sijn heerschappije van Wourden / ende wt alle sijn goederen / ende
 voorts wt den lande verwijst is. Daer is daer naer so veel te wege ge-
 bracht by de vanden ende maghen des voorsz Heere van Amstel / ende
 Wourden / datse inden Jare M. CC. LXXXV. opten xxvii. Octobris / metten
 voorsz Bisschop ende Grave zijn versoent / op seckere voorzwaarden:
 Inhoudende onder anderen / by so verre sy luyden / ofte hare nacomeli-
 ghen deden teghens den voorsz soene / ende de Grave of zijne nacomeli-
 nghen dat gheproeben mochten mit witachtighe luyden ter goeder
 waerheyt / dat sy alle heur goet dat sy hadden binnen den Stichte van
 Utrecht / verbeurt soude hebben tegens den Grave / oft zijne nacomeli-
 lingen. Ende dat de Grave t selve goet houden soude vanden Bisschop /
 ende vanden Stichte van Utrecht te leene / midts daer af doende den
 Bisschop / en den Stichte sulcken dienst / als tē goede stonde / ende om de
 vriendschap gestade te blijve / hebben de voorsz Heere van Amstel / en-
 de Arnold sijnen broeder / mitgaders de voorsz Heere Harman van
 Wourden alle heure voorsz goederen in benoemden stucken der Grave
 van Hollandt opgedraghen / ende van hem weder ontfanghen ten rechten
 leene. Ende hebben voorts de voorsz Heere tot naerder verseckerheyt
 vande Grave / voor de onderhoudenisse vande voorsz soene ghestelt ver-
 scheyden Heeren als borgghen / die daer van gegeven hebben heuren sege-
 le / ende brieven / op welcke soene de voorsz Heere van Amstel wte vange-
 nisse ontslagghen / ende de voorsz Heere Harman van Wourden weder te
 lande / ende op zijn lant gekome zijn. Geduerende dese onderhandelinge
 vanden soene / so is voorts ghebeurt / dat tusschen den Coninck Edward
 van Engeland ter eenre / ende den voorsz Grave Jozis ter andere zijde
 gesloten is t huwelijc tusschen Joncker Johan des voorsz Grave soone /
 en Elisabeth dochter des voorsz Coninck Edwards / op sekeren condittien
 ende voorzwaarden / ende naer dat de voorsz Joncker Jan gecomen was
 tot sijn huwelijcke Jaren / heeft de voorsz Grave den selven gefonden in
 Engeland /

Engeland/al waer ooc t'huwelijck tusschen den boorz Jan ende Eliza-
beth is gesolemniseert/ ende geconsumeert. Dan daer na so is gebeurt
dat de boorz Grave aen d'een zijde settende de alliancie van huwelijck/
ende anders metten boorz Coninck van Engeland aengegaen/ ghetre-
den is in onderhandelinghe metten Coninc Philips van Francrijk/
diemen noemde de schoone/op verscheden puncten ende conditien: En-
de onder andere dat hy den boorz Coninck van Francrijk soude hel-
pen tegens den Coninc van Engeland/mits dat de Coninc van Franc-
rijk hem betalen soude vijf-en-twintich duysent ponden Tournops
gereet/ende vier duysent gelijcke ponden Jaerlijck/ te betalen sijn leven
gheduerende upten Tresoir de Louvre: Van welck tractaet / ende ver-
bant/gecomen wesende de kennisse tot den Coninck Eduard van En-
geland/ende willende hem daer over wreken vande Grave/hadde de sel-
ve Coninck doen vernemen naer den staet vande Lande/ ende wie hem
daerinne soude moghen helpen: Ende verstaen hebbende dat de boorz
Heere van Amstel / ende Heere Harman van Wourden niet wel te ver-
den waren vanden boorz soene/ die den boorz Heere van Amstel in ge-
vangnisse/ende Heere Harman upten lande ghereyft sijnde / ghemaect
hadden: Soo was de boorz Con. Eduard metten boorz twee Heeren
secretelijck geaccordeert/als datse den boorz Grave slozzen vangen/ende
in Engeland brengen souden: T welck de boorz Heeren mit heure hul-
pen pogende te weghen te brengen is onderhaent ghebeurt/dat de boorz
Grave van Gerrit van Delfen opten selde vermoort is/ etc.

Volcht een extract uyte Cronijcke gedruet
by Ian Veldenaer tot Vrecht int Jaer ons
Heeren, M. cccc. lxxx.

In desen tijden (te weten in oft omtrent den Jaer M.
cc. lxxxii.) so hadt Bisscop Iohan van Nassouwen
Eleet van Vrecht dat Slot van Dredelant verlet
aen Ghijsbrecht Heer van Amstel om een somme
van Penninghen/ ende dat Slot van Montfoerde
aen Herman Heer van Wourden: En na desen Bis-
cop Iohan van Nassouwen, soo quam een ander Bis-
cop/ende hier Bisscop Iohan van Zirick/ ende die
woude mit des Ghelechts hulpe beyde die Sloten lossen/ende boert den
Heer van Amstel ende den Heer van Wourden elck heur gelt weder/mer
spen woudens niet ontfanghen/en wouden die twee Sloten mit mach-
ten houden tegens des Bisschops danc daer die Bisschop om oerloech-
de/ende die Bisschop/ende dat Gesticht baden Greve Florens om hul-
pe ende bystant/ende Greve Florens die quam/ende belepde Dredelant:
Ende Heer Costen van Kenesse die quam daer mit die Zeelanders/ende
streeft tegens Ghijsbert van Amstel van Greve Florens wegen/ende wan-
den strijt/ende Ghijsbert wert gevanghen/ende Aernout Ghijsberts broe-
der gaf dat Slot te Dredelant op / in Greve Florens handen: Ende
Greve Florens toech voert voer Montfoerde / ende wan dat oock Her-
men van Wourden of/ ende Herman en doxt in sijn lant niet blijven en-
de toech wech.

Daer na een wijl tijts so wert een soen gededingt/ ende gemaect tusschen

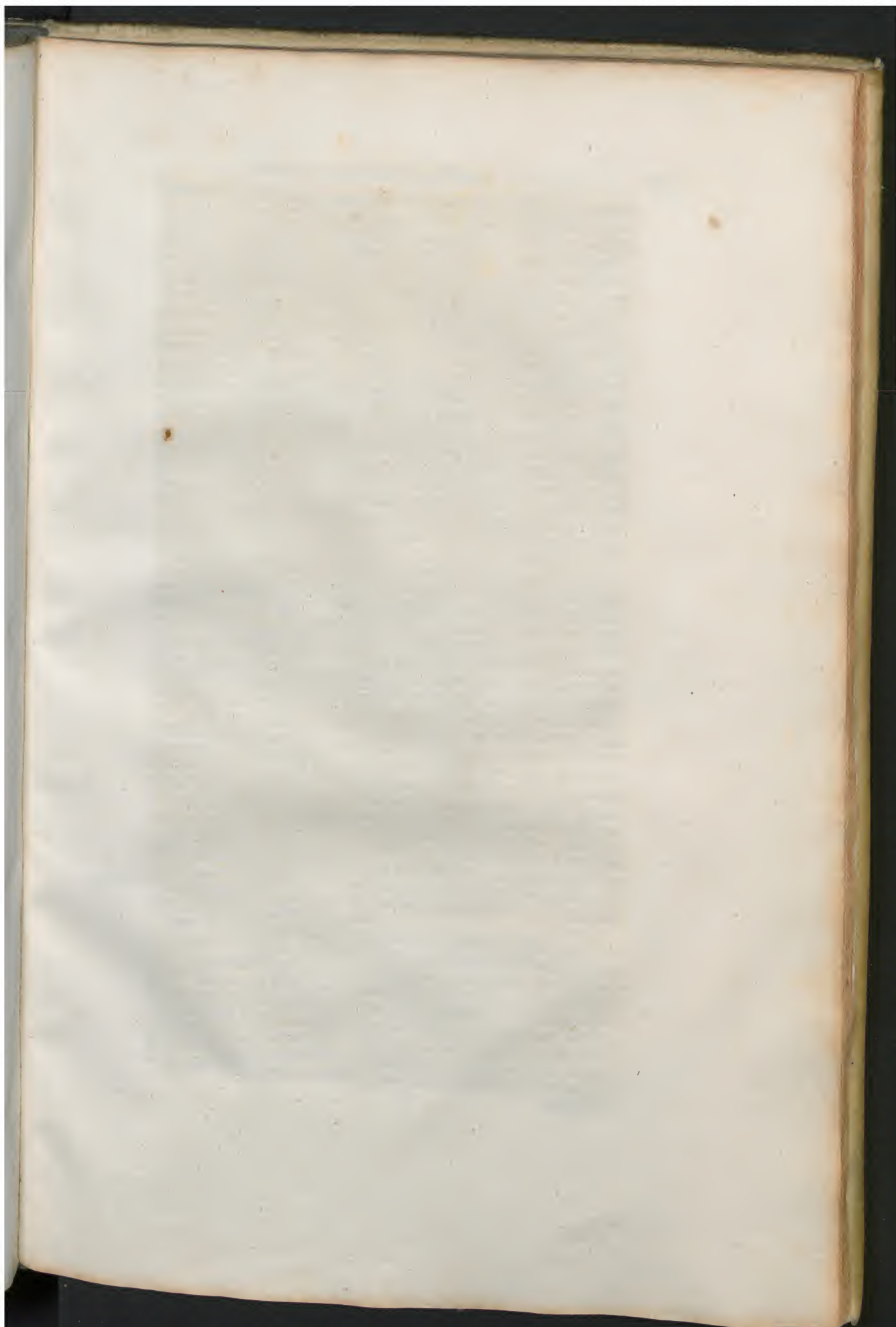

sehen den Grebe flozens mitten Biscop/ende Gijfbert van Amstel ende Herman van Woerden/dat Grebe flozens namaels jammerlick becoft mit sinen lijbe van dese twee verraders Ghijfbert ende Herman; want die soen wert ghemaect in deser manieren; Als dat Ghijfbert / ende Herman voorszreven belobede truwelick te houden / daer sy onder te peen setten al hoer goet/dat sy tegens den Biscop van Utrecht/ noch teghens den Grebe van Hollant hem ypmmermeer versetten en soudent mit rade/noch mit dade/ende si soudent Grebe flozens sweeten voer sinen cost/hude/ende trouwe/ ende die Biscop soude sijn Castelen weder hebben/ende behouden in sijner macht. Ende dit segghen wert vast gemaeckt mit instrumenten/ ende si hebben gheswooren/ ende beloeft te houden/ ende besegelt/dat si namaels qualick hielden/ ende hier mede was alle dingh gesoent.

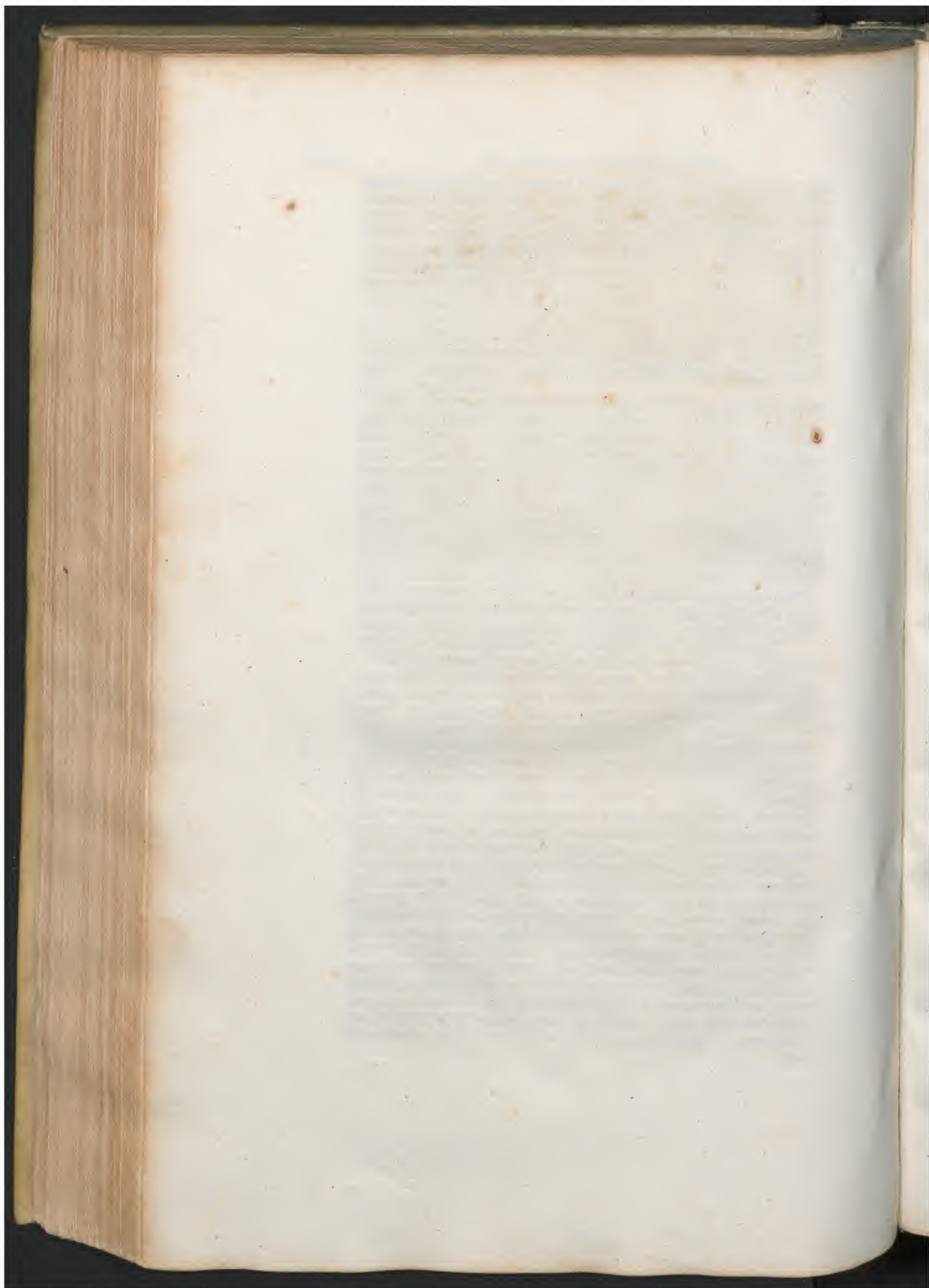
Die Grebe flozens settede wt sijne herten alle nijt ende tojn/want hy nam Ghijfbert van Amstel/ende Herman van woerden/ ende maecte sijn Overste/ ende heymelickste Rade: Daer Ghijfbert ende Herman die haren haet/ ende nijt niet vergeten en consten / die verbonden hem heymelick mit een/ende mit Gerrit van Velsen tegens Grebe flozens haren Prince/ende haren leen Heer/ende die si sijn geswooren Raet waren/ ende haer hoet Heer was/ ende si hebben Gherijt van Velsen gheseynt tot Camerijck/daer was des Conincs Raet van Engeland/die Biscop van Duraens/ende die Heer van Kuuck van des Hertogen wogen van Brabant/ende twee Rade van des Greben Raet van Vlaenderen/daer si ober droeghen mit ghemeenen Rade/ ende int heymelick Sloten datmen den Grebe flozens levende vangen soude/ende seyndent den Coninc van Engeland/die hem in ewiger vangenisse soude houden/want sieder of gequelt waren: Ende datmen Johan sijn soen soude maken Grebe van Hollant/die des Conincs dochter had te wijf.

Die Edel Grebe flozens/die van deser verradenisse niet en wiste/die onlanges te voeren een eerliche Woeninghe/ ende Pallaes maken dede in Haerlemer-houdt/ dat der Doghellen sanc hiet/ ende inden Haghe daer hi mit Joncheeren/ ende mit Jofferen inde wildernisse des stadelijcken te Jagen plach/ende Ridderlick spul te hantieren plach.

Ende hierom inden Jaer ons Heeren dulcent twee hondert ende ses ende t'negentich/doe reet Grebe flozens tot Utrecht om dat hy verfoenen woude een tweedracht tusschen den Ridders van Sulen/ ende die van Amstel/ende van Woerden/ die des Greben Raet waren/ ende die Grebe gineck inden doem te kercken / ende nam mit hem een deel Ridders/ende daer quam een wibekijn/ alsoo dat God haer in seyndte/ ende gaf Grief flozens eenen brieu in die hant / die hy sijnen Secretarius dede lesen/daer in gheschreven stont aldus. Coninc kint Edel Prince/gedenct dat die genen die die Psalm maecte/die Propheet dede/ende seide aldus. Die man mijns vreden daer ick in hoopte / die mijn spijs at/hebet groote bertredinghe gemaect op my. Daer Grebe flozens/ die grootmoedich was/en achte op dat veers niet / ende hielt hooghe feest mitten Prelaten/ende mitten Zorgheren ter maectijt/ ende na den etengingh hy leggen slapen/ende na den slaep meende hy den dagh in blider geselschap voert te eynden; Ende als hi een corte wyl gheslapen hadde/soo quam Ghijfbert van Amstel/ende weckede hem wt den slape/ ende dat hi mitten Valckenaers wt der Stadt rede / want daer veel wilde Vogels inden velde saten: Die Grebe die genucht hadde inden bederspul

spul om Vogel te vangen/haestede hem/ende nam een schoen Sperwer
 op die hand/ende reet mit luttel ghesins spelen mitten Vogelen wt der
 Stadt/ende wert aldus mit heymelick verract wt der Stadt/ omtrent
 een half miile gelept/ daer lach Hermen van Woerden mit veel ghewa-
 pent/ende brack op / ende omsingelden den Grebe al om / ende Gherijt
 van Velsen die tast den Grebe eerst aen / ende daer teghens die Greef/
 als een onversaecht man/werp den sperwer of/ ende toech sijn Sweert/
 ende meende hem te verweeren/ende had liever te sterben/ dan hem den
 verraders ghevanghen te gheben/mer dat en halp hem niet veel: want
 die verraders / die hem niet en schaemden / ende hadden nochtan des
 voorsz Grebe cleder aen hozen hals/en hadden des selben dages binnen
 Drecht sijn spijs ghegeten/sloegen hoer handen aen den Grebe / ende
 vinghen desen hooghen Prince mit aldus grooten verract/die si al hey-
 melick boerde inder nacht opt' Casteel te Huden: Ende binnen desen
 quam dat rumoer van deser haestelicker boetschap/die menicht mensche
 herten verneerde/ ende bedroefden: ende dat ghemeen volck van Kar-
 merlant / van Vriesslant/ ende van Waterlant quamen over ropen tot
 Huden om den Grebe te verlossen. Ende als dit die moerdenaers
 vernamen/bloghen si haestelijcken mitten gebangen Grebe over Slo-
 ten ober belt/ende ober onwegghen / ende daer tegensquamen die van
 Peerden ghelopen mit grooten hoope/om hoer Heer te verlossen/waer-
 om die bluchtige in angst waren: Want die kermers volgede mit groo-
 ten volck/ende die dozz lude die daer omtrent woenden/ ende dat Peer
 daer si den Grebe opgebonden hadden was cleyn/ende mocht den sloet
 niet overloopen / ende viel mitten Grebe int water/ dien doe Gherijt
 Velsen niet wtghetrecken en conde/ overmids vanden grooten volck/
 waerom dese Gherijt/die een sel hert hadde/ slack den selben Grebe mit
 zijnen Sweerde **FFJ** wonden/daer hy aen sterf/ ende ruunde mit een
 nen snellen Peerde achterwert op dat Casteel te Cronenbozch/ Hermen
 van Woerden reet haestelick buten lants/ende lach hier ende daer: ende
 sterf in ellenden/ende in armoede/ende Ghijbert van Amsstel reet oock
 haestelick ende heymelick wt den lande / ende had armoede/ ende had
 vrienden buten lants/die hem t'eten gaben/ende al hoer goet wert hem
 beyde genomen/ende binnen desen/ so quamen die kermers/en vonden
 den Grebe noch half levende: ende sinen adem treckende / ende sprack
 noch een luttel/ ende si vengen een der moerdenaers knechten/die si mit
 aensien des stervende Grebe/ dode mit menigherhande pinen. Mer die
 Greef sloech sijn oogghen op inden Hemel/ende gaf sinen Geest op/ende
 rustede in Goede op die vijfte kalende van Junius/ ende wi hoepen dat
 hi gheroent was inden Hemel om sijn bitter martel/ende sijn lichaem
 wert geboert tot Repulbozch int Cloester/en werdt daer bi Beatrix sijn
 wijf mit grooten rouwen begraven.

Ende als dit behoerlick ghedaen was/die Grebe van Cleve/die Gre-
 be Florens nebe was/ verslamede een machtrich Heer wt Holland/ ende
 besette Cronenbozch al om mit een swaer besitte/ende wan dat Casteel/
 ende venck daer op Heer Gherijt van Velsen / ende dese moerdenaer die
 lide doe/ende seyde openbaerlick voer allen den volck die verradenisse/
 ende dese Heer Gherijt wert die alre swaerste pijn aenghedaen diemen
 eenighen mensche doen mocht/ende word op een rat gheset/ ende al dat
 Amsstel/Woerde/ende Velsen toebehorde/of aengine tot inden negen-
 den grade/totten chienden grade toe/die worden ghedoot of eenwelijck
 verdozen

verdruben/ende Cronenbozch wert neder ghewozpen totter eerden toe/
ende men toech voer dat Casteel te Auden/maer men vanter niemant
op/ende dat bevalmen Dirck van Haerlem te bewaren.

Ende die Grebe van Clebe nam doe voert Hollant in sijn bewaernis-
se/ ende daer teghen Ghijs van Henegouwen Tresozier van Audick/
die nam sijn Hollant in sijn bewaernisse/ ende bleef woennen tot Sinte
Geertruden Berghe/ ende van deser twerdracht wert groote onruste.

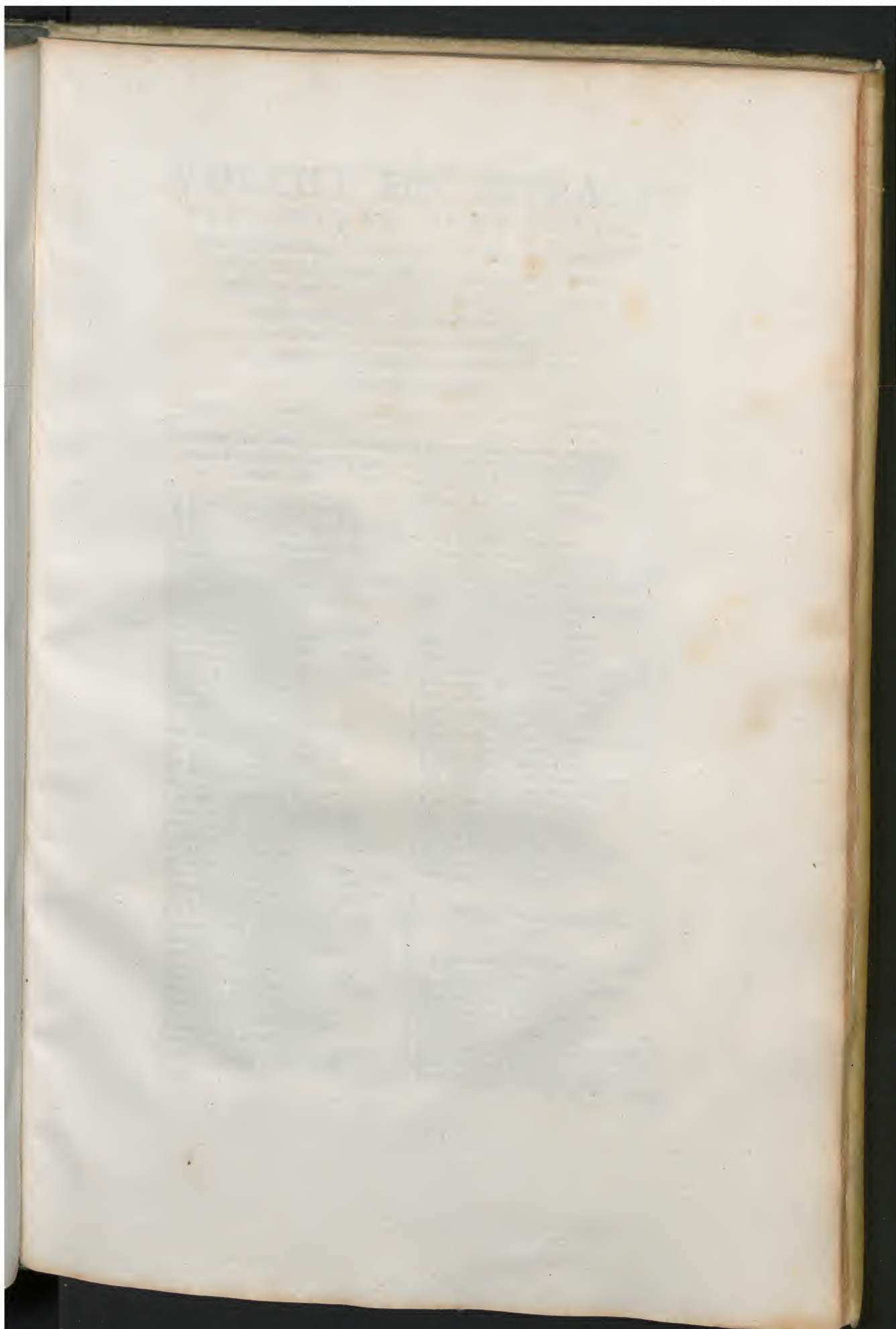
Daer na worden die Heeren van Hollant ende Zeelant te rade / dat
zy om haren Jonghen Grebe Johan seynden wouden/ die was by den
Coninck van Engelandt/om dat sy hem int lant hebben woude/die Gre-
be flozens loen was.

Die Regael Abt van Egmond heer flozens/ ende heer Dirck van
Brederoode/ende heer Henrick van Leyden/Casteleyn/ ende heer Wil-
lem van Egmonde Kidders/die voeren over die Zee in Engelandt/ ende
baden den Coninck dat mit sijne gunstmochte Joncheer Johan mit
hem overbaren: Want dat Lant van Hollant sijns niet ontbeeren
en mochte/ Coninc Edulwaert die ontfenc dese boden seer byen-
delick/ ende deden bestellen scepen mit alte grooten tierheyt
daer hy Joncheer Johan / ende sijn Dochter mede over
seynde in Hollant: Daer want hem die wint niet wel
mede en was/so quam hy in Zeelant aen t Lant/
ende bleef hy heer Wolfaert vander Veer.

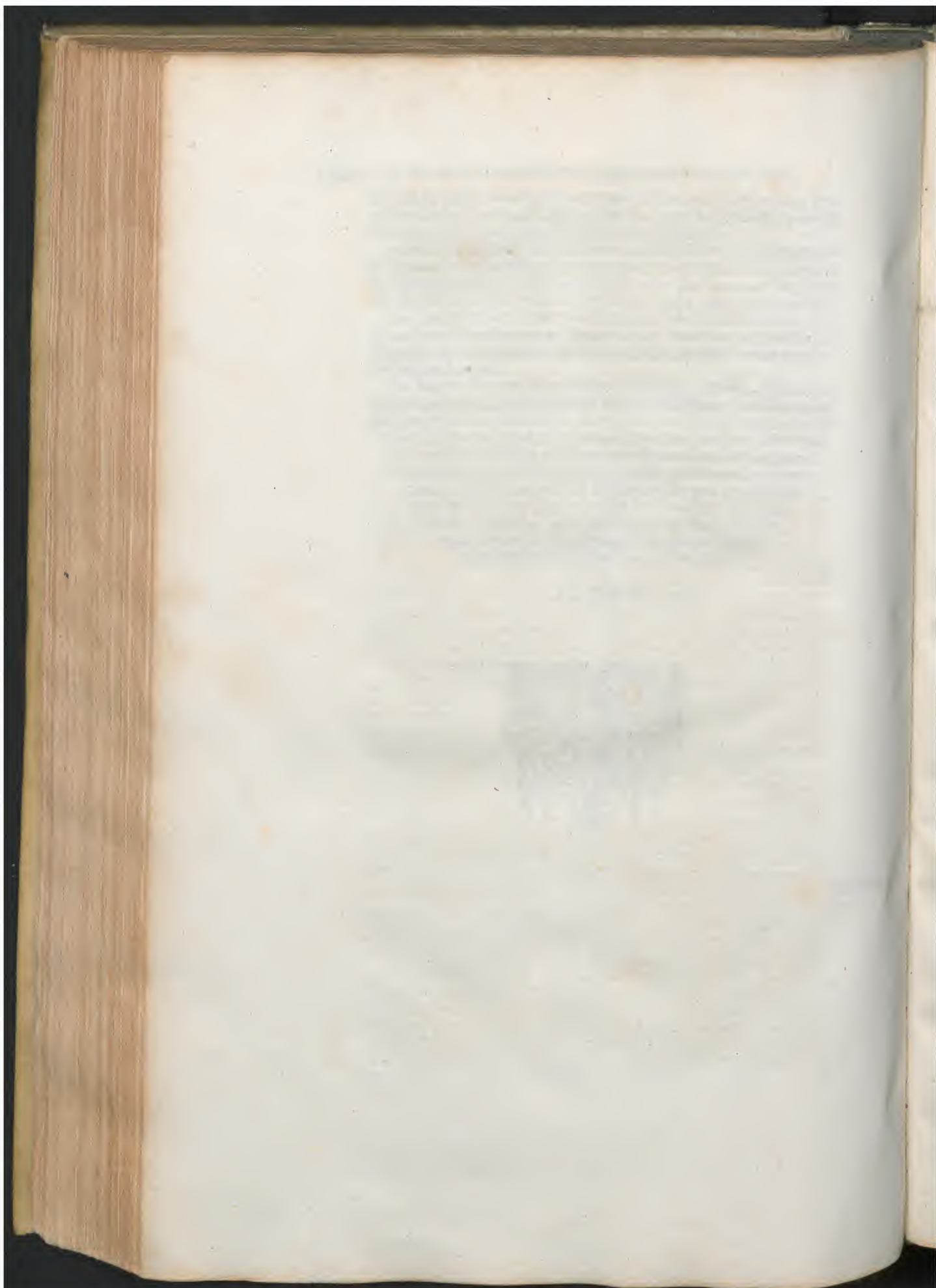
F I N I S.

Volcht

VOLCHT EEN EXTRACT

VYT SEECKER OVDT BOVCK,

gheschreven op Francijn, al in rijm, overghesedt

uyt Latijn, soo het schein gheintituleert *Spiegel Historiæ*,

hoe vel den Tijtel daer niet voor stondt: Verva-

tende verscheyden geschiedenisse tot tlaer

ons Heeren 1315. aldaer int derde Bouck

vande vijfde partye int xliij. Capit-

tel, ende na-volgende.

Vanden Conijnck van Inghelant,
ende vanden Grave van Vlaen-
deren, xliij.

In dese tijden dat verstaet

Soo nam die Grave van Vlaenderen
Anden Conijnck van Inghelant (raet

Ende wozden beyde daer een hant/
Om dat sy wilden wederstaen

Den Coninc van Brancitijcke sonder waen:
Te gader hebben se dit gheswooren

Dat om verdziet noch om tozen
Niet en selen achterlaten

a Herand.

Om dit sende sijn a Scater wt/
Die Conijnck van Inghelant oer lant

In Brabant in Belmaengen in Holland
Tot allen stidderen diemen vant

Die hem dienen wil om scat/
Ende elken sonde oec na dat

Also vele alse hy was weerd
Da die groetheit dat hy verkeert/

Des Graven sone van Holland
Die gehulwet wert in Inghelant

Ane Conincis dochter Edelward
Die om dit te meer ruward/

Maende hebben anden Grave
Van Holland daer ic nu spzke ade/

Ende sende hem penninge ende scat
Maer hem die Grave gelovede om dat

Te hulpen regen Philips den Coninc
Dies hy sint al ade ginc/

Den Coninc van Inghelant sonder waen
Ende verbaet hem al heymelijc saen

Mertat Coninc van Brancitijcke
Maer dit vernam doe haestelike

Die Coninc van Inghelant die om dat
Den Grave dit onboet ter stat

Dat hy gevaen soude sinen sone
Houden/hine dade dat gone

Dat hi hem had geloeft daer bozd.
Doen dese boetschap die Grave bozd

Onthoet hy den Coninc saen
Doe dat hy wille sonder waen

Niet sine sone om dat verdziet:
Sone stae ic in staden niet

Dit liet de Coninc den sone verstaen
Ende seide hoe hy hadde ontsaen

Sine penninge ende hem af ginge/
Ende hem onthoet dus dese dinge

Dat ic niet v dade minen wille
Hem ne roet b nu siet of tie stille

Mijnen wille geerigen can
Van wien Vader selbys nu dan

Weten enigen ondanc.
Heer oec v hier ane belanc

So versta ic dat ic sta tuwen wille
Dan myns Vader halve wille lude en stille

Ende dat hem en roet wat ghy mi doet/
Heer gi siet dies harde vzoet

Doet dat ghyt wilt in saels niet anden
Want ic sta in wien handen/

Hier af also als wijt vermanen
Wil men seggen dat irst quamen

Die saken toe dat quam t doet
Die Grave van Holland ende in die noet

Ende dattie Coninc oec heymelike
Dit dede bedzielen ende wiselike

Soc datmens niet soude verstaen
Dat hire hulpe toe had gedaen/

Ander seegen dat om een Vrouwe quam
Datmen hem sijn leven nam

D'hi niet soude hebben te doene/
Die wijs was een van sinen baroene

Ende datten die gene d'om lagen
Leiden van d stont alle dagen/

Noch setmen anders in Holland
Daer ic oec bescreven af vant

Dat ne Hollanders oec aldaer
Seegent/ende houdent ouer waer

Ende dat sal ic v hier ontbinden
Also al sijn selve bekenden.

Hoc die Verradenesse quam,
xlv.

Dit maken ons die Hollanders kont
Dat op een sent Jans avont

Die Grave Florens had genomen
Enen dach dat souden comen

Die Heere van Sulen/ entie sine
Entie Heere van Amstel in seine

Waren onderlinge in vreden
Dit wilde die Grave paifen/ende hieden

Ende dede daer oec soo vele toe
Dattie paps ginc bozwerd alsoe

Van de moordt van Graef Floris.

Dattien Grave gaff hier hondert pont
 Den Heere van Amstel bytlic stont
 Te hulpe siere soenen dair
 Herman van Woerden ouer waer
 Ende van Delfen Geraert
 Waren hier mede wel bewaert
 Dat dese dinge gesiede alsoe
 Doe dit gedaen was so gi'e doe
 Die Grave eten binnen Vrecht
 Ende doen hy geten hadde recht
 Gingen diene wilden vaen
 Binten Vrecht hemmelic saen
 Ende leiden hem dus lagen daer
 Bidt' vrecht lach ene daer naer
 So lagen vord rwee te lande/
 Doen dit gedaen was quam te hande
 Die Heer van Amstel boz hem gegaen/
 Ende bat hem dat hy op soude staen/
 Ende laet ons varen vter stat
 Setten die Grave stont op na dat
 Ende haecten mede in die vaerd/
 Ende sat op een tellende vaerd
 Ende reet aldus vter siebe/
 D'volgeden hem si achte mede
 Van siuen Enapen also saen
 Die D'e van Amstel soub' wari
 Ende H'man van Woerden ende Geraerd
 Van Delfen waren in desen vordvaerd.
 Doen H'man dies die waerheyt vernam
 Dat hi biden lagen quam/
 Kreet hi anden Grave valiant
 Die enen sparwer had op die hant
 Ende sprac hem an al openbare/
 Laet gaen Grave den sparware/
 Al lachgende hi antwoorde gaf/
 Herman doet v hant af/
 Ende laet minen vogel staen.
 Grave seit hi gi syt geuaen/
 Herman seit hi gi donet mi sot
 Houdi met mi aldus u spot
 Den ic Grave so gene mi God ere
 Sine siet Hollant vernemere.
 Doen stae hi doorden bzeidel daer
 Sinen arm doe quam daer naer
 Geraerd van Delfen ende wilden staen
 Met enen swaerde ende doen saen:
 Daer dat benam hem Herman/
 Hi wil dem meer pinen doen an/
 Ende woude bat colen sinen moet/
 Om dit benam hi hem daer die doet/
 Daer vordine hene daer hi woude:
 Die Heer van Amstel quam also houde/
 Ende sprac of hijs en wiste niet/
 Herman wat hebdi hier bespiet.
 Heer dat ic v lange heb geseit/
 In mogedi/ende ic onse leit
 Op hem wreken tansen wille:
 Die Grave swerech doe harde stille/
 Ende werd beuaen met rouwen groet/
 Hi pendte wel hy waer doet.

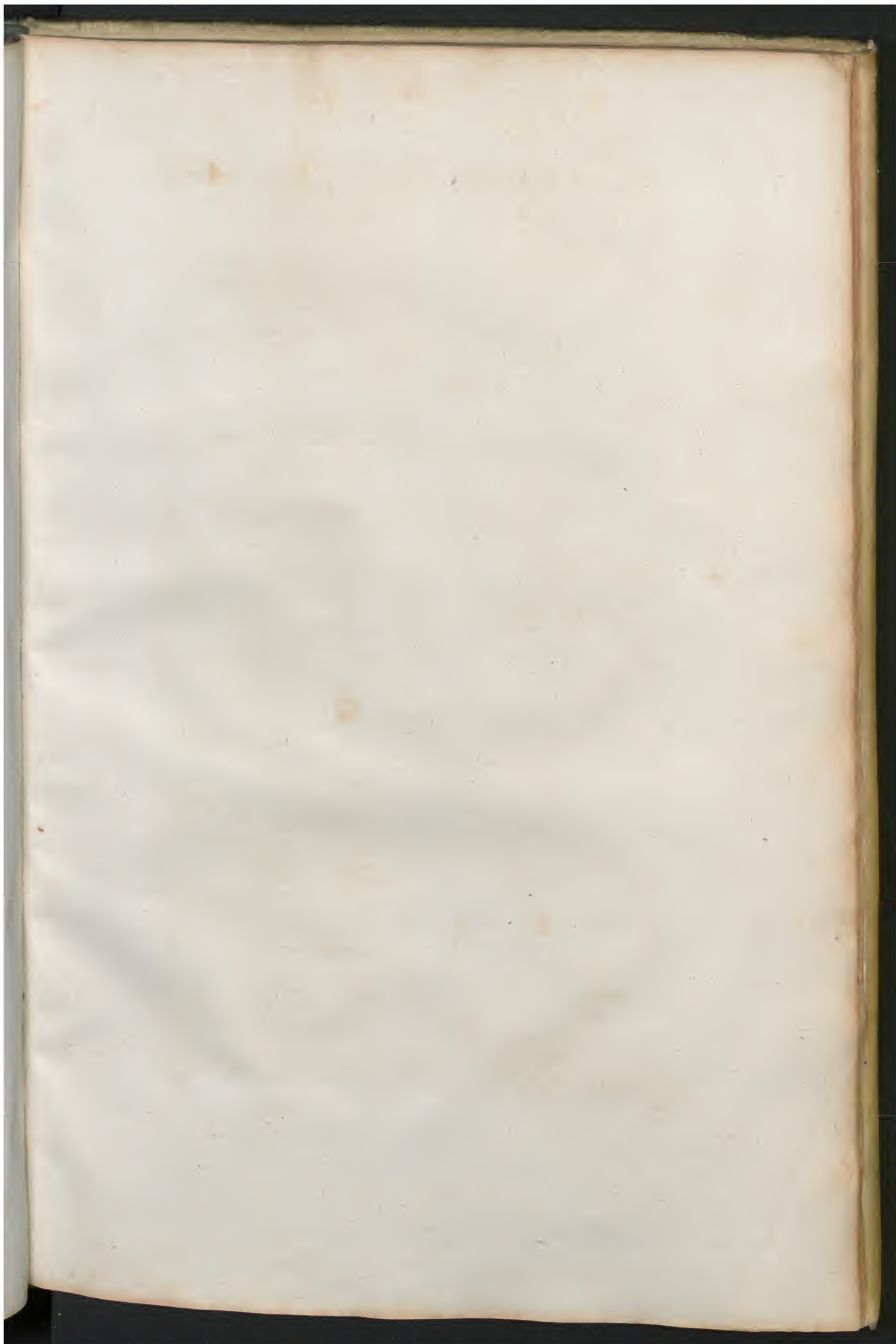
Hoemen den Graue leiden geuaen,
 xlvj.

Te Woerden vorden sine vordane/
 Daer sprac Herman den Grave ane:
 Heer Graue seit hi gedmet v ict
 Dat hier vordmaels es gesiet:
 Seven Jaer hildi geuaen

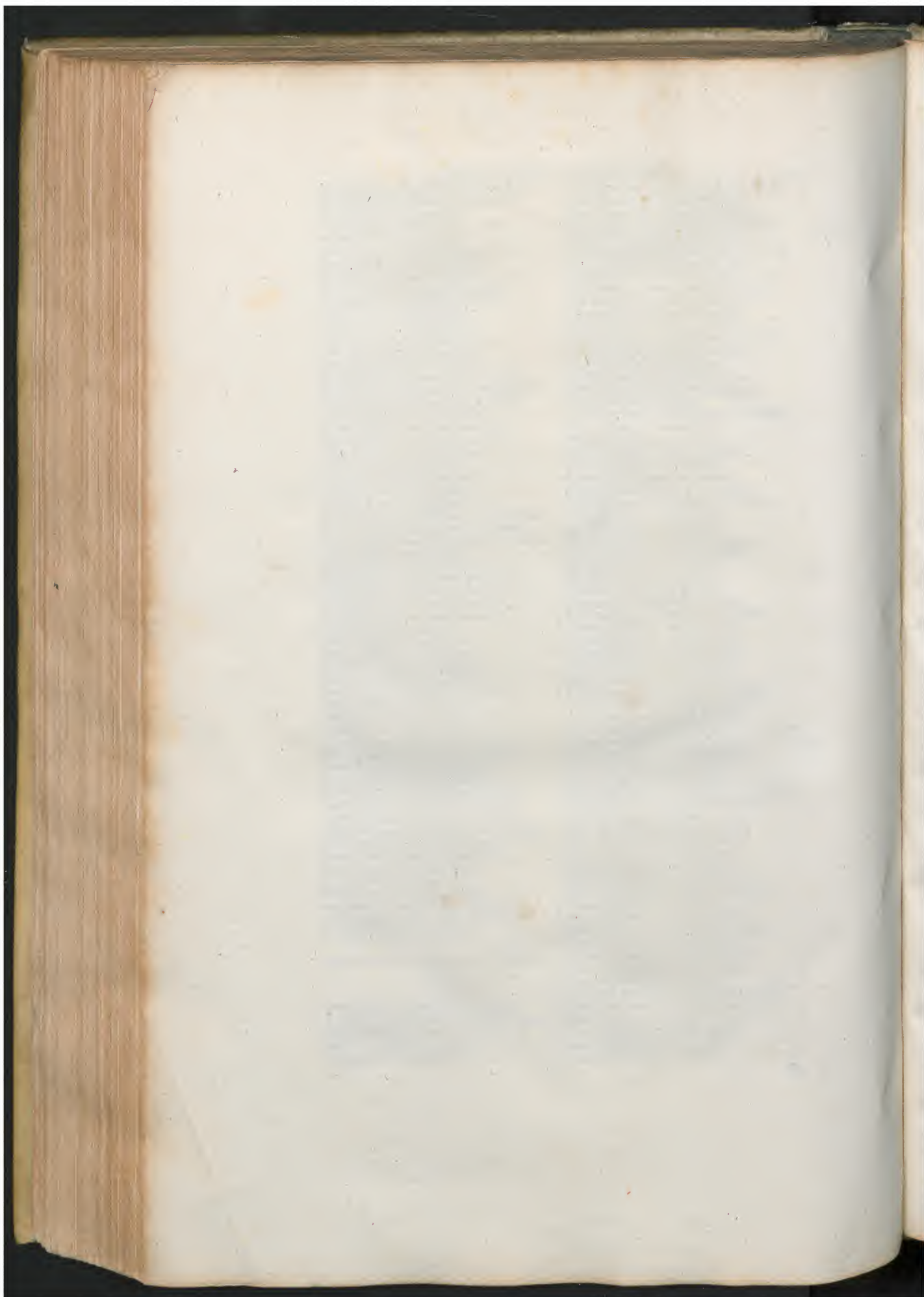
Den Heer van Amstel oec sonder waen
 Haddi nu mijns goeds verdriven:
 Daer dat gi Jarne namet vleuen/
 Geraerds nelle van Delfen hier voren/
 Dat sal v doen die meeste toren.
 Herman sprac die Grave saen/
 Dat was om dat hi ouerdaet dede/
 Hi sloech enen doet binnen vrede/
 Te Lepden boz mijns Riechters ogen:
 Die Riechter moest oec gedogen/
 Die van hem ene woude ontfinc/
 Had v wonder datmen ne vme
 Ende daer ouer recht alst seuldich was.
 Herman dat ic u verdrif boz das/
 Gi wet wel gi hads verdient/
 Gi streef op mi en op minen vrient
 Ende woud mi quetsen/entie mine
 Om dat dedic v die pine:
 Die Heer van Amstel wilde oec verstaen
 Mine siede ende mede vaen/
 Doen werd hy selue geuaen int inde/
 Daer in leiden in genen ellinde/
 Daer ic hilden houeschelike/
 Ende al dit hebbie vrientdelike
 Hegen v allen geberet hier voren.
 Swijcht wine willens nemher voren/
 Doe daden sine spannen saen
 In Her vafte sonder waen/
 Daer lach hi dus dien nacht also:
 Enachs quam hem een eucl toe
 Datmen diane eucl noemt/
 Daer hi sere af onder coemt/
 Hier af dreef hi pine so groet
 Datmen ontsien boz dien noet.
 Des anderen dages alst souben eten
 Notre ende vzoet wildyt weten
 Was hem daer te voren vacht/
 Broeder Peter die wel bedacht
 Was van des Graben doene/
 Sijn Riechter was oec die gone/
 Hi quam oec des anderen dages daer
 Doen bat die Grave Herman d'naer/
 Oft hi sine biechte moft spreken/
 Daer werd hem sijn biechte saen ontsien/
 Ende van hem een wech gelaget/
 Om dit werd te meer versaget
 Die Grave ende bleef in rouwen groet
 Ende in vresen vander doet.
 Echt sprac hy Herman/doet mi verstaen
 Mag ic met enigen goede ontgaen
 Neen ghi sprac Herman/
 Ghi moet sterben/doe vachtst an
 Den Grave boz ogen enen vrief/
 Besiet dese zegel/dit ongertief
 En hebbie allene niet veraden/
 Dese selen sijn delecterch wu' scaden.
 Dit mestroets den Grave noch mere/
 Enen Enape riep doe Herman sere
 Ganc/ende doe gemac den Grave/
 Wasch hem sijn hoest met gerste caue/
 Sontu dan sijn hert wel wruen/
 So datter die lemen vast in cluuen/
 Ende gozdene dan metterre linen/
 Ende laten dogen discipline:
 Ende dese bloe soude sijn oecassen wesen/
 Dus sal hi van siere siechept genesen/
 Daer hi af es in dole nu/
 Dus moeste die gene dat seg ic h
 Den Grave begaben cojts naer/
 Al waest hem te doen swaer.

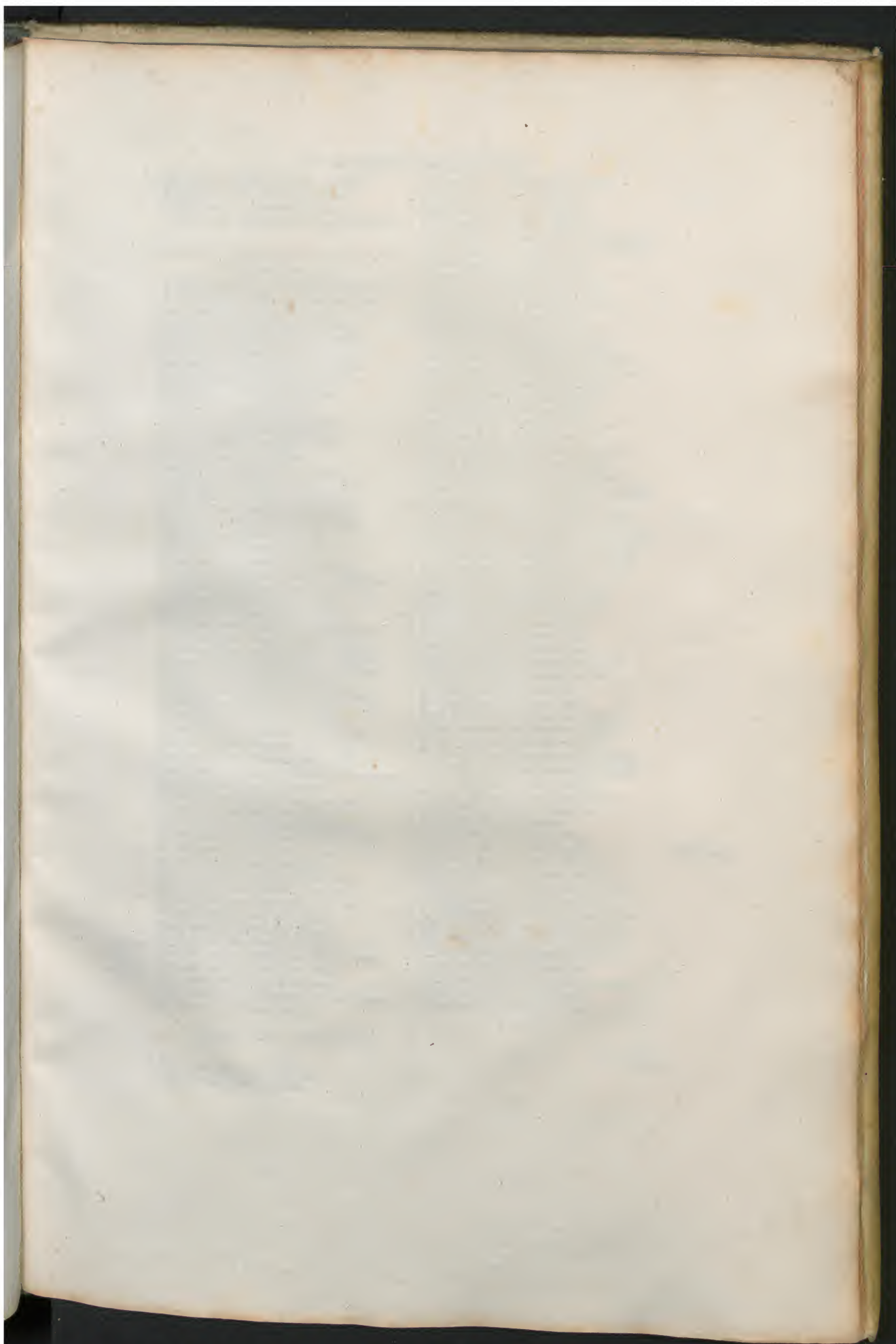
NOTA.

In

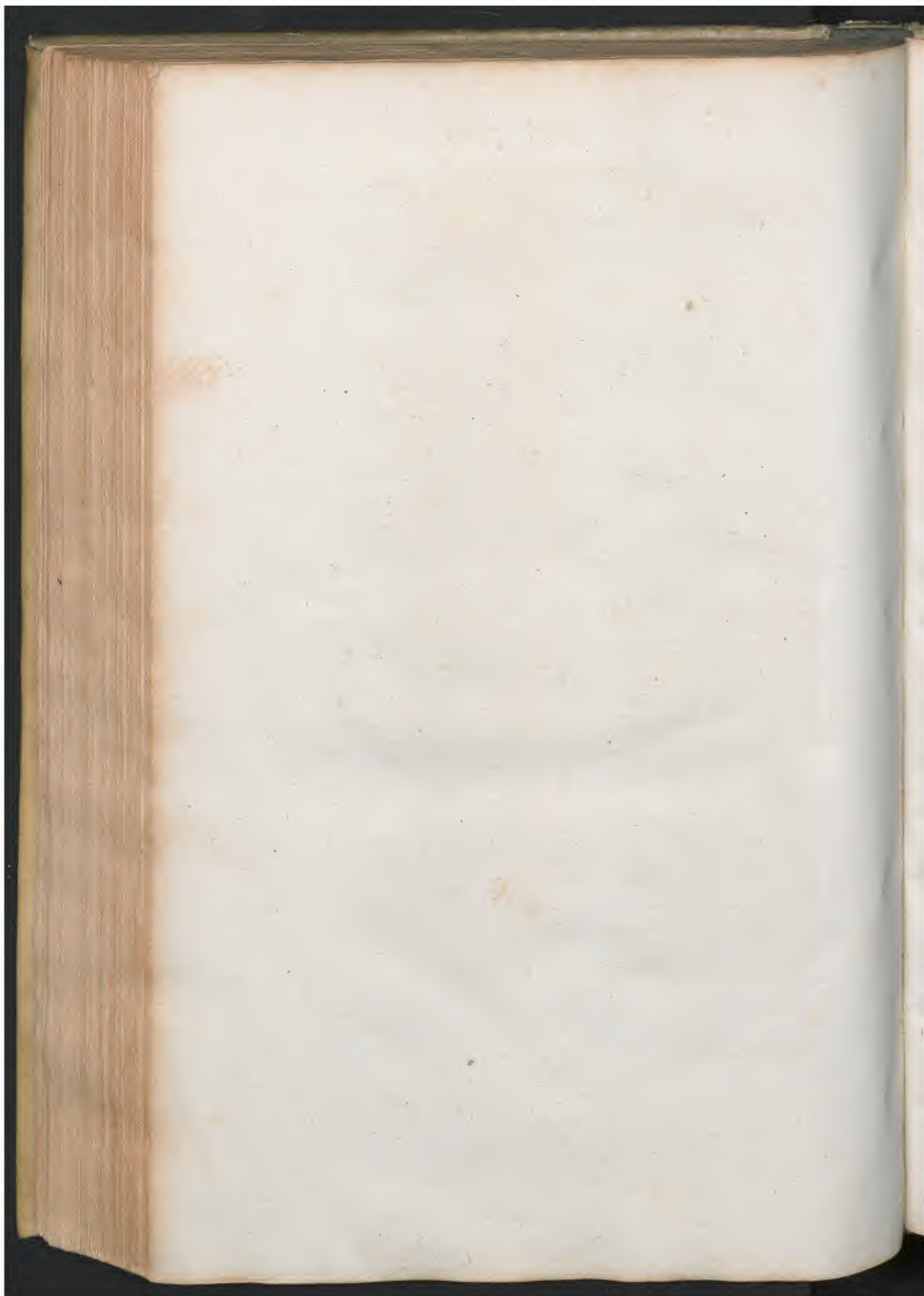

Van de moordt van Graef Floris.

In desen verbiecte in deser armgede
Lach slozen die Grave in hoede/
Dan hem allen sonder scouwē/
Twee nacht ende meer in groten rouwen.

Hoe die Vriesen quamen om den Grave
te bescudden, xlvij.

Die Vriesen die dit hebben vernomen
Ende ouer d'water sijn sijn comen/
Om den Grave te lossen bare/
Des werd Herman siere geware/
Ende sprac gi Heeren wats v'raet:
Mi donet dat hier gescreven staet/
Blijuen wy langer wy sijn verlozen
Op dit vintu te segt v' te bozen:
Want hier comen onse vianden
Beide te water en te lande/
Mi donet wesen die beste raet/
Die den meester die hier staet
Doen haestelike ter ander stede/
Daer wi mogen sine lode
Vinden ende pinen dat verstaet.
Dit dorchte hen allen een goet raet/
Ende bondene vast metter spoet
Op een Paert dat was voze goet:
Oec seiden dat hi die vinger sine
Op spieten tot siere ander pine/
Op aventure oft hi ontbonde/
Dat hire genen troest ane vande/
Ende eenen grauen roc dedense hem an/
Dus voerdense wech den edelen man.
In hoed vanden Vriesen vord/
D'was een ander hebbie gehord
Die Clais die Grebbere was geheten/
Ende was een Enape wel vermeten/
Ende dese had oec des Graben cleder/
Ende daerom waest hem vele te leder:
Hi sprac den Vriesen aldus ane/
Mi donet dat beste na minen verstaen/
Dat wi die wege beleggen saen/
Dan dat wi t'huus voze bestaen/
Want si selen den Grave t'ander stat
Doen ende daer mogen wy te bat
Opten wech den Grave gewinnen/
Dat vanden huse belepde wise daer binnen.
Dus daden si daer sinen raet/
Ende onlanc daer na dat verstaet
Zachten si den Grave albare/
So dats die gene worden geware.
Doen sprac een Vriese ende was blijde/
Gi Heeren sta wy op met nide/
Ende laet ons reken nu geben
Onsen vrieden ende onsen neben:
Want onse heer die comt ginder.
Si daden reken meer noch minder
Ende scoten op met hare scare/
Des werd Herman oec geware/
Ende seide ghi Heeren nu siet/
Ginder comt op ons een c Michel diet/
Het sijn viande na mijnen wane/
Si hebben wille ons te bestaen/
Wine comen den Grave nimmer bzingen/
Hi moet al hier voze singen.

c Misselijc:
overent
welck.

Van des Graben Florens doet,

xlviij.

In sprac hetz meer dan tijt/
Doet dat gi sculdich sijt

Geraerd van Delsen ende Wzket
Dwen nebe dat niet af spreket
Enimmer meer van uwer wzaet/
Dan mogebt ist sijn tegemake/
Gerard nam t'swaert met beiden handen/
Ende waende den Grave toten tanden
Hebben geslagen in sijn hoeft.
Dits die waerheyt dies geloeft/
Dan desen slage werdt vernacrd
Dan Hollant des Graben Paerd/
Ende scoet doe an ene side/
Ieder voze dien slach tien tide/
Dus nam dat swaerd teder siebe/
Den Grave beide sijn handen mede.
Doen sprac die Grave Herman ap mi/
Des en haddie niet bemot opti/
Dat kunne God diet wel weet/
Dattu mi souts sijn dus weet/
Dit was d'leste woed dat hy seide/
Si bozen op hem sonder beide/
Ende sloegen daer den Grave doet/
Oec viel dat Paert in enen sloet/
Ende gaben hem daer tien stonden
Twee en twintich dozgaende wonden
Hermans Enape een Wiberije
Dan selcheiden was d'cume sijn gelijc/
Ende Geraerd van Delsen ende noch een/
Dese drie en sparde groot noch cleue
Den Grave van Hollant daer hy lach/
Daerom bozense alsiet seggen mach:
Want si ander die ander bleuen
Soo lange datsi twee haer leben
Woesten laten ende bliuen doet/
Oec ontinc ene woude groet
Geraerd van Delsen ter stede/
Nochstan ontrect hi daer mede.
Die twee dooden sette men opt rat
Al wass den Grave luttel te bat
Om dit ic die Vriesen prijs/
Si hienon op in d'zoeter wise
Den Grave haren gerechten heer/
Ende vordene wech met wene seer.
Dus es die Graben bleuen doet/
Dat was sinen Vrienden scade groet:
Aldus doent die Hollanders verstaen/
Entie Vriesen oec sonder waen/
Ende en willen niet anders seggen
Datimer iet toe soude seggen.
Dat cle af pelvent quam
Dat h' Grave die doet nam
Dan dit c oesben en desen raet
Alsoe alst hier gescreven staet:
Ende ic laet nu oec genoegeen wel/
In strider niet tegen al wist ic el.
Dit gescriede in ons Heeren Jaer
Cwaelfhondert ende cxxij. boozwaer.
Diet lange d' na soo quam int Lant
Sijn sone die woende in Angelant
Daer onlange was hy daer v'heben
Ende liet sone dat leben sijn:
Dus latic van hem dat spreken mijn/
Want en grote daet en plach/
Daermen pet af seggen mach.

NOTA.

d Niemaest.

c Oorsaeck.

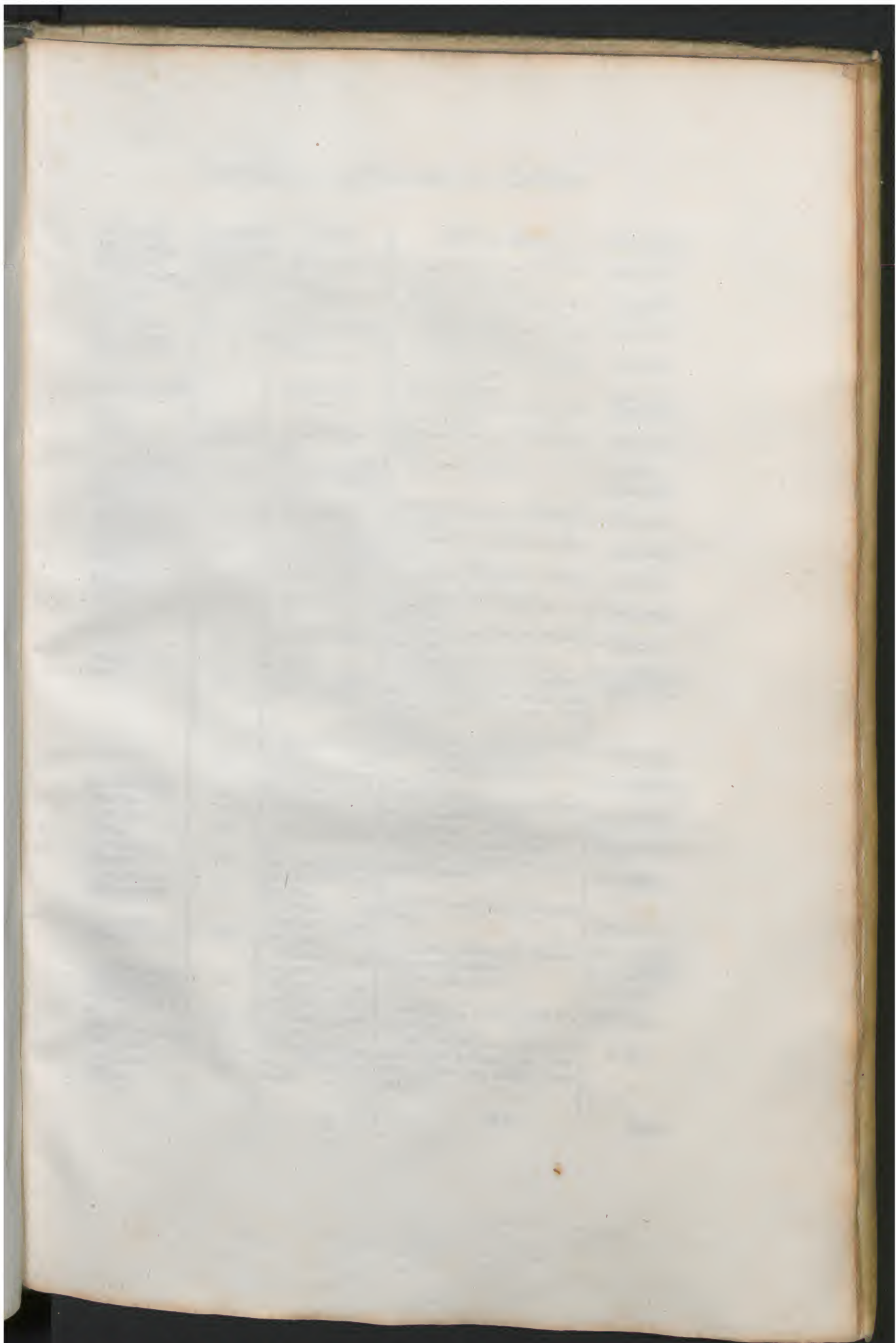
FINIS.

O 3

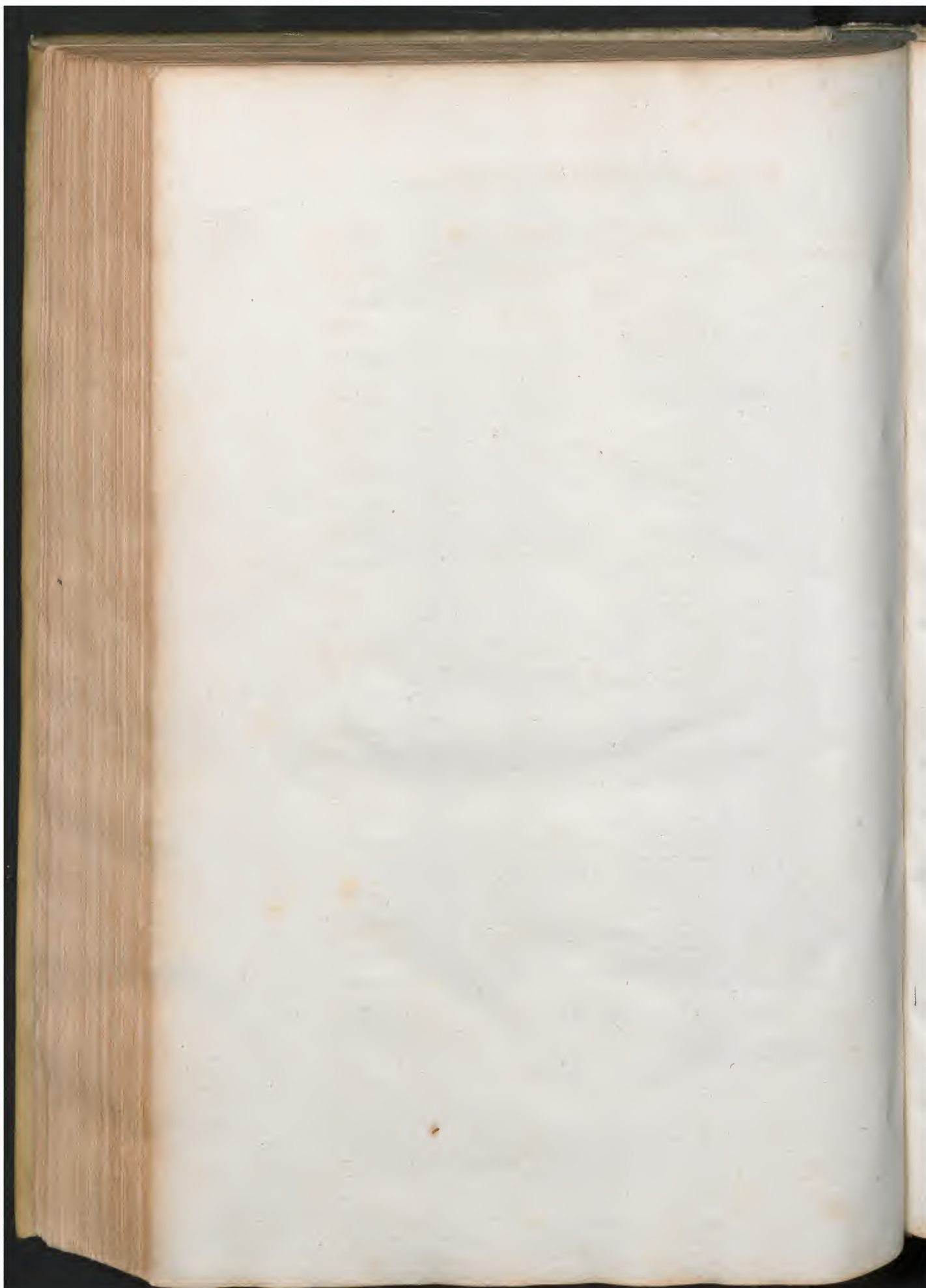
Der Gra-

Der Graven van Hollandt, en Zeelandt

Stierf-dach. Ine jaer ons Heren 903.	Jaren die si Graven waren.	Namen.	Huyf-broutwen.	Staf-stede.
den 6. October.	40.	Dederik van A-	Geva, Pappins des minderen Ro-	Egmonde.
988. Den	85.	quitaniën.	nings van Italien dochter.	Egmonde.
6. May.		Dederik de 2. van	Huldegari, Ludewijks, Koninks	Egmonde.
993. den 16.	5.	Hollandt.	van Frankrijk dochter.	Egmonde.
September.		Aernoudt vā Hol-	Luidgaert, Theophanis des Ket-	Egmonde.
1039.	46.	lands de 1.	sers van Constantinopolen.	Egmonde.
		Dederik de 3.	Witbildt, of Adelheids, s Keisers	Egmonde.
1048. de 15. may	9.		Ottes des 2. dochter.	Egmonde.
1062.		Dederik de 4.	Bleef ongehuwet.	Egmonde.
1063.	14.	Florens de 1.	Geertruid Heimans des 10. Her-	Egmonde.
	1. Weduwe.	Geertruid van	toogs van Sassen.	Egmonde.
1071. verheue	8.	Sassen.	Florens de eerste, en Robrecht de	Egmonde.
1075. den 25.	5.	Robrecht de Vriese.	Vries.	Haasfel.
Februar.		Godefrid, de buil-	Geertruid van Sassen.	Maestricht.
1092. den 18.	17.	ruggede.		Egmonde.
Augusti.		Dederik de 5.	Witbildt, Oederijks s Hertoghen	Egmonde.
1123. den 6.	31.		van Sassen.	Egmonde.
Wartij.		Florens de Vette,	Petronella, Dederiks van Sassen	Egmonde.
1163. den 5.	40.	de 2. van dier name.	dochter.	Egmonde.
Augusti.		Dederik de 6.	Sophia, s Palsgrauen Ottens	Egmonde.
1190.	27.		dochter.	Antiochijen.
		Florens de 3.	Ada, Henriks des Konings van	Egmonde.
1203.	13.		Schootlandt.	Egmonde.
1204.		Dederik de 7.	Adelheid, des Graven Dederiks	Egmonde.
1223.	1.		van Klene.	Egmonde.
	19.	Ada,	Ludewijk de Graue van Lee.	Middelburch.
		Willem de 1. des 7.	Adelheid, Otto van Geldrens	Rijnsburch.
		Dederiks broeder.	dochter: ende Maria de dochter van	
			Ethmund, de Hertoghe van Lan-	
			caster.	
1235.		Florens de 4.	Machteldt, dochter van Henrik	Rijnsburch.
1255. den 28.	12.		den Hertog van Brabant.	Rijnsburch.
Januar.	20.	Willem de 2. Room-	Elisabeth des Hertoghen van	Middelburch.
1296. den 27.		sche Konink.	Brunswijk.	Rijnsburch.
Junij.	41.	Florens de 5.	Beatrix, dochter van Guido Dam-	Rijnsburch.
1300. den 29.	4.		pret Graue van Vlaenderen.	Rijnsburch.
October.	5.	Ian van Hollandt	Elisabeth des eersten Eduwerds	Valencijn.
1305. den 12.		de 1.	Konink van Englands dochter.	Valencijn.
September.		Ian vā Henegouwe,	Philippa, des Hertogen van Lut-	Valencijn.
		Konink Wilkems su-	senburchs dochter.	
		sters soon.		
1337. den 7.	32.	Willem de 3. van	Iohanna, des Grauen Karels van	Valencijn.
Junij.		Henegouwe, gehee-	Valois.	Valencijn.
1346. de 24. Sep.	9.	ten de goede.	Iohanna, dochter van Jan den	Florenkamp/
Gaf haren sone		Willem de 4. van	Hertog van Brabant.	en na Dalfcijn.
e Graefschap o-	5.	Henegouwe.	Ludewijk de Keiser.	Valencijn.
uer 1351.		Margriet, de suster		Valencijn.
wert kerkfinich	7.	van Willem de 4.	Machteldt, des Hertoghen van	Dage.
bast geset 1358.	46.	Villem de 5. van	Lancaster.	
1404. den 25.		Beyeren.	Margriet dochter des Hertoghen	
Januar.		Albrecht van Beye-	van Brighen in Polen, ende Mar-	
		ren, VVillems des 5.	griet, dochter van Adolph Graue	
		broeder.	van Kleef.	

Der Graven van Hollandt, en Zeelandt

Sterf-dach. Int jaer ons Heren 1417. den 31. May.	Jaren die si Graven waren.	Damen.	Huyf-broutwen.	Graf-stede.
1424. den 6. Januar.	13. 6. Begost eerst een Jaer na syns broe- ders doods nade lan- den syns nichts te staen.	Willem van Beye- ren de 6. Ian van Beyerem, Elect van Luick.	Maria, Karels des 7. Koninck van Frankryk dochter ende Mar- griet dochter van Philips Hertoghe van Bourgouien. Elisabeth van Lutsemburch, vve- druve van Anthonis Hertoghe van Brabant.	Valencijs. Dage.
Heeft hare lan- den moeten o- verdragen. 1433.	10. Een Jaer voor, ende 9 na Ian van Beye- ren.	Jacoba van Beye- ren.	1. Ian de Delfhyn van Frank- ryk. 2. Jan de 4. Hertog van Brabant. 3. Hunfrid, Hertoch van Clo- cester. 4. Frank van Borselen, Graue van Oostervandt.	Dage.
1467. den 15. Junij.	34.	Philips van Bour- gondien ghenact de goede.	1. Michiele, dochter van Karel de 6. Konink van Frankryk. 2. Bonafes Glandia, dochter van Robrecht van Atrecht, Graue van Hen. 3. Isabella, dochter van Ian de Konink van Portugael.	Digion in Bourgouien.
1477. den 5. Januar.	10.	Karel de stoute.	1. Catharina, dochter van de 7. Karel, Konink van Frankryk. 2. Isabella, Karels des Hertogen van Bourbon. 3. Margriete, Hertoge Ridfers dochter van Eberouike of Yorke. Maximiliaen van Oostenryck des Keisers Frederyks des 3. sone. Maria Karels des stouen, ende Maria des Hertogen van Milanen.	Dancij.
1481. den 27. Maert.	5.	Maria. Maximiliaen van Oostenryck.		Dug.
Oberdroech de landen Philips sine sone 1494.	12.			Duwstadt in Oostenryck.
1560.	12.	Philips van Oosten- ryck.	Johanna een dochter Ferdinandi Koninks van Spaenien.	Granaten bi Bourges in Castilien.
Oberdroech de landen sinen so- ne Philippo. 1549.	43.	Keyser Karel van Oostenryck, Philippus.	Isabella, Emanuels des Koninks van Portugael. 1. Maria, een dochter Jans des Konings van Portugael. 2. Maria Koninginne van Enge- landt, des 8. Henriks dochter. 3. Isabella, een dochter van Hen- ryk de 2. Konink van Frankryk. 4. Anna Maximilianus des Kei- sers dochter.	Granaten.

F I N I S.

